

A.J. CRONIN

CITADELA

spla

BIBLIOTECA
ALEPH

ARCHIBALD JOSEPH CRONIN

Citadela

În românește de Nicolae Minei

Editura de Stat pentru Literatură și Artă

CUVÂNT ÎNAINTE

Între reprezentanții tendințelor realiste din literatura Angliei contemporane, A. J. Cronin ocupă un loc de frunte. Fire sensibilă și pasionată, posesor al unui viguros talent, el a devenit scriitor din nevoia de a destăinui bogata, dar amara experiență de viață a unui intelectual cinstit, ale cărui idealuri s-au strivit de zidul exploatării, corupției și minciunii din care sunt alcătuite rânduilele sociale în țara sa. Cu toate limitele burghezo-liberale ale concepției sale despre lume, sinceritatea revoltei și protestului său fac ca cele mai bune cărți ale lui Cronin, între care se numără și *Citadela*, să se bucure de o îndreptățită popularitate în lumea întreagă.

Înainte de a deveni scriitor, Archibald-Joseph Cronin a fost medic. Născut la 19 iulie 1896, în satul Cardross din Dumbarlonshire, Scoția, el și-a început educația în școala din Cardross, după absolvirea căreia a învățat la Helensburg și la Glasgow, pentru ca apoi să intre la colegiul din Dubibarton.

Primul război mondial l-a găsit student la Facultatea de medicină din Glasgow, unde se înscrișese în 1914. Silit să-și întrerupă studiile, a intrat în 1915 în serviciul medical al marinei militare cu gradul de sublocotenent. Întors din război, Cronin își continuă studiile, fiind promovat medic în 1919. În același an se imbarcă în calitate de medic de bord pe un vas care pleca spre India.

Cei zece ani de carieră medicală, dacă nu punem la socoteală practica de studenție din cocioabele Dublinului, i-a petrecut în posturi și locuri diferite. În 1920—1921 este

medic de spital la Glasgow și Shatterston. În 1921, după ce se căsătorește, pleacă în sudul Țării Galilor, unde se stabilește ca medic practicant și unde, la fel ca și eroul său Andrew Manson, reușește, prin muncă încordată, să pregătească și să dea examenele grele pentru titlurile de doctor în igienă publică și de membru al Colegiului regal terapeutic.

Numit în 1924 medic sanitar la minele de cărbuni, Cronin intră în contact direct cu realitatea brutală a vieții de mizerie dusă de mineri, a înapoierii tehnice în care se află minele și a odioaselor condiții de muncă, de securitate și igienă a muncii care domnesc acolo.

Interesul său profesional este atras mai ales de cercetarea afecțiunilor pulmonare provocate de inhalarea prafului în minele de antracit, asupra cărora publică un studiu. Lunile petrecute în galeriile celor peste cinci sute de mine în care a coborât au fost, pentru scriitorul de mai târziu, o sursă de prețioasă inspirație, care a zămislit romanele *Citadela* și *Sub siele*.

Teza sa despre „Istoria anevrismului” îi aduce în 1925 titlul de doctor în medicină, *magna cum laude*. Între 1926 și 1930 Cronin practică medicina la Londra, unde cunoaște succesul profesional și material, dar în același timp și tragedia multor vieți stinse în mizerie și durere. Experiența acestor ani va trece și ea în paginile unora dintre romanele sale.

Dar boala, rezultat al unui deceniu de muncă încordată, pune capăt carierei lui de medic. În 1930 Cronin își vinde cabinetul și se retrage din viața medicală, pentru a se consacra unei alte îndeletniciri, la care visa de mult – literatura. Retras la Dalchen, o fermă de lângă Inverary, comitatul Argyllshire, Scoția, nimic nu-l mai împiedică să se dedice îndeletnicirii preferate – nici vizitatorii, nici distracțiile. Chipuri de oameni, fapte trăite sau cunoscute, gânduri care l-au urmărit de-a lungul anilor se cer așternute pe hârtie. Cronin scriitorul are un mesaj pe care trebuie să-l transmită lumii.

În 1931, după trei luni de muncă înfrigurată, primul său roman, *Castelul Pălărieiului* (The Hatter's Castle), vede lumina zilei. Cartea, care s-a bucurat de un succes răsunător, i-a adus autorului, peste noapte, celebritatea.

Creația literară a lui A. J. Cronin este vastă și variată, dar, asemenea operei tuturor scriitorilor burghezi, ea este totodată și foarte inegală. Neputând-o cuprinde aici într-o analiză generală, vom încerca să stăruim asupra unora dintre caracteristicile ei.

Puse alături, romanele scriitorului englez alcătuiesc o bogată galerie a unor destine individuale, proiectate, uneori, pe fondul marilor probleme sociale ale vremii, alteori urmărite în cadrul mai îngust al unor întâmplări cu caracter pur personal. Cele mai puternic ancorate în realitățile vieții contemporane sunt totodată și cele mai valoroase, dar când autorul părăsește vina inspirației sociale, când drama eroilor se consumă pe planul existenței individuale, fără o semnificație socială, arta scriitorului pierde din vigoare.

Opera lui Cronin are, în cea mai mare parte, un caracter autobiografic. Aproape la fiecare pas recunoști un crâmpei din experiența personală a romancierului, o frântură sau uneori chiar un capitol întreg din viața lui. De aceea multe dintre romane poartă pecetea primei sale profesiuni, sunt, ca să spunem așa, romane profesionale. E un lucru obișnuit la scriitorii care, asemenea lui Thomas Hardy, John Galsworthy, Joseph Conrad și alții, au fost arhitecți, avocați sau marinari înainte de a deveni scriitori. În impresia puternică de veridicitate, de adevăr, pe care o dau cititorului și stă, de altfel, valoarea celor mai bune romane ale lui Cronin.

Castelul Pălărierului este drama unei familii mic-burgheze sfârșimată de tirania brutală a șefului ei, pălărierul James Brodie, și el victima tarelor propriei sale clase – pofta nesățioasă de bani, patima parvenirii cu orice preț, egoismul atavic, grosolănia cu pretenții aristocratice. Chinuit de grandomanie, visând să devină cea mai importantă persoană din burgul Levenford, James Brodie, trufaș și

cinic, nu ezită să zdrobească fără milă viața fiicei sale, Mary, care, ieșindu-i din cuvânt, a cutezat să iubească un om pe care tatăl ei îl socotea mai prejos de ea.

Următoarele două romane ale lui Cronin, *Trei dragoste* (Three Loves, 1932) și *Gran Canaria* (Gran Canary, 1933), deși conțin interesante elemente realiste, sunt lipsite de profunzimea temelor majore de mai târziu, fiind scrise – și aceasta se simte din fiecare pagină – mai mult de dragul satisfacerii gusturilor literare la modă. Figura doctorului Harvey Leith, eroul principal din *Gran Canaria*, este o searbădă prefigurație a puternicei personalități a lui Andrew Manson din *Citadela*, care avea să apară în 1937. Dar drama muncii și luptei sale înfrânte nu alcătuiește, ca în *Citadela*, însăși substanța romanului, ci apare doar în primele pagini ale cărții și ca o simplă justificare a acțiunii. Persoana eroului este inconsistentă, iar evenimentele, lipsite de pecetea realismului, sunt o simplă ficțiune.

Saltul pe care Cronin îl face de la *Gran Canaria* la *Sub Stele* (The Stars Look Down, 1936) este considerabil. După proza siropoasă a celui dintâi, romanul *Sub stele* pare plămădit dintr-un alt material, și, într-adevăr, materialul este deosebit. Prin fața ochilor se perindă o lume reală, cu suferințe și bucurii adevărate, care trăiește, se mișcă, luptă, speră, învinge sau moare, ca în realitatea vie. David Fenwick – minerul conștient, devenit luptător pentru emanciparea clasei sale; Richard Barras – proprietarul de mine; Arthur Barras – fiul de capitalist, devenit liberal și filantrop sub povara crimelor părintelui său; Joe Gowlan – renegatul fără scrupule al cărui singur țel este înavușirea – toți sunt reprezentanți tipici ai unor clase sau păături sociale, iar ciocnirile dintre ambițiile și interesele lor sunt proiecția ciocnirii dintre aceste clase pe arena luptei sociale. În această carte oamenii sunt mari sau mici, după cauza pe care o îmbrățișează. Scris de pe pozițiile realismului critic, romanul este o frescă veridică a societății burgheze din Anglia în al doilea și al treilea deceniu al secolului nostru. În centrul său stă lumea minerilor, a căror viață apăsată de

exploatare și de luptă împotriva exploatării este zugrăvită de scriitor prin mijloace artistice. Avem în față atât înapoierea tehnică a industriei miniere, condițiile deplorabile de muncă, protecția muncii aproape inexistentă, coșmarul accidentelor de muncă, al bolilor profesionale, al șomajului, spectrul mizeriei și al morții, cât și dârzenia, organizarea în lupta împotriva patronului, insuccesele vremelnice pricinuite de atacurile reacțiunii. Înfrângerea politică a lui David Fenwick și triumful lui Joe Gowlan au o cauză comună – slăbiciunea politică și organizatorică a minerilor, care luptă de pe platforma tradițională a trade-unionismului, și împăciuatorismul liderilor laburiști de dreapta, trădători ai intereselor clasei muncitoare. Romanul ridică probleme mari ale actualității, forța sa critică fiind de netăgăduit. Dar soluția pe care o oferă Cronin nu poate fi acceptată, sau, mai exact, nu este soluția pe care istoria o impune clasei muncitoare. Sfârșitul cărții sale nici nu lasă măcar să se întrevadă triumful final al exploataților asupra exploataților, nu sugerează menirea istorică a proletariatului de a fi groparul capitalismului și de a lecu astfel societatea de toate racilele unei orânduiri întemeiate pe exploatare. Această lipsă a perspectivei istorice reale caracterizează și celelalte romane sociale ale lui Cronin, dovedind că el n-a izbutit să depășească limitele concepției sale mic-burgeze despre lume.

Cel de al doilea război mondial marchează o nouă etapă în creația lui A. J. Cronin. În Statele Unite, unde se stabilește în timpul războiului, el scrie o serie de romane care îmbogățesc galeria tipurilor reprezentative din cărțile anterioare. Eroii săi sunt oameni care nu pot accepta fatalitatea stărilor de lucruri existente, li se împotrivesc, dar care sunt înfrânți din cauza izolării lor individualiste.

Și în aceste scrieri Cronin apare preocupat de o multitudine de probleme ce se ivesc în fața acelor care își caută în viață o lume de conduită, o ținută morală.

Cheile Împărăției (The Keys of the Kingdom, 1941) reprezintă un amestec complex de semnificații

contradictorii. Filosofia lui Francis Chrisholm este un amestec de credință creștină și înțelepciune de liber-cugetător. Cât de departe este această filosofie a toleranței și umilinței de spiritul combativ al unor cărți ca *Citadela* și *Sub stele!* Ce-i drept, regăsim în Chrisholm unele trăsături caracteristice eroilor pozitivi ai lui Cronin – noblețea, simplitatea și puritatea lor sufletească, tenacitatea, umanismul și eroismul lor. Nu lipsesc nici accentele protestatare, elementele de critică la adresa indolenței și obtuzității clerului. Dar prin abandonarea marilor teme sociale, romanul își pierde valoarea și alunecă pe poziții idealiste.

Cu *Anii de Tinerețe* (The Green Years, 1944) Cronin reia firul întrerupt al romanelor autobiografice. Autorul își desfășoară aici din plin subtila sa pătrundere psihologică. Dezvoltarea ulterioară a tânărului Shannon, devenit medic, formează obiectul unui alt roman, *Calea lui Shannon* (Shannon's Way, 1948), care reia într-o mare măsură, dar fără s-o egaleze, ideea fundamentală din *Citadela*. Mănat de pasiunea cercetării științifice, doctorul Shannon face o interesantă descoperire științifică, a cărei paternitate îi este însă tăgăduită.

Prin romanul *Mormântul Cruciatiului* (The Crusader's Tomb, 1956) Cronin restabilește legătura cu opera sa dinainte de război. Cartea este dedicată unei probleme arzătoare – lupta activă împotriva unui nou război. Antimilitarismul lui Cronin este cunoscut încă din *Sub Stele* și din *Citadela*. Tânărul pictor Stephen Desmond, eroul cărții, este, în această privință, o sinteză a lui Arthur Barras și David Fenwick din *Sub Stele*. Drama lui însă este – pe un alt plan – drama lui Andrew Manson și a lui Robert Shannon. Poziția militantă adoptată de el în demascarea războiului (primul război mondial) ridică împotriva sa lumea burgheză, care îl ostracizează. Ros de mizerie și de boală, Stephen nu se lasă totuși ingenuncheat, el continuă să creeze. Recunoașterea talentului și celebritatea vin însă prea târziu, când el se află pe patul morții.

Inspirată nemijlocit din experiența personală a doctorului Cronin, *Citadela* este, alături de *Sub Stele*, rodul maturității artistice a scriitorului. Inconsistenței romanțioase, ficțiunii și exotismului ieftin din *Gran Canaria* îi ia locul densitatea faptelor reale, adevărul vieții, actualitatea imediată, vie.

Este povestea pasionantă a tânărului medic Andrew Manson, care, ieșind de pe băncile școlii, pășește în viața și în profesiunea sa înarmat cu un sărac bagaj de experiență și cunoștințe, dar însuflețit de entuziasmul tinereții și de o nemărginită încredere în caracterul nobil al misiunii sale sociale. Chiar de la începutul romanului, Cronin schițează cu mână de maestru chipul și caracterul eroului său, introducându-se în lumea lui lăuntrică, acolo unde se ascund, în germene, potentele evoluției lui viitoare.

Ciocnirea dintre viziunea ideală, romantică, a lui Andrew și viața reală este brutală. El se trezește, peste noapte, în fața unei realități hidoase, desfigurate, care la început îl înspăimântă. Lumea în mijlocul căreia se află și pe care dorește cu pasiune s-o ajute, ca om și ca medic, se zbate în mizerie și boală, iar el este neputincios. În fața lui se ridică, teribilă și inexpugnabilă, citadela birocratismului, corupției, neștiinței și nepăsării. Îndărătul zidurilor căreia vegetează anchilozat, dar în siguranță, întregul sistem de asistentă medicală din Anglia acestui al treilea deceniu al veacului nostru. Și Andrew e singur. Pretutindeni în jurul său, la Bleenelly, la ABERALAW sau la Londra, lumea medicală se compune din oameni meschini, egoiști, mânați și orbiți de interesele lor personale. Cei mai mulți sunt incompetenți sau sclavi ai metodelor tradiționale, învechite, dar toți sunt orgolioși și susceptibili. Orice încercare de a-i trezi din apatia științifică în care se complac, de a-i scoate din făgașul lor, este privită de ei drept un atentat la securitatea lor personală. Puținii oameni cu adevărat talentați și cinstiți sunt striviți sufletește – Philip Denny, de pildă – sau ținuti

sub obroc – Hope, ori de-a dreptul ostracizați – Stillman, atunci când reușesc să se impună pe alte căi decât cele bătătorite, oficiale.

Tabloul adevăratei stări de lucruri din viața și organizarea medicală a Angliei burgheze se înfiripează în mintea lui Andrew treptat, din fragmente disperate, pe măsură ce se toarce firul vieții sale. Împotriva acestei stări de lucruri Manson protestează, luptă cu toată încăpățânarea și îndrăzneala care îl caracterizează. La Bleenelly, alături de Denny, aruncă în aer canalul care constituie focarul epidemiei de tifos ce amenință viața muncitorilor și a familiilor lor. La Aberlaw, împreună cu Boland, încearcă să-și unească toți colegii pentru a pune capăt abuzului prin care doctorul Llewellyn, șeful spitalului, le percepea o cincime din salariu. Dar ce poate face un biet medic dintr-un fund de provincie, atunci când aceste realități sunt consfințite și apărute cu strășnicie chiar de către somitățile medicale ale țării, cu aprobarea și sprijinul statului burghez?

Faptele descrise de Cronin se înlanțuie într-o succesiune logică, veridică și convingătoare. Chipurile eroilor principali sau secundari, pozitivi sau negativi, se conturează treptat, sunt caracterizate de acțiunile și comportarea lor, iar acestea sunt determinate de totalitatea factorilor care alcătuiesc viața reală și structura lor sufletească.

Conflictul dramatic se desfășoară pe două mari planuri: pe planul antagonismului dintre omul cinstit și societatea coruptă și pe cel al raporturilor familiale dintre Andrew și Christine, soția sa. Tensiunea lui crește neconținut de la prima până la ultima pagină. Deznodământul este rezultatul firesc al dezvoltării premiselor psihologice, subiective, cu care eroii pășesc pe scenă și al împletirii forțelor contradictorii care acționează asupra lor în cursul evoluției ulterioare. Este procedeul fundamental al oricărei literaturi realiste. Realitatea este zugrăvită prin ochii eroilor, nu prin ai scriitorului. Dar claritatea imaginilor, a fizionomiei lor îi aparține acestuia. Asemenea oamenilor reali, eroii se

îndreaptă spre destinul lor necunoscut mânați de propria lor fire, de faptele lor și de împrejurări. Acest destin este legat prin mii de fire de realitatea socială a Angliei capitaliste. De aceea, fiecare personaj este individualizat și prin trăsăturile pe care i le conferă apartenența la una sau alta din clasele sociale, iar, legat de aceasta, de poziția pe care o adoptă de-a lungul romanului față de diferitele aspecte ale realității.

Andrew are de înfruntat, în ordine ierarhică, ostilitatea tuturor retrograzilor, ambițioșilor și nulităților cu care vederile sale progresiste, umaniste, îi pun într-un conflict nemijlocit – atâta timp cât rămâne credincios acestor vederi. Andrew Manson este plămădit dintr-un material uman deosebit. Viziunea sa asupra lumii este aceea a unui intelectual cinstit, pe care nedreptatea socială îl atinge direct și îl determină să ia atitudine împotriva ei. În atmosfera sufocantă a lipsei de perspectivă la care este condamnată masa medicilor din Anglia, în condițiile organizării existente a sănătății publice, mintea sa lucidă descoperă, treptat, că adevăratele cauze ale osificării, ruginii și stagnării științei medicale, pe de o parte, și alte degradări morale a oamenilor, pe de altă parte, țin de însăși structura societății burgheze. Înțelege că este necesară o mare reînnoire, care să croiască drum științei prin lovituri de secure în acest zid de uscăciune. După el, această reînnoire poate fi realizată numai prin lupta unită a oamenilor talentați și onești, care sunt conștienți de misiunea lor în societate. Nădejdea sa este toată în intelectualitate. Cu toți anii petrecuți în mijlocul muncitorilor, a căror forță organizată a avut prilejul s-o cunoască, Manson nu a fost în stare să înțeleagă că rânduielile nedrepte a căror victimă a fost și el însuși nu pot fi desființate de o mână de intelectuali generoși, oricât de capabili și de entuziaști ar fi ei. Nu prin asanarea științei va fi prefăcută societatea burgheză într-o societate nouă, dreaptă, ci așezarea științei pe temelii noi este ea însăși un rezultat al transformării acestei societăți pe cale revoluționară. Forța socială capabilă să înfăptuiască marea transformare nu este intelectualitatea, ci alianța dintre clasa

muncitoare și țărănimea muncitoare sub conducerea proletariatului. Înțelegerea idealistă a dezvoltării sociale, așa cum se manifestă ea în concepția eroilor lui Cronin, este expresia cea mai directă a îngustimii mic-burgheze a concepției sale despre lume și explică de ce romancierul nu poate oferi soluții valabile în romanele sale. Cunoașterea realității îl ajută să vadă cancerul care macină societatea burgheză și să demaște fără cruțare formele lui de manifestare, dar lipsa unei concepții științifice îl împiedică să descopere, în însăși această realitate, forța socială căreia istoria i-a încredințat misiunea de a extirpa acest cancer printr-o operație radicală – prin revoluție. Intelectualitatea în societatea burgheză – și Cronin a putut prin propria-i experiență dureroasă să constate acest lucru – este o pătură socială eterogenă, în cea mai mare parte atașată intereselor clasei dominante. Intelectualii cinstiți de tipul lui Manson, Denny, sau Hope, alcătuiesc o minoritate neputincioasă, în general, în fața forțelor reacționare și retrograde. Luptând izolați, sau chiar în grupuri mici – soluție propusă de Manson – în afara mișcării muncitorești, ei nu sunt în stare să clinească temeliile nedreptății și asupririi. Aceasta este slăbiciunea caracteristică a realismului critic, care nu izbutește, de cele mai multe ori, să depășească simpla reflectare a realităților burgheze și să arunce o lumină asupra viitorului printr-o soluție istoricește valabilă.

Cronin nu pune probleme-teze, ei înfățișează frământările eroilor săi care încearcă să se ridice la înțelegerea problemelor de care se lovesc în viață. Sinceritatea, autenticitatea acestor frământări, precum și tentativele de a evada din cercul strâmt al preocupărilor burgheze, oglindesc realități de nedezmințit din viața Angliei contemporane.

Răsturnarea totală a valorilor care se produce în Andrew atunci când, între perspectiva mizeriei materiale și ispita îmbogățirii lesnicioase, cedează ispitei, apare cât se poate de verosimilă pentru mentalitatea unui burghez dornic să parvină. Anii de muncă încordată și de zbatere neputincioasă l-au obosit. Exemplul colegilor săi Hampton și

Ivory îi arată că viața ar putea deveni mult mai ușoară pentru el și Christine, dacă ar renunța la o oarecare disciplină morală care i-a călăuzit până acum. Și o bucată de vreme, Andrew își reneagă fără ezitare trecutul.

Degenerarea sa morală este o excelentă ilustrare a soartei inevitabile care-i așteaptă pe renegați.

În cele din urmă, însă, fondul său bun, conștiința de om și de medic, triumfă. Andrew se smulge din lanțul de aur cu care s-a ferecat și din nou privirile sale se întorc pline de speranță spre viitor. Zidurile putrede ale vechii citadele trebuie dărâmate, iar pe ruinele lor trebuie înălțată, spre binele omului, citadela științei legată de viață și pusă în slujba ei. Acesta este tâlcul ascuns în titlul romanului.

Nu este greu de ghicit că Andrew Manson reprezintă propriul ideal al lui Cronin despre medicul care-și închină viața și munca slujirii dezinteresate a omului și a științei.

Folosind bogata sa experiență profesională, Cronin rostește, prin faptele și prin gura lui Manson, un greu rechizitoriu împotriva societății engleze contemporane. Elogiul muncii pline de abnegație, spre binele celor mulți, și denunțarea compromisului cu lumea capitalistă – lumea banului și totodată a lipsei de scrupule și de omenie – fac ca *Citadela* să-și păstreze intactă actualitatea.

Vie și emoționantă este în roman imaginea de o mare frumusețe morală a Christinei, superioară lui Andrew prin credința nestrămutată în adevăratele valori ale vieții și prin intransigența inflexibilă împotriva oricărei tranzacții cu conștiința. Christine este, neîndoielnic, cel mai izbutit chip de femeie din întreaga operă a lui Cronin.

Prin veridicitatea eroilor și a întâmplărilor, prin bogatul ei conținut de idei, alături de unitatea conflictului și simplitatea povestirii, *Citadela* se impune ca o valoroasă creație a literaturii engleze realist-critice din secolul nostru.

JOAN AUREL PREDA

SOȚIEI MELE

Toate personajele, localitățile și instituțiile citate în această carte țin de domeniul ficțiunii și nu se face nicio referire – de niciun fel – la vreo persoană în viață.

PARTEA ÎNTÂI

I

Spre sfârșitul unei după-amieze de octombrie a anului 1924, un tânăr îmbrăcat în haine cam ponosite căta cu o privire fixă, prin fereastra unui compartiment de clasa a treia a trenului aproape gol care, pornit din Swansea, urca opintindu-se din greu panta văii Penowell. Manson călătorise toată ziua, venind dinspre nord, schimbase trenul la Carlisle și Shrewsbury, totuși era foarte agitat în această ultimă parte a plictisitorului drum care ducea către sudul Țării Galilor. Căci la capătul drumului, în acest ținut straniu și mutilat, îl aștepta postul lui – primul din cariera sa medicală.

Afară se stârni o ploaie cumplită, care acoperi asemenea unui oblon munții ce se înălțau de amândouă părțile căii ferate cu un singur terasament. Piscurile lor se pierdeau în necuprinsul cenușiu al cerului, dar povârnișurile ciopârțite de puțurile minelor coborau negre și posomorâte, întinate de mormane mari de zgură peste care câteva oi murdare rătăceau de colo-colo, în speranța deșartă că vor găsi ceva de păscut. Cât vedeai cu ochii, niciun tufiș, nicio urmă da vegetație. În umbra crescândă a serii, copacii păreau niște stafii pitice și descărnate. La o cotitură a căii ferate, fulgeră pe neașteptate strălucirea roșie a unei turnătorii, luminând un grup de muncitori, ale căror busturi goale se încordau, în timp ce brațele se ridicau pentru a lovi. Deși această scenă se pierdu repede în spatele siluetei neprecis conturate a suprastructurii unei mine, ea lăsa în urmă o impresie de

forță vie și intensă. Manson trase adânc aer în piept: simțea crescând în el drept răspuns o energie nestăvilită, o bruscă și covârșitoare voie bună, țâșnită din speranțele și făgăduielile viitorului.

Se lăsase întunericul, subliniind și mai mult ciudățenia și nefirescul împrejurimilor, atunci când, o jumătate de oră mai târziu locomotiva intră gâfâind în Blaenelly, orașel așezat la extremitatea văii și la capătul căii ferate: în sfârșit ajunsese. Apucându-și valiza, Manson sări din tren și străbătu repede peronul, căutând cu lăcomie un semn de bun venit. La ieșirea din gară, dedesubtul unei lămpi zgâlțâite de vânt, aștepta un bătrânel cu chipul gălbejit, în cap cu o pălărie colțuroasă și îmbrăcat într-un impermeabil care îi ajungea până la călcâie. El îl cercetă pe Manson cu ochi de icteric, apoi se hotărî, oarecum în silă, să vorbească:

— Dumneata ești noul asistent al doctorului Page?

— Da. Manson. Andrew Manson, așa mă cheamă!

— Hm! pe mine Thomas. Lumea îmi zice de obicei moș Thomas, naiba s-o ia! Am brișcă aici. Urcă în ea... sau poate vrei mai bine să înoți?

Manson își aruncă sus valiza și se cățăra în brișca hodorogită, în spatele unui cal negru, înalt și ciolănos. Thomas îl urmă și, luând hăturile în mână îi strigă calului:

— Diii, Taffy!

Porniră prin oraș. Cu toate că Andrew se străduia din răspuțeri să-i ghicească aspectul, nu izbutea să întrevadă, sub ploaia biciuitoare, decât o îngrămădire confuză de case scunde și cenușii la poalele munților înalți și veșnic prezenți. Timp de câteva minute, bătrânul vizitiu, fără să scoată o vorbă, îi aruncă neconținut lui Andrew priviri pesimiste pe sub borurile pălăriei sale, care șiroia de apă. Nu avea de loc aerul birjarului fercheș al unui doctor căruia îi merge bine, ci, dimpotrivă, era cocârjat și șleampăt, răspândind în juru-i un miros aparte și puternic de untură rancedă. În cele din urmă, el întrebă:

— Acu' ți-ai luat patalamaua, așa-i?

Andrew dădu afirmativ din cap.

— Puteam să jur. – Moș Thomas scuipă: succesul îl făcu mai comunicativ, deși rămase la fel de grav. – Ultimul asistent a șters-o acu' zece zile. De obicei nu prea fac ei mulți purici aici.

— De ce? întrebă Manson, zâmbind în ciuda nervozității sale.

— Mai întâi, că munca e prea grea – socot eu.

— Și al doilea?

— Las-că ai să vezi dumneata!

Peste o clipă, asemenea unui ghid care ar prezenta o frumoasă catedrală, Thomas înălță biciul și arată spre capătul unui rând de case: printr-o ușiță luminată, țâșnea un nor de aburi.

— Vezi aia? Acolo e femeia mea. Ținem o prăvălie unde vindem cartofi prăjiți. Gătim de două ori pe săptămână. Avem și pește. – Un gând tainic și șugubăț făcu să-i tresară buza de sus pe care o avea deosebit de lungă. – Cred că n-o să treacă mult și o să-ți prindă bine, să știi asta.

În acel loc se termina strada principală și, apucând-o pe o scurtă uliță laterală, plină de hârtoape, străbătură un maidan și intrară pe aleea îngustă a unei case, despărțită de vecinele sale prin trei molifți de Chili. De gard era agățată o placă cu numele Bryngower.

— Am ajuns, spuse Thomas, oprind calul.

Andrew coborî. În clipa următoare, în timp ce se pregătea încă pentru încercarea pe care o reprezenta pentru el intrarea în această casă, ușa se deschise brusc și se trezi într-un hol luminat. O femeie scundă, rotofeie și surâzătoare, de vreo patruzeci de ani, cu obrajii lucitori, cu ochii vii și îndrăzneți, îl întâmpină cu multă căldură.

— Așadar, iată-l și pe doctorul Manson. Intră, dragul meu, intră. Eu sunt doamna Page, soția doctorului. Sper că nu te-a istovit prea rău călătoria? Ce bucuroasă sunt că te văd. Mai-mai să-mi ies din minți de când ne-a lăsat individul ăla pe care l-am avut aici ca asistent înainte. Să-l fi văzut numai! În viața mea n-am mai avut de-a face cu un risipitor ca ăsta, ți-o jur. Ei, dar nu face nimic! Bine că ai sosit. Vino,

am să-ți arăt chiar eu odaia duminică.

Camera lui Andrew era la etaj: mică, cu un pat de bronz, cu o comodă galbenă și lustruită și o masă de trestie pe care se aflau un lighean și o cană. Uitându-se jur împrejur, în timp ce ochii doamnei Page, asemenea unor nasturi negri, îl priveau scormonitori, Manson spuse cu o politeță forțată:

— Pare să fie o odaie foarte confortabilă, doamnă Page.

— Și încă cum! Zâmbind, ea îl bătu matern pe umăr. O să te simți aici ca în sânul lui Avram, dra-a-gul meu. Poartă-te frumos cu mine și o să mă port și eu frumos cu dumneata. Mai bine nici că se poate, nu-i așa? Acum, să nu mai pierdem nicio clipă și hai să te prezint doctorului. Se opri, scrutându-l mereu cu privirea și adăugă cu un ton pe care-l voia degajat: Nu știu dacă am pomenit despre asta în scrisoare, dar de fapt... doctorul n-a prea fost în apele lui în ultima vreme.

Andrew se uită la ea surprins.

— O, nu-i cine știe ce, continuă ea repede, înainte ca dânsul să poată rosti o vorbă. Stă în pat de câteva săptămâni. Dar se face el bine curând, fii pe pace.

Intrigat, Andrew o urmă până la capătul coridorului, unde, deschizând o ușă, doamna Page exclamă cu vioiciune:

— Iată-l pe doctorul Manson, Edward... noul nostru asistent. A venit să-ți spună bună seara.

Când Andrew păși în cameră, un dormitor lung, cu mobilă mirosind a mucegai, cu perdelele de catifea bine trase și un foc sărac mocnind în cămin, Edward Page se răsuci încet în pat. După cât se părea, făcea mișcarea asta cu prețul unui efort uriaș. Era un om înalt, osos, de vreo șaiszeci de ani, cu trăsăturile aspru croite și cu ochii limpezi, dar obosiți. Pe întreaga-i fizionomie era întipărită suferința și un fel de răbdare ostentivă. Și Andrew mai desluși ceva. Lumina lămpii cu gaz, care cădea de-a curmezișul pernei, dezvăluia o jumătate din fața lui, cu totul lipsită de expresie și galbenă ca ceara. Jumătatea stângă a corpului său era de asemenea paralizată și mâna stângă, care zăcea pe o cuvertură făcută din petice de toate culorile cusute laolaltă, era contractată,

formând un ciot lucitor. Observând aceste semne ale unei apoplexii violente și vechi, Andrew se simți cuprins de spaimă. Câtva timp domni în cameră o tăcere stânjenită.

— Sper că te vei simți bine aici, rosti în cele din urmă doctorul Page, vorbind încet și greu și stâlcind puțin cuvintele. Sper că munca nu ți se va părea din cale-afară de grea. Ești foarte tânăr.

— Am douăzeci și patru de ani, domnule doctor, răspunse Andrew, oarecum stingherit. E primul post pe care-l ocup, știu asta, dar munca nu mă sperie.

— Vezi, spuse doamna Page radioasă. Nu ți-am zis eu, Edward, că o să nimerim bine cu următorul?

Chipul lui Page păru deodată și mai imobil. Îl privi pe Andrew, apoi, pierzând orice interes, spuse cu o voce obosită:

— Sper că ai să rămâi.

— Doamne sfinte, strigă doamna Page, ce-ți veni să spui una ca asta!? Se întoarse spre Andrew surâzind, ca și cum și-ar fi cerut scuze: Vorbește așa pentru că e cam abătut astăzi. Dar se pune el curând pe picioare și se apucă de treabă. Nu-i așa, pușor? Și aplecându-se deasupra lui, îl sărută cu drag. Așa. O să-ți trimit mâncarea cu Annie, imediat după ce isprăvim noi cina.

Page nu răspunse. Privirea-i împietrită și aspectul feței sale pe jumătate paralizată făceau ca gura lui să pară strâmbă. Mâna-i sănătoasă se întinse spre cartea care se găsea pe măsuta de lângă pat. Andrew citi titlul: *Păsările sălbatice din Europa*. Încă înainte ca bolnavul să înceapă să citească, Manson își dădu seama că nu mai avea ce căuta în camera lui.

În timp ce cobora spre sufragerie, Andrew simțea că i se învârteste capul. Solicitase postul de asistent, răspunzând la un anunț inserat în revista medicală *The Lancet*¹. Totuși, în corespondența dusă cu doamna Page și care îl făcuse să ia postul, nu fusese vorba cătuși de puțin de boala doctorului

¹ Bisturiul.

Page. Dar acesta era bolnav, nu mai încăpea nicio îndoială asupra gravității hemoragiei cerebrale, care îl paralizase. Vor trece luni de zile până să-și poată relua munca... dacă și-o va mai relua vreodată.

Andrew făcu un efort să gonească gândurile negre. Era tânăr, viguros și nu-i părea rău de munca suplimentară care i-ar reveni de pe urma bolii lui Page. Ba chiar, în entuziasmul său, tânjea după cât mai multe consultații.

— Ai noroc, dra-a-gul meu, spuse cu însuflețire doamna Page, dând buzna în sufragerie. Poți să te așezi numaidecât la masă, astă-seară nu mai trebuie să mergi la dispensar. Dai Jenkins a avut el grijă de asta.

— Dai Jenkins?

— Felcerul nostru, rosti nepăsătoare doamna Page. Un omuleț foarte priceput și plin de bunăvoință. Unii îi spun chiar „doctor Jenkins”, deși, bineînțeles, nici pe departe nu poate fi asemuit cu doctorul Page. Ultimele zece zile el s-a ocupat de dispensar și de vizitele la pacienți.

Andrew o privi, din nou cuprins de îngrijorare, își aminti încă o dată de tot ce i se spusese, de toate avertismentele pe care le căpătase în legătură cu metodele dubioase de practică a medicinei, în aceste văi pierdute din Țara Galilor. Și din nou trebui să facă o efort ca să nu spună nimic.

Doamna Page se așează în capul mesei, cu spatele la foc. O dată instalată confortabil pe scaun, cu o pernă la spate, dânsa suspină de plăcere și sună din clopoțelul ce-i stătea în față. O servitoare între două vârste, cu obraji palizi și bine spălați, aduse de mâncare, aruncând pe furiș o privire lui Andrew.

— Uite, Annie – strigă doamna Page, ungând cu unt o felioară de pâine și îndesându-și-o în gură – dumnealui e doctorul Manson.

Annie nu răspunse. Îl servi pe Andrew în tăcere și cu un aer reținut, punându-i în farfurie o felie subțire de rasol rece. Doamna Page căpătă însă o friptură caldă cu ceapă și o sticlă de bere neagră. Ridicând capacul care acoperea friptura și înfigând cuțitul în carnea zemoasă, care făcea să-i

lase gura apă, ea spuse:

— N-am prea mâncat la prânz, doctore. De altfel, trebuie să am grijă să țin regim. Sunt anemică. Am nevoie de bere, pentru sânge.

Andrew mestecă hotărât rasolul ațos și bău apă rece. După un moment de indignare, cea mai mare greutate fu să lupte cu propriul său simț al umorului. Prefăcuta boală a doamnei Page era atât de cusută cu ață albă, încât trebui să se stăpânească din răspuțeri ca să nu izbucnească în hohote de râs.

Tot timpul mesei, doamna Page mănca din belșug, dar vorbi puțin. În cele din urmă, după ce șterse cu miez de pâine sosul din farfurie, își termină friptura, sorbi plescăind din buze ultimele picături de bere, apoi se rezemă de speteaza scaunului, respirând nițeluș cam greu, cu obrăjorii ei rotunzi congestionați și lucioși. Părea acum dispusă să mai întârzie puțin la masă, gata să facă confidențe, încercând poate, în felul ei obraznic, să-și dea seama cam ce soi de om este Manson.

Observându-l, vedea un flăcău slab, stângaci, oacheș, cu trăsăturile cam pronunțate, cu umerii obrajilor ieșiți în afară, cu bărbia fină și ochii albaștri. Ochii aceștia, când Andrew îi ridica spre ea, o priveau – în ciuda încordării nervoase a frunții lui – extraordinar de hotărâți și de întrebători. Deși Blodwen Page habar nu avea de asta, ea se găsea în fața unui tip celtic. Nu putea să nu recunoască vigoarea și inteligența vie a chipului lui Andrew, dar cel mai mult îi plăcuse la el felul cum acceptase, fără să crâcnească, felia subțire de rasol veche de trei zile. Și se gândea că, deși părea să aibă poftă de mâncare, Andrew nu-i va face greutăți în privința mesei.

— Sunt sigură că noi doi o să ne înțelegem de minune, declară ea din nou cu voioșie, scobindu-se în dinți cu un ac de cap. Să am parte și eu de puțin noroc, după câte am pățimit. Bine dispusă, începu să-i povestească despre necazurile ei, schițând un tablou vag al situației: A fost îngrozitor, dra-a-gul meu. Nici nu poți să-ți închipui cât de

îngrozitor a fost. Gândește-te numai: doctorul Page bolnav, asistenți păcătoși, niciun pic de câștig în casă – și toți banii topindu-se încetul cu încetul... de necrezut! Și ce chin, până să-i potolesc pe director și pe funcționarii de la mine. Doar de pe urma pacienților pe care ni-i trimit ei ne vine câștigul... atât cât e – se grăbi ea să adauge. Știi, la Blaenelly așa stau lucrurile. Compania are trei doctori pe lista ei, dar trebuie să-ți spun că doctorul Page este de fapt cel mai priceput dintre aceștia. Fără să mai vorbim de timpul de când e aici, vreo treizeci de ani și mai bine – asta e ceva, dacă nu mă înșel? Ei bine, doctorii ăștia pot să aibă oricâți asistenți poftesc: doctorul Page te are pe dumneata, doctorul Nicholls, pe un oarecare Denny. Dar asistenții nu figurează niciodată pe listele de plată ale Companiei. În orice caz, după cum ți-am spus, Compania reține atât și atât din salariul fiecărui om care lucrează la mine și în cariere, și din asta plătește pe doctorii de pe liste, după numărul celor pe care-i îngrijesc.

Se întrerupse, epuizată de efortul pe care-l impusese ignoranței și de povara stomacului ei supraîncărcat.

— Cred că înțeleg cum funcționează sistemul, doamnă Page.

— Ei bine, atunci – și se auzi din nou râsul ei vesel – nu trebuie să-ți mai bați capul cu asta. Tot ce trebuie să ții minte e că lucrezi pentru doctorul Page. Țasta e lucrul cel mai de seamă, doctore. Nu uita că lucrezi pentru doctorul Page și atunci dumneata și sărmănica de mine o să ne înțelegem de minune.

Observând-o în tăcere, Manson avu impresia că ea încerca în același timp să-i trezească mila și să-i impună autoritatea ei, toate acestea sub paravanul unei amabilități joviale. Poate că și dânsa își dădu seama că mersese prea departe. Aruncând o privire spre pendulă, își îndreptă spatele, puse la loc acul de cap în părul ei negru și unsuros și se ridică de la masă. Vocea i se schimbă, devenind aproape poruncitoare.

— Pentru că veni vorba: e o vizită de făcut în Piața Glydar, la numărul 7. A cerut să vină doctorul, pe la ora cinci. Ai face

bine să te repezi până acolo, chiar acum.

II

Andrew plecă numaidecât să-și facă vizita, cu o senzație ciudată, aproape de ușurare. Era bucuros că i se oferă prilejul să scape din încurcătura care i-o pricinuiseră impresiile ciudate și contradictorii stărnite de sosirea lui la Bryngower. Avea de pe acum un început de bănuială despre situația în care se găsea și despre felul cum Blodwen Page avea să-l folosească, pentru a-l înlocui pe doctorul Page imobilizat în pat. Împrejurările erau bizare și foarte deosebite de orice imagine romantică pe care ar fi putut-o făuri închipuirea lui. Și totuși, la urma urmei, principalul era munca, orice altceva nu avea nicio însemnătate. Abia aștepta să-și înceapă lucrul. Pe nesimțite grăbi pasul, plin de o așteptare încordată, exultând la gândul că acesta era... da, era primul lui caz.

Sub ploaia ce cădea într-una el străbătu un maidan întunecos și murdar și o luă pe strada Chapel, în direcția pe care i-o indicase vag doamna Page. În ciuda beznei din juru-i, pe măsură ce umbla, orașul începea să se contureze. Prăvălii și biserici – Zion-Chapel, Hebron, Bethel, Bethseda. Trecu pe lângă mai bine de o duzină de lăcașuri de rugăciune, apoi pe lângă o mare cooperativă și o sucursală a băncii Western Counties, toate înșirate de-a lungul străzii principale, în fundul văii. Senzația de a fi înmormântat în adâncul acestei despicături a munților era deosebit de apăsătoare. Nu se vedeau decât puțini trecători. Rânduri-rânduri de case muncitorești, cu acoperișuri albastre, se aliniau întretăindu-se în unghiuri drepte, la mică distanță, de amândouă părțile străzii Chapel. Și ceva mai departe, la capătul văii, într-o zare de lumină ce se întindea ca un uriaș evantai dedesubtul unui cer opac, se vedeau mina de hematită și uzinele pentru prelucrarea minereului din Blaenelly.

Ajungând la casa cu numărul 7 din Piața Glydar, Andrew ciocăni la ușă cu răsuflarea tăiată și fu primit numaidecât în bucătărie, unde – într-un pat cu baldachin – zăcea bolnava. Era o femeie tânără, soția unui turnător de oțel, și, apropiindu-se de căpătâiul ei, Manson își simți inima zbătându-i-se în piept, se simți copleșit de însemnătatea acestui moment, adevărat punct de plecare al vieții sale. De câte ori își imaginase el această clipă, în vreme ce, pierdut în mulțimea de studenți, asista la examinarea unui caz în clinica profesorului Lamplough! Acum, nu mai avea în jurul său colegi care să-l ajute, nu mai era vorba de o expunere făcută cu ușurință. Se găsea singur în fața unui caz pe care trebuia să-l diagnosticheze și să-l trateze fără niciun sprijin. Dintr-o dată, cu o bruscă strângere de inimă, își dădu seama de nervozitatea, de lipsa de experiență, de totala-i nepregătire pentru o astfel de sarcină.

Asistat de soțul bolnavei, care stătea în picioare lângă el, în odăița strâmtă pardosită cu piatră și luminată ca vai de lume, Manson examinează pacienta cu o grijă meticuloasă. Nu încăpea nicio îndoială, femeia era bolnavă. Se plângea de o groaznică durere de cap. Temperatura, pulsul, limba, toate arătau o tulburare, o tulburare gravă. Ce era? Andrew își punea această întrebare plin de intensă încordare, în timp ce o mai examina o dată. Primul său caz. O! Își dădu seama că-și făcea prea mult sânge rău. Dar dacă ar fi făcut vreo greșală, vreo gafă înspăimântătoare? Sau mai rău decât atât, dacă ar fi descoperit că nu e în stare să pună diagnosticul? Nu trecuse nimic cu vederea. Nimic. Și totuși se trudea să găsească o soluție a problemei, căznindu-se să grupeze simptomele sub eticheta unei anumite boli. În cele din urmă, dându-și seama că nu mai poate prelungi consultația, își îndreptă încet spinarea, strângându-și stetoscopul și căutându-și cu desperare cuvintele:

— A răcit cumva? întrebă el, cu ochii ațintiți în podea.

— Da, chiar așa, răspunse cu vioiciune Williams, care așteptase cu un aer speriat, în timpul cât se prelungise examenul bolnavei. A răcit acum vreo trei-patru zile. Eram

sigur că e o răceală, domnule doctor.

Andrew aprobă din cap, căznindu-se să inspire o încredere pe care el însuși nu se bizuia.

— O punem noi curând pe picioare, mormăi dânsul. Vino peste o jumătate de ceas la dispensar, o să-ți dau o sticlută cu medicamente.

Își luă rămas bun de la ei, apoi – cu capul în jos și muncindu-și mereu creierii – făcu calea întoarsă, târându-și picioarele, spre „dispensar”, un șopron dărăpănat de lemn, așezat la intrarea în aleea care ducea spre casa doctorului Page. O dată ajuns acolo, el aprinse lampa cu gaz și începu să se plimbe agitat, în fața rafturilor prăfuite, încărcate cu sticle albastre și verzui, storcându-și mintea, bâjbâind parcă prin întuneric. Nu exista niciun simptom precis. Nu putea să fie, nu, nu putea să fie altceva decât o răceală. Dar în adâncul sufletului, el era convins că nu e o simplă răceală. Îi venea să geamă exasperat, înspăimântat și furios de propria sa incapacitate. Era nevoit, vrând-nevrând, să lupte pentru a câștiga timp. Profesorul Lamplough, când dădea în saloanele sale peste vreun caz nebulos, se sluzea de o formulă drăgălașă, pe care o aplica cu mult tact: F.O.N., adică febră de origină necunoscută. Era ceva necompromițător și precis – și avea o rezonanță științifică admirabilă.

Plin de amărăciune, Andrew luă o sticlă goală de pe policioara de sub masa de lucru a dispensarului și, încruntându-și fruntea, plin de concentrare, începu să combine o poțiune antipiretică. Nitrat de potasiu, salicilat de sodiu... unde dracu' o fi salicilatul de sodiu? A, uite-l! Încercă să-și dea curaj, spunându-și că toate acestea erau medicamente minunate, excelente, care nu puteau să nu coboare temperatura, nu puteau să nu facă bine. În nenumărate rânduri, profesorul Lamplough declarase că nu există niciun medicament atât de general valabil ca salicilatul de sodiu.

Tocmai isprăvisese de făcut poțiunea și scria eticheta, cu plăcuta senzație a unei munci dusă până la capăt, când ușa

se deschise, făcând să sune clopoțelul dispensarului – ding! – și intră un bărbat de vreo treizeci de ani, mic de statură, îndesat și cu obraji roșii, urmat de un câine. Câteva clipe domni tăcerea, în care timp jăvruța cu blana-i neagră-cafenie se proțăpi în fundul ei plin de noroi, iar noul venit, îmbrăcat într-un costum vechi de catifea de bumbac, cu ciorapi lungi, negri și bocanci cu țințe și cu un impermeabil aruncat peste umăr, îl măsură pe Andrew din cap până în picioare. Când începu să vorbească, în vocea sa se desluși o notă de politețe ironică și de sâcâitoare bună-cuviință.

— Trecând pe aici am văzut geamul luminat și mi-am zis: hai să intru să-i urez bun venit. Eu sunt Denny, asistentul mult stimatului doctor Nicholls; L.S.F. Pentru cazul că n-ai ști, asta înseamnă licențiat al Societății Farmaciștilor, cel mai înalt grad recunoscut de Dumnezeu și de oameni.

Andrew îl privi și el cu îndoială. Philip Denny își aprinse o țigară scoasă dintr-un pachet mototolit, aruncă chibritul pe jos și făcu câțiva pași înainte cu un aer obraznic. Luă în mână sticla cu poțiune, citi eticheta și instrucțiunile, o destupă, o miroși, îi puse din nou dopul și o așază la loc, în timp ce fața-i mohorâtă și roșcovană luă o expresie din cele mai amabile.

— Minunat! Te-ai și pus pe treabă! O lingură de supă la trei ore. Sfinte Dumnezeule! Ce bucurie să dai iar peste lucrurile astea vechi. Dar ia spune, doctore, de ce nu-i prescrii poțiunea de trei ori pe zi? Nu-ți dai seama, doctore, că pentru a fi pe deplin ortodox, ar trebui să recomanzi să i se toarne pe gât câte o lingură din asta de trei ori pe zi?

Se opri, și cu mutra sa fals binevoitoare părea mai mios, dar în același timp mai agresiv ca oricând.

— Și acum, spune-mi, doctore – ce ai pus aici? Ghicesc după miros: nitrat de potasiu? Minunat, doctore nitratul ăsta de potasiu. Minunat, minunat, dragă doctore. Carminativ, stimulant, diuretic – poți înghiți sticle întregi cu nitrat de potasiu. Nu-ți amintești ce scrie în cărțulia aia roșie? „În caz de dubiu, administrați nitrat de potasiu”. Sau

o poțiune iodată? Vai, vai, mi se pare că am uitat câteva din noțiunile de bază...

În șopronul de lemn domni din nou tăcerea, întreruptă doar de răpăitul ploii pe acoperișul de tablă. Pe neașteptate, Denny izbucni în râs, luând o atitudine batjocoritoare, în fața mutrei nedumerite pe care o făcea Andrew, și-l întrebă ironic:

— Lăsând știința la o parte, doctore, ai putea să-mi satisfaci curiozitatea. De ce ai venit aici?

Andrew începuse să se enerveze, așa că răspunse morocănos:

— M-am gândit să transform Blaenelly într-o localitate balneară... Știi – un fel de stațiune de ape minerale.

Denny râse din nou, un râs insultător, încât Andrew simți cum îl furnică palmele.

— Spiritual, spiritual, dragă doctore, umor scoțian veritabil, greu de mistuit. Din păcate, nu pot să recomand apa de aici ca băutură ideală, pentru o stațiune balneară. Cât despre domnii medici... în valea asta, dragă doctore, n-ai să găsești decât drojdia unei profesii nobile și glorioase.

— Inclusiv dumneata?

— Fără doar și poate! Denny făcu un semn de încuviințare și tăcu câteva clipe, contemplându-l pe Andrew pe sub sprâncenele sale decolorate. Apoi renunță la ironia sa mușcătoare și trăsăturile lui urâte se posomorâră din nou. Tonul său, deși amar, era serios. Ascultă, Manson! Văd eu bine că nu ești decât în treacăt pe la noi, în drum spre Harley Street², dar până una alta sunt vreo două-trei lucruri care n-ar strica să le știi, despre locurile astea. N-ai să le găsești prea conforme cu cele mai frumoase tradiții ale acestei profesii romantice. Nu există spital, nu există ambulanțe, nu există raze X, nu există nimic. Dacă vrei să operezi, trebuie să folosești masa de bucătărie și după aceea te speli în ligheanul de vase. Instalațiile sanitare sunt sub orice critică.

² Strada Harley – celebră stradă din Londra unde se găsesc cabinetele particulare ale celor mai renumiți medici.

În verile secetoase, copiii mor ca muștele de holeră infantilă. Șeful dumatăle, bătrânul Page, era un doctor de mână întâia, dar acum s-a zis cu el, îl ține Blodwen sub papuc și n-o să mai poată lucra niciodată. Nicholls, patronul meu, e un fel de moașă autoritară, care aleargă după pitaci. Bramwell, „regele arginților”, habar nu are de nimic, afară de câteva cuplete sentimentale și de psalmii lui Solomon. Cât despre mine, mai bine s-o iau înaintea bârfei vesele... eu beau de sting. A, și Jenkins, blândul dumatăle felcer, face pe sub mână un negoț foarte prosper cu pilule de plumb, pentru boli de femei. Cred că asta e tot. Hai, Hawkins, o luăm din loc.

Strigându-și javra, se îndreptă cu un pas greoi spre ușă. Acolo se opri, plimbându-și din nou privirea de la sticlă de pe poliță la Manson. Și cu o voce calmă, lipsită de interes:

— Pentru că veni vorba, în locul dumatăle m-aș gândi la enterită, în cazul din Piața Glydar. Câteva din aceste cazuri nu sunt tocmai tipice.

Ding! făcu iar ușă. Înainte ca Andrew să apuce să-i răspundă, doctorul Philip Denny și câinele Hawkins se mistuiră în întunericul umed de afară.

III

În noaptea aceea Andrew dormi mizerabil, nu din cauza saltelei de câlți plină de noduri, ci a îngrijorării crescânde pe care i-o pricinuia cazul din Piața Glydar. Să fie enterită? Observația făcută de Denny la plecare îi strecurase o nouă urmă de îndoială și teamă în suflet, după ce nici așa nu se simțea prea sigur de el. Temându-se ca nu cumva să fi trecut cu vederea vreun simptom important, el abia se putu stăpâni să nu se dea jos din pat, cu noaptea în cap, ca să-și revadă pacienta. Până la urmă, răsucindu-se ba pe o parte, ba pe alta, în această nesfârșită noapte de nesomn, el ajunsese să se întrebe, dacă are cât de cât habar de medicină.

Manson avea o fire extraordinar de impulsivă, moștenită

pesemne de la maică-sa, o scoțiană care, în copilăria ei, privise, din casa părintească de la Ullapool, stelele nordului lunecând pe cerul înghețat. Tatăl lui, John Manson, mic fermier, din Fifeshire, fusese un om serios, harnic și așezat. Nu se prea alesese el niciodată cu mare lucru de pe urma pământului; și, când cavaleristul John Manson fu ucis în ultimul an de război, gospodăria lui se găsea într-o stare jalnică. Timp de un an, Jessie Manson se strădui să o transforme într-o fermă cu vaci de lapte, mergând până într-acolo, încât pornea ea însăși la drum cu careta să vândă laptele, când vedea că Andrew este prea cufundat în cărți ca să poată face treaba asta. Apoi, tusea pe care o suportase cu nepăsare ani de-a rândul se înrăutăți și Jessie capitulă pe neașteptate în fața bolii de plămâni, care face ravagii printre ființele acestea cu pielea fină și părul negru.

La optsprezece ani, Andrew se trezi singur pe lume, student în anul întâi al Universității St. Andrews, cu o bursă de patruzeci lire sterline pe an, dar, în afară de aceasta, fără nicio lețcaie. Salvarea lui fusese Fundația Glen, instituție tipic scoțiană, care, în naivul limbaj al răposatului Sir Andrew Glen „invită studenții merituoși și nevoiași, al căror nume de botez este Andrew, să solicite împrumuturi, nu mai mari de cincizeci de lire pe an, pe termen de cinci ani, cu condiția să fie ferm hotărâți, în adâncul conștiinței lor, să restituie aceste împrumuturi, de cum își vor fi luat diploma”.

Fundația Glen, suplinind în oarecare măsură lipsurile îndurate cu voioșie, îi îngădui lui Andrew să-și termine studiile la St. Andrews și apoi la Facultatea de Medicină din Dundee. Și recunoștința sa față de Fundația Glen, îmbinată cu o supărătoare onestitate, îl făcură să plece în pripă în sudul Țării Galilor – unde proaspeții absolvenți ai facultății ar fi putut obține cele mai mari salarii – mulțumindu-se cu postul de asistent la doctorul Page, cu două sute cincizeci lire sterline pe an, deși ar fi preferat din tot sufletul o leafă de zece ori mai mică, într-o clinică a spitalului regal din Edinburgh.

Și acum se afla la Blaenelly. Se sculase de dimineată și

bărbierindu-se, îmbrăcându-se, toate i se păreau învăluite într-o negură de griji pentru primul său pacient. Își înfulecă repede micul dejun, apoi fugi din nou în camera sa. Acolo își desfăcu valiza și scoase din ea o cutioară albastră de piele, pe care o deschise și se uită cu un aer grav la medalia ce se găsea înăuntru. Era medalia de aur Hunter, acordată în fiecare an la St. Andrews celui mai bun student în medicina clinică. El, Andrew Manson, fusese distins cu această medalie. Ținea la ea mai mult ca la orice și ajunsese să o socotească un talisman, hărăzit să-i dea inspirație în alegerea viitorului său. Dar în dimineața aceasta, o privea nu atât cu mândrie, cât cu o ciudată și tainică rugă, ca și cum ar fi încercat să-și recapete încrederea în sine însuși. După aceea, se grăbi să se ducă la consultațiile de dimineață.

Dai Jenkins se și afla în șopronul de lemn; când Andrew ajunsese acolo, tocmai umplea cu apă de la robinet o oală mare de pământ. Dai era un omuleț sprinten, cu obrații scofâlciți și brăzdați de vinișoare purpurii, cu ochi iscoditori care se uitau parcă peste tot în același timp. Pulpele lui subțiri erau strânse în cei mai înguști pantaloni pe care îi văzuse Andrew vreodată.

Jenkins îl salută pe Manson cu un aer lingușitor.

— Nu-i nevoie să vă sculați atât de devreme, domnule doctor. Pot să pregătesc rețetele prescrise și certificatele înainte de venirea dumneavoastră. Când doctorul a căzut la pat, doamna Page a făcut o șampilă cu semnătura dumnealui.

— Mulțumesc – răspunse Manson – dar prefer să văd pe bolnavi eu însumi. Se opri, uitând pentru o clipă de îngrijorarea lui și curios să vadă ce face felcerul. Ce rost are treaba asta?

— Apa are un gust mai bun când e scoasă din oală, spuse Jenkins, făcând cu ochiul. Noi știm ce e aia *aqua* – ai, domnule doctor? Dar bolnavii habar n-au. S-ar uita la mine ca la un netot, dacă m-ar vedea că le umplu sticlele la robinet.

Era vădit că micul felcer voia să se arate comunicativ, dar în clipa aceea se auzi răsunând o voce puternică, în pragul ușii din spatele casei, la vreo treizeci de metri depărtare:

— Jenkins! Am nevoie de dumneata *chiar acum!*

Jenkins tresări ca un câine bine dresat, când aude plesnind biciul stăpânului. El băigui:

— Iertați-mă, domnule doctor, mă cheamă doamna Page. Eu... trebuie să dau fuga.

Din fericire, nu era îmbulzeală la consultațiile de dimineață care se terminară la zece și jumătate. După ce Andrew primi de la Jenkins o listă cu vizitele pe care le avea de făcut, el porni numaidecât în brișca doctorului, condusă de Thomas. Cu o nerăbdare aproape dureroasă, îi spuse vizitiului să mâne direct spre Piața Glydar.

Douăzeci de minute mai târziu el ieșea de la casa cu numărul 7, palid, cu buzele strânse și cu o expresie ciudată întipărită pe față. Se duse două case mai departe la numărul 11, care se afla și el pe listă. De acolo, traversă strada ca să ajungă la numărul 18. De la numărul 18, coti după colț în Piața Radnor, unde Jenkins însemnase alte două vizite, la niște bolnavi pe care-i văzuse și în ajun. În total, făcu într-o oră șapte vizite, în vecinătatea imediată. Cinci dintre pacienți, inclusiv femeia din Piața Glydar – și ea prezenta acum o erupție caracteristică – sufereau fără doar și poate de enterită. În ultimele zece zile, Jenkins îi tratase cu carbonat de calciu și opium. Acum, oricât de stângace fuseseră propriile-i eforturi în seara precedentă, Andrew își dădea seama, cu un fior de groază, că are de-a face cu o epidemie de febră tifoidă.

Celelalte vizite le făcu cât putu mai repede, într-o stare de spirit vecină cu panica. La dejun, în timpul căruia doamna Page fu preocupată exclusiv de niște măruntaie de vițel bine rumenite, despre care spuse veselă: „le-am comandat pentru doctorul Page, dar pe cât se pare, nu prea-i sunt pe plac”, Andrew chibzui mai departe asupra problemei, într-o tăcere de gheață. Dându-și seama că de la doamna Page nu o să capete decât prea puține informații și niciun ajutor, se hotărî

să se adreseze chiar doctorului Page.

Dar când urcă în camera acestuia, perdelele erau trase și Edward zăcea abătut, copleșit de o crâncenă durere de cap, cu fruntea congestionată și încrețită de suferință. Deși îi făcu semn lui Andrew să se așeze pentru o clipă, acesta simți că ar fi o cruzime să-i împărtășească tocmai acum necazurile. După ce stătu câteva minute la căpătâiul lui Page, se ridică să plece, mărginindu-se să întrebe:

— Domnule doctor, în caz de boli infectioase, ce avem de făcut?

După o pauză, Page răspunse cu ochii închiși, fără să se miște, ca și cum numai faptul că vorbea era de ajuns să-i agraveze migrena.

— Asta ne-a dat întotdeauna multă bătaie de cap. Nu avem spital, ca să nu mai vorbim de un pavilion de izolare. Dacă ai să dai peste ceva deosebit de grav, cheamă la telefon pe Griffiths la Toniglan – la vreo optsprezece kilometri de aici, în josul văii. Griffiths e inspectorul sanitar al districtului. Din nou tăcere, mai lungă decât cea dintâi. Dar mi-e teamă că nu prea o să-ți fie de folos.

Îmbărbătat de aceste indicații, Andrew se grăbi să coboare în vestibul și sună la telefon Toniglanul. În timp ce stătea cu receptorul la ureche, o văzu pe Annie, servitoarea, privindu-l din pragul bucătăriei.

— Allo! Allo! Doctorul Griffiths din Toniglan?

În cele din urmă căpătase legătura.

O voce de bărbat răspunse, cu fereală parcă:

— Cine întreabă?

— Aici e Manson din Blaenelly, asistentul doctorului Page. Andrew vorbea cu o voce stridentă. Am aici cinci cazuri de febră tifoidă și îl rog pe doctorul Griffiths să vină imediat.

După o pauză imperceptibilă, răspunsul veni foarte repede, rostit cu o voce monotonă, pe un ton de scuză și cu un pronunțat accent gaelic:

— Îmi pare grozav de rău, domnule doctor, zău că-mi pare rău, dar doctorul Griffiths e plecat la Swansea... într-o chestiune importantă de serviciu.

— Când se întoarce?

Manson era nevoit să strige căci se auzea prost.

— N-aș putea să vă spun, domnule doctor.

— Dar, ascultă...

La capătul firului se auzi un țcănit: celălalt pusese foarte liniștit receptorul în furcă. Enervat la culme, Manson înjură cu voce tare:

— Lua-l-ar toți dracii, cred că era chiar Griffiths.

Formă din nou numărul, dar nu izbuti să mai capete legătura. Totuși se încăpățână și era gata să cheme din nou numărul, când observă că Annie intrase în vestibul și, cu mâinile încrucișate deasupra șorțului, îl privea cu gravitate. Era o femeie de vreo patruzeci și cinci de ani, foarte curată și îngrijită, cu expresie serioasă, placidă și răbdătoare.

— Am auzit fără să vreau, domnule doctor, spuse ea. N-o să-l găsiți niciodată pe doctorul Griffiths la Toniglan, la ora asta. Aproape în fiecare după-amiază pleacă la Swansea să joace golf.

Manson răspunse supărat, înghițind un nod care i se pusese în gât:

— Totuși, cred că chiar cu el am vorbit adineaori.

— Tot ce se poate, spuse ea, schițând un zâmbet. Chiar când nu se duce la Swansea, am auzit că tot spune că e plecat. Îl privi cu un aer prietenos, liniștit și adăugă înainte de a pleca: În locul dumneavoastră, nu mi-aș pierde vremea cu el.

Andrew puse receptorul în furcă, clocotind de indignare și mâhnire. Blestemând într-una, plecă să-și vadă din nou bolnavii. Când se întoarce, era ora consultațiilor de seară. Timp de un ceas și jumătate stătu în cămăruța dosnică unde era cabinetul de consultații, zbătându-se să dea de capăt unui dispensar arhiplin, încât se scurgeau picături de apă pe pereți și te înăbușeau aburii emanați de trupurile umede ale oamenilor. Minerii cu genunchii luxați, cu degetele tăiate, cu nistagmus, cu artrită cronică. Nevestele lor de asemenea, ca și copiii, cu tuse, răceli, entorse... toate durerile mărunte ale omenirii. În mod normal, i-ar fi făcut plăcere și ar fi

considerat binevenită tăcuta dar binevoitoarea apreciere a acestor fapte palide, cu părul negru, care, simțea el bine, îl observau cu atenție. Dar acum, obsedat de o problemă mai gravă, îi vuia capul de năvala acestor suferințe neînsemnate. În tot acest timp însă, se cocea într-însul o hotărâre și, în timp ce scria rețete, în timp ce ciocănea vreun torace sau dădea sfaturi, el se gândea: „Dânsul m-a pus pe calea cea bună. Îl urăsc. Da, nu pot să-l sufăr... e un diavol și jumătate. Dar n-am ce-i face, trebuie să mă duc la el.”

La nouă și jumătate, când ultimul pacient părăsi dispensarul, Manson ieși din vizuina lui cu un aer hotărât:

— Jenkins, unde stă doctorul Denny?

Felcerul cel mititel care puna în grabă zăvorul la ușă, de teamă să nu mai intre un pacient întârziat, se întoarse spre el cu o figură atât de îngrozită, încât era aproape comică:

— Doar nu cumva aveți ceva de-a face cu individul ăla, domnule doctor? Doamna Page... nu prea îl are la stomac.

Andrew întrebă cu asprime:

— Și de ce nu-l are doamna Page la stomac?

— Din același motiv pentru care nu-l suferă nimeni. A fost îngrozitor de moșic cu ea. Jenkins se opri, dar întâlnind privirea lui Manson, continuă oarecum în silă: Mă rog, dacă țineți neapărat să știți, locuiește la doamna Seager, strada Chapel nr. 49.

Iar la drum! Cât fusese ziua de mare, Andrew nu avusese nicio clipă de răgaz și totuși orice urmă de oboseală pierdea în fața răspunderii pe care o simțea. Povara cazurilor de tifoidă îl apăsa – apăsa strivitor pe umerii săi. Ajungând la adresa indicată, încercă un sentiment de ușurare, când află de la proprietăreasa care-i deschise ușa, că Denny este acasă.

Dacă Denny fu surprins la vederea lui, nu lăsă să se vadă nimic și se mulțumi să-l întrebe, după ce-i aruncă o lungă și exasperantă privire:

— Ei bine, n-ai omorât încă pe nimeni?

În picioare, în pragul camerei calde unde domnea dezordinea, Andrew simți că roșește. Dar, făcând un efort uriaș, își birui enervarea și amorul propriu și spuse, fără

nicio introducere:

— Ai avut dreptate, era enterită. Aș merita să fiu împușcat, pentru că nu mi-am dat seama de la început. Am cinci cazuri. N-aș putea spune că sunt încântat că a trebuit să vin aici, dar nu știu cui să mă adresez. Am telefonat inspectorului sanitar și n-am putut scoate o vorbă de la el. De aceea am venit să-ți cer sfatul.

Denny, care ședea lângă foc, ascultând cu pipa în gură, se răsuci pe jumătate pe scaun și, în cele din urmă, făcu un gest plictisit:

— Dar intră o dată. Apoi, subit iritat: Pentru numele lui Dumnezeu, ia un scaun. Nu sta în picioare ca un pastor presbiterian, care e gata să interzică o căsătorie. Vrei să bei ceva? Nu? Mi-am închipuit eu.

Deși Andrew dădu ascultare invitației, așezându-se cam țeapăn pe un scaun și aprinzându-și chiar o țigară, Denny nu părea grăbit; fără să se miște de pe scaun, își mângâia câinele cu vârful papucului său găurit. Dar în cele din urmă, când Manson își termină țigara, îi spuse, făcând semn cu capul spre masă:

— Aruncă o privire acolo, dacă te interesează.

Pe masă se găsea un microscop Zeiss de toată frumusețea și câteva lame. Andrew potrivi una din ele cu ulei de imersie și, făcând-o să lunece sub obiectiv, recunoscă numaidecât ciorchinele de bacterii în formă de bastonașe.

— Sunt preparate ca vai de lume, bineînțeles, spuse Denny repede, cu cinism, ca și cum ar fi vrut să preîntâmpine critica. Le-am cârpăcit, ce mai încoace-încolo. Slavă Domnului, nu-s un șobolan de laborator. Dacă sunt ceva, sunt chirurg. Dar, cu sistemul nostru afurisit, trebuie să fii fată la toate. Totuși, nu poți să te înșeli, nici dacă te uiți cu ochiul liber. Le-am încălzit pe *agar*, în soba mea.

— Ai și dumneata cazuri? întrebă Andrew cu un interes plin de încordare.

— Patru! Toate din același cartier ca și dumneata. Denny făcu o pauză. Toți microbii aceștia provin de la puțul din Piața Glydar.

Andrew îl privea atâțat, arzând de dorința de a-i pune zeci de întrebări, dându-și întrucâtva seama de seriozitatea muncii celuiilalt și, mai presus de orice, încântat că i se dezvăluisse focarul epidemiei.

— Înțelegi – reluă Denny cu aceeași ironie rece și amară – paratifoidea e pe aci mai mult sau mai puțin endemică. Dar într-una din zile, curând, foarte curând, o să ne pomenim cu o epidemie de mari proporții. De vină e canalul colector principal. E ciuruit ca o sită și murdăria se infiltrează în jumătate din puțurile care se găsesc în partea de jos a orașului. L-am tot pisat pe Griffiths în legătură cu asta, până m-am săturat. E un porc habotnic și leneș, un incompetent care fuge de răspundere. Ultima oară când i-am telefonat, i-am spus că-i fac mutra zob cu prima ocazie. Pesemne că de aia te-a dus azi cu preșul.

— Asta e o rușine nemaipomenită, explodează Andrew, ieșindu-și din fire, într-un brusc acces de indignare.

Denny dădu din umeri:

— Îi e teamă că dacă cere ceva consiliului, o să-l pună să plătească din leafa lui nenorocită.

Se lăsă tăcere. Andrew dorea din tot sufletul ca discuția să continue. În ciuda ostilității sale față de Denny, găsea un ciudat imbold în pesimismul acestuia, în scepticismul lui, în cinismul lui rece și măsurat. Dar nu avea niciun pretext ca să prelungească vizita. Ridicându-se de pe scaun, de lângă masă, se îndreptă spre ușă, ascunzându-și emoția, ținând să-și exprime o recunoștință politicoasă, să-i dea a înțelege celuiilalt cât de ușurat se simțea.

— Îți mulțumesc foarte mult pentru cele ce mi-ai spus. M-ai făcut să înțeleg care este situația. Mă tot întrebam de unde ar putea proveni boala, mă gândeam că ar putea să fie vorba de un purtător de microbi, dar din moment ce ai localizat sursa infecției e cu mult mai simplu. De acum înainte va trebui să punem la fiert orice picătură de apă, în locuințele din Piața Glydar.

Ridicându-se la rândul său, Denny mormăi:

— Pe Griffiths ar trebui să-l punem la fiert. Apoi umorul

său mușcător îi reveni: Și-acum, doctore, fără mulțumiri înduioșătoare, te rog. O să trebuie să ne mai suportăm reciproc puțin, înainte de a isprăvi cu afacerea asta. Vino să mă vezi ori de câte ori te simți în stare de așa ceva. Prin coclaurile astea, nu prea există viață de societate. Aruncă o privire câinelui și încheie cu grosolănie: până și un doctor scoțian e bine venit, nu-i așa, Sir John?

Sir John Hawkins ciocăni în podea cu coada și-l privi pe Andrew, lăsând limba sa trandafirie să atârne parcă în batjocură.

Și totuși, trecând în drum spre casă prin Piața Glydar, unde lăsă instrucțiuni severe în privința apei, Andrew își dădu seama că nu-l detestă pe Denny chiar atât de mult cum își închipuise.

IV

Andrew se lansă în campania împotriva enteritei cu tot focul firii sale impetuoase și avântate. Își iubea meseria și se socotea fericit că dăduse peste o asemenea ocazie – la primii pași în cariera lui. În cursul săptămânilor următoare se speti muncind, plin de voie bună. Avea de rezolvat toate problemele curente ale practicii medicale, cu care o scotea la capăt într-un fel sau altul, apoi se consacra cu entuziasm cazurilor sale de febră tifoidă.

Poate că avu noroc în această bătălie, prima pe care o dădea. Către sfârșitul lunii, bolnavilor săi le mergea din ce în ce mai bine și părea că reușise să îngrădească epidemia. Când se gândea la măsurile sale de precauțiune impuse cu atâta strictețe – apa fiartă, dezinfecția și izolarea, cearșafurile îmbibate cu acid fenic atârinate la fiecare ușă, kilogramele de clorură de calciu comandate în contul doamnei Page, și pe care el însuși le turnase în conductele de apă din Piața Glydar – exclama plin de bucurie: „Așa mai zic și eu! Nu e meritul meu, dar Dumnezeu mi-e martor că fac treabă bună”. Încerca o bucurie tainică și dezgustătoare,

nedemnă, condamabilă, constatând că bolnavii lui se fac bine mai repede decât cei ai lui Denny.

Acesta din urmă continua să-l intrige, să-l scoată din sărite. Se întâlneau deseori în modul cel mai firesc, din pricină că pacienții lor locuiau în imediată vecinătate. Denny se delecta, bătându-și joc de munca pe care o făceau. Își spunea lui și lui Manson, „inamici neîmpăcați ai epidemiei” și savura ca pe o răzbunare acest șablon. Dar în ciuda ironiei lui, în ciuda sarcasmelor – „nu uita, doctore, că apărăm onoarea unei profesii cu adevărat glorioase” – el își urmărea îndeaproape bolnavii, se așeza pe paturile lor, îi cerceta îndelung, petrecea ore întregi în odăile lor.

Din când în când, Andrew era gata-gata să-l simpatizeze, pentru câte o scânteiere de simplitate sfioasă și modestă, apoi totul era făcut praf și pulbere de un cuvânt morocănos și batjocoritor. Jignit și nedumerit, Andrew, în dorința de a se lămuri, consultă *Anuarul Medical*. Pe un raft al doctorului Page, găsi un exemplar vechi de cinci ani, dar care conținea câteva informații uluitoare. Ele arătau că Philip Denny fusese bursier de onoare al universităților Cambridge și Guy's, doctor în chirurgie și că – la data apariției anuarului – ocupa un post de chirurg bine retribuit în orașul Leeborough.

Pe neașteptate, la zece noiembrie, Denny îl chemă la telefon:

— Manson, aș vrea să te văd. Poți să vii la trei pe la mine? E ceva important.

— În regulă.

Andrew își luă prânzul, cufundat în gânduri. În timp ce-și mânca porția de pateu, simți privirea ascuțită și arogantă a lui Blodwen Page, ațintită asupra sa:

— Cine era la telefon? Denny vasăzică? Nu te înhăita cu individul ăsta. N-o să-ți fie de niciun folos.

El îi ripostă cu răceală:

— Dimpotrivă, l-am găsit foarte folositor.

— Lasă-mă în pace, doctore! Ca de obicei, când era contrazisă, Blodwen se făcu foc și pară. E un om pidosnic.

De cele mai multe ori nu prescrie niciun fel de doctorii. Uite, când Megan Rays Morgan, care a luat doctorii toată viața ei, s-a dus s-o consulte, el i-a spus să facă bine să umble în fiecare zi vreo doi kilometri prin munți și să nu se mai îndoape cu lături. Chiar așa i-a zis. Cred și eu că, după aceea, ea a venit la noi – și de atunci Jenkins îi dă mereu sticle după sticle cu medicamente minunate. Denny e un păcătos josnic și scârbos. După cât se spune are pe undeva și o nevastă, dar nu trăiește cu ea, înțelegi matale. Și pe urmă, una-două se îmbată. Lasă-l în plata Domnului, doctore, și nu uita că lucrezi pentru doctorul Page.

Auzind-o cum îi aruncă în față obișnuitele ei reproșuri, Andrew simți că îl copleșește un val brusc de mânie. Făcea tot ce-i stătea în putință ca să-i fie pe plac, și totuși părea că ei nimic, nu-i e destul. Purtarea lui Blodwen, când bănuitoare, când jovială, dădea întotdeauna impresia că ea are drept scop să-l stoarcă într-una cât mai mult, oferindu-i în schimb cât mai puțin. Trecuseră trei zile peste data când ar fi trebuit să-i plătească salariul lunar. Poate că fusese doar o scăpare de vedere din partea ei, dar pe Andrew acest lucru îl pusese într-o situație foarte penibilă. Văzând-o cum stătea în fața lui, planturoasă și strălucind de bine ce-i mergea, arogându-și dreptul de a-l judeca pe Denny, nu se mai putu stăpâni și spuse, înfierbântându-se dintr-o dată:

— Mi-aș aminti mai ușor că lucrez pentru doctorul Page, doamnă, dacă mi-aș primi salariul.

Ea se roși atât de brusc, încât Andrew fu sigur că se gândise și dânsa la același lucru. Apoi, înălțând capul sfidătoare, îi răspunse:

— Ai să ți-l capeți! Ce idei!

Până la sfârșitul mesei, doamna Page stătu bosumflată, fără să-i mai arunce vreo privire, ca și cum ar fi insultat-o. Dar după masă, când îl chemă în salon, era din nou bine dispusă, binevoitoare și zâmbitoare:

— Uite-ți banii, doctore, șezi jos și fii mai prietenos. N-o să ne putem înțelege dacă o să tragem unul hăis și altul cea.

Stătea tolănită într-un fotoliu de pluș verde și ținea pe

genunchii ei dolofani douăzeci de hârtii de câte o liră și poșeta ei de piele neagră. Luând hârtiile, începu să i le dea una câte una lui Manson una, două, trei, patru. Pe măsură ce se apropia de sfârșitul teancului, mișcările i se făceau din ce în ce mai încete și ochii ei negri și vicleni clipeau ademenitor. Când ajunse la optsprezece lire se opri și suspină încetișor, plină de milă față de sine însăși.

— Doamne, Doamne, doctore, o grămadă de bănet pe vremurile astea grele, nu-i așa? „Dă și ia”, asta a fost întotdeauna deviza mea. Să le păstrez pe ultimele două, ca să ne aducă noroc?

El se mulțumi să tacă: meschinăria ei îl făcea să se simtă îngrozitor de prost. Știa foarte bine că doamna Page se alegea cu un venit frumușel de pe urma pacienților. Timp de un minut întreg, ea rămase așa, scrutându-i chipul, dar neîntâlnind decât o expresie de totală imobilitate, îi înmână cu un gest arțăgos ultimele bancnote, spunându-i pe un ton apăsător:

— Ai grijă să le meriți!

Ridicându-se brusc, se îndreptă spre ușă, dar Andrew o opri, înainte ca ea să ajungă acolo.

— O clipă, numai, doamnă Page. O notă de nervozitate răzbătea din vocea lui hotărâtă. Oricât de neplăcut i-ar fi fost, era ferm decis să nu se lase dus de nas de lăcomia ei. Mi-ați dat numai douăzeci de lire, ceea ce face două sute patruzeci pe an, în timp ce noi am convenit că o să capăt două sute cincizeci. Îmi mai datorați șaisprezece șilingi și opt pence, doamnă Page.

De furie și necaz, ea se făcu albă ca varul:

— Așa, așa, spuse dânsa respirând cu greu, vrei ca arginții să ne despartă? Am auzit de mult că scoțienii sunt cârpănoși. Acum văd și eu că e așa. Na, ia-ți șilingii și mărunțișul ăsta păcătos.

Din poșeta ei doldora de bani, scoase cu degetele tremurânde monedele pe care i le dădu, fulgerându-l cu privirea. Apoi, uitându-se o ultimă dată, furioasă, la el, fugi afară trântind ușa în urma ei.

Andrew plecă, fierbând de mânie. Reproșurile ei jignitoare îl dureau cu atât mai mult, cu cât le găsea neîntemeiate. Cum de nu-și dădea ea seama că nu era în joc suma aceea nenorocită, ci toate principiile de echitate? De altfel, în afara oricărei morale răsunătoare, Manson avea o trăsătură de caracter innăscută, o îndârjire, neîngăduind nimănui, niciodată, să-și bată joc de el.

Abia după ce ajunse la poștă și trimise prin mandat cele douăzeci de lire la Fundația Glen – mărunțișul îl păstră ca bani de buzunar – se simți și el ceva mai bine. În timp ce se afla pe treptele de piatră ale clădirii, îl văzu apropiindu-se pe doctorul Bramwell și fața i se luminează și mai mult. Bramwell venea încet, călcând maiestos pavajul cu picioarele lui mari, țănoș în hainele sale negre și ponosite, cu părul alb și netuns, fluturând peste un guler murdar, cu ochii ațintiți asupra cărții pe care o ținea în mâna întinsă. Când ajunse lângă Manson, pe care-l văzuse de la jumătatea străzii, se prefăcu că-l recunoaște dintr-o dată, cu o tresărire teatrală.

— Ah, Manson, băiatule! eram atât de cufundat în citit, că aproape să nu te văd!

Andrew zâmbi. Se împrieteniise cu doctorul Bramwell, care spre deosebire de Nicholls, celălalt medic „acreditat”, îi făcuse o primire călduroasă. Clientela lui Bramwell nu era prea grozavă și nu-i îngăduia să-și țină un asistent, dar avea o ținută impozantă și, uneori, o comportare demnă de un maestru în ale medicinei.

Închizând cartea, după ce – cu un deget murdar – îndoi pagina la care rămăsese, își vârî cu un gest elegant mâna cealaltă în deschizătura paltonului său ros. Avea atitudini atât de teatrale, încât aproape nu-ți venea să crezi că trăiește aievea. Și totuși, era el, în persoană, pe strada principală din Blaenelly. Nu degeaba îl poreclise Denny „regele arginților”.

— Ei, băiatule, cum îți place mica noastră localitate? Așa cum ți-am spus, când ne-ai vizitat pe scumpa mea soție și pe mine, la vilișoara noastră, nu e chiar atât de rău cum s-ar părea la prima vedere. Avem și noi talentele noastre, viața noastră culturală. Scumpa mea soție și cu mine facem tot ce

ne stă în putință ca să o dezvoltăm. Suntem purtătorii făcliei, Manson, chiar și prin viroagele astea. Trebuie să vii la noi într-o seară. Știi să câști?

Andrew simți o nevoie îngrozitoare să izbucnească în râs. Bramwell adăugă onctuos:

— Firește, am auzit cu toții cum ai muncit cu bolnavii de tifos. Blaenelly e mândru de dumneata, băiete dragă. Păcat că n-am avut eu norocul ăsta. Dacă se ivește vreun caz mai grav, în care aş putea să-ți fiu de folos, apelează la mine.

O muștrare de conștiință – cine era el ca să petreacă pe socoteala bătrânului? – îi dădu ghes lui Andrew să răspundă:

— Domnule doctor, se nimerește tocmai să am printre cazurile mele o mediastinită secundară foarte interesantă, cu totul neobișnuită. N-ați vrea s-o vedeți cu mine, dacă aveți puțin timp?

— Așa? întrebă Bramwell, căruia entuziasmul îi cam scăzuse. N-aș vrea să te deranjez.

— E aici, după colț, îl invită Andrew amabil. Mai am o jumătate de oră până să mă întâlnesc cu doctorul Denny. Ajungem acolo într-o clipă.

Bramwell se codi, păru că e gata să refuze, apoi făcu un gest destul de vag de încuviințare. Porniră împreună spre Piața Glydar și intrară să vadă bolnavul.

Așa cum spusese Manson, cazul prezenta un interes neobișnuit, fiind vorba de un exemplu rar de persistență a timusului. Andrew era cu adevărat mândru că pusese diagnosticul și acest cald sentiment de ardoare comunicativă îl făcuse să-l invite pe Bramwell, spre a-i împărtăși emoțiile descoperirii.

Dar doctorul Bramwell – deși n-ar fi admis-o – nu se arătă prea entuziasmat de prilejul ce i se oferea. El urmă cu oarecare șovăială pe Andrew în camera bolnavului, trăgând aerul numai pe nas și apropiindu-se cu o sfială feciorelnică de pat. Se opri la o distanță prudentă de pacient și-l examinează în grabă. Nu era dispus să zăbovească prea mult. Abia după ce ieșiră din casă și după ce trase adânc în piept o gură de

aer proaspăt, își regăsi și elocvența sa normală.

— Îmi pare bine că am văzut cazul dumitale, dragul meu – îi spuse el lui Andrew cu un aer radios – mai întâi pentru că eu consider că chemarea medicului este să nu dea niciodată înapoi în fața primejdiilor infecției și, în al doilea rând, pentru că mă bucură orice progres științific. *Poți să mă crezi sau nu, dar acesta e cel mai frumos caz de inflamație a pancreasului pe care l-am văzut în viața mea!*

Și după o strângere de mână se depărtă în grabă lăsându-l pe Andrew cu totul năucit. „Pancreasul?” se gândi acesta uluit. Nu o simplă greșală de cuvânt îl făcuse pe Bramwell să comită această grosolană eroare. Întreaga sa atitudine în fața cazului trăda ignoranța. Pur și simplu, habar nu avea. Andrew își frecă fruntea. Când te gândești că un medic calificat, care ține în mâinile sale viața a sute de ființe omenești, nu știe care este diferența dintre pancreas și timus – primul se găsește în abdomen, iar celălalt în torace – e înspăimântător!

Mergând încet spre casa lui Denny, Manson își dădea seama o dată mai mult că se prăbușea toată cumintea imagine ce și-o făcuse despre practica medicală. Știa că el însuși era încă un începător, insuficient pregătit, capabil oricând să facă greșeli din lipsă de experiență. Dar Bramwell era un medic cu experiență și, din această cauză, ignoranța sa nu era scuzabilă. Pe nesimțite gândurile lui Andrew se întoarseră la Denny, care nu pierdea niciun prilej să-și bată joc de profesiunea din care făceau amândoi parte. La început, Denny îl exasperase teribil, afirmând cu încăpățănare că pe cuprinsul Angliei profesau mii de doctori incompetenți, care se remarcă doar prin prostia lor și prin talentul pe care îl dobândiseră de a-i păcăli pe bolnavi. Acum, Manson începea să se întrebe, dacă nu cumva exista și un sâmbure de adevăr în cele spuse de Denny, și se hotărî să reia discuția chiar în după-amiaza aceea.

Dar când intră în camera lui Denny, înțelese numaidecât că o discuție academică nu își avea locul. Philip îl primi într-o tăcere posomorâtă, cu ochii triști, cu fruntea

întunecată.

— Tânărul Jones a murit azi-dimineață la șapte, spuse el. Perforație intestinală. Vorbea liniștit, cu o furie rece, stăpânită. Și am încă două cazuri de tifoidă în aleea Ystrad.

Andrew plecă ochii în jos plin de simpatie, dar neștiind ce să spună.

— Nu face o mutră atât de încrezută, adăugă Denny cu amărăciune. E foarte plăcut pentru dumneata să constați că bolnavilor mei le merge prost și că ai dumitale se fac bine. Dar n-o să-ți fie chiar atât de agreabil, când din canalul ăla afurisit o să înceapă să se infiltreze scurgeri și înspre partea dumitale.

— Nu, nu, îmi pare sincer rău, strigă Andrew. Trebuie să facem ceva pentru asta. Să scriem Ministerului Sănătății.

— Putem să scriem și o sută de scrisori, răspunse Philip cu o ferocitate reținută. Singurul lucru cu care o să ne alegem este că, peste șase luni, o să sosească aici un ramolit de inspector. Nu, m-am gândit și m-am răzgândit la toate. Nu există decât o singură cale, ca să-i silim să construiască un canal nou.

— Ce cale?

— Să aruncăm în aer canalul cel vechi!

O clipă Andrew se întrebă dacă nu cumva Denny își ieșise din minți. După aceea însă, înțelese ceva din intenția îndrăzneată a celuiilalt și îl privi consternat. Oricât s-ar fi căznit să-și pună rânduială în gândurile ce i se învârteceau în cap, Denny părea sortit să i le tulbure.

— Dacă se descoperă... o să fie tămbălău mare, șopti Andrew.

Denny îl privi sfidător:

— Nu-i nevoie să fii alături de mine, dacă nu-ți convine.

— O, sunt alături de dumneata – răspunse încet Andrew – dar numai Dumnezeu știe de ce...

În toată după-amiaza aceea, Manson își văzu de treabă fără niciun chef, regretând făgăduiala pe care o făcuse. Denny ăsta era un smintit, care mai devreme sau mai târziu avea să-l vâre într-o încurcătură serioasă. Propunerea lui

era îngrozitoare, un delict, care o dată descoperit, i-ar fi putut aduce pe banca acuzaților, determinând chiar radierea lor din corpul medical. Un fior de adevărată spaimă îl zgudui pe Andrew, la gândul că frumoasa-i carieră, care se așternea atât de strălucită înaintea lui, ar fi putut să fie dintr-o dată curmată, ruinată. Blestemându-l cu năduf pe Philip, își jură de zece ori că n-o să se ducă.

Și totuși, dintr-un motiv ciudat și confuz, el nu dădu bir cu fugiții, nu putu să dea bir cu fugiții.

În noaptea aceea, la ora unsprezece, Denny și Andrew porniră, în tovărășia javei Hawkins, spre capătul străzii Chapel. Era o beznă adâncă și, la colțurile străzilor, pale de vânt și o ploaie mărunță le biciuiau obraji. Denny își făcuse un plan, calculând cu meticulozitate timpul. Schimbul de noapte intrase în mină cu un ceas mai înainte și strada era pustie; tocmai la capătul celălalt, câțiva tineri se mai învârteau pe lângă prăvălia lui moș Thomas.

Cei doi bărbați și câinele înaintau în tăcere. În buzunarele paltonului său gros, Denny avea șase cartușe de dinamită, pe care Tom Seager, fiul proprietăresei lui, le furase special pentru dânsul, în după-amiaza aceea, de la depozitul de explozibile al carierei. Andrew ducea cu el șase cutii de cacao cu capacele găurite, o lanternă de buzunar și câțiva metri de fitil. Mergând cu capul între umeri, cuprins de teamă și zguduit de un vârtej de emoții contradictorii, abia răspundea scurtelor observații pe care le făcea Denny. Se întreba cu strângere de inimă ce ar fi spus Lamplough – binevoitorul și ortodoxul său profesor – dacă l-ar fi știut amestecat în această criminală aventură nocturnă.

Imediat după ce traversară Piața Glydar, ajunseră la gura principală a canalului, acoperită cu un capac de fier ruginit, fixat în cimentul mâncat de vreme. Se apucară de lucru, luptând din greu să ridice capacul, care de ani de zile nu mai fusese mișcat din loc. În cele din urmă izbutiră și Andrew luminează discret, cu lanterna de buzunar, adâncurile urât mirositoare, unde pe pietrele măcinate de umezeală, se scurgea un șuvoi murdar și milos.

— O frumusețe, nu-i așa? cârâi Denny. Mai uită-te o dată la crăpăturile din conducta asta. Mai uită-te o *ultimă* dată la ele, Manson.

Niciunul din ei nu mai spuse nimic. Lucru curios, dispoziția lui Manson se schimbaseră și acum se simțea însoțit de un avânt fără margini, de o hotărâre la fel de nestrămutată ca și cea a lui Denny. Oamenii mureau din cauza putregaiului ăstuia, și o birocrație meschină nici nu se sinchisea să ia vreo măsură. Nu mai era momentul să te porți ca la patul unui bolnav sau să recomanzi sticlute de doctorii inutile.

Începură să pregătească repede cutiile de cacao, vârând în fiecare din ele un cartuș de dinamită. După aceea, tăiară fitiluri de diferite lungimi, pe care le agățară de cutii. Un chibrit licări în întuneric, luminând chipul aspru și palid al lui Denny și mâinile tremurânde ale lui Andrew, apoi începu să sfârșie primul fitil. Una câte una, cutiile de cacao, pline de dinamită fură zvârlite în șuvoiul noroios, în primul rând cele cu fitiluri lungi. Andrew vedea totul ca prin ceață, inima îi bătea să-i spargă pieptul. Poate că ceea ce făcea nu era conform regulilor artei medicale, dar era cea mai frumoasă clipă din viața lui. Când ultima cutie fu aruncată în canal, cu fitilul ei scurt, care ardea sfârșind, lui Hawkins i se năzări să vâneze un șobolan. Urmă un intermezzo agitat, tulburat de lătratul câinelui și de perspectiva înspăimântătoare a exploziei ce s-ar fi putut declanșa sub picioarele lor, în timp ce alergau după ei. În sfârșit puseră mâna pe Hawkins, aruncară la loc capacul gurii de canal și goniră nebunește vreo douăzeci de metri.

Abia ajunseseră la colțul Pieții Radnor și se opriseră să se uite în jur, când – bum! explodă prima cutie.

— Dumnezeu! găfâi Andrew, fericit. I-am venit de hac, Denny!

Încerca un puternic sentiment de camaraderie față de Philip, îi venea să-i strângă mâna și să strige cât îl ținea gura.

Apoi exploziile înăbușite se succedară repede, două, trei,

patru, cinci, încheindu-se cu o detunătură, de toată frumusețea, care se produse la o distanță de mai bine de un sfert de kilometru în josul văii.

— Așa! spuse Denny cu o voce gătuită, de parcă tot amarul ascuns al vieții sale și-ar fi dat frâu liber în acest unic cuvânt. Un putregai mai puțin.

Abia termină de vorbit, și se stârni o vâlvă nemaipomenită: uși și ferestre se deschiseră, aruncând lumini asupra uliței întunecate, oamenii ieșiră în fugă din case și se îmbulziră în stradă. La început, unii strigară că avusese loc o explozie la mină, dar această părere se dovedi repede neîntemeiată, căci detunăturile răsunaseră din josul văii. Se iscară discuții, se făcură cu voce tare fel de fel de presupuneri, un grup de bărbați plecă de îndată cu lanternele în cercetare. Noaptea răsună de gălăgie și harababură. Ocrotiți de întuneric și zgomot, Denny și Manson porniră pe furiș spre casă, luând căi ocolite. În vinele lui Andrew, sângele îi cânta biruința.

A doua zi de dimineață, încă înainte de ora opt, doctorul Griffiths sosi cu mașina la locul dezastrului. Gras, cu obrajii vineți, era gata să cadă pradă panicii. Consilierul Glyn Morgan îl smulsese din patul lui cald, îndârjindu-l cu o ploaie de înjurături. Griffiths își putea permite să nu răspundă la telefon doctorilor de prin partea locului, dar nu avea cum să reziste ordinelor furibunde ale lui Glyn Morgan. Și acesta era pe drept cuvânt furios: noua sa vilă, care se găsea la o distanță de mai bine de o jumătate de kilometru, jos în vale, fusese înconjurată peste noapte de un parapet de murdării demn de Evul Mediu. Timp de o jumătate de ceas, consilierul, împreună cu susținătorii lui, Hamar Davies și Deawn Roberts, spuseră inspectorului sanitar, cu o voce care ajunsese la urechea multora, exact ceea ce gândeau despre el.

La sfârșitul acestei discuții, împleticindu-se și ștergându-și fruntea cu o batistă, Griffiths se îndreptă spre Denny, care, alături de Manson, se afla în mulțimea ce asculta plină de interes. Văzând că venea spre ei, Andrew

încercă o bruscă muștrare de conștiință. O noapte frământată îi mai potolise entuziasmul. În lumina rece a dimineții, rușinat de stricăciunile pricinuite șoselei sfărțecate de explozie, se simțea stânjenit, nervos și neliniștit. Dar în clipele acelea, Griffiths nu era de loc în stare să bănuiască ceva.

— Măi omule – se adresă el lui Denny, cu un glas tremurător – va trebui acum să vă construim numaidecât un canal nou.

Chipul lui Denny rămase impasibil.

— V-am prevenit, încă acum câteva luni, spuse el cu răceală, nu-i așa?

— Ba da, ba da, fără îndoială. Dar cum să-mi treacă prin minte că afurisitul ăsta de canal o să sară în aer? Pentru mine e de neînțeles, cum de s-a putut întâmpla una ca asta.

Denny îi aruncă o privire glacială:

— Unde sunt cunoștințele dumneavoastră de igienă publică, domnule doctor? Nu știți că gazele din conducte sunt foarte inflamabile?

În luna următoare, începu construcția noului canal.

V

Trei luni mai târziu, într-o frumoasă după-amiază de martie. Făgăduiala primăverii înmiresma vântul ce sufla lin peste munții brăzdați de dăre vagi de verdeață, care sfidau urâtenia colinelor și carierelor ce dominau priveliștea. Sub cerul de un albastru diafan, până și Blaenelly arăta minunat.

În timp ce se îndrepta spre casa cu numărul trei din strada Riskin, unde tocmai fusese chemat la o consultație, Andrew simți cum inima îi bate mai repede – răspuns avântat la frumusețea zilei. Încetul cu încetul, se obișnuise și el cu acest orașel ciudat, primitiv și izolat, înmormântat între munți, fără niciun fel de distracții, fără o sală de cinematograful măcar, fără nimic în afară de posomorâtele lui

mine, de carierele și uzinele pentru prelucrarea minereului, de șirul de biserici și case mohorâte – o localitate bizară, tăcută și închisă în sine.

Oamenii erau și ei ciudați, totuși Andrew, deși îi vedea atât de deosebiți, nu se putea împiedica să simtă o pornire de dragoste față de dâșii. Cu excepția negustorilor, a preoților și a câtorva liber profesioniști, erau cu toții în serviciul direct al Companiei. La începutul și sfârșitul fiecărui schimb, străzile liniștite se înviorau dintr-o dată, răsunând de bocănitul tălpilor ținute cu fier și însuflețite pe neașteptate de o oștire în marș. Îmbrăcămintea, încălțăminte, mâinile și chiar fețele celor care lucrau la mina de hematită erau acoperite cu praful de un roșu aprins al minereului. Muncitorii de la cariere purtau pantaloni vătuiți și genunchiere. Topitorii se remarcă prin pantalonii lor albaștri, în carouri.

Vorbeau puțin și, cel mai adesea, în dialect gaelic. Reținuți și mândri păreau că formează o rasă aparte. Erau însă oameni de treabă. Distracțiile lor simple ei le căutau de obicei acasă, la biserică, pe micul teren de fotbal și rugby de la capătul orașului. Pasiunea lor cea mai mare părea să fie muzica – nu șlagărele ieftine la modă, ci muzica serioasă, clasică. Nu rareori i se întâmpla lui Andrew, în timp ce mergea noaptea pe stradă, să audă într-o umilă căsuță, răsunând la pian o sonată de Beethoven sau un preludiu de Chopin, minunat cântate, plutind prin văzduhul liniștit, înălțându-se până la munții impenetrabili și luându-și zborul dincolo de ei.

În ceea ce privește clientela doctorului Page, lui Andrew situația îi era acum clară. Edward Page nu va mai putea consulta niciodată bolnavii. Dar oamenii nu erau înclinați să-l părăsească pe Page, care îi servise cu devotament vreme de peste treizeci de ani. Iar îndrăzneța de Blodwen, îmbinând înșelătoria cu lingușirea, față de Watkins, directorul minei, prin intermediul căruia erau plătite cotizațiile medicale ale muncitorilor, reușise să-l mențină pe Page pe lista Companiei, încasând astfel un venit frumușel.

Din acești bani, Manson, care făcea toată munca, primea cam a șasea parte.

Lui Andrew îi părea foarte rău de Edward Page. Suflet naiv și cumsecade, acesta o cunoscuse pe mica Blodwen, rotunjoară, dichisită și îndrăzneată, într-o cafenea din Aberystwyth și se căsătorise cu ea, fără să știe ce se ascunde îndărătul acestor ochi negri ca porumbele. Acum, bolnav și ținut la pat, era la discreția ei, fiind supus unui tratament în care mângâierile se amestecau cu un fel de brutalitate jovială. Nu că Blodwen nu l-ar fi iubit. Într-un anume fel, ea ținea la Edward. Doctorul Page era proprietatea ei. Dacă intra în cameră și-l găsea pe Andrew lângă bolnav, venea spre ei, în aparență surâzătoare, dar încercând un sentiment de gelozie, pentru că era lăsată la o parte:

— Ei, striga dânsa, ce tot şușotiți voi doi?

Era cu neputință să nu-ți fie drag Edward Page, atât de vădite erau la el spiritul de sacrificiu și dăruirea de sine. Acum zăcea în pat, neajutorat, istovit, acceptând cu supunere atențiile gălăgioase ale acestei femei oacheșe, obraznice și fără astâmpăr care era soția lui, victimă a lăcomiei ei, a necurmatelor și nerușinatele ei hărțuieli.

Doctorul Page nu avea niciun motiv să mai rămână la Blaenelly și tânjea după o călătorie spre un ținut mai cald, mai prietenos. O dată, când Andrew îl întrebă: „Aveți vreo dorință, domnule doctor? el suspină: „Aș vrea să plec de aici, dragul meu. Am citit despre insula aceea – Capri – au să facă acolo un refugiu pentru păsări”. Apoi își răsucise capul pe pernă. Nostalgia cu care vorbise era nespus de mișcătoare.

Page nu pomenea niciodată de meseria lui, afară de rare prilejuri, când spunea cu o voce stinsă: „Cred că n-am știut mare lucru, dar am făcut tot ce am putut”. Era în stare să zacă ceasuri de-a rândul în nemișcare, privind pervazul ferestrei, unde Annie puneă cu fidelitate, în fiecare dimineată, firimituri de pâine, șorici de slănină, nucă de cocos dată pe răzătoare. Duminică dimineata venea în vizită la Page un miner bătrân, Enoch Davies, foarte țeapăn, într-un costum negru și lustruit de atâta purtare, cu un

plastron de celuloid. Amândoi se uitau în tăcere la păsări. Într-una din zile, Andrew se întâlnește cu Enoch, care coboară scara cu un aer încântat.

— Pe legea mea – exclamă bătrânul miner – asta zic și eu că a fost o dimineață strașnică. Doi pițigoi s-au giugiulit pe pervaz, vreme de aproape un ceas.

Enoch era singurul prieten a lui Page și avea multă trecere printre mineri. El se jura pe ce avea mai scump, că atâta timp cât va mai fi pe lumea asta, niciunul din clienți nu-l va părăsi pe doctor. Nici nu-i trecea prin minte cât rău îi făcea lui Edward Page cu fidelitatea lui.

Un alt vizitator obișnuit al casei Page era directorul băncii Western Counties, pe nume Aneurin Rees, un lungan uscățiv și pleșuv, pe care Andrew nu putu să-l sufere din prima clipă. Rees era un cetățean foarte respectabil, care nu privea niciodată pe cineva drept în ochi. El petrecea de formă cinci minute în tovărășia doctorului Page, iar apoi se închidea pe câte o oră, într-o cameră cu doamna Page. Aceste întrevederi erau perfect morale, singurul subiect de discuții fiind banii. Andrew era convins că doamna Page depusese sume mari pe numele ei și că, sub competența îndrumare a lui Aneurin Rees, își sporea din când în când cu dibăcie capitalurile. Pe vremea aceea, banii nu aveau nicio însemnătate pentru Andrew. Era mulțumit că-și putea achita cu regularitate ratele datorate Fundației Glen, păstra câțiva șilingi ca bani de buzunar pentru țigări, și, în afară de aceasta, își avea munca sa.

Acum, mai mult ca oricând, prețuia valoarea pe care o avea pentru el activitatea clinică. Cunoașterea muncii acesteia era pentru el ca un sentiment intim, veșnic prezent și cald, asemenea unui foc la care se încălzea ori de câte ori era obosit, deprimat, neliniștit. Căci în ultima vreme, îl frământau noi îngrijorări, care-l răscoleau și mai mult decât înainte, începuse să aibă opinii proprii în medicină. Poate că de aceasta era de vină în primul rând Denny, cu felul lui de a vedea, total negativist. Codul lui Denny era pur și simplu opusul tuturor celor învățate de Manson. Ar fi putut să-și

atârne acest cod, rezumat și înrămat, concis ca o lozincă, deasupra patului: „Nu cred.”

Turnat după calapod de facultatea de medicină pe care o urmasese, Manson înfruntase viitorul cu o încredere nezdruincată în manuale. Se alesese cu o spoială de fizică, chimie și biologie... cel puțin disecase și studiasse râma. După aceea, i se vârâseră în cap dogmele teoriilor curente. Cunoștea toate bolile cu tabloul lor simptomatic și cu tratamentul respectiv. Iată guta, de exemplu, se poate vindeca cu colchicină. Parcă îl vedea încă înaintea ochilor pe profesorul Lamplough, susurând dulce studenților: „*Virtum Colchici*, domnilor, în doze minime de douăzeci-treizeci picături, este absolut specific în gută.” Dar oare așa să fie? Aceasta era întrebarea pe care și-o puneia acum Andrew. În urmă cu o lună, încercase colchicină, ajungând la doza maximă, într-un caz tipic de „gută a săracilor”, un caz grav și dureros. Rezultatul fusese un jalnic eșec.

Ce să mai vorbim de jumătate, de trei sferturi din celelalte „remedii” din farmacopee? De data aceasta, îi suna în ureche vocea doctorului Eliot, conferențiar de farmacologie: „Și acum, domnilor, trecem la *elemi*, un exudat rășinos solid, a cărui origine vegetală este neprecizată, fiind după toate probabilitățile *Canarium commune*, importat îndeosebi din Manilla și întrebuințat sub formă de unguent, în proporție de 1 la 5, un admirabil stimulent și dezinfectant al plăgilor și sângerărilor”.

Apă de ploaie, da, nimic altceva decât apă de ploaie! Acum își dădea seama de asta. Oare încercase vreodată Eliot unguentul cu *elemi*? Andrew era convins că nu. Toate aceste cunoștințe savante proveneau dintr-o carte, care la rândul ei se inspirase din altă carte și așa mai departe, mergând până la Evul Mediu. Cuvântul „sângerări” astăzi părăsit dovedea temeiul acestei presupuneri.

În prima seară, Denny îl luase în râs văzându-l cum prepară o sticlută cu doctorie. Denny își bătea întotdeauna joc de cei care elaborau rețete și de „bețivii medicamentelor”. Socotea că numai vreo jumătate de duzină de droguri erau

eficace, toate celelalte erau doar... rahat, spunea el cu cinism. Această părere a lui Denny, cu care Andrew avea adesea de luptat noaptea și ale cărei repercusiuni nu le întrezărea acum decât nedeslușit, îl răscolise profund.

Gândindu-se la toate acestea, el ajunsese la casa cu numărul trei, din strada Riskin. Bolnavul era un băiețuș de nouă ani, Joey Howells, care suferea de o formă ușoară de rujeolă sezonieră. Cazul nu avea mare importanță, dar din cauza sărăciei în care se zbătea familia copilului, el promitea să pricinuiască multe necazuri mamei. Soțul acesteia, muncitor zilier la cariere, zăcea de trei luni, bolnav de pleurezie și totuși nu primea niciun ajutor. Acum, doamna Howells, o femeie firavă, care și așa nu-și mai vedea capul de treabă, cu un bolnav în casă și cu slujba ei – era îngrijitoare la biserica Bethseda – mai trebuia să se ocupe și de fiul său.

După ce termină vizita, Andrew rămase puțin de vorbă cu ea în pragul casei și spuse cu părere de rău:

— Greu s-o scoți la capăt cu toată munca asta! Ce păcat că pe deasupra mai trebuie să-l ții și pe Idris acasă, în loc să-l trimiți la școală. Idris era fratele mai mic al lui Joey.

Doamna Howells ridică repede capul: era o femeie mică și resemnată, cu mâinile roșii, lucioase și cu încheieturile degetelor umflate de muncă.

— Dar domnișoara Barlow mi-a spus că nu-i nevoie să-l țin acasă.

În ciuda simpatiei lui, Andrew simți un ghimpe de sâcăială.

— Așa? întrebă el. Cine-i domnișoara Barlow?

— Învățătoarea de la școala de pe strada Bank, răspunse doamna Howells, fără să bănuiască nimic. A trecut pe aici azi de dimineață și când a văzut câte am pe cap, i-a dat voie lui Idris să vină la școală. Numai bunul Dumnezeu știe ce m-aș fi făcut, dacă aș fi fost nevoită să-i port și lui de grijă.

Andrew fu gata-gata să-i spună că ar fi trebuit să țină seama de instrucțiunile lui și nu de cele ale unei învățătoare, care-și vâra nasul acolo unde nu-i fierbea oala. Dar, dându-și seama că doamna Howells nu era cu nimic

vinovată, se feri să-i facă deocamdată vreo observație. Își luă rămas bun de la ea și porni în josul străzii Riskin cu o față posomorâtă. Nu putea să sufere amestecuri străine, mai ales în meseria lui, și mai presus de orice, nu putea să sufere pe femeile care se aflau în treabă. Cu cât se gândea mai mult la asta, cu atât era mai furios, îngăduința ca Idris să rămână la școală, atunci când fratele lui, Joey, avea rujeolă, era o vădită încălcare a regulamentului. Dintr-o dată, Andrew se hotărî să meargă la această zeloasă domnișoară Barlow și să discute chestiunea cu ea.

Cinci minute mai târziu, el urca panta străzii Bank, intra în școală și, după ce află de la portar pe unde s-o ia, se trezi în fața ușii clasei I-a. Ciocăni în ușă și intră.

Clasa era o încăpere mare, bine aerisită, având într-un colț o sobă încinsă. Niciunul din copii nu împlinise șapte ani, și cum tocmai atunci era recreația de după-amiază, fiecare sorbea dintr-un pahar cu lapte. Aceasta făcea parte din asistența acordată de secția locală a Uniunii soțiilor de mineri. Ochii lui Andrew se opriră numaidecât asupra învățătoarei, care, ocupată să scrie niște cifre pe tablă, nu remarcă imediat intrarea lui. Dar dintr-o dată ea se întoarse.

Era atât de deosebită de intrusa pe care și-o închipuisese Andrew, încât el șovăi. Sau poate că se simți stânjenit de surpriza pe care o citi în ochii ei de un căprui închis.

— Dumneata ești domnișoara Barlow? întrebă el, înroșindu-se.

— Da.

Era subțirică în fusta ei de tweed cafeniu cu ciorapi de lână și cu pantofi mici, solizi.

„Cam de o vârstă cu mine – își spuse el – ba nu, mai tânără, vreo douăzeci și doi de ani.”

Ea-l cercetă, cam nesigură, schițând un zâmbet de parcă, sătulă de aritmetica asta școlărească, socotea bine venită o diversivune în această minunată zi de primăvară.

— Dumneata ești noul asistent al doctorului Page, nu-i așa?

— Nu despre asta e vorba – răspunse el înțepat – deși,

într-adevăr, sunt doctorul Manson. Mi se pare că ai aici un copil suspect de o boală contagioasă: Idris Howells. Știi că fratele lui are rujeolă?

Se făcu tăcere. Ochii ei, deși acum întrebători erau tot prietenoși. Netezindu-și o șuviță rebelă de păr, ea răspunse:

— Da, știu.

Felul pe care-l avea de a nu-l lua în serios, îl înfuria din nou pe Andrew:

— Nu-ți dai seama că regulamentul interzice să-l ții aici?

La auzul tonului cu care-i vorbea, obrații i se colorară și atitudinea camaraderească pieri. El nu se putu împiedica să nu observe cât de alb și fraged îi era tenul și că sus, pe obrazul drept, avea o aluniță cafenie, întocmai de culoarea ochilor ei. În bluza ei albă, părea nespus de gingașă și ridicol de tânără. Acum, respira ceva mai repede, dar răspunse fără să ridice glasul:

— Doamna Howells era la capătul puterilor. Cei mai mulți din copiii de aici au fost bolnavi de rujeolă. Cei care n-au avut-o încă, tot o s-o aibă – mai devreme sau mai târziu. Dacă Idris ar fi rămas acasă, ar fi trebuit să se lipsească de lapte, care-i face foarte bine.

— Nu de lapte e vorba acum, se răsti Andrew. Ar trebui să fie izolat.

Ea răspunse cu încăpățănare:

— L-am izolat... oarecum, dacă nu mă crezi, uită-te și dumneata.

Andrew îi urmări privirea. Idris, un băiețuș de vreo cinci ani, stătea singur într-o băncuță lângă sobă, și părea nemaipomenit de mulțumit de viață. Ochii lui, de un albastru deschis, se holbau satisfăcuți, deasupra ceștii de lapte.

Acest spectacol îl scoase din fire pe Andrew, care izbucni într-un râs disprețuitor și agresiv:

— Se prea poate, ca aceasta să fie concepția dumitale despre izolare, dar tare mi-e teamă că eu n-o împărtășesc. Trebuie să trimiți numaidecât copilul acasă.

În ochii domnișoarei Barlow scânteiară parcă niște

luminițe:

— Nu-ți da oare prin minte că în clasa aceasta eu sunt stăpâna? Se prea poate să ai dreptul să poruncești în cercuri mai înalte, dar aici contează numai cuvântul meu.

El o fixă cu o demnitate furibundă:

— Dumneata încâlci legea! Nu poți să ții copilul aici. Dacă nu te conformezi, va trebui să te reclam.

Urmă o scurtă tăcere. Văzu degetele ei crispându-se pe bucățica de cretă pe care o ținea în mână. Acest semn de emoție îi spori mânia împotriva ei, și... da, împotriva lui însuși. Ea spuse cu dispreț:

— Atunci, mai bine reclamă-mă. Sau arestează-mă. Nu mă îndoiesc că asta o să-ți dea o mare satisfacție.

Furios, el nu mai răspunse nimic, căci se simțea într-o poziție complet falsă. Încercă să se reculeagă, își ridică ochii și se sili s-o facă să și-i plece pe ai ei, care acum îi aruncau scânteii înghețate. Timp de o clipă se înfruntară, atât de aproape unul de celălalt, încât el putu să-i vadă vinele care îi pulsau încetișor în furca gâtului și strălucirea dinților, între buzele întredeschise. În cele din urmă, domnișoara Barlow spuse:

— Asta-i tot, nu-i așa? Se răsuci în călcâie și se adresă clasei. Sculați-vă în picioare, copii, și spuneți: La revedere, domnule doctor Manson. Vă mulțumim că ați venit.

Hârșăit de scaune – apoi copiii se ridicară, intonând salutul ei ironic. Urechile lui Andrew ardeau, în timp ce ea îl escorta spre ușă. Avea sentimentul exasperant că suferise o înfrângere și, pe deasupra, bănuiala penibilă că se făcuse de râs, ieșindu-și din sărite, în timp ce ea rămăsese atât de stăpână pe sine. Căută o frază nimicitoare, o replică finală cu care să o intimideze. Dar înainte de a găsi ceva. Ușa i se închise încetișor în nas.

VI

După o seară în care se enervase cumplit compunând apoi

rupând în bucăți trei scrisori fulminante adresate inspectorului sanitar, Manson încercă să dea uitării toată întâmplarea. Își pierduse pentru o clipă simțul umorului, în timpul vizitei la școală, și era furios pe sine însuși, din cauză că dăduse dovadă de sentimente meschine. După o înverșunată luptă cu colțoasa lui mândrie scoțiană, trase concluzia că, făcuse o greșală și că nici vorbă nu putea fi să reclame cazul, mai ales unuia ca Griffiths. Și totuși, în ciuda eforturilor sale, nu era în stare să izgonească cu atâta ușurință amintirea Christinei Barlow.

I se părea caraghios că o învățătoare tinerică îl obseda cu atâta stăruință, sau că se lăsa preocupat de ceea ce ar fi putut ea să gândească despre dânsul. Își spuse că era un caz absurd, putea fi vorba cel mult de amorul lui propriu jignit. Știa că e timid și stângaci cu femeile, dar niciun raționament, oricât de logic ar fi fost el, nu putea schimba faptul că era tulburat, chiar puțin iritat. În momentul în care se aștepta cel mai puțin, de exemplu când era pe punctul să adoarmă, își amintea brusc de scena din clasă și se surprindea încruntându-se pe întuneric. O revedea pe Christine Barlow, cu ochii ei câprui, strălucitori de indignare, frământând creta între degete, pe plastronul bluzei ei zărise trei năsturași de sidef. Era subțire și sprintenă, cu o siluetă fermă, ușor împlinită, care îi destăinuia lui Andrew că în copilărie ea alergase cu siguranță mult și sărise coarda din răspuțeri. Andrew nu-și puna întrebarea dacă e frumoasă; îi era de ajuns că așa-i apărea mereu înaintea ochilor, zveltă și plină de viață. Și inima îi bătea fără voie, pradă unei dulci înfiorări, așa cum nu o mai cunoscuse niciodată.

Două săptămâni mai târziu, pe când trecea prin strada Chapel, adâncit în gânduri, la colțul cu bulevardul Gării se ciocni aproape nas în nas cu doamna Bramwell, Andrew era să treacă pe lângă Gladys fără s-o recunoască, dar ea se opri numaidecât și îl strigă, orbindu-l cu strălucirea zâmbetului ei:

— Ah, doctorul Manson! Tocmai omul pe care-l căutam!

Astă-seară dau o mică petrecere. Sper că ai să vii, nu-i așa?

Gladys Bramwell era o femeie plinuță de vreo treizeci și cinci de ani, care se îmbrăca ținător, cu părul ca mătasea porumbului, cu ochi albaștri de prunc și cu fandoseli de fetiță. Arborând o expresie romantică, Gladys se prezenta singură drept, femeia unui singur bărbat”. Gurile rele din Blaenelly foloseau însă un alt termen. Doctorul Bramwell era nebun după ea, și, după cum se șoptea, numai adorația lui oarbă îl împiedica să remarce atenția, mai mult decât cochetă, pe care i-o acorda ea doctorului Gabell, oacheșul medic din Toniglan.

În timp ce o scruta cu privirea, Andrew căuta cu înfrigurare un pretext ca să scape.

— Tare mi-e teamă, doamnă Bramwell; pare cu neputință să fiu liber astă-seară.

— Trebuie să fii, prostuțule! Vin la noi oameni atât de simpatici! Domnul și doamna Watkins, de la mină, și – aci schiță un zâmbet rușinat – doctorul Gabell din Toniglan... ah, și era să uit, învățătoarea cea mititică, Christine Barlow.

Pe Manson îl străbătu un fior și surâse imprudent:

— Ei, bineînțeles, am să viu, doamnă Bramwell. Vă mulțumesc din suflet că m-ați invitat.

Reuși să întrețină conversația timp de câteva clipe, până ce ea plecă. Dar în tot restul zilei, nu fu în stare să se gândească la altceva, decât că o s-o vadă din nou pe Christine Barlow.

„Serata” doamnei Bramwell începu la nouă, oră târzie aleasă din considerație pentru domniile doctori, care ar putea fi reținuți la dispensarele lor. Într-adevăr, era nouă și un sfert, când Andrew își termină ultima consultație. În mare grabă, se spălă în chiuveta dispensarului, își puse puțină rânduială în păr cu pieptenele său cel știrb și porni în goană spre vila *Cuibul nostru*. În ciuda numelui său idilic, aceasta era o clădire mică, din cărămizi, situată în mijlocul orașului. Ajungând acolo, Manson constată că era ultimul sosit dintre oaspeți. După ce îl ocări prietenește, doamna Bramwell se îndreptă spre sufragerie, urmată de cei cinci invitați și de

soțul ei.

Li se oferi o cină rece, servită pe șervețele de hârtie întinse pe masa de stejar afumat. Doamna Bramwell se mândrea cu calitățile ei de gazdă care dădeau tonul la Blaenelly, ceea ce îi îngăduia să șocheze opinia publică fardându-se. Sistemul ei pentru a „crea bună dispoziție” era de a vorbi și de a râde enorm. Gladys lăsa întotdeauna să se înțeleagă că, înainte de a se căsători cu doctorul Bramwell, trăise într-un mediu deosebit de luxos. În acea seară, în timp ce se așezau cu toții la masă, se adresă invitaților cu un aer radios:

— Așa! Are fiecare tot ce-i dorește inima?

Andrew, cu răsuflarea tăiată din pricina grabei, fu la început extrem de încurcat. Timp de zece minute, nu îndrăzni să se uite la Christine. Ținea ochii în jos, covârșit de senzația prezenței ei la celălalt capăt al mesei, între doctorul Gabell – un tânăr oacheș și spilcuit, purtând ghetre, pantaloni în dungi, un ac de cravată cu o perlă – și domnul Watkins, directorul minei, un bătrânel cu părul tăiat scurt și care, într-un fel cam necioplit, îi acorda multă atenție Christinei. În cele din urmă, zgândărit de o aluzie glumeață a lui Watkins: „Tot fata mea din Yorkshire ai rămas, miss Christine?” Andrew înălță gelos capul și se uită la ea: o găsi atât de dulce, în rochia ei gri deschis, cu gulere și manșete albe, încât fu zguduit și își întoarse privirea, de teamă ca ea să nu-i citească gândurile.

Pentru a se apăra, și abia dându-și seama ce spune, se consacră din acea clipă vecinei sale, doamna Watkins, o femeie mărunțică, slăbuță, care își adusese cu ea lucrul de mână și tricota.

În tot restul mesei, el îndură chinul de a vorbi cu o persoană, în timp ce murea de dorința să vorbească cu o alta. Îi veni să suspine de ușurare, când doctorul Bramwell, care prezida în capul mesei, aruncă o privire binevoitoare asupra farfuriilor goale și făcu un gest napoleonian:

— Cred că am isprăvit cu toții, draga mea. Ce ar fi să trecem în salon?

În salon, când toți musafirii fură instalați, în diferite

colțuri și îndeosebi pe canapea, și pe cele două fotolii, deveni limpede că pe ordinea de zi era înscris un program muzical. Bramwell o învălui pe soția lui într-o privire plină de dragoste și o conduse la pian.

— Ce să le oferim mai întâi astă-seară, dragostea mea? Și fredonând, frunzări notele ce se găseau pe pupitru.

— *Clopotele Templului*, propuse Gabell. Nu mă satur niciodată de bucata asta, doamnă Bramwell.

Așezându-se pe scaunul turnant, doamna Bramwell începu să cânte, acompaniindu-se la pian, în timp ce soțul ei, ținând o mână la spate și cealaltă întinsă de parcă ar fi vrut să ia tutun dintr-o tabachera, stătea lângă dânsa, întorcând cu abilitate foile. Gladys avea o voce plină, de contraalto și scotea toate notele joase din piept, înălțând bărbia. După *Stihuri de dragoste*, ea cântă *Rătăcind pribeag* și *Doar o fată*.

Se aplaudă cu generozitate și Bramwell, cu un aer absent, murmură satisfăcut:

— Astă-seară e în voce.

După aceea, doctorul Gabell fu convins să se ridice la rândul său. Jucându-se cu inelul pe care-l purta în deget, netezindu-și părul său pomădat din plin și totuși rebel, tânărul berbant cu pielea măslinie se înclină cu afectare în fața stăpânei casei și, încrucișându-și mâinile pe pânțece, zbieră cu convingere *Dragostea în dulcea Seville*. Apoi, în chip de bis, intonă aria toreadorului.

— Cânteculele astea spaniole le cântați cu adevărat elan, doctore Gabell, comentă amabila doamnă Watkins.

— Cred că de vină e sângele meu spaniol, râse Gabell cu modestie, așezându-se la loc.

Andrew zări o sclipire malițioasă în ochii lui Watkins. Bătrânul director, un gal pur-sânge, se pricepea la muzică; în iarna precedentă îi ajutase chiar pe oamenii săi să monteze una dintre operele mai puțin cunoscute ale lui Verdi. Acum, moțâind cu pipa în gură, gusta o plăcere enigmatică. Andrew nu se putu împiedica să nu se gândească în acele clipe, cât de mult l-o fi distrând pe

Watkins să-i observe pe acești venetici, sosiți în orașul lui natal ca să răspândească aci cultura, sub forma unor romane ieftine și sentimentale. Când Christine refuză cu un zâmbet „să se producă”, Watkins se întoarce spre ea, strâmbând din buze:

— Mi se pare că semeni cu mine, scumpa mea. Ți-e prea drag pianul ca să cânti la el.

Apoi urmă numărul de senzație al serii. Doctorul Bramwell se instalează în mijlocul încăperii. Își dresă glasul, împinse înainte un picior, dădu capul pe spate, și, cu un gest de cabotin, își vârî mâna în deschizătura hainei, anunțând:

— Doamnelor și domnilor! *Steaua căzută*. Un monolog muzical.

La pian, cu aere de vampă, Gladys începu să execute un acompaniament corespunzător și Bramwell îi dădu drumul.

Poemul, care trata despre pateticele nenorociri ale unei actrițe celebre odinioară, iar acum ajunsă la sapă de lemn, era de un sentimentalism dulceag și Bramwell îl recita cu o emoție plină de convingere. În momentele mai dramatice, Gladys apăsă pe clapele de jos, în clipele mai senine, acompania cu triluri subțirele. Când deznodământul se apropie, Bramwell își îndreptă spinarea și vocea i se frânse pe ultimul vers: „Era acum...” – pauză – „stingându-se de foame în șanț” – pauză lungă – „o biată stea căzută”.

Mica doamnă Watkins, care lăsase să-i lunece lucrul de mână, își întoarce spre el ochii umeziți:

— Sărmana, sărmana! Ah, doctore Bramwell, poezia aceasta o reciti întotdeauna minunat!

Sosirea *claret-cup*-ului³ crea o diversiune. Era trecut de unsprezece și, de comun acord că orice ar fi urmat după efortul lui Bramwell ar fi dat greș, fără doar și poate, musafirii se pregătiră de plecare. Răsunară râsete, mulțumiri politicoase și lumea se îndreptă spre ieșire. În timp ce-și îmbrăca pardesiul, Andrew se gândi cu durere că nu schimbase o vorbă cu Christine toată seara.

³ Băutură îndulcită, preparată cu vin roșu și lămâie.

Afară, se opri la poartă. Simțea că trebuie să vorbească cu ea. Gândul la lunga seară irosită, în timpul căreia intenționase să se împace cu Christine atât de ușor, atât de plăcut, îl apăsa ca plumbul. Deși, după cât se părea, nici nu se uitase la el, Christine fusese acolo, lângă el, în aceeași cameră. Și el, ca *un* prost, nu îndrăznise nici s-o privească. „Dumnezeule! se gândi dânsul desperat, mai rău decât în *Steaua căzută*. Mai bine m-aș duce acasă și m-aș băga în pat.”

Dar nu se mișcă din loc. Rămase acolo și inima începu să-i bată nebunește, când o văzu coborând singură pe scară și venind spre el. Făcându-și curaj, băigui:

— Domnișoară Barlow, pot să vă conduc acasă?

— Din păcate... – ea se opri o clipă – am promis să-i aștept pe domnul și doamna Watkins.

Andrew simți un gol în inimă. Îi venea s-o ia la goană ca un câine bătut. Ceva îl reținu totuși. Obrajii îi erau palizi, dar bărbia i se ridică hotărâtă. Cuvintele îi țâșniră din gură grăbite, rostogolindu-se unele peste celelalte:

— Vreau numai să-ți spun că-mi, pare rău de toată chestia cu Howells. Venisem să fac dovadă ce autoritar sunt. Aș merita să fiu bătut... și încă zdravăn! Ceea ce ai făcut dumneata pentru băiețas e minunat și te admir pentru asta. La urma urmei, e mai bine să respectăm spiritul legii, decât litera ei. Îmi pare rău că te plictisesc cu toate astea, dar trebuia să ți le spun. Noapte bună!

Andrew nu putea să-i vadă fața și nici nu-i așteptă răspunsul. Se răsuci în călcăie și porni în josul străzii. Pentru prima oară de multe zile, se simțea fericit.

VII

Birourile Companiei trimiseseră onorariile semestriale, ceea ce dădu serios de gândit doamnei Page, care avu din nou ce să discute cu Aneurin Rees, directorul băncii. Pentru prima oară de optsprezece luni, cifrele arătau o creștere

simțitoare. Pe „lista doctorului Page” figurau peste șaptezeci de pacienți în plus, de la sosirea lui Manson.

Încântată că primise un cec mai mare, Blodwen era totuși muncită de un gând cât se poate de tulburător. În timpul meselor, Andrew o surprindea fixându-l fără jenă, cu o privire întrebătoare și bănuitoare. În miercurea următoare petrecerii de la doamna Bramwell, Blodwen intră vioaie în sufragerie, prefăcându-se foarte veselă.

— Așa... – începu ea. Tocmai mă gândeam: Au trecut aproape patru luni de când ești aici, doctore. Și nu te-ai descurcat prea rău, n-am ce să mă plâng. Bineînțeles, nu e ca și cum ar lucra doctorul Page. Dumnezeu, nici pomeneală! Mai alaltăieri, povestea tocmai domnul Watkins că abia așteaptă toți înapoierea doctorului Page. Doctorul Page e atât de priceput – îmi zicea domnul Watkins – încât nici prin gând nu ne-ar trece să luăm vreodată pe altul în locul lui.

Și Blodwen începu să descrie, cu amănunte pitorești, extraordinara măiestrie și dibăcie a soțului ei.

— Să vezi și să nu crezi! exclamă ea, făcând ochii mari. Nu există ceva să nu poată face sau să nu fi făcut el. Operații! Să-l fi văzut numai! Dă-mi voie să-ți spun doar atât: într-un rând a scos creierul unui om și l-a pus pe urmă la loc. Da, da, uită-te la mine cât îi pofti, dar așa a fost. Doctorul Page i-a răzuit creierul și i l-a pus la loc.

Se rezemă de speteaza scaunului, uitându-se țintă la Andrew, și încercând să deslușească efectele spuselor sale. Apoi zâmbi confidențial:

— Ce petreceri grozave o să fie la Blaenelly, când doctorul Page o să-și reia lucrul. Și nu mai e mult până atunci. Cum îi ziceam domnului Watkins: la vară, doctorul Page o să fie pe picioare.

Spre sfârșitul săptămânii, întorcându-se de la vizitele pe care le făcuse după-amiază, Andrew avu surpriza să-l găsească pe Edward Page ghemuit într-un fotoliu, lângă intrarea principală, îmbrăcat, cu o cuvertură pe genunchi și cu o șapcă înfundată șmecherește pe capul său care

tremura ușor. Sufla un vânt tăios și razele soarelui de aprilie, care scăldau această siluetă tragică, erau palide și reci.

— Ei vezi – strigă doamna Page, alergând triumfătoare de la poartă spre Manson – vezi că doctorul Page s-a *dat jos* din pat? Tocmai am telefonat domnului Watkins ca să-i spun că doctorul se simte mai bine. Curând-curând se întoarce la treabă, nu-i așa, puîșor?

Andrew simți cum i se urcă sângele la cap.

— Cine l-a dat jos?

— Eu, răspunse Blodwen, sfidătoare. Și de ce nu? E bărbatul meu. Și se simte mai bine.

— Nu are voie să se dea jos din pat și dumneata știi prea bine asta. Andrew îi vorbi apăsător cu o voce coborâtă. Te rog să faci ce-ți spun eu: ajută-mă să-l urc iar în pat, imediat.

— Da, da, îngăimă Edward. Duceți-mă în pat. Mi-e frig, nu mă simt bine. Eu... mi-e rău. Și, spre consternarea lui Manson, bolnavul începu să scâncească.

Cât ai clipi, Blodwen, cu obrajii scăldați în lacrimi, fu lângă el. Căzând în genunchi, îl îmbrățișă plină de remușcare și suspinând:

— Hai, hai, puîșor! Te duci iar în pat, mieluşelule, lasă asta pe seama lui Blodwen. Are Blodwen grijă de tine. Blodwen te iubește, puîșor.

Și îi aplică grăbită câteva sărutări umede pe obrajii lui inerti.

O jumătate de ceas mai târziu, după ce Edward era din nou confortabil instalat în odaia lui, Andrew veni în bucătărie, spumegând de furie.

Annie era acum pentru el o adevărată prietenă, în această bucătărie, schimbaseră amândoi sumedenie de confidențe, și, când masa fusese deosebit de săracă, femeia aceasta așezată, între două vârste, nu o dată scosese pentru el din cămară câte un măr sau o felie de *cake* cu coacăze. Uneori, apelând la ultima-i resursă, dădea o fugă la prăvălia lui Thomas și aducea de acolo două porții de pește, cu care benchetuiau împărâtește, pe masa de bucătărie, la lumina

lumânărilor. Annie slujea la Page de aproape douăzeci de ani. Cunoștea multă lume în Blaenelly. Și numai oameni de treabă. Singurul motiv pentru care rămăsese în serviciu, era că-l adora pe doctorul Page.

— Dă-mi ceaiul aici, în bucătărie, Annie, spuse Andrew. Pentru moment, sunt sătul de Blodwen până în gât.

Intrase în bucătărie, fără să-și dea seama că Annie avea musafiri – pe sora ei Olwen și pe bărbatul acesteia Emlyn Hughes. Îi mai întâlnise și înainte de câteva ori. Emlyn era artificier la carierele din Blaenelly, un om cumsecade și viguros, cu obraji palizi și trăsăturile cam buhăite.

Văzându-i, Manson șovăi, dar Olwen, o tânără femeie vioaie, cu ochii negri, se repezi impulsivă:

— Nu luați seama la noi, domnule doctor, dacă vreți să vă beți ceaiul. La drept vorbind, chiar despre dumneavoastră discutam, când ați intrat.

— Da?

— Zău că da. Olwen îi aruncă surorii ei o privire piezișă. Degeaba te uiți așa la mine, Annie, eu tot o să spun ce am pe suflet. Domnule doctor, toată lumea vorbește că de ani de zile n-a mai fost pe aici vreun doctor tânăr atât de bun ca dumneavoastră, că pe toți îi cercetați cu grijă, și câte și mai câte. Puteți să-l întrebați pe Emlyn, dacă nu mă credeți. Și oamenii sunt furioși de ce face doamna Page. Zic că, de drept, dumneavoastră ar trebui să fiți doctorul înscris pe listă. Și lui Blodwen i-au ajuns la ureche toate acestea, înțelegeți, de aia l-a dat azi jos din pat pe bietul Page. Cică îi merge mai bine, auzi dumneata, sărmanul bătrân!

Când își termină ceaiul, Andrew plecă. Sinceritatea cu care-i vorbise Olwen îl făcea să se simtă prost. Totuși, era măgulit, pentru că i se spusese că oamenii din Blaenelly țin la el. Și Manson socoti drept o deosebită dovadă de încredere faptul că, la câteva zile după aceea, John Morgan, maistru în mina de hematită, veni la el împreună cu soția lui.

Morganii erau o pereche de vârstă mijlocie, căsătoriți de aproape douăzeci de ani, nu prea înstăriți, dar foarte bine văzuți în partea locului. Andrew auzise că se pregăteau să

plece în Africa de Sud, unde lui Morgan i se făgăduise de lucru în minele din Johannesburg. Se întâmpla adesea ca minerii pricepuți să fie atrași la minele de aur din Rand, unde munca era asemănătoare, dar salariile mult mai bune. Totuși Andrew fu extrem de surprins când Morgan, instalându-se cu nevastă-sa în micul dispensar, începu să explice sfios scopul vizitei sale.

— Ei bine, domnule doctor, s-ar zice că de data asta o făcurăm, în sfârșit. Nevastă-mea o să aibă un copil. După nouăsprezece ani, luați seama la asta! Suntem în culmea fericirii și am hotărât să amânăm plecarea, până după naștere. Căci ne-am tot gândit cum o să facem cu doctorii și am chibzuit că treaba asta e bine să fie lăsată pe mâna dumneavoastră. E mare lucru pentru noi, domnule doctor. Și cred că o să fie greu de tot. Nevastă-mea are patruzeci și trei de ani bătuți pe muchie. Dar în sfârșit, cu dumneavoastră, sunt sigur că toate au să meargă strună.

Andrew acceptă pacienta, cu sentimentul cald că i se făcuse o cinste. Era o emoție ciudată, limpede și fără substrat material, care, în starea lui de spirit de acum, era îndoit de reconfortantă. În vremea din urmă, se simțise pierdut, cu totul dezolat. În sinea lui era tulburat de frământări dureroase. Erau momente când inima lui încerca o suferință bizară și surdă, pe care până atunci, în calitate de doctor în medicină, o socotise imposibilă.

Niciodată până acum nu se gândise serios la dragoste. În timpul facultății, fusese prea sărac, prea prost îmbrăcat și mult prea grijuliu să-și treacă examenele, pentru a se gândi la relații cu fetele. La St. Andrews, trebuia să fii un domnișor – ca prietenul și colegul lui Freddie Hamson – pentru ca să te învârtești în cercul celor care dansau, se țineau de petreceri și erau mondeni. Toate acestea nu-i fuseseră accesibile lui Manson. Cu excepția prieteniei cu Hamson, el aparținea în realitate mulțimii de paria care își ridicau gulerul paltonului, toceau, fumau și își petreceau rarele momente de libertate nu la club, ci într-un salon de biliard de la periferia orașului.

E adevărat că inevitabilele imagini romantice năluciseră și

în imaginația lui Manson. Din cauza sărăciei sale, ele se proiectau de obicei pe fondul unei bogății extravagante. Dar acum, în Blaenelly, el se uita prin fereastra dispensarului dărăpănat și ochii săi încetoșați se fixau pe grâmezile murdare de zgură ale uzinelor, iar inima îi tânjea după tânăra și neînsemnata suplinitoare de la o școală comunală. Îi venea să râdă, gândindu-se la sentimentalismul ridicol al situației.

Se fălise întotdeauna că era un om practic, că avea o prudență înnăscută. Încercă acum cu tărie și în propriul său interes, să-și demonstreze că trebuie să lichideze aceste sentimente. Se sili, cu o logică rece, să-i cerceteze defectele. Christine nu era frumoasă, era prea mică și prea slăbuță, avea o aluniță pe obraz și când surădea, buza ei superioară se încrețea ușor. În afară de toate acestea, ea îl detesta probabil.

Andrew își spuse furios că greșea profund, lăsându-se pradă cu atâta slăbiciune, sentimentelor sale. El se consacrase muncii lui și nu era deocamdată decât un asistent. Ce fel de doctor era dânsul, dacă era în stare, încă de la începutul carierei sale, să încerce să lege astfel de relații, care ar fi creat obstacole în calea viitorului ei și care îl stânjeneau de pe acum în activitatea sa?

În eforturile sale pentru a se stăpâni, el căută preocupări lăaturalnice, încercând să se convingă că-i lipseau vechii prieteni de la St. Andrews, îi trimise o lungă scrisoare lui Freddie Hamson, care își găsisese de curând un post într-un spital din Londra. Se apropie mult de Denny, dar acesta, deși uneori era prietenos, îl întâmpina adesea rece, bănuitor, cu atitudinea plină de amărăciune a unui om pe care viața l-a rănit.

Dar orice ar fi făcut, Andrew nu putea să izgonească din mintea sa pe Christine, și nici dorul chinuitor pentru dânsa din inima lui. Nu o mai văzuse din seara când avusese față de ea ieșirea aceea, nestăpânită, în poarta vilei lui Bramwell. Ce credea ea despre dânsul? Se gândea oare vreodată la el? Trecuse atât de mult de când n-o mai văzuse – deși de câte

ori mergea pe strada Bank se uita cu multă atenție în juru-i – încât pierduse orice speranță s-o mai revadă.

Și iată că, în după-amiaza de sâmbătă 25 mai, când pierduse aproape orice nădejde, el primi următorul bilețel:

Dragă doctore Manson,

Domnul și doamna Watkins vin să cineze la mine mâine seară, duminică. Dacă nu ai nimic mai bun de făcut, vrei să vii și dumneata? Șapte și jumătate.

*A dumitale,
Christine Barlow*

Andrew scoase un ținț, care o aduse pe Annie în goană de la bucătărie.

— Ei, domnule doctor îi spuse ea muștrător. Uneori te porți ca un copil.

— Adevărat, Annie, răspunse el încă tulburat. Dar eu... eu cred că acum s-a terminat cu asta. Ascultă, Annie, scumpa mea. Vrei să-mi calci pantalonii pentru mâine? O să-i atârni afară la ușă astă-seară, când mă culc.

A doua zi seara – fiind duminică, nu avusese consultații după-amiază – el se prezentă, tremurând de emoție, la locuința doamnei Herbert, gazda Christinei, lângă școală. Venise prea devreme, lucru de care era perfect conștient, dar îi fusese peste putință să mai aștepte măcar o clipă.

Christine însăși îi deschise ușa, surâzându-i cu un aer primitor.

Da, ea îi surâdea cu adevărat. Și el care-și închipuise că Christine îl detesta! Era atât de copleșit, încât abia putea să vorbească.

— A fost o zi minunată, nu-i așa? mormăi dânsul, în timp ce o urma în salon.

— Minunată, aprobă ea. Și am făcut o plimbare atât de plăcută azi după-amiază, până dincolo de Pandy. Am găsit niște maci mici.

Se așezară. El fu gata să întrebe nervos dacă-i plăceau plimbările pe jos, dar își înfrână la timp această nerozie.

— Doamna Watkins mi-a trimis tocmai vorbă – spuse Christine – că ea și soțul ei, vor întârzia puțin. Domnul Watkins a trebuit să se ducă la birou. Nu te superi că trebuie să-i aștepți câteva minute?

Să se supere? Câteva minute! Andrew ar fi fost în stare să rădă de fericire. Dacă ar fi știut ea cum așteptase dânsul în toate zilele din urmă? Cât de minunat era că stăteau împreună. Manson aruncă pe furiș o privire în juru-i. Salonul, mobilat cu lucrurile ei, se deosebea de toate odăile în care intrase el în Blaenelly. Nu se vedeau nici plușuri, nici canapele de păr de cal, nici covoare de Axminster sau perne de satin strălucitor, de felul celor care împodobeau atât de tipător salonul doamnei Bramwell. Dușumeaua, vopsită și ceruită, era acoperită în dreptul căminului cu un covor cafeniu, simplu. Mobilierul era atât de sobru, încât lui Andrew nu i se păru deloc remarcabil. În mijlocul mesei, pe care erau pregătite toate cele necesare cinei, era o farfurie albă obișnuită, în care pluteau, ca niște nuferi minusculi, macii pe care-i culesese ea. Efectul era simplu și frumos. Pe pervazul ferestrei, într-o cutie de lemn, acum umplută cu pământ, mijeau niște tulpinițe verzi. Deasupra căminului era agățat un tablou ciudat, care nu reprezenta decât un scăunaș de copil, vopsit în roșu și, după părerea lui, extrem de prost desenat.

Pesemne că ea remarcase surpriza cu care dânsul privea tabloul, căci zâmbi cu o bună dispoziție molipsitoare:

— Sper că nu-ți închipui că este originalul?

Încurcat, el nu știu ce să răspundă. Îl tulbura expresia personalității ei, care se făcea simțită în întreaga încăpere, precum și convingerea că Christine cunoștea lucruri care-l depășeau. Și totuși, curiozitatea sa era atât de zgândărită, încât Andrew își uită stângăcia și se eliberă de banalitatea stupidă a observațiilor cu privire la vreme, începând să-i pună întrebări despre ea însăși.

Christine îi răspunse cu simplitate. Se născuse în Yorkshire. Mama îi murise pe vremea când avea cincisprezece ani. Pe atunci, tatăl ei era subdirector la una

din marile mine de cărbuni Bramwell. Singurul ei frate, John, își făcuse stagiul de inginer de mine în aceeași întreprindere. Cinci ani mai târziu, când ea împlinise vârsta de nouăsprezece ani și terminase școala normală, tatăl ei fusese numit director la minele din Porth Pit, la vreo douăzeci și cinci de kilometri în josul văii. Christine și fratele ei veniseră împreună cu tatăl lor în sudul Țării Galilor, ea pentru a le duce gospodăria, iar John pentru a lucra la mină. Șase luni după sosirea lor avusese loc o explozie în galerii și John, care se găsea în mină, fusese ucis pe loc. Tatăl ei, auzind de catastrofă, coborâse numaidecât și fusese asfixiat de gazele produse. O săptămână mai târziu, trupurile neînsuflețite – al lui și al lui John – fură aduse la suprafață.

Când isprăvi de povestit se lăsă tăcerea.

— Îmi pare rău pentru dumneata, spuse Andrew, plin de simpatie.

— Oamenii au fost buni cu mine – vorbi ea simplu – mai ales domnul și doamna Watkins. Am găsit postul ăsta de învățătoare aci. Făcu o pauză, și fața i se însenină din nou. Totuși, ca și dumneata, sunt încă străină. Trebuie să treacă multă vreme ca să te obișnuiești cu văile acestea.

Andrew o privi, căutând cuvinte care să dea glas, cât de cât, sentimentelor lui pentru dânsa, o observație care să-i permită să șteargă – bineînțeles cu tact – trecutul și să-i deschidă o zare de speranță în viitor.

— E firesc să te simți izolat și singuratic aici, știu. Mi se întâmplă și mie, adesea. De câte ori nu mi-am dorit să am pe cineva cu care să stau de vorbă.

Christine surâse:

— Despre ce ai vrea să stai de vorbă?

Andrew roși, având impresia că ea îl încolțise.

— O, probabil despre munca mea. Se opri, apoi se simți obligat să explice. Uneori mi se pare că orbecăiesc prin întuneric și că mă ciocnesc mereu de câte un obstacol.

— Vrei să spui că ai cazuri grele?

— Nu despre asta e vorba. El șovăi, apoi continuă: Am venit aici cu capul plin de formule, de lucruri pe care toată

lumea le crede sau pretinde că le crede – de pildă că articulații umflate înseamnă reumatism și că reumatismul se tratează cu salicilat. Înțelegi, principiile clasice? Ei bine, descopăr acum că unele dintre ele sunt false. Iată de exemplu medicamentele. Mi se pare că unele dintre ele fac mai mult rău decât bine. Dar asta e rutina. Un bolnav vine la dispensar și își așteaptă „sticluța cu doctorii”. Și o capătă, chiar dacă e numai zahăr ars, bicarbonat de sodiu și apă chioară. Iată de ce rețeta e scrisă în latinește... ca bolnavii să nu o înțeleagă. Asta nu e drept, nu e științific. Și altceva încă. Mie mi se pare că prea mulți medici tratează bolile în mod empiric, adică tratează fiecare simptom în parte. Ei nu se căznesc să confrunte simptomele în minte și să deducă din ele diagnosticul. Spun, foarte repede, pentru că de obicei sunt grăbiți: „A, dureri de cap, încearcă prafurile astea”, sau „ești anemic, trebuie să iei fier”. În loc să se întrebe care e *cauza* durerii de cap sau cauza anemiei... – Se întrerupse brusc. O, iartă-mă, te plictisesc!

— Nu, nu – spuse ea repede, – e cât se poate de interesant.

— Eu abia încep, abia îmi caut drumul, continuă el impetuos, stimulat de interesul pe care i-l arăta dânsa. Dar am convingerea sinceră, chiar după cele ce am constatat, că manualele după care am învățat conțin prea multe idei rutiniere, învechite, remedii care nu sunt bune la nimic, simptome care au fost descoperite de către cineva în Evul Mediu. Ai putea să spui că asta n-are nicio importanță pentru doctorul obișnuit, care face medicină generală. Dar de ce un astfel de doctor să se mulțumească să fie un simplu spițer sau bărbier-felcer? A venit vremea ca știința să fie adusă în primul plan. O sumedenie de oameni își închipuie că știința zace în fundul unei eprubete. Eu nu împărtășesc această părere. Eu cred că medicii obișnuiți, care umblă de colo până colo, au toate posibilitățile să *vadă* cazurile și au șanse mai multe să observe primele simptome ale unor noi maladii, decât în oricare dintre spitale. În momentul în care un bolnav intră în spital, boala a depășit de obicei stadiul inițial.

Christine era pe cale să-i răspundă cu vioiciune, când se auzi soneria de la intrare. Ea se ridică, spunându-i, cu zâmbetul său abia schițat:

— Sper că n-ai să-ți uiți făgăduiala să-mi vorbești despre asta, altă dată.

Domnul Watkins și soția lui intrară, scuzându-se de întârziere, și aproape numaidecât se așezară cu toții la masă.

Cina se dovedi foarte diferită de masa rece la care se întâlniseră data trecută. Căpătară friptură de vițel și piureu de cartofi cu unt, urmate de o tartă de coacăze cu frișcă, apoi brânză și cafea. Deși simplu, fiecare fel era bun și servit din belșug. După mesele sărăcicioase de care avea parte la Blodwen, Andrew se delectă cu această mâncare caldă și gustoasă.

— Ai noroc cu gazda dumitale, domnișoară Barlow, suspină el. E o bucătăreasă minunată.

Watkins, care observase avansurile strategice ale lui Andrew, apreciindu-le cu o privire malițioasă, izbucni dintr-o dată în hohote de râs.

— Asta-i bună! Și adresându-se nevesti-si: L-ai auzit, mamă? Spune că bătrâna doamnă Herbert este o bucătăreasă minunată!

Christine se înroși ușor.

— Nu-l lua în seamă, îi spuse ea lui Andrew. Este cel mai frumos compliment pe care l-am căpătat vreodată, pentru că n-a fost intenționat. De fapt, eu am pregătit mâncarea. Am la dispoziția mea bucătăria doamnei Herbert și îmi place să-mi pregătesc masa singură. Sunt obișnuită cu asta.

Această replică dezlănțui la directorul minei o bucurie încă și mai zgomotoasă. Era cu totul diferit de individul taciturn, care îndurase cu stoicism petrecerea de la doamna Bramwell. Fără fasoane și cu o vulgaritate simpatică, el aprecie cina, plescăi din buze după ce termină prăjitura, își puse coatele pe masă, povesti anecdote, care îi făcură să râdă.

Seara se scurse repede. Când Andrew se uită la ceas,

constată, spre uimirea sa, că era aproape unsprezece. Și el, care promisese să mai facă o vizită unui bolnav din Piața Blaina, înainte de ora zece jumătate...

Se ridică să plece, spre regretul său, și Christine îl conduse până la ușă. În coridorul îngust, brațul lui îi atinse șteoldul și un fior îl străbătu. Era atât de diferită de toți oamenii pe care-i cunoscuse până atunci, atât de liniștită, de fragilă, cu niște ochi negri atât de inteligenți! Dumnezeu să-l ierte, pentru că îndrăznise s-o creadă neînsemnată! ’

Cu răsuflarea întretăiată el murmură:

— Nici nu știu cum să-ți mulțumesc că m-ai invitat astă-seară. Spune-mi te rog, pot să te mai văd vreodată? Nu vorbesc întotdeauna numai despre meseria mea. Vrei... Christine, vrei să mergi cu mine într-o zi la cinematograful din Toniglan?

Ochii ei îi zâmbiră, pentru prima oară ușor provocatori:

— Încearcă să mă inviți.

Urmă o lungă clipă de tăcere în prag, sub lumina stelelor ce sclipeau în înălțimi. Aerul mirosind a rouă îi răcorea lui Andrew obrajii aprinși și simțea dulcea răsuflare a Christinei aproape de el. Ardea de dorința de a o săruta. Îi strânse cu stângăcie mâna, se întoarse, și tropăind pe alee porni spre casă, cu capul plin de gânduri înaripate. I se părea că înaintează plutind pe îmbătătorul drum pe care milioane de oameni îl urmaseră, crezându-se de fiecare dată unici, predestinați, binecuvântați în vecii vecilor. O! ce fată minunată era! Cât de bine înțelesese ce voia să spună, când îi vorbise despre greutățile meseriei! Era inteligentă, mult mai inteligentă decât dânsul. Și ce minunată gospodină! Și el îi spusese pe nume!

VIII

Deși Christine îl preocupa acum mai mult ca oricând, toată starea sa de spirit se schimbase. Andrew nu se mai simțea descurajat, ci era fericit, bine dispus, plin de

speranțe. Și această schimbare de dispoziție se făcu resimțită numaidecât în activitatea lui. Era destul de tânăr, pentru a-și închipui mereu că Christine îl observa în timp ce dădea consultații, îi urmărea metodele sale conștiincioase, examenele sale scrupuloase, îl lăuda pentru exactitatea diagnosticelor pe care le punea. Orice ispită de a termina în grabă o vizită, de a trage o concluzie înainte de a fi ciocănit pieptul bolnavului, era înlăturată de gândul: „Dumnezeule, nu! Ce-ar spune ea despre mine, dacă aș face una ca asta!”

În câteva rânduri, îl surprinse pe Denny privindu-l ironic și înțelegător. Dar nu-i păsa. În felul său serios și idealist, el o asocia pe Christine cu ambițiile lui, făcea dintr-însa în mod inconștient un stimulent deosebit de puternic, în marele asalt pe care-l dădea împotriva necunoscutului.

În sinea lui, Andrew recunoștea că încă nu știa de fapt nimic. Totuși, învăța să gândească singur, să privească dincolo de aparențe, în efortul de a descoperi cauza imediată. Niciodată, mai înainte, nu se simțise atât de puternic atras de idealul științific. Se ruga lui Dumnezeu să nu devină niciodată neglijent sau interesat, să nu sară niciodată prea repede la concluzii, să nu prescrie niciodată „aceeași rețetă ca înainte”. El dorea să descopere, să procedeze în mod științific, să fie demn de Christine.

Însuflețit de acest elan naiv, regreta că activitatea sa practică devenise dintr-o dată – și fără excepție – mediocră. Andrew ar fi dorit să mute munții din loc, dar în săptămânile următoare nu se poticni decât de câteva neînsemnate mușuroaie. Cazurile lui erau banale, lipsite de orice interes, o serie oarecare de entorse, degete tăiate, guturaiuri. Culmea fu atinsă în ziua în care se pomeni chemat la o distanță de mai bine de doi kilometri de Blaenelly, de către o bătrână, care, înălțând spre el o față galbenă, încadrată de o scufie de flanelă, îi ceruse să-i taie bătăturile.

Se simțea prost, jignit că este lipsit de posibilitatea de a se afirma, dorea din adâncul sufletului vântejuri și furtuni.

Ajunse să se îndoiască de propria sa vocație, să se întrebe dacă era cu puțință pentru un doctor, în această văgăună,

să fie altceva decât un vulgar și meschin felcer. Și tocmai atunci, când se simțea cel mai deprimat, se produse un incident care, o dată mai mult, făcu să se urce mercurul convingerilor sale, până în înaltul cerurilor.

Spre sfârșitul ultimei săptămâni a lunii iunie, în timp ce traversa podul gării, îl întâlni pe doctorul Bramwell. „Regele arginților” ieșea pe furiș de la hanul Căilor Ferate, ștergându-și pe ascuns buzele cu dosul mâinii. Avea obiceiul ca, atunci când Gladys pleca, veselă și împopoțonată, în misterioasele ei expediții de „cumpărături” la Toniglan, să se consoleze în mod discret cu o halbă sau două de bere.

Puțin cam jenat că fusese surprins de Andrew, el ieși din încurcătură cu eleganță.

— A, Manson, încântat că te întâlnesc. Vin de la o consultație, de la Pritchard.

Pritchard era proprietarul hanului Căilor Ferate și Andrew îl văzuse, cu cinci minute înainte, plimbându-și câinele. Dar el nu profită de ocazie pentru a-l contrazice, căci îi era simpatic „regele arginților”, al cărui limbaj grandilocvent și atitudini eroicomiche erau compensate, într-un mod foarte omenesc, de timiditatea sa și de găurile în ciorapi pe care vesela Gladys uita să le clipească.

În timp ce mergeau pe stradă împreună, ei începură să discute chestiuni profesionale. Bramwell era întotdeauna dispus să vorbească despre cazurile sale și acum, cu un aer de gravitate, el îi spuse lui Andrew că îl trata pe Emlyn Hughes, cumnatul lui Annie. În ultima vreme, Emlyn avusese o comportare bizară, își crease neplăceri în mină, începuse să-și piardă memoria. Devenise certăreț; și violent.

— Nu-mi place asta, Manson, spuse Bramwell clătinând din cap cu înțelepciune. Am mai văzut tulburări mintale și cazul acesta grozav miroase a așa ceva.

Andrew își exprimă simpatia sa. Îl considerase întotdeauna pe Hughes un băiat greoi, dar de treabă, își aminti că în ultima vreme Annie păruse îngrijorată și, când îi pusese întrebări, îi răspunsese vag – căci în ciuda înclinării sale spre pălăvrăgeală, era destul de rezervată în chestiunile

de familie – că o îngrijora cumnatul ei. Despărțindu-se de Bramwell, Andrew ură grabnică însănătoșire pacientului său.

Dar vinerea următoare, la șase dimineața, Manson fu trezit de niște bătăi în ușă. Era Annie – se și sculase și se îmbrăcase – cu ochii roșii de plâns; îi aducea o scrisoare. Andrew deschise plicul și găsi aceste rânduri, din partea doctorului Bramwell:

„Vino imediat, am nevoie de dumneata pentru a contrasemna certificatul unui nebun periculos.”

Annie abia se stăpâni să nu izbucnească în plâns:

— E Emlyn, domnule doctor. S-a întâmplat o nenorocire. Sper că o să veniți repede.

Andrew se îmbracă în doi timpi și trei mișcări, în timp ce mergeau împreună pe stradă, Annie îi povesti, pe cât se pricepea, cele întâmplate cu Emlyn. În ultimele trei săptămâni fusese bolnav și foarte schimbat, dar noaptea asta devenise violent și își ieșise complet din minți, repezindu-se la nevasta lui cu un cuțit de pâine. Olwen abia izbutise să scape, fugind în stradă, numai în cămașă de noapte. Această povestire senzațională era destul de tristă, așa cum o relata Annie, printre suspine, în timp ce mergea grăbită lângă Andrew, care nu prea știa ce să-i spună ca s-o consoleze, s-o reconforteze. Ajunseră la locuința soților Hughes. În odaia din față, Andrew îl găsi pe doctorul Bramwell, nebărbierit, fără guler și fără cravată, arborând un aer grav. Stătea la masă, cu tocul în mână, având în față un formular albăstrui, pe jumătate completat.

— A, Manson, ce drăguț din partea dumatăle că ai venit atât de repede. Urâtă treabă, dar nu o să-ți ia mult timp.

— Ce s-a întâmplat?

— Hughes a înnebunit. Cred că ți-am pomenit, acum vreo săptămână, că mă temeam de una ca asta. Ei bine, aveam dreptate. Demență acută – Bramwell rostogolea cuvintele pe limbă cu o tragică grandoare – manie homicidă acută.

Trebuie să-l trimitem numaidecât la Pontynewdd. Pentru asta e nevoie de două semnături pe certificat, a mea și a dumatăle. Familia bolnavului a ținut să te chem. Cunoști procedura, nu-i așa?

— Da, încuviință Andrew, dând din cap. Pe ce se bazează declarația dumneavoastră?

Dregându-și glasul, Bramwell începu să citească ceea ce scrisese pe formular. Era un raport complet și curgător despre unele dintre acțiunile lui Hughes, din săptămâna trecută, toate tinzând să dovedească o tulburare psihică. Când isprăvi, Bramwell înălță capul:

— Cred că raportul e concludent.

— Pare destul de grav, răspunse Andrew încetișor. Hai să ne uităm puțin la pacient.

— Mulțumesc, Manson. Mă găsești aici când ai să fii gata.

Și Bramwell începu să adauge noi detalii în formular.

Emlyn Hughes era în pat. Lângă dânsul se găseau doi din tovarășii săi de muncă, pentru eventualitatea că ar fi fost nevoie să-l stăpânească. La picioarele patului stătea Olwen, cu fata ei palidă, de obicei atât de vioaie și însuflețită, acum răvășită de plâns. Era atât de deznădăjduită, iar atmosfera din cameră atât de tulbură și încărcată, încât pe Andrew îl străbătu pentru o clipă un fior rece, aproape de spaimă.

Se apropie de Emlyn și, la început abia îl recunoscuse. Schimbarea nu era totală, îl avea în față pe Emlyn, nici vorbă, dar un Emlyn diferit și desfigurat, cu trăsăturile îngroșate într-un mod misterios. Fața lui părea umflată, nările edemațiate, pielea galbenă ca ceara, în afara unei pete roșii care îi acoperea nasul. Tot aspectul său era greoi și apatic. Andrew îi vorbi. Bolnavul băgău ceva înțelesibil, apoi, încleștându-și pumnii, debită o tiradă de absurdități agresive, care, adăugându-se raportului lui Bramwell, făceau cu atât mai evidentă necesitatea internării lui.

Urmă o tăcere. Andrew simți că ar fi trebuit să se declare convins. Și totuși, în mod inexplicabil, nu era satisfăcut. De ce, de ce, se întreba el într-una, de ce vorbea așa Hughes? Dacă a înnebunit, care să fie cauza? Fusese întotdeauna un

om fericit, împăcat cu soarta, fără griji, deprins să nu ia lucrurile în tragic, prietenos; de ce, fără niciun motiv aparent, devenise *alt* om?

„Trebuie să fie un motiv – își spuse Manson cu încăpățănare – simptomele nu se ivesc din senin.” Uitându-se la trăsăturile îngroșate ale pacientului din fața lui, căutând, căutând mereu vreo soluție acestei enigme, Andrew întinse instinctiv mâna și atinse fața umflată, notând în subconștientul lui, în timp ce făcea asta, că apăsarea degetului nu lăsa nicio urmă pe obrazul edemațiat.

Și dintr-o dată, asemenea unui curent electric, ceva vibră în creierul său. *De ce* umflătura nu ceda la presiune? Pentru că – și inima îi tresări în piept – pentru că nu era un veritabil edem, ci un mixedem. Găsise, Dumnezeule! – *găsise* explicația! Nu, nu, fără pripeală. În cele din urmă, izbuti să se stăpânească. Nu putea să se aventureze astfel, să sară necugetat la concluzii. Trebuia să avanseze cu prudență, pas cu pas, să fie sigur.

Aplecându-se, ridică mâna lui Emlyn. Da, pielea era uscată și aspră, degetele ușor îngroșate la capete. Temperatura era subnormală. Cu minuțiozitate, își termină examenul, încercând să-și stăpânească fiecare nou val de entuziasm. Fiecare semn și fiecare simptom se potriveau de minune. Vorbirea împleticită, pielea uscată, degetele lățite la extremități, fața umflată și lipsită de elasticitate, memoria deficientă. O idee lentă, accesele de iritație culminând cu explozii de violență homicidă... o! succesul neîndoios al acestui tablou desăvârșit era sublim.

Ridicându-se, se duse în odaia unde doctorul Bramwell, stând în picioare pe covorașul din dreptul căminului și întorcând spatele către foc, îl întâmpină:

— Ei bine, ești mulțumit? Tocul e pe masă.

— Ascultă, Bramwell. Andrew îi evita privirea, încercând să nu dea vocii sale o intonație triumfătoare. Nu cred că trebuie să semnăm acest certificat pentru Hughes.

— Cum? treptat, fața lui Bramwell își pierdu expresia de indiferență și el exclamă, uimit și totodată ofensat: Dar omul

ăsta și-a ieșit din minți!

— Nu sunt de aceeași părere, răspunse Andrew cu o voce liniștită, continuând să-și domine emoția și entuziasmul. Nu era destul că diagnosticase cazul. Trebuia să-l menajeze pe Bramwell, să încerce să nu-și facă din el un dușman. După mine, Hughes e bolnav mintal, numai pentru că e bolnav la trup. Consider că suferă de insuficiență tiroidiană – un caz absolut clar de mixedem.

Bramwell îi aruncă lui Andrew o privire sticloasă. Acum era cu adevărat înmărmurit. Făcu câteva încercări să vorbească, scoțând doar niște sunete înăbușite, asemănătoare bufniturii nămeților de zăpadă, când cad pe acoperiș.

— La urma urmelor – continuă Andrew cu un ton convingător, ațintindu-și privirea pe covoraș – Pontynnewdd e un loc tare nenorocit. O dată intrat acolo, Hughes n-o să mai iasă în vecii vecilor. Și chiar dacă o să iasă, rămâne stigmatizat pe toată viața. Ce-ar fi să încercăm să băgăm mai întâi în el ceva tiroidă?

— Știu eu, doctore – bolborosi Bramwell – nu văd...

— Gândește-te ce succes pentru dumneata – îl întrerupse repede Andrew – dacă îl faci bine. Nu crezi că merită osteneala? Hai s-o chemăm pe doamna Hughes, care plânge de nu mai poate, la gândul că-l va pierde pe Emlyn. Poți să-i explici că o să încercăm un tratament nou.

Înainte ca Bramwell să se poată opune, Andrew ieși din cameră. Câteva minute mai târziu, când se înapoie cu doamna Hughes, „regele arginților” își recăpătase stăpânirea de sine. Înfipt în covorașul de lângă cămin, el o informă pe Olwen în cel mai impozant stil al său, „că s-ar putea să fie o rază de speranță”. În vremea aceasta, în spatele lui, Andrew făcu din certificat un ghemotoc rotund de toată frumusețea și-l aruncă în foc. Apoi ieși să telefoneze la Cardiff, pentru a obține tiroidă.

Se scurse o perioadă de necurmată teamă, câteva zile de așteptare înfrigurată, înainte ca Hughes să răspundă tratamentului. Dar o dată declanșat, acest răspuns fu

magic. După două săptămâni, Emlyn se dădu jos din pat, iar după două luni se înapoie la lucru. Într-o seară, își făcu apariția la dispensar, la Bryngover, zvelt și vioi, însoțit de zâmbitoarea Olwen, și-i declară lui Andrew că nu se simțise atât de bine în viața lui.

Olwen spuse:

— Vă datorăm totul dumneavoastră, domnule doctor. Vrem să ne șteargă de pe lista doctorului Bramwell și să ne treacă pe lista dumneavoastră. Emlyn era înscris la el, încă înainte de ne-am luat. Dar Bramwell nu e decât o muiere bătrână și proastă. L-ar fi vârat pe Emlyn al meu la... ei, înțelegeți ce vreau să spun, dacă n-ați fi fost dumneavoastră – și știm tot ce ați făcut dumneavoastră pentru noi.

— Nu *puteți* să-l părăsiți pe Bramwell, Olwen, spuse Andrew. Ați strica totul cu asta. Abandonându-și gravitatea profesională, el adăugă cu o veselie cu adevărat tinerească: Dacă încerci vreodată să faci una ca asta, am să te urmăresc cu cuțitul de pâine.

Întâlnindu-l pe stradă, Bramwell îi spuse cu dezinvoltură:

— Ia zi, Manson, l-ai văzut sper pe Hughes. Ha! El și soția lui îmi sunt foarte recunoscători. Pot să mă laud că n-am avut niciodată un caz mai interesant.

Annie replică:

— Moșneagul ăla de Bramwell se umflă în pene prin tot orașul, parcă ar fi ceva de capul lui. Habar n-are de nimic. Iar nevastă-sa... ufl! Nu stă la ea nicio servitoare.

Doamna Page spuse:

— Doctore, nu uita că lucrezi pentru doctorul Page.

Denny comentă:

— Manson, acum ești atât de îngâmfat, că nimeni nu-ți mai poate ajunge cu prăjina la nas. Ai să devii un nesuferit. Curând. Foarte curând.

Dar Andrew, alergând la Christine, copleșit de triumful metodei științifice, păstră pentru ea tot ceea ce avea de spus.

IX

În luna iulie a acelui an, conferința anuală a Societății Medicale Britanice se ținu la Cardiff. Societatea, căreia – așa cum explica întotdeauna studenților profesorul Lamplough, în prelegerea sa de închidere – trebuia să-i aparțină orice medic onorabil, era vestită pentru conferințele sale anuale. Admirabil organizate, aceste conferințe ofereau membrilor societății și familiilor lor, plăcute reuniuni sportive, mondene și științifice, reduceri la hoteluri – cu excepția celor mai luxoase – excursii gratuite la orice mănăstire ruinată din împrejurimi, o broșură comemorativă artistică, agende-suvenir de la cele mai mari firme de medicamente și instrumente medicale, diferite înlesniri la folosirea izvoarelor de ape minerale din apropiere. În anul precedent, la sfârșitul unei săptămâni de festivități, fiecare doctor și soția lui primiseră în mod gratuit câte o cutie mare cu biscuiți dietetici împotriva obezității.

Andrew nu era membru al Societății, căci taxa de înscriere de cinci lire îi depășea deocamdată posibilitățile, dar privea conferința din depărtare – cu oarecare invidie. Drept urmare se simțea și mai izolat, și mai pierdut în Blaenelly. Fotografiiile apărute în presa locală și care înfățișau un grup de doctori întâmpinați cu discursuri pe o estradă pavoazată, sau plecând spre terenul de golf din Penarth, sau îngărămădindu-se. Pe un vapor pentru o excursie la Weston-super-Mare, toate acestea întăreau și mai mult impresia pe care o avea de a fi exclus din rândurile celorlalți.

Dar către mijlocul săptămânii, sosi o scrisoare – cu antetul unui hotel din Cardiff – care îi pricinui lui Andrew o senzație mai agreabilă. Era trimisă de prietenul său Freddie Hamson care, așa cum era de așteptat, participa la conferință. El îl invita pe Manson să se repeadă până la Cardiff, ca să se întâlnească cu dânsul, propunându-i să ia împreună masa, sâmbătă seara.

Andrew îi arătă Christinei scrisoarea. O pornire instinctivă îl făcea să-i încredințeze toate tainele. Din seara aceea, cu

mai bine de două luni în urmă, când luase cina la ea, era mai îndrăgostit ca oricând. Acum că putea s-o vadă adesea și să constate, spre satisfacția sa, că și ei îi erau plăcute aceste întâlniri, era fericit, așa cum nu fusese niciodată. Poate că și Christine avea asupra lui acest efect liniștitor. Era o persoană micuță, înzestrată cu mult simț practic, extrem de sinceră și complet lipsită de cochetărie. Deseori, Andrew venea la ea necăjit sau iritat și pleca îmblânzit și calm. Christine avea un fel liniștit de a asculta cele povestite de el și de a face apoi câte o observație care, de obicei, era judicioasă sau amuzantă. Tânăra învățătoare avea un ascuțit simț al umorului și nu încerca să-l măgulească niciodată.

Uneori, în ciuda calmului ei, se certau aprig, căci Christine avea și ea părerile ei proprii. Îi spuse zâmbind că firea ei certăreață se datora unei bunici scoțiene – poate și spiritul ei de independență. Adesea, constatând cât de curajoasă era, se simțea mișcat și ar fi dorit s-o ocrotească. Căci Christine era cu adevărat singură pe lume, avea doar o mătușă infirmă care locuia la Bridlington.

Când era frumos, făceau lungi plimbări sâmbăta sau duminică după-amiază, pe drumul spre Pandy. O dată, se duseră să vadă un film, *Goana după aur*, cu Charlie Chaplin, apoi – la propunerea ei – până la Toniglan, pentru a asculta un concert simfonic. Dar cel mai mult îi plăceau serile, când venea și doamna Watkins și putea să se bucure de intimitatea tovarășiei lor, în salonașul Christinei. Atunci aveau loc cele mai multe dintre discuțiile lor, în prezența doamnei Watkins, care tricota liniștită, dar ferm hotărâtă să facă să dureze lâna tot timpul vizitei, și care se mulțumea să fie un respectabil stat-tampon între ei.

Acum, având în față perspectiva călătoriei la Cardiff, Andrew ar fi dorit ca Christine să-l însoțească. Școala unde preda ea se încheia la sfârșitul săptămânii, pe timpul vacanței de vară, iar Christine urma să-și petreacă concediul la Bridlington, cu mătușă-sa. Andrew simți nevoia unei festivități deosebite, înainte de plecarea ei.

După ce-i dădu să citească scrisoarea, el îi spuse cu elan:

— Vrei să vii cu mine? Drumul cu trenul durează numai o oră și jumătate. O fac eu pe Blodwen să-mi dea drumul din lanț sâmbătă seara. Am putea aranja în așa fel, încât să asistăm puțin la conferință. Și, în orice caz, aș vrea să-l cunoști pe Hamson.

Ea încuviință din cap:

— Merg cu dragă inimă.

Încurajat de faptul că Christine acceptase, Andrew nu avea intenția să se lase intimidat de doamna Page. Înainte de a discuta în această privință cu ea, el agăță în fereastra dispensarului, în așa fel încât să fie ușor vizibil, un aviz care glăsuia:

Închis sâmbătă seara.

Apoi intră vesel în casă.

— Doamnă Page, conform „Statutului medicilor asistenți”, pe care l-am citit, am dreptul la o jumătate de zi liberă pe an. Vreau să mi-o iau sâmbătă seara. Mă duc la Cardiff.

— Ia ascultă, doctore! se burzului ea, găsimd că prea era îngâmfat și arogant. Dar după ce-i aruncă o privire bănuitoare, declară morocănoasă: Ei hai, hai, cred că poți să te duci.

Îi veni deodată o idee, ochii îi străluciră și plescăi din buze:

— În orice caz, te rog să-mi aduci niște prăjituri de la Parry. Mai mult decât orice, îmi plac prăjiturile de la Parry.

Sâmbătă, la patru și jumătate, Christine și Andrew luau trenul de Cardiff. Andrew foarte bine dispus, zgomotos, chemându-l pe nume pe hamal și pe casier, o privea zâmbind pe Christine, care ședea în fața lui. Ea purta un taior bleumarin – care accentua și mai mult obișnuita ei distincție – și pantofi negri, foarte bine lustruiți. Ca și întreaga-i înfățișare, ochii ei străluceau, dovedind cât de încântată era de această excursie.

Văzând-o acolo, aproape de el, un val de duioșie și o dorință și mai vie îl covârșiră pe Andrew. Această

camaraderie era bună și frumoasă – se gândi el – dar ar fi voit mai mult decât atât, ar fi dorit s-o ia în brațe, s-o simtă lângă el, caldă, să-i deslușească răsuflarea grăbită.

Fără să vrea, îi destăinuie:

— O să fiu foarte singur fără dumneata, când ai să pleci, la vară.

Christine se uită pe fereastră, în timp ce obrații i se colorară ușor. Andrew întrebă repede:

— N-ar fi trebuit să spun asta?

— În orice caz, îmi pare bine că ai spus-o, răspunse ea, fără a-și întoarce capul.

Lui Andrew îi stătea pe limbă să-i spună că o iubește, s-o întrebe dacă vrea să se mărite cu dânsul, în ciuda situației lui ridicol de precară. Într-o bruscă străfulgerare de luciditate, el își dădu seama că aceasta era unica, inevitabila soluție pentru ei. Dar ceva – intuiția că momentul nu era potrivit – îl reținu. Se hotărî să-i vorbească în tren, la înapoiere.

Între timp, el continua, cu respirația puțin întretăiată:

— Cred că o să ne distrăm bine astă-seară. Hamson e un băiat de treabă. La colegiu era un poznaș și jumătate. E un tip deștept. Îmi aduc aminte că o dată – ochii lui Andrew deveniră visători – eram la un matineu de binefacere, în folosul spitalelor din Dundee. S-au perindat toate vedetele, înțelegi, artiști adevărați, de la teatrul *Lyceum*⁴. Ei bine, al dracului să fiu, dacă Hamson n-a realizat și el un număr. A cântat, a dansat și, pe legea mea, vuia sala de aplauze.

— Pare mai curând o vedetă de matineu, decât un doctor, spuse Christine zâmbind.

— Ei, Christine, nu face pe cuconița deșteaptă. Freddie o să-ți placă.

La șase și un sfert trenul ajunsese la Cardiff și ei porniră direct spre Hotelul Palace, Hamson făgăduise să-i aștepte acolo la șase și jumătate, dar când intrară în hol, el nu sosise încă.

⁴ Din Londra.

Se așezară unul lângă celălalt și începură să privească în jurul lor. Holul era plin de doctori, veniți cu soțiile lor, care vorbeau și râdeau, într-o atmosferă de intensă cordialitate. De ici-colo, țâșneau invitații amicale:

— Doctore, astă-seară dumneata și doamna Smith trebuie să stați lângă noi!

— Hei, doctore, ce se aude cu biletele acelea de teatru?

Era o forfotă generală. Domni cu insigne roșii la butonieră și cu hârtii în mână, circulau grăbiți și plini de importanță încoace și încolo. Într-o nișă din cealaltă parte a holului, un funcționar striga mereu, tare și monoton: „Secția de o-to-logie și larin-gologie, pe aici, vă rog!” Deasupra unui coridor care ducea spre o anexă, se găsea inscripția: *Expoziție medicală*. În hol mai erau niște palmieri și o orchestră de coarde.

— Cam monden, nu? remarcă Andrew, simțind că erau oarecum izolați în veselia generală. Și Freddie întârzie ca de obicei, lua-l-ar toți dracii. Hai să vizităm expoziția.

Intrară acolo, uitându-se plini de curiozitate la lucrurile expuse. Andrew se trezi foarte repede cu brațele încărcate de broșuri elegante. Îi arătă zâmbind Christinei una din ele: „*Domnule doctor, cabinetul dumneavoastră este gol? Putem să vă arătăm cum să-l umpleți!*” Mai erau încă douăsprezece prospecte diferite, oferind cele mai noi sedative și analgezice.

— S-ar părea că drogurile sunt cea mai nouă descoperire în medicină, observă Andrew, încruntându-se.

La ultimul stand, înainte de ieșire, un tânăr li se adresă politicos, arătându-le un instrument strălucitor care semăna cu un ceas.

— Domnule doctor, sunt sigur că o să vă intereseze noul nostru indexometru. Are multiple întrebuințări, este absolut modern, creează o admirabilă impresie la patul bolnavilor și prețul lui este de numai două lire. Permiteți, domnule doctor! Vedeți, aici în față este un indice al perioadelor de incubație. Întoarceți o dată cadranul și găsiți perioada de contaminare. În interior – deschise cu un clinchet capacul – aveți un excelent indicator de culoare a hemoglobinei, în

timp ce pe spate, un tablou cu...

— Tata mare avea și el o chestie de asta – îl întrerupse energic Andrew – dar a renunțat la ea.

Pe când se înapoiau, trecând din nou prin nișă, Christine zâmbi:

— Săracul de el – spuse dânsa – nimeni n-a îndrăznit vreodată să-și bată joc de jucărioara lui.

În clipa aceea, în timp ce intrau în hol, sosi și Freddie Hamson, care sări dintr-un taxi și pătrunse în hotel, urmat de un băiat ce îi ducea bastoanele de golf. Îi văzu numaidecât și merse spre ei, cu un zâmbet larg și curtenitor.

— Salutare! Salutare! Iată-vă și pe voi! Sunt dezolat că am întârziat. Am trebuit să joc o repriză în cupa Lister. În viața mea n-am văzut băiat mai norocos ca ăla cu care am jucat. În sfârșit, bine că te întâlnesc iar, Andrew. Același vechi Manson. Ha, ha! De ce nu-ți cumperi o pălărie nouă, flăcăule?

Îl bătu pe Andrew pe spate afectuos, și familiar, iar privirea lui surâzătoare o învălui și pe Christine.

— Dar prezintă-mă o dată, trogloditul! La ce tot visezi?

Se așezară la una din mesele rotunde. Hamson hotărî că era cazul să bea ceva cu toții. Plesnind din degete, făcu să apară de îndată un chelner, în goana mare, apoi, sorbind din paharul cu sherry, le povesti în amănunțime despre partida sa de golf, despre felul cum jucase, gata să câștige, până ce adversarul său începuse să marcheze la fiecare lovitură.

Cu un ten fraged, cu părul blond și pomădat din belșug, îmbrăcat într-un costum bine croit și având butoni de opal negru la manșetele care depășeau mânecile hainei, Freddie, fără să fie frumos – avea trăsături foarte vulgare – era agreabil, vesel și isteț. Părea poate puțin cam îngâmfat, dar când își dădea silința știa să fie simpatic. Lega ușor prietenii și totuși, la facultate, doctorul Muir, un patologist cinic, îi spusese o dată încruntat în fața tuturor colegilor săi: „Habar n-ai de nimic, domnule Hamson. Creierul dumitale este ca un balon umplut cu egoism. Dar știi să te descurci întotdeauna. Dacă ai să izbutești să te strecuri printre

jocurile astea de copii cunoscute sub numele de examene, îți prorocesc un mare și strălucit viitor”.

Se duseră să ia masa la bufet, deoarece niciunul dintre ei nu era în haine de seară. Dar Freddie îi informă că va trebui mai târziu să-și pună fracul. Se dădea un bal, o corvoadă plicticoasă, dar trebuia să ia parte la el.

După ce comandă cu nonșalanță meniul dintr-o listă de bucate teribil de medicală – *potage Pasteur, sole Madame Curie, tournedos à la Conférence Médicale* – Hamson începu să-și amintească vechile timpuri cu o înflăcărare dramatică.

— Nu mi-aș fi închipuit niciodată, pe vremea aceea – încheie el, clătinând din cap – că Manson al nostru o să se îngroape în văile din sudul Țării Galilor.

— Crezi că e chiar îngropat de-a binelea? întrebă Christine, cu un zâmbet puțin forțat.

Se făcu tăcere. Freddie examinează mulțimea care se înghesuia la bufet și rânji:

— Ce părere ai de conferință? îl întrebă el pe Andrew.

— Cred că este o metodă folositoare de a te pune la curent cu noutățile, răspunse Andrew, după o clipă de ezitare.

— La curent cu noutățile, pe naiba! Toată săptămâna, n-am asistat la nicio ședință de secție. Nu, nu, dragul meu, ceea ce interesează sunt legăturile pe care le stabilești, oamenii pe care-i întâlnești, cu care vii în contact. Nici n-ai idee câte persoane cu adevărat influente am cunoscut. De aceea și sunt aici. Când mă înapoiez acasă o să-i chem la telefon, o să ieșim împreună să jucăm golf. Pentru mai târziu – ține minte ce-ți spun! – asta înseamnă parale.

— Nu prea te înțeleg, Freddie, zise Manson.

— Dar bine, e cât se poate de simplu. Pentru moment am un post, dar mi-am pus ochii pe un mic apartament în West End⁵, pe ușa căruia ar arăta strașnic de bine o plăcuță drăgălașă de alamă, cu inscripția: „Dr. Freddie Hamson”. Cum am să-mi pun pe ușa placa, tipii ăștia, amicii mei, o să-mi trimită pacienți. Știi cum merg chestiunile astea.

⁵ Cartier elegant din Londra.

Reciprocitate. O mână spală pe alta. Freddie sorbi încet, cu mulțumire, din paharul cu vin și continuă: Și afară de asta, e util să te pui bine și cu confrății mai puțin importanți din suburbane. S-ar putea să-ți trimită uneori și ei clienți. Dacă vrei să știi, într-un an sau doi, o să-mi trimiți și tu pacienți, din văgăuna aia de Blae... cum îi spune.

Christine îi aruncă lui Hamson o privire rapidă; voi să spună ceva, dar se abține și își pironi ochii în farfurie.

— Și acum vorbește-mi despre tine, băiete dragă, continuă Freddie zâmbind. Cum o mai duci pe acolo?

— O, nimic neobișnuit. Dau consultații într-un dispensar instalat într-o baracă de lemn, fac în medie treizeci de vizite pe zi – în cele mai multe cazuri, mineri și familiile lor.

— Nu mi se pare chiar atât de grozav, clătină din nou din cap Freddie, compătimitor.

— Mie îmi place, spuse Andrew încet.

— Și faci treabă bună, se amestecă în vorbă Christine.

— Da, am avut recent un caz destul de interesant, adăugă Andrew. De fapt, am făcut o comunicare despre el la *Journal*⁶.

Îi povestește pe scurt lui Hamson despre cazul lui Emlyn Hughes. Freddie, deși se prefăcu că ascultă cu mare interes, își rotește mereu privirea de jur împrejur.

— Bravo ție, spuse el când Manson termină. Credeam că gușa apare numai în Elveția – sau undeva pe acolo. În orice caz, sper că i-ai trimis pacientului o notă piperată? Și, pentru că veni vorba... Un tip îmi explica azi metoda cea mai bună pentru a rezolva problema onorariilor...

Se dezlănțui din nou, cu capul plin de planurile pe care i le sugerase cineva, pentru achitarea în bani gheață a tuturor onorariilor. Isprăviseră masa și el tot nu ajunsese la capătul volubilei sale dizertații. Se ridică, aruncând șervetul.

— Hai să bem cafeaua în hol. O să terminăm acolo ședința noastră.

La zece fără un sfert, după ce-și fumă trabucul și își

⁶ Se referă la: *Jurnalul științelor medicale*.

epuiză deocamdată stocul de anecdote, Freddie căscă ușurel și se uită la ceasul său de platină.

Dar Christine i-o luă înainte. Aruncând o privire grăitoare lui Andrew, îl întrebă, pregătindu-se să se ridice de pe scaun:

— Nu e timpul să mergem la gară?

Manson era pe punctul să protesteze că mai aveau o jumătate de oră, când Freddie spuse:

— Și eu cred că ar fi cazul să mă pregătesc pentru balul ăla afurisit. Nu pot să-i las baltă pe prietenii cu care merg acolo.

Îi întovărăși până la ușa turnantă a hotelului, luându-și un rămas bun prelungit și afectuos de la amândoi.

— Ei bine, dragul meu – murmură el, strângându-i o ultimă oară mâna lui Andrew și bătându-l amical pe spate – când am să-mi pun plăcuța cu numele meu pe ușa apartamentului din West End, n-o să uit să-ți trimit cartea mea de vizită.

Afară, în aerul cald al serii, Andrew și Christine merseară în tăcere pe stradă. În mod destul de neprecis, Andrew își dădea seama că seara nu fusese atât de reușită cum ar fi sperat el, sau în orice caz, se dovedise sub așteptările Christinei. Crezu că aceasta va spune ceva, dar ea tăcu. În cele din urmă el zise, șovăitor:

— Mi-e teamă că a fost destul de plicticos pentru dumneata să ascuți toate pălăvrăgelile astea de spital?

— Nu – răspunse ea – n-am găsit asta câtuși de puțin plicticos.

Urmă o pauză, după care Andrew o întrebă:

— Ți-a plăcut Hamson?

— Nu prea. Se întoarse spre el, pierzându-și orice stăpânire de sine și cu ochii strălucind de o sinceră indignare: Ce neobrăzare! Să stea așa înfipt toată seara, cu părul lui pomădat. Și cu zâmbetul lui ieftin – și să te trateze de sus.

— Să mă trateze de sus? întrebă Andrew, mirat.

Ea încuviință din cap, cu același aer combativ.

— Era insuportabil. „Un tip îmi explica azi metoda cea mai bună pentru a rezolva problema onorariilor” – îl imită ea. Tocmai după ce dumneata i-ai povestit cazul acela minunat! Și mai vorbește și de gușă! Până și eu știu că este exact invers. Și observația aceea cu pacienții pe care i-ai putea trimite – strânse din buze – a fost grozav individul! Christine încheie furioasă: O, abia am putut să înghit aerul lui de superioritate față de dumneata.

— Nu cred că-și lua aere de superioritate față de mine, obiectă Andrew uimit. Și după o pauză: Recunosc că era cam plin de sine astă-seară... poate că este o stare de spirit trecătoare. E cel mai cumsecade băiat din lume. Eram buni prieteni, în liceu. Toceam împreună.

— Probabil că te găsea folositor, spuse Christine, cu o amărăciune neobișnuită pentru ea. Îl ajutai să-și facă lecțiile.

El protestă necăjit:

— Christine, nu fi meschină!

— Dumneata ești de vină, izbucni ea, cu ochii scăldați în lacrimi de mânie. Trebuie să fii orb, ca să nu vezi ce fel de om e. Ne-a stricat toată excursia. A fost așa de plăcut, până a venit el și a început să tot vorbească despre sine însuși. Și astă-seară era un concert minunat la sala Victoria. Ne-am fi putut duce și noi acolo. Dar l-am pierdut, acum e prea târziu ca să mai mergem undeva. Numai el mai are timp pentru balul acela stupid!

Porniră încet spre gară, care se afla la oarecare distanță. Era prima oară că Andrew o vedea supărată pe Christine. Era supărat și el – supărat pe sine însuși, pe Hamson, da, și pe Christine. Totuși, ea avea dreptate când spunea că seara nu fusese reușită. Într-adevăr, uitându-se acum pe furiș la chipul ei palid și încruntat, el își dădu seama că excursia lor eșuase lamentabil.

Intrară în gară. Pe neașteptate, în timp ce se îndreptau spre peron, Andrew zări – ceva mai încolo – două persoane. Le recunoscuseră numaidecât: doamna Bramwell și doctorul Gabell. În aceeași clipă sosi și trenul local, care mergea la

Porthcawl, pe malul mării. Gabell și doamna Bramwell se urcară în tren, zâmbindu-și unul altuia. Locomotiva şuieră și trenul porni mai departe.

Andrew încercă o bruscă senzație de deznădejde, îi aruncă repede o privire Christinei, sperând că ea nu băgase de seamă nimic. Nu mai departe decât în dimineața aceea îl întâlnise pe Bramwell, care, făcând comentarii asupra timpului frumos, își frecase cu satisfacție mâinile sale osoase, și-i povestise că soția sa plecase să-și petreacă weekend-ul la mama ei, la Shrewsbury.

Andrew stătea tăcut, cu capul plecat. Era atât de îndrăgostit, încât scena al cărui martor fusese, cu tot ceea ce implica ea, îi pricinuisese o durere fizică, îi era chiar puțin greață. Nu mai lipsise decât această încheiere ca ziua să fie cu totul deprimantă. Dispoziția lui se schimbă cu totul, o umbră căzuse asupra voioșiei sale. Dorea din tot sufletul să aibă cu Christine o discuție lungă și liniștită, să-și deschidă inima în fața ei, să se împace, după mica și stupida lor ceartă. Doreai, mai presus de orice, să fie singur cu dânsa. Dar când sosi în gară, trenul lor era supraaglomerat, și ei trebuiră să se mulțumească cu un compartiment plin de mineri, care discutau cu glas tare meciul de fotbal al echipei municipale.

Era târziu când ajunseră la Blaenelly iar Christine părea foarte obosită. Andrew era convins că și ea îi văzuse pe doamna Bramwell și pe doctorul Gabell. Era cu neputință să vorbească acum cu dânsa. Nu-i rămase altceva de făcut decât s-o conducă acasă și să-i ureze noapte bună.

X

Deși era aproape miezul nopții când Andrew ajunsese acasă, el îl găsi pe Joe Morgan, mergând înapoi și încolo cu pași mici, între dispensarul închis și ușa casei. Zărindu-l, fața vigoasă a minerului se însenină:

— Ah, domnule doctor, sunt fericit că vă văd. De un ceas

mă tot învățesc pe aici. Nevastă-mea are nevoie de dumneavoastră... înainte de termen.

Andrew, smuls cu brutalitate din preocupările sale personale, îi spuse lui Morgan să aștepte. Intră în casă și își luă trusa, apoi porniră împreună spre locuința minerului. Aerul nopții era răcoros și plin de o taină pașnică. De obicei foarte sensibil, Andrew era acum deprimat și distrat. Nici prin minte nu-i trecea, că această noapte avea să fie cu totul neobișnuită, cu atât mai puțin că ea avea să influențeze întregul său viitor la Blaenelly. Cei doi bărbați meraseră în tăcere până ce ajunseră la casa cu numărul 12, unde Joe se opri brusc:

— Eu n-o să intru – spuse el, cu o voce care trăda emoția – dar sunt sigur că veți face cum e mai bine.

Înăuntru, o scară îngustă ducea la un mic dormitor curat, dar sărăcăcios mobilat și luminat numai de o lampă cu gaz. Aci, mama doamnei Morgan, o femeie înaltă, de aproape șaptezeci de ani, cu părul cărunț, și o moașă vârstnică și dolofană, așteptau lângă pat, urmărind expresia feței lui Andrew, în timp ce acesta umbla prin cameră.

— Să vă fac un ceai, domnule doctor? spuse repede bătrâna după câteva clipe.

Andrew zâmbi ușor, văzând că femeia, deșteaptă și cu experiență, își dă seama că va urma o perioadă de așteptare și se teme ca el nu cumva să plece, făgăduindu-le că se va întoarce mai târziu.

— Fii pe pace, măicuță, nu fug de aici.

Jos, în bucătărie, bău ceaiul pe care i-l dădu ea. Deși era istovit, știa că n-o să închidă ochii nici măcar un ceas, dacă se va duce acasă. Mai știa că acest caz îi va cere toată atenția. O stranie amortire puse stăpânire pe el și se hotărî să nu se miște de acolo, până ce nu va fi totul gata.

După o oră, se duse iar sus, înregistră progresele făcute, coborî din nou și se așeză lângă focul din bucătărie. Domnea tăcerea, întreruptă doar de trosnetul lemnului în vatră și de tic-tacul ceasornicului de perete. Nu – se mai auzea și un alt zgomot, cel al pașilor lui Morgan afară, în stradă. În fața lui

Manson stătea bătrâna mamă, în rochia ei neagră, fără să se clinească; doar ochii ei ciudat de vii, inteligenți și iscoditori îl observau neconținut.

Gândurile lui Andrew erau grele și confuze. Episodul al cărui martor fusese la gara din Cardiff îl obseda încă în mod bolnăvicios. Se gândi la Bramwell, care adora prostește o femeie ce-l înșela fără rușine, la Edward Page, legat de vicleana Blodwen, la Denny, care ducea o viață nefericită, despărțit de soția lui. Rațiunea îi spunea că toate aceste căsătorii dăduseră faliment. Era o concluzie care, în actuala lui stare de spirit, îl înspăimânta, căci ar fi vrut să considere căsătoria un lucru ideal. Da – nu putea gândi altfel, cu imaginea Christinei în fața lui. Ochii ei strălucitori, ațintiți asupra lui, nu admiteau o altă concluzie. Și conflictul dintre judecata sa lucidă și bănuitoare, și inima sa, plină de dragoste, îl irita și îl nedumerea. Lăsându-și bărbia în piept, își întinse picioarele, privind gânditor la foc.

Rămase așa mult timp, iar mintea îi era atât de preocupată de Christine, încât tresări, când bătrâna din fața lui i se adresă. Gândurile ei urmaseră alt drum:

— Susan a zis să nu-i dați cloroform, dacă asta face rău copilului. E grozav de grijulie pentru copil, domnule doctor. În ochii ei bătrâni apărură o lumină caldă, la un gând care-i trecu dintr-o dată prin minte și adăugă coborând glasul: Ah, cred că toate suntem așa!

Andrew făcu o sforțare, să-și adune gândurile.

— Anestezia n-o să-i facă niciun rău, spuse el cu blândețe. Totul o să meargă strună.

În clipa aceea, se auzi vocea moașei, care chema de la etaj. Andrew se uită la ceas care acum arăta trei și jumătate. Se ridică și se duse în dormitory, unde constată că putea să-și înceapă activitatea.

Trecu o oră. Fu o luptă lungă și grea. La capătul ei, în timp ce primele licăriri ale zorilor se strecurau printre stinghiile de lemn rupte ale storurilor, copilul se născu mort.

Uitându-se la trupșorul neînsuflețit din fața lui, un fior de groază îl străbătu pe Andrew. După tot ce făgăduise el! Fața

lui, încălzită de eforturile pe care le depusese, îngheță dintr-o dată. O clipă șovăi, oscilând între dorința de a reanima copilul și obligațiile sale față de mamă, care era ea însăși într-o situație desperată. Dilema se punea cu atâta acuitate, încât el nu o rezolvă în mod conștient. Instinctiv, orbește, dădu copilul moașei și se ocupă de Susan Morgan, care zăcea acum pe o parte, leșinată, aproape fără puls, încă sub efectul eterului. El se luptă cu o grabă deznădăjduită, cu o furie frenetică, ca să-i păstreze viața ce se scurgea din ea, treptat-treptat. Îi trebui doar o secundă ca să deschidă o fiolă și să-i facă o injecție de pituitrină. Apoi aruncă seringă și munci din răspuțeri ca să o scoată din letargie. După câteva minute de eforturi febrile, inima ei începu să bată mai tare și Andrew își dădu seama că putea s-o lase în pace, fără să se mai teamă de ceva. Numai în cămașă, cu părul lipit de fruntea umedă, se răsuci în călcâie:

— Unde e copilul?

Moașa făcu un gest speriat: îl pusese sub pat.

Ca fulgerul, Andrew îngenunche și băjbăi printre ziaarele ude îngrămădite sub pat, de unde scoase copilul. Era un băiat, perfect format. Trupul lui cald era alb și moale ca ceara. Cordonul ombilical, retezat în grabă, zăcea ca o tulpină ruptă. Pielea era minunat de fină și de netedă, capul atârna de gâtul subțire, iar membrele păreau moi, fără oase.

Stând așa în genunchi, Andrew privi copilul, încruntat și deznădăjduit. Paloarea însemna un singur lucru: *asfixia pallida*. Mintea sa, încordată la culme, îi aminti de un caz pe care îl văzuse la spitalul Samaritean și de tratamentul folosit în acele împrejurări. Sări numaidecât în picioare.

— Dă-mi apă fierbinte și apă rece, strigă el moașei. Și niște ligheane. Repede! Repede!

— Dar, domnule doctor... bălbăi ea, cu privirea pironită pe trupul alb al copilului.

— *Repede!* strigă el.

Punând mâna pe o pătură, întinse copilul pe ea și începu să-i aplice metoda specială de respirație artificială. I se aduseră ligheane, o cană, un ibric mare de metal. Cu

înfrigurare el vărsă apă rece într-un lighean, iar în celălalt turnă apă fierbinte, atât cât putea să suporte mâna lui. Apoi, ca un jongler ieșit din minți, el trecu copilul dintr-un lighean într-altul, cufundându-l ba în baia înghețată, ba în cea aburindă.

Trecură cincisprezece minute. Sudoarea îi curgea acum în ochi, orbindu-l. Una din mânecile cămășii îi atârna, șiroind de apă. Gâfăia. Dar din trupul inert al copilașului nu ieșea nicio răsufare.

Îl apăsă o senzație de înfrângere, o deznădejde plină de furie. Simțea că moașa îl privește consternată, iar ceva mai departe, lipită de perete, unde rămăsese tot timpul cu mâna apăsată pe gâtlee, fără să scoată o vorbă, cu ochii arzători ațintiți asupra lui, stătea bătrâna. Andrew își aminti cât de mult își dorea ea un nepot – la fel de mult cât își dorea și fiica ei un copil. Totul era acum nimic, iremediabil pierdut.

Pe podea se îngrămădea un morman de lucruri murdare. Poticnindu-se de un prosop ud, Andrew aproape că scăpă pruncul pe care îl ținea în mină, umed și lunecos, ca un ciudat pește alb.

— Pentru numele lui Dumnezeu, domnule doctor – scânci moașa – copilul e născut mort!

Andrew nici nu se uită la ea. Înfrânt, desperat, se trudise zadarnic timp de o jumătate de oră. Și totuși, continuă cu un ultim efort, frecând copilul cu un prosop aspru, apăsând ritmic pieptul micuț cu amândouă mâinile, încercând să-l facă să respire, să reînvie trupușorul neînsuflăit.

Și iată, ca prin minune, pieptul micuț pe care îl cuprindea cu mâinile tresări într-un scurt suspin convulsiv. Altul. Încă unul. Andrew simți că îl cuprinde amețeala. Senzația vieții care țâșnea de sub degetele lui, după toată această luptă zadarnică, era atât de delicioasă, încât fu pe punctul să-și piardă cunoștința. Înfierbântat, își înteti sforțările. Pruncul respira acum adânc, din ce în ce mai adânc. O bășică de mucus ieșit dintr-o nară micuță, clăbucea veselă și strălucitoare. Membrele nu mai păreau lipsite de oase, capul nu mai cădea înapoi. Pielea palidă devenea încetul cu încetul

trandafirie. Apoi – ce sunet minunat! – se auzi țipătul copilului.

— Tatăl nostru carele ești în ceruri, suspină isteric moașa. A... a înviat!

Andrew îi dădu copilul. Se simțea slab și amețit, în jurul lui, camera apărea într-o înfiorătoare dezordine: pături, prosoape, ligheane, instrumente murdare, seringă cu acul înfipt în linoleum, cana răsturnată, ibricul zăcând într-o băltoacă. În patul răvășit, mama visa încă liniștită, scufundată în somnul dat de anestezic. Bătrâna rămăsese mai departe lipită de perete, dar mâinile ei erau împreunate și buzele i se mișcau fără zgomot: se ruga.

Mașinal, Andrew își stoarse mâneca udă, își puse haina.

— O să vin mai târziu să-mi iau trusa.

Coborî la bucătărie. Buzele îi erau uscate și bău apă cu lăcomie. Apoi își luă pălăria și pardesiul.

Afară, îl găsi pe Joe pe trotuar, cu fata încordată de așteptare.

— Totul e în regulă, Joe, spuse Andrew și cuvintele îi ieșeau cu greu din gâtlee. Le merge bine – la amândoi.

Se făcuse ziuă de-a binelea. Era aproape cinci. Câțiva mineri se și găseau pe stradă. Erau primii care ieșeau din schimbul de noapte. Mergând alături de ei, încet, istovit, în timp ce pașii lui răsunau laolaltă cu ai celorlalți sub cerul dimineții, Andrew își spunea mereu, orbește, uitând tot ceea ce mai făcuse în Blaenelly:

— Am izbutit ceva, Dumnezeuule, am izbutit cu adevărat ceva, în sfârșit!

XI

După ce făcu o baie și se bărbieri – mulțumită lui Annie avea totdeauna destulă apă fierbinte în rezervorul plitei – Andrew se simți mai puțin obosit. Dar doamna Page, descoperind că nu dormise acasă, făcu la micul dejun, tot felul de glume înțepătoare, cu atât mai mult, cu cât el nu

răspundea săgeților sale.

— Ha, ha! pari cam stors azi-dimineață, doctore! Și cam încercănat! Abia azi-dimineață ai venit din Swansea, ai? Și mi se pare că ai uitat și de prăjiturile mele de la Parry. Ai tras un chiolhan, băiete? Ehei, pe *mine* nu mă poți duce de nas! Îmi ziceam eu că prea ești cumsecade, ca să nu fie ceva la mijloc. Toți sunteți la fel, voi, asistenții, încă n-am găsit pe unul care să nu bea sau să nu facă vreo altă prostie.

După ce termină consultațiile la dispensar și vizitele de dimineață, Andrew se duse să o vadă pe lehoză. Abia sunase douăsprezece și jumătate când ajunse la Blaina Terrace. În pragurile ușilor, zări grupuri de femei care stăteau de vorbă. Când Andrew trecu prin dreptul lor, ele se opriră din vorbă, îi zâmbiră și îi spuseră prietenește: „bună dimineața”. Ajuns la numărul 12, i se păru că vede un cap la fereastră. Și așa era: cei ai casei îl pândeau. În clipa în care puse piciorul pe treapta proaspăt reparată, ușa se deschise larg și bătrâna îi ieși în întâmpinare, cu toată fata ei zbârcită radiind de fericire.

Era atât de dornică să-i arate recunoștința, încât abia putea să vorbească. Îl pofti mai întâi să bea ceva în salon, și, întâmpinând refuzul lui, murmură:

— Bine, bine, domnule doctor. Cum vreți dumneavoastră. Dar poate că o să aveți timp la plecare să luați o picătură de vin de soc și o felie de prăjitură. Și-l conduse sus, mângâindu-l mereu pe spate cu mâinile ei tremurătoare.

Andrew intră în dormitor. Mica încăpere, nu de mult într-o dezordine cumplită, fusese dereticată și spălată, încât strălucea de curățenie. Toate instrumentele lui sclipeau, frumos aranjate pe o masă lăcuită. Trusa fusese frecată cu grăsime de găscă, iar mânerele și încuietorile cu praf de curățat, încât păreau de argint. Patul fusese înfățat proaspăt, și, odihnind pe cearșafurile curate, lehuza îl privea cu fața ei sinceră de femeie vârstnică, strălucind de bucurie, în timp ce copilul sugea liniștit, la căldura ocrotitoare a pieptului ei plin.

— Ah! Moașa cea dolofană se ridică de la căpătâiul

bolnavei, dezvăluind o întreagă gamă de zâmbete. Arată bine acum, nu-i așa, domnule doctor? Habar n-au ei câtă bătaie de cap ne-au dat. De altminteri, nici nu se sinchisesc de asta.

Umezindu-și buzele și privindu-l cu ochii ei blânzi și calzi, Susan Morgan, încercă să-și murmure recunoștința.

— Da, da mai poți să-i mai mulțumești o dată, încuviință moașa, căutând să tragă avantajele situației, să stoarcă și ultima picătură. Și nu uita, fetițo, că altul n-ai să mai ai la vârsta dumitale. În ce te privește, era acum ori *niciodată!*

— Știm asta, doamnă Jones, o întrerupse bătrâna din prag, cu înțeles. Știm că datorăm totul *domnului doctor*.

— Joe al meu a fost să vă vadă, domnule doctor? întrebă sfioasă lehuza. Nu? Ei, fiți pe pace, că vine el. Nu mai poate de bucurie. Abia adineauri spunea, domnule doctor, că atunci când o să fim în Africa de Sud o să ducem lipsă de îngrijirea dumneavoastră.

Părăsind casa, fortificat așa cum se cuvenea de prăjitura cu chimen și de vinul de soc făcut în casă (i-ar fi rupt inima bătrânei, dacă ar fi refuzat să bea în sănătatea nepotului), Andrew își continuă vizitele cu o căldură ciudată în inimă. „Nici dacă aș fi fost regele Angliei – se gândi el cu mândrie – n-ar fi putut să-mi arate mai multă considerație”. Aceasta fusese pentru el oarecum un antidot al celor întrezărite pe peronul din Cardiff. Fără îndoială că și căsnicia și viața de familie își aveau partea lor bună, din moment ce aduceau o fericire ca aceea care umplea casa Morganilor.

Două săptămâni mai târziu, după ce Andrew făcu ultima vizită la căsuța din Blaina Place numărul 12, Joe Morgan veni la dânsul. Înfățișarea lui Joe era solemnă și gravă și, după ce își căută cu trudă cuvintele, izbucni:

— Ce mai tura-vura, domnule doctor, eu nu mă pricep la vorbe meșteșugite. Cu bani nu se poate plăti ce ați făcut dumneavoastră pentru noi. Dar oricum, nevasta mea și cu mine vrem să vă facem un mic dar.

Cu un gest impulsiv, îi întinse lui Andrew un petic de hârtie: era un cec de cinci lire al Societății de Construcții

Imobiliara.

Andrew privi cecul. Morganii își „făcuseră un rost” cum se spunea prin partea locului, dar erau departe de a fi înstăriți. În ajunul plecării, când îi așteptau cheltuielile călătoriei, această sumă reprezenta desigur un mare sacrificiu, un act de nobilă generozitate. Mișcat, Andrew spuse:

— Nu pot să primesc, dragă Joe.

— *Trebuie* să primiți, insistă cu gravitate Joe, strângând în mâinile lui mâna lui Andrew. Dacă nu, ne jigniți de moarte, pe nevastă-mea și pe mine. E un dar pentru dumneavoastră, nu pentru doctorul Page. Ani și ani de-a rândul, i-am tot plătit și nu l-am deranjat decât acum. El e *bine* plătit. Asta este un dar pentru dumneavoastră, domnule doctor. Înțelegeți?

— Da, înțeleg, Joe, încuviință Andrew zâmbind.

Împăturind cecul, îl puse în buzunarul vestei și câteva zile uită de el. Apoi, în marțea următoare, trecând prin fața băncii Western Counties, se opri, reflectă o clipă și intră. Cum doamna Page îi plătea întotdeauna cu bani gheață, pe care el îi trimitea prin scrisoare recomandată fundației Glen, Andrew nu avusese niciodată de-a face cu operații bănești. Dar acum, amintindu-și cu satisfacție că dispune de o avere proprie, se hotărî să-și deschidă un cont la Bancă, cu darul primit de la Joe.

La ghișeu, el depuse cecul, completă niște formulare și le înmână tânărului casier, spunând cu un zâmbet:

— Nu e mult, dar oricât e un început.

Între timp, îl zări pe Aneurin Rees, care se învârtea prin fund, observându-l. Când fu pe punctul să plece, văzu că directorul cu capul lungăreț și chel, se îndrepta spre ghișeu, ținând în mâini cecul. Netezindu-l ușurel, îi aruncă lui Andrew o privire piezișă, prin ochelari.

— 'nă-ziua, doctore Manson. Ce mai faci? După o pauză, trăgând aer printre dinții săi îngălbeniți, continuă: Hm, hm, dorești ca cecul să fie vărsat în contul pe care l-ai deschis acum?

— Da, răspunse Manson cam surprins. E prea mică

suma, pentru a deschide un cont?

— Nu, nu, doctore. Nu e vorba de sumă. Suntem foarte bucuroși să colaborăm cu dumneata. Rees șovăi, examinând cecul, apoi ridică ochii săi mici și bănuitori spre Andrew. Hm, vrei să-l treci pe numele dumatăle?

— Păi... sigur.

— Perfect, perfect, doctore. Rees luă dintr-o dată o expresie surâzătoare și dulceagă. Mă întrebam numai. Voiam să fiu sigur... Ce timp frumos avem, pentru anotimpul acesta. La revedere, doctore Manson, la re-e-vedere.

Manson ieși din clădirea băncii mirat, întrebându-se ce voise să spună individul acesta chel și încuiat. Trecură câteva zile, până să afle răspunsul la această întrebare.

XII

Christine plecase în vacanță, de peste o săptămână. Andrew fusese atât de ocupat cu cazul Morgan, încât nu izbutise să o vadă decât câteva clipe, în ziua plecării. Nu-i vorbise încă, iar acum că era plecată, i se făcuse un dor nespus de dânsa.

În orașel, vara era excepțional de greu de suportat. Rămășițele verzi ale primăverii se veștejiseră de mult, ajungând de un galben murdar. Aerul munților era fierbinte și când exploziile zilnice din mine și cariere răsunau în văzduhul calm, încremenit, ele păreau să înalțe deasupra văii un dom de sunete limpezi și strălucitoare. Oamenii ieșeau din mină cu fețele mânjite de praful ruginiu de minereu. Copiii se jucau fără vlagă. Moș Thomas, vizitiul, căzuse bolnav de icter, și Andrew era nevoit să meargă pe jos la vizitele pe care le avea de făcut. În timp ce se târa pe străzile încinse, se gândea la Christine. Ce făcea ea? Se gândea oare la dânsul, măcar un pic? Și la viitor, la perspectivele lor, la șansele de a fi fericiți împreună.

Și iată că, pe neașteptate, primi un bilet de la Watkins,

care îl invita la birourile Companiei.

Directorul minei îl primi cu multă amabilitate, îl invită să ia loc și împinse spre el pachetul de țigări de pe birou.

— Știi, doctore – spuse el pe un ton prietenesc – de o bună bucată de vreme voiam să stau de vorbă cu dumneata. Este mai bine să punem la punct chestiunea aceasta, înainte de îmi fac raportul anual. Se opri și-și culese de pe limbă un fir galben de tutun. Au fost câțiva băieți la mine, în frunte cu Emlyn Hughes și Ed Williams și mi-au cerut să te trec pe lista Companiei.

Andrew își îndreptă trupul în fotoliu, străbătut de un puternic sentiment de satisfacție și emoție.

— Vreți să spuneți... să iau locul doctorului Page?

— Nu-u, nu tocmai, doctore, spuse încet Watkins. Înțelegi? Situația este delicată. Trebuie să fiu atent la felul cum rezolv cererile muncitorilor. Nu pot să-l scot pe doctorul Page de pe listă, căci unii dintre ei au să protesteze. Mă gândeam tocmai, în interesul dumitale, să te strecur ușurel pe lista Companiei – și apoi cei ce vor să treacă de la doctorul Page la dumneata pot lesne să o facă.

Lui Andrew îi pieri tot elanul. Se încruntă, cu trupul mereu încordat:

— Dar vă dați seama desigur, că nu pot să fac una ca asta. Am venit aici ca asistentul lui Page. Dacă mă apuc să-i fac concurență... niciun doctor cinstit nu ar proceda așa.

— Nu există alt mijloc.

— De ce nu-mi îngăduiți să-i preiau clientela? stăruie Andrew. Sunt gata să-i plătesc pentru asta o parte din încasări... ar fi cu totul altceva.

Watkins scutură din cap cu hotărâre:

— Blodwen nici nu vrea să audă de așa ceva. I-am propus-o mai de mult. Știe că este tare pe poziție, aproape toți minerii bătrâni, ca Enoch Davies, de exemplu, sunt de partea lui Page, închipuindu-și că el o să se facă bine. Dacă aș încerca măcar să-l scot de pe listă, m-aș trezi cu o grevă. Se opri puțin. Gândește-te până mâine, doctore, când trimit lista cea nouă la biroul central de la Swansea. O dată plecată

nu mai putem face nimic, timp de un an de zile.

Andrew privea țintă podeaua, apoi făcu încet semn că nu. Speranțele sale, atât de mari cu puțin mai înainte, erau acum nimicite pe de-a-ntregul.

— La ce bun? Nu pot să fac una ca asta, nici dacă m-aș gândi câteva săptămâni.

Îl costa dureros de mult să ia această hotărâre și s-o mențină, față de simpatia pe care i-o arăta Watkins. Totuși nu putea fi trecut cu vederea faptul că venise la Blaenelly ca asistentul doctorului Page. Să se ridice împotriva șefului său, chiar în împrejurările excepționale de acum, era inadmisibil. Și dacă, printr-o minune, Page și-ar fi reluat activitatea... bine i-ar mai sta lui Andrew să se lupte cu bătrânul pentru pacienți! Nu! Nu! Nu putea și nu voia să primească.

Și totuși, în tot restul zilei fu amărât, obidit și furios de felul în care Blodwen îl exploata fățiș; conștient că se găsește într-o situație fără ieșire, ar fi preferat să nu i se fi făcut de loc asemenea propunere. Pe la opt seara, se duse trist la Denny. Nu-l mai văzuse de câțva timp și simțea că o discuție cu el, poate o confirmare că procedase corect, îi va face bine. Ajunse la locuința lui Denny pe la opt și jumătate și, așa cum obișnuia acum, intră înăuntru fără să bată la ușă și se duse de-a dreptul în salon.

Philip zăcea pe canapea. La început, în lumina amurgului, Manson crezu că Denny se odihnește după o zi de muncă grea. Dar Philip nu lucrase în ziua aceea. Stătea lățit pe spate, respirând greu, cu fața ascunsă sub un braț. Era beat mort.

Întorcându-se, Andrew o văzu pe proprietăreasă lângă el, privind pieziș cu ochii îngrijorați și compătimitori.

— V-am auzit intrând, domnule doctor. În halul acesta a fost toată ziua, nu a mâncat nimic. Nu pot să fac nimic cu el.

Andrew nu știa pur și simplu ce să spună. Stătea nemișcat, uitându-se la chipul inconștient al lui Philip, și amintindu-și prima remarcă cinică pe care acesta o rostise la dispensar în seara sosirii lui.

— Au trecut zece luni de când a făcut-o ultima oară, continuă proprietăreasa. E adevărat că între timp nu se atinge de alcool, dar când începe, este groaznic. Aș putea să spun că-i și mai greu acum, când doctorul Nicholls e plecat în concediu. Mi se pare că va trebui să-i telegrafiez.

— Trimite-l pe Tom – spuse în cele din urmă Andrew – și o să-l băgăm în pat.

Cu ajutorul fiului proprietăresei, un tânăr miner care părea să ia în glumă toată întâmplarea, Andrew îl dezbracă pe Philip și îi pune pijamaua. Apoi îl cărară, inert și greu ca un sac până în dormitor.

— Lucrul cel mai important e să nu mai pună gura pe alcool, înțelegi? Încuie-l cu cheia, dacă e nevoie, îi spuse Andrew proprietăresei, în timp ce se înapoiau în salon. Și acum... ar trebui să-mi dai lista pacienților de astăzi.

De pe tăblița de ardezie care atârna în hol, el copie lista vizitelor pe care ar fi trebuit să le facă Philip în ziua aceea, apoi plecă și, grăbindu-se, izbuti să meargă la cele mai multe dintre ele înainte de ora unsprezece.

În dimineața următoare, imediat ce isprăvi cu dispensarul, se duse la locuința lui Denny. Proprietăreasa îi ieși în întâmpinare, frângându-și mâinile.

— Nu știu de unde a căpătat băutură. Eu nu-s de vină, am făcut cum am putut mai bine.

Philip era mai beat ca înainte, zăcea ca un bolnav, în nesimțire totală. După ce-l scutură îndelung și se strădui să-l facă să-și vină în fire cu cafea tare, care până la urmă fu vărsată în pat, Andrew luă din nou lista vizitelor. Blestemând căldura, muștele, icterul lui Thomas și pe Denny, făcu iar muncă dublă în ziua aceea. Târziu, după-amiază, se înapoie obosit, furios și hotărât să-l trezească pe Denny din beție. De data aceasta îl găsi în pijama, călare pe un scaun, tot beat și ținând o lungă cuvântare lui Tom și doamnei Seager. Când îl văzu pe Andrew intrând, Denny se opri brusc și-l privi sfidător și batjocoritor:

— Ha, Ha! Samariteanul cel milostiv, bâigui el cu o voce

cleioasă. Aflu că ai făcut vizitele în locul meu. Extrem de nobil. Dar de ce te-ai ostenit? De ce să o șteargă afurisitul acela de Nicholls și să ne lase pe noi să facem treabă în locul lui?

— N-aș putea spune. Andrew începea să-și piardă răbdarea. Tot ce știu este că ar fi mai ușor, dacă ne-ai da și dumneata o mână de ajutor.

— Eu sunt chirurg, nu un nenorocit de G.P...⁷ G. P., hm! Ce înseamnă aceasta? Te-ai întrebat vreodată? Nu? Ei bine, am să-ți spun eu. Este ultimul și cel mai stereotip anacronism, cel mai rău și cel mai idiot sistem născocit vreodată de omul, făptura lui Dumnezeu. G. P., dragul de el! Și P. B., dragul de el! Asta înseamnă Publicul Britanic. Ha, ha! – Râse ironic. – Publicul l-a făcut pe acest doctor. Publicul îl iubește, publicul se înduioșează de soarta lui. Se legăna pe scaun, ochii lui injectați se umplură din nou de amărăciune și vorbi cu un patos de bețiv: Ce poate bietul om să facă? G. P. al vostru, acest drăgălaș de vraci bun la toate? Au trecut poate douăzeci de ani de când a absolvit facultatea. Cum poate el să cunoască și medicina și obstetrica, și bacteriologia, și toate progresele științei moderne

— Și chirurgia pe deasupra? A, da! A, da! Nu uitați chirurgia! Din când în când el încearcă o mică operație, într-un spital de țară. Ha, ha! – Din nou veselie sardonică. – Să zicem... o mastoidită. Două ore și jumătate – pe ceas. Când găsește puroi este un mântuitor al omenirii, când nu, pacientul e dus la groapă. – Denny ridică tonul cu o furie sălbatică de om beat. – La dracu', Manson, tot așa merg lucrurile de sute de ani. N-o să se schimbe niciodată sistemul? La ce bun? La ce bun, te întreb? Dă-mi un whisky! Toți suntem țicniți, și pe cât se pare, eu mai sunt pe deasupra și beat.

Se făcu tăcere pentru câteva clipe, apoi Andrew,

⁷ General Practitioner: medic nespecializat, care practică medicina generală.

stăpânindu-și iritarea, spuse:

— Ar trebui să te bagi în pat acum! Hai, o să te ajutăm noi.

— Lasă-mă în pace! răspunse Denny morocănos. Nu te purta cu mine, de parcă ai fi la patul bolnavului. Am utilizat eu însumi din plin sistemul acesta

— Pe vremuri. Îl știu prea bine. – Se ridică brusc, împleticindu-se, și apucând-o pe doamna Seager de umeri, o aruncă în fotoliu. Apoi, clătinându-se pe picioare și luând un aer de suavă blândețe, se adresă femeii speriate: Și azi cum îți mai merge, scumpă doamnă? Cred că ceva mai bine. Pulsul arată ceva mai multă forță. Dormi bine? A! Hm! Atunci să-ți prescriem un mic sedativ.

În această scenă caraghioasă se deslușea o notă stranie, alarmantă: silueta îndesată a lui Philip, îmbrăcat în pijama și nebărbierit, maimuțărind pe doctorul monden, înclinându-se cu o deferență servilă în fața unei soții de miner, care se trăgea înapoi speriată. Tom izbucni într-un hohot nervos de râs. Cât ai clipi, Denny se întoarse spre el și-l palmui cu violență.

— Ai dreptate! Râzi! Râzi până nu mai poți! Dar mi-am pierdut cinci ani din viață, făcând așa. Dumnezeule! Când mă gândesc îmi vine să crăp.

Se holbă la ei, apucă un vas care se găsea pe cămin și-l trânti cu putere de podea. În clipa următoare avea în mâini perechea vasului, pe care o făcu țandări de perete. Se aruncă înainte cu ochii injectați, pornit pe distrugere.

— Pentru numele lui Dumnezeu! scânci doamna Seager. Opriți-! Opriți-!...

Andrew și Tom Seager se năpustiră asupra lui Philip care se zbătea cu încăpățănarea sălbatică a bețivilor, apoi, cu viclenie, se muie dintr-o dată, devenind sentimental.

— Manson – gemu el agățându-se de umărul lui Andrew – ești un tip de treabă, te iubesc mai mult decât pe un frate. Tu și cu mine... dacă am fi solidari, am putea salva toată blestemata asta de profesie medicală.

Își îndreptă spinarea, cu privirea rătăcită. Apoi capul i se lăsă pe un umăr și trupul i se destinse, ceea ce-i îngădui lui

Andrew să-l conducă până în odaia lui și să-l bage în pat. În timp ce capul i se rostogolea pe pernă, făcu pe un ton plângăreț, o ultimă cerere:

— Făgăduiește-mi un lucru, Manson! Pentru numele lui Dumnezeu, nu te însura cu o cucoană!

În dimineața următoare era mai beat ca oricând. Andrew abandonă lupta. El îl cam bănuia pe tânărul Seager că-i aduce whisky prin contrabandă, deși băiatul interogat, jură, palid la față, că nu avea nicio vină.

În tot cursul săptămânii Andrew se speti, îngrijind și de pacienții lui Denny – în afară de ai săi. Duminică după-amiază se duse din nou în strada Chapel. Philip era în picioare, bărbierit, îmbrăcat și cu un aspect imaculat. Deși tras la față și tremurând din tot corpul, de astă dată era treaz.

— După cât se pare ai făcut și munca mea, Manson?

Nici urmă de intimitate din ultimele zile. Atitudinea sa era forțată, de o rigiditate glacială.

— Nu face nimic, răspunse Andrew cu stângăcie.

— Dimpotrivă, trebuie să-ți fi dat multă bătaie de cap.

Purtarea lui Denny era atât de revoltătoare, încât Andrew se înroși. Niciun cuvânt de recunoștință, se gândi el, nimic altceva decât aroganță – țeapănă și inaccesibilă.

— Dacă vrei să știi adevărul, izbucni el, mi-a dat a naibii de multă bătaie de cap.

— Poți fi sigur că vei fi răsplătit.

— Dar cine-ți închipui că sunt? răspunse Andrew enervat. Un păcătos de birjar care așteaptă un bacșiș de la dumneata? Dacă nu eram eu, doamna Seager ar fi telefonat doctorului Nicholls și ai fi fost dat afară. Ești un îngâmfat nesuferit și ceea ce îți lipsește este un pumn pe care să-l simți.

Denny își aprinse o țigară. Degetele îi tremurau atât de tare, încât abia putea ține chibritul în mână.

— Drăguț din partea dumitale să-mi propui acum un meci de box, râse el. Tact scoțian. Altă dată îți stau cu plăcere la dispoziție.

— Of, tacă-ți gura! Iată lista pacienților. Cei însemnați cu o cruce trebuie vizitați luni.

Fugi din casă, fierbând de furie. „Lua-l-ar naiba – spumegă el – ce fel de om o fi ăsta, că se poartă ca Dumnezeu atotputernic, ca și cum el mi-ar fi făcut mie o favoare, îngăduindu-mi să-i țin locul!”

Dar, în drum spre casă, resentimentele sale se potoliră încetul cu încetul. Philip îi era drag cu adevărat și acum cunoștea mai bine firea lui complicată. Era timid, neobișnuit de sensibil, vulnerabil. Numai din cauza aceasta se înconjură el cu o carapace de mojie. Amintirea recentului acces de alcoolism, al felului cum se dăduse în spectacol în acest timp, îl făcea desigur să îndure și acum chinuri insuportabile.

Andrew fu izbit din nou de paradoxul acestui om inteligent care folosea Blaenelly ca un refugiu împotriva convenționalismului. De fapt, Philip era un chirurg excepțional de înzestrat. Administrând narcoza, Andrew îl asistase o dată, la o rezecție de veziculă biliară – pe masa de bucătărie din locuința unui miner. Sudoarea picura de pe fața lui roșie și de pe brațele-i păroase, dar te uimea: era un exemplu de rapiditate și precizie. Unui om capabil de o astfel de activitate, i se pot ierta multe.

Totuși, când Andrew ajunse acasă, el era tulburat, de ciocnirea provocată de răceala lui Philip. Da aceea, după ce intră pe ușă și-și atârnă pălăria în cuier, nu prea avea chef să ia seama la doamna Page, care-i strigă:

— Dumneata ești doctore? Doctore Manson!

Andrew se făcu că nu aude și, întorcându-se, se pregătea să urce în camera lui. Dar în clipa în care puse mâna pe balustrada scării, vocea lui Blodwen răsună iar, mai tare, mai ascuțit.

— Doctore! Doctore Manson! Am nevoie de dumneata!

Răsucindu-se pe călcâie, Andrew o văzu pe doamna Page care ieșea din salon, neobișnuit de palidă la față, cu ochii-i negri scăpărând de o emoție violentă. Ea se apropie de dânsul.

— Ești surd? N-au auzit că am nevoie de dumneata?

— Ce este, doamnă Page? întrebă el iritat.

— Chiar așa, ce este? Blodwen abia putea să răsufle. Știi că-mi plăci? Dumneata îmi pui mie întrebări? Eu vreau să te întreb ceva pe dumneata, iubite domnule Manson.

— Spune, ce? se răsti Andrew.

Lipsa lui de amabilitate părea că o scoate din fire.

— Uite ce, tinere domn cu purtări alese! Poate că ai să fii atât de drăguț să-mi explici asta!

Scoase din sânul ei rotunjour un petic de hârtie, pe care – fără să-l lase din mână – îl flutură amenințător sub nasul lui Manson. Acesta văzu că era cecul lui. Ridicând ochii îl zări îndărătul lui Blodwen pe Aneurin Rees, care rămăsese în pragul salonului.

— Ei, poți să te uiți! continuă Blodwen. Văd că-l recunoști, dar mai bine spune-mi cât mai degrabă, cum se face că ai depus banii ăștia la bancă pe numele dumitale, când sunt banii doctorului Page? Doar știi asta?

Andrew simți cum sângele i se urcă în urechi, în valuri repezi.

— Sunt banii mei. Un dar de la Joe Morgan.

— Un dar? Ho, ho, știi că-mi plăci! Noroc că Morgan nu-i aici ca să tăgăduiască.

Andrew răspunse printre dinții strânși:

— N-ai decât să-i scrii, dacă te îndoiești de cuvântul meu.

— Că altceva n-am de făcut, decât să mă apuc să trimit scrisori peste tot! Pierzând orice stăpânire de sine, începu să strige: Sigur că mă îndoiesc de cuvântul dumitale. Crezi că ești mare șmecher! Hm! Vii aici și-ți închipui că poți să iei clientela pe seama dumitale, în loc să lucrezi pentru doctorul Page, cum s-ar cuveni. Dar te-ai dat de gol. Ești un hoț, asta ești, un hoț de rând.

Ultimele cuvinte i le azvârli în față, pe jumătate întoarsă spre Rees, ca pentru a-i cere sprijinul, în timp ce, din prag, acesta scotea – cu o figură și mai lividă ca de obicei – sunete nearticulate de dojană. Andrew își dădu seama că Rees fusese instigatorul întregii combinații și-și imagina cele

întâmplare: timp de câteva zile, nehotărât, directorul băncii ezitase, apoi fugise la Blodwen, căreia îi povestise totul. Pumnii lui Andrew se încleștară sălbatic. Coborî ultimele două trepte și înaintă spre ei, cu ochii ațintiți, din ce în ce mai amenințători, asupra gurii mici și palide a lui Rees. Andrew era alb de furie și abia mai putea rezista dorinței de a-l lua la bătaie.

— Doamnă Page, spuse el totuși pe un ton reținut, mi-ai adus o acuzație. Dacă în două minute nu o retragi și nu-ți ceri scuze, te dau în judecată și pretind daune pentru calomnie. Sursa informațiilor dumitale va fi dată în vileag în fața tribunalului. Nu mă îndoiesc că și Consiliul de administrație al Băncii Western Counties va fi foarte interesat să afle felul cum domnul Rees își trădează secretul profesional.

— Eu... eu mi-am făcut numai datoria, se bâlbâi directorul băncii, în timp ce se făcea tot mai pământiu la față.

— Aștept, doamnă Page! Cuvintele i se îmbulzeau în gât, înăbușindu-l. Și dacă nu te grăbești, îi trag bancherului dumitale o mamă de bătaie, cum n-a mai pomenit în viața lui.

Blodwen își dădu seama că mersese prea departe, că spusese prea mult – mult mai mult decât avusese de gând. Avertismentul lui Andrew, atitudinea lui amenințătoare, o înspăimântau. Aproape că era cu putință să urmărești cum se deapănă firul gândurilor ei: „Daune! Daune imense! Dumnezeu, poate că o să-mi ia o grămadă de bani!” Se înecă, înghiți în sec și gângăvi:

— Re... retrag cele spuse, cer scuze...

Era aproape comică această mică Xantipă, imblânzită atât de brusc și pe neașteptate. Dar Andrew nu găsi nimic de râs în asta, căci – cuprins de un val de amărăciune – își dădu seama dintr-o dată că atinsese limita răbdării. Nu mai putea să se împace cu firea ei arțăgoasă și sâcâitoare. Trase repede și adânc aer în piept, și uitând de toate, în afară de dezgustul pe care i-l inspira ea, dădu frâu liber bucuriei sale oarecum

sălbatică, nestăvilite.

— Doamnă Page, mai sunt vreo două lucruri pe care aş dori să ți le spun. În primul rând ştiu precis că realizezi o mie cinci sute de lire pe an din munca pe care o prestez eu aici. Din asta îmi azvârli şi mie nişte nenorocite de două sute cincizeci de lire, şi pe deasupra ai făcut tot ce ți-a stat în putinţă ca să mă laşi să mor de foame. Poate o să te intereseze să afli de asemenea că, săptămâna trecută, o delegaţie de muncitori s-a dus la directorul minei şi i-a propus să-mi treacă numele pe lista Companiei. Tot astfel, te-ar putea interesa să afli că, din considerente morale – despre care fără îndoială nu ai nici cea mai mică idee – am refuzat cu hotărâre. Şi acum, doamnă Page, mi-e atât de scârbă de dumneata încât nu mai pot să rămân. Eşti o javră meschină, zgârcită şi lacomă. De fapt eşti un caz patologic. Să ştii că-mi dau demisia de azi într-o lună.

Blodwen se holbă la dânsul, iar ochii ei, rotunzi ca nişte nasturi mici, aproape că-i ieşeau din orbite. Apoi ţipă dintr-o dată:

— Nu, nu plec! Nu, nu plec! Toate astea sunt minciuni... Nu ar fi putut să te treacă pe lista Companiei, şi eu te dau afară, aşa – să ştii! Nu există asistent care să-şi fi dat demisia, aici la mine. Ce idee, ce îndrăzneală, ce neruşinare să-mi vorbeşti aşa! Eu am spus mai întâi că te dau afară, să ştii! Te dau afară, afară, afară...

Explozia ei de furie răsunătoare era isterică, degradantă, şi tocmai în clipa când ajunsese la paroxism, surveni o întrerupere: la etaj, uşa camerei lui Edward se deschise încet şi o clipă mai târziu apăru în pragul ei doctorul Page însuşi, o siluetă stranie, numai piele şi oase, cu picioarele ca nişte beţe, ieşind de sub cămaşa de noapte. Atât de ciudată şi de neaşteptată era această apariţie, încât doamna Page se opri brusc în mijlocul unui cuvânt, privind în sus din hol, ca de altminteri şi Rees şi Andrew. Târându-şi piciorul paralizat, bolnavul se apropie încet, cu greu, de prima treaptă a scării.

— Nu pot să am puţină linişte? Vocea lui, deşi neliniştită, era severă. Ce se petrece aici?

Blodwen înghiți iar în sec, apoi se lansă într-un rechizitoriu plângăreț împotriva lui Manson, încheind:

— Așa că... l-am concediat.

Manson nu contrazise versiunea pe care o dăduse ea despre cele întâmplate.

— Vrei să spui că pleacă? întrebă Edward, tremurând din cap până-n picioare de emoție, din pricina efortării pe care o făcea pentru a sta drept.

— Da, Edward, se smiorcăi ea. De altfel, tu te întorci curând la treabă.

Se făcu tăcere, Edward renunță la tot ce voise să spună. Ochii lui se opriră asupra lui Andrew, ca pentru a-i cere iertare, trecură la Rees, apoi repede peste Blodwen și, în cele din urmă, se ațintiră în gol. Pe fața lui rigidă se întipări o expresie deznădăjduită, dar demnă.

— Nu – spuse el în sfârșit – nu mă mai întorc niciodată. Știți bine asta... toți știți asta.

Nu mai spuse nimic. Întorcându-se încet, se târî, ținându-se de perete, în camera lui. Ușa se închise fără zgomot.

XIII

Amintindu-și bucuria și mândria curată ce-l însuflețise după cazul Morgan și pe care Blodwen, din câteva cuvinte urâte, o transformase în ceva murdar, Andrew se întrebă furios, dacă nu ar trebui să împingă lucrurile mai departe, să-i scrie lui Joe Morgan, să ceară mai mult decât simple scuze. Dar renunță, la acest proiect, ce i se părea poate demn de Blodwen, dar nedemn de el. În cele din urmă își alese cea mai inutilă instituție filantropică din district și, plin de o amară hotărâre, trimise secretarului ei cinci guinee, cerând să i se expedieze recipisa lui Aneurin Rees. După aceea se simți mai bine, dar tare ar fi vrut să vadă mutra lui Rees, când avea să citească recipisa.

Și acum, deoarece activitatea lui la Blaenelly trebuia să

înceteze la sfârșitul lunii, începu numaidecât să-și caute alt post, cercetând ultimele pagini din *The Lancet* și făcând oferte scrise unde i se părea convenabil. La rubrica „se caută asistenți” erau numeroase anunțuri. Andrew trimise cereri în regulă, copii ale diplomelor sale și chiar, așa cum se cerea adeseori, fotografii. Dar, până la sfârșitul primei săptămâni, ca și la capătul celei de a doua, nu primi niciun singur răspuns. Era dezamăgit și mirat, până când Denny îi dădu explicația, într-o singură frază laconică:

— Ai lucrat la Blaenelly.

Cu o străfulgerare de spaimă, Andrew își dădu seama că faptul de a fi practicat medicina în acest îndepărtat oraș miner din Țara Galilor îl condamnă definitiv. Nimeni nu dorea asistenți din „vale”, căci aveau reputație proastă. După ce se scurseră două săptămâni, începu să se neliniștească totuși, cu adevărat. Ce naiba putea să facă? Mai datora peste cincizeci de lire Fundației Glen. Fără îndoială că i se va îngădui o amânare în achitarea ratelor. Dar, în afară de aceasta, dacă nu izbutea să-și găsească altă slujbă, din ce avea să trăiască? Îi mai rămăseseră două-trei lire bani gheață – nimic mai mult. Nu era echipat cu cele trebuitoare, nu avea rezerve. De când venise la Blaenelly nu-și cumpărase nici măcar un costum nou, deși hainele-i erau destul de uzate. Avea clipe de adevărată groază, când se vedea căzând în mizerie. Apăsător de greutăți și nesiguranță, lui Andrew îi era dor de Christine. Scrisorile nu foloseau la nimic, nu avea talent să se exprime în scris, și tot ce ar fi putut scrie ar fi dat, fără doar și poate, o impresie falsă. Dar Christine urma să se înapoieze la Blaenelly abia către prima săptămână a lunii septembrie. Andrew își pironea mereu ochii neliniștiți și flămânzi pe calendar, numărând zilele care mai rămăneau. Mai erau încă douăsprezece și el simți, cu o deznădejde crescândă, că ar putea tot așa de bine să treacă și acestea, fără să-i aducă nicio speranță.

În seara zilei de 30 august, la trei săptămâni după ce își înaintase doamnei Page demisia, și când – neavând încotro – se văzu nevoit să se obișnuiască cu ideea unui post de

laborant, Andrew trecea amărât pe strada Chapel. Deodată se întâlnește cu Denny. În ultimele câteva săptămâni se aflau în relații de o politețe oarecum forțată, și Andrew fu surprins, când celălalt îl opri.

Scuturându-și pipa de tocul pantofului, Philip o cercetă de parcă aceasta i-ar fi solicitat toată atenția.

— Îmi pare destul de rău că pleci, Manson, era cu totul altceva cât ai stat aici. Denny șovăie. Am auzit astăzi după-amiază că Asociația de ajutor medical din Aberalaw are nevoie de un nou asistent. Aberalaw este la vreo treizeci mile de aici, de partea cealaltă a văii. O asociație foarte onorabilă, atât cât pot să fie chestiile astea. Cred că medicul-șef – Llewellyn – este un tip serviabil și fiindcă e vorba de un oraș situat în „vale”, cei de acolo nu prea au ce obiecta împotriva unui om venit tot de aici. Ce-ar fi să încerci?

Andrew îl privi cu îndoială. Așteptările sale, nu de mult atât de mari, se năruiseră parcă într-atâta, încât își pierduse orice încredere în posibilitățile lui de succes.

— Da, conveni el încet, dacă așa stau lucrurile, aș putea încerca.

Câteva minute mai târziu, se îndreptă spre casă sub o ploaie torențială, ca să facă o cerere pentru postul din Aberalaw.

La 6 septembrie avea loc o ședință plenară a comitetului Asociației de ajutor medical din Aberalaw, în scopul de a alege un succesor doctorului Leslie, care demisionase de curând, pentru a deveni medic pe o plantație de cauciuc din Malaya. Șapte candidați solicitaseră postul rămas liber și toți șapte fuseseră invitați să se prezinte.

Era o minunată după-amiază de vară și marele orologiu de la magazinul cooperativei arăta aproape ora patru. Umblând încoace și încolo pe trotuar, în fața birourilor Asociației de ajutor medical din Piața Aberalaw, și aruncând priviri nervoase celor șase candidați, Andrew aștepta cu nerăbdare prima bătaie a ceasului. Acum, când presentimentele sale se dovedeau neîntemeiate, când se

număra și el printre cei care ar fi putut ocupa postul vacant, își dori din adâncul inimii să reușească.

Din ceea ce văzuse, Aberalaw îi plăcea. Așezat la capătul văii Gethly, orașul era situat mai curând deasupra văii, nu chiar în fundul ei. La înălțimea la care se afla acest orașel, salubru, mult mai mare decât Blaenelly – Andrew aprecia numărul locuitorilor la aproape douăzeci de mii – cu străzi și magazine frumoase, două cinematografe și părând chiar spațios, din pricina câmpurilor verzi care îl înconjurau, Aberalaw îi păru lui Andrew, în comparație cu înăbușitoarea vale mărginită de râpa Penelly, un paradis în toată puterea cuvântului.

„Dar nu o să capăt niciodată postul, se frământa el în vreme ce mergea înapoi și încolo, niciodată, niciodată, niciodată!”

Nu, nu putea fi atât de norocos! Toți ceilalți candidați păreau să aibă mai multe șanse decât el, se prezentau mai bine, mai încrezători în forțele lor. Îndeosebi doctorul Edwards, atât de radios, plin de încredere. Andrew se trezi urându-l pe Edwards, un grăsan între două vârste, cu aspect înfloritor. Cu o clipă mai înainte, acesta le dăduse limpede a înțelege, în cadrul conversației generale ținute în pragul birourilor, că-și vânduse cabinetul din josul văii pentru a „solicita postul” din Aberalaw. „Dracu să-l ia! bodogăni Andrew în sinea lui. Desigur că n-ar fi renunțat ăsta la o situație bună, dacă nu ar fi fost sigur de postul de aici.”

Umbla într-una în susul și în josul străzii, cu capul plecat, cu mâinile vârâte în buzunare. Ce-și va închipui Christine despre el, dacă va eșua? Urma să se întoarcă la Blaenelly în acea zi, ori în ziua următoare – din scrisoarea ei nu se întrezărea sigur. Școala de pe strada Bank se deschidea în prima zi a săptămânii următoare. Deși Andrew nu-i scrisese nimic despre postul pe care-l solicitase, un eșec l-ar fi făcut să o întâmpine la sosire amărât, sau mai rău, cu o prefăcută voioșie, tocmai în clipa când își dorea mai presus de orice pe lume, să fie aproape de dânsa, să vadă iar înflorind zâmbetul

ei liniștit, tainic, emoționant.

În sfârșit – ora patru. Se îndreaptă spre intrare, când un automobil frumos traversă piața și se opri în fața birourilor. Din el coborî un bărbat scund, elegant, surâzând candidaților, vioi și amabil, însă cu un aer de siguranță nepăsătoare. Înainte de a urca scările, îl recunosc pe Edwards și-i făcu semn din cap.

— Ce mai faci Edwards? Apoi pe un ton mai scăzut: Cred că totul este în regulă.

— Mulțumesc din suflet, domnule doctor Llewellyn, murmură Edwards, cu un imens respect.

„S-a zis!” își spuse Andrew cu obidă.

La etaj, anticamera mică, goală și urât mirositoare era situată la capătul unui scurt coridor care ducea spre sala de ședințe a comitetului. Andrew veni al treilea la rând. Intră în spațioasa sală de ședințe, enervat și îndârjit: dacă postul era gata făgăduit, nu avea să se umilească pentru el. Se așeză cu un aer indiferent pe scaunul ce i se oferă.

Sala era plină. Vreo treizeci de mineri care ședeau fumând cu toții îl priveau cu o curiozitate lipsită de politețe, dar nu și de prietenie. La o măsuță lăturalnică stătea un bărbat liniștit și palid, cu o figură sensibilă și inteligentă. Culoarea feții, marcată de mici pete albastrii, trăda pe fostul miner: era secretarul comisiei și se numea Owen. La capătul mesei, rezemându-se neglijent de ea, ședea doctorul Llewellyn care îi surâdea binevoitor lui Andrew.

Discuția începu. Pe un ton liniștit, Owen începu să explice condițiile în care se desfășura munca în acest post.

— Vezi, doctore, e cam așa. Aici, la ABERALAW, sunt două mine de antracit, și avem în district și o uzină metalurgică și o mină de cărbuni. Conform sistemului nostru, muncitorii plătesc săptămânal asociației o anumită cotă din salariul lor. Din această sumă, asociația întreține serviciile medicale trebuitoare, un mic spital, dispensarul, medicamentele, instrumentarul și așa mai departe. În plus, asociația angajează personalul medical necesar – doctorul Llewellyn, medicul și chirurgul-șef, și patru asistenți, precum și un

stomatolog – plătindu-le sumele ce li se cuvin, după numărul pacienților pe care îl au. Cred că doctorul Leslie, înainte de a pleca, câștiga vreo cinci sute de lire pe an.

Făcu o pauză, apoi spuse:

— În general, noi găsim că este un sistem bun.

Cei treizeci de membri ai comitetului murmurară aprobator. Owen înălță capul și le aruncă o privire.

— Și acum, domnilor, aveți vreo întrebare de pus?

Minerii începură să-l bombardeze pe Andrew cu întrebări. El încercă să le răspundă calm, fără exagerări, sincer. Într-un rând înregistră o mică victorie.

— Vorbești limba gaelică, doctore? îl întrebă un tânăr miner, pe nume Chenkin, care fusese foarte insistent.

— Nu, răspunse Andrew. Acasă am vorbit dialectul scoțian.

— Grozav de bine o să-ți prindă aici!

— Mi-a fost întotdeauna de folos ca să-mi înjur pacienții, răspunse Andrew rece, și ceilalți râseră de Chenkin.

În cele din urmă discuția luă sfârșit.

— Ți mulțumesc foarte mult, doctore, spuse Owen.

Și Andrew se pomeni iar în mica și urât mirositoare anticameră; ședea, simțindu-se parcă legănat de o mare zbuciumată, și uitându-se cum intrau ceilalți candidați, unul după altul.

Ultimul chemat fu Edwards, care zăbovi mult înăuntru – foarte mult. Când ieși zâmbea cu gura până la urechi. Înfățișarea lui spunea limpede: „Îmi pare rău pentru voi, fraților, dar am numirea în buzunar”.

Urmă apoi o așteptare nesfârșită. Apoi ușa sălii de ședințe se deschise, și din mijlocul norilor de fum se ivi Owen, secretarul, cu o hârtie în mână. Ochii lui iscoditori se opriră plini de o sinceră prietenie asupra lui Andrew.

— Vrei să intri o clipă, doctore? Comitetul ar mai dori să discute ceva cu dumneata.

Cu buzele albe, cu inima bătând să-i spargă pieptul, Andrew îl urmă pe secretar în sala de ședințe. Nu este cu puțință. Nu, nu, nu este cu puțință ca ei să se fi hotărât

pentru dânsul.

Reîntors în boxa acuzaților, fu întâmpinat cu zâmbete și semne din cap încurajatoare. Numai doctorul Llewellyn nu se uita la el. Owen, purtătorul de cuvânt al comitetului, începu:

— Doctore Manson, am vrea să vorbim deschis cu dumneata. Comitetul stă oarecum la îndoială. De fapt, pe baza avizului doctorului Llewellyn, comitetul înclină în favoarea unui alt candidat, care are o mare experiență profesională în valea Gethly.

— E prea din cale-afară de gras Edwards ăsta, întrerupse un muncitor cărunt, din fundul sălii. As vrea să văd cum o să se cațere până la casele de pe dealul Mardy.

Andrew era prea încordat ca să zâmbească. Cu răsuflarea tăiată, el aștepta ca Owen să continue.

— Dar dintre toți cei care s-au prezentat astăzi – spuse mai departe secretarul – trebuie să recunosc că ai plăcut cel mai mult comitetului. Comitetul – cum atât de poetic s-a exprimat adineauri Tom Ketties – are nevoie de oameni tineri și activi.

Se auziră râsete și strigăte de „Bravo! Bravo!” și „Al dracului Tom!”

— În plus, doctore Manson – continuă Owen – trebuie să-ți spun că întreg comitetul a fost deosebit de impresionat de două referințe; aş putea să spun chiar două referințe nesolicitate de dumneata – ceea ce le dă și mai multă greutate în ochii comitetului – și care au sosit prin poștă abia azi-dimineață. Ele provin de la doi medici din orașul aumitale, adică din Blaenelly. Una este de la doctorul Denny, licențiat în chirurgie, titlu foarte înalt, după cum recunoaște doctorul Llewellyn, care se pricepe la asta. A doua, sosită în același plic cu cea a doctorului Denny, este semnată de doctorul Page, al cărui asistent mi se pare că ești. Ei bine, doctore Manson, avem experiența referințelor, dar acestea două vorbesc de dumneata în termeni atât de elogioși, încât comitetul a fost favorabil impresionat.

Andrew stătea cu ochii plecați. Își mușca buzele, conștient

pentru prima oară de generozitatea lui Denny.

— Nu mai există decât o singură dificultate, doctore Manson.

Owen se întrerupse, jucându-se șovăielnic cu o linie pe care o ținea în mână.

— Dacă comitetul este acum unanim înclinat în favoarea dumitale, acest post cu... responsabilitățile ce-i revin, e mai curând potrivit pentru un bărbat însurat. Știi, afară de faptul că oamenii preferă un doctor căsătorit, când este vorba să le îngrijească familia, cel care ocupă postul capătă și o locuință – și *Vale View* este o casă bună. Nu ar fi... nu, nu ar fi potrivită pentru un burlac.

O tăcere tulburătoare. Andrew respira adânc, cu încordare și gândurile lui se concentrară ca un strălucitor fascicol de lumină asupra imaginii Christinei. Toți, până și doctorul Llewellyn îl priveau, așteptându-i răspunsul, pe negândite, absolut independent de voința lui, Andrew se pomeni declarând calm:

— De fapt, domnilor, sunt logodit cu o fată din Blaenelly. Eu... eu așteptam tocmai un post convenabil... cum este acesta de pildă... ca să mă căsătoresc.

Owen lovi satisfăcut cu linia în masă. Ceilalți își manifestară aprobarea, tropăind cu ghetetele lor grele. Iar incorigibilul Kettles exclamă:

— În regulă, băiete! Aberalaw este un loc cum rar mai găsești pentru luna de miere.

— Consider deci că sunteți de acord, domnilor, se ridică vocea lui Owen deasupra zgomotului. Doctorul Manson este numit în unanimitate.

Se auzi un puternic murmur de aprobare. Pe Andrew îl străbătu un fior nestăvilit de triumf.

— Când ai putea să-ți preiei postul, doctore Manson? în ce ne privește pe noi comitetul, cu cât mai devreme, cu atât mai bine.

— Aș putea să încep din primele zile ale săptămânii viitoare, răspunse Manson. Dar îl trecu un fior când se gândi: „Și dacă Christine nu mă vrea? Și dacă o pierd și pe ea

și postul ăsta minunat?”

— Atunci totul este în ordine. Mulțumesc, doctore Manson. Comitetul îți urează duminică și viitoarei doamne Manson, succes deplin în noua muncă.

Aplauze. Îl felicitară cu toții: membrii comitetului, Llewellyn și Owen, care îl îmbrățișă foarte cordial. Apoi Andrew trecu în anticameră, silindu-se să nu-și trădeze fericirea și să se prefacă totodată că nu observă figura plouată și nedumerită a doctorului Edwards. Dar nu izbuti de loc. În timp ce se îndrepta spre gară, inima i se umfla de elanul victoriei. Mergea cu un pas repede și elastic. Coborând dealul, observă pe dreapta o mică grădină publică, cu o fântână și un chioșc pentru muzică. Închipuiți-vă, un chioșc pentru muzică, pe când singura înălțime, singura podoabă a peisajului din Blaenelly erau grămezile de zgură. Uite și cinematograful de acolo, magazinul ăsta frumos, drumul bine pavat – nu o potecă pietroasă de munte – sub picioarele lui! Și nu vorbise Owen ceva și despre un spital, un mic și drăgălaș spital? Ah! Gândindu-se la ceea ce însemna spitalul pentru activitatea lui, Andrew respiră adânc, plin de înflăcărare. Se aruncă într-un compartiment gol din trenul spre Cardiff. În tot timpul drumului își dădu frâu liber bucuriei.

XIV

Măsurată de-a curmezișul munților, distanța nu era mare între Abergavenny și Blaenelly, dar drumul de cale ferată între cele două localități urma un traseu ocolit. Locomotiva se oprea la fiecare gară, iar trenul din valea Penelly, pe care îl luă la Cardiff, nu voia nicidecum să se miște ca lumea. Dispoziția lui Manson se schimbase acum. Înfundat într-un colț, enervat, arzând de dorința de a fi înapoi la Blaenelly, se lăsă pradă gândurilor chinuitoare.

Pentru prima oară își dădu seama cât de egoist fusese în aceste luni din urmă, când nu se sinchisise decât de el

însuși. Cuprins de îndoieli, când se gândea la căsătorie, se codise să-i vorbească Christinei, nu ținuse seama decât de propriile sale sentimente și plecase de la ideea preconcepută că ea l-ar fi acceptat de bărbat. Dar dacă se înșelase în mod groaznic? Dacă ea nu-l iubea? Se și vedea respins, scriind plin de amărăciune o scrisoare către comitetul din Aberlaw și anunțând că, „datorită unor împrejurări independente de voința lui”, nu poate să accepte postul. O vedea pe Christine acum aievea în fața lui. Cât de bine îi cunoștea zâmbetul ei întrebător, abia schițat, felul în care își rezema bărbia în palmă, sinceritatea hotărâtă din ochii ei căprui închis. Un fior de dor năvalnic îl străbătu. Draga de ea! Dacă ar fi trebuit să renunțe la ea puțin îi mai păsa ce se va întâmpla.

La ora nouă trenul intră încet în gara Blaenelly. Cât ai clipi, Andrew fu pe peron și porni pe bulevardul Căilor Ferate. Deși nu o aștepta pe Christine decât în dimineața următoare, exista totuși posibilitatea ca ea să fi sosit. Intră pe stradă Chapel, apoi trecu de colțul clădirii școlii. O lumină în camera din față îl făcu să tresalte de nerăbdare. Spunându-și că trebuie să se stăpânească, fiindcă nu este probabil decât proprietăreasa care pregătește camera ei, intră în goană în casă și dădu buzna în salon.

Da, era Christine! Stătea în genunchi într-un colț, aranjând niște cărți în raftul de jos. Terminase și începuse să strângă hârtiile și sfoara care erau lângă ea pe podea. Pe un scaun se găseau valiza, jacheta și pălăria ei. Andrew își dădu seama că nu trecuse mult de când se înapoiasă și ea.

— Christine!

Ea se întoarse, tot în genunchi, cu o şuviță de păr căzută pe frunte, apoi cu un mic strigăt de surpriză și bucurie se ridică.

— Andrew! Ce drăguț din partea dumitale că ai venit!

Cu fața zâmbitoare, făcu câțiva pași spre el, întinzându-i mâna. Dar el îi luă amândouă mâinile și i le strânse cu putere, coborându-și privirea asupra ei. O iubea mai mult ca oricând, așa cum arăta în fusta și bluza pe care le purta acum și care îi accentuau parcă și mai mult zveltețea și

farmecul delicat al tinereții ei. Lui Andrew inima îi bătea din nou cu putere.

— Chris, trebuie să-ți spun ceva.

Ochii ei îl priviră cu îngrijorare, scrutară cu adevărată spaimă obrazul lui palid și murdar de drum.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea repede. Iar ai necazuri cu doamna Page? Pleci de aici?

El dădu din cap, strângându-i și mai tare mâinile ei mici, apoi dintr-o dată izbucni:

— Christine, am căpătat un post, un post minunat! La Aberalaw. Am fost azi și am stat de vorbă cu cei din comitetul Asociației de ajutor medical. Cinci sute de lire pe an și o casă. O casă, Christine! O, iubito, Christine... ai putea... ai vrea să te măriți cu mine?

Ea se făcu foarte palidă. Pe chipu-i gingaș ochii îi străluceau, iar respirația părea că i se oprește în gâtleej.

— Și eu – șopti abia auzit – care credeam... credeam că ai să-mi dai o veste real!

— Nu, nu – răspunse el cu înflăcărare – este vestea cea mai grozavă, iubito. O, dacă ai fi văzut Aberalaw, un orașel curat, cu câmpuri verzi și magazine și străzi civilizate, și o grădină publică și... o, Christine, un adevărat spital! Dacă ai vrea să te măriți cu mine, am putea pleca acolo imediat.

Buzele ei moi tremurau ușor, dar ochii îi zâmbeau, zâmbeau cu acea puternică și stranie strălucire:

— Vrei să te însori de dragul postului, sau de dragul meu?

— De dragul tău, Chris. Știi, te iubesc, dar... poate că tu nu mă iubești.

Ea scoase un geamăt ușor, se apropie și-și rezemă capul de pieptul lui. În timp ce o strângea în brațe, Christine îi spuse cu voce întretăiată:

— O, dragule... dragule, te-am iubit, de când... – ea surâse printre lacrimi, fericită – de când te-am văzut intrând în clasa aceea stupidă.

PARTEA A DOUA

I

Camionul rablagit al lui Gwilliam John Lossin se hurduca din greu pe drumul care urca muntele, în spate, lăsând o dâră ușoară de praf, o veche prelată atârna peste caroseria stricată, peste placa ruginită pe care era înscris numărul, peste felinarul cu gaz veșnic stins. De o parte și de alta, aripile dezlipite săltau și clămpăneau în ritmul motorului străvechi. Iar în față, înghesuiți, plini de veselie, în cabina șoferului, alături de Gwilliam John, ședea doctorul Manson și soția sa.

Se căsătoriseră în dimineața aceleiași zile și camionul era caleașca lor de nuntă. Sub prelată erau adăpostite câteva mobile ale Christinei, o masă de bucătărie cumpărată de ocazie la Blaenelly cu douăzeci de șilingi, câteva oale și tigăi noi, precum și geamantanele lor. Lipsiți de îngâmfare, Andrew și Christine hotărâra că mijlocul cel mai la îndemână și mai ieftin de a transporta acest măreț ansamblu de bunuri lumești era camionul lui Gwilliam John.

Ziua era frumoasă, iar adierea unei brize răcoroase dădea parcă mai multă strălucire cerului albastru. Andrew și Christine râdeau și glumeau cu Gwilliam John, care le oferea din când în când *Largo* de Haendel, în interpretarea sa specială – la claxon. Se opriră la hanul singuratic din vârful muntelui, la trecătoarea Ruthin, pentru a-i îngădui lui Gwilliam John să închine în cinstea lor un pahar de bere.

Gwilliam John, un omuleț cam zăpăcit, cu ochii sașii, bău în sănătatea lor câteva pahare, apoi luă un pahar de gin, pe socoteala lui. După care coborî muntele Ruthin, luând cele două viraje scurte, tăiate pe marginea unui abis adânc de cinci sute de picioare, cu o viteză diabolică.

În cele din urmă trecură de ultima creastă muntoasă și coborâră în Aberlath. Fu un moment plin de extaz. Orașul se întindea în fața lor, acoperișurile caselor formând o linie lungă și unduioasă, după cum urca sau cobora valea. Magazinele, bisericile și birourile se îngrămădeau la capătul de sus al orașului, în timp ce la capătul de jos se găseau minele și uzinele cu coșurile fumegând neconținut și condensatorul scund care scotea nori de aburi. Și toate, toate acestea erau scăldate în razele soarelui de amiază.

— Uite, Chris, uite! șopti Andrew, strângându-i brațul cu putere și vorbindu-i cu seriozitatea unui ghid. Este un loc minunat, nu-i așa? Uite și piața! Am ajuns pe un drum ocolit. Și știi, draga mea, aici nu mai există lampă cu petrol, uite, avem o uzină de gaz. Mă întreb unde o fi casa noastră?

Opriră pe un miner care trecea pe acolo și acesta le arătă numaidecât drumul spre *Vale View* care, le spuse el, se găsea chiar pe strada aceea, aproape de marginea orașului. Peste puțin ajunseră.

— Ah, exclamă Christine, e... drăguță, nu-i așa?

— Da, iubito, pare... o casă minunată.

— Dumnezeu! spuse Gwilliam John, dându-și șapca pe ceafă, ce clădire aiurită!

Vale View era într-adevăr un edificiu extraordinar, ceva care la prima vedere părea o corcitură între o vilă elvețiană și o cabană de vânătoare scoțiană, împodobită cu o grămadă de nișe mansardate. Căsuța, frumos tencuită, era așezată în mijlocul unei grădini invadată de buruieni și bălării și străbătută de un pârau care curgea printre cutii de conserve de tot soiul și peste care era aruncat un pod rustic, lăsat în paragină. Andrew și Christine nu știau că *Vale View* era primul lor contact cu diferitele atribuții ale atotștiutorului comitet. În anul de prosperitate 1919, când cotizațiile

curgeau de pretutindeni, comitetul declarase cu mărinimie că va clădi o casă, o casă frumoasă care să-i facă cinste, ceva în stil mare, ceva distins. Fiecare membru al acestui comitet avea însă propria sa opinie despre ceea ce ar trebui să fie considerat distins. Și cum în comitet erau treizeci de membri, rezultatul a fost *Vale View*.

Dar oricare ar fi fost impresia produsă de fațada casei, Andrew și Christine fură repede reconfortați, după ce cercetară interiorul. Casa era solidă, cu podele bune și cu tapete curate. Își dădură numaidecât seama amândoi – deși niciunul din ei nu pomeni vreun cuvânt despre asta – că dispuneau de un număr îngrijorător de camere și că cele câteva lucrșoare ale Christinei abia vor ajunge pentru două din aceste încăperi.

— Să vedem, dragule, spuse Christine, numărând cu spirit practic pe degete, în timp ce stăteau în hol, după ce făcură o inspecție rapidă a casei. Constat că avem o sufragerie, un salon, o bibliotecă sau un salonaș, cum vrei să-i spui, toate astea jos, și cinci dormitoare sus.

— Ai dreptate – zâmbi Andrew – nu-i de mirare că au dorit să aibă aici un om căsătorit. Zâmbetul său se șterse și făcu loc unei expresii pline de remușcare. Zău, Christine, mă simt foarte prost, eu fără nicio lețcaie – să folosesc mobila ta frumoasă, parcă aș trăi pe spina ta. Parcă mi s-ar cuveni toate. Când mă gândesc că te-am cărat aici de o zi pe alta, abia dându-le timp să-ți vină înlocuitoarea la școală. Sunt un măgar, un egoist. Ar fi trebuit să vin singur mai întâi și să pregătesc casa pentru tine.

— Andrew Manson, să fi îndrăznit numai să mă părăsești!

— Oricum, vreau să fac ceva în privința asta, spuse el, încruntându-se cu încăpățănare. Acum ascultă Chris...

Ea îl întrerupse cu un zâmbet.

— Cred, dragul meu, că am să-ți fac o omletă conform rețetei doamnei Poulard. Cel puțin așa cum prezintă această rețetă cartea de bucate.

Andrew o privi cu gura căscată, întrerupt chiar de la începutul declarației sale. Apoi, încetul cu încetul,

încruntarea sa pieri și, zâmbind din nou, o urmă în bucătărie. Nu putea să rabde să nu o aibă în fața ochilor. Zgomotul pașilor lor răsuna în casa goală ca într-o catedrală.

Înainte de plecare, Gwilliam John le aduse ouă și omleta ieși din tigaie fierbinte, delicioasă și de un galben delicat. O mâncară stând alături la capătul mesei de bucătărie. Andrew exclamă plin de entuziasm:

— Ei să fie al dracului! O, scuză-mă, iubito, am uitat că sunt pe cale să devin un om de treabă. Ei să fie... știu că te pricepi la gătit! Calendarul ăsta pe care l-au lăsat stă bine acolo pe perete, umple destul de drăguț locul, și-mi place poza de pe el, trandafirii aceia. Mai este puțină omletă? Cine era doamna Poulard? Are un nume de găină.⁸ Mulțumesc, iubito! Dumnezeuule, nici nu-ți închipui cum ard de dorința de a-mi începe munca. Pe aici trebuie să fie posibilități, posibilități mari!

Se întrerupse, cu ochii ațintiți pe o cutie de lemn lustruit care se afla în colț, lângă bagajele lor.

— Ei, Chris, ce este asta?

— A, asta – spuse ea pe un ton voit indiferent – asta e cadoul de nuntă din partea lui Denny.

— Denny! Andrew se posomorî. Philip îl primise țeapăn și distant, când Andrew dăduse buzna la el acasă ca să-i mulțumească pentru ajutorul acordat în căpătarea noului post și să-i anunțe că se căsătorește cu Christine. În dimineața aceasta nici măcar nu venise să-și ia rămas bun de la ei. Aceasta îl duruse pe Andrew, îl făcuse să simtă că Denny era prea complicat, prea greu de înțeles pentru a rămâne prietenul lui. El se apropie încet, cam bănuitor, de cutie, gândindu-se că înăuntru trebuie să fie probabil o gheată veche – în asta constau glumele lui Denny. Deschise cutia și scoase o exclamație de încântare. Înăuntru era minunatul microscop Zeiss al lui Denny și un bilețel: „Eu nu am nevoie de așa ceva, ți-am spus că sunt un măcelar. Mult noroc!”

⁸ În limba franceză: poularde = găină, puicuță.

Andrew nu mai putea spune nimic. Gânditor, aproape abătut, el termină de mâncat omleta, cu ochii pironiți tot timpul asupra microscopului. Apoi, plin de respect, îl luă și, însoțit de Christine, se duse în odaia din spatele sufrageriei, unde așează microscopul în mod solemn în mijlocul podelei goale.

— Chris dragă, asta nu este nici biblioteca, nici salonașul, nici biroul, nici nimic din toate astea. Mulțumită bunului nostru prieten Philip Denny, botez această cameră laborator.

Tocmai o săruta pentru a face cu adevărat valabilă ceremonia, când se auzi soneria telefonului, o sonerie insistentă, care răsună deosebit de strident în holul gol. Se priviră unul pe celălalt întrebători, uimiți.

— Poate că este un pacient, Chris, gândește-te, primul meu pacient la Aberalaw, spuse Andrew și se repezi în hol.

Dar nu era niciun pacient, ci doctorul Llewellyn care, de la el de acasă, din celălalt, capăt al orașului, îi telefona pentru a le ura bun venit. Vocea lui se auzi prin fir limpede și politicoasă, astfel încât Chris, care asculta ridicată în vârful picioarelor lângă Andrew, putea să audă perfect conversația.

— Al-lo! Manson, ce mai faci? Nu te alarma, nu te chem într-o chestiune de serviciu. Am vrut să fiu primul care să-ți urez dumitale și doamnei Manson bun venit la Aberalaw.

— Mulțumesc, mulțumesc, domnule doctor Llewellyn. Este foarte gentil din partea dumneavoastră. Dar nu m-aș speria nici dacă ar fi vorba de o chestiune de serviciu.

— Ei, ei, nici nu-mi trece prin cap să te chem până ce nu vă aranjați, spuse Llewellyn pe un ton duios. Și, ascultă, dacă nu aveți nimic de făcut astă-seară, veniți și luați masa cu noi, dumneata și soția dumitale. Nimic formal, la șapte și jumătate; o să fim încântați să vă vedem pe amândoi. Cu ocazia asta o să putem pâlăvrăgi un pic, dumneata și cu mine. Deci – este în regulă? Până atunci, la revedere.

Andrew așează la loc receptorul cu un aer plin de recunoștință.

— Nu-i așa că-i frumos din partea lui, Chris? Ne invită,

așa, fără fasoane! Și gândește-te, este medicul-șef și pe deasupra are o grămadă de titluri, pot să-ți spun, m-am interesat. A fost medic de spital la Londra, este doctor în medicină, membru al Asociației regale de chirurgie și medic igienist. Gândește-te, toate aceste diplome de mână întâi! Și avea o voce atât de prietenoasă. Crede-mă, doamnă Manson, o să dăm lovitura aici.

Luând-o de talie, începu plin de veselie să valseze cu dânsa de jur împrejurul holului.

II

În seara aceea, la ora șapte, porniră prin străzile vii, animate, spre locuința doctorului Llewellyn, numită *Glynmawr*. Era un drum plin de făgăduieli. Andrew se uita cu entuziasm la noii săi concetățeni.

— Christine, îl vezi pe omul acela care vine spre noi? Repede! Ăla care tușește.

— Da, dragul meu, de ce?

— A, nimica, spuse Andrew cu nepăsare. Numai că o să fie probabil pacientul meu.

Găsiră fără nicio greutate *Glynmawr*, o vilă solidă, cu o grădină bine îngrijită, căci frumosul automobil al doctorului Llewellyn aștepta afară și placa frumos lustruită a doctorului, cu titlurile sale înscrise în litere mici și modeste, era fixată pe o poartă de fier forjat. Intimidați dintr-o dată, în fața unor asemenea dovezi de eleganță, ei sunară și fură introduși înăuntru.

Doctorul Llewellyn ieși din salon în întâmpinarea lor, mai elegant ca oricând, în redingotă și manșete scrobite cu butoni de aur, și cu o expresie radioasă și cordială.

— Așa, așa! Splendid! încântat să vă cunosc, doamnă Manson. Sper că vă va place Aberalaw! Aș putea spune că este un orașel drăguț. Pofțiți pe aici, doamna Llewellyn va coborî imediat.

Doamna Llewellyn sosi numaidecât, la fel de radioasă ca

și soțul ei. Era o femeie de vreo patruzeci și cinci de ani, cu părul roșu, cu față palidă și pistruiată. După ce îl salută pe Manson, se întoarse spre Christine cu o exclamație afectuoasă.

— Oh, scumpa mea, ce drăgălașă ești! Declar solemn că m-ai și cucerit. Trebuie să te sărut. Trebuie! Nu te superi, scumpa mea, nu-i așa?

Fără să mai aștepte, o îmbrățișă pe Christine, apoi o ținu de umeri, privind-o cu un aer radios. La celălalt capăt al culoarului sună un gong și ei trecură în sufragerie.

Era o masă excelentă: supă de roșii, găini fripte și umplute, garnisite cu cârnați și *pudding* cu stafide. Doctorul Llewellyn și soția lui își întrețineau oaspeții, zâmbindu-le într-una.

Ai să fii repede la curent cu toate, Manson, spuse Llewellyn. Nu mai rămâne îndoială. Am să te ajut cât am să pot. *À propos*, îmi pare bine că individul ăla, Edwards, nu a fost numit. Nu aș fi putut să-l susțin cu niciun preț, deși i-am făgăduit pe jumătate că am să pun o vorbă bună pentru el. Ce spuneam? A, da! Așa – vasăzică ai să fii la policlinica din vestul orașului. Țasta e cartierul dumitale: cu bătrânul doctor Urquhart – este un om priceput crede-mă – și cu laborantul Gadge. Aici, la policlinica din partea de est, îl avem pe doctorul Medley și pe doctorul Oxborrow. Sunt toți băieți buni, au să-ți placă. Joci golf? Am putea uneori să dăm o fugă până la terenul Fernley, e numai la nouă mile de aici, în josul văii. Bineînțeles, am o grămadă de treabă aici. Da, da, desigur, eu mă ocup de policlinici. Am însă pe cap spitalul, cazurile de indemnizație ale Companiei, sunt consilier medical al orașului, am un post la uzina de gaz, sunt chirurg la azil și șeful serviciului de vaccinare. Eu fac toate expertizele autorizate și mai am destulă treabă și la tribunalul districtual. A, și mai sunt și *coroner*⁹ și, în plus – o scânteie se ivi în ochii săi candizi – pe ici pe colo, mai fac și puținică clientelă particulară.

⁹ Judecător de instrucție, chemat în cazuri de decese suspecte.

— Este treabă destulă, spuse Manson.

— Trebuie să ne câștigăm o bucatăică de pâine, doctore Manson, spuse Llewellyn jovial. Mașinuța aceea pe care ai văzut-o afară costă o nimica toată, o mie două sute de lire. Cât despre... ei, dar ce să mai vorbim. După toate probabilitățile ai să trăiești și dumneata bine aici. Dacă ai să muncești mult și ai să fii meticulos în toate, poți câștiga în medie trei-patru sute de lire pe an. – Se opri și continuă apoi pe un ton confidențial, de o sinceritate duioasă. – Mai este un lucru cu care trebuie să te pun la curent. Medicii asistenți s-au înțeles și au hotărât ca fiecare să-mi plătească a cincea parte din veniturile lor. – Continuă repede pe un ton nevinovat: Asta pentru că-i vizitez și eu pe pacienții lor. Când sunt în încurcătură recurg la mine. Le-am fost de mare folos, poți să mă crezi.

— Asta nu intră în cadrul sistemului de ajutor medical? întrebă Andrew privindu-l cu oarecare surpriză.

— Nu, nu tocmai, spuse Llewellyn, încruntându-se. Asta a fost un aranjament între doctori, cu multă vreme înainte.

— Dar...

— Doctore Manson, îl chemă dulce doamna Llewellyn, de la celălalt capăt al mesei. Tocmai îi spuneam scumpei dumitale soțioare că noi două trebuie să ne vedem mai des. Ea ar trebui să vină din când în când să ia ceaiul la mine. O să mi-o cedezi, nu-i așa, doctore? Și uneori o să mergem împreună cu mașina la Cardiff. O să fie plăcut, nu-i așa, draga mea?

— Bineînțeles, continuă Llewellyn, cu un ton suav, avantajul dumitale asupra lui Leslie – cetățeanul care era aici înaintea dumitale – este că acesta era un puturos și jumătate. O, era un doctor prost, aproape la fel de prost ca și bătrânul Edwards. În orice caz nu era în stare să dea o anestezie ca lumea. Sper că dumneata ești un bun anestezist, doctore? Când am un caz important înțelegi, am absolută nevoie de un bun anestezist. Dar, Doamne iartă-mă, nu despre asta o să vorbim acum. Abia ai început, nu este frumos din partea mea să te plictisesc cu chestiile

astea.

— Idris, strigă doamna Llewellyn soțului ei, încântată că putea face senzație. Doamna Manson mi-a spus că s-au căsătorit abia azi-dimineață. E o tânără mireasă! Nici nu-ți vine să crezi, dragii de ei!

— Ia te uită! Ia te uită! exclamă jovial Llewellyn.

— Sărmănica de dumneata! spuse doamna Llewellyn mângâindu-i mâna Christinei. Când mi gândesc câtă treabă ai să ai până să aranjezi casa aceea stupidă, *Vale View!* Trebuie să vin din când în când să-ți dau o mână de ajutor.

Manson se înroși ușor, încercând să-și adune gândurile răzlețe. Avea senzația că Christine și el fuseseră transformați într-o mică minge moale pe care doctorul Llewellyn și soția lui și-o treceau unul celuilalt cu îndemânare. Totuși, profită de ultimele cuvinte ale doamnei Llewellyn.

— Domnule doctor – spuse el cu hotărâre, puțin nervos. Este foarte adevărat ceea ce spune doamna Llewellyn. Mă întrebam... îmi pare rău că trebuie să cer asta... mă întrebam, dacă nu aș putea cere o învoire de două zile ca să merg cu soția mea la Londra, să caut niște mobile pentru casă și... și alte câteva lucruri?

O văzu pe Christine cum făcea ochii mari de mirare. Dar Llewellyn încuviință grațios din cap.

— De ce nu? De ce nu? O dată ce ai să începi, nu o să-ți fie ușor să scapi. Ia-ți ziua de mâine și poimâine, doctore Manson. Vezi, iată unde pot să-ți fiu de folos. Pot să dau un mare sprijin asistenților. Am să vorbesc comitetului în numele dumitale.

Andrew nu ar fi avut nimic împotrivă să vorbească el însuși comitetului, sau lui Owen, dar nu-l contrazise pe Llewellyn. Își băură cafeaua în salon din niște cești care, ținu să sublinieze doamna Llewellyn, erau pictate de mână. Llewellyn le oferă țigări din tabachera sa de aur.

— Ia te uită, doctore Manson, asta zic și eu cadou! Pacient recunoscător! Grea, nu-i așa? Face douăzeci de lire ca nimica.

La ora zece, doctorul Llewellyn se uită la ceasul său

frumos, mai bine zis îl privi încântat, căci era în stare să contemple chiar și obiectele neînsuflețite, îndeosebi când îi aparțineau, cu acea nordialitate care-i era caracteristică. Timp de o clipă, Manson crezu că Llewellyn va povesti detalii intime, în legătură cu ceasul. Dar în loc de aceasta, el spuse:

— Trebuie să mă duc la spital, am operat azi-dimineață un ulcer gastro-duodenal. Ce-ar fi să veniți cu mine în mașină și să cunoașteți cu acest prilej și spitalul?

— Cu cea mai mare plăcere, domnule doctor, răspunse Andrew, ridicându-se repede.

Deoarece Christine era invitată și dânsa, îi spuseră noapte bună gazdei – doamna Llewellyn le făcea semn cu mâna din pragul ușii – apoi se urcară în automobil, care porni cu o eleganță tăcută de-a lungul străzii principale, și începu să urce panta pe stânga.

— Are faruri puternice, nu-i așa? întrebă Llewellyn, aprinzându-le ca să le facă plăcere. *Luxit!* Le-am cumpărat special, ca supliment la mașină.

— *Luxit!* spuse Christine dintr-o dată, cu o voce dulce. Trebuie să fie foarte scumpe, nu-i așa, domnule doctor?

— Cred și eu că sunt scumpe, răspunse Llewellyn, dând din cap, energic, mulțumit de întrebare. Mă costă treizeci de lire, nici mai mult, dar niciun ban mai puțin.

Andrew se stăpâni, neîndrăznind să se uite în ochii nevestei lui.

— Am ajuns, anunță Llewellyn, două minute mai târziu. Aceasta este reședința mea spirituală.

Spitalul era o clădire de cărămidă roșie, solid construită, spre care ducea o alee de nisip mărginită de tufe de lauri. Imediat ce intrară, ochii lui Andrew se aprinseră. Deși mic, spitalul era modern și admirabil echipat. În timp ce Llewellyn le arăta sala de așteptare, camera de raze X, sala de operații, cele două saloane frumoase și bine aerisite, Andrew se gândea fericit: „Este minunat, minunat. Ce diferență față de Blaenelly! Dumnezeuule! Pacienții mei o să fie bine îngrijiți aici!”

În timp ce colindau spitalul, se întâlniră cu sora șefă, o

femeie înaltă și osoasă, care nici nu o luă în seamă pe Christine, îl salută pe Andrew fără entuziasm, apoi se ploconi plină de adorație înaintea lui Llewellyn.

— Avem cam tot ce ne dorim pe aici, nu-i așa, soră? întrebă Llewellyn. Nu avem decât să vorbim cu comitetul. Da, da, nu sunt oameni răi, luați laolaltă. Cum îi merge gastro-enterostomiei mele, soră?

— Foarte bine, domnule doctor Llewellyn, șopti sora.

— Bun, am să vin să-l văd peste o clipă!

Îi conduse pe Christine și pe Andrew înapoi în vestibul.

— Da, trebuie să recunosc, Manson, sunt destul de mândru de această instituție pe care o consider de altfel a mea. Nici nu am ce să-mi reproșez. O să nimeriți singuri acasă, nu-i așa? Și, ascultă Manson, când te înapoiezi miercuri, cheamă-mă la telefon, s-ar putea să am nevoie de dumneata, pentru o anestezie.

În timp ce mergeau spre casă, Andrew și Christine tăcură o bucată de vreme. Deodată Christine îl luă de braț pe soțul ei.

— Ei bine? întrebă ea.

El o simți zâmbind în întuneric.

— Îmi place, răspunse dânsul repede, îmi place foarte mult. Ai văzut-o pe sora șefă... parcă ar fi voit să-i sărute pulpana hainei. Dar, măi să fie! Este un spital de toată frumusețea și ne-au dat o masă bună, nu sunt meschini. Numai... nu știu ce să spun... Dar de ce trebuie să-i dau a cincea parte din salariul meu? Nu mi se pare corect și nici măcar morall! Și parcă... am senzația că cineva m-ar fi mângâiat și alintat, și mi-ar fi spus „Să fii băiat cumintel!”

— Ai fost un băiat foarte cuminte, când ai cerut cele două zile de concediu. Dar spune-mi, iubitele, cum o să facem? Nu avem încă bani să cumpărăm mobilă, nu-i așa?

— Așteaptă și ai să vezi, răspunse el misterios.

Luminile orașului rămăseseră în urma lor și o stranie tăcere se lăsă între ei, în timp ce se apropiau de *Vale View*. Atingerea mâinii ei rezemată de brațul lui îi era scumpă lui Andrew. Îl covârși un mare val de dragoste. Se gândea la ea –

cum se căsătoriseră în doi timpi și trei mișcări într-un sat de mineri, cum fusese cărată de-a curmezișul munților într-o rablă de camion, pomenindu-se apoi într-o casă pe jumătate goală, unde culcușul lor nupțial avea să fie patul ei de o singură persoană, și cum înfruntase toate aceste greutăți și impedimente, plină de curaj și cu o dragoste zâmbitoare. Ea îl iubea, avea încredere în el. Andrew luă atunci o mare hotărâre. O va răsplăti, îi va arăta prin munca lui că încrederea în el fusese justificată.

Trecură peste podul de lemn. Murmurul pârăului, ale cărui maluri erau învăluite de întunericul dulce al nopții, răsună fermecător în urechile lor. El scoase din buzunar cheia casei *lor* și o vârî în broască.

În hol era aproape beznă. După ce închise ușa, se întoarse spre locul unde ea îl aștepta. Fața Christinei îi puăru ușor luminată, trupul ei subțire, lipsit de apărare, stătea parcă în așteptare. El o îmbrățișă cu gingășie și-i șopti o întrebare ciudată.

— Cum te cheamă, iubito?

— Christine, răspunse ea mirată.

— Christine și mai cum?

— Christine Manson. Respira repede, tot mai repede și el îi simțea răsuflarea caldă pe buze.

III

În după-amiaza următoare, trenul care-i ducea spre Londra intră în gara Paddington. Cu o îndrăzneală de aventurieri și totuși conștienți de lipsa lor de experiență față de marele oraș pe care niciunul dintre dânsii nu-l mai văzuse înainte, Andrew și Christine coborâră pe peron.

— Îl vezi? întrebă Andrew cu îngrijorare.

— Poate că așteaptă la ieșire, sugeră Christine.

Îl căutau pe Omul cu Catalogul.

În timpul călătoriei Andrew explicase în amănunțime frumusețea, simplitatea și extraordinara puțință de

previziune a planului său. Îi povestise cum, dându-și seama de nevoile lor, încă înainte de a pleca din Blaenelly, el intrase în legătură cu Compania și depozitele de mobile Regency din Londra. Nu era o organizație colosală, nu era unul din acele absurde magazine universale, ci o întreprindere onestă, aparținând unui unic proprietar care se specializase în vânzarea pe credit. Avea în buzunar o scrisoare primită de curând de la proprietarul firmei. Adevărul era că...

— Aha! exclamă Andrew cu satisfacție. Uite-l!

Era un omuleț îmbrăcat într-un costum albastru lucios și uzat și cu o pălărie tare pe cap; ținea în mână un catalog mare și verde, de parcă ar fi primit un premiu la școală. Printr-un obscur fenomen de telepatie, el părea să-i fi identificat în mulțimea de călători, căci se apropie de dânsii.

— Domnul doctor Manson și doamna Manson? întrebă el, scoțându-și respectuos pălăria. Eu sunt reprezentantul magazinelor Regency. Am primit azi-dimineață telegrama dumneavoastră. Mașina așteaptă afară. Pot să vă ofer o țigară de foi?

În timp ce înaintau prin străzile necunoscute și aglomerate, Andrew lăsa să se vadă poate o urmă slabă de îngrijorare, privind cu coada ochiului țigara oferită, pe care o ținea încă neaprinsă în mână. El mormăi:

— O să circulăm foarte mult cu mașina zilele astea. Dar acum o să fie bine. Ei ne plătesc totul, inclusiv transportul de la și până la gară, precum și călătoria cu trenul.

Totuși, în ciuda siguranței sale, drumul lor prin străzile uluitor de complicate și adesea foarte strâmte se făcu într-o atmosferă de vizibilă îngrijorare. Până la urmă sosiră totuși la destinație. Magazinul era mai aspectuos decât s-ar fi așteptat, cu o grămadă de oglinzi și alămuri lucitoare. Ușa mașinii le fu deschisă și intrară, poftiți cu plecăciuni, în localurile magazinului Regency.

Aici erau de asemenea așteptați și li se făcu o primire princiară, de către un vânzător bătrân, îmbrăcat în redingotă și cu guler tare, și care, cu aerul său de corectitudine rigidă, avea o oarecare asemănare cu

răposatul prinț Albert.

— Pe aici, domnule. Pe aici, doamnă. Sunt foarte fericit să servesc pe un membru al corpului medical, domnule doctor Manson. Nici nu aveți idee câți specialiști de pe Harley Street au fost clienții mei. Și ce referințe mi-au trimis! Și acum, domnule doctor, ce ați vrea să cumpărați?

Începu să le arate mobilele, mergând înapoi și înapoi de-a lungul culoarelor, cu un pas măreț. Pronunța prețuri care erau nemaipomenit de mari și întrebuinta cuvinte ca: Tudor, Iacobi, și Ludovic al XVI-lea. Iar ceea ce le arăta erau niște vechituri rablagite, afumate și lustruite.

Christine își mușcă buzele și îngrijorarea din privirile ei spori. Își dori din toată inima ca Andrew să nu se lase păcălit, să nu încarce căminul lor cu lucrurile astea îngrozitoare.

— Dragul meu – murmură ea repede, în timp ce prințul Albert era întors cu spatele – astea nu-s bune, nu-s bune de loc!

Andrew răspunse doar strângându-și buzele abia vizibil. Mai cercetară câteva mobile apoi, liniștit, dar cu o asprime surprinzătoare, Andrew se adresează vânzătorului.

— Ascultă, domnule, noi venim de departe să cumpărăm mobilă. Am spus mobilă, nu mizeria asta. Apăsă violent cu degetul gros ușa unui garderob din apropiere care, fiind din placaj, se îndoi cu un pârâit ce nu prevestea nimic bun.

Vânzătorul aproape că leșină. Înfățișarea lui spunea limpede: „Nu poate să fie adevărat!”

— Dar, domnule doctor, înghiți el în sec, v-am arătat dumneavoastră și soției dumneavoastră, tot ce avem mai bun în magazin.

— Atunci arată-ne tot ce aveți mai rău, răspunse Andrew furios. Arată-ne mobilă de ocazie, numai să fie mobilă *adevărată*.

Se făcu tăcere, apoi bombănind: „Ce o să-mi facă patronul, dacă nu vând nimic!” vânzătorul plecă privind înaintea lui cu un aer deznădăjduit. El nu se mai înapoie. Patru minute după aceea, un om scund, cu înfățișare

vulgară și cu fața roșie, dădu buzna spre ei și strigă:

— Ce doriți?

— Mobilă de ocazie, bună și ieftină.

Omul cel scund îl privi cu asprime pe Andrew. Fără să le mai spună nimic, se răsuci pe călcâie și îi duse cu un lift de serviciu din fundul prăvăliei, într-o pivniță mare și friguroasă, plină până la tavan cu mobilă de ocazie.

Timp de un ceas, Christine răscoli prin praf și pânze de păianjeni, găsind ici un dulap solid, dincolo o masă simplă și bună, un mic fotoliu tapisat pitit sub o grămadă de saci, în timp ce Andrew, care o urma, ducea o lungă și crâncenă luptă cu omul cel scund, în legătură cu prețurile.

În cele din urmă aleseră tot ce aveau nevoie și, în timp ce se urcau cu liftul, Christine, cu fața murdară, dar fericită, îi strânse mâna lui Andrew, cu un amețitor sentiment de triumf.

— Exact ceea ce ne-am dorit, șopti ea.

Vânzătorul cu fața roșie îi duse la birou, unde, punând carnetul de comandă pe masa patronului, cu aerul unui om care a făcut tot timpul tot ce i-a stat în putință, spuse:

— Asta este ce au luat, domnule Isaacs.

Domnul Isaacs își mângâie nasul. Ochii săi umezi, într-o față lividă, erau plini de regret, în timp ce studia carnetul de comanda.

— Tare mi-e teamă că nu putem să vi le vindem în rate, domnule doctor Manson. Vedeti, toate astea sunt mobile de ocazie. Și înălțând din umeri cu un aer dezaprobat: Nu putem face afaceri în aceste condiții.

Christine pâli. Dar Andrew, cu o stăruință feroce, se așeză pe scaun ca un om care are de gând să zăbovească.

— Ba da, domnule Isaacs, puteți – cel puțin așa spuneți în scrisoarea dumneavoastră! Scrie negru pe alb în *en-tête*-ul hârtiei dumneavoastră de scrisori: „Vindem în rate mobile noi și de ocazie”.

Se făcu tăcere. Vânzătorul cu fața roșie se aplecă spre domnul Isaacs și îi șopti repede ceva la ureche, gesticulând. Christine distinse limpede cuvinte nepoliticoase la adresa

soțului ei, amintind despre încăpățânarea și stăruința caracteristică scoțienilor.

— Ei bine, domnule doctor – se sili domnul Isaacs să zâmbească – o să facem așa cum doriți dumneavoastră. Numai să nu spuneți că magazinul Regency nu a fost gentil cu dumneavoastră. Și nu uitați să comunicați asta și pacienților dumneavoastră. Nu uitați să le povestiți cât de bine ați fost serviți aici. Smith, fă-le nota pe un formular de plată în rate și ai grijă să i se trimită domnului doctor Manson, devreme mâine dimineată, o copie a notei.

— Mulțumesc, domnule Isaacs.

Urmă o altă pauză. Pentru a pune capăt întrevederii, domnul Isaacs spuse:

— Atunci, este în regulă! Mobilele vă vor fi livrate vineri.

Christine se ridică să plece, dar Andrew rămase pironit pe scaun și spuse încet:

— Și acum, domnule Isaacs, ce se aude cu cheltuielile noastre de călătorie?

Fu ca și cum o bombă ar fi explodat în birou Smith, vânzătorul cu fața roșie, arăta de parcă vinele ar fi stat să-i plesnească.

— Dumnezeuule! exclamă Isaacs. Ce vreți să spuneți cu asta, domnule doctor Manson? Nu putem să facem afaceri în condițiile acestea. Corectitudinea e corectitudine, dar eu nu sunt găscă de jumulit! *Cheltuieli de călătorie!*

Inexorabil, Andrew își scoase din buzunar portofelul. Vocea lui, deși tremura puțin, era măsurată.

— Am aici o scrisoare, domnule Isaacs, în care spuneți negru pe alb, că veți plăti cheltuielile de călătorie tuturor clienților din Anglia și Țara Galilor care cumpără mărfuri în valoare de peste cincizeci de lire.

— Dar v-am mai spus – protestă sălbatic Isaacs – că nu ați cumpărat decât de cincizeci și cinci de lire și numai lucruri de ocazie...

— În scrisoarea dumneavoastră, domnule Isaacs...

— Dă-o-ncolo de scrisoare! spuse Isaacs, ridicând mâinile. Dă-le-ncolo pe toate – anulăm vânzarea! Nu am avut

în viața mea un client ca dumneata! Noi suntem obișnuiți cu tineri căsătoriți simpatici, cu care putem sta de vorbă. Întâi îl insultați pe domnul Clapp, apoi domnul Smith nu poate să facă nimic cu dumneata. Și acum vii aici să-mi rupi inima cu discuțiile astea pentru spezele de călătorie. Așa nu putem face afaceri, domnule doctor. Du-te și încearcă în altă parte, dacă au să te servească mai bine.

Christine, în panică, îl privea pe Andrew cu ochi care îi aruncau o chemare desperată. Ea simțea că totul era pierdut. Iată că acest bărbat îngrozitor, soțul ei, abandonase toate avantajele pe care le câștigase atât de greu. Dar Andrew părea că nici nu o ia în seamă, și cu un aer sever își închise portofelul și-l puse înapoi în buzunar.

— Foarte bine, domnule Isaacs! O să-ți spun la revedere, dar te previn că asta nu va face o foarte bună impresie asupra pacienților mei și prietenilor lor. Am o mare clientelă și lucrurile astea se află: cum ne-ai adus la Londra, cum ne-ai promis că ne plătești călătoria și cum...

— Gata! Gata! se văicărea Isaacs, într-un fel de frenezie. Cât costă călătoria dumneavoastră? Plătește-le, domnule Smith, plătește-le, plătește-le, plătește-le, numai să nu spuie că Regency nu și-a ținut făgăduiala. Așa, acum sunteți satisfăcuți?

— Mulțumesc, domnule Isaacs, suntem foarte satisfăcuți. Așteptăm livrarea vineri. La revedere, domnule Isaacs!

Cu gravitate, Manson îi strânse mâna și, luând-o pe Christine de braț, porni repede spre ușă. Afară, antica limuzină care îi adusese îi aștepta și, ca și cum ar fi făcut cea mai mare comandă din istoria magazinului, Andrew porunci:

— Șofer, du-ne la Hotel Museum!

Plecară numaidecât, fără ca cineva să mai intervină, în direcția Bloomsbury. Christine, care se agățase de brațul lui Andrew, se liniști încetul cu încetul.

— Andrew, dragul meu – murmură ea – te-ai descurcat minunat, tocmai când îmi închipuiam...

El scutură din cap cu dinții încă încleștați – cu

încăpățănare.

— Oamenii ăia nu voiau scandal. Aveam promisiunea lor. Promisiunea lor *scrisă*... Se întoarse spre ea cu ochi arzători. Nu e vorba de cheltuielile alea stupide de călătorie, iubita mea, știi asta. E o chestiune de principiu, oamenii trebuie să se țină de cuvânt. Ce m-a scos din sărite a fost felul în care ne așteptau. Puteai să vezi de la o poștă că-și spuneau: „Uite niște nepricepuți, ușor de jumulit!” Of, și țigara aia de foi pe care mi-a vârât-o pe gât – toate miroseau a pungășie!

— Oricum, am obținut ceea ce doream, șopti ea, cu tact.

El încuviință. Era prea încordat, prea fierbând de indignare ca să vadă partea amuzantă. Dar o dată ajunși în camera lor de hotel, această latură comică deveni evidentă. În timp ce-și aprindea o țigaretă și se întindea pe pat, privind-o cum își pieptăna părul, el izbucni pe neașteptate în râs. Râdea cu atâta poftă, încât o făcu și pe dânsa să râdă.

— Mutra aia a lui Isaacs... hohoti el cu voce șuierătoare, simțind că-l dor coastele de cât râsese. Era... era îngrozitor de caraghioasă.

— Când i-ai cerut banii de drum, exclamă ea, în timp ce-o îneca râsul.

— „Afaceri, se tânguia Isaacs, nu putem face afaceri”, și Andrew se porni pe un nou acces de râs. „Ce sunt eu, găscă de jumulit?! Așa zicea el. Dumnezeuule... găscă de jumulit...”

— Da, iubitul. – Cu pieptenele în mână, în timp ce lacrimile îi șiroiau pe obraz, Christine se întoarse spre el abia putând să vorbească. – Dar lucrul cel mai caraghios pentru mine a fost felul în care spuneai mereu: „Am aici negru pe alb...” când eu... când eu... Doamne Dumnezeuule... când eu știam tot timpul că uitaseși scrisoarea acasă, pe cămin.

Andrew se ridică, holbându-se la dânsa, apoi se aruncă pe pat din nou, izbucnind în hohote de râs. Se rostogoli înapoi și încolo, îndesându-și perna în gură, nemaiputându-se stăpâni, în timp ce ea se agățase de toaletă, scuturându-se, bolnavă de atâta râs, implorându-l ca în delir să se oprească, altminteri va muri.

Mai târziu, când izbutiră să se liniștească, se duseră la teatru. Deoarece lăsase totul la libera ei alegere, Christine optă pentru *Sfânta Ioana*. Toată viața – se gândi ea – își dorise să vadă o piesă de Shaw.

Așezat lângă ea, în parterul arhiplin, el era mai puțin interesat de piesă („Prea istorică, îi spuse Christinei după aceea. Drept cine se crede acest individ, Shaw?”) decât de roșeața ușoară care colora fața pasionată a Christinei. Era prima lor seară la teatru împreună. Da, dar nu avea nici pe departe să fie ultima. Ochii lui rătăciră prin sala plină. Vor veni din nou aici într-o zi, dar nu la parter, ci într-una din lojile de acolo. Va avea el grijă de asta. Le va arăta el de ce este în stare. Christine va purta o rochie de seară decoltată și oamenii se vor uita la dânsul, își vor da cu coatele: „Ăsta e Manson, știi, doctorul ăla care a făcut lucrarea aceea minunată despre bolile pulmonare!” Se dezmetici brusc din visare, cu un aer pocăit, și în pauză îi luă Christinei o înghețată.

După aceea deveni cheltuitor ca un prinț. La ieșirea din teatru, se treziră complet pierduți, uluiți de lumini, de autobuze, de mulțimea care se înghesuia. Plin de hotărâre Andrew ridică mâna. Cuibăriți în mașina care îi ducea spre hotel, descopereau pentru prima oară intimitatea ocrotitoare a unui taxi londonez.

IV

După Londra, briza de la Aberlraw era tăioasă și răcoroasă. Coborând pe jos de la *Vale View*, joi de dimineață, pentru a-și începe lucrul, Andrew simți pe obraji mângâierea ei înviorătoare. Îl covârșea un sentiment de voieșie. Vedea înaintea lui perspectivele muncii sale aici, o muncă bună și frumoasă, o muncă veșnic călăuzită de principiul său, metoda științifică.

Policlinica din vestul orașului, o clădire cu o boltă înaltă, acoperită cu țiglă, se găsea la mai puțin de patru sute de

metri de locuința lor. Porțiunea sa principală și centrală era sala de așteptare. La capătul din fund al clădirii, despărțit de sala de așteptare printr-o ușă glisantă, era dispensarul. În față, se găseau două camere de consultații, dintre care una purta numele doctorului Urquhart. Deasupra celeilalte, de curând zugrăvită, figura un nume care atrăgea în mod misterios atenția: Doctor Manson.

Andrew simți un fior de bucurie văzându-se identificat de pe acum, cu camera sa de consultații care, deși nu era mare, avea un birou bun și o canapea solidă pentru pacienți. Se simți de asemenea ușor măgulit, văzând numărul de oameni care îl așteptau. Erau atât de mulți, încât socoti că este bine să-și înceapă lucrul numaidecât, fără să se prezinte mai întâi, așa cum intenționase, doctorului Urquhart și laborantului Gadge.

Instalându-se la masă, el chemă pe primul bolnav. Era un bărbat care se mărgini să ceară un certificat, adăugând – ca ceva de care păru să-și amintească după aceea – că are o contuzie la genunchi. Andrew îl examinează, se convinse că suferă de contuzie la un genunchi și-i dădu certificatul de incapacitate de muncă.

Intră cel de-al doilea pacient. Acesta ceru și el un certificat pentru nistagmus¹⁰. Cel de al treilea caz: certificat – bronșită. Cel de al patrulea caz: certificat – contuzie la un cot.

Andrew se ridică, doritor să cunoască precis care era situația. Examenul medical pentru certificat lua o grămadă de timp. Se duse la ușă și întrebă:

— Câți bolnavi mai sunt pentru certificat? Îi rog să se ridice în picioare.

Afară așteptau vreo patruzeci de oameni. Se ridicară cu toții. Andrew își făcu repede socoteala: dacă ar fi stat să-i examineze pe toți așa cum se cuvenea, asta i-ar fi luat cea mai mare parte din zi, ceea ce era o situație imposibilă. Silit de împrejurări, se hotărî să amâne examenele mai

¹⁰ Afecțiune a ochilor, frecventă la muncitorii din subteran.

amănunțite pe altă dată. Chiar și așa, se făcu zece și jumătate, până se retrase ultimul pacient. Pe când el tocmai ridica ochii, intră în cameră un bătrân de statură mijlocie, cu o țcălie cenușie și agresivă; mergea ușor încovoiat, astfel încât ținea capul aruncat înainte, cu un aer bătaios. Purta pantaloni de catifea, ghetre și o haină de *tweed*, ale cărei buzunare erau umplute până la refuz cu pipă, batistă, un măr și un cateter elastic de gumă. În jurul lui plutea un miros de medicamente, de acid fenic și de tutun tare. Înainte ca bătrânul să deschidă gura, Andrew știu că-l are în față pe doctorul Urquhart.

— Fi-r-ar să fie! spuse Urquhart, fără să-i strângă mâna și fără să se prezinte. Unde ai fost în ultimele două zile? A trebuit să-ți faci munca dumată. Ei, nu-i nimic, nu-i nimic! Hai, să nu mai vorbim despre asta! Slavă Domnului, bine că ai sosit acum pari sănătos la minte și la trup. Fumezi pipă?

— Da!

— Slavă Domnului și pentru asta! Știi să cânti la vioară?

— Nu!

— Nici eu, dar știu să fabric viori. Colecționez și porțelanuri. Mi-au pomenit numele într-o carte. Am să ți-o arăt într-o zi, când ai să vii la mine acasă. Locuiesc alături de policlinică, poate că ai băgat de seamă. Și acum, hai cu mine să-l cunoști pe Gadge. E un nenorocit, dar se pricepe la droguri.

Andrew îl urmă pe Urquhart prin sala de așteptare, până la dispensar, unde Gadge îl salută cu o lugubră înclinare din cap. Era înalt, cadaveric, cu un cap chel dungat de șuvițe de păr negru ca pana corbului și cu o mustață de aceeași culoare ale cărei vârfuri cădeau în jos. Purta o haină scurtă de alpaca, înverzită de vechime și de petele de medicamente, și care scotea în evidență încheieturile sale osoase și omoplații ieșiți în afară. Avea un aer trist, sardonice, obosit. Judecând după atitudinea sa, părea cel mai dezamăgit om din lume. Când Andrew intră, Gadge îl servea pe ultimul client, aruncându-i o cutie cu pilule prin ghișeul dispensarului, ca și cum ar fi fost otravă de șoareci. „Poți s-o

iei sau nu, părea că spune dânsul – tot nu scapi de moarte!”

— Așa! spuse Urquhart cu vioiciune, după ce făcu prezentările. Din moment ce-l cunoști pe Gadge, cunoști și tot ce este mai rău aici. Te previn că nu crede în nimic, în afară de ulei de ricin și de doctorul Charles Bradiaugh. Bun... mai este ceva cu care aș putea să-ți fiu de folos?

— Sunt îngrijorat cât de multe certificate trebuie să semnez. Unii dintre pacienții pe care i-am examinat azi-dimineață par apți de muncă.

— Vai! Vai! Leslie îi lăsa să vină cu grămada la dânsul. Concepția lui despre felul cum trebuie examinat un pacient se reducea la a-i lua pulsul exact cinci secunde, numărate pe ceas. Puțin îi păsa de toate chestiile astea.

— Ce părere se poate avea despre un doctor care înmânează certificatele ca niște bonuri de țigări? întrebă repede Andrew.

Urquhart îi aruncă o privire rapidă și-i răspunse brusc:

— Ai grijă ce faci! S-ar putea să nu le fii pe plac, dacă refuzi să le semnezi.

Pentru prima și ultima dată în dimineața aceea, Gadge se amestecă în vorbă, pe un ton funebru.

— Asta din pricină că jumătate din ei nu au nimic; sunt niște chiulangii care crapă de sănătate.

În tot cursul zilei, în timp ce-și vizită pacienții, Andrew se frământa în legătură cu certificatele. Vizitele sale nu erau ușor de făcut, deoarece el nu cunoștea împrejurimile, străzile nu-i erau familiare și, în câteva rânduri, trebui să se înapoieze și să facă de două ori același drum. În plus, sectorul său, în orice caz cea mai mare parte din el, se găsea pe povârnișul acelei coline Mardy la care făcuse aluzie Tom Kettles, și aceasta însemna un urcuș greu, între două rânduri de case.

Încă înainte de prânz, drept urmare a gândurilor care-l frământau, se văzu silit să ia o hotărâre neplăcută. Nu putea sub niciun motiv să elibereze un certificat fals. Se duse la policlinică pentru consultațiile de seară, cu o cută îngrijorată, dar și hotărâtă între sprâncene.

Oamenii se îmbulzeau, parcă în număr și mai mare decât la consultațiile de dimineață. Și primul pacient care intra era o matahală de om înecată în grăsime care duhnea a bere și care părea a nu fi făcut o zi întreagă de muncă în toată viața lui. Părea să fie cam de vreo cincizeci de ani și-l privea pe Andrew cu ochi mici, porcini, clipind într-una.

— Certificat, spuse el fără multe fasoane.

— Pentru ce? întrebă Andrew.

— 'stagmus, răspunse el, întinzând mâna. Mă cheamă Chenkin, Ben Chenkin.

Tonul cu care vorbea, îl făcu pe Andrew să-l privească pe Chenkin cu o bruscă supărare. Chiar dintr-o cercetare superficială, era convins că omul nu suferă de nistagmus. Mai mult, era foarte conștient – chiar fără a-și aminti aluzia lui Gadge – că unii dintre acești mineri bătrâni, aruncând de fiecare dată vina pe „nistagmus” obțineau ani și ani de zile la rând, indemnizații la care nu aveau dreptul. Totuși, deoarece își adusese oftalmoscopul cu el în seara aceasta, Andrew voi să se convingă și se ridică de pe scaun.

— Dezbracă-te!

De data asta Chenkin întrebă:

— Pentru ce?

— Pentru că vreau să te examinez.

Ben Chenkin îl privi cu gura căscată. Atât cât își amintea el, nu fusese examinat niciodată, în cei șapte ani de serviciu ai doctorului Leslie. În silă, posomorât, el își scoase haina, fularul, cămașa sa cu dungi roșii și albastre, lăsând să se vadă un piept păros, înecat în grăsime.

Andrew îl cercetă îndelung și cu atenție, stăruind mai ales asupra ochilor și examinând cu grijă amândouă retinele, cu ajutorul micului său bec electric. Apoi îi spuse cu asprime:

— Îmbracă-te, Chenkin!

Se așeză și luând tocul începu să scrie un certificat.

— Aha, aruncă bătrânul, știam că ai să mi-l dai!

— Următorul, strigă Andrew.

Chenkin smulse aproape formularul trandafiriu din mâna lui Andrew și plecă triumfător din dispensar.

Cinci minute mai târziu era înapoi; verde la față, răgea ca un taur, și își croi drum printre oamenii care așteptau pe bancă.

— Dați-mi drumul înăuntru! Ia te uită ce mi-ai făcut! Hei, ce înseamnă asta? și flutură certificatul sub nasul lui Andrew.

Andrew se făcu că citește formularul pe care scrisese cu mâna lui: „*Certific prin prezenta că Ben Chenkin suferă de efectele unui exces de rachiou de malț, dar este perfect apt de muncă. Semnat: doctor Andrew Manson.*”

— Ei și? întrebă el.

— 'stagmus! strigă Chenkin. Certificat pentru 'stagmus. Nu poți să faci pe nebunul cu mine! De cincisprezece ani am 'stagmus.

— Acum nu-l mai ai, răspunse Andrew.

Mulțimea pacienților se îngrămădise în ușa deschisă. Manson zări capul lui Urquhart, ițindu-se curios din camera cealaltă și pe Gadge, care privea încântat scandalul, stând îndărătul ghișeului său.

— Te întreb pentru ultima oară: îmi dai un certificat pentru 'stagmus? răzni Chenkin.

Andrew își ieși din sărite.

— Nu-ți dau – și ieși de aici, înainte să te dau afară.

Ben își umflă pieptul. Părea că e gata să dea cu Andrew de toți pereții. Apoi plecă ochii, se întoarse și, bodogănind insulte grosolane, ieși din policlinică.

În clipa în care Andrew se pregătea să plece, Gadge ieși din laborator și se apropie de el, frecându-și mâinile cu o plăcere melancolică.

— Știi pe cine l-ai dat afară? Pe Ben Chenkin. Fiul lui e mare grangur în comitet.

V

Senzația produsă de cazul Chenkin fu enormă și se răspândi ca fulgerul în sectorul lui Manson. Unii își dădură

cu părerea că „bine i-a făcut”, ba câțiva merseră atât de departe, încât spuseră că „foarte bine i-a făcut” lui Ben, deoarece nu l-a mai încurajat să chiulească și la trimis la lucru. Dar majoritatea era de partea lui Ben. Toate „cazurile de compensație” – toți cei care obțineau compensații pentru incapacitate de muncă – erau deosebit de îndârjiți împotriva noului doctor. În timp ce-și făcea vizitele, Andrew simțea privirile lor întunecate îndreptate înspre el. Iar seara, la policlinică, avu de înfruntat o manifestare și mai gravă de impopularitate.

Deși, în principiu, fiecărui asistent i se aloca un sector, muncitorii din acel sector aveau totuși dreptul să-și aleagă în mod liber medicul. Fiecare om avea o fișă și, cerând acea fișă și înmânând-o unui alt doctor, putea să facă transferul. La această umilință fu supus Andrew. În fiecare seară din acea săptămână, oameni pe care nu-i văzuse niciodată, veniră la policlinică – afară de unii care, preferând să nu aibă de-a face cu dânsul, își trimiseră soțiile – pentru a-i spune, fără să se uite la el: „Dacă nu vă supărați, domnule doctor, dați-mi vă rog fișa mea”.

Suferința, rușinea pe care o resimțea în clipa când se ridica pentru a lua fișa din cutia de pe biroul lui, era intolerabilă. Și fiecare fișă pe care o înapoia micșora cu zece șilingi salariul său.

Sâmbătă seara, Urquhart îl invită la el acasă. Bătrânul, pe ale cărui trăsături iritate citise parcă toată săptămână un fel de scuză, îi arătă la început comorile adunate în cursul celor patruzeci de ani de practică. Avea vreo zece viori gălbui atârinate pe pereți, toate făcute de mâna lui, dar acestea nu erau nimic, în comparație cu excepționala sa colecție de porțelanuri vechi englezești.

Era într-adevăr o colecție admirabilă: Spode, Wedgwood, Crown Derby, și mai presus de toate vechiul Swansea – se găseau toate aici. Farfurii și căni, cupe, cești și vase, umpleau fiecare cameră din casa lui și invadaseră până și baia, dându-i posibilitatea lui Urquhart, în timp ce-și făcea toaleta, să privească cu mândrie un serviciu de ceai original,

cu model „de salcie”.

Porțelanurile erau într-adevăr pasiunea vieții lui Urquhart și el ajunsese un bătrân și îndemânatic maestru în arta delicată a dobândirii acestor obiecte. Ori de câte ori vedea o „piesă frumoasă” – după expresia lui – în locuința unui pacient, el făcea vizită după vizită, cu un zel neobosit, ațintindu-și tot timpul ochii cu un fel de stăruință ferventă asupra obiectului râvnit, până ce, în desperare de cauză, stăpâna casei îi spunea:

— Domnule doctor, după cât se pare, vă place grozav de mult obiectul ăsta? Nu pot face altceva decât să vi-l ofer.

La care Urquhart protesta cu aerul cel mai virtuos, apoi își ducea acasă trofeul înfășurat în ziar și, jucând de bucurie, îl așeza cu gingășie pe unul din rafturi.

Bătrânul era considerat în oraș ca o fire ciudată. El pretindea că are șaiszeci de ani, dar probabil că depășise vârsta de șaptezeci, poate că se apropia de optzeci. Tare ca stejarul, mergând numai pe jos, el parcurgea distanțe de necrezut, înjura pacienții ca un birjar, dar putea să fie în același timp gingaș ca o femeie. Trăia singur, de la moartea soției sale care răposase cu unsprezece ani în urmă, și se hrănea aproape exclusiv cu supă din conserve.

În seara aceea, după ce-și prezentă plin de mândrie colecția, îi spuse pe neașteptate lui Andrew, cu un aer necăjit:

— Ce dracu', omule, n-am nevoie de niciunul din pacienții dumitale! Îmi ajung ai mei. Dar ce pot să fac, dacă vin să-mi bată capul? Nu se pot duce toți la policlinica cealaltă, e prea departe.

Andrew se înroși, nu avea nimic de spus.

— Trebuie să fii mai atent, dragul meu, continuă Urquhart cu un ton mai blând. Da, știu, știu, vrei să dăruiesc zidurile Babilonului. Și eu am fost tânăr odată, dar totuși ia-o mai încet, mai cu grijă și uită-te bine, înainte de sări. Noapte bună! Complimente soției dumitale!

Cuvintele lui Urquhart îi rămăseseră în minte, așa că Andrew se strădui din răspuț să procedeze cu prudență.

Dar, în ciuda eforturilor sale, numaidecât după aceea se produse o catastrofă și mai mare.

În luna următoare avu o vizită de făcut la locuința lui Thomas Evans, din strada Cefan. Evans era muncitor la haveză, la mina din ABERALAW și-și vărsase un ceainic cu apă fierbinte peste brațul stâng. Arsura era serioasă și deosebit de gravă, acoperind o suprafață mare, în regiunea cotului. Când Andrew sosi, el constată că sora de serviciu, care se aflase prin vecinătate în momentul accidentului, făcuse un pansament cu ulei de in, după care își continuase vizitele.

Andrew examinează brațul, stăpânindu-și cu grijă groaza, în fața pansamentului murdar. Cu coada ochiului, se uită la sticla cu ulei de in astupată cu un dop făcut dintr-un ziar și conținând un lichid alburiu, infect, în care aproape că puteai să vezi microbii foind cu milioanele.

— Sora Lloyd m-a pansat bine, ai doctore? întrebă nervos Evans.

Era un tânăr nervos, cu ochii negri, iar soția lui care stătea lângă el, urmărindu-l cu atenție pe Andrew, era și dânsa nervoasă și semăna oarecum cu bărbatul ei.

— Minunat pansament, răspunse Andrew, afectând un mare entuziasm. Rar am văzut unul mai bine făcut. Dar desigur, este un pansament de prim ajutor. Acum o să încercăm cu puțin acid picric.

Știa că dacă nu utilizează repede antisepticul, brațul se va infecta aproape cu siguranță și atunci... doar Dumnezeu ar mai fi putut salva articulația cotului!

Soții Evans îl privesc cu un aer neîncrezător în timp ce, cu o grijă scrupuloasă, el curăță brațul și-l acoperi cu un pansament umezit cu acid picric.

— Așa! exclamă dânsul. Nu este mai bine în felul ăsta?

— Nu știu! răspunse Evans. Sunteți sigur că o să mă fac bine, domnule doctor?

— Absolut sigur, spuse Andrew cu un zâmbet încurajator. Lasă asta pe seama sorei și a mea.

Înainte-de a pleca lăsă sorei un scurt bilețel, dându-și o deosebită osteneală să procedeze cu tact și înțelegere, să țină

seama de sentimentele ei. Îi mulțumea pentru admirabilul ajutor dat și o ruga să continue cu pansamentul cu acid picric, ca măsură împotriva eventualelor infecții. Apoi închise cu grijă plicul.

În dimineața următoare, când sosi la locuința lui Evans, văzu că pansamentul lui cu acid picric fusese aruncat pe foc și brațul era din nou bandajat cu ulei de in. Sora îl aștepta gata de luptă.

— Aș vrea să știu ce înseamnă toate astea? Ceea ce fac eu nu vă mulțumește, domnule doctor!

Era o femeie vârstnică, grasă, cu părul cărunt și nepieptănat, cu trăsături obosite și vădit iritată. Abia putea să vorbească, de tare ce i se zbătea pieptul.

Andrew simți un gol în inimă, dar se stăpâni cu putere și se sili să zâmbească.

— Hai, hai, soră, nu mă înțelege greșit. Ce ar fi să stăm nițeluș de vorbă în odaia cealaltă?

Sora luă un aer rigid și-și îndreptă privirea spre colțul unde Evans și soția lui, de fustele căreia se agăța o fetiță de vreo trei ani, ascultau alarmați privindu-i cu ochi mari.

— Nici prin gând nu-mi trece, o să stăm de vorbă aici. Nu am nimic de ascuns. Conștiința mea este curată. La Averalaw m-am născut și am crescut, aici am mers la școală, aici m-am măritat, aici am născut copiii, aici am rămas văduvă, aici în sector am lucrat douăzeci de ani ca soră și nimeni nu mi-a spus vreodată să nu întrebuițez ulei de in, pentru arsuri sau opăreli.

— Stai soră și ascultă, stăruie Andrew, uleiul de in este poate foarte bun, în felul lui, dar aici este pericol mare de anchilozare. Ca să-i arate ce vrea să spună, îi luă cotul și-l înțepeni. Iată de ce vreau să încerci cu pansamentul meu.

— Nu am auzit niciodată de doctoria asta. Domnul doctor Urquhart nu o folosește, asta i-am spus-o și domnului Evans. Nu sunt pentru născocirile astea noi, ale cuiva care nu este aici nici de o săptămână.

Lui Andrew i se uscaseră buzele. Era tulburat și-l îmbolnăvea gândul la viitoarele complicații, la repercusiunile

pe care le va avea această scenă. Căci sora, care mergea din casă în casă și-și spunea pretutindeni părerea, era o persoană cu care era primejdios să te pui rău. Dar nu putea, nu avea curajul să pună în primejdie bolnavul, continuând acest tratament infect. De aceea răspunse cu o voce înceată:

— Dacă nu faci pansamentul, soră, am să vin eu dimineța și seara și am să-l fac singur.

— În ce mă privește pe mine, nu aveți decât, declară sora Lloyd cu ochii umeziți dintr-o dată, și sper că Thomas Evans o să scape cu viață.

În clipa următoare, se năpusti afară.

Într-o tăcere de moarte, Andrew scoase iar pansamentul și pierdu o jumătate de oră, spălând și îngrijind cu răbdare brațul vătămat. Când părăsi casa, promise să se înapoieze la nouă.

Dar în aceeași seară, când pătrunse în camera de consultație a policlinicii, prima persoană pe care o văzu fu doamna Evans. Era albă la față și ochii ei negri și speriați evitau să-l privească.

— Domnule doctor, bâigui ea, îmi pare rău că vă deranjez, dar vreau să-mi dați fișa lui Tom.

Un fel de deznădejde îl copleși pe Andrew. Se ridică de pe scaun fără să scoată o vorbă, căută fișa lui Thomas Evans și i-o dădu femeii.

— Înțelegeți, domnule doctor, nu... nu mai trebuie să veniți la noi.

— Înțeleg, doamnă Evans, răspunse el cu o voce tremurătoare. Apoi, în timp ce ea se îndrepta spre ușă, Andrew o întrebă, nu putu să nu o întrebe: Iar i s-a pus ulei de in?

Doamna Evans înghiți în sec, dădu afirmativ din cap și plecă.

După ce termină consultațiile, Andrew care de obicei fugea acasă în maximum de viteză, străbătu încet drumul până la *Vale View*. „Un triumf, se gândi el cu amărăciune, un triumf al metodei științifice! Și pe urmă, sunt cinstit sau pur și simplu neîndemânatic? Neîndemânatic și prost, prost și

neîndemânatic!”

În tot timpul cinei nu rosti niciun cuvânt. Dar după aceea, în salonul acum mobilat confortabil, stând pe divan alături de Christine, în fața focului vesel, el își rezemă capul de pieptul ei tânăr și gemu.

— Ah, iubito, am ratat îngrozitor începuturile noastre aici.

În timp ce ea îl consola, mângâindu-i cu duioșie fruntea, Andrew simți cum îi dau lacrimile.

VI

Iarna sosi devreme și pe neașteptate, cu o ninsoare puternică. Abia se apropiau de mijlocul lui octombrie, dar Aberalaw era situat la o altitudine atât de mare, încât geruri cumplite se abătură asupra orașului, aproape înainte ca frunzele să fi căzut de pe copaci. Fulgi ușori de zăpadă căzură în tăcere în timpul nopții și când Christine și Andrew se deșteptară, totul era de un alb strălucitor. Printr-o spărtură a gardului de lemn dărăpănat intrase o herghelie de ponei de munte, care se adunaseră lângă ușa din spatele casei. De jur împrejurul orașelului Aberalaw, pe întinsul podișurilor acoperite de pășuni, aceste animale sălbatice, mici și negre, rătăceau în număr mare, fugind la apropierea omului. Dar când cădea zăpada, foamea îi mâna jos până la marginea orașului.

În tot timpul iernii, Christine dădu poneilor de mâncare. La început ei se fereau de dânsa, sfioși și stângaci, dar în cele din urmă ajunseră să-i mănânce din palmă. Unul dintre ei îndeosebi se împrietenii cu ea. Era cel mai mic dintre toți, un căluț cu coama neagră și deasă și cu o privire vicleană. Nu era mai mare ca un câine ciobănesc și-l botezară Negrișor.

Poneii mâncau orice: resturi de pâine, coji de cartofi și de mere, ba chiar și de portocale. O dată, ca să se distreze, Andrew îi oferii lui Negrișor o cutie goală de chibrituri. Negrișor o mestecă, apoi își linse buzele ca un mâncău care

avusese parte de o trufanda.

Deși erau atât de săraci, deși aveau multe de îndurat, Christine și Andrew erau fericiți. Andrew avea doar câțiva penny pe care să-i sune în buzunar, dar datoria către Fundația Glen era aproape toată plătită și ratele pentru mobilă erau achitate cu regularitate. În ciuda aparentei ei fragilități și lipse de experiență, Christine – ca toate femeile din Yorkshire – era bună gospodină. Cu ajutorul unei fete numită Jenny, fiica unui miner din vecinătate și care venea zilnic, pentru câțiva șilingi pe săptămână, ea ținea casa curată ca un pahar. Deși patru dintre camere rămaseră nemobilate și încuiate cu discreție, Christine făcu din *Vale View* un cămin. Când Andrew se înapoia acasă obosit, aproape frânt de o lungă zi de muncă, ea îi servea o mâncare caldă care îl puneă repede pe picioare.

Activitatea lui Andrew era nespus de grea. Vai! – nu pentru că avea mulți pacienți, ci din cauza zăpezii, a ascensiunilor dificile în cartierele mai înalte ale circumscripției sale, din pricina marilor distanțe dintre locuințele bolnavilor. Când drumurile se dezghețau și se transformau în adevărate mocirle, pentru a îngheța apoi din nou peste noapte, mersul pe jos era istovitor. Venea atât de des cu manșetele pantalonilor learcă de apă, încât Christine îi cumpără niște jambiere. Seara, când se prăbușea epuizat în fotoliu, ea îngenunchea și-i scotea jambierele și bocancii lui grei, apoi îi dădea papucii. Pentru ea acesta era un act nu de servitute, ci de dragoste.

Oamenii erau mai departe bănuitori, dificili. Toate neamurile lui Chenkin – și erau numeroase, căci prin aceste văi sunt frecvente căsătoriile între aceleași familii – se solidarizaseră într-un front ostil lui. Sora Lloyd era dușmana lui fățișă și înverșunată și îl vorbea de rău față de femeile din împrejurimi, ori de câte ori lua ceaiul prin casele pe care le vizita. În plus, avea de luptat cu o enervare crescândă pricinuită de faptul că doctorul Llewellyn îl folosea ca anestezist mult mai des decât socotea el că ar fi fost corect. Andrew nu era prea încântat să dea anestezia. Era o muncă

mecanică și care cerea o fire specială, un temperament calm și măsurat, așa cum, fără doar și poate, nu era el. Nu avea nimic împotriva să asiste pe propriii săi pacienți. Dar când se trezea rechiziționat trei zile pe săptămână, pentru cazuri pe care nu le văzuse niciodată înainte, începu să considere că duce o povară care ar fi trebuit să revină altuia. Nu îndrăznea să riște însă un protest, fiindu-i pur și simplu frică să nu-și piardă slujba.

Totuși într-o zi de noiembrie, Christine observă că ceva neobișnuit îl tulbura. În seara aceea el intră în casă fără să o salute cu voioșie ca de obicei, deși se prefăcu că este liniștit. Ea îl iubea prea mult ca să nu-și dea seama, după cuta adâncă pe care o avea între sprâncene și din zeci de alte semne mărunte, că Andrew primise o lovitură neașteptată.

În timpul mesei Christine nu spuse nimic, iar după aceea se apucă să coasă ceva lângă foc. El stătea lângă dânsa, mușcându-și pipa, apoi pe neașteptate declară:

— Nu pot să sufăr văicărelile, Christine, și am oroare să te plictisesc. Dumnezeu mi-e martor că încerc să nu-ți împărtășesc necazurile mele!

Ținând seama de faptul că-și descărca inima în fața ei în fiecare seară, această afirmație era deosebit de amuzantă. Dar Christine nu zâmbi și el continuă:

— Cunoști spitalul, draga mea. Ți-aduci aminte că l-am vizitat încă în prima seară. Ți-aduci aminte că mi-a plăcut și că am tot vorbit despre posibilitățile și șansele de a face treabă bună aici. Mi-am închipuit o grămadă de lucruri, nu-i așa, draga mea? Îmi făceam planuri mărețe în legătură cu micul spital din Aberalaw.

— Da, știu asta!

El continuă cu un ton glacial:

— N-ar fi trebuit să-mi fac iluzii. Nu este spitalul din Aberalaw. Este spitalul lui Llewellyn.

Christine tăcu, cu ochii plini de îngrijorare, așteptând de la el explicații.

— Am avut azi-dimineață un caz, Chris! vorbi el repede înfierbântându-se. Remarcă, te rog, că zic *am avut!* Era o

adevărată pneumonie apicală precoce și încă la un muncitor de la mina de antracit. Ți-am spus adesea cât de mult mă interesează condițiile lor pulmonare. Sunt absolut sigur că acesta este un mare domeniu de cercetări. Mi-am spus: iată primul meu caz de spital, o șansă reală de a face un studiu științific. L-am chemat la telefon pe Llewellyn și l-am rugat să vadă pacientul împreună cu mine ca să-l pot interna în spital!

Se opri ca să tragă repede aer în piept, apoi continuă în grabă.

— Ei bine, Llewellyn a venit cu limuzină cu tot, foarte amabil, așa cum îl știi, a făcut un examen extrem de amănunțit, căci își cunoaște meseria, ți-o spun eu, este un medic clasa-ntâi. A confirmat diagnosticul, după ce a scos în evidență unul sau două lucruri pe care eu le trecusem cu vederea și a fost absolut de acord să-l internez pe pacient în spital – numaidecât. Am început să-i mulțumesc, spunându-i cât de bine îmi pare că voi putea veni la spital și că voi avea un prilej atât de bun pentru a urmări acest caz deosebit. – Se opri din nou cu dinții strânși. – Auzind acestea, Llewellyn m-a privit foarte prietenește, Chris, foarte drăguț: „Nu e nevoie să-ți dai osteneala să vii, Manson, mi-a spus el. Acum am să-l îngrijesc *eu*. Nu putem să vă îngăduim vouă, asistenților, să tropăiți prin saloanele noastre – și aici s-a uitat la jambierele mele – cu bocancii voștri ghintuiți...”

Andrew se întrerupse cu o exclamație înăbușită.

— Ah, ce rost mai are să spun ce a mai urmat! Totul se rezumă la asta: Pot să mă duc în bucătăriile minerilor în impermeabilul meu șiroind de ploaie și cu bocancii murdari, pot să-mi examinez toți pacienții la o lumină proastă și să-i tratez în condiții mizerabile, dar când este vorba de spital... acolo mi se cere numai să dau eterul la anestezie.

Fu întrerupt de soneria telefonului. Privindu-l cu simpatie, Christine se ridică, după o clipă, pentru a răspunde. Andrew o auzi vorbind în hol. Apoi ea se înapoie și i se adresă șovăitoare:

— Doctorul Llewellyn este la telefon. Îmi... îmi pare grozav

de rău, dragul meu, dar te cheamă mâine dimineață la unsprezece pentru... pentru anestezie.

El nu răspunse, dar rămase deznădăjduit, cu capul plecat și sprijinit în pumnii strâns încheștați.

— Ce să-i spun, dragul meu? șopti îngrijorată Christine.

— Spune-i să se ducă la dracu'! strigă el. Apoi, trecându-și mâna peste frunte: Nu, nu, spune-i că am să fiu acolo la unsprezece – surâse cu amărăciune – la unsprezece *precis*.

Când se înapoie, în cameră, ea îi aduse o ceașcă cu cafea fierbinte, una dintre intervențiile ei eficace în lupta cu stările lui de depresiune.

În timp ce-și bea cafeaua, Andrew încercă să schițeze un zâmbet.

— Sunt atât de fericit aici cu tine, Chris, numai dacă munca ar merge cum trebuie! O, recunosc că nu este nimic strict personal sau neobișnuit în felul în care Llewellyn îmi interzice să intru în spital. Așa se întâmplă și la Londra, și în toate spitalele mari. Acesta este sistemul folosit pretutindeni. Dar de ce trebuie să fie așa, Chris? De ce trebuie ca doctorului să i se smulgă pacientul, atunci când intră în spital? În felul acesta el pierde cazul – e tot una ca și cum ar fi pierdut pacientul. Asta face parte din sistemul nostru afurisit de specialiști și de medici care practică medicina generală, dar este un sistem prost, foarte prost! Dumnezeu, de ce îți țin eu cuvântarea asta? Parcă nu am avea destul cu necazurile noastre! Când mă gândesc cum am început aici! Câte voiam să fac! Și în loc de asta, un eșec după altul!

Dar la sfârșitul săptămânii el primi o vizită neașteptată. Destul de târziu, atunci când el și Christine se pregăteau să se ducă la culcare, se auzi clopoțelul de la ușă. Era Owen, secretarul asociației.

Andrew păli: dintre toate, vizita secretarului i se părea evenimentul de cel mai rău augur, momentul culminant al acestor luni de lupte și înfrângeri. Oare dorea comitetul să-i ceară demisia? Oare avea să fie concediat, aruncat în stradă

împreună cu Christine, ca un nenorocit, un incapabil? Inima i se strânse în timp ce privea chipul slab și sfios al secretarului. Apoi inima i se umflă de ușurare și bucurie, atunci când Owen scoase o fișă galbenă.

— Îmi pare rău că vin atât de târziu, doctore Manson, dar am fost reținut până acum la birou și nu am avut timp să merg la policlinică. Mă întrebam dacă ai fi de acord să accepți fișa mea medicală? Ar putea părea curios că tocmai eu, care sunt secretarul Asociației, nu mi-am dat osteneala să aranjez chestia asta. Ultima oară când am fost la doctor, locuiam la Cardiff. Dar acum, dacă mă accepți, aș fi foarte fericit să fiu pe lista dumentale.

Andrew abia putu să vorbească. Dăduse înapoi, cu strângere de inimă, atât de multe din aceste fișe, încât acum, faptul că primea una, și încă aceea a secretarului însuși, îl copleşea de fericire.

— Ți mulțumesc, domnule Owen, sunt... sunt încântat să te am pe lista mea.

Christine, care ieșise și ea în hol, se amestecă repede în vorbă:

— N-ai vrea să intri, domnule Owen?

Deși protestă că-i deranjează, secretarul păru totuși doritor să se lase convins să intre în salon. Așezat într-un fotoliu, cu ochii ațintiți asupra focului, răspândea în juru-i o extraordinară liniște. Nici hainele sale, nici felul în care vorbea, nu îl deosebeau de un muncitor obișnuit. Timp de câteva clipe păru că-și pune rânduială în gânduri, apoi spuse:

— Îmi pare bine că am prilejul să stau de vorbă cu dumneata, doctore. Nu fi necăjit, dacă la început te lovești de unele răutăți! Oamenii de aici sunt cam aspri, dar sunt buni la inimă. Au să se apropie de dumneata, după o bucată de vreme. Au să se apropie, fără doar și poate!

Înainte ca Andrew să poată spune ceva, el continuă:

— Ai auzit ce i s-a întâmplat lui Thomas Evans? Nu? Îi merge foarte rău cu brațul. Bietul de el, doctoria aceea împotriva căreia ai fost dumneata a avut exact urmările de

care te-ai temut. Cotul îi este acum țeapăn și îndoit, nu mai poate să-și folosească brațul și din pricina asta și-a pierdut slujba la mină. Și deoarece s-a opărit la el acasă, nu primește niciun ban indemnizație.

Andrew murmură câteva cuvinte de regret. Nu-i purta pică lui Evans. Simțea numai o adâncă tristețe, constatând că un accident atât de simplu avea, în mod inutil, urmări atât de grave.

Owen tăcu din nou, apoi, cu o voce liniștită începu să le povestească despre propriile lui începuturi grele, despre felul cum muncise în mină ca băiat de paisprezece ani, despre școala serală pe care o urmăsea și despre progresele pe care le făcuse treptat. Învățase dactilografia și stenografia și în cele din urmă căpătase postul de secretar al Asociației.

Andrew înțelegea că întreaga viață a lui Owen era închinată îmbunătățirii vieții muncitorilor. El își iubea munca în cadrul Asociației, deoarece era o expresie a idealului său, dar dorea mai mult decât niște simple servicii medicale. El dorea case mai bune, condiții de igienă mai bune, condiții mai bune de muncă și de securitate – nu numai pentru mineri, ci și pentru familiile lor. Le cită coeficientul de mortalitate în rândul soților minerilor, coeficientul de mortalitate infantilă. Toate aceste cifre, toate aceste fapte le știa pe dinafară.

Dar nu dorea numai să vorbească, ci știa să și asculte. Zâmbi atunci când Andrew îi povesti întâmplarea cu conducta de apă și cu epidemia de febră tifoidă de la Blaenelly. Se arătă foarte interesat de părerea că muncitorii din minele de antracit erau mai susceptibili de afecțiuni pulmonare, decât alți muncitori din subteran.

Stimulat de prezența lui Owen, Andrew se lansă în acest subiect cu multă înflăcărare. Ca rezultat al multor examene amănunțite era uimit de marele procentaj de muncitori din minele de antracit care suferau de forme insidioase de afecțiuni pulmonare. La Blaenelly mulți dintre minerii care veneau la el să se plângă de tuse sau de „puțină flegmă în gâtleej” erau în realitate cazuri incipiente sau avansate de

tuberculoză pulmonară. Și același lucru îl găsea și aici. Andrew începu să se întrebe, dacă nu cumva era o legătură directă între meserie și boală.

— Înțelegi ce vreau să spun? întrebă el pasionat. Acești oameni lucrează inhalând toată ziua praf de piatră, foarte dăunător în filioanele tari. Bănuiesc că praful ăsta e dăunător, le înfundă plămânii. Cei din abataje, de exemplu, care îl inspiră într-o măsură foarte mare, par să contracteze boala mai des decât, să spunem, vagonetarii. O, s-ar putea să mă înșel, dar nu cred! Și ceea ce îmi dă ghes tot mai mult, este faptul că abordez un domeniu de care nu s-a prea ocupat nimeni. Pe lista Ministerului Muncii nu este menționată o atare maladie profesională. Când oamenii aceștia cad la pat, ei nu primesc nicio lescaie ca indemnizație.

Din ce în ce mai interesat, Owen se apleca înainte și o vie emoție anima obrajii lui palizi.

— Doamne Dumnezeule, doctore, spui niște lucruri! De multă vreme nu am auzit ceva atât de important.

Începură să discute cu înflăcărare problema. Când secretarul se ridică să plece, era târziu. Cerându-și iertare că rămăsese atât de mult, el stăruia din toată inima ca Andrew să-și continue cercetările, făgăduindu-i tot ajutorul de care era în stare.

După ce ușa casei se închise la plecarea lui Owen, acesta lăsă în urmă-i o caldă impresie de sinceritate. Și, ca și la ședința comitetului, când i se dăduse postul, Andrew se gândi: „Acest om mi-e prieten”.

VII

Vestea că secretarul își încredințase fișa sa lui Andrew se răspândi repede în circumscripție și contribui enorm la stăvilirea valului crescând de impopularitate a noului doctor.

În afară de avantajele materiale ce le redobândeau, atât

Christine cât și Andrew se simțiră mai bine după vizita lui Owen. Până acum societatea din Aberlath îi ignorase complet pe amândoi. Deși Christine nu vorbea niciodată despre asta, erau momente, în timpul lungilor absențe ale lui Andrew, plecat să-și viziteze pacienții, când ea se simțea foarte singuratică. Soțiile funcționarilor superiori ai Companiei erau prea conștiente de propria lor importanță, pentru a veni în vizită la soțiile medicilor asistenți. Doamna Llewellyn, care le făgăduise o afecțiune nemuritoare și încântătoare excursii cu automobilul la Cardiff, își lăsă cartea de vizită într-o zi când Christine era plecată, iar după aceea nu se mai auzi nimic despre dânsa. Soțiile doctorilor Medley și Oxborrow, de la policlinica din est, prima un fel de iepuraș alb și puțin afectuos, cea de a doua o fanatică deșirată, care era în stare să vorbească ceasuri în șir – ceea ce era ușor de urmărit privind arătătoarele pendulei stil Regentă, cumpărată de ocazie! – despre misiunile religioase în Africa Occidentală, se dovediseră foarte puțin atrăgătoare. Părea într-adevăr că nu există nicio comunitate de vedere, niciun raport social între medicii asistenți sau soțiile lor. Erau indiferenți, umili și, judecând după relațiile în care se aflau cu cei din oraș, chiar ignorați.

Într-o după-amiază de decembrie, pe când se înapoia acasă pe drumul lăturalnic care ducea de-a lungul crestei dealului, Andrew văzu venind spre el un tânăr cam de aceeași vârstă cu dânsul, slab, dar ținându-se foarte drept. Îl recunoscuse numaidecât: era Richard Vaughan. Prima lui pornire fu să treacă pe partea cealaltă a străzii pentru a-l evita. Dar după aceea se gândi întărâtat: la ce bun? Puțin îmi pasă de el.

Se pregăti să treacă pe lângă Vaughan cu privirea ațintită în altă parte, când, spre surpriza lui se auzi strigat de o voce prietenoasă, aproape glumeată:

— Bună ziua! Dumneata ești tipul care l-ai trimis pe Ben Chenkin înapoi la muncă, nu-i așa?

Andrew se opri, ridicându-și ochii cu precauțiune; părea că vrea să spună: „Ei și ce? Nu am făcut-o pentru

dumneata!” Deși răspunse foarte politicos, el își zise că nu era dispus să se lase luat de sus nici măcar de fiul lui Edwin Vaughan. Familia Vaughan era de fapt proprietara Companiei din Aberlath, încasând toate veniturile minelor din vecinătate. Erau oameni bogați, exclusiviști, inaccesibili. Acum când bătrânul Edwin se retrăsese la moșia sa de lângă Brecon, Richard, unicul său fiu, preluase conducerea Companiei. De curând căsătorit, el își clădise o casă mare și modernă care domina orașul.

Ciupindu-și mustața sa rară, Richard spuse, privindu-l pe Andrew:

— Mi-ar fi plăcut să văd mutra lui moș Ben.

— Nu am găsit-o deosebit de amuzantă.

Vaughan strâmbă din buze, acoperindu-și gura cu mâna la această ripostă care dovedea cât de țeapănă este mândria scoțiană. El spuse pe un ton voit nepăsător:

— Sunteți cei mai apropiați vecini ai noștri. Nevastă-mea, care în săptămânile astea a fost plecată în Elveția, o să vă facă o vizită, acum că v-ați instalat.

— Mulțumesc! răspunse Andrew tăios pornind mai departe.

În seara aceea, la ceai, îi povesti Christinei, cu ironie, întâmplarea:

— Ce i-o fi trecut prin cap, ia spune-mi? L-am văzut întâlnindu-l pe Llewellyn pe stradă și abia s-a îndurat să dea din cap. Poate că-și închipuie că o să mă convingă să-i trimit încă vreo câțiva muncitori înapoi, la lucru, în minele lui afurisite.

— Ei, ei, Andrew – protestă Christine – asta e un cusur al tău: ești bănuitor, îngrozitor de bănuitor cu oamenii.

— Cred și eu că am să fiu bănuitor cu asta. Un înfumurat nesuferit, putred de bogat, care arborează o cravată studentască¹¹ sub mutra lui urâtă. „Nevastă-mea a chiuit în Alpi în timp ce voi ați tras pe dracu’ de coadă pe dealul

¹¹ În culorile tradiționale ale vechilor Universități (oxford, Cambridge, etc.).

Mardy. O să vină în vizită la nevasta dumitale!” Hm! O și văd venind la noi! Și chiar dacă vine – Andrew o privi deodată dârz pe Christine – vezi, ai grijă și n-o lăsa să te ia de sus.

Christine răspunse cu un ton mai răstit ca oricând în aceste luni de miere:

— Cred că știi cum trebuie să mă port!

În ciuda prezicerilor lui Andrew, doamna Vaughan îi făcu o vizită Christinei și rămase, după cât se părea, mult mai mult decât ar fi cerut simpla politețe convențională. Când Andrew sosi acasă seara, o găsi pe Christine veselă, cu obraji ușor colorați și cu înfățișarea cuiva care s-a distrat bine. Ea răspunse foarte rezervată întepăturilor lui ironice și recunoscă că vizita doamnei Vaughan fusese reușită.

— Îmi închipui că ai scos toată argintăria familiei – o luă el peste picior – cele mai bune porțelanuri, samovarul suflat cu aur? O! Și o prăjitură de la Parry.

— Nu, răspunse ea netulburată, am mâncat pâine cu unt și am folosit ceainicul cafeniu.

El înălță din sprâncene cu un aer sarcastic.

— Și i-a plăcut?

— Sper că da!

După această conversație pe Andrew îl sâcăi ceva, o emoție pe care – chiar dacă ar fi vrut s-o analizeze – nu ar fi putut-o defini pe deplin. Zece zile mai târziu, când doamna Vaughan îl chemă la telefon și îl invită pe el și pe Christine la masă, fu zguduit. Christine era în clipa aceea la bucătărie, unde făcea o tortă, așa că el fu acel care răspunse la telefon.

— Regret, dar mi-e teamă că este imposibil. În fiecare seară am dispensar, până aproape de ora nouă.

— Dar cu siguranță că duminica, nu? – Vocea ei era limpede și fermecătoare. – Veniți la cină duminica viitoare? Atunci, s-a aranjat! Vă așteptăm!

El dădu fuga în bucătărie.

— Blestemații ăștia de granguri, prietenii tăi, ne-au agățat pentru o masă. Nu putem să mergem! Sunt absolut convins că duminica viitoare, seara, o să am o naștere.

— Ia ascultă, Andrew Manson! – Ochii ei străluciseră la

auzul invitației, dar îi vorbi cu severitate. – Încetează cu prostiile. Suntem săraci și toată lumea știe asta. Tu porți haine vechi și eu fac pe bucătăreasa. Dar nu are nicio importanță. Tu ești doctor, și încă un doctor bun, și eu sunt soția ta. – Expresia ei se împlânzi pentru o clipă. – Mă ascuți? Da, s-ar putea să te surprindă, cunosc obligațiile mele, din certificatul de căsătorie vârat în sertarul din fund al dulapului. Soții Vaughan au o grămadă de bani, dar asta nu este decât un amănunt – pe lângă faptul că sunt oameni amabili, fermecători și inteligenți. Suntem nespuse de fericiți aici noi doi, dragul meu, dar trebuie să avem prieteni. De ce să nu fim prieteni cu Vaughanii, dacă ei doresc aceasta? Nu are de ce să-ți fie rușine că ești sărac. Nu te mai gândești la bani, la situație și la toate astea, și învață să iei oamenii așa cum sunt.

— Mă rog... bodogăni el.

Duminică o însoți pe Christine cu o expresie de indiferență și cu o aparentă docilitate, mulțumindu-se să spună din colțul gurii, în timp ce mergeau pe alea bine întreținută, pe lângă un teren de tenis nou:

— Probabil că n-au să ne lase înăuntru, când or să vadă că nu sunt în frac.

Dar în ciuda așteptărilor sale, fură bine primiți. Fața urâtă și osoasă a lui Vaughan surâdea ospitalieră deasupra unui recipient de argint pe care, dintr-un motiv inexplicabil, îl scutura cu violență. Doamna Vaughan îi salută cu o simplitate neafectată. Mai erau acolo alți doi musafiri, profesorul Challis și soția lui, care își petreceau week-end-ul cu Vaughanii.

Savurând primul cocktail din viața lui, Andrew inspectă camera spațioasă cu un covor roșcat și plină de flori, cărți și mobilă veche ciudat de frumoasă. Christine discuta bine dispusă cu Vaughan, soția lui și doamna Challis, o femeie vârstnică, ale cărei zbârcituri din colțurile ochilor denotau o fire veselă. Simțindu-se izolat și în centrul atenției tuturor, Andrew se apropie pe nesimțite de Challis care, în ciuda unei bărbi albe, impunătoare, lichida foarte expeditiv și plin de

voioșie cel de al treilea cocktail.

— Poate că vreun medic tânăr și priceput, spuse el zâmbind lui Andrew, o să binevoiască să cerceteze care este rolul exact al măslinii în cocktailul Martini? Să știi, te anunț dinainte că am anumite bănuieli. Dar dumneata ce crezi, doctore?

— Eu... se bâlbâi Andrew, eu n-aș putea spune...

— Teoria mea, continuă Challis, căruia i se făcu milă de el, este că e vorba de o conspirație între patronii de baruri și tipii neospitalieri ca prietenul nostru Vaughan. O exploatare a legii lui Archimede. – El clipi iute sub sprâncenele lui stufoase și negre. – Prin simpla acțiune de deplasare, ei speră să facă o economie de gin.

Andrew nici nu putu măcar să suradă din cauză că se gândea numai la propria lui stângăcie. Nu avea niciun fel de aptitudini mondene și nu fusese în viața lui într-o casă atât de elegantă. Nu știa ce să facă cu paharul gol, cu scrumul țigării, cu propriile – da, cu propriile-i mâini! Se simți fericit când se duseră la masă, dar aici se simți din nou prost. Era o masă simplă dar admirabil servită: pe fiecare farfurie aștepta o ceașcă plină cu supă fierbinte, care fu urmată de salată de pui compusă în întregime din piept de pasăre și din inimă de lăptuci, de o savoare stranie și delicată. Andrew ședea alături de doamna Vaughan.

— Soția dumitale este fermecătoare, doctore Manson, observă ea liniștită, în timp ce se așezau la masă.

Era o femeie înaltă, subțire și elegantă, cu o aparență foarte gingașă, cătuși de puțin frumoasă, dar cu ochi mari și inteligenți și cu maniere distinse. Colțurile gurii ei foarte mobile se ridicau mereu în sus, ceea ce dădea într-un fel impresia că este spirituală și bine crescută.

Ea începu să-i vorbească despre munca lui, spunându-i că Vaughan auzise în mai multe rânduri de seriozitatea cu care lucra. Încercă apoi cu multă amabilitate să-l facă să vorbească, întrebându-l cu un aer interesat, cum considera că ar putea îmbunătăți condițiile pentru exercitarea medicinei, în districtul lor.

— Păi... știu eu... răspunse el, vărsând cu stângăcie supa pe fața de masă. Cred că... ar trebui să se utilizeze mai mult metodele științifice.

Țeapăn și cu limba legată, tocmai când se iveau subiectul lui favorit cu care o fermecase ceasuri de-a rândul pe Christine, el își pironi ochii în farfurie, până ce, spre marea lui ușurare, doamna Vaughan intră în discuție cu Challis, celălalt vecin al ei.

Challis – care se dovedea a fi profesor de metalurgie la Cardiff și lector pentru aceeași materie la Universitatea din Londra – precum și membru în faimosul Consiliu de muncă al minerilor – era un vorbitor vesel și strălucit. Vorbea cu tot corpul, cu mâinile, cu barba, discutând, râzând, explodând, gungurind și între timp se îndopa cu cantități enorme de mâncare și băutură ca un fochist care umple nebunește cuptorul locomotivei. Dar conversația sa era interesantă și toți cei de la masă păreau că o apreciază.

Andrew însă refuză să recunoască valoarea celor ce se discutau și-i asculta în silă, vorbind despre muzică, despre calitățile muzicii lui Bach apoi, printr-unul din salturile uimitoare ale lui Challis, despre literatura rusă. Auzi pomenindu-se numele lui Tolstoi, Cehov, Turgheniev, Pușkin. „Ce se umflă așa în pene bursucul ăsta bătrân? Aș vrea să-l văd descurcându-se cu o traheotomie, să zicem, într-o bucătărie din strada Cefan. Cu astea nu ar ajunge departe acolo!”

Dar Christine petrecea de minune. Privind-o cu coada ochiului, Andrew o văzu zâmbindu-i lui Challis și o auzi luând parte la conversație. Nu era afectată, ci perfect naturală. O dată sau de două ori făcu aluzie la clasa în care predase la școala comunală din strada Bank. Andrew era uluit constatând cât de bine îi ținea piept profesorului, cât de repede și cu câtă vioiciune făcea observații. Începuse s-o vadă pe soția lui, de parcă atunci ar fi descoperit-o, într-o lumină nouă și ciudată. „Pare că știe totul despre scriitorii ruși, mormăi el în sinea lui. Curios că nu-mi vorbește niciodată despre ei!” Și mai târziu, când Challis o mângâie pe

mână, se întrebă: „Nu poate să-și țină ramolitul ăsta mâinile acasă? Nu are și el o nevastă a lui?”

În vreo două rânduri văzu privirea Christinei care încerca să stabilească cu el o legătură tainică și se strădui de mai multe ori să îndrepte conversația în direcția lui.

— Soțul meu este foarte preocupat de sănătatea muncitorilor din minele de antracit, domnule profesor. A început o serie de cercetări asupra consecințelor inhalării prafului.

— Da, da, suflă Challis, întorcând o privire interesată spre Manson.

— Nu-i așa, dragul meu? îl încurajă Christine. Îmi povesteai despre asta mai deunăzi...

— Oh, nu știu, mormăi Andrew, probabil că nu iese nimic din toate chestiile astea. Nu am încă destule date.

Poate că acest Challis ar fi putut să-l ajute. Nu că i-ar fi cerut sprijinul, dar faptul că era în legătură cu Consiliul de muncă al minerilor, era desigur un prilej minunat. Dintr-un motiv de neînțeles supărarea lui se întoarse împotriva Christinei. În timp ce se înapoiau acasă, spre sfârșitul serii, el suferea în tăcere de gelozie și în aceeași tăcere o precedă în dormitor.

În timp ce se dezbrăcau – ceremonie de obicei familiară și comunicativă, când el, cu bretelele atârând și cu o perie de dinți în mână, comenta diferitele evenimente ale zilei – Andrew își feri de data aceasta cu încăpățănare privirea.

Christine îl întrebă:

— Ne-am distrat bine, nu-i așa, dragul meu?

El răspunse cu multă politețe:

— Da, minunat!

În pat, rămase la margine, departe de ea, împotrivindu-se printr-un sforăit lung și răsunător, mișcării ușoare pe care simți că o făcuse Christine spre dânsul.

În dimineața următoare, aceeași senzație de stânjeneală stăruia între dânsii. El se duse la lucru îmbufnat, scos din sârite proteste – cu totul altul decât era de obicei. Pe la cinci după-amiază, în timp ce își lua ceaiul, se auzi soneria de la

ușă.

Era șoferul lui Vaughan cu o grămadă de cărți și cu un buchet enorm de narcise.

— Din partea doamnei Vaughan, doamnă, spuse el zâmbind și ducând mâna la șapcă înainte de a pleca.

Christine se întoarse în salon cu brațele încărcate și cu o figură radioasă.

— Ia te uită, iubitele, strigă ea cu vioiciune, ce drăguț din partea lor! Doamna Vaughan mi-a împrumutat operele complete ale lui Trollope¹². Totdeauna mi-am dorit să le citesc. Și niște flori atât de minunate!

El se ridică bătos și răspunse rânjind:

— Foarte drăguț! Cărți și flori din partea doamnei de la conac! Îți trebuie neapărat așa ceva ca să înduri viața cu mine. Nu sunt destul de deștept pentru tine. Nu sunt unul dintre vorbăreții aceia sclipitori care – după cât se pare – ți-au plăcut atât de mult aseară. Eu nu știu limba rusă. Nu sunt decât un păcătos de medic asistent din cei mai de rând.

— Andrew, cum poți!... Fața ei se golise parcă de sânge.

— Este adevărat, nu? Mi-am dat seama de asta în timp ce făceam pe imbecilul la masa aia afurisită. Doar am și eu ochi ca să văd. Te-ai și săturat de mine. Eu nu sunt bun decât să umblu prin noroaie, să ridic pături murdare și să mă umplu de purici. Acum sunt prea neciopleit pentru gustul tău.

Înfruntându-l cu fața ei palidă, cu ochii întunecați și jalnici, Christine spuse cu fermitate:

— Cum poți să vorbești așa? Te iubesc pentru tine însuți, așa cum ești, și nu am să iubesc niciodată pe altcineva.

— Așa se pare! mârâi el și ieși trântind ușa.

Timp de cinci minute rămase în bucătărie abia stăpânindu-și mânia, umblând de colo până colo și mușcându-și buzele, apoi dintr-o dată se întoarse și dădu năvală în salon unde ea rămăsese în picioare cu capul

¹² Anthony Trollope (1815-1883) romancier englez cu tendințe realiste care mai ales în perioada 1855-1870 s-a bucurat de o mare faimă nu într-un totu îndreptățită.

plecat, cu un aer deznădăjduit, privind țintă spre foc. O luă cu sălbăticie în brațe.

— Chris, draga mea, strigă el mistuit de remușcări. Îmi pare rău, pentru numele lui Dumnezeu, iartă-mă! Nu am crezut un cuvânt din cele spuse. Sunt un prost gelos și nebun. Te ador!

Se îmbrățișară strâns, cu violență pătimasă. Mirosul de narcise plutea în aer.

— Nu-ți dai seama, spuse ea, că aş muri fără tine?

După aceea, în timp ce Christine ședea cu obrazul lipit de al lui, Andrew spuse timid întinzând mâna după o carte:

— De altfel – cine este individul ăsta, Trollope? Vreau să-mi explici, iubito. Nu sunt decât un bădăran incult.

VIII

Iarna trecu. Andrew avea acum un stimulent în plus, munca sa de cercetare a inhalațiilor de praf, pe care o începuse, examinând sistematic, după un plan dinainte întocmit, pe fiecare dintre pacienții lui care lucra în minele de antracit. Serile petrecute împreună cu Christine îl umpleau de fericire – mai mult chiar decât înainte. Ea îl ajuta să-și transcrie notele și când se întorcea acasă de la consultațiile de seară, o găsea muncind în fața unui frumos foc de cărbuni. Un avantaj al districtului era că nu duceau lipsă de cărbuni ieftini.

Deseori aveau lungi convorbiri în care îl uimea vastitatea cunoștințelor ei și varietatea cărților pe care le citise, deși Christine nu își afișa niciodată cultura. Andrew începu de asemenea să discerne la ea o finețe de instinct, o intuiție care făcea ca judecățile ei asupra literaturii, muzicii și mai ales asupra oamenilor, să fie neobișnuit de juste.

— Fi-rar să fie! spunea el ca s-o necăjească, abia încep să-mi cunosc nevasta. După ce o să ne fie capul tobă de toate astea, facem o pauză de jumătate de oră și te bat la pichet. – Învățaseră acest joc de la Vaughani.

Pe măsură ce zilele se lungiră și fără să-i spună lui nimic, Christine începu să deștelenească jungla care era grădina lor. Jenny, fata în casă, avea un unchi dinspre partea bunicii – era foarte mândră de această rubedenie – un bătrân miner pensionar care, pentru zece pence pe oră, deveni ajutorul Christinei.

Într-o după-amiază de martie, trecând peste podul dărăpănat, Manson îi găsi lângă pârâu, dând un asalt împotriva cutiilor ruginite de conserve, care zăceau acolo.

— Hei, voi de colo! le strigă el de pe pod. Ce faceți? Îmi stricați pescuitul.

Christine răspunse glumelor sale scuturând cu vioiciune din cap.

— Așteaptă și ai să vezi!

În câteva săptămâni, ea smulse toate buruienile și curăți potecile lăsate în paragină. Albia pârăului fusese curățată, iar malurile lui aveau un aspect îngrijit. O nouă grotă făcută din pietrele care zăceau risipite prin parc, se găsea în fundul vâlceleii. Grădinarul lui Vaughan, John Roberts, venea mereu aducând cepe de flori și mlădițe și dând sfaturi, într-un adevărat triumf, Christine îl luă pe Andrew de braț și-l duse să vadă primele narcise.

Apoi, în ultima duminică din martie, fără să se anunțe, veni în vizită la dâșii, Denny. Ei îl primiră cu brațele deschise, plini de încântare. Era o deosebită plăcere pentru Manson să revadă statura lui îndesată, fața roșie și sprâncenele bălaie. După ce îl duseră pretutindeni în casă și grădină, îl hrăniră cât putură mai bine și-l instalară în cel mai moale fotoliu al lor, Christine și Andrew îi cerură cu lăcomie să le spună ultimele noutăți.

— Page s-a dus, anunță Philip. Da, săracul de el, a murit acum o lună. O nouă hemoragie. Și s-a nimerit bine! – Trase din pipă strângând din ochi, cu obișnuitul său cinism. – Blodwen și prietenul tău, Rees, par decise să se căsătorească.

— O nuntă de aur – dintru început, spuse Andrew cu amărăciune înăbușită. Sărmanul Edward!

— Page era un om de treabă, un bun G.P., reflectă Denny. Tu știi bine cât de mult urăsc până și sunetul acestor două litere fatale și tot ceea ce reprezintă ele. Dar Page le-a suportat cu ușurință.

Se făcu tăcere, în timp ce se gândeau amândoi la Edward Page. În toți acești ani de muncă petrecuți în mijlocul grămezilor de zgură din Blaenelly, își dorise atât de mult să plece la Capri, să se bucure de păsările și soarele acelor meleaguri!

— Și tu ce mai faci, Philip? întrebă Andrew în cele din urmă.

— O, nu prea știu. Încep să devin neliniștit, surâse Denny fără veselie. Blaenelly nu a mai fost același, după ce voi doi ați șters-o. Cred că am să fac o călătorie, pe undeva prin străinătate. Poate ca doctor pe un vas – dacă vor binevoi să mă angajeze pe vreun vas de comerț.

Andrew tăcu, din nou necăjit la gândul că acest om inteligent, acest chirurg cu adevărat talentat își irosea viața cu bună știință, cu un fel de sadism îndreptat parcă împotriva lui însuși. Dar oare își irosea Denny cu adevărat viața? Christine și el vorbiseră deseori despre Philip, încercând să dezlege enigma carierei sale. Știa în mod vag că se căsătorise cu o femeie care din punct de vedere al apartenenței sociale îi era superioară. Ea încercase să-l modeleze conform uzanțelor impuse unui medic de țară, care nu se putea fâli că operează bine patru zile pe săptămână, dacă nu vâna în celelalte trei. După cinci ani de efortări din partea lui Denny, ea îl răsplăti, părăsindu-l foarte liniștită pentru un alt bărbat. Nu era de mirare că Denny se refugiase în acel colțișor retras, disprețuind convenționalismul și urând orice vederi rigide. Poate că într-o zi, își va reface viața.

Stătură de vorbă toată după-amiaza și Philip rămase până la ultimul tren, ascultând plin de interes relatările lui Andrew despre condițiile în care se profesa medicina în Aberalaw. Când Andrew îi vorbi indignat despre problema procentajului dedus de Llewellyn din salariul asistenților, el

spuse cu un zâmbet ciudat:

— Nu te văd eu răbdând asta multă vreme.

După plecarea lui Philip, Andrew își dădu seama, încetul cu încetul, pe măsură ce zilele treceau, de un gol, de o lacună bizară, care exista în activitatea lui. La Blaenelly, avându-l pe Philip alături, fusese întotdeauna conștient de o legătură comună, de un țel precis pe care îl urmăreau amândoi. Dar în Aberalaw nu exista o astfel de legătură, colegii săi nu aveau un asemenea țel comun. Doctorul Urquhart de la Policlinica din vest era, în ciuda umorului său feroce, un om cumsecade, dar era bătrân, destul de rutinier și absolut lipsit de inspirație. Deși o lungă experiență îl făcea capabil, după cum spunea el, să adulmece pneumonia în clipa în care își vâra nasul în odaia bolnavului, deși era îndemânat în aplicarea de atele și ghipsuri, deși era un adept al tratamentului cruciform al furunculelor, deși din când în când avea prilej de satisfacție, dovedind că este în stare să facă anumite operații mai mici, Urquhart era totuși în multe privințe, uluitor de înapoiat. El reprezenta în mod limpede în ochii lui Andrew vechiul tip de „doctor de familie”, așa cum îl vedea Denny – abil, muncitor, experimentat – un doctor privit cu înduioșare de către pacienții lui și de marele public, dar care nu deschisese un tratat medical de douăzeci de ani și care era aproape primejdios de puțin la curent cu noutățile științifice. Deși Andrew era întotdeauna doritor să înceapă discuții cu Urquhart, bătrânul dispunea de prea puțin timp pentru „discuții profesionale”. Când își termina ziua de muncă, el își bea supa lui din conserve – cea de roșii era supa lui favorită – își lustruia cu glasspapier ultima vioară construită cu mâinile lui, își cerceta porțelanurile, apoi se ducea la club ca să fumeze și să joace dame.

Ceilalți doi asistenți de la policlinica din est erau la fel de puțin interesați. Doctorul Medley, cel mai în vârstă dintre ei, om de aproape cincizeci de ani, cu o figură sensibilă și inteligentă, era din nefericire aproape cu desăvârșire surd. Dacă nu ar fi fost această infirmitate – care dintr-un motiv

sau altul este socotită întotdeauna amuzantă – Charles Medley ar fi fost mult mai mult decât un simplu medic asistent în văile miniere din Țara Galilor. Era, ca și Andrew, în primul rând medic. Ca diagnostician era remarcabil, dar când pacienții îi vorbeau, nu auzea nimic. Bineînțeles, le citea cuvintele pe buze, dar era timid, căci deseori făcea greșeli ridicole. Era foarte penibil să vezi privirea lui preocupată, ațintindu-se într-un fel de întrebare deznădăjduită asupra buzelor persoanei care îi vorbea. Temându-se să nu facă erori grave, nu prescria niciodată decât doze infime – din orice medicament. O ducea prost, căci numeroasa-i familie îi dădea multe griji și cheltuieli și, deopotrivă cu veștejită lui soție, devenise o făptură ștearsă, deosebit de înduioșătoare, care trăia cu frica în sân ca nu cumva doctorul Llewellyn sau comitetul să-l concedieze pe neașteptate.

Celălalt doctor asistent, Oxborrow, era o fire foarte diferită de sărmanul Medley și Andrew îl simpatiza chiar mai puțin. Oxborrow era un om gras, cu degetele ca niște cârnăciori și vorbea cu o cordialitate agitată. Andrew se gândea deseori că, dacă ar fi avut ceva mai multă îndrăzneală, Oxborrow ar fi putut deveni un admirabil bookmaker. Fapt este că Oxborrow, întovărașit de soția lui care cânta la un harmoniu portativ, se ducea duminica după-amiază în orașul vecin Fernley – deoarece eticheta îi interzicea să se producă la Aberlath – și acolo, în piață, își instala o măsuță acoperită cu un covor și ținea un miting religios în aer liber. Oxborrow era un predicator laic al evangheliei. Andrew nu admira această fervoare, în care Oxborrow afișa o emotivitate jenantă. Plângea când nici nu te așteptai și se ruga într-un fel și mai surprinzător. O dată, găsindu-se în fața unui caz greu de naștere și văzând că nu izbutește nimic, în ciuda eforturilor sale, el căzuse brusc în genunchi lângă pat și începuse să bâiguie, rugându-l pe Dumnezeu să facă o minune cu biata femeie. Urquhart, care nu putea să-l sufere pe Oxborrow, îi povesti întâmplarea lui Andrew – căci Urquhart fusese acela care, chemat și el să ajute, se urcase

cu bocancii în pat și reușise să scoată copilul cu forcepsul.

Cu cât Andrew îi cunoștea mai bine pe colegii săi și condițiile în care lucrau, cu atât mai mult simțea dorința de a colabora cu ei. Deocamdată între ei nu era nicio unitate, niciun sentiment de colaborare și foarte puțină prietenie. Erau porniți unul împotriva celuilalt și, în virtutea sistemului obișnuit de concurență care exista între medicii din toată țara, fiecare căuta să pună mâna pe cât mai mulți pacienți cu puțință. Rezultatul era adesea suspiciunea reciprocă și resentimente personale. De pildă, Andrew îl văzuse pe Urquhart la policlinică, luând sticla de medicament pe jumătate goală din mâna unui pacient care ceruse să fie mutat de la Oxborrow la dânsul. După ce o destupase, mirosind-o cu dispreț, Urquhart explodase: „Vasăzică, asta ți-a dat Oxborrow, fi-r-ar al dracului să fie! Te-a otrăvit, încetul cu încetul”.

Între timp, profitând de antagonismele existente, doctorul Llewellyn își lua pe tăcute porția sa din salariul fiecărui asistent. Aceasta îl durea cumplit pe Andrew, care tânjea de dorința de a face un alt aranjament, de a institui o înțelegere nouă și mai bună, care să permită asistenților să se cunoască, fără să-l mai subvenționeze pe Llewellyn. Dar dificultățile pe care le întâmpina el însuși, sentimentul că este un venetic și, mai presus de toate, greșelile pe care le săvârșise la început în propriul său sector îl făceau să fie prudent. Abia atunci când îl întâlnește pe Con Boland se hotărăște să treacă la marea încercare.

IX

Într-o zi, pe la începutul lui aprilie, Andrew își descoperi o măsea cariată. Plecă deci, într-o după-amiază din săptămâna următoare, în căutarea dentistului Asociației. Nu-l cunoscuse încă pe Boland și nu știa care sunt orele lui de consultație. Când ajunse în piață, unde se găsea micul cabinet dentar al lui Boland, găsi lipit pe ușa încuiată un

aviz scris cu cerneală roșie: „Plecat la o extracție. În caz de urgență, adresați-vă la domiciliu”.

După o clipă de gândire Andrew se hotărî că, din moment ce tot era acolo, ar putea cel puțin să-și ia oră la dentist. După ce se informă unde locuia Boland, iscodind pe unul din băieții care se învăteau prin fața cofetăriei „Valey Ice Cream Saloon”¹³, el porni spre locuința dentistului, o vilă mică și cam izolată, la marginea de răsărit a orașului.

În timp ce urca pe poteca neîngrijită care ducea spre ușa de la intrare, auzi un ciocănit puternic. Privind prin porțile larg deschise ale unui șopron dărăpănat, de lemn, care se afla lângă casă, văzu un bărbat voinic cu părul roșu, numai în cămașă, care ataca violent cu ciocanul caroseria desfăcută a unui automobil. În aceeași clipă, acesta îl zări și el pe Andrew.

— Bună ziua! îi spuse dânsul.

— Bună ziua! răspunse Andrew cu oarecare prudență.

— Ce cauți?

— Aș vrea să-mi iau oră la dentist. Eu sunt doctorul Manson.

— Intră, răspunse omul, fluturând ospitalier ciocanul.

Era Boland.

Andrew intră în șopronul de lemn, unde zăceau împrăștiate pretutindeni bucăți dintr-un automobil extraordinar de vechi. La mijloc stătea șasiul, sprijinit pe niște lăzi de ouă și – după toate aparențele – se putea deduce că fusese tăiat în două. Andrew își mută privirea de la această extraordinară performanță de mecanică și i-o arătă lui Boland:

— Asta este extracția?

— Da, conveni Con. Când mă satur de cabinet, mă reped până la garaj și mai meșteresc ceva pe la automobilul meu.

Ce te izbea de la început, în afară de accent – vorbea într-un dialect cu totul original – era faptul că folosea cuvântul garaj, pentru a descrie șopronul dărăpănat, și

¹³ Salonul de înghețată al văii.

cuvântul automobil, de câte ori pomenea de vehiculul descompus, folosind totdeauna o intonație de neîndoielnică mândrie.

— Nici n-o să-ți vină să crezi ce fac acum – continuă dânsul – afară de cazul că ai fi dotat cu un temperament de mecanic, așa cum sunt eu. Mașinuța asta o am de cinci ani, și – bagă de seamă – avea deja trei ani bătuți pe muchie când am cumpărat-o. Nici n-ai crede, văzând-o în halul ăsta, dar aleargă ca un iepure. Numai că e prea mică, Manson, e prea mică față de numărul actual al membrilor familiei mele – așa că sunt pe cale să o măresc. Vezi, am tăiat-o exact la mijloc și am să introduc o bucată în plus. Așteaptă să vezi, când o să fie gata, Manson! Își luă haina. O să fie destul de încăpătoare ca să intre în ea un regiment întreg. Hai acum la cabinet, să văd ce-i cu dintele dumat.

În cabinetul care era aproape în aceeași neorânduială ca și garajul și, trebuie să mărturisim, la fel de murdar, Con îi plombă măseaua, turuind fără oprire. Vorbea atât de mult și cu atâta vehemență, încât mustața-i roșie și stufoasă era veșnic stropită de picături de salivă. O șuviță din clăia sa de păr roșcat, care grozav mai avea nevoie de un tuns, îi intra mereu în ochi lui Andrew, în timp ce se apleca deasupra lui, servindu-se din amalgamul pe care îl înfipsea sub unghia murdă de ulei. Nu se ostenise să-și spele mâinile. Con nu se sinchisea de asemenea fleacuri! Era un om neglijent, impetuos, cu inima bună, generoasă. Și cu cât Andrew îl cunoștea mai mult, cu atât era mai captivat de umorul lui, de simplitatea, impulsivitatea și lipsa lui de prevedere. Con locuia de șase ani în Aberlath, nu-și pusese de o parte niciun penny și totuși se bucura din plin de viață. Era nebun după „mecanică”, născocind mereu tot felul de lucruri și își idolatriza automobilul. Însuși faptul că avea mașină era o glumă. Dar lui Con îi plăceau glumele, chiar când se întorceau împotriva lui. Îi povesti lui Andrew de împrejurarea când, chemat de un important membru al comitetului, ca să-i scoată o măsea, se dusesse la locuința pacientului, crezând că are în buzunar cleștele, pentru a

descoperi că încerca să apuce dintele cu o cheie franceză.

O dată plomba făcută, Con își aruncă instrumentele într-un borcan de marmeladă plin cu soluție de lizol – ceea ce satisfăcea concepția sa despre aseptie – și îl invită pe Andrew să vină la el acasă să ia ceaiul.

— Hai, hai, stăruie el pe un ton ospitalier, trebuie să-mi cunoști familia. Și ajungem la timp: este ora cinci.

Când sosiră acasă, familia dentistului își lua tocmai ceaiul. Dar erau cu toții prea obișnuiți cu excentritățile lui pentru a se lăsa tulburați de faptul că venise cu un străin. În camera caldă și neorânduită, doamna Boland ședea în capul mesei cu un prunc căruia îi dădea să sugă. Alături de ea stătea Mary, în vârstă de cincisprezece ani, liniștită, timidă – singurul membru al familiei cu păr negru și „favorita lui tăticu” după cum o prezentă Con; ea avea de pe acum un salariu frumușel, ca funcționară la bookmakerul Joe Larkins din piață. Lângă Mary ședea Terence, în vârstă de doisprezece ani iar alți trei copii mai mici se învârtteau în jurul mesei, ținând, pentru a fi luați în seamă de tatăl lor.

Toată această familie, în afară poate de timida Mary, afișa o veselie nepăsătoare care îl fermecă pe Andrew. Odaia însăși vorbea cu un accent unic, deosebit. Deasupra căminului și dedesubtul unei fotografii colorate a Papei Pius X, de care era agățață o ramură de salcie de la Paște, se uscau scutecele copilului. Pe bufet, alături de colivia murdară în care un canar scotea triluri voioase, se găsea corsetul făcut sul al doamnei Boland – îl scosese mai înainte, pentru a se simți mai comod – și un pachet început de biscuiți pentru câini. Șase sticle de bere sosite de curând de la băcănie odihneau pe dulap, alături de flautul lui Terence, iar într-un colț se aflau jucării stricate, ghete desperecheate, o patină ruginită, o umbrelă japoneză, două cărți de rugăciuni cam slinoase și un exemplar din revista *Photo-bits*¹⁴.

Dar în timp ce-și bea ceaiul, Andrew era de-a dreptul

¹⁴ Imagini fotografice.

fascinat de doamna Boland. Nu putea pur și simplu să-și ia ochii de la dânsa. Palidă, visătoare, netulburată, ea stătea în tăcere la masă, îngurgitând nenumărate cești de ceai negru, în timp ce copiii foiau în jurul ei, iar pruncul se hrănea în văzul tuturor de la generosul izvor matern. Ea zâmbea, făcea semn cu capul, tăia pâine pentru copii, turna ceai, bea și dădea pruncului să sugă, totul cu un fel de placiditate absentă, ca și cum anii zgomotoși, trăiți în murdărie și promiscuitate – suportând efervescența lui Con – o făcuseră să devină de o indiferență angelică, situând-o în înălțimi cerești, unde era izolată și imună.

Andrew aproape că scăpă ceașca din mână când, privind deasupra capului lui, ea i se adresă cu o voce blândă, care cerea iertare:

— Am vrut să vin în vizită la doamna Manson, doctore, dar am fost atât de ocupată...

— Pentru numele lui Dumnezeu! și Con izbucni în râs. Ocupată, n-am ce spune! Nu avea rochie nouă, asta vrea să spună. Aveam bani puși de-o parte... dar fi-r-ar să fie, Terence sau vreunul din ceilalți a avut nevoie de niște încălțări noi. Nu-i nimic, mamă, așteaptă până ce lungesc eu automobilul și o să facem o vizită în stil mare. – Se întoarse spre Andrew, cu aerul cel mai firesc: O ducem greu, Manson, al dracului de greu. Avem cu ce să ne umplem pânțele, dar câteodată ne mai restrângem în ceea ce privește hainele. Comitetul ăsta e o adunătură de oameni zgârciți. Și bineînțeles, șeful cel mare își ia partea lui.

— Cine? întrebă mirat Andrew.

— Llewellyn ia o cincime din salariul meu – ca și din al dumitale.

— Dar pentru ce naiba?

— O! Vede și el câte un pacient de-al meu, din când în când. În ultimii șase ani a operat vreo doi bolnavi de-ai mei de chisturi dentare și face și pe specialistul radiolog, când e nevoie. Dar nu e bun de nimic – familia ieșise să se joace la bucătărie, așa încât Con nu se sfia să vorbească deschis – și el și mărețul lui automobil. Mașina aia, numai vopseaua e de

ea. Permite-mi să-ți aduc la cunoștință, Manson, că o dată când urcam dealul Mardy în urma lui, în micul meu autobuz, m-am hotărât să apăs pe accelerator. Mamă! Ar fi trebuit să-i vezi mutra, când l-am făcut să înghită praful în urma mea.

— Ascultă, Boland, spuse repede Andrew. Sistemul ăsta al lui Llewellyn de a lua a cincea parte din salariile noastre, este un impozit revoltător. De ce nu ne opunem?

— Ai?

— De ce nu ne opunem? repetă Andrew ridicând glasul. În timp ce vorbea simțea cum i se urcă sângele la cap... Este o nedreptate strigătoare la cer. Ne zbatem în nevoi, încercând să ne croim drumul... Ascultă, Boland, dumneata ești omul pe care-l căutam. Vrei să luptăm cot la cot? O să-i strângem în jurul nostru și pe ceilalți asistenți, o să facem un efort comun...

O licărire se aprinse și creșcu încetul cu încetul în ochii lui Con.

— Vrei să spui că te ridici împotriva lui Llewellyn?

— Da!

Con îi întinse solemn mâna.

— Manson băiete, declară el cu gravitate, consideră-mă alături de dumneata – de la bun început.

Andrew fugi acasă la Christine plin de elan, arzând de dorința de a se bate.

— Chris, Chris! Am găsit o comoară de băiat. Un dentist roșcovan, cam nebun... da, ca mine, știam că ai să spui asta. Dar ascultă, iubito, o să declanșăm o revoluție. – Râse înfierbântat: Ah, Dumnezeule, dacă ar ști bătrânul Llewellyn ce i se pregătește!

Andrew nu avea nevoie de sfaturile Christinei pentru a proceda cu prudență. Era hotărât să facă cu grijă fiecare pas. De aceea, în ziua următoare el începu printr-o vizită la Owen.

Secretarul se arătă interesat și foarte categoric. El îi spuse lui Andrew că acordul în chestiune era un aranjament liber consimțit între medicul-șef și asistenții săi. Întreaga

problemă se afla în afara jurisdicției comitetului.

— Înțelegi, doctore Manson – încheie Owen – doctorul Llewellyn este un om foarte priceput, excepțional de calificat. Ne considerăm norocoși să-l avem printre noi. El primește un salariu frumusețel din partea Asociației în calitate de conducător al serviciilor noastre medicale. Dumneavoastră, asistenții, sunteți de părere că trebuie să câștige mai mult...

„Pe dracu’!” se gândi Andrew. Plecă satisfăcut, îi chemă la telefon pe Oxborrow și pe Medley și îi convinse să vină la el în seara aceea. Urquhart și Boland făgăduiseră de mai înainte că vor veni. Andrew știa din unele discuții anterioare că toți cei patru asistenți resimt lipsa unei cincimi din salariul lor. O dată ce izbutea să-i strângă laolaltă, victoria era a lor.

Următorul pas fu convorbirea cu Llewellyn. Andrew ajunsese – după matură chibzuință – la concluzia că ar fi incorect din partea lui să nu-i dezvăluie din timp lui Llewellyn, intențiile sale. În după-amiaza aceea se afla la spital, dând o anestezie. În timp ce îl privea pe Llewellyn care opera – era o intervenție lungă și complicată, pe abdomen – el nu-și putea stăpâni un sentiment de admirație. Observația lui Owen era perfect adevărată: Llewellyn era uimitor de priceput și nu numai priceput, dar și foarte multilateral. El constituia excepția, acel unic exemplar care – așa cum ar fi spus Denny – confirma regula. Nimic nu îl deruta, nimic nu îl lua prin surprindere. Începând cu problemele administrative ale serviciilor de igienă, ale căror regulamente le știa pe dinafară, și până la ultimele procedee tehnice în radiologie, întreaga serie a acestor variate îndatoriri, îl găsea pe Llewellyn calm, pregătit și expert.

După operație, în timp ce Llewellyn se spăla pe mâini, Andrew se duse la el și, scoțându-și nervos halatul, începu:

— Iertați-mă că vorbesc despre asta, domnule doctor, dar mi-a fost imposibil să nu rămân impresionat de felul în care ați operat această tumoare. A fost foarte frumos.

Obrajii lui Llewellyn se colorară de mulțumire și răspunse cu multă cordialitate.

— Îmi pare bine că ți-a plăcut, Manson. Și, pentru că veni

vorba, să știi că te pricepi din ce în ce mai bine la anestezie.

— Nu, nu, mormăi Andrew, nu o să fac niciodată mare scofală cu treaba asta.

Urmă o pauză. Llewellyn continua să-și săpunească liniștit mâinile. Alături de el, Andrew își drese glasul nervos. Acum că sosise clipa să vorbească, aceasta i se părea aproape cu neputință. Cu chiu cu vai izbuti să bâiguie:

— Domnule doctor, mi se pare de datoria mea să vă spun... noi toți asistenții considerăm că nu este drept să vă plătim procentul acela din salariu. Mi-e grozav de neplăcut că trebuie să vă spun, dar... am de gând să propun să nu mai plătim. Pentru aceasta ne-am și dat întâlnire astă-seară – la mine acasă. Prefer să știți de pe acum, decât mai târziu. Aș... aș dori să fiți convins că cel puțin sunt corect în problema aceasta.

Înainte ca Llewellyn să-i poată răspunde și fără ca să-l mai privească, Andrew se răsuci în călcăie și părăsi încăperea. Ce prost vorbise! Dar oricum, *vorbise!* Atunci când îi vor trimite ultimatumul, Llewellyn nu-l va putea acuza că i-a infipt pumnalul în spate.

Întâlnirea la *Vale View* era fixată pentru seara la ora nouă. Andrew pregăti câteva sticle de bere și o rugă pe Christine să facă niște sandvișuri. După ce isprăvi, ea își puse pardesiul și se duse pentru un ceas la Vaughani. Plin de încordarea așteptării, Andrew umbla de colo până colo în hol, încercând să-și adune gândurile. Și iată că ceilalți veniră – Boland cel dintâi, apoi Urquhart, apoi Oxborrow și Medley împreună.

În salon, turnând bere și oferind sandvișuri, Andrew încercă să creeze o atmosferă cordială. Dat fiind că doctorul Oxborrow îi era aproape antipatic, i se adresă lui cel dintâi.

— Servește-te, Oxborrow, mai avem o grămadă de bere în pivniță.

— Mulțumesc, Manson! Vocea predicatorului era rece. Nu mă ating de alcool sub nicio formă. Este împotriva principiilor mele,

— În numele Domnului! rosti Con, cu mustața plină de spumă.

Nu era un început de prea bun augur. Medley mesteca sandvișurile, stătea tot timpul cu ochii la pândă, iar chipul, lui trăda neliniștea împietrită a surzilor. Berea și începuse să sporească agresivitatea naturală a lui Urquhart. După ce îl fixă cu insistență pe Oxborrow, timp de câteva minute, el strigă pe neașteptate:

— Acum că mă găsesc în tovărășia dumatăle, doctor Oxborrow, poate că o să binevoiești să-mi explici de ce Tudor Evans de pe Glyn Terrace, numărul șaptesprezece, a cerut să fie mutat de pe lista mea pe a dumatăle?

— Nu-mi amintesc cazul, răspunse Oxborrow, împreunându-și vârful degetelor, cu un aer distant.

— Dar eu îmi amintesc! explodează Urquhart. Este unul din cazurile pe care mi le-a furat Sfinția Ta medicală – și pe deasupra...

— Domnilor, strigă Manson, în panică, vă rog, vă rog! Cum putem să facem ceva, dacă ne certăm? Amintiți-vă pentru ce ne-am întrunit aici.

— Pentru ce ne-am întrunit aici? întrebă cu moliciune Oxborrow. Ar trebui să fiu la un bolnav – la ora asta.

Andrew, în picioare pe covorașul din fața căminului, cu o expresie încordată și serioasă întipărită pe față, se hotărî să ia taurul de coarne.

— Iată despre ce este vorba, domnilor! – Trase adânc aer în piept. – Sunt cel mai tânăr dintre dumneavoastră și nu practic medicina de multă vreme aici, dar sper... sper că nu mi-o veți lua în nume de rău!... Poate că tocmai pentru că sunt nou venit, am o perspectivă diferită a situației... situație pe care dumneavoastră ați acceptat-o prea multă vreme. Mie mi se pare în primul rând că sistemul nostru de aici este complet defectuos. Noi ne zbatem și ne agităm, folosind metode antideluvien, ca și cum am fi niște simpli medici de țară sau dintr-un orășel oarecare, luptându-ne unii cu ceilalți, și nu niște membri ai aceleași asociații medicale, având posibilități minunate să colaborăm unii cu ceilalți. Toți doctorii pe care i-am întâlnit, jură că asta este o profesie câinească. Au să vă spună că se spetesc muncind,

că veșnic aleargă, că nu au nicio clipă de răgaz, că nu au vreme nici măcar să mănânce, că sunt veșnic hărțuiți! Și de ce? Pentru că nu există nicio încercare de organizare în profesia noastră. Să luăm un singur exemplu, din ceea ce vreau eu să spun, deși aș putea să vă dau exemple cu zecile. Vizitele de noapte! Știți cu toții, cum ne băgăm seara în pat cu groaza că o să fim treziți și chemați la un pacient. Avem nopți proaste, pentru că s-ar *putea* să fim chemați. Hai să ne închipuim că *nu* ar fi cu puțință să fim chemați. Să ne închipuim că pentru început ne aranjăm așa ca să colaborăm pentru munca de noapte. Unul dintre noi preia pentru o săptămână toate vizitele de noapte și apoi este scutit de orice vizită de noapte, restul lunii, în timp ce vin la rând ceilalți. Nu ar fi minunat? Gândiți-vă ce odihniți ați fi pentru munca de zi...

Se întrerupse, observând fețele lor indifferente.

— Nu merge! se răsti Urquhart. La dracu'! Mai curând nu dorm nicio singură noapte pe lună decât să încredințez pe unul din pacienții mei șmecherului de Oxborrow. Hi-hi, când ăsta împrumută, nu dă niciodată înapoi.

Andrew îl întrerupse înfierbântat.

— Atunci să lăsăm asta... cel puțin până la o nouă întâlnire... deoarece nu putem să cădem de acord. Dar există un lucru asupra căruia suntem toți de acord. Și de aceea ne-am adunat aici: procentajul pe care i-l plătim doctorului Llewellyn. – Se opri. Îl priveau cu toții interesați – Llewellyn îi atingea doar la pungă. – Am căzut cu toții de acord că este nedrept. Am vorbit cu Owen despre asta. El spune că în privința asta comitetul nu are niciun amestec, că este vorba de un aranjament consimțit între doctori.

— Așa e – interveni Urquhart – îmi amintesc când s-a făcut aranjamentul. Acum vreo nouă ani. Pe atunci aveam doi nenorociți de asistenți, unul la policlinica din est și unul în circumscripția mea. Ei îi dădeau lui Llewellyn multă bătaie de cap cu pacienții lor, astfel încât, într-o bună zi el ne-a strâns pe toți și ne-a spus că nu are de gând să continue în felul acesta, dacă nu facem un aranjament cu

dânsul. Așa a început și așa a mers mai departe.

— Dar salariul pe care îl primește de la comitet acoperă toată munca lui la Asociație, iar din celelalte slujbe pe care le are îi curg banii cu grămada. Se scaldă în bani.

— Știu, știu – spuse Urquhart morocănos – dar bagă de seamă, Manson, același Llewellyn ne este deosebit de folositor și nouă, și el știe asta. Dacă ar vrea să ne facă rău, am fi într-o situație foarte proastă.

— De ce trebuie să-l plătim? stăruie Andrew inexorabil.

— Așa e, așa e! se amestecă în vorbă Con, umplându-și paharul.

Oxborrow aruncă o privire dentistului.

— Dacă îmi permiteți și mie să spun câteva cuvinte... Sunt de acord cu doctorul Manson, că este nedrept să ni se rețină o cotă din salariu. Dar adevărul este că doctorul Llewellyn ocupă o situație înaltă, are o înaltă calificare și face mare cinste Asociației. În afară de asta, el renunță la munca sa, pentru a lua asupra-și cazurile grave ale pacienților noștri.

Andrew îl privi țintă pe Oxborrow.

— Dumneata vrei să ți se ia cazurile grave?

— Bineînțeles – răspunse Oxborrow cu arțag – cine n-ar vrea?

— Eu – strigă Andrew – eu vreau să le păstrez – să le duc până la capăt.

— Oxborrow are dreptate, șopti Medley pe neașteptate. Aceasta este prima lege a profesiei medicale, Manson. Ai s-o înțelegi când ai să fii mai bătrân. Scapă de toate cazurile grave, scapă de ele, caută să scapi de ele!

— Ei, fi-r-ar să fie! protestă Andrew înfierbântat.

Discuția continuă timp de trei sferturi de oră, dar ei se tot învâртеau în cerc. În cele din urmă, Andrew, foarte enervat aruncă la întâmplare:

— Trebuie să rezolvăm această problemă. Mă auziți? Trebuie! Llewellyn știe că suntem împotriva lui, i-am spus azi după-amiază.

— Cum? strigară în același timp Oxborrow, Urquhart și

chiar Medley.

— Vrei să spui, doctore, că i-ai comunicat doctorului Llewellyn... – Pe jumătate ridicat de pe scaun, Oxborrow își ațintea privirea uluită asupra lui Andrew.

— Bineînțeles că i-am spus! Tot trebuia să o afle o dată și o dată. Nu înțelegeți? Nu avem decât să luptăm cot la cot, să prezentăm un front unit și *trebuie să învingem*.

— La dracu'! – Urquhart era verde la față. – Ești de o îndrăzneală! Habar n-ai câtă influență are Llewellyn. În toate are un cuvânt de spus! Mare noroc o să avem dacă nu ne dă afară pe toți. Ia închipuiți-vă ce m-aș face, dacă ar trebui să-mi caut o altă slujbă, la vârsta mea! – Se duse cu pași greoi spre ușă. – Ești un băiat de treabă, Manson, dar prea tânăr. Noapte bună!

Medley se și ridicase grăbit în picioare. Expresia ochilor lui spunea limpede că se va duce direct la telefon, pentru a-i spune doctorului Llewelyn, cu un ton de scuză, că el, Llewellyn, era un doctor minunat și că el, Medley, îl auzea perfect de bine. Oxborrow îl urmă numaidecât. În două minute nu mai rămase nimeni în cameră, afară de Con și Andrew și de resturile de bere.

Cei doi își goliră în tăcere paharele. Apoi Andrew își aminti că mai are încă șase sticle în cămară. Dădură gata și aceste șase sticle și începură să vorbească despre origine, rudele și caracterul lui Oxborrow, al lui Medley și al lui Urquhart. Se opriră îndeosebi asupra lui Oxborrow și asupra armoniului său. Nici nu o văzură pe Christine când se înapoie acasă și se duse sus, în dormitor. Își făcură unul celuilalt confidențe ca niște frați trădați în mod rușinos.

În dimineața următoare, Andrew se duse la pacienți cu o groaznică durere de cap și cu un aer foarte încruntat. În piață îl întâlni pe Llewellyn, în automobil, și când Andrew înălță capul cu un aer în același timp sfidător și rușinat, Llewellyn îi zâmbi radios.

Timp de o săptămână, Andrew își văzu de treabă, furios de înfrângerea suferită, abătut și amărât. Duminică dimineața, de obicei consacrată unei odihne lungi și pașnice, el izbucni pe neașteptate.

— Nu este vorba de bani, Chris, ci e o chestiune de principiu! Când mă gândesc la asta înnebunesc. De ce nu pot să trec cu vederea? De ce nu-mi place Llewellyn? Cel puțin, de ce îmi place câteodată și îl urăsc altă dată? Spune-mi cinstit, Chris, de ce nu mă prosternez la picioarele lui? Sunt invidios, ce se întâmplă?

Răspunsul ei îl ului:

— Da, cred că ești invidios.

— Cum?

— Nu-mi sparge timpanele, dragul meu. Mi-ai cerut să-ți răspund cinstit. Ești invidios, îngrozitor de invidios. Și de ce n-ai fi? Nu vreau să fiu măritată cu un sfânt. Am și așa destul de dereticat și de șters în casă, fără să mai existe și aureola ta.

— Dă-i drumul! mormăi el. Acum că ai început, vorbește de toate defectele mele. Bănuitor! Invidios! Mi-ai mai făcut reproșuri și înainte! A, și mai sunt și prea tânăr, după cât se pare. Octogenarul de Urquhart mi-a dat cu asta peste bot deunăzi!

Urmă o pauză, în timpul căreia el așteptă ca Christine să continue discuția. Apoi întrebă iritat:

— De ce aș fi invidios pe Llewellyn?

— Pentru că este foarte priceput, pentru că știe atâtea și... în primul rând pentru că are atâtea titluri de mână întâia.

— În timp ce eu nu am decât un nenorocit de M. B.¹⁵ de la o universitate scoțiană. Doamne Dumnezeule, acum cunosc barem adevărata ta părere despre mine. – Furios sări din pat și începu să umble încoace și încolo în pijama. – Ce

¹⁵ Medicine Bachelor (licențiat în științele medicale) – prima treaptă în calificarea unui medic din Anglia.

importanță au titlurile? Înșelătorie curată. Singurul lucru care contează este metoda, priceperea clinică. Nu cred niciun cuvânt, din toate minciunile care ni se servesc în manuale. Cred numai în ceea ce aud prin stetoscopul meu! Și în caz că nu știi, află că aud o grămadă de lucruri. Am început să descopăr niște chestiuni foarte interesante, în cercetările mele cu antracitul. Poate că într-o bună zi am să-ți fac o surpriză, scumpă doamnă. La naiba cu toate! Plăcută situație când un bărbat se trezește duminică dimineța și nevastă-sa îi spune că habar nu are de nimic.

Șezând în pat, Christine își luă trusa de manichiură și începu să-și facă unghiile, așteptând ca el să termine.

— N-am spus toate acestea, Andrew. – Tonul ei rezonabil îl înfuria și mai mult. – Numai că, dragul meu, doar n-ai să fii toată viața ta medic asistent. Dorești și tu ca lumea să te asculte, să acorde atenție activității tale, ideilor tale... Înțelegi ce vreau să spun. Dacă ai avea un titlu cu adevărat valabil, un M.D.¹⁶, sau un M.R.C.P.,¹⁷ asta ți-ar fi de mare folos.

— M.R.C.P.? repetă el uimit. Vasăzică la asta s-a gândit dumneaei. M.R.C.P... Hm! Să capeți titlul ăsta, plecând de la postul de medic asistent într-o regiune minieră! – Ironia lui ar fi trebuit să o strivească. – Nu înțelegi că așa ceva se dă numai capetelor încoronate din Europa?

Ieși trântind ușa și se duse în baie, să se radă. Cinci minute mai târziu sosi cu un obraz bărbierit și cu celălalt plin de spumă – cu o mutră pocăită, dar agitat.

— Crezi că aș putea face eu una ca asta, Chris? Ai perfectă dreptate. Ne-ar trebui niște atu-uri pe placa de pe ușă pentru ca să ne ținem rangul! Dar M.R.C.P... este cel mai greu examen de medicină din toată seria... este ucigător. Totuși... cred... așteaptă numai să cercetez detaliile...

Întrerupându-se brusc, se repezi jos să caute anuarul

¹⁶ Medicine Doctor (Doctor în medicină).

¹⁷ Member of the Royal College of Physicians (Membru al colegiului regal al medicilor).

medical. Când se înapoie cu cartea în mână, fața lui avea o expresie de adâncă descurajare.

— M-am ars! șopti el pe un ton lugubru. M-am curățat de la început. Ți-am spus că este un examen imposibil. Se dă o lucrare scrisă preliminară, pentru limbi străine. Patru limbi: latina, franceza, greaca și germana, dintre care două sunt obligatorii – și asta încă înainte de te prezinți la examen. Nu cunosc limbi străine. Toată latina câtă o știu se rezumă la jargonul medical. Cât despre franceză...

Ea nu răspunse. Se făcu tăcere. Andrew stătea la fereastră, uitându-se trist la peisajul golaș. În cele din urmă se întoarse încruntat, îngrijorat, nesimțindu-se în stare să renunțe la proiectele lui atrăgătoare.

— Da de ce – fi-r-ar să fie, Chris! – de ce n-aș putea, la urma urmelor, să învăț limbile astea pentru examen?

Instrumentele de manichiură se rostogoliră pe podea, atât de repede sări Christine din pat și-l îmbrățișă.

— Andrew, abia așteptam să te aud vorbind așa, dragul meu. Ți-ai spus tu cu adevărat... Poate că aș fi în stare să te ajut? Nu uita că bătrâna ta nevastă este o profesoară pensionară.

Toată ziua făcură planuri, înfierbântați. Îi exilară pe Trollope, Cehov și Dostoievski într-unul din dormitoare goale și dereticară salonul în vederea bătăliei. Iar seara, Andrew începu să ia lecții cu Christine. Și în seara următoare. Și în celelalte... Uneori simțea sublimul ridicol al eforturilor sale și auzea din depărtare râsul batjocoritor al zeilor. Stătea aplecat deasupra mesei goale alături de nevastă-sa, în acest îndepărtat orașel minier din Țara Galilor, mormăind după ea: *caput-capitis*¹⁸ sau *Madame, est-il possible que...*¹⁹? Împleticindu-se printre declinări și verbe neregulate, citind cu voce tare din Tacit sau din paginile unei antologii patriotice pe care o descoperiseră: *Pro Patria...* Și deodată se arunca înapoi în fotoliu, dându-și

¹⁸ Cap (în declinarea latină).

¹⁹ Doamnă e oare posibil? (în l. franceză).

seama de situație:

— Dacă ar putea Llewellyn să ne vadă... ce-ar mai rânji! Și când te gândești că ăsta nu e decât începutul, că după asta urmează toate materiile medicale.

Către sfârșitul lunii următoare, începură să sosească din timp în timp la *Vale View* pachete de cărți trimise de la filiala din Londra a Bibliotecii Medicale Internaționale. Andrew își reluă studiile din punctul unde le lăsase la facultate. Nu-i trebui mult timp ca să descopere că prea devreme le abandonase. Fu covârșit descoperind progresele terapeutice făcute în domeniul chimiei biologice. Descoperi pragurile renale, ureea sanguină, metabolismul bazal și vulnerabilitatea probei albuminei. Când această cheie de boltă a epocii sale de studenție se prăbuși, el gemu cu glas tare:

— Christine, nu știu nimic! Și munca asta mă ucide!

Având de satisfăcut cerințele activității sale medicale, nu-i rămâneau pentru studii decât nopțile lungi. Înviorat de cafeaua neagră și cu un prosop ud înfășurat în jurul capului, el muncea cu încăpățănare, citind până în primele ore ale dimineții. Când se prăbușea în sfârșit în pat, istovit, deseori nu putea închide ochii și uneori, când ațipea, se trezea scâldat în sudoare din pricina unui coșmar, cu capul vuind de termeni și formule sau de vreo obsedantă stupiditate din sumarele sale cunoștințe de franceză. Fuma enorm, slăbea, fața i se scofâlcea. Dar Chris se găsea acolo în permanență, tăcută, îngăduindu-i să vorbească, să deseneze diagrame, să-i explice într-o terminologie care îi scrânteia limba, extraordinara, uimitoarea, fascinanta acțiune selectivă a tubilor renali. Ea îi îngăduia chiar să strige, să gesticuleze și – pe măsură ce devenea mai nervos – să o insulte. Pe la unsprezece noaptea, când îi aducea cafea proaspătă, Andrew o întâmpina adesea bodogănind:

— De ce nu-mi dai pace? La ce-s bune lăturile astea? Cafeaua este un drog infect. Ți dai seama că mă omor cu bună știință, nu-i așa? Și toate astea numai pentru tine. Ești neîndurătoare, al dracului de neîndurătoare, ca un temnicer

care intră și iese în vârful picioarelor. N-am să capăt niciodată afurisitul ăsta de titlu. Sute de oameni din West-End-ul Londrei, din marile spitale încearcă să-l obțină și eu... din Aberlaw... ha-ha! – Râsul lui era isteric. – Eu, de la Asociația de ajutor medical! Dumnezeu, sunt atât de obosit și știu că o să mă cheme la noapte pentru nașterea aceea, în strada Cefan și...

Christine era un ostaș mai vajnic decât dânsul. Firea ei echilibrată îi susținea pe amândoi, în toate crizele. Nu era nici ea lipsită de temperament, dar știa să se controleze. Făcea sacrificii, refuza toate invitațiile din partea Vaughanilor, încetă să se mai ducă la concertele din sala Temperance. Oricât de prost ar fi dormit, se trezea devreme, se îmbrăca cu grijă și îl aștepta cu micul dejun gata pregătit, când el cobora din dormitor, târându-și picioarele, nebărbierit și aprinzându-și prima țigară din ziua aceea.

Munceau astfel de vreo șase luni, când mătușa ei din Bridlington se îmbolnăvi pe neașteptate de debită și îi scrisese, cerându-i să vină la dânsa. Arătându-i și lui scrisoarea, Christine îi spusese numaidecât că-și dădea seama că nu era cu putință să-l părăsească. Dar Andrew, aplecându-se posomorât peste slănina cu ouă pe care o mânca, mormăi:

— Eu cred că e mai bine să te duci, Chris. Și așa, cu studiile astea am să mă descurc mai bine fără tine. Ne-am cam călcat pe nervi reciproc în vremea din urmă. Îmi pare rău... dar... cred că cel mai bun lucru ar fi să te duci.

Ea plecă în silă, spre sfârșitul săptămânii. Nu trecuseră nici douăzeci și patru de ore de când lipsea și el își recunoscuse greșeala. Era groaznic fără dânsa. Tânăra Jenny, deși urma minuțioasele ei recomandări, îl scotea neconținut din sărite. Dar nu era vorba despre felul cum gătea Jenny, despre cafeaua calduță pe care i-o servea, sau de patul prost făcut. Regreta absența Christinei, faptul că nu este acasă, că nu poate să o cheme, căci îi lipsea. Se trezea privind absent cărțile și pierdea ore întregi, gândindu-se la dânsa.

După cincisprezece zile, Christine telegrafie că se înapoiază. El lăsă totul baltă și se pregăti să o primească.

Nimic nu i se părea destul de bun, destul de aspectuos pentru a sărbători întoarcerea ei. Telegrama pe care o primise nu-i dădea prea mult răgaz, dar își făcu o socoteală rapidă și plecă în oraș, hotărât la orice extravagante. Mai întâi cumpără un buchet de trandafiri. La pescăria lui Kendrick avu norocul să găsească un homar proaspăt, sosit în dimineața aceea. Se grăbi să-l ia, de teamă că doamna Vaughan, căreia Kendrick îi destina în principiu toate aceste trufandale, să nu-i telefoneze și să-l cumpere ea. Apoi luă o grămadă de gheață, se duse la zarzavagiu să aleagă salată și în cele din urmă, într-o grabă febrilă, comandă o sticlă de vin de Mosella, de care Lampert, băcanul din piață, îl asigură că este de calitatea întâia.

După ce luă ceaiul, îi spuse lui Jenny să se ducă acasă, căci începuse să simtă privirea-i tânără și întrebătoare, fixându-l cu oarecare curiozitate. Apoi se apucă de treabă și pregăti, cu drăgăstoasă grijă, o salată de homar. Căldarea de tablă de la bucătărie, umplută cu gheață, deveni o excelentă frapieră. Cu florile întâmpină o dificultate neașteptată, căci Jenny încuiase dulapul de sub scară, unde țineau toate vasele, și ascunsese cheia. Dar el trecu și peste acest obstacol, așezând jumătate din trandafiri în cana de apă, iar restul în paharul din baie în care își țineau periile de dinți – ceea ce i se păru chiar o trăsătură originală.

În cele din urmă pregătirile fură terminate; florile, mâncarea, vinul pus la gheață... Inspecta toate cu ochi strălucitori.

După ce termină consultațiile, la nouă și jumătate alergă la gară, în întâmpinarea ei.

I se părea ca se îndrăgostise din nou – era un sentiment proaspăt, minunat. Plin de gingășie, o însoți la ospățul lor de îndrăgostiți. Seara era caldă și liniștită, deasupra lor strălucea luna. Andrew uită cu desăvârșire toate complicațiile metabolismului bazal și îi spuse Christinei că se simțea de parcă ar fi fost în Provența sau într-un ținut asemănător, într-un mare castel, pe marginea unui lac. Îi șopti că era o copilă dulce, delicioasă. Recunoscă că se

purtase ca o brută cu ea și o asigură că pe viitor va fi un covor – nu roșu, deoarece ea protesta împotriva acestei culori – care îi va purta pașii. Îi spuse chiar mult mai multe... Către sfârșitul săptămânii, îi poruncea să-i aducă papucii.

Veni și luna august, toridă și plină de praf. Apropiindu-se de sfârșitul lecturilor teoretice, Andrew avea nevoie să se pună la punct cu activitatea practică și îndeosebi cu histologia, ceea ce în situația actuală părea un obstacol de netrecut. Christine fu aceea care își aminti de profesorul Challis și de postul pe care îl ocupa el la Universitatea din Cardiff. Andrew îi scrisese și Challis îi răspunse numaidecât, declarându-i cu lux de amănunte că va fi fericit să-l ajute, folosindu-se de influența de care se bucura la Institutul de patologie. Manson, adăuga el, va găsi în doctorul Glyn-Jones un om de mână întâia. Challis își încheia scrisoarea, adresându-i complimente Christinei.

— Recunosc că ție îți datorez asta, Chris. E mare lucru să ai prieteni. Și eu care aproape că am refuzat să-l cunosc pe Challis, în seara aceea la Vaughani. Un moșneguț de treabă! Dar totuși mi-e nesuferit să solicit favoruri. Și unde mai pui că-ți trimit complimente afectuoase!

Pe la mijlocul acelei luni, își făcu apariția la *Vale View* o motocicletă Red Indian, cumpărată de ocazie, îngrozitor de nepractică și pe care fostul proprietar o lăudase ca fiind „prea rapidă”. Dat fiind că vara era mai puțin de lucru, Andrew dispunea în fiecare după-amiază de trei ore pe care putea să le considere ca aparținându-i în întregime. În fiecare zi deci, numaidecât după prânz, un bolid roșu cobora urlând valea în direcția orașelului Cardiff, situat la vreo treizeci de mile depărtare și în fiecare zi, în jurul orei cinci, un bolid roșu, ceva mai prăfuit, se deplasa în direcția inversă, având ca țintă *Vale View*.

Aceste șaiszeci de mile parcurse pe o căldură înăbușitoare, întrerupte de o oră de muncă la secțiunile și lamele lui Glyn-Jones, deseori manipulând microscopul cu mâna care mai tremura încă de pe urma trepidațiilor ghidonului, făcură ca următoarele câteva săptămâni să fie foarte greu de

suportat. Pentru Christine, partea cea mai îngrozitoare din toată această aventură nebunească era momentul când asista la plecarea motocicletei, după o rapidă pocnitură a eșapamentului, apoi clipele când aștepta neliniștită să audă primul zgomot al motorului său, la înapoiere, temându-se tot timpul ca nu cumva să i se întâmple vreo nenorocire, în timp ce călătorea încovoiat pe ghidonul acestei mașini diabolice.

Deși era extrem de grăbit, Andrew găsea din timp în timp câte o clipă liberă, pentru a-i aduce de la Cardiff fragi pe care îi păstrau până după consultațiile de seară. Apoi își luau ceaiul, Andrew întotdeauna încins de praful fierbinte, cu ochii roșii, întrebându-se melancolic, dacă nu-i căzuse duodenul la ultimul hop din Trecoed, și dacă îi va fi cu puțință să mai facă înainte de consultațiile de seară, cele două vizite la pacienții la care fusese chemat în timpul lipsei sale.

În cele din urmă, sosi și ziua când făcu ultima călătorie. Glyn-Jones nu mai avea nimic să-i arate. Andrew cunoștea pe dinafară toate lamele și toate secțiunile. Singurul lucru care-i mai rămânea de făcut era să se înscrie la *examen* și să achite taxele, destul de mari.

La 15 octombrie, Andrew plecă singur la Londra. Christine îl conduse la gară. Acum că se apropiase atât de mult adevărata încercare, o liniște ciudată pogorâse asupra lui. Toată lupta, toate eforturile lui frenetice, toate izbucnirile lui aproape isterice, păreau a fi rămas departe, în urmă. Creierul îi era inactiv, aproape amorțit. I se părea că nu știe nimic. Și totuși, în ziua următoare, când începu proba scrisă a examenului care avea loc la Colegiul Medicilor, se trezi răspunzând întrebărilor cu un fel de automatism orb. Scrise, scrise, fără să se uite măcar la ceas, umplând pagină după pagină, până ce i se învărti capul.

Luase o cameră la Hotel Museum unde el și Christine locuiseră cu prilejul primei lor vizite la Londra. Aici prețurile erau extrem de ieftine, dar mâncarea era proastă, ceea ce dădu ultima lovitură stomacului său deranjat și-i provocă

un grav atac de dispepsie. Fu silit astfel să-și limiteze hrana la un pahar de lapte fierbinte pe care îl lua într-una din cofetăriile A.B.C. și care constituia tot prânzul său. Timpul dintre lucrările scrise și-l petrecea într-un fel de transă, neîndrăznind să-și îngăduie nicio distracție. Abia vedea oamenii pe stradă. Din când în când, pentru a-și limpezi capul, își îngăduia o plimbare, instalat pe imperiala unui omnibus.

După lucrările scrise, începură probele practice și orale ale examenului, de care Andrew se temea mai mult decât de tot ceea ce fusese înainte. Se prezentaseră încă douăzeci de candidați, toți mai în vârstă decât el și toți cu un aer de vădită siguranță, toți cu o situație mai bună decât a lui. De pildă, vecinul lui de la lucrarea scrisă, un anume Harrison, cu care stătuse de vorbă de vreo două ori, era licențiat în chirurgie de la Oxford, ocupa un post de medic consultant la spitalul St. John's, și avea un cabinet pe strada Brook. Andrew, comparând manierele fermecătoare ale lui Harrison și distincția lui evidentă cu propria sa stângăcie provincială, găsea că șansele lui de a impresiona favorabil pe examinatori erau extrem de reduse.

Proba practică la spitalul South London se desfășură, după părerea lui, destul de bine. Cazul pe care îl avu de examinat fu un băiat de paisprezece ani la care detectă o bronșectazie. Dat fiind că se pricepea atât de bine la afecțiunile pulmonare, își zise că aceasta e o adevărată plească, și socoti că foaia de observație pe care o întocmise era bună. Dar când ajunse la oral, roata norocului păru că se întoarce cu totul. La Colegiul Medicilor, examenul oral se desfășura după un sistem special: în două zile succesive, fiecare candidat era interogat pe rând de către doi examinatori diferiți. Dacă după prima zi era considerat nepregătit, i se înmâna un bilet politic care îl înștiința că nu mai este necesar să revină în ziua următoare. Sub amenințarea acestei misive fatale, Andrew descoperi spre spaima lui că trăsese la sorți ca prim examiner un om despre care îl auzise pe Harrison vorbind cu îngrijorare, și

anume doctorul Maurice Gadsby.

Gadsby era scund și uscat, cu o mustață neagră, zbârlită, cu ochi mici și răutăcioși. Numit profesor agregat de puțină vreme, nu avea nimic din toleranța examinerilor mai în vârstă și părea pornit să trântască, cu tot dinadinsul, pe candidații care se prezentau în fața lui. Îl privi pe Andrew, înălțând disprețuitor din sprâncene și îi întinse șase lame microscopice. Pe cinci dintre ele, Andrew le identifică în mod just. Dar pe cea de a șasea nu fu în stare să o numească. Gadsby se concentra asupra acestei lame. Timp de cinci minute îl hărțui pe Andrew în legătură cu ceea ce, după cât se părea, era ovarul unui obscur parazit din Africa occidentală. Apoi nonșalant și indiferent îl trecu pe mâna examinerului următor, sir Robert Abbey.

Andrew se ridică și traversă încăperea, palid la față, cu inima bătând să-i spargă pieptul. Toată oboseala, toată inerția pe care o resimțise la începutul săptămânii, dispărură cu desăvârșire. Încerca o dorință aproape deznădăjduită să reușească, dar era convins că Gadsby îl va trânti. Ridicându-și ochii, întâlni privirea lui Robert Abbey, care îl observa cu un surâs prietenesc, ușor amuzat.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă el pe neașteptate.

— Nimic, domnule doctor – se bâlbâi Andrew – cred că nu m-am descurcat prea bine la domnul doctor Gadsby... asta-i tot.

— Nu-ți face sânge rău. Uită-te la secțiunile acestea și spune tot ce crezi despre ele.

Abbey zâmbea încurajator. Era un bărbat de vreo șaiszeci și cinci de ani, ras proaspăt, cu obraji roșii, o frunte înaltă și cu buza de sus lungă și răsfrântă a omului vesel. Deși se număra printre cei mai de seamă trei doctori din Europa, în tinerețe cunoscuse greutăți și lupte aprige: venind din orașul său natal Leeds, nu avea în sprijinul lui decât o reputație provincială și se lovise la Londra nu numai de prejudecăți dar și de oarecare împotrivire. Îl privea pe furiș pe Andrew, observând costumul său prost croit, cămașa cu gulerul moale, cravata ieftină și neîndemânatic înnodată și, mai

presus de toate, expresia de intensitate încordată întipărită pe fața lui serioasă. Toate acestea îi aminteau de propria-i tinerețe petrecută în provincie. Instinctiv se simți atras de acest candidat neobișnuit și cercetând cu privirea lista din fața lui, remarcă cu satisfacție că notele căpătate până acum, îndeosebi la probele practice, erau deasupra mediei necesare trecerii.

Între timp, Andrew, cu ochii ațintiți asupra borcanelor de sticlă din fața lui, se opintea din greu să facă aprecieri asupra extractelor de organe.

— Bine! spuse Abbey pe neașteptate.

Luă unul dintre extracte – era un anevrism al aortei ascendente – și începu să-i pună întrebări lui Andrew, pe un ton prietenesc. Întrebările lui la început simple, deveniră din ce în ce mai complicate și mai profunde, până ce se legară de un nou tratament specific, de dată recentă, prin inocularea de malarie. Dar Andrew, căruia simpatia lui Abbey, îi dădea curaj, răspunse bine.

În cele din urmă, punând pe masă extractul, Abbey întrebă:

— Știi ceva despre istoria anevrismului?

— Ambroise Paré – începu Andrew și – vâzând că Abbey începuse să dea aprobator din cap – continuă: este acela care se presupune că a descoperit primul această boală.

Figura lui Abbey exprimă surpriză.

— De ce „se presupune”, doctore Manson? Paré a descoperit cu adevărat anevrismul.

Andrew se făcu roșu, apoi palid, dar continuă.

— Păi... domnule doctor, așa spun manualele. Așa scrie în toate cărțile... eu însumi mi-am dat osteneala să verific asta în șase cărți. – Răsuflă repede. – Dar în timp ce îmi reîmprospătam cunoștințele mele de latină – care aveau mare nevoie de reîmprospătare, domnule doctor – s-a nimerit să-l citesc pe Celsus²⁰ și acolo am întâlnit cuvântul *aneurismus*. Celsus cunoștea anevrismul. El l-a descris în

²⁰ Celebru medic din vremea împăratului August.

întregime și asta se întâmpla cu treisprezece secole înainte de Paré²¹.

Se făcu tăcere. Andrew ridică privirea, așteptându-se la o ironie amabilă. Abbey îl privea cu o expresie ciudată pe fața lui bucălată.

— Doctore Manson – spuse el în cele din urmă – ești primul candidat care intră în această sală de examen și care îmi spune ceva original, ceva adevărat – ceva ce eu nu cunoșteam. Te felicit!

Andrew se îmbujoră din nou.

— Spune-mi încă un lucru... te întreb din curiozitate personală, continuă Abbey. Ce socotești dumneata că este principiul fundamental... să zicem ideea de bază pe care o ai înaintea ochilor, atunci când exerciți profesia noastră?

Urmă o pauză în timpul căreia Andrew se gândi cu desperare. În cele din urmă, având senzația că strică efectul bun pe care îl produsese, el băigui.

— Cred... cred că îmi spun mereu să nu consider nimic drept absolut sigur.

— Mulțumesc, doctore Manson!

După ce Andrew părăsi încăperea, Abbey luă tocul în mână. Se simțea din nou tânăr și suspect de sentimental. Se gândea: „Dacă mi-ar fi spus că încearcă să-i vindece pe oameni, să ajute umanitatea suferindă, l-aș fi trântit din pură dezamăgire”.

Acum însă Abbey scrisese nemaipomenita notă 100 alături de numele lui Andrew Manson. De fapt, dacă ar fi putut să facă așa cum ar fi voit – după cum își spuse singur cu toată elocvența – nota ar fi fost de două ori mai mare.

Câteva minute mai târziu, Andrew coborî scările împreună cu ceilalți candidați. La picioarele scărilor, lângă boxa lui, un portar în livrea aștepta cu un mic teanc de plicuri înaintea lui. În timp ce candidații treceau pe lângă dânsul, el înmâna fiecăruia câte un plic. Harrison, care

²¹ Ambroise Paré (1510-1590), chirurg francez care a promovat noi metode operatorii.

coborâse alături de Andrew, îl deschise repede pe al lui. Fața i se posomorî și spuse liniștit: „Se pare că prezența mea nu este dorită mâine”. Apoi, silindu-se să zâmbească el întrebă: „Cu dumneata ce se aude?” Degetele lui Andrew tremurau. Abia putea să citească. Ca în vis îl auzi pe Harrison felicitându-l. I se dădeau șanse să încerce și mai departe. Merse la unul din restaurantele A.B.C. și se trată cu un pahar de lapte, gândindu-se cu încordare: „Dacă nu reușesc după toate astea mă... mă arunc în fața unui autobuz.”

Ziua următoare fu o adevărată tortură. Rămăsese abia jumătate din numărul inițial de candidați și circula zvonul că dintre aceștia va cădea o altă jumătate. Andrew habar nu avea dacă răspundea bine sau prost: nu știa decât că îl doare capul îngrozitor, că picioarele îi erau ca de gheață și că se simțea gol pe dinăuntru.

În cele din urmă, examenul luă sfârșit. La ora patru după-amiază, Andrew ieși din vestiar, îmbrăcându-și pardesiul, istovit și melancolic. În acea clipă îl zări pe Abbey care stătea în picioare în fața focului ce ardea în căminul din hol. Vru să se retragă, dar deodată, dintr-un motiv oarecare, Abbey îi întindea mâna zâmbind, vorbindu-i, spunându-i... spunându-i că reușise.

Dumnezeule mare, reușise! Reușise! Simțea din nou că trăiește, simțea triumful vieții, nu-l mai dorea capul, toată oboseala îi pierise. În timp ce dădea fuga spre cel mai apropiat oficiu poștal, inima îi cânta parcă frenetic, nebunește. Reușise – deși nu era din West-End-ul Londrei, ci dintr-un orașel minier, pierdut într-un fund de țară. Întreaga lui făptură exulta. Așadar nu-și irosise zadarnic timpul în nopțile nesfârșite, în cursele nebunești până la Cardif, în orele chinuitoare de toceală. Mergea repede înainte, lovindu-se de trecători și scăpând ca prin minune de roțile taxiurilor și omnibuzelor; cu ochii strălucitori, se pomeni alergând, alergând să-i telegrafieze Christinei știrea miraculoasă.

XI

Când trenul ajunsese la Aberlraw, cu o jumătate de oră întârziere, era aproape de miezul nopții. Tot drumul în susul văii, locomotiva avusese de luptat cu un vânt cumplit și, când coborî pe peron, uraganul aproape că-l dărâma pe Andrew. Gara era pustie. Tinerii plop sădiți în șir la intrarea în gară se încovoiau ca niște arcuri, șuierând și înfiorându-se la fiecare pală de vânt. Pe cer stelele străluceau puternic, de parcă ar fi fost lustruite.

Andrew porni pe Bulevardul Gării cu trupul încordat, cu mintea înviorată de bătaia vântului. Plin de succesul pe care îl dobândise, de contactul stabilit cu înalta și rafinată lume medicală, auzea cuvintele lui sir Robert Abbey răsunându-i încă în urechi și i se părea că nu ajunge destul de repede la Christine, pentru a-i povesti toate, toate cele întâmplate. Telegrama lui îi adusese la cunoștință vestea cea bună, dar acum Andrew dorea să-i istorisească în amănunțime toată emoționanta sa aventură.

Cotind grăbit în strada Talgarth, avu deodată senzația că cineva aleargă după el. Omul venea în urma lui luptând din greu cu vântul, dar tropăitul zgomotos al bocancilor lui pe caldarâm se pierdea în vâjâiala furtunii, încât părea o nălucă. Instinctiv Andrew se opri. Când omul se apropie îl recunoscu: era Frank Davis, un membru al echipei sanitare de la mina de antracit numărul 3, care fusese elevul lui la cursurile de prim ajutor ținute în primăvara trecută. În aceeași clipă îl zări și Davis pe el.

— La dumneavoastră veneam, domnule doctor, la dumneavoastră acasă. Vântul ăsta a rupt toate firele telefonice. O pală de vânt înăbuși restul frazei.

— Ce s-a întâmplat? strigă Andrew.

— O surpare la numărul 3. Davis își făcu mâinile pâlnie la urechea lui Manson. Unul din băieți a rămas acolo aproape îngropat. După cât se pare nu mai poate fi mișcat din loc. Este Sam Bevan... e pe lista dumneavoastră. Ar trebui să ne grăbim, domnule doctor, și să mergem la el.

Andrew făcu câțiva pași alături de Davis, dar se gândi la ceva și se opri brusc.

— Am nevoie de trusă, urlă el către Davis. Du-te la mine acasă și adă-mi trusa. Eu merg la puțul numărul 3. – Apoi adăugă: Și – ascultă Frank! Spune-i nevastă-mi unde m-am dus.

În patru minute era la puțul numărul 3, împins din spate de vântul care îl luă aproape pe sus, peste linia de garaj, când trecu strada Roath. În camera de prim ajutor îl găsi pe subdirector și trei muncitori care îl așteptau. La vederea lui, fața îngrijorată a subdirectorului se luminează puțin.

— Îmi pare bine că te văd, doctore. Furtuna asta ne-a făcut praf pe toți și pe deasupra am avut și o surpriză afurisită în mină. Nimeni nu a fost omorât, slavă Domnului, dar unul din băieți a rămas înțepenit acolo cu brațul prins. Nu putem să-l mișcăm nici cu un milimetru și acoperișul galeriei este putred.

Merseră până la gura puțului. Doi dintre oameni duceau o targă cu niște atele legate de ea, iar cel de al treilea, o cutie de lemn cu cele necesare primului ajutor medical. În timp ce intrau în cușca ascensorului, o altă siluetă traversa în fugă curtea. Era Davis, gâfâind, cu trusa în mână.

— Ai venit repede, Frank, spuse Manson, în timp ce Davis se chircea pe vine alături de el, în ascensor.

Davis se mulțumi să dea din cap: nu era în stare să vorbească. Se auzi un clinchet, urmă o clipă de așteptare și ascensorul coborî cu toată viteza până în fundul puțului. Leșiră în galerie cu toții, unul după altul, mai întâi subdirectorul, apoi Andrew, Davis – care tot mai ducea trusa – și la urmă ceilalți trei muncitori.

Andrew mai fusese în subteran și înainte. Era obișnuit cu galeriile cu boltă înaltă din Blaenelly, niște peșteri mari întunecoase și răsunătoare, situate la mare adâncime, unde minereul era sfredelit și aruncat în aer cu dinamită, smuls din filoanele lui. Dar puțul numărul 3 era vechi și galeria care ducea spre abataj era lungă și întortocheată, mai mult o vizuină umedă și lutoasă prin care se târâră de câteva ori pe

brânci, pe o distanță de aproape o jumătate milă. Pe neașteptate, lanterna purtată de subdirector se opri chiar în fața lui Andrew, care înțelese că ajunseseră.

Se târî încet înainte. Trei oameni întinși pe pânțele într-o fundătură se sileau din răspuțuri să readucă în simțiri pe un al patrulea care ședea ghemuit, cu corpul răsucit într-o parte, cu un umăr întors înapoi, pierdut după cât se părea în masa de stânci prăbușite în jurul lui. În spatele oamenilor zăceau unelte risipite, două cutii cu mâncare răsturnate, hainele pe care și le scosese.

— Ce se aude băieți? întrebă încet subdirectorul.

— Nu putem să-l mișcăm nici în ruptul capului, răspunse unul dintre dâșii, întorcând spre ei o față murdară și asudată. Am încercat în toate chipurile.

— Nu mai încercați, spuse subdirectorul, aruncând o privire rapidă spre boltă. A venit doctorul. Dați-vă puțin înapoi și faceți-ne loc. În locul vostru m-aș da cu o bucată bună îndărăt.

Cei trei muncitori se traseră înapoi din fundătură și, după ce se strecurară cu greu pe lângă el, Andrew le luă locul. Într-o frântură de secundă îl fulgeră amintirea recentului său examen, cu toate progresele biochimiei, cu terminologia răsunătoare și frazele științifice. Nimic din toate acestea nu se referea însă la un astfel de accident.

Sam Bevan era perfect conștient, dar sub stratul de praf care le acoperea, trăsăturile lui erau descompuse de suferință.

Încercă să schițeze un zâmbet.

— Mi se pare că o să faceți cu mine niște exerciții de prim ajutor.

Bevan urmăse și el la același curs și i se ceruse deseori să facă exerciții de pansat.

Andrew întinse brațul înainte. La lumina pe care o arunca peste umărul lui lanterna subdirectorului, el îl pipăi pe rănit. Tot corpul lui Bevan era intact, cu excepția antebrațului stâng, care îl ținea prizonier, strivit de greutatea enormă a stâncii prăbușite.

Andrew își dădu seama numaidecât că singurul mijloc de a-l elibera pe Bevan era de a-i amputa antebrațul. Iar Bevan, ațintindu-și asupra-i ochii chinuiți de durere, citi în privirea doctorului această hotărâre, chiar în clipa în care el o luă.

— Dați-i drumul, domnule doctor – șopti dânsul – numai scoateți-mă cât mai repede de aici.

— Nu trebuie să-ți fie teamă, Sam – îi spuse Andrew – te adorm și când te trezești, ai să fii în pat.

Întins pe burtă în mijlocul unei băltoace, sub acoperișul care se afla doar la două picioare deasupra lui, el își scoase haina, o împături și i-o puse lui Bevan sub cap, apoi își suflecă mânecile și ceru trusa. În timp ce i-o dădea, subdirectorul îi șopti la ureche:

— Pentru numele lui Dumnezeu, grăbește-te doctore, bolta amenință să se prăbușească peste noi, dintr-o clipă într-alta.

Andrew deschise trusa și imediat îl izbi mirosul de cloroform. Înainte chiar de a băga mâna înăuntru și de a simți marginile zimțate ale cioburilor de sticlă, înțelese ce se întâmplase. În graba de a ajunge la mină, Frank Davis scăpase trusa și sticla cu cloroform se spărsese, iar conținutul ei se vărsase. Pe Andrew îl trecu un fior. Nu avea timp să mai trimită sus pe cineva, și nu avea anestezic.

Timp de vreo treizeci de secunde rămase ca paralizat. Apoi luă mașinal seringă, o încarcă și-i făcu lui Bevan o injecție cu doza maximă de morfină. Nu putu să aștepte efectul deplin. Așezându-și trusa pieziș, în așa fel încât să aibă la îndemână instrumentele, se aplecă din nou asupra lui Bevan și-i spuse în timp ce strângea turnicheul:

— Închide ochii, Sam!

Lumina era slabă și în jurul lor fluturau umbre confuze. La prima incizie, Bevan gemu printre dinții strânși. Mai gemu o dată, apoi, din fericire, când bisturiul ajunsese la os, leșină.

Fruntea lui Andrew se acoperi de o sudoare rece, când apucă cu pensa hemostatică carnea sfărâmată și sângerândă. Nu vedea ce făcea. Se sufoca în această gaură

de șoarece, adâncă, în fundul pământului, zăcând în noroi. Aici nu exista nici anestezic, nici sală de operație, niciun roi de surori care să-l servească. Nu era chirurg. Bâjbăia cu desperare având convingerea că nu va ajunge niciodată la capăt, că acoperișul se va prăbuși peste ei toți. În spate auzea respirația precipitată a subdirectorului. O picătură rece de apă i se prelinse încet pe ceafă. Degetele lui lucrau cu înfrigurare, pătate de sânge cald. Fierăstrăul scrâșnea. De undeva, de foarte departe, auzea parcă vocea lui sir Robert Abbey: „Posibilitatea pentru o activitate științifică...” Ah, Dumnezeu, nu o să isprăvesc niciodată!

În sfârșit! Aproape că izbucni în plâns de ușurare. Puse o bucată de tifon peste ciotul însângerat și, ridicându-se în genunchi, spuse:

— Luați-l de aici!

Cu vreo patruzeci metri mai încolo, într-o porțiune mai largă a galeriei, unde avea loc să se ridice în picioare și cu patru lămpi în jurul lui, el termină operația. Aici era mai ușor. El curăți rana, ligatură vasele, aplică un antiseptic, puse un tub de dren, apoi făcu câteva suturi. Bevan era mereu inconștient, dar pulsul lui deși mic, era puternic. Andrew își trecu mâna pe frunte. Gata.

— Aveți grijă cum mergeți cu targa. Acoperiți-l cu păturile astea. – Când ieșim afară o să avem nevoie de sticle cu apă caldă.

Procesiunea porni încet, cu oamenii încovoiindu-se în locurile unde bolta era joasă și urcând de-a lungul galeriei întunecoase. Nu făcuseră nici șaiszeci de pași, când un vuiet surd răsună în urma lor. Semăna cu huruitul unui tren care intră în tunel. Subdirectorul nu se întoarse. El se mărgini să-i spună lui Andrew cu un calm sinistru:

— S-a zis! S-a prăbușit restul tavanului.

Drumul până afară ținu aproape o oră. În locurile grele ei fură nevoiți să întoarcă pieziș targa. Andrew nu ar fi putut spune cât timp rămăsese în subteran. Dar în cele din urmă ajunseră la capătul galeriei.

Ascensorul îi urcă sus, tot mai sus, scoțându-i din

adâncuri. Când ieșiră din cușcă îi întâmpină mușcătura ascutită a vântului. Într-un fel de extaz, Andrew trase aerul adânc în piept. Se opri în capul scărilor, ținându-se de balustradă. Era încă întuneric, dar în curtea minei fusese atârnat un fanar mare de păcură, a cărui flacără sfârâia, săltându-și limbile de foc. În jurul felinarului văzu un pâlă de umbre care așteptau. Printre ele desluși femei îmbrobodite cu șaluri.

Deodată, pe când targa trecea încet pe lângă el, Andrew se auzi chemat pe nume cu desperare și în clipa următoare brațele Christinei i se încolăciră în jurul gâtului. Se agăță de el fără să-și poată stăpâni suspinele. În capul gol, numai cu un pardesiu aruncat peste cămașa de noapte, cu picioarele goale în pantofi, părea o sărmană ființă părăsită în bezna bântuită de vânt.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el speriat, încercând să-i desfacă brațele, pentru a-i vedea fața.

Dar ea nu-i dădu drumul. Agățându-se de el cu frenezie, ca o femeie care se îneacă, zise printre suspine:

— Mi s-a spus că bolta s-a prăbușit, că n-o să... că n-o să mai ieșiți de acolo.

Era vânăta, dinții îi clănțăneau de frig. El o duse rușinat, dar adânc mișcat, la focul care ardea în camera de prim ajutor. Aici găsiră cacao caldă și băură, frigându-și buzele, din aceeași ceașcă. Trecu multă vreme, până ce vreunul din ei să-și amintească de noul său titlu, atât de măreț.

XII

Salvarea lui Sam Bevan era ceva banal, pentru un oraș care cunoscuse în trecut spaima și oroarea marilor catastrofe miniere. Totuși, în sectorul lui, această întâmplare îi făcu lui Andrew un mare serviciu. Dacă s-ar fi întors de la Londra numai cu succesul înregistrat la examen, el nu s-ar fi ales decât cu ironii în plus, la adresa „prostiilor astea la modă”. Iată însă că, oameni care niciodată nu se

uitaseră la el îl salutau și îi zâmbeau chiar. Măsura exactă a popularității unui doctor la Aberlath putea fi apreciată după felul în care trecea pe stradă. De unde mai înainte pe Andrew îl întâmpinase un șir de uși bine închise, acum ele adăstau deschise, iar în pragul ușilor, minerii care nu erau la lucru, stăteau fumând numai în cămașă, gata să schimbe câteva cuvinte cu el; femeile se arătau dispuse „să-l poftască înăuntru” în timp ce trecea pe acolo, iar copiii îi zâmbeau și-l strigau pe nume.

Privind gânditor în urma lui Andrew, bătrânul Gus Parry, șef de abataj la mina numărul 2 și decan al sectorului din vest, rezumă astfel noul curent în opinia publică, adresându-se tovarășilor lui de muncă:

— Ei, fraților, o fi el toată ziua, cu nasul în cărți, dar când este vorba la o adică, se pricepe să facă și treabă de-adevăratelea.

Fișele începură să vină înapoi la Andrew, mai întâi treptat, apoi când se văzu că nu-i ocărăște pe renegații întorși la dansul, se porniră să curgă cu grămada. Owen se arătă foarte mulțumit când văzu că crește lista pacienților lui Andrew. Întâlnindu-l în piață într-o zi, el îi zâmbi:

— Nu ți-am spus că așa o să se întâmple?

Llewellyn se arătase extrem de încântat de rezultatul examenului. Îi telefonase ca să-l felicite, plin de efuziune, apoi pe un ton blând dar ironic îl convocase la spital pentru două operații.

— *À propos*, spuse el cordial când isprăviră treaba, ai spus examinătorilor dumitale că ești asistent în cadrul unei asociații de ajutor medical?

— Le-am menționat numele dumneavoastră, domnule doctor, răspunse afabil Andrew – și răspunsul acesta ajută ca lucrurile să meargă cât se poate de bine.

Oxborrow și Medley de la Policlinica din est nici nu luară în seamă succesul lui Andrew, dar Urquhart se bucură sincer, deși comentariile lui sunară aproape ca niște ocări.

— Ei fi-r-ar al dracului, Manson, ce ai de gând? Să-mi iei pâinea de la gură?

În semn de cinstire a distinsului său coleg, Andrew îl invită la un consult, într-un caz de pneumonie, și îi ceru să-și spună părerea.

— Bolnava o să se facă bine – susținea Andrew – și aduse în sprijinul celor spuse argumente științifice.

Urquhart dădu din cap neîncrezător și spuse:

— Nu am auzit în viața mea de serul ăsta polivalent, sau de anticorpi, sau de unitățile internaționale de care vorbești. Dar bolnava e născută Powell, și când Powellii au pneumonie și li se umflă pânțele, mor în mai puțin de opt zile. Cunosco familia asta de mult. Bolnava are pânțele umflate, nu-i așa?

Când pacienta muri, în ziua a șaptea, bătrânul afișă un aer de sumbru triumf asupra metodei științifice.

Denny, care era în acea vreme în străinătate, nu află nimic despre titlul cel nou. Dar o ultimă și oarecum neașteptată felicitare sosi sub forma unei lungi scrisori din partea lui Freddie Hamson. Freddie, care citise rezultatul în revista *The Lancet*, glumi pe socoteala succesului lui Andrew, îl invită la Londra și apoi stăruî îndelung asupra propriilor lui succese amănunțite din strada Queen Anne, unde, așa cum proorocise în seara aceea la Cardiff, strălucea acum placa de aramă cu numele lui.

— Mai mare rușinea cum am uitat de Freddie, declară Manson. Ar trebui să-i scriu mai des. Am presentimentul că o să-l mai întâlnim cândva. Drăguță scrisoare, nu-i așa?

— Da, foarte drăguță, răspunse rece Christine. Numai că vorbește mai mult despre el însuși. În preajma Crăciunului vremea se făcu tot mai friguroasă, zilele deveniră reci și uscate, iar nopțile calme și înstelate. Pământul înghețat răsuna sub pașii lui Andrew, iar aerul limpede era ca un vin îmbătător. În mintea lui se contura de pe acum pasul următor pe care avea să-l facă în marele asalt dat problemei inhalatoriilor de praf. Descoperirile făcute în rândurile propriilor săi pacienți îi dăduseră mari speranțe, și acum obținuse din partea lui Vaughan permisiunea de a extinde câmpul cercetărilor sale și de a examina sistematic pe toți muncitorii din cele trei mine de antracit – ceea ce constituia

o minunată ocazie. El plănuia să folosească observațiile făcute pe muncitorii din subteran, slujindu-se de cei de la suprafață drept termen de comparație. Urma să înceapă lucrările o dată cu noul an.

În ajunul Crăciunului, se întorcea de la policlinică spre Vale View, cu un foarte viu simțământ de plăcută nerăbdare și bună stare fizică. În timp ce mergea pe stradă îi era cu neputință să nu remarce semnele sărbătorii care se apropia. Minerii din partea locului țineau mult la aceste zile festive, în ultimele zile înaintea Crăciunului, odaia din fața a fiecărei case stătea încuiată – ca să nu poată pătrunde în ea copiii. Camera era împodobită cu ghirlande de hârtie, în sertar se găseau ascunse jucării și pe masă se îngrămădeau o mulțime de lucruri bune de mâncat: prăjituri, portocale, biscuiți dulci, toate cumpărate cu bani provenind din fondurile clubului și distribuite la această epocă a anului.

Christine, care aștepta și ea cu bucurie Crăciunul, decorase casa cu brad și cu vâsc. Dar în seara aceea, venind acasă, el văzu numaidecât că figura ei trăda o emoție deosebită.

— Nu spune nimic, îi zise ea repede, întinzând mâna. Niciun cuvânt. Închide numai ochii și vino cu mine!

Se lăsă condus de ea la bucătărie. Văzu apoi pe masă numeroase pachete făcute cu stângăcie, unele învelite doar în hârtie de ziar, dar fiecare avea un bilețel prins de el. Își dădu seama numaidecât că erau daruri din partea pacienților. Unele dintre ele nici nu erau împachetate.

— Uite Andrew, strigă Christine, o găscă! Și două rațe! Și o minunată prăjitură cu glazură de zahăr! Și o sticlă cu rachiu de soc! Ce drăguț din partea lor! Nu-i așa că e minunat că s-au gândit să-ți dăruiască toate acestea?

De emoție, Andrew nu era pur și simplu în stare să vorbească. Îl copleșea această dovadă caldă care-i adeverea că oamenii aflați în îngrijirea lui începuseră în cele din urmă să-l aprecieze, să-l iubească. Alături de Christine, citi bilețelele scrise de mâini greoaie și nepricepute, unele mângălite numai cu creionul, pe plicuri vechi întoarse pe

dos: „Pacientul dumneavoastră recunoscător de pe strada Cefan, numărul trei”, „Cu mulțumiri, din partea doamnei Williams”. O bucată de minereu șlefuită inegal, din partea lui Sam Bevan, avea bilețelul: „Mulțumesc că m-ați scos de acolo, de sărbătorile Crăciunului, domnule doctor...” și așa mai departe.

— Trebuie să le păstrăm, iubitule, spuse Christine încet. Am să le pun deoparte sus.

Când Andrew își recapătă glasul – lucru la care contribui un pahar de rachiu de soc făcut în casă – începu să umble de colo până colo în bucătărie, în timp ce Christine umplea gâsca, și începu să țină niște discursuri superbe.

— Așa ar trebui plătite onorariile, Chris. Fără bani, fără afurisele de note de plată, fără rețineri din salariu, fără goana asta după parale. Plată în natură. Înțelegeți, nu-i așa iubit? Îl faci bine pe pacient și el îți trimite ceva făcut de el, produs al muncii lui. Cărbuni dacă vrei, un sac de cartofi din grădina lui, ouă dacă are găini... Înțelegeți ce vreau să spun! Așa poți să ai un ideal moral! Pentru că veni vorba, doamna Williams, asta care ne-a trimis rațele... Leslie a îndopat-o cu pilule și medicamente timp de cinci ani de-a rândul și eu am vindecat-o de ulcerul ei gastric cu o dietă de cinci săptămâni. Ce spuneam? A, da! Vezi, dacă fiecare doctor ar elimina problema câștigului, întregul sistem s-ar purifica...

— Da dragule, vrei să-mi dai stafidele? Sunt în bufet pe raftul de sus.

— Fi-r-ar al naibii, femeie, de ce nu mă ascuți? Măi, măi! Umplutura asta o să fie grozav de gustoasă.

În dimineața următoare, prima zi de Crăciun, vremea era frumoasă și limpede. În depărtările albastrui, foișorul din Tallyn apărea sidefiu, cu glazură albă de zăpadă. După câteva consultații de dimineață și cu plăcuta perspectivă de a nu avea serviciu la policlinică în acea seară, Andrew plecă să-și facă vizitele. Nu avea pe listă prea mulți pacienți. În toate casele se pregătea masa de prânz, așa cum i se pregătea și lui prânzul acasă. Nu se mai sătura de urările de Crăciun pe care le adresa și le primea de-a lungul străzilor.

Nu se putu opri să nu remarce diferența dintre voioșia cu care era întâmpinat acum și tristețea cu care străbătuse aceleași străzi numai cu un an mai înainte.

Poate că tocmai acesta fu gândul care îl făcu să se oprească, cu o ezitare ciudată în priviri, la casa cu numărul optsprezece din strada Cefan. Dintre toți pacienții săi, cu excepția lui Chenkin, pe care nici nu-l dorea, singurul care nu se întorsese la el era Tom Evans. Astăzi, când încerca o emoție atât de neobișnuită, când era poate prea exaltat de sentimentul frăției dintre oameni, simți un impuls brusc de a intra la Evans și de a-i ura sărbători fericite.

Bătu o dată la ușă, apoi o deschise și, trecând prin casă, intră în bucătărie. Aici se opri înmărmurit. Bucătăria era goală, aproape pustie și în vatră focul abia pâlpăia. Tom Evans stătea în fața focului pe un scaun cu spătarul rupt și brațu-i îndoit era aidoma unei aripi frânte. Umerii lui căzuți dovedeau amărăciune, deznădejde. O ținea pe genunchi pe fetița lui, în vârstă de patru ani. Se uitau amândoi în tăcere la o ramură de brad pusă într-o găleată veche. Pe acest minuscul pom de Crăciun, pe care Evans și-l procurase urcând cale de două mile pe munte, se zăreau trei lumânările de seu, încă neaprinse. Și dedesubt se afla ospățul de Crăciun al familiei, trei portocale mici.

Evans se întoarse brusc și dădu cu ochii de Andrew. Tresări, fața i se îmbujoră de rușine și îl privi cu vădit resentiment. Andrew simți că era chinuitor pentru Evans să fie găsit fără lucru, cu jumătate din mobile amanetate și schilod, chiar de către doctorul ale cărui sfaturi le respinsese. Manson știa că lui Evans îi merge rău, dar nu bănuise vreodată că se găsește într-o situație atât de jalnică. Se simțea prost, tulburat, ar fi vrut să se întoarcă și să plece. În clipa aceea, doamna Evans intră în bucătărie prin ușa din dos, cu o pungă de hârtie sub braț. Tresări atât de speriată, văzându-l pe Andrew, încât scăpă din mână punga, care se rostogoli pe podeaua de piatră și se rupse, lăsând să se vadă două bucăți de picior de vacă, cea mai ieftină calitate de carne care se găsea la ABERALAW. Fetița, văzând figura pe

care o făcea mama ei, izbucni deodată în plâns.

— Ce s-a întâmplat, domnule! îndrăzni în cele din urmă doamna Evans, cu mâna în șold. Nu a făcut nimic rău...?

Andrew strânse din dinți. Era atât de mișcat și de surprins de scena peste care nimerise, încât nu mai văzu decât o singură soluție care să-l mulțumească.

— Doamnă Evans – spuse el cu ochii pironiți în podea – știu că între Tom al dumitale și mine a fost o oarecare neînțelegere. Dar astăzi e Crăciunul... și... în sfârșit, aș vrea – se bâlbâi el încurcat – vreau să spun, mi-ar face foarte multă plăcere, dacă ați veni toți trei să luați azi masa cu noi.

— Dar, domnule doctor... șopti ea cu o voce tremurătoare,

— Taci din gură femeie! o întrerupse Evans mânios. Nu o să mergem nicăieri la masă. Dacă nu putem să cumpărăm decât carnea asta, asta o să mâncăm. Nu ne trebuie nicio filantropie din partea nimănui.

— Ce tot vorbești! exclamă Andrew înspăimântat. Te invit ca pe un prieten.

— Ah, toți sunteți la fel, răspunse Evans mâhnit. După ce ați doborât un om, tot ce puteți face e să-i aruncați puțină crăpelniță. Păstrează-ți mâncarea dumitale blestemată, nu avem nevoie de ea.

— Ei Tom... protestă slab doamna Evans.

Andrew se întoarse spre ea disperat, dar încă hotărât să-și ducă la îndeplinire intenția.

— Convinge-l, doamnă Evans. Mi-ar părea sincer rău să nu veniți. La unu și jumătate o să vă așteptăm.

Înainte ca vreunul din cei doi soți să poată să mai spună ceva, el se răsuci pe călcâie și părăsi casa.

Christine nu-i făcu niciun reproș, când Andrew îi povesti ceea ce se întâmplase. Acum, stând cu spatele întors spre focul din cămin, Andrew o privea punând încă trei tacâmuri la masă.

— Ești supărată, Chris? întrebă el în cele din urmă.

— Credeam că m-am măritat cu doctorul Manson – i se

adresă ea puțințel cam răstit – și nu cu doctorul Barnardo²². Orice s-ar spune dragul meu, ești un sentimental incorigibil.

Cei trei Evans sosiră exact la unu și jumătate, spălați și lustruiți, simțindu-se îngrozitor de prost, în același timp mândri și speriați. Andrew, căznindu-se cu nervozitate să creeze o atmosferă plăcută, era chinuit de presentimentul înspăimântător că Christine avusese dreptate și că prânzul va fi un eșec lamentabil. Evans îi aruncă o privire ciudată lui Andrew și se arată foarte stângaci la masă, din cauza brațului său anchilozat. Soția lui trebuia să-i taie pâinea și să i-o ungă cu unt. În sfârșit, printr-o întâmplare fericită, în timp ce Andrew voia să folosească serviciul cu untdelemn și oțet, capacul de la piperniță căzu și tot piperul i se vărsă în supă. Urmă o tăcere profundă, apoi Agnes, fetița lui Evans, chicoti încântată. Cuprinsă de panică, mama se aplecă spre ea dând s-o certe, dar se opri la vederea mutrei pe care o făcea Andrew. În clipa următoare izbucniră toți în râs.

Scăpat de grija că ar putea fi tratat de sus, Evans se dovedî un om ca toți oamenii, mare amator de fotbal și rugbi și pasionat iubitor de muzică. Cu trei ani în urmă fusese la Cardigan să cânte la Eisteddfod²³. Mândru că-și putea arăta cunoștințele, el discută cu Christine despre oratoriile compozitorului Elgar, în timp ce Agnes și Andrew se distrau cu pocnitori.

Mai târziu Christine se duse cu doamna Evans și fetița în cealaltă cameră. Rămași singuri, o tăcere stranie se coborî între Andrew și Evans. Pe amândoi îi preocupa același gând, dar niciunul nu știa cum să aducă vorba despre asta. În cele din urmă, cu un fel de desperare, Andrew spuse:

— Îmi pare rău de ceea ce s-a întâmplat cu brațul dumitale, Tom. Știu că pe deasupra ți-ai pierdut și slujba în subteran. Să nu-ți închipui că am de gând să te dojenesc, sau ceva de soiul ăsta. Îmi pare însă tare rău.

— Nu mai mult decât mie, răspunse Evans.

²² Filantrop englez.

²³ Concurs literar și muzical în Țara Galilor.

Urmă o nouă pauză apoi Andrew reluă:

— Mă întreb dacă mi-ai îngădui să vorbesc cu domnul Vaughan despre dumneata? Oprește-mă, dacă ești cumva de părere că mă amestec unde nu-mi fierbe oala... dar am puțină influență asupra domnului Vaughan și sunt sigur că aş putea să-ți obțin o slujbă la suprafață... ca normator... sau ceva în genul ăsta...

Se întrerupse, neîndrăznind să se uite la Evans. De data aceasta tăcerea se prelungise. În cele din urmă Andrew își ridică ochii, dar și-i coborî din nou numaidecât. Pe obrajii lui Evans șiroiau lacrimi și trupul lui tresărea, încordat de efortul pe care îl făcea, încercând zadarnic să se stăpânească. În cele din urmă își puse brațul sănătos pe masă și-și sprijini capul pe el, ascunzându-și fața.

Andrew se sculă și se duse la fereastră unde rămase câteva minute, până ce Evans își veni în fire. Acesta tăcea, iar ochii lui îl evitară pe Andrew cu o rezervă mută, mai semnificativă decât orice cuvânt.

La trei și jumătate, familia Evans plecă într-o stare de spirit mult diferită de cea de la sosire. Christine și Andrew se duseră în salonaș.

— Știi, Chris, filosofă Andrew, toată nenorocirea sărmanului Evans... vreau să spun cotul lui anchilozat... asta nu s-a întâmplat din vina lui. El nu a avut încredere în mine, pentru că eram nou venit. Dar nu de la el trebuia să ne așteptăm să știe ce-i cu afurisitul ăla de ulei de in. Dar prietenul Oxborrow care a acceptat fișa lui... ar fi trebuit să știe. Ignoranță, pur și simplu, ignoranță – ignoranță blestemată. Ar trebui să existe o lege care să oblige pe doctori să fie la curent cu ultimele noutăți. Toate astea se întâmplă din vina sistemului afurisit după care merg toate la noi. Ar trebui să fie cursuri de perfecționare obligatorii... la fiecare cinci ani...

— Dragul meu – protestă Christine, de pe sofa, zâmbindu-i – am îndurat cu resemnare filantropia ta, toată ziua. Ți-am văzut aripile, întinzându-se ca cele ale unui arhanghel. Nu-mi mai ține acum și un discurs pe deasupra.

Vino și stai lângă mine. Aveam un motiv important, pentru care voiam să fim singuri azi.

— Da? întrebă el cu îndoială, apoi continuă indignat: sper că nu te plângi, cred că m-am purtat destul de bine? La urma urmelor, e Crăciunul...

Ea râse în tăcere.

— Ah, dragul meu, ești delicios. Peste puțin o să fie un viscol și ai să scoți câinii St. Bernard și ai să ieși cu fularul la gât, să aduci pe vreun om rătăcit în munți... noaptea târziu, târziu.

— Cunosk pe cineva care a venit la puțul numărul 3 noaptea târziu, târziu – mormăi el răzbunător – și care nici măcar nu avea fular la gât.

— Stai aici, ceru ea întinzând mâna. Vreau să-ți spun ceva.

Se duse și se așeză lângă dânsa, când pe neașteptate se auzi de afară zgomotul strident al unui claxon: Krr-krr-krr-ki-ki-krr.

— La naiba, spuse laconic Christine. Un singur claxon din Aberalaw poate să sune în felul ăsta, și el aparține lui Con Boland.

— Nu-ți pare bine că au venit? întrebă Andrew, oarecum surprins. Con a fâgăduit pe jumătate că o să vină la ceai.

— Ba da, foarte bine! spuse Christine, ridicându-se și însoțindu-l la ușă.

Se duseră să întâmpine familia Boland care aștepta în fața porții, în automobilul reconstruit. Con stătea țeapăn la volan, cu o pălărie tare în cap și cu niște mânuși noi, enorme, având alături pe Mary și Terence. Ceilalți trei copii se îngrămădeau lângă doamna Boland, instalată pe bancheta din spate, cu pruncul în brațe. În ciuda alungirii vehiculului, erau cu toții înghesuiți ca sardelele într-o cutie.

Deodată claxonul se porni din nou: krr-krr-krr-krr. Tâind contactul, Con apăsase din nebăgare de seamă butonul care acum se înțepenise. Claxonul nu se mai oprea: krr-krr-krr, făcea el într-una; în timp ce Con băjbăia înjurând, ferestrele se deschideau pe la casele din vecinătate; numai doamna

Boland cu o expresie absentă întipărită pe față, ședea netulburată, ținând visătoare pruncul în brațe.

— Pentru numele lui Dumnezeu! strigă Con furios, cercetând tabloul de bord. Se scurge pe undeva benzina, ce s-a întâmplat? Am făcut un scurtcircuit, sau ce?

— Butonul e de vină, tată, îi spuse Mary liniștită, și cu unghia degetului mic scoase afară butonul claxonului. Tărăboiul încetă.

— Ah, așa mai zic și eu, suspină Con. Ce mai faci, Manson băiete, cum îți place acum automobilul? L-am lungit cu mai bine de două picioare. Nu-i așa că e măreț? E adevărat că mai am o mică încurcătură cu schimbătorul de viteze, n-am prea urcat panta dintr-o singură răsuflare, cum s-ar zice.

— Ne-am înțepenit în loc numai câteva minute, tată, se amestecă în vorbă Mary.

— Ei, nu-i nimic – spuse Con – am să aranjez eu asta când o desfac din nou. Ce mai faci doamnă Manson? Iată-ne, am sosit cu toții să vă urăm sărbători fericite și să bem ceaiul cu dumneavoastră.

— Pofțiți înăuntru, Con, zâmbi Christine. Îmi plac mânușile dumitale.

— Un cadou de Crăciun, din partea nevesti-mi, răspunse Con, admirându-le și el. Echipament militar. Nici n-o să vă vină să credeți, dar mai au încă stocuri berechet. A, dar ce se întâmplă cu ușa asta?

Nefiind în stare să deschidă portiera, își trecu picioarele sale lungi peste ea, sări afară, apoi îi ajută și pe ceilalți să iasă, și după ce aruncă o ultimă privire automobilului, îndepărtând cu solicitudine o bucată de noroi de pe parbriz, se smulse contemplării și îi urmă pe ceilalți în casă.

Luară ceaiul plini de voieșie. Con era foarte bine dispus, încântat de opera sa.

— Nici n-o s-o mai cunoști, când o să fie vopsită.

Doamna Boland, cu un aer absent, bău șase cești de ceai tare. Copiii începură cu biscuiții cu ciocolată și isprăviră, luptându-se pentru ultima felie de pâine. Goliră toate farfuriile care se găseau pe masă.

După ce luară ceaiul, Mary se duse să spele vasele, declarând că Christine are un aer obosit, iar Andrew luă copilul cel mic de la doamna Boland și se jucă cu el pe covorașul din fata căminului. Era cel mai dolofan prunc pe care îl văzuse vreodată, un copilaș ca în tablourile lui Rubens, cu ochi enormi și solemni și cu cute de grăsime la mâini și la picioare. Încea într-una să-i vâre lui Andrew degetele în ochi, și de fiecare dată când nu izbutea, figura sa exprima o adâncă mirare. Christine stătea cu mâinile în poală fără să facă nimic și îl privea, jucându-se cu copilașul.

Dar Con și familia lui nu puteau rămâne prea mult. Afară se întuneca și – îngrijorat din cauza benzinei – Con avea îndoieli pe care prefera să nu le dea în vileag și asupra felului cum funcționau farurile. Când se ridicară să plece, el lansă invitația:

— Veniți să vedeți cum pornim.

Din nou Andrew și Christine stătură la poartă, în timp ce Con încărcă în automobil odraslele lui. După câteva învârtituri de manivelă, motorul porni ascultător și Con, făcându-le triumfător semn cu capul, își puse mânușile și își așeză pălăria și mai șmecherește pe o parte. Apoi se instală mândru la volan.

În clipa aceea, cârpitura meșteșugită de Con se rupse și, cu un geamăt, automobilul se prăbuși. Purtând întreaga familie Boland, prelungul vehicul se lăsă încet în jos, ca o vită de povară care moare epuizată. Înaintea privirilor uluite ale lui Andrew și Christine, roțile se desfăcură, se auzi un zângănit de piese care cădeau, o ploaie de unelte se revărsă din cufărul de la spate, apoi caroseria mașinii se imobiliză dezmembrată pe caldarâm. Acolo unde cu o clipă înainte se găsea un automobil, nu se mai zărea acum decât o gondolă de bălci. Pe scaunul din față, Con înșfăcase volanul, iar pe scaunul din spate, soția lui înșfăcase pruncul. Doamna Boland rămăsese cu gura căscată, fixând cu ochii ei visători veșnicia. Uluirea zugrăvită pe fața lui Con la această bruscă pierdere de înălțime era irezistibilă.

Andrew și Christine izbucniră într-un hohot de râs și o

dată ce începură nu se mai putură opri. Râseră până se istoviră.

— Pentru numele lui Dumnezeu! spuse Con, frecându-și capul și ridicându-se de la volan. Văzând că niciunul dintre copii nu era rănit și că doamna Boland ședea palidă, dar netulburată, pe scaunul ei, el inspecta dezastrul, chibzuind dezorientat.

— Sabotaj, declară dânsul în cele din urmă, uitându-se furios la ferestrele de peste drum, în timp ce o explicație îi veni în minte: Vreunul dintre ștregarii de pe aici a deșurubat ceva.

Apoi fața i se luminează și, luându-l de braț pe Andrew care nu mai putea de răs, îi arată cu o mândrie melancolică capota boțită, sub care motorul mai trepida încă, în rare duduitori convulsive.

— Vezi, Manson, merge într-una.

Izbutiră cu chiu cu vai să care rămășițele în curtea din spatele vilei și, după ce isprăviră, familia Boland plecă acasă pe jos.

— Ce zi! exclamă Andrew, când totul se potoli în sfârșit. N-am să uit cât oi trăi mutra pe care o făcea Con!

Tăcură câteva clipe, apoi, întorcându-se spre ea, Andrew o întrebă:

— Ești mulțumită de Crăciunul tău?

Ea răspunse pe un ton ciudat.

— Mi-a părut bine să te văd jucându-te cu copilașul lui Boland.

El o privi.

— De ce?

— Am încercat să-ți spun toată ziua, răspunse dânsa fără să se uite la el. Nu poți să ghicești, iubitule?... cred că, la urma urmelor, nu ești un doctor chiar atât de priceput.

XIII

Era din nou primăvară, apoi se vesti începutul verii.

Grădina din jurul casei era o țesătură de culori delicate, pe care minerii se opreau deseori s-o admire, atunci când ieșeau din schimb. Cele mai multe din aceste culori se datorau răsadurilor plantate de Christine în toamna trecută, căci acum Andrew îi interzicea orice muncă obositoare.

— Acum, după ce ai făcut cuibul, îi spuse el cu autoritate, odihnește-te într-însul.

Locul ei favorit era la capătul vâlceleii, unde lângă un micuț havuz, putea să asculte șipotul mângâietor al pârlăiașului. O salcie o ascundea de casele situate deasupra grădinii. Căci acesta era dezavantajul grădinii lor: puteau fi văzuți de pretutindeni. Nu aveau decât să iasă în verandă pentru ca toate ferestrele caselor învecinate să se umple de lume și zvonul să se răspândească: „Ei, asta e drăguț, vino și te uită Fanny, doctorul și nevastă-sa au ieșit nițeluș la soare!” O dată, la începutul șederii lor aici, când cuprinsese cu brațul talia Christinei, în timp ce se lungeau la soare pe malul pârlăiașului, zărise licărirea unei lentile îndreptate asupra lor din salonul bătrânului Glyn Joseph.

— Al naibii! exclamase Andrew înfuriat. Javra aia bătrână se uită la noi cu binoclul.

Dar sub salcie se simțeau complet ocrotiți și aici găsi cu cale Andrew să-i motiveze atitudinea lui.

— Vezi, Chris, spunea el, agitând termometrul, căci i se năzărise într-un acces de precauțiune să-i ia temperatura. Trebuie să fim calmi. Noi nu suntem... în sfârșit... oameni obișnuiți. La urma urmelor, tu ești soția unui doctor și eu... eu sunt un doctor. Am văzut asemenea lucruri de sute sau cel puțin de zeci de ori până acum. Este ceva cât se poate de obișnuit. Un fenomen al naturii, perpetuarea speciei – toate chestiile astea, înțelegi? Te rog să nu interpretezi greșit, draga mea, este *minunai* pentru noi – bineînțeles. Adevărul este că începusem să mă întreb dacă nu ești prea subțirică, prea copilă ca să poți vreodată... În sfârșit, sunt *încântat*. Dar să nu fim sentimentali. Vreau să spun să nu ne înduioșăm. Nu, nu, să lăsăm asemenea lucruri domnului și doamnei Smith. Ar fi complet idiot din partea mea ca doctor

să încep... să zicem, să încep să mă emoționez, privind lucrurile astea pe care le croșetezi sau le tricotezi, sau mai știu eu ce. Nu! Eu mă uit la ele și mormăi: „Sper că o să fie destul de călduroase!” Toată pelteaua asta despre ce culoare de ochi o să aibă ea... ăă... sau el, și ce viitor trandafiriu o să-i făurim... astea n-au ce căuta aici!

Se opri, încruntându-se, apoi, rămase gânditor, în timp ce, încetul cu încetul, un surâs îi lumina fața.

— Totuși, Chris, mă întreb dacă o să fie fată?

Ea râse până ce-i dădură lacrimile. Râdea atât de tare, încât el se ridică îngrijorat.

— Ei, oprește-te, Chris, să nu... să nu pățești ceva.

— Ah, dragul meu – răspunse ea, ștergându-și ochii – când te arăți un idealist sentimental te ador, dar când vrei să faci pe cinicul înrăit... piei din ochii mei.

Andrew nu prea înțelese ce voia să spună dânsa, dar știa că el chibzuia în mod științific și că se stăpânea totuși – așa cum se cuvine. După-amiezile, când considera că ar trebui ca ea să facă puțină mișcare, o lua la plimbare în grădina publică, deoarece îi era strict interzis să urce pe deal. În grădină hoinăreau pe alei, ascultau muzica, priveau copiii minerilor care veneau să petreacă acolo cu sticle de limonada și acadele.

Într-o dimineață de mai, în timp ce era încă în pat, simți prin somnul lui ușor, o mișcare foarte slabă. Trezindu-se, își dădu seama de o tresărire abia perceptibilă, prima mișcare a copilului pe care Christine îl purta în pânțele. Înțepeni – aproape nu-i venea să creadă – înăbușindu-se de emoție, de fericire. „La naiba! se gândi el peste o clipă – poate că la urma urmelor nu sunt și eu decât un Smith oarecare? Cred că ăsta este motivul pentru care s-a stabilit ca doctorii să nu-și asiste nevestele la naștere.”

În săptămâna următoare socoti că a venit momentul să-i vorbească doctorului Llewellyn care, așa cum hotărâseră amândoi încă de la început, urma s-o asiste pe Christine. Când Andrew îi telefonă, Llewellyn se simți măgulit. Veni la ei acasă numaidecât și făcu o consultație preliminară. Apoi

stătu de vorbă cu Andrew în salon.

— Îmi pare foarte bine că pot să-ți fiu de folos, Manson, spuse el acceptând o țigară. Am avut întotdeauna impresia că nu mă simpatizezi destul ca să-mi ceri să fac asta pentru dumneata. Crede-mă, o să mă străduiesc din răputeri. Dar, pentru că veni vorba, e destul de înăbușitor la Aberlaw acum. Nu crezi că nevistica dumitale ar trebui să schimbe puțin aerul, atâta timp cât se mai poate mișca?

„Ce se întâmplă cu mine? se întrebă Andrew, după plecarea lui Llewellyn. Îmi place omul ăsta. S-a purtat frumos, foarte frumos. A dovedit tact și simpatie și e extrem de priceput. Acum un an încercam să-l sugrum. Nu sunt decât un scoțian încăpățânat, un bădăran invidios și grosolan.”

Christine nu vru să plece, dar el stărui cu blândețe.

— Știu că nu vrei să mă părăsești, Chris! Dar e mai bine așa. Trebuie să ne gândim la... la tot. Preferi să mergi la mare, sau poate în nord, la mătușa ta? Fi-r-ar să fie, pot să-mi permit să te trimit acum, Chris, ne merge destul de bine!

Plătiseră datoria către Fundația Glen, achitaseră ultima rată pentru mobile și mai aveau o sută de lire depuse la bancă. Dar nu la aceasta se gândea ea când, strângându-i mâna, îi răspunse cu glas ferm.

— Da, ne merge destul de bine, Andrew.

Fiindcă tot trebuia să plece, ea se hotărî să-și viziteze mătușa, la Bridlington. O săptămână mai târziu el o conduse la gară, unde o îmbrățișa prelung și-i dădu un coșuleț cu fructe, ca să aibă ce mânca în timpul călătoriei.

Christine îi lipsi mai mult decât și-ar fi putut închipui; camaraderia ce-i unea devenise o parte integrantă din viața lui. Discuțiile lor, micile hârjoneli, tăcerile lor în doi, felul în care o chema ori de câte ori intra în casă, așteptând cu urechea la pândă răspunsul ei vesel. Înțelegea acum cât de mult însemnau pentru el toate acestea. Fără dânsa dormitorul lor devenea o cameră străină, de hotel. Masa de prânz și cina servite de Jenny, conform programului

întocmit de Christine, erau înfulecate în grabă și fără niciun gust, cu o carte deschisă în față.

Plimbându-se prin grădină, care era opera ei, el fu izbit dintr-o dată de starea de ruină în care se găsea podul. Aceasta îl jignează, îi părea o insultă la adresa Christinei, chiar în lipsa ei. În câteva rânduri le vorbise celor din comitet despre asta, spunându-le că podul se rupea în bucăți, dar comitetul era întotdeauna greu de urnit, când venea vorba de reparații necesare la locuințele asistenților. Totuși, într-un acces de sentimentalism, el chemă acum din nou la telefon biroul comitetului și se arată foarte insistent. Owen plecase într-un concediu de câteva zile, dar funcționarul care îl înlocuia îl asigură pe Andrew că această chestiune fusese rezolvată favorabil de Comitet și reparația dată pe seama lui Richards constructorul. Lucrul încă nu începuse, numai din cauză că Richards era ocupat cu un alt contract.

Serile se ducea la Boland; în două rânduri îi vizită și pe Vaughani care îl reținură la un bridge și – spre marea lui surpriză – se trezi jucând golf cu Llewellyn. Scrise lui Hamson și lui Denny, care părăsise în cele din urmă Blaenelly și călătorea spre Tampico, în calitate de chirurg, pe un vas petrolier. Corespondența lui cu Christine era un model de sfaturi luminate. Dar principala distracție și-o căuta în muncă.

Cercetările sale clinice la minele de antracit erau în momentul acela pe un drum foarte bun. Nu putea să le termine însă mai repede, fiindcă – în afară de cazul când era solicitat de propriii săi pacienți – nu avea posibilitate să-i examineze pe muncitori decât atunci când se duceau la duș, la sfârșitul schimbului, și atunci era cu neputință să-i rețină prea mult, deoarece se grăbeau să meargă acasă, la masă. El realiza o medie de două consultații pe zi și totuși rezultatele obținute îl entuziasmau din ce în ce mai mult. Fără să tragă vreo concluzie pripită, văzu că frecvența afecțiunilor pulmonare printre muncitorii din minele de antracit depășea categoric pe cea existentă la oamenii care munceau în subteran, în alte mine de cărbuni.

Nu avea încredere în manuale, dar fiindcă nu avea chef să descopere mai târziu că nu făcuse altceva decât să meargă pe drumuri bătătorite de alții, consultă literatura scrisă în acest domeniu. Sărăcia ei îl uimi. Puțini cercetători păreau să se fi ocupat în mod serios cu maladiile profesionale pulmonare. Zenker introdusese un termen răsunător, pneumoconioza, care includea trei forme de fibroză ale plămânului, datorate inhalațiilor de praf. Bineînțeles că antracoza, infiltrația neagră a plămânilor, întâlnită la muncitorii din minele de cărbuni, era de mult cunoscută, și Goldmann în Germania, și Trotter în Anglia, o considerau inofensivă. Existau câteva tratate asupra predominanței afecțiunilor pulmonare la cei care șlefuiau pietre de moară, îndeosebi în Franța, precum și la tocilari – „Putregaiul tocilarilor” – și la cioplitorii în piatră. Mai erau dovezi, cele mai multe însă contradictorii, din Africa de Sud, asupra flagelului care bântuia printre minerii din Rand, ftizia muncitorilor de la minele de aur, care era fără doar și poate datorită inhalației de praf. Se cunoștea de asemenea faptul că muncitorii din filaturile și țesătoriile de in și de bumbac, ca și cei care lucrau la vânturarea cerealelor, sufereau de afecțiuni pulmonare cronice. Dar în afară de aceasta – nimic!

Andrew se opri din citit, foarte emoționat. Simțea că e pe urma unor indicii categoric neexplorate. Se gândea la marele număr de muncitori din subteran, din minele importante de antracit, la lacunele legislației privitoare la infirmitățile de care sufereau și enorma importanță socială a acestor cercetări. Ce șansă, ce șansă extraordinară! La gândul că cineva ar putea să i-o ia înainte, îl scălda o sudoare rece. Dar alunga această spaimă. Umblând de colo până colo prin salon în fața focului stins, mult timp după miezul nopții, el apucă dintr-o dată fotografia Christinei de pe consola căminului, exclamând:

— Chris, sunt sincer convins că o să realizez ceva!

În clasorul de fișe, pe care îl cumpără în acest scop, el începu să clasifice cu grijă rezultatele cercetărilor sale. Deși nu făcu niciun caz de aceasta, priceperea sa clinică era

acum strălucită. În vestiarul minei oamenii stăteau în fața lui goi până la brâu, și el cerceta atent, ciocănind cu degetele și ascultând cu stetoscopul, afecțiunile ascunse ale acestor plămâni vii: aici o pată fibroidă, dincolo un emfizem, apoi o bronșită cronică, numită cu dispreț „nițică tuse”. Cu multă grijă el însemna leziunile, pe diagramele tipărite pe dosul fiecărei fișe.

În același timp lua probe de spută de la fiecare muncitor și, muncind până la două sau trei dimineața la microscopul lui Denny, înscrisa cele constatate în fișe. Descoperi astfel că cele mai multe dintre probele de spută muco-purulente – căroră oamenii de prin partea locului le spuneau „scuiat alb” – conțineau particule ascuțite și strălucitoare de siliciu.

Andrew fu uimit de numărul celulelor alveolare prezente, de frecvența cu care se găsea bacilul tuberculozei. Dar ceea ce îi reținu atenția, era prezența aproape constantă a siliciului în celulele alveolare, în fagocite, pretutindeni. Nu putea să înlăture ideea extrem de interesantă, că schimbările intervenite în plămâni, poate chiar și infecțiile intervenite concomitent, se datorau în primul rând acestui factor.

Acesta era stadiul progreselor făcute de el la sfârșitul lunii iunie, când Christine se înapoie acasă și i se agăță de gât.

— E atât de bine să te întorci acasă! Da, m-am distrat bine, dar nu știu... arăți rău, iubitule. Cred că Jenny te-a lăsat să flămânzești!

Odihna îi priise, arăta bine și obraji ei aveau o culoare frumoasă. Dar era alarmată din cauza lui, văzându-l că nu are poftă de mâncare, că fumează foarte mult.

Îl întrebă cu seriozitate:

— Cât de mult are să dureze activitatea asta specială?

— Nu știu – era a doua zi după înapoierea ei, o zi umedă și el era extrem de prost dispus – s-ar putea să dureze un an, s-ar putea să dureze cinci.

— Atunci, ascultă-mă. Nu vreau să-ți țin predici, sunt convinsă că ne ajunge un predicator în familie, dar nu crezi că din moment ce o să dureze atât de mult, ar trebui să

lucrezi sistematic, să duci o viață ordonată, nu să veghezi târziu noaptea și să te omori muncind?

— Dar n-am nimic.

În anumite privințe însă, ea stăruia în mod deosebit. O puse pe Jenny să spele dușumelele laboratorului, aduse acolo un fotoliu și un covoraș. Era o cameră răcoroasă, plăcută în aceste nopți toride, și scândurile de brad aveau un miros dulce de rășină care se amesteca cu mirosul pătrunzător de eter, al reactivilor folosiți. Se așeza și ea acolo, cosind și împletind, în timp ce el lucra la masă. Aplecat deasupra microscopului, Andrew uita cu desăvârșire de ea, dar Christine veghea asupra lui și, la unsprezece seara, se ridica:

— E ora de culcare.

— O, lasă... se ruga el clipind din ochii lui miopi deasupra microscopului. Du-te sus, Chris! Vin și eu peste un minut.

— Andrew Manson, dacă îți închipui că am să mă duc să mă culc singură, în *situația asta...*

Această ultimă frază devenise o lozincă puțin comică în casa lor. O foloseau amândoi la întâmplare, în glumă, ca un argument suprem în toate certurile lor. El nu putea să-i reziste. Râzând, se ridica, se întindea, punea microscopul deoparte, strângea lamelele.

Spre sfârșitul lui iulie, o violentă epidemie de vărsat îi dădu mult de furcă. În ziua de 3 august îl aștepta o listă deosebit de lungă de pacienți, ceea ce îl ținu pe drumuri, în afara consultațiilor de dimineață, până mult după ora trei. În timp ce urca drumul spre casă, obosit, simțind nevoia mesei care îl aștepta – o combinație care ținea loc de prânz și de ceai – văzu automobilul doctorului Llewellyn la poarta lui *Vale View*.

Semnificația acestei mașini oprite la poarta lor îl făcu să tresară dintr-o dată și să se grăbească spre casă, cu inima bătându-i tot mai repede. Urcă în fugă treptele de la intrare, deschise ușa și, chiar în hol, îl găsi pe Llewellyn. Privindu-l cu o nerăbdare nervoasă, el băigui:

— Bună ziua, Llewellyn, nu... nu mă așteptam să te văd

aici atât de devreme.

— Nu, răspunse Llewellyn.

— Ei bine? zâmbi Andrew.

Tulburat cum era nu găsi alte cuvinte, dâr întrebarea zugrăvită pe fața lui era foarte limpede.

Llewellyn nu zâmbi. După o pauză imperceptibilă, îi spuse:

— Intră aici pentru o clipă, dragă prietene – și îl luă pe Andrew în salon. Toată dimineața am încercat să dăm de urma dumatile pe la bolnavi.

Purtarea lui Llewellyn, șovăiala lui, ciudata simpatie care se simțea în vocea lui, îl înghețară pe Andrew.

— S-a întâmplat ceva? îngăimă el.

Llewellyn se uită pe fereastră, îndreptându-și privirea spre podeț, ca și cum ar fi căutat cea mai bună, cea mai umană explicație. Andrew simțea că nu mai poate. Abia mai era în stare să răsuflă, cu pieptul zbuciumat de un chin înăbușitor, el aștepta.

— Manson – spuse Llewellyn cu blândețe – azi dimineață... când soția dumatile trecea peste pod, una din scândurile putrezite s-a rupt. *Ea* este bine acum, cât se poate de bine, dar mi-e teamă că...

Andrew înțelese, încă înainte ca Llewellyn să fi terminat, și un uriaș val de spaimă îl copleși.

— Ar fi poate bine să știi – continuă Llewellyn cu un ton de compătimire liniștită – că am făcut tot ce ne-a stat în putință. Am venit numaidecât, am adus-o pe sora-șefă de la spital, am stat aici toată ziua...

Se făcu tăcere. Un suspin îi zgudui pieptul lui Andrew, apoi încă unul și încă unul. Își acoperi ochii cu mâna.

— Te rog, dragul meu, îl dojeni blând Llewellyn. Cine ar fi putut să împiedice un accident ca acesta? Te rog... du-te sus și consolează-o pe soția dumatile.

Cu capul plecat, ținându-se de balustradă, Andrew urcă scările. În fața ușii de la dormitor se opri cu răsuflarea tăiată, apoi poticnindu-se, intră înăuntru.

XIV

Prin anul 1927, doctorul Manson din Aberlath se bucura de o reputație oarecum neobișnuită. Nu avea o clientelă extraordinară, numărul pacienților săi nu crescuse prea mult față de acele zile zbuciumate, curând după sosirea sa în oraș. Dar toți cei care figurau pe lista lui aveau o încredere oarbă într-însul. Folosea puține medicamente, ba chiar avea obiceiul de necrezut de a-i sfătui pe pacienții săi să nu ia medicamente, dar când le utiliza, le prescria în doze uluitoare. Nu rare ori putea fi văzut Gadge, târându-se prin sala de așteptare, cu o rețetă în mână.

— Ce înseamnă asta, domnule doctor Manson? Șaizeci de *grains*²⁴ de bromură de potasiu pentru Evan Jones? Farmacopeea spune numai cinci.

— Tot așa spune și cartea de vise a mătușii Kate! Dă-i drumul cu șaizeci, Gadge. Știi bine că ai fi mulțumit să-l cureți pe Evan Jones.

Dar Evan Jones, care suferea de epilepsie, nu păți nimic. Dimpotrivă, el putea fi văzut o săptămână mai târziu – când accesese deveniră mai puțin violente – plimbându-se prin grădina publică.

Comitetul ar fi trebui să-l aibă foarte la inimă pe doctorul Manson, din cauză că factura lui de medicamente – în ciuda unor incidente furtunoase – se ridica la mai puțin de jumătate decât a oricărui alt asistent. Dar vai! Manson costa comitetul de trei ori mai mult în alte privințe, și adesea se iscau mari bătălii din cauza aceasta. Astfel, el folosea seruri și vaccinuri, lucruri costisitoare și de care, așa cum declara furios Ed Chenkin, niciunul din ei nu auzise vreodată. Când Owen, luându-i apărarea lui Manson, dădea ca exemplu acea lună de iarnă, când Andrew, folosind vaccinul Bordet-Gengou, oprise o teribilă epidemie de tuse convulsivă în raionul său, în timp ce în tot restul orașului copiii se

²⁴ Măsură folosită în farmacopeea engleză. (1 grain = 0,0648 grame).

molipseau de această boală, Ed Chenkin îi ripostă:

— De unde știm noi că tocmai chestia asta de modă nouă a oprit epidemia? Chiar eu l-am întrebat pe Manson și el mi-a spus că nimeni nu poate fi *sigur*.

Manson avea prieteni credincioși, dar avea și dușmani. Erau acei membri ai comitetului care nu-i iertaseră niciodată cu totul izbucnirea lui, cuvintele grele cu care îi palmuise în urmă cu trei ani, în plină ședință plenară, în legătură cu ruperea podului din grădină. Fără îndoială că îl compătimeau pe el și pe doamna Manson pentru nenorocirea întâmplată, dar nu se puteau socoti răspunzători. Comitetul nu se grăbea niciodată. Owen era plecat atunci în vacanță, iar Len Richards, căruia i se încredințase lucrarea, era ocupat pe vremea aceea cu noile case din strada Powis. Ar fi fost ridicol să le reproșeze ceva.

Pe măsură ce vremea trecea, Andrew avu multe frecuşuri cu comitetul, căci se încăpățâna să procedeze așa cum credea el de cuviință, ceea ce nu era pe placul comitetului. Pe deasupra, mai există și o oarecare pornire clericală împotriva lui. Deși Christine se ducea deseori la biserică, Andrew nu era văzut niciodată acolo – doctorul Oxborrow fusese primul care remarcase acest lucru – și se spunea că luase în răs unele păreri privind taina botezului. În plus, avea un dușman de moarte printre oamenii bisericii, și acesta nu era altul decât reverendul Edwal Parry, pastorul capelei Sinai.

În primăvara anului 1926, bunul Edwal, recent căsătorit, se strecurase într-o seară, târziu, în policlinică la Manson, cu un aer pe cât de creștinesc, pe atât de insinuant și monden.

— Ce mai faci, doctore Manson? Tocmai treceam pe aici. De obicei mă îngrijește doctorul Oxborrow. Este o oiță din turma mea știi, și totodată mi-e la îndemână, la policlinica din est. Dar dumneata pari a fi un doctor foarte modern, în toate privințele. Ești la curent cu tot ce e nou și aș fi foarte fericit... bineînțeles ți-aș plăti și un onorariu bun... dacă mi-ai putea da un sfat... Edwal încerca să mascheze o

ușoară roșeață cuvioasă, afectând candoarea unui om de lume – știi, soția mea și cu mine nu am vrea să avem copii o bucată de vreme, de acum înainte, dat fiind că salariul meu nu prea este...

Manson se uită la preotul capelei Sinai cu răceală și dezgust și-i răspunse precaut:

— Nu-ți dai seama că sunt oameni, cu un sfert din salariul dumitale, care și-ar da mâna dreaptă ca să aibă copii? De ce te-ai mai însurat? Apoi, fierbând de mânie: Ieși afară, repede... habotnic scârbos ce ești!

Cu o strâmbătură ciudată Parry se furișase afară. Poate că Andrew îi vorbise pe un ton prea violent? Iar din cauza fatalului accident, Christine nu mai putea să aibă niciodată copii... și-i doreau amândoi din adâncul sufletului.

Întorcându-se acasă de la o vizită, în acea zi de 15 mai 1927, Andrew se întreba de ce rămăsese la Aberlath după moartea copilului? Răspunsul era destul de limpede: Din cauza cercetărilor lui în legătură cu inhalățiile de praf. Această muncă îl absorbise, îl fascinase, îl legase de mine.

Gândindu-se la ceea ce făcuse și punând la socoteală toate dificultățile pe care trebuise să le învingă, Andrew, se miră că nu-i trebuise și mai mult timp pentru a ajunge la descoperirile obținute. Primele cercetări întreprinse i se păreau acum nu numai îndepărtate, dar și depășite ca tehnică.

După ce făcuse un examen clinic complet al condițiilor pulmonare ale tuturor muncitorilor din district, și după ce notase în fișe cele constatate, dispunea de dovada evidentă a predominanței marcate a afecțiunilor pulmonare printre muncitorii din minele de antracit. De exemplu, el descoperi că nouăzeci la sută din cazurile sale de fibroză proveneau din minele de antracit. Mai descoperi că mortalitatea datorită afecțiunilor pulmonare, printre cei care lucrau mai de mult în minele de antracit, era aproape de trei ori mai mare decât în rândul minerilor care munceau în celelalte mine de cărbuni. El alcătui o serie de tabele care arătau frecvența maladiilor pulmonare printre diferitele categorii de

muncitori din minele de antracit.

După aceea, porni să demonstreze că praful de siliciu pe care îl găsisese în examenele de spută era cu adevărat prezent în abatajele de antracit. Nu numai că dovedi aceasta în mod concludent, dar expunând pe durate variabile, în diferite părți ale minei, lame de sticlă unse cu balsam de Canada, obținu cifre diferite de concentrație de praf, cifre care creșteau foarte mult în timpul perforărilor și dinamitărilor.

Dispunea acum de o serie de date interesante care dovedeau legătura dintre concentrațiile excesive de praf de siliciu în atmosferă și frecvența excesivă de afecțiuni pulmonare. Dar aceasta nu era destul. Trebuia să mai *dovedească* acum că praful era dăunător, că distruge țesutul pulmonar și că nu are numai un efect secundar și inofensiv. Era necesar să întreprindă o serie de experiențe patologice asupra cobailor, să studieze acțiunea prafului de siliciu asupra plămânilor acestora.

Acum, deși entuziasmul lui crescuse, începură adevăratele greutăți. Avea la dispoziție camera trebuincioasă, laboratorul. Era ușor să-și procure câțiva cobai, iar utilajul necesar pentru experiențe era simplu. Dar deși ingeniozitatea lui era foarte mare, nu era, nu avea să fie niciodată un patologist. Conștiința acestui fapt îl făcea să fie furios, dar în același timp mai hotărât ca oricând. El blestemă sistemul de organizare care îl silea să lucreze singur și o rugă pe Christine să-l ajute, învățând-o să taie și să pregătească secțiuni de organe, toată bucătăria meseriei, pe care, în doi timpi și trei mișcări, ea se deprinse să o facă mai bine decât dânsul.

Își construi foarte rudimentar o cameră de praf, în care în anumite ore ale zilei, unele dintre animale erau expuse concentrațiilor de praf, altele – martorii – nefiind expuse. Era o muncă exasperantă, care cerea mai multă răbdare decât avea dânsul. De două ori micul său ventilator electric se strică. Într-un stadiu critic al experienței el încurcă fișele de control și fu nevoit să o ia de la început. Dar, în ciuda greșelilor și a întârzierilor, obținu dovada deteriorării

plămânilor în stadii succesive și a fibrozei produse de pe urma prafului.

Scoase atunci un suspin de satisfacție, încetă s-o mai sâcăie pe Christine și, timp de câteva zile, deveni un om cu care se putea trăi. Apoi o altă idee îi veni în minte și se înflăcăra din nou.

Toate cercetările sale fuseseră duse, bazându-se pe premisa că vătămarea plămânului se datorește distrugerii mecanice, provocată de particulele dure și ascuțite de siliciu, inhalate în mină. Dar, dintr-o dată, el se întrebă dacă, în afara iritației fizice, nu era vorba și de vreo acțiune chimică, determinată de aceste particule. Nu era chimist, dar se cufundase prea mult în această problemă ca să-și permită să se lase înfrânt. Așa că își propuse o nouă serie de experiențe.

Își procură siliciu coloidal și îl injectă sub pielea unuia dintre cobai. Rezultatul fu un abces. Andrew constată că abcese analoage puteau fi provocate prin injectarea unei soluții apoase de siliciu amorf, care – din punct de vedere fizic – nu era iritant. Pe de altă parte, ajunse la triumfala concluzie că injectarea de substanțe iritante din punct de vedere mecanic, ca de exemplu, particulele de cărbune, nu produceau de loc abcese. Aceasta însemna că praful de siliciu se dovedea activ din punct de vedere chimic.

Andrew era aproape înnebunit de emoție și fericire. Realizase mai mult decât își pusese în minte. Cu înfrigurare își strânse toate datele obținute, însumând într-un material compact rezultatele celor trei ani de muncă. Se decisese cu luni în urmă, nu numai să-și publice cercetările, dar să le trimită ca teză pentru obținerea titlului de doctor în medicină. Când manuscrisul dactilografiat sosi de la Cardiff, frumos legat într-o învelitoare de un albastru palid, el îl citi cu entuziasm. Merse împreună cu Christine să-l pună la poștă, apoi căzu într-un abis de desperare.

Se simțea stors și epuizat. Își dădea seama mai mult ca oricând că nu era un șoarece de laborator, că partea cea mai bună, cea mai valabilă a muncii sale, fusese acea fază inițială de investigație clinică. Își amintea cu o strângere de

inimă, cât de des ți-pase la biata Christine. Zile de-a rândul fu descurajat și abătut – totuși, existau și unele clipe senine, când își dădea seama că, la urma urmelor, realizase ceva.

XV

În acea după-amiază de mai, când Andrew ajunsese acasă, starea lui de preocupare – trecea prin acea fază ciudat de negativă, care stăruia de la trimiterea tezei – îl făcu să nu bage în seamă înfățișarea deznădăjduită a Christinei. Îi spuse bună ziua, gândindu-se la altceva, se urcă sus să se spele, apoi coborî să-și ia ceaiul.

Când termină însă și își aprinse o țigară, observă deodată expresia feții ei și o întrebă, în timp ce lua ziarul de seară:

— Ce e, ce s-a întâmplat?

Ea se făcu o clipă că se uită la linguriță.

— Am avut o vizită azi după-amiază, când erai plecat.

— Și? Cine erau?

— O delegație din partea comitetului. Cinci membri, printre care Ed Chenkin, escortat de Parry, știi pastorul de la Sinai, și un anume Davies.

Se făcu o tăcere ciudată. El trase adânc din țigară și lăsă jos ziarul ca să se uite la dânsa.

— Ce voiau?

Pentru prima oară Christine îi susținu privirea scrutătoare, fără să ascundă pe deplin umilirea și îngrijorarea ce se citea în ochii ei. Spuse repede:

— Au venit pe la patru. Au întrebat de tine. Le-am spus că ești plecat. Atunci Parry a zis că nu are importanță, că vrea să intre. Bineînțeles am fost destul de surprinsă. Nu știam, dacă voiau să te aștepte sau au altceva de gând. Atunci Ed Chenkin mi-a spus că aceasta e casa comitetului, că ei reprezintă comitetul și că, în numele comitetului, ei pot intra oricând – și vor intra. – Se opri și răsuflă repede. – Nu m-am clintit din loc. Eram supărată și tulburată, dar am reușit să-i întreb *de ce* vor să intre? Atunci a luat Parry cuvântul și mi-a

spus că a ajuns la urechile lui, ca și la urechile comitetului, zvonul care circulă în tot orașul: că faci experiență pe animale. A avut obrăznicia să numească asta vivisecțiune. Cică din cauza asta a venit să cerceteze laboratorul tău și l-au adus și pe domnul Davies, reprezentantul Societății pentru protecția animalelor.

Andrew, fără să facă vreo mișcare, o fixa mereu cu privirea.

— Spune mai departe, draga mea, o îndemnă el liniștit.

— Ei, am încercat să-i opresc, dar nu a folosit la nimic. M-au împins la o parte și au dat năvală toți prin hol, până în laborator. Când au văzut cobaii, Parry a scos un urlet: „O, sărmănele făpturi necuvântătoare!” și arătând pata de pe podea, unde am vărsat eu sticla cu fuxină – îți amintești, iubitul? – Chenkin a strigat; „Ia uitați-vă la asta! Sânge!” Și-au băgat nasul peste tot, s-au uitat la secțiunile noastre frumoase, la microtom, pretutindeni. Apoi Parry a spus: „N-am să îngădui ca aceste sărmăne făpturi suferinde să fie chinuite mai departe. Mai bine pun capăt durerilor lor.” A înșfăcat cobaii și i-a băgat în sacul pe care îl adusesese cu el Davies. Am încercat să-i spun că nu-i vorba de nicio suferință, nici de vivisecțiune, sau de vreo prostie din astea, și că, în orice caz, acești cinci cobai nu urmează să fie folosiți pentru experiențe, ci că aveam de gând să-i dăruim copiilor lui Boland și micii Agnes Ewans, ca să se joace cu ei. Dar n-au vrut să mă asculte și apoi... apoi au plecat.

Se făcu tăcere. Andrew era acum foarte roșu la față. Se ridică.

— N-am mai pomenit în viața mea asemenea obrăznicie. E... e groaznic că ai trebuit să înduri așa ceva, Claris. Dar las' că au să plătească ei pentru asta!

Se gândi puțin, apoi porni spre hol ca să dea un telefon. Dar chiar în clipa aceea sună telefonul. El smulse receptorul din furcă.

— Alo! spuse Andrew furios, apoi vocea i se împlânzi puțin. La celălalt capăt al firului era Owen. Da, aici e Manson. Ascultă Owen...

— Știu, știu, doctore, îl întrerupse repede Owen. Toată după-amiaza am încercat să intru în legătură cu dumneata. Acum ascultă. Nu, nu mă întrerupe. Trebuie să ne păstrăm sângele rece. Să știi că s-a pus la cale o treabă urâtă, doctore. Nu mai vorbi nimic la telefon, vin acum la dumneata să te văd.

Andrew se înapoie la Christine.

— Ce-o fi vrând să spună? tună el, după ce-i povesti conversația avută cu Owen. Și-ar putea închipui cineva că suntem chiar vinovați.

În așteptarea lui Owen, Andrew umbla de colo până colo, fierbând de nerăbdare și indignare, iar Chris ședea și cosea, cu neliniște în priviri.

Într-adevăr, când sosi Owen, figura lui nu avea nimic liniștitor. Înainte ca Andrew să poată spune o vorbă, el îl întrebă:

— Doctore, ai un permis?

— Un ce? se holbă Andrew la dânsul. Ce fel de permis?

Chipul lui Owen trăda acum o mai mare tulburare:

— Trebuie să ai un permis de la Ministerul de Interne, că poți face experiență pe animale. Știai asta, nu-i așa?

— Dar... la dracu', protestă Manson infuriat. Eu nu sunt un patologist – nici nu o să fiu cândva. Doar nu conduc un laborator de analize. Am vrut doar să fac câteva experiențe simple în legătură cu activitatea mea clinică. Și cu totul nu am avut mai mult de o duzină de animale, nu-i așa Chris?

— Ar fi trebuit să ceri un permis, doctore, spuse Owen privind în altă parte. Câțiva din comitet vor să-ți facă o figură urâtă pe chestia asta. Continuă repede: Vezi, doctore, un tip ca dumneata, care face muncă de pionier și care este destul de cinstit ca să spună oamenilor în față ceea ce gândește, nu se poate să nu... Oricum, este bine să știi că există câțiva în comitet care ard de dorința de a te înjunghia. Dar nu-i nimic. Lucrurile au să se aranjeze. O să fie tărăboi mare la comitet și dumneata vei trebui să te prezinți în fața lor. Dar ai mai avut și altă dată frecușuri cu ei, până la urmă tot ai să ieși basma curată.

— Am să trec și eu la atac, tună Andrew. Am să-i dau în judecată pentru... pentru violare de domiciliu. Nu, fi-r-ar ai dracului, am să-i dau în judecată pentru că mi-au furat cobaii, și oricum vor trebui să mi-i dea înapoi.

Figura lui Owen se strâmbă ușor amuzată:

— Nu poți să-i capeți înapoi, doctore, reverendul Parry și Ed Chenkin au declarat că trebuie să pună capăt suferințelor lor, și, în numele umanității, i-au înecat cu propriile lor mâini.

Owen plecă necăjit și, în seara următoare, Andrew primi o citație prin care era invitat să se prezinte în fața comitetului, peste o săptămână.

Între timp, vestea despre cele întâmplare se răspândi ca un incendiu. Niciun eveniment atât de pasionant, de scandalos, mirosind a magie neagră, nu agitase orașelul Aberalaw din ziua în care Trevor Day, avocatul, fusese suspectat că și-a ucis soția cu arsenic. Se luă atitudine pro și contra, se formară grupuri violente. Din amvonul său de la capela Sinai, Edwal Parry arunca fulgere și trăsnete, amintind pedepsele hărăzite pe această lume și în lumea de veci, aceluia care torturează animale și copii. La celălalt capăt al orașului, reverendul David Walpole, rubicondul preot de la biserica anglicană, pentru care Parry reprezenta ceea ce porcul e pentru un bun mahomedan, behăi perorând în legătură cu progresul și cu discordia care exista între știință și biserică.

Până și femeile intrară în acțiune. Domnișoara Myfanwy Bensusan, președinta secției locale a Ligii doamnelor din Țara Galilor luă cuvântul într-o ședință ce se ținu în sala „Temperanța”, care se dovedi neîncăpătoare. Este adevărat că Andrew o jignise o dată pe domnișoara Myfanwy, refuzând să prezideze adunarea anuală a Ligii doamnelor din Țara Galilor. Dar altminteri, motivele ei erau absolut dezinteresate. După ședință și în serile următoare, tinerele femei, membre ale Ligii, care în mod normal activau pe stăzi numai la sărbătorile naționale, puteau fi văzute distribuind înspăimântătoare broșuri anti-vivisectioniste, cu o ilustrație

reprezentând un câine cu pânțele spintecat.

Miercuri seara, Con Boland telefonă o întâmplare hazlie.

— Ce mai faci, Manson băiatule? Capul sus mereu, nu? Bun! Mă gândeam că te-ar putea interesa. Mary a noastră se întorcea astă-seară de la familia Larkin. Deodată, una dintre caraghioasele alea de vânzătoare de insigne, a oprit-o și i-a dat o broșură... o tâmpenie d-aia contra cruzimilor, cum au răspândit atâtea împotriva ta. Știi... ha-ha... știi ce a făcut curajoasa de Mary? A luat broșura și a rupt-o în bucăți. Apoi i-a tras o pereche de palme muierii ăleia, i-a smuls pălăria din cap și i-a spus... ha-ha... Ce crezi că i-a spus Mary a noastră: „Dacă umbli după cruzimi – ha-ha! – dacă umbli după cruzimi... îți dau eu cruzime!”

Și alții, la fel de cinstiți ca și Mary ajunseră la încăierări.

Deși districtul în care lucra Andrew îl sprijinea, strâns unit în jurul lui, în regiunea policlinicii din est se constituia un puternic bloc ostil. În cârciumi aveau loc bătăi între susținătorii lui Andrew și dușmanii săi. Frank Davis veni la policlinică joi seara, împodobit și el cu câteva vânătăi, ca să-l informeze pe Andrew că „pocnise” pe vreo doi dintre pacienții lui Oxborrow, pentru că spusese că „omul nostru este un măcelar sângeros!”

După acestea, doctorul Oxborrow trecea pe lângă Andrew cu un pas săltăreț și cu ochii ațintiți în depărtare. Se știa că el colaborează pe fată cu reverendul Parry, împotriva indezirabilului său coleg. Urquhart sosi de la club și raportă comentariile cuvioșilor creștini bine hrăniți cu carne, dintre care poate cel mai de seamă era: „De ce să ucidă un doctor bieteale fapte ale lui Dumnezeu?”

Urquhart avea puține observații de făcut. Dar, o dată, privind cu coada ochiului figura încordată a lui Andrew, el declară:

— Dracu’ să-i ia, când eram de vârsta dumitale m-ar fi distrat și pe mine o harță ca asta, dar acum... la naiba, cred că îmbătrânesc.

Andrew nu se putu împiedica să gândească de astă dată că Urquhart îl judeca greșit. Nici pe departe nu-l distra

această „hartă”. Se simțea obosit, iritabil, necăjit. Se întreba cu neliniște, dacă avea să-și petreacă aici toată viața, izbindu-se cu capul de ziduri de piatră. Și totuși, deși era abătut, avea o dorință deznădăjduită de a se justifica, de a fi răzbunat în mod public, în fața orașului răscolit.

În cele din urmă, săptămâna se scurse și sâmbătă după-amiază se adună comitetul, pentru ceea ce în ordinea de zi era înscris ca „ancheta disciplinară împotriva doctorului Manson”. În sala de ședințe nu se găsea niciun loc liber și grupuri de oameni se învârtteau afară în piață; în timp ce Andrew intră în birou și urcă scara îngustă, inima îi zvâcnea grăbită. Își spunea că trebuie să fie calm și stăpânit. În loc de aceasta însă, în timp ce se așeza pe același scaun pe care îl ocupase în calitate de candidat cu cinci ani mai înainte, era țeapăn, nervos, cu buzele uscate.

Ședința se deschise, nu cu o rugăciune – așa cum ar fi fost de așteptat de la la sfîntenia cu care opoziția își dusesese campania – ci cu un discurs feroce al lui Ed Chenkin.

— Am să înfățișez colegilor mei din comitet toate elementele acestui caz, spuse Chenkin, ridicându-se brusc în picioare.

Și începu, într-o cuvântare greoaie de analfabet, să enumere plîngerile: Doctorul Manson nu avea dreptul să ducă această activitate. Era o muncă făcută pe timpul comitetului, în loc să-și vadă de munca pe care era plătit s-o facă *pentru comitet* – și făcea această muncă folosind una din proprietățile comitetului. Era vorba de vivisecțiune, sau în orice caz ceva foarte asemănător. Și totul fără să dispună de permisul necesar, deci o foarte serioasă încălcare a legii.

Aici Owen interveni repede.

— Cât privește acest ultim punct, aș vrea să previn comitetul că, dacă va reclama faptul că doctorul Manson nu și-a procurat acest permis, orice acțiune care va decurge din aceasta va implica și Asociația de ajutor medical, în întregul ei.

— Ce dracu' vrei să spui? întrebă Chenkin.

— Din moment ce este asistentul nostru – susținu Owen –

suntem responsabili în fața legii pentru doctorul Manson.

Se auzi un murmur de aprobare și strigăte: „Owen are dreptate! Nu vrem să băgăm Asociația în încurcătură. Spălăm rufele murdare în familie”.

— Atunci lasă-l dracului de permis, zbieră Chenkin mereu în picioare. Sunt suficiente și celelalte acuzații, pentru a trimite pe cineva la spânzurătoare.

— Da, așa e! Așa e! strigă cineva din fund. De pildă, toate cazurile când a șters-o la Cardiff pe motocicletă, în vara aceea, cu trei ani în urmă.

— Nu ne dă doctorii, se auzi vocea lui Len Richards. Poți să aștepti și o oră în fața policlinicii și nu îți umple sticla.

— Liniște! Liniște! strigă Chenkin. Când îi potoli pe ceilalți, trecu la perorația finală: Toate aceste plângeri sunt destul de grave. Ele arată că doctorul Manson nu a servit niciodată în mod satisfăcător Asociația de ajutor medical. Pe lângă asta, aş putea să adaug că nu dă certificatele cuvenite muncitorilor. Dar trebuie să ne concentrăm asupra problemei principale. Avem de a face aici cu un asistent, împotriva căruia se ridică întregul oraș. Pentru ceea ce a făcut ar trebui să-l dăm pe mâna poliției. A transformat casa noastră într-un abator. Jur în fața Atotputernicului, dragi colegi, că am văzut cu ochii mei sânge pe podea. Omul ăsta nu e bun de altceva decât de experiențe – și e un excentric. Vă întreb, dragi colegi, dacă o să răbdăm una ca asta. Nu! spun eu. Nu! spuneți voi. Dragi colegi, știu că sunteți cu toții de părerea mea, când propun să cerem imediat demisia doctorului Manson.

Chenkin privi în juru-i la prietenii săi și se așează, în mijlocul unor aplauze zgomotoase.

— Veți îngădui poate și doctorului Manson să se apere, spuse fără convingere Owen, și se întoarse spre Andrew.

Se făcu tăcere. Manson rămase o clipă nemișcat. Situația era mai rea chiar decât își închipuisese dânsul. „Nu te încrede în comitete, se gândi el cu amărăciune. Aceștia erau oamenii care îi zâmbisera amabil atunci când îi încredințaseră postul?” îl durea inima. Nu voia, pur și simplu nu voia să

demisioneze. Se ridică în picioare. Nu era bun vorbitor și știa acest lucru. Dar acum era furios și nervozitatea făcuse loc unei indignări crescânde, în fața ignoranței, în fața stupidei intoleranțe din acuzațiile lui Chenkin, și aplauzelor cu care ceilalți primiseră aceste acuzații.

— Nimeni nu pare să aibă ceva de spus – începu el – despre animalele pe care Ed Chenkin le-a înecat? Și aceasta a fost cruzime, dacă vreți, cruzime inutilă. Ce am făcut însă eu nu era cruzime. De ce, voi minerii, luați șoareci albi și canari în mină? Ca să știți, dacă nu sunt gaze otrăvitoare... știți cu toții asta. Și când șoarecii mor din pricina gazului, socotiți cumva că este cruzime? Nu, nu socotiți astfel. Vă dați seama că aceste animale au fost folosite pentru a salva vieți omenești? Poate chiar propria voastră viață.

Iată ceea ce am încercat să fac eu pentru voi! Am lucrat în problema bolilor pulmonare pe care le căpătați în abatajele miniere. Știți cu toții că suferiți de piept și că atunci când vă îmbolnăviți nu căpătați indemnizație. În ultimii trei ani mi-am petrecut aproape fiecare clipă liberă, lucrând în problema inhalatiei de praf. Am descoperit lucruri care s-ar putea să amelioreze condițiile voastre de lucru, să vă îmbunătățească situația, să vă conserve sănătatea mai mult decât acea sticlă împuțită de doctorie despre care vorbea Len Richards. Și adică ce e dacă am folosit câțiva cobai? Nu credeți că merită?

Poate că nu mă credeți. Sunteți destul de porniți pentru ca să vă închipuiți că vă mint. Poate că încă mai credeți că mi-am pierdut vremea, „pe timpul vostru”, cum spuneți voi, pentru niște experiențe.

Era atât de tulburat încât uită ferma lui hotărâre de a nu fi dramatic. Băgă mâna în buzunarul de la piept și scoase scrisoare pe care o primise cu câteva zile înainte.

— Asta o să vă arate ce cred alții despre munca mea. Oameni care au calitatea să o aprecieze.

Se duse spre Owen și-i dădu scrisoarea. Era o înștiințare din partea secretarului Consiliului profesoral de la Universitatea St. Andrews, certificând că, pe baza tezei sale

asupra inhalațiilor de praf, Andrew căpătase titlul de doctor în medicină.

Owen citi scrisoarea dactilografiată pe hârtie albastră cu *en-tête* și se luminează la față. Apoi ea trece încet din mână în mână.

Andrew fu contrariat, observând impresia produsă de înștiințarea Universității. Deși dorea cu desperare să învingă, aproape că-i părea rău că o arătase. Dacă nu puteau să-l creadă pe cuvânt, fără niciun fel de justificare oficială, pesemne că aveau multe împotriva lui. Ce importanță avea scrisoarea, când simțea cu tristețe că erau porniți să-i dea o pedeapsă exemplară.

Iată de ce respiră ușurat când, după câteva alte observații, Owen îi spuse:

— Vrei să ne lași acum, te rog, doctore.

Și, așteptând afară, în timp ce ei votau decizia asupra cazului său, Andrew bătea din picioare pe loc, fierbând de exasperare. Era o organizație cu adevărat ideală, acest grup de muncitori care controla serviciile medicale ale unei comunități, în interesul tovarășilor lor. Dar rămânea numai un ideal. Aveau prea multe prejudecăți, nu erau încă destul de luminați la minte, pentru a traduce în viață un astfel de sistem într-un spirit progresist. Owen avea de luptat neconținut, pentru a-i târî după dânsul, și Andrew era convins că în această împrejurare, nici măcar bunăvoința lui Owen nu-l va mai salva.

Dar când Andrew intră din nou înăuntru, secretarul zâmbea, frecându-și vesel mâinile. Alți membri ai comitetului îl priveau acum mai prietenos, sau cel puțin fără ostilitate. Owen se ridică numaidecât și spuse:

— Sunt bucuros să-ți spun, doctore Manson – aș putea zice că personal sunt fericit să-ți spun – comitetul a hotărât, în majoritate, să te roage să rămâi.

Andrew câștigase. Îi învinsese, dar după un scurt moment de satisfacție, constată că acest gând nu-l entuziasma. Se făcu tăcere. Comitetul aștepta, după toate aparențele, ca Manson să-și exprime ușurarea, recunoștința. Dar el nu

putea. Se simțea obosit de toată această poveste, denaturată de comitet, sătul de Aberalaw, de medicină, de praful de siliciu, de cobai și de el însuși.

În cele din urmă spuse:

— Mulțumesc, domnule Owen, sunt fericit că, după toate cele pe care am încercat să le fac aici, comitetul nu-mi cere să plec. Dar regret, nu mai pot rămâne în Aberalaw. Înaintez comitetului demisia mea; aș vrea să plec de azi într-o lună.

Vorbi fără emoție, apoi se răsuci pe călcâie și ieși din odaie.

În urma lui se făcu o tăcere de moarte. Cel dintâi care își veni în fire fu Ed Chenkin.

— Bine că am scăpat de el, spuse dânsul cu jumătate de gură.

Dar atunci Owen îi sperie pe toți cu prima lui izbucnire de mânie, pe care o arătase vreodată în această sală de ședințe.

— Tacă-ți gura! Nu mai vorbi prostii, Ed Chenkin. Lovi cu linia în masă cu o violență impresionantă. Am pierdut cel mai bun doctor pe care l-am avut vreodată.

XVI

Andrew se trezi în toiul nopții, gemând:

— Spune drept, Chris, sunt un imbecil? Am dat cu piciorul la o slujbă bună – o existență asigurată. La urma urmelor, în timpul din urmă începusem să fac și nițică clientelă particulară, și Llewellyn a fost destul de drăguț. Ți-am povestit? Aproape că mi-a promis să-mi dea voie să consult la spital. Și cei din comitet nu sunt nici ei oameni răi, în afară de banda lui Chenkin. Cred că aici, cu timpul, când Llewellyn se va fi retras, ar fi putut să mă facă medic-șef în locul lui.

Ea îl consolă liniștită, rezonabilă, stând alături de dânsul în întuneric.

— Doar n-ai fi vrut să rămânem toată viața într-un orășel de mineri din Țara Galilor, dragul meu? Am fost fericiți aici,

dar e timpul să o luăm din loc.

— Dar, ascultă Chris, încă nu avem destui bani ca să cumpărăm un cabinet. Aș fi trebuit să pun de-o parte mai multe parale, înainte de a le da cu piciorul ăstora de aici.

— Ce au de-a face banii cu toate astea – răspunse ea somnoroasă – și pe lângă asta, o să cheltuim tot ce avem, sau aproape tot ce avem, într-o vacanță adevărată. Îți dai seama că, de aproape patru ani, nici nu te-ai mișcat de lângă minele astea?

Curajul ei îl molipsi. În dimineța următoare lumea i se părea veselă și lipsită de griji. La micul dejun, pe care îl mănca cu multă poftă, el declară:

— Nu ești o fată rea, Chris. În loc să iei aere dramatice și să-mi spui că aștepti lucruri mari din partea mea, că este timpul să mă evidențiez și să fac lumea să vorbească de mine, tu...

Ea nu-l asculta și protestă, fără nicio legătură cu cele vorbite de el.

— Dragul meu, tare aș vrea să nu mototolești ziarul în felul ăsta. Credeam că numai femeile fac asta. Cum am să pot citi eu după aceea rubrica grădinăritului?

— N-o citi. Mergând spre ușa o sărută zâmbind: gândește-te la mine!

Se simțea pornit pe aventură, gata să ia taurul de coarne. În plus, prudența proprie firii sale nu putea să treacă cu vederea faptul că bilanțul său prezenta și o parte pozitivă. Avea acum titlurile necesare unui doctor în medicină și peste trei sute de lire depuse la bancă. Cu toate aceste atu-uri, puteau fi siguri că nu vor muri de foame.

Era totuși bine că rămăseseră ferm hotărâți să plece. Un reviriment de opinie se produsese în întreg orașul. Acum că Andrew pleca din propria lui dorință, toată lumea voia ca el să rămână.

Aceasta culmină o săptămână după ședința comitetului, când Owen în frunte cu o delegație se duse la *Vale View* și ceru – fără succes – lui Andrew să renunțe la hotărârea lui. După aceea, resentimentul general împotriva lui Ed Chenkin

ajunse până în pragul violenței. Ed era huiduit când trecea pe stradă. De două ori fu însoțit de la ieșirea din mină și până acasă de orchestra de „fluierașe”, afront pe care muncitorii îl rezervau de obicei spărgătorilor de grevă.

Față de toate aceste repercusiuni locale, era totuși ciudat cât de puțin zguduise teza sa de doctorat, lumea exterioară. Lui Andrew îi adusesese titlul de doctor în medicină, fusese tipărită în *Jurnalul de Igienă Industrială* din Anglia și publicată sub formă de broșură în Statele Unite de Asociația Americană de Igienă. Dar în afară de aceasta, nu-i mai aduse decât exact trei scrisori.

Prima era din partea unei firme din Brick Lane, care-l informa că i-au trimis niște mostre de *Pulmosirop*, infailibilul medicament pulmonar, în favoarea căruia atestau sute de referințe, inclusiv câteva din partea unor medici de seamă. Firma spera că el va recomanda Pulmosiropul clientelei sale de mineri. Pulmosiropul, adăugau trimițătorii, vindecă de asemenea reumatismul...

Cea de a doua scrisoare era din partea profesorului Challis, o scrisoare entuziastă de felicitări și, laude. Challis încheia, întrebându-l pe Andrew, dacă nu poate să-l viziteze la Institutul din Cardiff, în cursul săptămânii. Într-un post-scriptum, profesorul adăuga: „Cel mai bine ar fi să vii joi.” Dar, Andrew, în graba acelor ultime zile, nu putu face această vizită, De fapt, pierdu scrisoarea și, pentru un timp, uită să-i răspundă.

Celei de a treia scrisori îi răspunse însă numaidecât, atât de emoționat fu când o primi. Era o comunicare extraordinară și încurajatoare care traversase Atlanticul, venind din Oregon. Andrew citi și reciti foile dactilografiate, apoi i le arătă agitat Christinei.

— Iată ceva destul de plăcut, Claris... această scrisoare din America... de la un tip pe care îl cheamă Stillman, Robert Stillman din Oregon... probabil că n-ai auzit niciodată de el, dar eu îl știu... E plină de cele mai exacte aprecieri, privind cercetările mele asupra inhalatiei. Mult, mult mai exacte decât aprecierile lui Challis... Ei, fi-r-ar să fie, ar fi trebuit

să-i răspund și ăluia! Stillman a înțeles absolut tot ce am lucrat eu. Mai mult chiar, mă corectează frumușel în vreo două locuri. După cât se pare, principiul activ dăunător din siliciu e cerecita. Nu m-am priceput destul la chimie ca să găsesc asta. Dar este o scrisoare minunată, plină de feliitări... și din partea unuia ca Stillman.

— Adevărat? întrebă ea, uitându-se curioasă. Țsta-i vreun doctor de pe acolo?

— Nu, tocmai asta este uimitor. De fapt este un fizician, dar conduce o clinică pentru afecțiuni pulmonare, lângă Portland, în Oregon. Uite, scrie în *en-tête*. Unii de pe acolo nu-l recunosc încă, dar în felul lui este tot atât de mare ca și Spahlinger. O să-ți povestesc eu despre el, când o să avem timp.

Cât de mult aprecia scrisoarea lui Stillman o dovedi faptul că se așează la masă și-i răspunse numaidecât.

Erau acum copleșiți de pregătirile pentru vacanța, de demersurile necesare pentru a-și depozita mobila la Cardiff – locul cel mai convenabil – și de tristețile formalități de adio.

Plecarea lor de la Blaenelly fusese bruscă, o ruptură eroidă, dar aici existau multe legături sentimentale. Ei fură sărbătoriți de Vaughani, de familia Boland, până și de Llewellyn. Andrew făcu o „dispepsie de adio”, simptomeică pentru aceste banchete de rămas bun. Când sosi ziua plecării, Jenny, cu obrazul scaldat în lacrimi le spuse, spre stupefarea lor, că li se va face o „ceremonie de despărțire” la gară.

În ultima clipă, pentru a pune vârf acestor noutăți tulburătoare, Vaughan veni în grabă.

— Iertați-mă că vă hărțuiesc din nou, dar ascultă, Manson, ce i-ai făcut lui Challis? Tocmai am primit o scrisoare de la el. Teza ta l-a făcut praf cu totul, și nu numai pe el ci, după câte înțeleg eu, și pe cei de la Consiliul de muncă al metalurgiei. În orice caz mi-a cerut să intru în contact cu tine. Vrea să te vadă neapărat la Londra, spune că este extrem de important.

Andrew răspunse cam arțăgos.

— Plecăm în vacanță, măi omule! Prima vacanță adevărată, de ani de zile. Cum pot să merg la el?

— Atunci lasă-mi cel puțin adresa. Cu siguranță că o să vrea să-ți scrie.

Andrew o privi șovăitor pe Christine. Intenționaseră să țină secretă adresa, astfel încât să scape de toate grijile, de orice corespondență, de orice intruși. Totuși îi destăinui lui Vaughan unde plecau.

Apoi se duseră în grabă la gară înecați în mulțimea care îi aștepta și care le strângea mâinile, le striga drum bun, îi bătea pe spate, îi îmbrățișa. În cele din urmă se aruncară într-un compartiment al trenului, în clipa când se punea în mișcare. În timp ce trenul ieșea din gară, prietenii lor îngrămădiți pe peron cântau din răspuțeri: „Oameni din Harlech”.

— Dumnezeu! spuse Andrew, mișcându-și degetele amorțite, asta a fost ultima picătură. Dar ochii săi străluceau și, o clipă mai târziu, adăugă: Ce rău mi-ar fi părut să pierd o asemenea ocazie, Chris! Ce oameni de treabă sunt... și când te gândești că numai cu o lună înainte, jumătate din oraș voia să mă spânzure. Orice ai spune, viața este grozav de caraghioasă. Se uită cu un aer glumeț la Christine care ședea alături de dânsul: Și aceasta, doamnă Manson, deși acum ești o femeie bătrână, va fi cea de a doua lună de miere a noastră.

Ajunseră la Southampton seara și își luară o cabină pe vasul care traversa Canalul Mânecii. A doua zi dimineață văzură soarele răsărind dincolo de St. Malo și o oră mai târziu Bretania îi întâmpină.

Grâul dădea în pârg, cireșii erau plini de fructe, caprele rătăceau pe pășunile înflorite. Christine dorise să vină aici, ca să se simtă mai aproape de adevărata Franță, nu de palatele și de galeriile ei de pictură, de ruine istorice sau de monumente, de nimic din ceea ce ghidul turistic insista că ar trebui să vadă.

Ajunseră la Val-André. Din micul lor hotel auzeau vuietul mării și simțeau mireasma pajiștilor. Odaia lor avea

dușumele de scânduri, bine frecate, și cafeaua de dimineață sosea aburindă, în cești groase, albastre. Amândoi leneveau toată ziua.

— Ah, Dumnezeule – spunea într-una Andrew – nu-i așa că e minunat, iubito? Nu mai vreau să mă uit la o pneumonie lobară – niciodată, niciodată, niciodată!

Se delectau cu cidru, mâncau langustine, crevete, prăjituri și cireșe pietroase. Serile, Andrew juca biliard cu proprietarul pe o masă străveche, octogonală. Uneori el nu pierdea decât cincizeci de puncte – la o sută.

Totul era delicios, minunat, încântător – adjectivele aparțineau lui Andrew – „totul, afară de țigări”, adăugă el. Se scurse o lună fermecătoare și apoi, din ce în ce mai des și cu o neconținută neliniște, Andrew începu să se joace cu scrisoarea nedeschisă, acum pătată cu suc de cireșe și ciocolată, pe care o ținuse în buzunarul hainei timp de două săptămâni.

— Ei, hai! îl îndemnă Christine în cele din urmă, într-o dimineață. Ne-am ținut de cuvânt. Deschide-o.

El desfăcu cu grijă plicul și citi scrisoarea, în timp ce se odihnea, culcat, pe spate, în lumina soarelui. Se ridică încet și o mai citi o dată. În tăcere i-o trecu apoi Christinei.

Scrisoarea era din partea profesorului Challis, care-i vestea că, drept rezultat direct al cercetărilor sale în problema inhalatilor de praf, Consiliul de muncă al minelor de cărbune și minereuri hotărâse să studieze întreaga problemă, în intenția de a prezenta un raport Comisiei parlamentare. În acest scop urma să fie numit un inspector medical permanent și Consiliul, pe baza recentelor lucrări ale lui Andrew, îi oferea lui, în unanimitate și fără șovăire, acest post.

După ce citi, Christine îl privi fericită.

— Nu ți-am spus eu că o să se aranjeze toate? zâmbi ea. Este admirabil.

El azvârlea cu pietre, repede și nervos, într-un coș de raci care zăcea pe plajă.

— Asta înseamnă activitate clinică – reflectă el cu glas tare

– nu poate să fie altceva. Ei *știi* că sunt clinician.

Ea îl observa, din ce în ce mai zâmbitoare.

— Bineînțeles – dar, iubitele, îți amintești pactul nostru? Cel puțin șase săptămâni aici, fără să întreprindem nimic, lenevind liniștiți... N-ai să întrerupi vacanța noastră, nu-i așa?

— Nu, nu, răspunse dânsul, uitându-se la ceas, o să ne terminăm vacanța, dar... în orice caz – sări în sus și o trase voios și pe dânsa – n-o să ne strice cu nimic să dăm o fugă până la oficiul telegrafic. Și mă întreb... mă întreb, dacă nu au cumva pe acolo și Mersul Trenurilor?

PARTEA A TREIA

I

Consiliul de muncă al minelor de cărbune și minereuri – căruia i se spunea de obicei prescurtat C.M.M. – își avea birourile într-o clădire mare și impresionantă de piatră cenușie, pe cheiul Tamisei, nu departe de grădinile Westminster, la o distanță convenabilă de Ministerul Comerțului și de Ministerul Minelor care, rând pe rând, ori uitau de consiliu, ori luptau cu ferocitate pentru dreptul de a-l tutela.

La 14 august, într-o dimineată răcoroasă și senină, strălucind de sănătate și foarte bine dispus, Andrew urcă în fugă treptele clădirii, cu privirile unui om gata să cucerească Londra.

Eu sunt noul inspector medical, se recomandă el portarului îmbrăcat în uniforma Oficiului Muncii.

— Da, domnule! Da, domnule! spuse portarul cu un ton părintesc și Andrew surâse foarte satisfăcut, constatând că era așteptat. Doriți, fără îndoială, să-l întâlniți pe domnul Gill Jones, condu-l te rog pe noul nostru doctor, până la camera domnului Gill.

Ascensorul se urcă încet, lăsând să se vadă coridoare îmbrăcate în faianță verde și numeroase etaje la care se întrezăreau uniforme Oficiului Muncii. Apoi Andrew fu condus într-o încăpere mare și însorită, unde se trezi strângându-i mâna domnului Gill, care se ridică de la biroul său și puse jos exemplarul din *Times* pentru a-l saluta.

— Am întârziat puțin, declară Andrew cu vioiciune. Îmi

pare rău, dar abia ieri ne-am întors din Franța și sunt gata să încep lucrul.

— Bravo!

Gill era un omuleț jovial, purta ochelari cu ramă de aur, și un guler ca de pastor, la un costum albastru închis și o cravată de aceeași culoare, prinsă într-un inel de aur. Îl privi pe Andrew cu un aer de aprobare cam afectat.

— Te rog șezi jos. Vrei o ceașcă de ceai sau un pahar de lapte fierbinte? De obicei mă servesc cu așa ceva pe la unsprezece și da... da... este aproape unsprezece acum.

— Știi eu... spuse Andrew șovăitor, apoi se învioră. Poate că ați putea să-mi spuneți ceva despre activitatea care se duce aici, în timp ce...

Cinci minute mai târziu, purtătorul uniformei Oficiului Muncii aducea o ceașcă de ceai și un pahar cu lapte fierbinte.

— Cred că o să vă placă, domnule Gill. A fiert, domnule Gill.

— Mulțumesc, Stevens! După ce Stevens plecă, Gill se întoarse spre Andrew, zâmbind: O să-l găsești foarte folositor pe Stevens. Știe să prepare o delicioasă pâine prăjită cu unt. Destul de greu la noi... să găsești oameni de serviciu de prima mână. Sunt aici funcționari proveniți din toate ministerele: Ministerul de Interne, Ministerul Minelor, Ministerul Comerțului. În ceea ce mă privește pe mine – Gill tuși cu oarecare mândrie – eu vin de la Amiralitate.

În timp ce Andrew își sorbea laptele, nerăbdător să capete amănunte despre slujba lui, Gill discuta animat despre vreme, despre Bretania, despre sistemul de pensii pentru funcționarii civili și despre eficacitatea pasteurizării. Apoi, sculându-se în picioare, îl conduse pe Andrew în biroul acestuia.

Era o încăpere tot atât de însorită, odihnitoare, cu un covor gros și cu o minunată vedere spre fluviu. O muscă mare, albastră, bâzâia nostalgic și adormitor la fereastră.

— Eu ți-am ales biroul, spuse Gill amabil. A trebuit să-l aranjăm nițel. Are și un cămin, ai să vezi... foarte plăcut

pentru iarnă. Sper... sper că o să-ți placă.

— Da... este o încăpere minunată, dar...

— Acum o să-ți prezint pe secretara dumitale... domnișoara Mason.

Gill deschise o ușă și în odaia alăturată văzu șezând la un mic birou pe domnișoara Mason, o fată prezentabilă, mai în vârstă, curățică și calmă. Ridicându-se, domnișoara Mason lăsă din mână *Times*-ul pe care-l citea.

— Bună dimineța, domnișoară Mason!

— Bună dimineța, domnule Gill!

— Domnișoară Mason, ți-l prezint pe doctorul Manson.

— Bună dimineța, domnule doctor Manson!

Lui Andrew, capul i se cam învârtea, copleșit de avalanșa acestor saluturi, dar își veni în fire și luă parte la conversație.

După cinci minute, Gill o șterse ușurel, spunându-i încurajator lui Andrew:

— O să-ți trimit niște dosare.

Dosarele sosiră purtate cu gingășie de Stevens. În afară de talentele sale de a prăji pâinea și de a prepara laptele, Stevens era cel mai bun purtător de dosare din toată instituția. La fiecare ceas intra în biroul lui Andrew cu un teanc de documente pe care le așeza cu dragoste pe masă, în coșul lăcuit pe care scria „Intrări”, în timp ce ochii lui căutau cu lăcomie, dacă nu este nimic de luat din coșul pe care scria „Rezolvate”. Când acest coș era gol, lui Stevens i se rupea inima. În această jalnică împrejurare, se furișa afară înfrânt.

Dezorientat, zăpăcit și iritat, Andrew parcurse dosarele, – procesele verbale ale trecutelor ședințe ale C.M.M. – plicticoase, greoaie, fără nicio importanță. Apoi se adresă stăruitor domnișoarei Mason, dar domnișoara Mason – care provenea de la Departamentul de cercetări în problema cărnii congelate din Ministerul de Interne – se dovedi o foarte limitată sursă de informații. Ea îi spuse că orele de serviciu erau de la zece la patru. Îi povesti despre echipa de hockey a instituției – „Echipa de doamne, bineînțeles, domnule doctor” – al cărei căpitan secund era dânsa. Îl întreabă dacă

nu ar dori să citească numărul din *Times* pe care îl primea ea. Privirea domnișoarei Mason îl implora să fie calm.

Dar Andrew nu era calm. Odihnit de vacanța recentă, arzând de dorința de a munci, începu să umble de colo până colo pe covorul Oficiului Muncii. Privea iritat peisajul fluvial animat pe care îl avea înaintea sa, remorcherile care treceau și lungile șiruri de șlepuri încărcate cu cărbuni care urcau în susul apei. Apoi se duse la Gill.

— Când încep să lucrez?

Gill tresări la această întrebare directă și neașteptată.

— Dragul meu, m-ai speriat. Credeam că ți-am dat destule dosare ca să-ți ajungă pentru o lună. Se uită la ceas. Hai cu mine, este timpul să prânzim.

Mâncându-și rasolul de pește, Gill explică plin de tact lui Andrew, care se lupta cu un cotlet, că viitoarea ședință a comitetului nu putea să aibă loc înainte de 18 septembrie, deoarece profesorul Challis era în Norvegia, doctorul Maurice Gadsby în Scoția, Sir William Dewar, președintele Consiliului, în Germania, și superiorul direct al lui Gill, domnul Blades, la Flinton, împreună cu familia.

Andrew se înapoie în seara aceea la Christine, complet dezorientat. Mobila lor era încă în depozit și, pentru a avea timp să caute o casă convenabilă, închiriaseră pentru o lună un mic apartament mobilat în Earl's Court.

— Dacă poți să-ți închipui una ca asta, Chris! Nici nu sunt încă pregătiți să mă primească. Am o lună întreagă înaintea mea – să tot beau lapte, să citesc *Times* și să-mi pun apostila pe dosare... A... și să port lungi și intime discuții despre hockey, cu Mason, fata aia bătrână.

— N-ai decât să te mulțumești cu discuțiile pe care le poți avea cu drăguța de nevastă-ta. Ah, dragul meu, e minunat aici... după Aberlath. Am făcut azi după-amiază o mică excursie până la Chelsea. Am descoperit casa filosofului Carlyle și galeria de artă Tate. Am plănuit lucruri atât de drăguțe pentru noi. Putem să luăm vaporul, până la Kew. Gândește-te la grădinile de acolo, iubitele. Și luna viitoare, la Albert Hall, cântă Kreisler. A! Și trebuie să vedem și

Memorialul²⁵, ca să aflăm de ce râde toată lumea de el. Și se joacă o piesă nouă – cu ansamblul Companiei de teatru din New York. Și ce bine ar fi dacă am lua o dată prânzul împreună. Îi întinse o mână micuță care vibra. Rareori o văzuse atât de emoționată. Iubitule, hai să mergem să mâncăm. Pe strada asta este un restaurant rusesc. Pare a fi bun. Pe urmă, dacă nu ești prea obosit am putea...

— Asta-i bună! protestă el, în timp ce dânsa îl târa spre ușă. Mi se părea că tu ești cel mai chibzuit membru al familiei noastre. Dar crede-mă, Chris, după prima mea zi de *trudă*, mi-ar prinde bine o seară veselă.

În dimineața următoare, citi toate dosarele de pe biroul lui, puse apostile pe ele și, la ora unsprezece, începu să umble de colo până acolo, dar curând cușca deveni prea strâmtă și porni impetuos să exploreze clădirea. Ea se dovedi neinteresantă, asemenea unei morgi fără cadavre, până ce, ajungând la etajul de sus, se trezi dintr-o dată într-o cameră lungă, instalată pe jumătate ca un laborator unde, pe o ladă care conținuse pe vremuri sulf, se odihnea un tânăr într-un halat lung și murdar, făcându-și melancolic unghiile, în timp ce țigara din colțul gurii îi îngălbenea și mai mult pata de nicotină de pe buza de sus.

— Bună ziua! îi spuse Andrew.

După o pauză, celălalt îi răspunse indiferent:

— Dacă te-ai rătăcit, ușa a treia pe dreapta este ascensorul.

Andrew se rezemă de masa de experiențe și scoase o țigară din buzunar, întrebând:

— Pe aici nu se servește ceai?

Pentru prima oară tânărul înălță capul. Avea un păr negru și lucios ca pana corbului, care contrasta violent cu gulerul ridicat al halatului său murdar.

— Aici se dă ceai numai șoarecilor albi, răspunse el cu amabilitate. Frunzele de ceai sunt deosebit de hrănitoare

²⁵ Monument ridicat în amintirea ostașilor căzuți la datorie în primul război mondial.

pentru ei.

Andrew râse, poate pentru că cel din fața lui era cu cinci ani mai tânăr decât el.

— Mă numesc Manson, explică dânsul.

— Mă temeam eu de asta. Vasăzică ai venit să te întâlnești cu oamenii uitați? Sunt doctorul Hope. Cel puțin îmi închipuiam că sunt Hope, acum sunt un Hope amânat²⁶.

— Ce faci aici?

— Numai Dumnezeu știe și... și Billy-Nasturi... adică, vreau să spun, Dewar! Câteodată stau aici și mă gândesc, dar cea mai mare parte a timpului mi-o petrec stând degeaba. Din când în când îmi trimit rămășițe din trupul unui miner făcut bucăți și mă întreabă care a fost cauza exploziei.

— Și le spui? Întrebă Andrew politicos.

— Nu, răspunse Hope cu asprime. Mă... pe ei.

Se simțiră amândoi mai bine după această ieșire de o extremă vulgaritate și meraseră să ia prânzul împreună. De fapt prânzul, explică doctorul Hope, era singura activitate cotidiană datorită căreia se păstrase în toate mințile. Hope îi mai explică și alte lucruri lui Manson. Fusesse bursier al Laboratorului de cercetări din Cambridge, unde ajunsese *via* Birmingham, ceea ce probabil – rânji dânsul – îndreptătea frecvențele lui lipsuri, în ce privea bunul gust. Fusesse împrumutat Consiliului de muncă, al minelor de cărbuni și minereuri ca urmare a cererilor sâcâitoare ale profesorului Dewar. Nu avea nimic altceva de făcut decât o muncă pur mecanică, rutinieră, pentru care ar fi fost de ajuns orice laborant. Hope conchise că va înnebuni cu siguranță, datorită indolenței și inerției Consiliului, la care se referea doar, numindu-l în chip elegant „plăcerea maniacilor”. Era caracteristic pentru cele mai multe din institutele similare de cercetări științifice din țară: controlat de o serie de imbecili eminente, prea obsedați de propriile lor teorii personale și prea ocupați să se certe între ei, nicidecum

²⁶ Joc de cuvinte: în englezește, *hope* înseamnă speranță.

pentru a urni din loc căruța în vreo direcție anumită. Hope era hărțuit din toate părțile, i se spunea mereu ce să facă, în loc să fie lăsat să facă ceea ce dorea și era atât de des întrerupt, încât nu putea persevera niciodată șase luni în aceeași lucrare.

Hope făcu și câteva schițe rapide ale membrilor Consiliului – intitulat de el „plăcerea maniacilor”. Primul era Sir William Dewar, președintele, în vârstă de nouăzeci de ani, ramolit dar deosebit de zelos, pe care îl numea Billy-Nasturi, din cauza tendinței lui Sir William de a lăsa neîncheiați anumiți nasturi extrem de importanți. Bătrânul Billy-Nasturi era președintele mai tuturor comitetelor științifice din Anglia, îi spuse Hope lui Andrew. În plus, el ținea la radio acele conferințe extrem de populare, intitulate: *Știință pentru copii*.

Urmau apoi: profesorul Whinney, pe drept cuvânt numit de studenții săi „căluțul”, Challis, cu care te puteai înțelege atunci când uita să ia poze dramatice și care era botezat Rabelais-Pasteur-Challis și, în sfârșit, doctorul Maurice Gadsby.

— Îl cunoști pe Gadsby? întrebă Hope.

— L-am cunoscut pe acest domn, răspunse Andrew, povestindu-i experiența făcută cu prilejul examenului.

— Țsta este Maurice al nostru, spuse cu amărăciune Hope. Și ce carierist afurisit, se bagă peste tot. Zilele astea o să se vâre și într-o farmacie. Este priceput, nu am ce spune, dar nu-l interesează cercetările. Nu-l interesează altceva decât propria lui persoană. Hope izbucni dintr-o dată în râs: Știi, Robbert Abbey povestește una bună despre Gadsby. Gadsby voia să devină membru al Clubului Rumpsteak, o adunătură d-aia de mâncăi, așa cum sunt pe la Londra, dar un club foarte șic, după cât se pare. Ei bine, Abbey, care este un tip foarte îndatoritor, i-a promis lui Gadsby, Dumnezeu știe de ce, să-și dea toată silința pentru a-l introduce acolo. În orice caz, după o săptămână Gadsby îl întâlni pe Abbey. „Am fost admis?” întrebă el. „Nu, îi răspunde Abbey, nu ai fost admis”. „Dumnezeule! turbează Gadsby, vrei să spui că

am avut și bile negre?” „Bile negre? zice Abbey. Ascultă Gadsby, ai văzut vreodată o farfurie de caviar?”

Hope se lăsă pe spate și râse până nu mai putu. După o clipă adăugă:

— Se nimerește că Abbey face și el parte din consiliul nostru. Este un om de treabă. Dar prea deștept ca să vină des.

Acesta fu unul din numeroasele prânzuri pe care le luară împreună Andrew și Hope. Hope, în ciuda umorului său de student și a unei tendințe naturale de a trata lucrurile cu ușurință, era un om inteligent. Obrăznicile lui erau totuși bine intenționate. Andrew avea impresia că va realiza ceva într-o bună zi. Într-adevăr, în momentele lui de seriozitate, Hope își arată dorința fierbinte de a se înapoia în activitatea adevărată pe care intenționase s-o ducă, în domeniul izolat al cercetării enzimelor gastrice.

Uneori Gill mânca și dânsul cu ei. Și pe acesta Hope îl zugrăvise în câteva trăsături caracteristice: un omuleț de treabă care – deși păstra patina celor treizeci de ani de serviciu administrativ, în decursul cărora avansase de la practicant până la rangul de director – rămăsese uman. În birou funcționa ca o mașinuță bine unsă care se mișca neîndoios cu ușurință. Venea în fiecare dimineață de la Sunbury cu același tren și, afară de cazul când „era reținut”, se înapoia în fiecare seară cu același tren. La Sunbury avea o soție și trei fete, precum și o grădiniță unde cultivau trandafiri. La prima vedere ar fi putut să servească drept model perfect al eleganței suburbane. Dar sub această înfățișare se găsea adevăratul Gill, căruia îi plăcea Yarmouth în timpul iernii – și își petrecea chiar acolo vacanța în decembrie – un Gill care venera o biblie ciudată, o carte numită *Hadji Baba* pe care o știa aproape pe dinafară, un Gill ales de cincisprezece ani membru al Societății pentru protecția animalelor, și devotat cu trup și suflet pinguinilor din grădina zoologică.

Într-un rând, Christine fiind a patra la masa lor, Gill se întrecuse pe sine însuși, în ceea ce privește manierele alese

de care dădu dovadă ca reprezentant al Instituției. Până și Hope se purtă cu o admirabilă corectitudine și îi mărturisi lui Andrew că devenise într-o mai mică măsură candidat la cămașa de forță, de când o întâlnise pe doamna Manson.

Zilele se scurgeau una după cealaltă, și în așteptarea ședinței Consiliului, Andrew porni împreună cu Christine la descoperirea Londrei. Făcură o excursie cu vaporul la Richmond și nimeriră acolo la teatrul Old Vie. Ajunseră să cunoască forfota și vântul din Hampstead Heath și farmecul unei cafenele la miezul nopții. Se plimbară prin Rotten Row și vâsliră pe râul Serpentine. Nu găsiră nimic deosebit în cartierul Soho²⁷. Și atunci când nu mai avură nevoie să studieze hărțile rețelei subterane, înainte de a lua metroul, începură să se simtă niște adevărați londonezi.

II

În după-amiaza zilei de 18 decembrie, Consiliul de muncă ținu ședință și astfel Andrew putu să-i cunoască, în sfârșit, pe membrii săi. Șezând între Gill și Hope și simțind ochii ironici ai acestuia din urmă ațintiți asupra lui, Andrew privea pe membrii consiliului intrând în sala lungă de ședințe, împodobită cu stucaturi aurite: Whinney, doctorul Lancelot Dodd-Canterbury, Challis, Sir Robert Abbey, Gadsby și în cele din urmă Billy-Nasturi, adică Dewar în persoană.

Înainte de sosirea lui Dewar, Abbey și Challis i se adresaseră lui Andrew felicitându-l cu prilejul numirii sale. Abbey îi vorbise liniștit, iar profesorul Challis afectând o grație exuberantă. Când Dewar intră în sală, el se întoarse spre Gill, strigând cu vocea lui deosebit de stridentă:

— Unde este noul nostru inspector medical, domnule Gill? Unde este doctorul Manson?

²⁷ Cartierul lumii interlope, descris în culorile cele mai sumbre, în romanele senzaționale.

Andrew se ridică în picioare, uluit de înfățișarea lui Dewar, care depășea până și descrierea făcută de Hope. Billy era scund, cocârjat și păros. Purta niște haine vechi, o jiletcă foarte pătată și un pardesiu verzui cu buzunarele doldora de hârtii, broșuri și buletine tipărite de vreo zece societăți diferite. Nu exista nicio scuză pentru această ținută, căci Billy avea bani mulți și una din fetele lui era măritată cu un lord multimilionar. Dar el arăta așa cum arătase întotdeauna, ca un bătrân maimuțoi murdar.

— Era un Manson cu mine, la spitalul Queens, în 1880... chițăi el binevoitor, în chip de salut.

— Țsta este, domnule, șopti Hope, pentru care ispita era irezistibilă.

Billy îl auzi:

— De unde știi, domnule Hope? întrebă uitându-se chiorâș, dar politicos peste pince-nez-ul cu ramă de oțel, care îi atârna pe vârful nasului. Pe vremea aceea nu erai nici măcar în scutece, hi-hi-hi-hi...

Șontăcăi chicotind la locul lui din capul mesei. Niciunul din colegii săi, care se și așezaseră, nu-l luă în seamă. Trufașa ignorare a vecinilor făcea parte din mecanismul acestui consiliu. Dar asta nu-l sperie pe Billy. Scoțând un teanc de hârtii din buzunar, el luă o înghițitură de apă din sticla ce o avea dinainte, puse mâna pe ciocanul care se găsea în fața lui și lovi cu putere în masă.

— Domnilor, domnilor! Domnul Gill o să citească acum procesul-verbal.

Gill, care servea drept secretar al consiliului, turui grăbit procesul-verbal al ultimei ședințe, în timp ce Billy nu-i dădea niciun fel de atenție, frunzărind printre hârtoagele lui, sau clipind binevoitor peste masă spre Andrew, pe care încă îl mai asocia vag în mintea lui cu acel Manson întâlnit la Queens Hospital în 1880.

În cele din urmă Gill isprăvi. Billy lovi imediat cu ciocanul în masă.

— Domnilor, sunt deosebit de fericit să avem azi printre noi pe noul nostru inspector medical. Îmi amintesc că nu

mai departe decât în 1904 am subliniat necesitatea unui clinician permanent atașat Consiliului, ca un solid auxiliar al patologiștilor pe care, din când în când, îi șterpelim, domnilor – hi-hi! – pe care, din când în când, îi șterpelim de la laboratorul de cercetări. Și spun aceasta cu toată considerația față de tânărul nostru prieten Hope, la a cărui mărinimie – hi-hi! – la a cărui mărinimie am recurs într-o măsură atât de mare. Îmi amintesc că nu mai departe decât în 1889...

Sir Robert Abbey îl întrerupse.

— Sunt sigur, domnule, că și ceilalți membri ai Consiliului vor fi de acord să felicite împreună cu dumneavoastră și din toată inima, pe doctorul Manson, pentru lucrarea sa asupra silicozei. Dacă pot să mă exprim așa, consider că este o lucrare de cercetare chimică deosebit de minuțioasă și originală, o lucrare care, așa cum prea bine știe consiliul, ar putea să aibă cele mai puternice repercusiuni asupra legislației muncii din țara noastră.

— Bravo, bravo! tună Challis, sprijinindu-și protejatul.

— Tocmai asta voiam să spun și eu, Robert, zise Billy iritat. Pentru dânsul, Abbey era încă un tânăr, aproape un student, ale cărui întreruperi trebuiau să fie dojenite cu blândețe. Când, la ultima noastră ședință, am hotărât ca aceste cercetări să fie duse mai departe, numele doctorului Manson mi-a venit numaidecât în minte. El a fost primul care a pășit pe acest drum și trebuie să i se dea toate posibilitățile ca să-l continue. Dorim, domnilor – și deoarece acum se adresa lui Andrew el îi făcu cu ochiul, peste masă – ca doctorul Manson să viziteze toate minele de antracit din țară și poate că mai târziu, vom extinde cercetările. Să viziteze, toate minele de cărbune. Dorim de asemenea să poată folosi toate prilejurile pentru a examina clinic pe mineri. Îi vom face toate ușurințele, punându-i la dispoziție toate mijloacele necesare, inclusiv serviciile bacteriologice calificate ale tânărului nostru prieten, doctorul Hope. Pe scurt, domnilor, nu vom omite nimic pentru a crea noului nostru inspector medical, condițiile necesare ca să ducă

această chestiune extrem de importantă a inhalațiilor de praf, până la ultima sa concluzie, științifică și administrativă.

Andrew respiră adânc, pe furiș. Era admirabil, admirabil... mai mult decât sperase el. Îi vor da mână liberă, îl vor sprijini cu imensa lor autoritate, îl vor lăsa să facă orice fel de cercetări clinice. Toți erau niște îngeri, iar Billy era însuși arhanghelul Gavril.

— Dar, domnilor, chițai dintr-o dată Billy, scoțând o nouă serie de hârtoage din buzunar, *înainte* ca doctorul Manson să continue să lucreze în această problemă, înainte de ne putem permite să-l lăsăm să-și concentreze eforturile asupra ei, există o altă chestiune mai urgentă, pe care cred că ar trebui s-o preia.

Urmă o pauză. Andrew simți cum i se strânge inima și cum i se năruie încrederea, încetul cu încetul, în timp ce Billy continua:

— Doctorul Bigsby de la Ministerul Comerțului îmi atrage atenția asupra alarmantelor divergențe existente în industrie, privind terminologia echipamentului de prim-ajutor medical. Bineînțeles, în cadrul legilor în vigoare, există o definiție a acestora, dar ea este elastică și nesatisfăcătoare. Nu există o standardizare precisă, de exemplu, în ceea ce privește dimensiunile și țesătura bandajelor, apoi lungimea, materialul și tipul de atele prevăzute. Or, domnilor, aceasta este o chestiune importantă și care privește direct consiliul nostru. Socotesc că e foarte necesar ca inspectorul nostru medical să întreprindă cercetări complete și să ne supună un raport în această privință, înainte de a se angaja în problema inhalațiilor de praf.

Tăcere. Andrew privi cu deznădejde în jurul mesei. Dodd-Canterbury, cu picioarele întinse, își pironise ochii în tavan. Gadsby desena diagrame pe sugativa lui, Whinney se încrunta, Chailis trăgea aer în piept, pregătindu-se să vorbească. Abbey fu acela care răspunse:

— Dar, fără îndoială, Sir William, aceasta este o problemă

care privește fie Ministerul Comerțului, fie Ministerul Minelor.

— Noi suntem însă la dispoziția ambelor departamente, chităi Billy. Noi suntem – hi-hi! – copilul orfan al amândurora.

— Da știi, dar la urma urmelor această... această problemă a bandajelor este relativ neînsemnată, iar doctorul Manson...

— Te asigur, Robert, că este departe de a fi neînsemnată. Problema se va ridica în curând în parlament. Abia ieri mi-a spus asta lordul Ungar.

— Ah! – spuse Gadsby ciulind urechile – dacă pe Ungar îl interesează treaba asta, nu avem ce face.

Gadsby se pricepea să lingusească cu o extraordinară promptitudine și Ungar era omul căruia dorea în mod deosebit să-i fie pe plac.

Andrew se simți obligat să se amestece în vorbă.

— Iertați-mă, Sir William, bâigui el. Eu... eu credeam că o să fac aici muncă clinică. De o lună de zile mă tot învârtesc prin biroul meu și acum, dacă trebuie să...

Se întrerupse privind de jur împrejur. Abbey îi dădu o mână de ajutor.

— Argumentul doctorului Manson este foarte just. De patru ani lucrează cu răbdare în problema lui și acum, când i-am putea pune la dispoziție toate mijloacele s-o aprofundeze, vrem să-l trimitem să numere bandajele.

— Dacă doctorul Manson a avut răbdare timp de patru ani, Robert, chităi Billy, poate să mai aibă răbdare încă puțin. Hi-hi!

— Adevărat! Adevărat! tună Chailis. După aceea o să fie liber să se ocupe de silicoză.

Whinney își dresе glasul.

— Acum, îi șopti Hope lui Andrew, căluțul o sa necheze.

— Domnilor. – spuse Whinney – de multă vreme am rugat acest consiliu să se ocupe de problema raportului dintre oboseala mușchiulară și căldura vaporilor – o problemă care, așa cum știți mă interesează foarte mult și căreia,

îndrăznesc să spun, nu i-ați dat până acum considerația pe care o merită cu toată prisosința. Mie mi se pare că, din moment ce doctorul Manson nu va mai studia problema inhalatției de praf, ar fi o ocazie minunată să aprofundeze această problemă importantă, chestiunea oboselii mușchiulare...

— Am un pacient căruia i-am dat oră la mine, în strada Harley, peste exact treizeci și cinci de minute, observă Gadsby uitându-se la ceas.

Whinney se întoarse supărat spre el. Profesorul Challis, colegul său, îl susținu, aruncând pe un ton furios:

— Asta-i o impertinență insuportabilă.

O discuție furtunoasă părea gata să izbucnească.

Mustăciosul Billy, cu figura-i gălbejită și amabilă, privi adunarea fără să se tulbure. De patruzeci de ani conducea astfel de ședințe. Știa că toți îl detestă și că doreau să-și dea demisia, dar el nu și-o dădea – nici nu se gândea la așa ceva. Țeasta lui enormă era burdușită cu probleme, date, ordini de zi, formule obscure, ecuații, cu noțiuni de fiziologie și chimie, cu frânturi de cercetări reale sau imaginare, asemenea unui uriaș cavou boltit, bântuit da fantomele pisicilor decerebrate, iluminat de raze polarizate, colorate în trandafiriu de amintirile măreței zile din copilărie, când Lister îl mângâiasse pe cap. El declară plin de candoare:

— Trebuie să vă spun, domnilor, că mi-am și luat aproape angajamentul față de lordul Ungar și de doctorul Bigsby, că îi vom ajuta în această problemă dificilă. Pentru asta ai nevoie numai de șase luni, doctore Manson, poate ceva mai mult. Nu o să fie neinteresant. Vei intra în contact, tinere, cu oameni și lucruri de tot felul. Ți amintești de observația lui Lavoisier cu privire la picătura de apă? Hi-hi! Și acum, în legătură cu examenul patologic făcut de doctorul Hope asupra cazului din mina Vendover, în iulie trecut...

La ora patru, când ședința se termină, Andrew rămase să analizeze situația, împreună cu Hope și Gill, în camera acestuia din urmă. Efectul acestei ședințe și poate și al maturizării sale treptate, fu însă că în firea lui Manson

începu să încolțească sentimentul stăpânirii de sine. Nu-și mai dădu frâu liber mâniei, nici nu mai împrășcă fel de fel de blesteme în dreapta și în stânga, ci se mulțumi doar să zgârie un desen drăgălaș cu o peniță aparținând statului, pe un birou aparținând statului.

— Nu o să fie chiar atât de rău, îl consolă Gill. De fapt, înseamnă să cutreieri toată țara... Dar s-ar putea să fie destul de plăcut. N-ai decât s-o iei și pe doamna Manson cu dumneata, dimineața. Uite, la Buxton, de pildă... ar fi centrul industrial minier cel mai nimerit pentru Derbyshire. După șase luni poți să-ți începi lucrările asupra antracitului.

— N-o să ajungă niciodată să facă asta, aruncă Hope. Toată viața lui o să numere bandaje.

Andrew își luă pălăria.

— Nenorocirea cu tine, Hope, este... că ești prea tânăr.

Se duse acasă la Christine și, în luna următoare, deoarece ea refuzase cu hotărâre, să renunțe la această excursie veselă, cumpărare cu șaiszeci de lire un automobil Morris de ocazie, și se lansară împreună în „Marea explorare a problemelor primului ajutor”. Trebuie să recunoaștem că erau fericiți, urcând cu automobilul spre nord și Andrew, după ce îl maimuțări pe Billy-Nasturi, conducând mașina cu picioarele cocoțate pe volan, declară:

— În orice caz, nu are nicio importanță ce a spus Lavoisier despre picătura de apă, în 1832. Principalul este că suntem împreună, Chris.

Munca era stupidă. Ea consta din inspectarea diferitelor materiale de prim-ajutor aflate în minele din întreaga țară: atele, bandaje, vată, antiseptice, turnicheuri etc. La minele bune, echipamentul era bun, la minele proaste, echipamentul era sărăcăcios. Inspecțiile în subteran nu erau ceva nou pentru Andrew. El făcu sute de asemenea inspecții, târându-se milă după milă de-a lungul galeriilor, pentru a descoperi o cutie de bandaje așezată cu grijă acolo, cu jumătate de oră înainte. La minele mici din încercatul Yorkshire, el surprinse o șoaptă a subdirectorului: „Dă o

fugă, Goerdie, și spune-i lui Alex să se ducă la farmacie...” Și după aceea era poftit: „Ia loc, doctore, peste o clipă îți stăm la dispoziție!”

La Nottingham, el încurajă pe membrii echipei de prim-ajutor care erau abstenenți, spunându-le că ceaiul rece era un stimulent superior rachiului. În alte părți recomandă călduros whisky-ul. Dar de cele mai multe ori își îndeplinea sarcinile cu o conștiinciozitate alarmantă. El și Christine își găseau o cameră în centrul minier cel mai convenabil și, după aceea, dânsul cutreiera districtul în automobil. În timp ce Andrew își făcea inspecțiile, Christine stătea de-o parte și tricota. Avură și diferite aventuri, de obicei cu proprietăresele. Își făcură prieteni, mai ales printre inspectorii de mină. Andrew nu fu surprins, constatând că misiunea lui îi făcea pe acești cetățeni cu capul zdravăn și pumnii tari să nu mai poată de răs. Era regretabil, dar râse și el împreună cu dânsii.

În sfârșit, în martie se înapoiară la Londra, revândură automobilul cu numai zece lire mai puțin decât îl plătiseră, și Andrew începu să-și scrie raportul. Se hotărâse să dea pe săturate Consiliului, să-i ofere statistici cu grămada, pagini întregi de tabele, diagrame și grafice, arătând cum crește curba bandajelor în timp ce curba atelelor scade. Îi spuse Christinei că era hotărât să le dovedească cât de bine își îndeplinise sarcinile și cât de minunat își pierduseră cu toții timpul.

La sfârșitul lunii, după ce înaintă lui Gill o ciornă făcută în grabă, fu chemat, spre surprinderea lui, de doctorul Bigsby de la Ministerul Comerțului.

— Este încântat de raportul dumatăle, îi susură Gill la ureche, în timp ce-l escorta pe Andrew pe bulevardul Whitehall. Nu ar fi trebuit să-l dau de gol, dar asta este. Ai început-o bine, dragul meu. Nici n-ai idee ce personaj important e Bigsby. Îi are în buzunar pe toți de la administrația fabricilor.

Trecu o bucată de timp până să ajungă la doctorul Bigsby. Trebuiră să facă anticameră în două săli de așteptare,

înainte de a fi primiți în ultimul birou. Dar aici, în sfârșit, se afla doctorul Bigsby, îndesat și cordial, îmbrăcat într-un costum gri închis la două rânduri, cu ghetre de un gri și mai închis. Îi primi extrem de aferat.

— Luați loc, domnilor. Manson, raportul dumitale... am văzut ciorna și deși ar fi prematur să mă pronunț, trebuie să spun că îmi place. Extrem de științific. Grafice excelente. Iată de ce avem nevoie în ministerul nostru. Acum că am pornit să standardizăm echipamentul de prim-ajutor din fabrici și mine, ar fi cazul să-ți împărtășesc părerile mele. În primul rând văd că dumneata recomanzi un bandaj de șapte centimetri și jumătate ca având cea mai mare întrebuințare. Eu prefer pe cel de cinci centimetri și jumătate. Ești de acord cu asta, nu-i așa?

Andrew era iritat. Poate din pricina ghetrelor.

— Personal, în ceea ce privește minele, cred că cu cât este mai mare bandajul, cu atât este mai bine. Dar nu cred că diferența asta ar avea vreo importanță.

— Ai? Cum? întrebă Bigsby, înroșindu-se până la urechi. Nicio *importanță*?

— Niciuna!

— Dar nu vezi... nu-ți dai seama, că este în joc întregul principiu al standardizării? Dacă noi propunem bandaje de cinci centimetri și jumătate și dumneata recomanzi pe cele de șapte centimetri și jumătate, s-ar putea să se nască imense greutăți.

— Atunci am să recomand pe cel de șapte centimetri și jumătate, spuse Andrew cu răceală.

Lui Bigsby i se zbârli părul în cap, puteai să-i vezi firele ridicându-se în creștet.

— Atitudinea dumitale este greu de înțeles. De ani de zile lucrăm pentru a ajunge la bandajul de cinci centimetri și jumătate. Cum se poate... Nu vezi ce importanță are această problemă?

— Ba da, văd! Andrew își ieși și el din fire. Ați fost vreodată în subteran? Eu am fost. Am făcut chiar o operație groaznică, întins pe burtă într-o băltoacă de apă, la lumina

unei lanterne și fără să am loc să-mi mișc nici capul, și vă spun de la obraz că acea nenorocită de diferență de doi centimetri la care țineți dumneavoastră nu face nici cât o ceapă degerată.

Andrew ieși din clădire mai repede decât intrase, urmat de Gill care își frângea mâinile și îl însoți, văicărindu-se tot drumul, până la birourile lor.

Când se înapoie în odaia lui, Andrew își aținti privirea încruntată asupra circulației de pe fluviu, asupra străzilor animate, a autobuzelor care goneau, a tramvaielor care se hurducau peste pod, a forfotei oamenilor – întreg acest val de viață activă și necurmată. „Nu am ce căuta aici înăuntru, se gândi el cuprins de nerăbdare. Ar trebui să fiu acolo afară... afară!”

Abbey renunțase să mai vină la ședințele Consiliului. Iar Challis îl speriasse, ba îl adusese chiar în pragul panicii, invitându-l la masă cu o săptămână înainte și prevenindu-l că Whinney trage sforile, pentru a încerca să-l facă să cerceteze problema oboselii musculare, înainte de a i se îngădui să se angajeze în lucrarea asupra silicozei. Andrew făcu desperata încercare de a lua lucrurile în glumă:

— Dacă se mai întâmplă și asta după chestiunea cu bandajele, aş putea tot așa de bine cere un permis permanent pentru British Museum.

Întorcându-se acasă de la birou, el se trezi uitându-se cu invidie la plăcile de aramă ținute de grilajul caselor unde locuiau medici. Se oprea din când în când, uitându-se la un pacient care mergea spre ușă, suna, era primit înăuntru... apoi pornea mai departe și își imagina scena care urma: interogatoriul, apariția rapidă a stetoscopului, toată știința pasionantă a diagnosticului. Era și el doctor, nu? Cel puțin fusese cândva...

În această stare de spirit, Andrew trecea spre sfârșitul lunii mai pe strada Oakley, pe la cinci după-amiază, când văzu pe neașteptate o mulțime adunată în jurul unui om care zăcea pe caldarâm. Alături, în rigolă, zări o bicicletă sfărâmată și, aproape călare peste ea, un camion oprit

pieziș.

Peste cinci secunde, Andrew se găsea în mijlocul mulțimii, uitându-se la accidentatul care sângera dintr-o rană adâncă, ce-o avea la șold. Lângă el stătea în genunchi un polițist, încercând să-i dea ajutor.

— Ei, lăsați-mă să trec, sunt doctor!

Polițistul, care se trudea în zadar să aplice un turnicheu, întoarse spre el o față îngrijorată.

— Nu pot să opresc sângele, domnule doctor. Rana e prea sus.

Andrew văzu că nu era cu putință să se aplice turnicheul. Rana era prea sus, rupsese artera iliacă și omul risca să moară epuizat de hemoragie.

— Ridică-te – îi spuse el polițistului – și întinde-l pe spate.

Apoi, întepenindu-și brațul drept, lovi cu putere cu pumnul în pânțelele omului, deasupra aortei descendente. Întreaga greutate a corpului se transmise astfel marelui vas de sânge, oprind numaidecât hemoragia.

Polițistul își scoase casca și-și șterse fruntea de sudoare. Cinci minute mai târziu sosea și ambulanța. Andrew plecă și el cu bolnavul.

În dimineața următoare el chemă la telefon spitalul. Chirurgical de serviciu îi răspunse pe un ton răstit, după obiceiul celor de felul lui:

— Da, da, îi merge bine. Cine întreabă?

— O... mormăi Andrew din cabina telefonului public, nimeni!

Și se gândi amărât: „Da, asta era el: un nimeni care nu făcea nimic și care nu va ajunge nicăieri.” Mai răbdă această situație până la sfârșitul săptămânii, apoi liniștit, fără târăboi, îi înmână lui Gill demisia, pentru ca s-o transmită Consiliului.

Gill fu amărât, dar recunoscă că presimțise acest trist eveniment. Îi ținu a scurtă cuvântare de toată frumusețea și încheie astfel:

— La urma urmelor, dragul meu, mi-am dat seama că locul dumitale nu e... știu eu dacă aș putea utiliza o

comparație de pe timpul războiului... nu e la partea sedentară, ci... ăă... în linia de foc cu... ăă... soldații.

Hope spuse:

— Nu-l asculta pe acest cultivator de trandafiri și iubitor de pinguini. Ai noroc. Și eu am să-ți urmez exemplul, dacă mai rămân în toate mințile, imediat ce termin cei trei ani pe care-i mai am de făcut aici.

Andrew nu mai auzi nimic despre activitatea Consiliului în problema inhalatiilor de praf, până când, câteva luni mai târziu, lordul Ungar ridică în mod dramatic această problemă în parlament, citind din belșug dovezile medicale pe care i le furnizase doctorul Gadsby.

Gadsby fu salutat de întreaga presă ca un binefăcător al omenirii și un mare doctor. Iar silicoza fu legiferată din acel an drept maladie profesională

PARTEA A PATRA

I

Andrew și Christine începură să caute un cabinet. Fu o goană înfrigurată în care culmi de speranțe nesăbuite erau urmate de prăbușiri în abisurile desperării.

Ros de conștiința a trei eșecuri succesive – cel puțin așa socotea el plecările din Blaenelly, Aberalaw și demisia de la Consiliul minelor – Andrew ardea de dorința de a-și lua în sfârșit revanșa. Dar întregul lor capital – care sporise prin economiile stricte făcute în cursul ultimelor luni de viață fără surprize, ca simplu salariat – nu depășea șase sute de lire. Deși umblară pe la agențiile medicale și încercară toate prilejurile oferite în coloanele revistei *The Lancet*, părea că această sumă nu va ajunge nici pe departe pentru a cumpăra un cabinet la Londra.

Nu putură uita niciodată prima lor întrevvedere în acest scop: doctorul Brent din Cadogan Gardens se retrăgea din activitate și oferea un cabinet convenabil, unui coleg bine calificat. La prima vedere părea o ocazie admirabilă. Un taxi – lux pe care și-l permisese de teamă ca altcineva să nu pună mâna înaintea lor pe asemenea plească – îi duse în viteză la doctorul Brent, un omuleț cu păr cărunt, amabil, aproape timid.

— Da – spuse doctorul Brent cu modestie – este o afacere destul de bună și casa e drăguță. Nu cer decât șapte mii de lire, în schimb vă cedez dreptul să rămâneți în această locuință patruzeci de ani. Chiria e numai de trei sute de lire pe an. Cât despre cabinet, cred că o să facem cum e obiceiul:

beneficiul pe doi ani, în bani gheață – ce zici, doctore Manson?

— Perfect – încuviință Andrew din cap cu gravitate – și o să mă recomandai și dumneavoastră, nu-i așa? Mulțumesc, doctore Brent, o să luăm în considerare această ofertă.

Și o luară în considerare, bând ceai de trei penny la cafeneaua *Lyon's* din Brompton.

— Numai șapte mii de lire! Andrew hohoti de râs, dar se opri repede. Își dădu pălăria pe ceafă și, încruntându-se, se sprijini cu coatele pe masa de marmură. E dezgustător, Chris, cum se agață bătrânii ăștia cu dinții, și nu poți să-i faci să cedeze decât dacă ai bani. Este un adevărat blestem – datorită sistemului nostru! Dar așa nelegiuită cum e propunerea, o s-o accept. Așteaptă! De acum înainte am să mă preocup și de problema asta a banilor.

— Sper că nu, răspunse ea surâzând. Am fost destul de fericiți și așa.

— N-o să mai spui asta, când o să fim nevoiți să cântăm pe stradă ca să ne câștigăm o bucată de pâine. Și, adresându-se chelneriței: Socoteala, domnișoară, te rog!

Dat fiind că avea acum două titluri, Andrew nu mai dorea să aibă o clientelă de dispensar. Voia să scape de tirania sistemului fișelor. Dar pe măsură ce treceau săptămânile, ajunse să dorească orice, orice i-ar fi oferit, cât de cât, vreo posibilitate de existență. Cercetă cabinete la Tulse Hill, Islington și Brixton și o dată – clădirea avea acoperișul găurit – chiar la Campden Town. Dezbătu pe larg situația cu Elope, care îl asigură că, față de capitalul lui, planul de a lua o casă și de a-și agăța acolo tăblița la întâmplare, ar însemna sinucidere curată.

Și iată că, după două luni, când ajunseră la culmea desperării, cerul se arată pe neașteptate mai binevoitor și îngădui bătrânului doctor Foy, din Paddington, să moară liniștit. Anunțul mortuar al doctorului Foy, care ocupa patru rânduri în *Medical Journal*, reținu atenția lui Andrew și, împreună cu Christine, se duse fără niciun entuziasm la adresa indicată. Chesborough Terrace Nr. 9. Văzură casa,

un cavou mare și plumburiu cu un dispensar alături și cu un garaj de cărămidă în spate. Văzură registrele, care arătau că doctorul Foy câștiga vreo cinci sute de lire pe an, mai ales din consultații plătite, cu doctorie cu tot – trei șilingi și șase pence. O văzură pe văduva lui, care îi asigură sfioasă că clientela doctorului Foy era bunicică și că pe vremuri fusese chiar excelentă, cu mulți pacienți „serioși” care intrau prin „ușa din față”. Îi mulțumiră și plecară fără să arate pic de entuziasm.

— Și totuși, nu știu? se frământă Andrew. Sunt multe dezavantaje. Nu pot să sufăr să prepar medicamente. Nici cartierul nu e grozav. Ai remarcat pensiunile alea din vecinătate – casele arată ca mâncate de moli? Dar se află în apropierea unui cartier convenabil, situat lângă o arteră principală, și prețul se cam apropie de ceea ce putem plăti noi – beneficiul pe un an și jumătate – și a fost destul de drăguț din partea ei să spună că ne lasă și mobilierul cabinetului și al dispensarului în același preț... Am putea începe numaidecât lucrul... Asta este avantajul unui cabinet care se vinde după moartea doctorului. Ce spui Chris? Acum ori niciodată! Să încercăm?

Privirea Christinei se opri șovăitoare asupra lui. Pentru ea farmecul noutății pe care îl prezenta Londra trecuse. Îi plăcea să stea la țară și acum, în acest cartier mizer, își dorea din adâncul sufletului să se întoarcă acolo. Totuși, Andrew era atât de pornit să facă clientelă la Londra, încât ea nu se putea hotărî nici măcar să încerce să-l convingă să renunțe. Încuviință din cap încet.

— Dacă vrei tu, Andrew.

A doua zi el oferă avocatului doamnei Foy șase sute de lire, în loc de șapte sute cincizeci pe care le cerea. Oferta fu acceptată și dânsul semnă cecul. În ziua de sâmbătă 10 octombrie își scoaseră mobila din depozit și intrară în posesia noului lor cămin.

Abia duminică izbutiră să-și vină în fire, descurcându-se din mormanele de paie și de ambalaje și se întrebară tremurând care este situația. Andrew profită de acest

moment pentru a se lansa într-una din acele cuvântări rare, dar odioase, care îl făceau să semene cu decanul unei biserici dizidente.

— Acum trebuie să ne descurcăm, Chris. Am plătit până la ultima lesaie – nu mai avem nimic. Va trebui să trăim numai din ceea ce câștigăm. Dumnezeu știe cum o să fie. Dar trebuie să reușim. Va trebui s-o scoți la capăt, Chris, să economisești...

Spre stupoarea lui, Christine, care stătea înaintea lui, palidă, în odaia mare, întunecoasă, cu plafonul murdar și încă fără covoare, izbucni în lacrimi.

— Pentru numele lui Dumnezeu – suspină dânsa – lasă-mă în pace! Să fac economii! Nu fac eu întotdeauna economii pentru tine? Te cost eu ceva?

— Chris! exclamă el speriat.

Ea se aruncă deznădăjduită în brațele lui.

— De vină e casa asta! Nu mi-am dat seama... subsolul, scările, murdăria...

— Dar las-o-ncolo, nu contează decât clientela.

— Am fi putut avea un mic cabinet, undeva la țară.

— Da, cu trandafiri în jurul casei. Fi-r-ar al dracului să fie...

În cele din urmă el își ceru iertare pentru discursul ținut, apoi o luă de talie și se duseră să mănânce ochiuri în afurisitul de subsol, atât de urăcios.

Încercă să o înveselească, pretinzând că nici nu era un subsol, ci o parte din tunelul Paddington, prin care se puteau aștepta în orice clipă să treacă trenul. Ea zâmbi palid la încercarea lui de a glumi, căci se uita de fapt la chiuveta spartă.

A doua zi dimineată, exact la orele nouă – se hotărâse să nu înceapă mai devreme ca să nu pară prea nerăbdător – el își deschise dispensarul. Inima îi bătea coplesită de o emoție mult mai mare decât cea din îndepărtata dimineată, aproape uitată, când dăduse prima consultație la Blaenelly.

Se făcu ora nouă și jumătate, el aștepta îngrijorat. Deoarece micul dispensar – care avea propria lui ușă de

intrare din stradă – era legat printr-un scurt culoar cu casa, Andrew putea să controleze și cabinetul – camera principală de la parter, destul de frumos instalată, cu biroul doctorului Foy, o canapea și un dulap – acolo unde, după spusele doamnei Foy intrau pacienții „serioși”, prin ușa din față a casei. În felul acesta aruncase un dublu năvod. Înfrigurat ca orice pescar aștepta să vadă ce-i va pica în această dublă plasă.

Și nu pica nimic, nimic! Era aproape unsprezece și nu venise încă niciun pacient. Un grup de șoferi, lângă taxiurile lor ce odihneau de partea cealaltă a străzii, stăteau liniștiți de vorbă. Placa lui Andrew strălucea pe ușă, dedesubtul celei vechi și uzate a doctorului Foy.

Pe neașteptate, când pierduse aproape orice speranță, soneria de la ușa dispensarului răsună cu putere și o bătrână cu capul înfășurat într-un șal își făcu apariția. O bronșită cronică. El își dădu seama de aceasta după respirația ei șuierătoare, înainte ca femeia să scoată o vorbă. Cu gingășie, cu multă gingășie, o așeză și o ascultă. Era o veche pacientă a doctorului Foy și stătu îndelung de vorbă cu dânsa. După aceea, în mica nișă care servea drept farmacie – un fel de gaură în culoar, la jumătatea drumului, între dispensar și cabinet – îi prepară medicamentul și i-l dădu. Și atunci, chiar în clipa în care era pe cale să-i ceară tremurând onorariul femeia îi întinse trei șilingi și șase pence.

Emoția acelei clipe, bucuria, senzația de ușurare pe care i-o dădură cele câteva monede de argint, strânse în palmă, erau de necrezut. I se părea ca sunt primii bani pe care îi câștigase vreodată în viață, închise dispensarul, dădu o fugă până la Christine și îi aruncă banii în poală.

— Primul pacient, Chris. S-ar putea ca, la urma urmelor, să nu fie o clientelă prea rea. Oricum, avem cu ce ne cumpăra prânzul.

Nu avea vizite de făcut, căci deși bătrânul doctor murise de trei săptămâni, niciun înlocuitor nu avusese grijă de clientelă în acest timp. Andrew trebuia să aștepte ca

pacienții să vină la dânsul. Între timp, dându-și seama din purtarea Christinei că ea ar fi preferat să înfrunte singură grijile casnice, Andrew își „umplu” timpul, cutreierând cartierul, cercetându-l, uitându-se la casele cu pereți scorojiți, la lungul șir de locuințe particulare cu un aspect monoton, la scuarurile cu copacii sfrijiți și murdari de funingine, la micile fundături transformate în garaje. Și pe neașteptate, la colțul străzii North, se ivea o rețea de străduțe murdare pe care se înșirau case de amanet, tarabe ale negustorilor de vechituri, cârciumi, vitrine care prezentau medicamente universale și articole de cauciuc de un roșu țipător.

Manson trebui să recunoască: acest cartier decăzuse mult, din zilele în care în fața porților vopsite în galben se opreau călești. Era un cartier sărac și murdar, și totuși în acest mucegai stătut se puteau zări mijind semne de viață nouă: un bloc de apartamente în curs de construire, câteva prăvălii și birouri frumoase și – la capătul Pieței Gladstone – faimosul magazin *Laurier's*. Chiar și el – care habar nu avea de moda feminină – auzise de *Laurier's* și nici nu avu nevoie să vadă lungul șir de automobile elegante, staționând lângă clădirea de piatră albă și imaculată, fără nicio vitrină, pentru a se convinge că puținul care-l știa despre eleganța acestui magazin era adevărat. I se părea curios ca o astfel de întreprindere să-și aibă sediul într-un loc atât de puțin potrivit. Totuși se găsea acolo, la fel de vizibil ca și polițistul din fața lui.

În cursul după-amiezii își completă turneul inaugural, făcând vizite doctorilor din imediata vecinătate. În totul făcu opt vizite și numai trei din acestea îi lăsară o impresie bună: doctorul Ince, un tânăr din Piața Gladstone, Reeder, la capătul străzii Alexandra, înainte de colțul cu Royal Crescent, un scoțian în vârstă, numit McLean. Dar felul în care-i spuseră cu toții: „A, ai preluat cabinetul sărmanului Foy?” îl cam deprimase. «De ce „preluat”? se gândi el, nițel cam supărat.» își spuse că peste șase luni colegii lui aveau să-și schimbe atitudinea. Deși Manson avea acum treizeci de

ani și cunoștea valoarea unei purtări reținute, tot nu putea suferi condescendența lor, așa cum o pisică nu poate să sufere apa.

Seara veniră la dispensar trei pacienți. Doi dintre ei îi plătiră onorarii de trei șilingi și șase pence. Cel de al treilea făgădui să se reîntoarcă și să-și achite datoria sâmbătă. Prin urmare, în prima lui zi de activitate, câștigase suma de zece șilingi și șase pence.

Dar în ziua următoare nu câștigă nimic, iar în ziua cealaltă numai șapte șilingi. Joi fu o zi bună. Vineri nu încasă aproape nimic, iar sâmbătă, după ce dimineața nu se prezentă nimeni, câștigă șaptesprezece șilingi și șase pence la consultațiile de seară, deși pacientul pe care îl creditase luni nu-și ținu făgăduiala de a se întoarce ca să-i plătească.

Duminică, fără să-i spună nimic Christinei, Andrew recapitulă îngrijorat cele întâmplate în săptămâna trecută. Comisese el oare o greșeală îngrozitoare, preluând această clientelă mizerabilă, îngropându-și toate economiile lor în casa asta care semăna cu un cavou? Ce-i lipsea ca să reușească? Avea treizeci de ani – da, peste treizeci! – își luase doctoratul în medicină *cum laude*, obținuse și M.R.C.P., avea îndemânare clinică și valoroase cercetări clinice la activul lui. Totuși, iată-l ajuns aci, încasând cu greu onorarii de trei șilingi și șase pence – atât cât îi trebuia pentru a nu muri de foame el și soția lui. „Sistemul este de vină – se gândi el furios – sistemul ăsta și-a trăit traiul. Ar trebui să existe o organizare mai bună, să i se dea fiecăruia o posibilitate... să spunem... să spunem, controlată de stat.” Apoi scrâșni din dinți amintindu-și de doctorul Bigsby și de Consiliul minelor. „Nu, fi-r-ar să fie, asta e și mai rău... Pe mine m-ar sufoca. Trebuie să reușesc! La dracu’ cu toate! Voi reuși!”

Niciodată mai înainte, latura financiară a activității lui nu-l preocupase cu atâta acuitate, și nici că s-ar fi putut imagina o metodă mai rafinată care să-l convertească mai ușor la dorința de a câștiga bani, decât aceste adevărate accese de „apetit” – eufemismul i se datora chiar lui – care îl încercau în multe zile ale săptămânii.

La vreo sută de yarzi depărtare, pe traseul liniei principale de autobuze, exista un mic magazin de delicatese, ținut de o nemțoaică naturalizată, o femeiușcă grasă, care își spunea Smith, deși după accent și după zâzâitul ei insistent, era evident o Schmidt. De altminteri, prăvălioara lui Frau Schmidt era tipic continentală, cu îngusta ei tejghea de marmură, încărcată cu heringi marinați, măslina în borcane, varză acră, diferite soiuri de cârnați, patiserii, salam și o delicioasă brânză numită „liptauer”. Prăvălia mai avea și o altă calitate: era foarte ieftină. Deoarece banii erau puțini la Chesborough Terrace Nr. 9 și mașina de gătit o ruină antică și fumegândă, Andrew și Christine aveau deseori de-a face cu Frau Schmidt. În zilele bune luau crenvurști și ștrudel cu mere. În zilele rele mâncau heringi marinați și cartofi fierți. Serile intrau adesea în prăvălia lui Frau Schmidt, după ce cercetau cu un ochi critic cele expuse în vitrina aburită, și ieșeau cu ceva gustos în fileul de sfoară.

Frau Schmidt se obișnuia repede cu ei și arăta Christinei o simpatie specială. Fața ei rubicondă de bucătăreasă se încrețea toată, încât aproape nu i se vedeau ochii, sub domul înalt de păr blond, când zâmbea și-i făcea semn cu capul lui Andrew.

— Las' că o să fie bine, o să reușești. Ai o soție bună. E mică ea ca și mine, dar e bună. Așteaptă, am să-ți trimit eu pacienți.

Aproape pe neașteptate sosi și iarna. Începu să plutească ceața pe străzi și se părea că fumul de la marea gară din apropiere o făcea să sporească și mai mult. Andrew și Christine luară lucrurile în glumă, pretinzând că lupta pe care o aveau de dus era amuzantă, dar niciodată, nici în anii cât stătuseră la Abergavenny, nu avuseseră de înfruntat atâtea greutăți.

Christine făcu tot ce putu în cazarma lor înghețată. Spoi tavanele, cusu perdele noi pentru sala de așteptare, tapetă din nou dormitorul și transformă străvechile uși cu panouri care desfigurau salonul de la etaj, vopsindu-le în negru și auriu.

Așa puține cum erau, cele mai multe dintre vizitele pe care le avea de făcut îl duceau pe Andrew la pensiunile din vecinătate. Era greu de luat onorarii de la astfel de pacienți. Mulți dintre ei arătau ca vai de capul lor, uneori păreau chiar dubioși și se pricepeau desigur să tragă pe alții pe sfoară. El încerca să se facă agreabil femeilor slăbănoage care țineau aceste pensiuni și întreținea cu ele conversații în holuri întunecoase. Se scuza spunând: „Habar nu aveam că este atât de frig. Ar fi trebuit să-mi pun pardesiul” – sau: „Ce greu îmi vine să circul atât, dar automobilul meu este în reparație.”

Se împrietenii cu polițistul care era de obicei de serviciu la răscrucea aglomerată din fața prăvăliei doamnei Schmidt. Numele polițistului era Donald Struthers, și de la început se stabili o afinitate între ei, căci amândoi erau originari din Fife. Și acesta făgădui, în felul lui, să facă tot ce putea pentru a-și ajuta compatriotul, spunând pe un ton de umor macabru:

— Dacă cineva o să fie călcat de vreun automobil și omorât aici, doctore, o să am grijă să ți-l aduc dumitale.

Într-o după-amiază, cam la o lună după sosirea lor, când se întoarse acasă de la o vizită făcută farmaciilor din cartier – unde se interesase de o seringă specială Voss, de zece centimetri cubi, despre care știa precis că nu o au, apoi se prezentase în treacăt ca fiind noul și cutezătorul medic din strada Chesborough Terrace – expresia de pe fața Christinei îi arată că se întâmplase ceva neobișnuit.

— Te așteaptă o pacientă în cabinet, murmură ea. A intrat prin ușa din față.

Chipul lui Andrew se luminează. Era primul pacient „serios” care venea la dânsul. Poate că era începutul unei ere mai bune. Gata să facă față evenimentului, intră vioi în cabinet.

— Bună ziua, cu ce vă pot fi de folos?

— Bună ziua domnule doctor, doamna Smith mi-a recomandat să vin aici.

Se ridică de pe scaun și îi dădu mâna. Era o femeie dolofană, cumsecade, croită cam din topor, purtând o

jachetă scurtă de blană și o poșetă mare. Văzu numaidecât că era una din prostituatele care circulau prin cartier.

— Ei bine? întrebă dânsul, cu ceva mai puțin entuziasm.

— Ah, domnule doctor, spuse ea surâzând sfioasă, prietenul meu mi-a făcut cadou niște cercei de aur și doamna Smith... sunt clienta ei... mi-a spus că dumneavoastră ați putea să-mi găuriți urechile. Prietenul meu nu ar vrea nici în ruptul capului să se facă asta cu un ac murdar sau ceva de soiul ăsta, domnule doctor.

Andrew trase aer în piept ca să se liniștească. Ajunsese oare atât de rău?

— Bine – acceptă el – o să vă găuresc urechile.

Procedă cu multă grijă, sterilizând acul și stropindu-i lobii urechilor cu clorură de etyl, ba chiar îi puse și cerceii.

— Vai, domnule doctor, e minunat, spuse femeia uitându-se în oglinda din poșetă. Și n-am simțit nimic! Prietenul meu o să fie încântat. Cât vă datorez?

Onorariul reglementar pentru pacienții „serioși” ai lui Foy era – oricât ar fi fost ei de legendari – de șapte șilingi și șase pence. El menționează această sumă.

Femeia scoase din poșetă o bancnotă de zece șilingi. Găsi că doctorul este un domn amabil, distins și foarte drăguț. Totdeauna îi preferase pe bruneți. În timp ce primea restul, ea găsi de asemenea că arăta cam flămând.

După ce plecă, Andrew nu tocî covorul așa cum ar fi făcut odinioară, umblând de colo până colo, furios că se prostituase și el în acest chip meschin și servil. Simțea o ciudată umilință. Ținând în mână bancnota mototolită se duse la fereastră, uitându-se după femeia care dispărea în josul străzii, legănându-și șoldurile, balansându-și poșeta și purtând cu mândrie cerceii săi cei noi.

II

În timpul acestei grele bătălii Andrew simți lipsa confrăților care-i erau prieteni. Participase la o ședință a

secției locale a Asociației medicilor, dar nu-i făcuse prea multă plăcere. Denny era încă în străinătate; găsind Tampico pe gustul său, rămăsese acolo, ocupând un post de chirurg la Compania petroliferă New-Century, astfel încât – cel puțin pentru moment – era pierdut pentru Andrew. Hope, plecat într-o delegație în Cumberland, se ocupa cu numărătoarea de globule pentru „plăcerea maniacilor”, după cum se exprimă el într-o carte poștală viu colorată.

În mai multe rânduri Andrew fu gata să intre în contact cu Freddie Hamson, dar deși deseori luă în mână chiar cartea de telefon, îl reținu de fiecare dată gândul că încă nu „reușise” – că încă nu se instalase de-a binelea, așa cum își spunea sie însuși. Freddie locuia tot pe strada Queen Anne, la un alt număr însă, Andrew se întreba din ce în ce mai mult cum i-o fi mergând prietenului său, amintindu-și de zilele lor de studenție, până când simți o nevoie imperioasă ca să-l revadă și îl chemă la telefon.

— Probabil că ai uitat cu totul de mine? mormăi dânsul, așteptându-se să i se dea un bobârnac peste nas. Aici este Manson. Andrew Manson. Am un cabinet la Paddington.

— Manson? Să te uit? Mă, vită bătrână! La celălalt capăt, al firului, Freddie devenea liric. Dumnezeuule, de ce nu m-ai sunat mai de mult.?

— Abia ne-am instalat, zâmbi Andrew în receptor, încălzit de impetuositatea lui Freddie, și înainte de asta... cu postul pe care îl aveam la Consiliu... am cutreierat toată Anglia. Acum sunt însurat, știi?

— Și eu. Ascultă, frățioare, trebuie să ne întâlnim din nou, cât de curând. Nici nu-mi vine să cred, tu aici la Londra? Minunat! Stai, unde-i agenda mea... ascultă, ce ar fi să ne vedem joia viitoare? Puteți veni seara la masă? Da, da! Admirabil! Cu bine dragul meu, până atunci am să-i spun nevastă-mi să-i scrie vreo două cuvinte soției tale.

Când Andrew îi vorbi despre această invitație, Christine nu păru prea entuziasmată.

— Du-te singur, Andrew, propuse ea, după o pauză.

— Ași, ce idee! Freddie vrea să o cunoști pe nevasta lui.

Știu că nu prea îți place omul ăsta, dar vor fi și alții acolo, alți doctori probabil. S-ar putea să aflăm lucruri noi, să aflăm cum merg treburile pe aici, draga mea. Pe lângă asta, n-am prea avut distracții în vremea din urmă. Cravată neagră, a spus Freddie. Noroc că mi-am cumpărat smochingul acela, pentru recepția de la minele de la Newcastle. Dar ce facem cu tine, Chris? Ți-ar trebui o rochie potrivită.

— Mi-ar trebui o mașină de gătit cu gaz, răspunse ea cam acru.

Ultimele săptămâni o istoviseră pe Christine și pierduse puțin din acea frăgezime care fusese totdeauna farmecul ei cel mai mare, iar uneori, întocmai ca acum, vorbea scurt și răstit.

Dar joi seara, când plecară spre locuința lui Freddie, Andrew nu se putu împiedica să nu se gândească, privind-o, că era foarte drăguță în rochia pe care o purta. Da, era rochia ei albă pe care o cumpărase pentru recepția de la Newcastle, dar puțin modificată, ceea ce o făcea să pară mai nouă și mai elegantă. Își făcuse o coafură nouă; părul ei negru, pieptănat mai lins, încadra de minune figura-i palidă. El remarcă toate acestea în timp ce Christine îi lega cravata, vrând chiar să-i spună cât de drăguță era, apoi uită însă, cuprins de teamă că vor întârzia.

Dar nu numai că nu întârziară, ci ajunseră atât de devreme, încât se scurseră trei minute jenante, înainte ca Freddie să-i întâmpine vesel, cu amândouă mâinile întinse, cerându-și scuze și salutându-i în același timp, spunându-le că tocmai venise de la spital și că soția lui va coborî într-o clipă. Îi rugă să ia loc și le oferă de băut, bătându-l pe Andrew pe spate. Din seara când se întâlniseră la Cardiff, Freddie se îngrășase, iar cuta trandafirie de pe ceafă era un semn de prosperitate. Dar ochii lui mici luceau la fel de vii și nici un singur fir de păr blond din freza lui pomădată nu se clintea din loc. Era atât de îngrijit încât strălucea.

— Credeți-mă – spuse el, ridicând paharul – e minunat să vă reîntâlnesc. De data aceasta va trebui să menținem

legătura. Cum îți place locuința mea. Manson? Nu ți-am spus eu atunci, la masă

— Și ce masă, pariez că seara asta o să fie mai bine!

— Că am să reușesc? Toată casa este a mea, bineînțeles, nu numai un apartament. Am cumpărat-o anul trecut, ce de parale a costat! Își mângâie cravata cu un aer satisfăcut. Nu-i nevoie să-mi fac reclamă, bineînțeles, chiar dacă am izbutit, dar ție, dragul meu, pot să ți-o spun.

Decorul era luxos, fără doar și poate: mobilier modern, un cămin cu vatra spațioasă, un pian cu coadă pe care se găsea un vas mare și alb cu o floare artificială de magnolia, lucrată în sedef. Andrew se pregătea să-și exprime admirația, când își făcu apariția doamna Hamson, înaltă, rece, pieptănată cu cărare la mijloc și cu o rochie extraordinar de diferită de cea a Christinei.

— Vino, draga mea, o salută Freddie cu afecțiune, chiar cu deferență, și se repezi să-i toarne și să-i ofere un pahar de sherry.

Gazda abia apucă să refuze cu un gest neglijent paharul, că și fură anunțați ceilalți oaspeți: domnul și doamna Charles Ivory, doctorul și doamna Paul Deedman. Urmară prezentările de rigoare și lungi conversații, întretăiate de râsete animate, între familiile Ivory, Deedman și Hamson. Abia după o bună bucată de vreme trecură în sufragerie.

Masa era aranjată cu mult rafinament și îmbelșugare. Părea o expoziție costisitoare, din care nu lipseau nici candelabrele pe care Andrew le văzuse în vitrina casei Labin & Benn, faimoșii bijutieri de pe strada Regent. Era cu neputință să identifiți dacă mâncarea era de carne sau de pește, totuși avea un gust foarte bun. Se servi și șampanie. După două pahare, Andrew simți că-și recapătă încrederea în sine. Începu să discute cu doamna Ivory care ședea la stânga lui: o femeie slabă îmbrăcată în negru, cu o cantitate extraordinară de bijuterii în jurul gâtului și cu niște ochi mari albaștri, ușor bulbucați, pe care îi întorcea din când în când spre dânsul, aruncându-i o privire candidă de prunc.

— Da, soțul ei era Charles Ivory, chirurgul! – și ea râse,

răspunzând întrebării lui Andrew.

Își închipuia că toată lumea îl cunoaște pe Charles. Locuiau în strada New Cavendish, imediat după colț, și toată casa era a lor. Era într-adevăr plăcut că stăteau aproape de Freddie și soția lui. Charles, Freddie și Deedman erau prieteni la cataramă, toți membri ai clubului Sackville. Se arătă surprinsă, când Andrew mărturisi că nu este membru al acestui club, deoarece își închipuise că toți comesenii făceau parte din el.

Părăsit de doamna Ivory, Andrew se întoarse apoi spre doamna Deedman, care ședea la dreapta lui, găsind că ea era mai amabilă, mai prietenoasă. Avea și un ten frumos de orientală. O îmboldi și pe dânsa să vorbească despre soțul ei, spunându-și: „Nu strică să știu totul despre tipii ăștia. Sunt atât de deștepți și atât de bogați!”

— Paul – sublinie doamna Deedman – era medic, și deși avea un apartament în Piața Portland, cabinetul lui era pe strada Harley. Avea o clientelă minunată – vorbea cu prea multă dragoste ca să fie lăudăroșie – recrutată mai ales la Hotelul Piazza. Cu siguranță că Andrew cunoaște marele Hotel Piazza, recent construit, cu vedere spre Park? La ora mesei, restaurantul era plin de celebrități. Paul era de fapt medicul oficial al Hotelului Piazza. Erau acolo atât de mulți americani bogați și vedete de cinema și – se întrerupse ea zâmbind – toată lumea bună venea la Piazza, ceea ce era minunat pentru Paul.

Lui Andrew îi plăcea doamna Deedman. O lăsă deci să-i vorbească, până ce doamna Hamson se ridică, și atunci el sări galant în picioare și-i trase înapoi scaunul.

— O țigară de foi, Manson? îl întreabă Freddie cu un aer de cunoscător, după ce doamnele ieșiră din sufragerie. O să-ți placă marca asta și te sfătuiesc să guști din acest brandy. E din 1894. Într-adevăr incomparabil.

Cu țigara aprinsă și cu o dușcă de brandy în paharul mare și pântecos dinaintea lui, Andrew își trase scaunul mai aproape de ceilalți. Asta așteptase și el de fapt. O pălăvrăgeală medicală animată – numai de-ale meseriei și

nimic altceva. Spera din adâncul sufletului că Hamson și prietenii lui își vor dezlega limba. Și ei vorbiră.

— *À propos* – spuse Freddie – mi-am comandat o lampă d-aia nouă de iradiere la Glickert's. Scumpă al dracului, vreo optzeci de lire, dar merită.

— M-da, spuse Deedman gânditor.

Era subțire, cu ochi negri, cu o figură inteligentă.

— Ar trebui să renteze oarecum, în raport cu prețul.

Andrew apucă țigara și se amestecă în vorbă.

— Nu mi-a făcut o impresie prea bună lampa aceea, știți? Ați văzut în *Journal* articolul lui Abbey despre așa-zisa helioterapie? Aceste lămpi de iradiere nu au câtuși de puține raze infraroșii.

Freddie îl privi și izbucni în râs.

— Aduc însă o grămadă de onorarii a trei lire și, în afară de asta, bronzază destul de drăguț.

— Să știi, Freddie – îl întrerupse Deedman – eu nu sunt partizanul unei aparaturi costisitoare. Trebuie s-o plătești, înainte ca să profiți de pe urma ei. Pe lângă aceasta, cu vremea se învechește, nu mai e la modă. Zău, dragul meu, nimic nu întrece vechea și buna noastră seringă.

— O folosești, fără doar și poate? spuse Hamson.

Ivory interveni și el. Era gras, mai în vârstă decât ceilalți, cu obraji palizi și bine bărbieriți și arborând purtările nonșalante ale unui om de lume.

— Pentru că veni vorba de asta, am început azi o serie de injecții. Douăsprezece. Manganez, știți? Și să vă spun ce-am făcut. Cred că este cel mai nimerit în zilele noastre. I-am spus tipului: ia ascultă, ești un om de afaceri. Seria asta are să te coste cincizeci de lire! Dar dacă-mi plătești pe loc, ca să isprăvim odată pentru totdeauna cu asta, îți reduc la patruzeci și cinci – și a semnat un cec numaidecât.

— Al dracului pehlivan! îl dojeni Freddie. Și eu care credeam că ești chirurg!

— Sunt, încuviință din cap Ivory. Fac un raclaj mâine la Sherrington.

— Dragoste irosită în van, murmură Deedman absent,

privindu-și țigara apoi se întoarse la ideea lui. Totuși nu ai cum face altfel. Din punct de vedere practic este chiar interesant. În rândurile clientelei distinse, administrarea medicamentelor pe cale bucală este absolut demodată. Dacă aș prescrie cuiva de la Piaza, să spunem, un praf de veripon, n-aș căpăta pentru asta nici măcar o liră. Dar dacă administrez același medicament în injecții, curățind pielea, sterilizând seringă și făcând toate scamatoriile, pacientul tău își închipuie că din punct de vedere științific ești cel mai grozav doctor din lume.

Hamson declară cu tărie:

— Este cât se poate de bine pentru profesia medicală că administrarea medicamentelor pe cale bucală a fost abandonată în West End! Să luăm de pildă cazul lui Charlie. Să presupunem că ar fi prescris manganer sau manganer de fier – vechea sticlă de medicament, care folosește probabil la fel de mult pacientului – tot ce ar fi căpătat ar fi fost trei lire. În loc de asta, își împarte medicamentul în douăsprezece fiole și obține cincizeci... iartă-mă Charlie vreau să spun patruzeci și cinci de lire.

— Minus doisprezece șilingi, șopti încetișor Deedman. Prețul fiolelor...

Lui Andrew i se învârtea capul. Acest argument în favoarea abolirii sticlei cu doctorie îl ului prin noutatea lui. Luă încă o înghițitură de brandy, pentru a-și veni în fire.

— Mai este ceva, spuse Deedman. Pacientele habar n-au cât de puțin costă chestia asta. Ori de câte ori una dintre ele vede un șir de fiole pe biroul tău, se gândește instinctiv: „Dumnezeule, asta înseamnă multe parale!”

— Ia aminte – spuse Hamson, făcându-i cu ochiul lui Andrew – că Deedman folosește de obicei termenul „pacient” la genul feminin. *À propos*, Paul, am auzit vorbindu-se de terenul acela de vânătoare. Dumett este dispus să formeze un fel de asociație profesională, dacă tu, Charles și cu mine ne asociem cu dânsul.

În următoarele zece minute vorbiră despre vânătoare, despre golf, pe care îl jucau pe diferite terenuri luxoase din

jurul Londrei, despre automobile – Ivory își comandase o caroserie specială, conform instrucțiunilor lui, pentru un nou Rex de trei litri și jumătate – în timp ce Andrew asculta și fuma țigări, savurându-și brandy-ul. De altfel, cu toții beau mult. Andrew, ușor amețit, îi găsea extraordinar de simpatici. Ei nu-l excludeau din conversație, ci se aranjau în așa fel, încât să-i dea impresia – cu un cuvânt sau o privire – că participa și dânsul. Îl făceau chiar, mai mult sau mai puțin, să uite că nu mâncase la prânz decât heringi marinați. Când se ridicară, Ivory îl bătu pe umeri:

— Trebuie să-ți trimit cartea mea de vizită. O să fie o adevărată plăcere să văd un bolnav cu dumneata... oricând ai să dorești.

În salon atmosfera părea, dimpotrivă, încordată, dar Freddie, foarte bine dispus, mai strălucitor ca oricând, cu mâinile în buzunare, cu plastronul cămășii sclipind imaculat, hotărî că seara abia începuse și că trebuie să o termine cu toții împreună la *Embassy*.

— Cred – spuse Christine, aruncând o privire lipsită de expresie lui Andrew – că ar trebui să plecăm.

— Da de unde, draga mea – zâmbi Andrew, bine dispus – nici prin gând nu ne poate trece să spargem petrecerea.

La *Embassy* Freddie se bucura vădit de popularitate. El și grupul lui fură primiți cu saluturi și zâmbete și conduși la o masă lângă perete. Se servi din nou șampanie, se dansă. „O duc bine băieții ăștia, se gândi Andrew expansiv”. Vedeă totul ca prin ceață. „Ce... st’așnică me’odie cântă... Mă... mă-nt’eb, dacă Chris n-ar v’ea să danseze?”

Înapoindu-se în taxi la Chesborough Terrace, el declară fericit:

— Oameni de prima mână, Chris. A fost o seară minunată, nu-i așa?

Ea răspunse cu o voce mică, dar hotărâtă:

— A fost o seară îngrozitoare.

— Cum?

— Îmi plac Denny și Hope ca... ca prieteni și confrăți, Andrew... nu acești oameni triviali...

— Da, ascultă Chris... – o întrerupse el – ce le reproșezi?...

— Cum, nu ai văzut? răspunse ea cu mânie rece. Totul. Masa, mobila, felul în care vorbeau... Bani, numai despre bani, tot timpul. Poate că n-ai băgat de seamă cum s-a uitat la rochia mea doamna Hamson? După cum se vedea limpede pe figura ei, înțelesese că cheltuiește mai mult pe o ședință de cosmetică, decât cheltuiesc eu pe rochii într-un an întreg. Era aproape caraghios, în salon, când a descoperit ce *nimic* sunt eu. Ea, bineînțeles, este fiica lui Whitton – whisky Whitton. Nici nu poți să-ți închipui a ce aducea conversația noastră, înainte de a veni voi. Discuție mondenă. Cine își petrece weekend-ul cu cine, ce i-a spus coaforul, ultimul avort în înalta societate. Niciun cuvânt despre ceva cinstit. Ce mai? Doamna Hamson a lăsat să se înțeleagă că „îi căzuse cu tronc” – după spusele ei – șeful de orchestră de la Piaza.

Sarcasmul din vocea ei era diabolic. Crezând că se datorește invidiei, Andrew bâigui:

— O să câștig bani pentru tine, Chris. O să-ți cumpăr o grămadă de rochii scumpe.

— Nu vreau bani – răspunse ea cu asprime – și nu pot să sufăr rochiile scumpe.

— Dar... draga mea... încercă să o îmbrățișeze cu gesturi de om beat.

— Nu te atinge de mine! Vocea ei îl lovi drept în inimă. Te iubesc, Andrew, dar nu când ești beat.

Se înfundă în colțul lui, amețit de băutură și furios. Era prima oară când ea îl respingea.

— Foarte bine mititico, mormăi el, dacă așa vrei...

Plăti taxiul și intră în casă înaintea ei. Apoi, fără să scoată o vorbă, se duse în camera de oaspeți. Totul părea murdar și sordid, după luxul pe care tocmai îl părăsiseră. Comutatorul electric nu mergea cum trebuie... întreaga instalație a casei era defectuoasă.

— La dracu' se gândi el, aruncându-se în pat. Am să ies eu din văgăuna asta. Îi arăt eu ei. Am să câștig bani. Ce poți să faci fără bani?

Până acum, de la căsătoria lor, nu dormiseră niciodată în paturi separate.

III

În dimineața următoare, la micul dejun, Christine se purtă ca și cum întreaga întâmplare fusese dată uitării. Andrew simți că ea încearcă să fie deosebit de drăguță cu dânsul. Aceasta îl satisfăcu, totuși se arată mai îmbufnat ca oricând. În timp ce se prefăcea că este cufundat în ziarul de dimineață, se gândea: „O femeie trebuie să fie pusă din când în când la locul ei.” Dar după ce, de câteva ori, el îi răspunse cu un mormăit, Christine încetă dintr-o dată să mai fie drăguță cu dânsul și se învălui în tăcere, șezând la masă cu buzele strânse, fără să-l privească, așteptând ca el să termine de mâncat. „Afurisita de încăpățânată mică! se gândi el, ridicându-se și ieșind din odaie. Am să-i arăt eu ei!”

Primul lucru pe care îl făcu în cabinet, fu să ia Anuarul Medical. Era curios și nerăbdător să capete date mai precise despre prietenii lui din seara precedentă. Întoarse grăbit paginile, căutându-l mai întâi pe Freddie. Da, iată-l: Frederic Hamson, strada Queen Anne, doctor în medicină și chirurg, medic consultant la Walthamwood.

Andrew se încruntă uluit. Freddie vorbise mult în seara trecută despre slujba lui la spital: „Nimic, nu ajută atât de mult în West End ca un post la spital, spusese dânsul. Asta dă încredere pacienților, când știi că ești medic consultant.” Dar cu siguranță nu putea să fie asta, o instituție de asistență publică – și încă la Walthamwood, una dintre noile suburbane. Totuși nu putea să fie o greșeală, era anuarul cel mai recent. Îl cumpărase abia cu o lună înainte.

Ceva mai potolit, Andrew îi caută pe Ivory și pe Deedman, apoi așează cartea mare și roșie pe genunchi, în timp ce pe față i se așternea o expresie uimită și gânditoare. Ca și Freddie, Paul Deedman era licențiat în medicină, fără să aibă însă titlul de medic consultant. Iar Ivory? Domnul

Charles Ivory, de pe strada New Cavendish, nu avea altă calificare chirurgicală decât cea mai mică: M.R.C.S.²⁸ și niciun fel de post la spital. Palmaresul său personal arăta un oarecare număr de funcțiuni ocupate în timpul războiului și la spitalul de invalizi, dar în afară de aceasta – *nimic*.

Cu un aer extrem de preocupat, Andrew se ridică și puse cartea la loc pe raft, apoi figura lui căpătă brusc o expresie hotărâtă. Nu exista nicio comparație între titlurile lui și cele ale înstăriților săi confrăți cu care luase masa în seara trecută. Ceea ce erau ei însă în stare să facă putea și el. Ba chiar mai bine. În ciuda ieșirii Christinei, era mai hotărât ca oricând să parvină. Dar mai înainte de toate trebuia să pătrundă, nu la Walthamwood sau la vreo instituție nenorocită de felul ăsta, ci într-unul din spitalele Londrei. Da! Un adevărat spital... Acesta trebuia să fie obiectivul lui imediat. Dar cum?

Timp de trei zile rumegă acest gând, apoi se duse, tremurând din cap până-n picioare, la Sir Robert Abbey. Era cea mai grea încercare din lume pentru el să ceară o favoare, cu atât mai mult cu cât Abbey îl primi cu multă bunăvoință.

— Ei bine, cum îi merge numărătorului nostru de bandaje? Nu ți-e rușine să te uiți în ochii mei? Mi s-a spus că doctorul Bigsby a făcut hipertensiune arterială. Știi ceva despre asta? Și acum ce vrei? Să te cerți cu mine, sau să ocupi un loc în Consiliu?

— Nu, Sir Robert. Mă întreb... vreau să spun... n-ați putea să mă ajutați, Sir Robert, să găsesc un post de medic consultant la vreun spital?

— Hm! Asta este mult mai greu decât un loc în Consiliu. Știi dumneata cât de mulți tineri umblă pe străzi, așteptând cu toții un post onorific? Ar trebui să continui cu lucrările dumitale, în problema afecțiunilor pulmonare... Și asta face să se restrângă domeniul dumitale de activitate.

— Eu... Eu cred că...

²⁸ Member of the Royal College of Surgeons (Membru al colegiului regal de chirurgie).

— Spitalul Victoria pentru boli de plămâni – către acesta trebuie să ȋnțești. Unul din cele mai vechi spitale din Londra. Am să iau unele informații. O, nu promit nimic, dar o să am grijă să fiu cu ochii deschiși – în mod științific.

Abbey îl reținu la ceai. La ora patru, în fiecare zi, avea obiceiul să bea în cabinetul său două cești de ceai chinezesc, fără lapte și fără zahăr și fără să mănânce nimic. Era un ceai special, care mirosea a flori de portocale. Abbey conducea cu îndemânare conversația asupra unor subiecte foarte diferite, de la ceștile fără farfurioare din Khang – și până la reacția interdermică a lui Von Priquet. Conducându-l pe Andrew la ușă, îi spuse:

— Tot te mai cerți cu manualele? Să nu abandonezi lupta asta nici dacă intri la spitalul Victoria. Pentru numele lui Galienus, să nu devii un doctor monden – clipi din ochi – asta m-a nenorocit pe mine.

Andrew merse acasă, simțindu-se ca în al nouălea cer. Era atât de mulțumit, încât uită să-și păstreze demnitatea în fata Christinei și îi spuse imediat:

— Am fost la Abbey. O să încerce să-mi obțină un post la spitalul Victoria. Asta înseamnă, de fapt, o slujbă de medic consultant. Bucuria din ochii ei îl făcu să se simtă dintr-o dată mic și rușinat. În ultimul timp am fost destul de dificil, Chris. Nu ne-am înțeles prea bine mi se pare. Hai... hai să ne împăcăm, iubito.

Dânsa se repezi în brațele lui, protestând că toată vina era a ei. Apoi, cine știe din ce motive, ieși la iveală că era în întregime vina lui, și numai o mică parte din mintea lui reținu ceva din hotărârea luată, de a o ului curând, sub imensitatea succesului său material.

Se aruncă acum cu trup și suflet în munca sa, cu o energie sporită, presimțind că nu peste multă vreme se va întâmpla ceva fericit. Între timp, nu mai încăpea îndoială că clientela lui sporea. Aceste consultații de trei șilingi și șase pence și vizitele de cinci șilingi nu constituiau – își spunea dânsul – categoria de clientelă pe care și-ar fi dorit-o, totuși era o adevărată clientelă. Oamenii aceștia care veneau la

dânsul, sau care îl chemau la ei, erau mult prea săraci ca să viseze măcar să-l deranjeze pe doctor, atunci când nu erau cu adevărat bolnavi. Astfel i se întâmpla să dea peste cazuri de difterie în cămăruțe ciudate și înăbușitoare, clădite deasupra unor grajduri transformate în locuințe, peste febre reumatismale, în odăi igrasioase de servitori, situate în subsoluri, peste pneumonii, în mansardele caselor cu camere mobilate. Avea de luptat cu boala în cele mai tragice încăperi: câte o odaie în care trăia singur un bătrân sau o bătrână uitați de prieteni și de rude, gătindu-și mâncăruri sărăcăcioase pe o mașină de gaz, neglijați, neîngrijiți, părăsiți. Erau multe asemenea cazuri. Dădu peste tatăl unei binecunoscute actrițe – al cărui nume strălucea în sclipirea luminilor, pe bulevardul Shaftesbury – un bătrân de șaptezeci de ani, paralizat, care trăia într-o murdărie înspăimântătoare. Consultă pe o femeie în vârstă, slabă, ridicolă și aproape moartă de foame, care îi arată o fotografie ce-o înfățișa în rochia cu care fusese prezentată la curte, și-i povesti despre zilele când trecea pe aceleași străzi în caleașca ei. În toiul nopții, readuse la viață – ca pe urmă să-i pară groaznic de rău pentru aceasta – o făptură nenorocită, fără niciun ban și deznădăjduită, care preferase sinuciderea, în locul azilului de bătrâni.

Multe din cazurile lui era urgente, necesitând o intervenție chirurgicală care impunea internarea imediată în spital, și aici Andrew se izbea de cele mai mari dificultăți. Era cel mai greu lucru de pe lume să obțină internarea la spital, chiar pentru cazurile cele mai grave, care se produceau în general noaptea târziu. Întorcându-se acasă cu vestonul și pardesiul puse peste pijama, cu un fular în jurul gâtului și cu pălăria încă pe cap, se lipea de telefon, chemând un spital după altul, rugându-se, implorând, amenințând, dar fiind mereu întâmpinat cu același refuz tăios, adesea obraznic:

— Doctorul care? Care? Nu, nu! Regret, la noi este plin.

Se plângea Christinei, verde la față și blestemând.

— Nu e plin de loc... Au o grămadă de paturi la St. John, dar pentru doctorii lor. Dacă nu te cunoaște, te trimite la

plimbare. Tare aş avea chef să-i frâng gâtul căţeluşului ăsta cu care am vorbit acum. E groaznic, Chris. Ți se prezintă o hernie strangulată și nu poți să obții un pat. Cred că unele din spitale sunt pline – doar suntem la Londra. Aici e inima afurisitului de Imperiu Britanic. Țăsta e sistemul nostru spitalicesc și un blestemat de filantrop, care tot umblă pe la banchete, s-a ridicat deunăzi și a spus că ar fi cel mai bun sistem din lume. Țăsta înseamnă din nou azilul, pentru nenorocitul de bolnav. Trebuie să completezi formularul: cât câștigă, ce religie are, dacă mama dumisale a fost copil legitim... Și bolnavul are peritonită. În sfârșit... Fii bună, Christine, și cheamă la telefon pe administratorul Societății de binefacere.

Oricare erau greutățile întâmpinate, oricât de mult protesta el împotriva murdăriei și a sărăciei cu care trebuia adesea să se lupte, ea avea veșnic același răspuns:

— În orice caz e muncă adevărată – și asta contează cel mai mult pentru mine.

— Dar nu e destul ca să mă ferească de păduchi, mormăia el, ducându-se la baie să se spele.

Ea râdea, căci își regăsise fericirea de odinioară. Deși trebuia să se zbată îngrozitor, reușise în cele din urmă să iasă la capăt cu gospodărirea casei. Din când în când, aceasta încerca din nou s-o copleșească, s-o întărate, dar în general locuința era curată, dereticată și purta ascultătoare urma mâinilor ei. Avea o mașină de gătit nouă, cu gaz, abajururi noi pentru lămpi, husele în care erau îmbrăcate scaunele fuseseră spălate de curând, iar scările străluceau ca nasturii unui soldat din garda regală. După ce se trudise săptămâni de-a rândul cu diferite servitoare, care preferau să lucreze la o pensiune din cartier unde căpătau bacșișuri, Christine dăduse în cele din urmă de doamna Bennett, o văduvă de vreo patruzeci de ani, curată și muncitoare, căreia – fiindcă avea o fetiță de șapte ani – îi fusese aproape cu neputință să găsească o slujbă unde să poată căpăta și locuință. Cot la cot cu Christine, doamna Bennett atacase subsolul. Acum fostul tunel era o odaie de locuit

confortabilă, cu un tapet foarte înflorat, cu mobile cumpărate de ocazie și vopsite în culoarea fildeşului de Christine, unde doamna Bennett și mica Florrie, care mergea acum regulat cu ghiozdanul ei la școala din Paddington, se simțeau în siguranță. În schimbul confortului obținut după luni de sărăcie și nesiguranță, acum că se știa la adăpost, doamna Bennett ar fi fost în stare de orice, ca să-și arate recunoștința.

Florile timpurii de primăvară, care înveseleau atât de mult sala de așteptare, oglindeau fericirea din casa Christinei. Cumpăra florile la piață pentru câțiva bănuți, când își făcea târguielile de dimineață. Mulți dintre negustorii de pe strada Mussleburgh o cunoșteau, acolo putea să cumpere fructe, pește și legume foarte ieftine. Ar fi trebuit să fie mai conștientă de situația ei, ca soție a unui medic, dar vai! – nu era – și adesea își aducea singură cumpărăturile în sacoșa ei curățică de sfoară, oprindu-se la înapoiere la prăvălia doamnei Schmidt, unde stătea de vorbă câteva minute și cumpăra o felie de brânză „liptauer”, care îi plăcea atât de mult lui Andrew.

Deseori, după amiază, se plimba pe malul Serpentinei. Castanii înfloreau și rațele se zbenguiau prin apa vâlurită de vânt. Aceasta înlocuia destul de bine peisajul de țară pe care ea îl iubise întotdeauna atât de mult.

Uneori, seara, Andrew o privea în felul acela bizar și gelos care dovedea că era supărat pe dânsa, pentru că trecuse ziua întreagă fără s-o vadă.

— Ce-ai făcut tu toată ziua, în timp ce eu am avut de lucru? Dacă îmi cumpăr vreodată un automobil, tu ai să-l conduci. Asta o să te țină mai aproape de mine.

Andrew încă mai aștepta acei pacienți „serioși” care nu veneau, aștepta arzând de dorință să afle vești de la Abbey, despre numirea sa la spital, neliniștit de faptul că seara petrecută cu Freddie Hamson nu-i adusese până acum nicio ocazie favorabilă, în taină se simțea jignit de faptul că nu-l mai revăzuse de atunci pe Hamson sau pe vreunul din prietenii lui.

În această stare de spirit ședea în dispensar într-o seară, spre sfârșitul lunii aprilie. Era aproape ora nouă și se pregătea să închidă, când își făcu apariția o tânără femeie. Ea îl privi șovăitoare.

— N-am știut dacă să intru pe aici sau pe ușa din față.

— Este absolut același lucru, zâmbi el acru. Afară de faptul că aici costă pe jumătate. Spuneți-mi despre ce este vorba?

— N-am nimic împotrivă să plătesc onorariul întreg. Ea făcu câțiva pași înainte cu o deosebită seriozitate și se așeză pe scaunul tapizat cu un fel de pergamoid. Avea vreo douăzeci și opt de ani – așa socoti Andrew – era voinică, îmbrăcată în verde închis, cu picioare groase și cu o figură mare, serioasă și urâtă. Privind-o te gândeai instinctiv: „La asta nu merge cu mofturi!”

El spuse pe un ton mai blând:

— Să nu vorbim despre onorariu. Spuneți-mi ce vă supără?

— Ei bine, domnule doctor... Ea încă părea că încearcă într-adins, cu gravitate, să-l facă să simtă cu cine are de a face. Doamna Smith – de la magazinul de delicatese – mi-a recomandat să vii la dumneavoastră. O cunosc de multă vreme. Eu lucrez la Laurier's, foarte aproape de ea. Numele meu este Cramb, dar trebuie să vă spun că am fost la mulți doctori pe aici. Își scoase mânușile. Am ceva la mâini.

El îi privi mâinile. Palmele erau acoperite de o dermatită roșietică asemănătoare psoriasisului, dar nu era psoriasis, căci marginile nu se cojeau. Interesat dintr-o dată, luă o lupă și se uită mai îndeaproape. Între timp, ea continua să vorbească, auzea mereu vocea ei serioasă și convingătoare.

— Nici nu pot să vă spun ce piedică este asta pentru activitatea mea. As da orice să mă fac bine. Am încercat toate alifiile din lume, dar niciuna din ele nu pare să-mi fie de folos.

— Nu, nici nu ar putea să vă fie, Andrew puse jos lupa simțind emoția unui diagnostic obscur, dar pozitiv. Este vorba de o boală de piele destul de neobișnuită, domnișoară

Cramb, nu are rost niciun tratament local. Este datorită unei boli de sânge și singurul mijloc ca să scăpați de eczemă este să țineți dietă.

— Fără doctorii? Seriozitatea ei făcu loc îndoielii. Nimeni nu mi-a spus asta înainte.

— Ei uite, v-o spun eu acum.

Și râzând, își luă rețetarul și îi întocmi o dietă, anexând o listă de mâncăruri pe care trebuia să le evite cu desăvârșire.

Ea acceptă șovăind.

— Bineînțeles, am să încerc, domnule doctor. Aș încerca orice.

Cu meticulozitate, îi plăti onorariul, și mai întârzie puțin, ca și cum încă s-ar mai fi îndoit, apoi ieși. El o uită numaidecât.

Zece zile mai târziu ea se înapoie, de data aceasta prin ușa din față, și intră în cabinet cu o asemenea expresie de mulțumire reținută, încât Manson abia se putu împiedica să nu zâmbească.

— Vreți să-mi vedeți mâinile, domnule doctor?

— Da, zâmbi el. Sper că nu regretați dieta?

— S-o regret? Îi încredința mâinile, într-un elan de recunoștință. Uitați-vă, sunt complet vindecate. Nicio singură pată pe ele. Nici nu știți ce înseamnă asta pentru mine... nu, pot să vă spun... Cât de priceput sunteți!

— Totul e în regulă! spuse el, vrând să pară nepăsător. Asta e meseria mea: să mă pricep la astfel de lucruri. Puteți pleca liniștită, nu vă mai faceți griji. Evitați mâncărurile despre care v-am vorbit și nu veți mai fi bolnavă niciodată.

Ea se ridică.

— Și acum, dați-mi voie să vă plătesc, domnule doctor.

— Mi-ați și plătit. Andrew încerca o ușoară emoție estetică. Cu dragă inimă ar fi primit de la dânsa încă trei șilingi și șase pence, sau chiar șapte șilingi și șase pence, dar ispita de a dramatiza triumful lui, priceperea lui, se dovedi irezistibilă.

— Dar, domnule doctor... împotrivindu-se, ea se lăsă escortată spre ușă, unde se opri, spunând pentru ultima

oară, cu convingere: Poate că-mi va fi dat să-mi arăt recunoștința, în alt fel...

Privind la fața ei rotundă ca o lună plină întoarsă spre dânsul, un gând poznaș îi trecu lui Andrew prin minte, dar se mulțumi să încline din cap și să închidă ușa în urma ei.

Apoi uită de dansa. Era obosit, aproape că regreta că refuzase onorariul și, în orice caz, nu prea vedea ce ar fi putut să facă pentru el o vânzătoare de magazin. Dar aici cel puțin se dovedi că nu o cunoștea pe domnișoara Cramb. Afară de aceasta, el trecea cu vederea o posibilitate dezvăluită odinioară de Esop – și pe care, ca un prost filosof ce era, ar fi trebuit să și-o amintească.

IV

Printre tinerele vânzătoare de la Laurier's, Martha Cramb era cunoscută sub numele de „înaintașul”. Voinică, lipsită de farmecul sexului feminin, ea părea foarte nepotrivită ca șefă de raion în acest magazin mai deosebit, unde se vindeau rochii elegante, lenjerie fină și blănuri, ale căror prețuri se ridicau la sute de lire. Totuși, „înaintașul” era o admirabilă vânzătoare, foarte apreciată de clientela ei. Adevărul este că la Laurier's se utiliza un sistem special, de care magazinul era foarte mândru. Fiecare șefă de raion își avea propria sa clientelă, un grup mic de cumpărătoare pe care le servea în mod exclusiv, le studia, le îmbrăca și cărora le puneă de o parte anumite lucruri, atunci când soseau noi modele. Relațiile de intimitate astfel create cu clientela durau adesea ani de-a rândul, și seriozitatea și sinceritatea „înaintașului” o făceau, deosebit de potrivită pentru un astfel de sistem.

Martha era fiica unui avocat din Kettering. Multe dintre vânzătoarele de la Laurier's erau fiice de modești liberi profesioniști din provincie și din suburbanele Londrei. Se considera o cinste să fii primită să lucrezi la Laurier's, să îmbraci rochia verde închis care era uniforma magazinului. La Laurier's nu se cunoștea nici munca istovitoare, nici

condițiile proaste de trai pe care de obicei vânzătoarele din prăvălii sunt obligate să le îndure. Aici fetele erau admirabil hrănite, se bucurau de locuințe bune și erau supravegheate de aproape. Domnul Winch, singurul funcționar masculin din magazin, avea grijă deosebită ca fetele să fie bine supravegheate. El o aprecia mult pe domnișoara Cramb și avea deseori convorbiri liniștite cu dânsa. Era un om bătrâior, cu fața trandafirie și cu un aer aproape matern. Lucra de patruzeci de ani în magazine de modă. Degetele lui groase se tociseră, de mult ce pipăise cu ele țesăturile, iar spatele îi era permanent încovoiat într-un salut respectuos. Oricât se arăta de „matern” cu fetele, domnul Winch nu putea să nu fie remarcat de toți cei care intrau la Laurier’s, fiind singurul reprezentant al pantalonului cu dungă, într-o vastă și foșnitoare mare de feminitate. Privea fără simpatie pe soții care își însoțeau nevestele numai pentru ca să vadă manechinele. Cunoștea și firma Royalty – o instituție aproape la fel de măreață ca și Laurier’s. Întâmplarea cu vindecarea domnișoarei Cramb stârni oarecare senzație printre vânzătoarele de la Laurier’s și rezultatul imediat fu că, din pură curiozitate, câteva dintre cele mai tinere veniră la dispensarul lui Andrew, pretextând afecțiuni neînsemnate. Chicotind, își destăinuiră una alteia că, de fapt, voiau să vadă cum arată doctorul Marthei.

Încetul cu încetul însă, din ce în ce mai multe dintre fetele de la Laurier’s începură să vină la dispensarul din Chesborough Tenace. Toate vânzătoarele erau obligate prin lege să fie înscrise la Asigurările Sociale, dar cu o adevărată aroganță gen Laurier’s ele disprețuiau acest sistem de organizare. Pe la sfârșitul lui mai, nu rareori se întâmpla ca jumătate de duzină dintre ele să-l aștepte pe Andrew la dispensar: tinere, foarte elegante, cu buzele vopsite, copiind manierele clientelei lor. Rezultatul fu o creștere simțitoare în încasările dispensarului, precum și o remarcă ironică a Christinei.

— Ce faci tu cu trupa asta de frumuseți, iubitele? Ești sigur că nu au luat dispensarul tău drept intrarea artistelor

la vreun teatru?

Dar recunoștința fără margini a domnișoarei Cramb – ah, extazul ei, privindu-și mâinile vindecate! – nu era decât la începutul ei. Până acum, doctorul McLean de pe Royal Crescent, bătrâior și inofensiv, fusese considerat ca medicul semioficial al casei Laurier's și chemat ori de câte ori o cereau necesitățile, ca de exemplu atunci când domnișoara Twig de la secția de croitorie se arsese grav cu un fier de călcat încins. Dar doctorul McLean era pe punctul de a se retrage din practica medicală și succesorul său imediat, doctorul Benton, nu era nici bătrâior, nici inofensiv. De fapt, în mai multe rânduri, privirile sale se opriseră, asupra picioarelor fetelor și arătase o prea mare sollicitudine pentru cele mai drăguțe dintre ele. Aceasta îl făcuse pe domnul Winch să roșească și să se încrunte. Domnișoara Cramb și domnul Winch discutară apoi problema în cadrul micilor lor ședințe. Domnul Winch aprobă cu un aer grav, ținându-și mâinile la spate, pe domnișoara Cramb, care scotea în evidență cât de puțin corespunzător i se părea Benton și necesitatea înlocuirii lui cu un alt medic, stabilit la Chesborough Terrace – un om serios și așezat, care făcea adevărate minuni, fără să aducă sacrificii pe altarul lui Tais. Nu se luă nicio hotărâre, căci întotdeauna domnul Winch reflecta îndelung, dar o lumină amenințătoare lucea încă în ochii lui, când se repezi înainte spre a saluta o ducesă.

În prima săptămână din iunie, când Andrew ajunsese să se simtă rușinat pentru disprețul pe care îl arătase mai înainte domnișoarei Cramb, aceasta îi dădu o nouă și strălucită dovadă a bunăvoinței sale.

El primi o scrisoare foarte simplă și precisă – Andrew află după aceea că nicio încălcare a bunei cuviințe, de pildă o convorbire telefonică, nu s-ar fi potrivit autoarei scrisorii – prin care era invitat să vină a doua zi, marți dimineța, la ora unsprezece, la Park Gardens nr. 9, pentru a acorda o consultație domnișoarei Winifred Everett.

Închizându-și dispensarul mai devreme, el se duse la această vizită cu un sentiment crescând de curiozitate. Era

chemat pentru prima oară în afara cartierului mizer la care se limitase până acum clientela sa. Part Gardens era un bloc arătos de locuințe, nu ultramoderne, dar mare și luxos, cu o frumoasă vedere spre Hyde Park.

Andrew sună la numărul nouă într-o încordată așteptare, cu convingerea ciudată că în sfârșit îi surâdea norocul.

O servitoare vârstnică îl conduse într-o încăpere spațioasă, cu mobilă veche, cărți și flori, amintindu-i de salonul doamnei Vaughan. În clipa în care intră își spuse că presentimentul său fusese întemeiat. Se răsuci pe călcâie tocmai când domnișoara Everett își făcu apariția și văzu că-l privește calm și așezat, cu ochi scrutători.

Era o femeie bine făcută, de vreo cincizeci de ani, cu părul negru și cu tenul mat, îmbrăcată sever, cu un aer de perfectă siguranță. I se adresă imediat pe un ton măsurat:

— Mi-a murit doctorul... din nefericire, căci aveam mare încredere în el. Miss Cramb mi te-a recomandat pe dumneata. Este o persoană foarte devotată și am încredere într-însa. M-am interesat și am aflat că ai titluri frumoase. Se opri, cercetându-l fără fereală, cântărindu-l. Avea aspectul unei femei bine hrănite, îngrijite, de bună seamă nu ar fi permis nimănui să o atingă cu un deget măcar, fără ca ea să-i controleze mai întâi epiderma. Continuă cu un ton rezervat:

— Cred că s-ar putea să-mi convii. În această perioadă a anului mi se fac de obicei o serie de injecții. Sufăr de crize de guturai periodic. Sper că ești la curent cu tratamentul acestei boli?

— Da, răspunse el. Ce injecții folosiți?

Ea rosti numele unui preparat bine cunoscut.

— Fostul meu doctor mi-a recomandat aceasta și aveam mare încredere în el.

— A, despre asta-i vorba?

Jignit de felul ei de a se purta, era pe punctul să-i spună că remediul credinciosului ei doctor în care avea atâta încredere nu face două parale, că își datora renumele abilei publicități făcute de firma care îl producea și absenței de

polen în mai tot timpul verilor, în Anglia.

Dar făcu un efort pentru a se stăpâni. Între convingerile lui și scopul pe care îl urmărea, se dădu o adevărată luptă. „Dacă, după toate lunile astea, las să-mi scape această ocazie – se gândi el cu îndrăzneală – sunt un dobitoc.”

— Cred că vă pot face injecțiile tot atât de bine ca ori care alt doctor, spuse dânsul.

— Perfect – și acum în ce privește onorariul dumatăle: niciodată nu i-am plătit doctorului Sinclair mai mult de o liră de fiecare vizită. Pot să sper că o să continuăm și noi acest aranjament?

O liră de vizită? Adică de trei ori mai mult decât cel mai mare onorariu pe care îl încasase vreodată. Și ce era și mai important, aceasta însemna primul pas spre clientela superioară la care râvnise în timpul din urmă. Își înăbuși din nou protestul rapid al convingerilor sale. Ce însemnătate avea faptul că el considera injecțiile inutile? Asta o privea pe dânsa, nu pe el. Era sătul de eșecuri, sătul să fie o vită de povară plătit cu trei șilingi și șase pence. Voia să avanseze, să reușească – și își spuse că va reuși cu orice preț.

Andrew reveni a doua zi fix la orele unsprezece. Domnișoara Everett îl rugase, cu tonul ei sever, să nu întârzie, căci nu avea de gând să-și rateze plimbarea de dimineață. Îi făcu prima injecție și continuă tratamentul, revenind de două ori pe săptămână.

Era punctual, tot atât de precis ca și ea și întotdeauna foarte rezervat. Găsea aproape amuzant felul în care pacienta se dezgheță, încetul cu încetul. Era o persoană ciudată Winifred Everett, o personalitate extrem de hotărâtă. Deși femeie bogată – tatăl ei fusese un mare fabricant de cuțite din Sheffield și toți banii pe care îi moștenise de la dânsul îi investise în rente de stat, sigure – ea încerca să profite la maximum de pe urma fiecărui bănuț. Nu era meschinărie, ci un fel de egoism cu totul deosebit. Winifred făcea din sine însăși centrul universului ei. Își îngrijea cu cea mai mare atenție corpul încă alb și mlădios și folosea tot felul de tratamente pe care le socotea utile. Găsea că i se

cuvine tot ce era mai bun. Mânca puțin, dar numai bucatele cele mai alese. La a șasea vizită, când ea catadicsi să-i ofere un pahar de sherry, Andrew constată că era Amontillado, 1819. Se îmbrăca la Laurier's. Rufăria ei de pat era cea mai fină pe care o văzuse Andrew vreodată, și totuși, în ciuda tuturor acestora, nu risipea, după concepția ei niciun gologan. Pentru nimic în lume Andrew nu și-ar fi putut-o închipui pe domnișoara Everett, dând o jumătate de coroană unui șofer de taxi, fără ca mai întâi să se uite atent la aparatul de taxat.

Ar fi trebuit s-o urască, totuși – și i se părea chiar curios – nu se întâmpla așa. Winifred își dezvoltase egoismul, înălțându-l la nivelul unei filosofii și era extraordinar de sensibilă. Îi reamintea aievea o femeie dintr-o veche pictură olandeză de Terborch, pe care o văzuse o dată împreună cu Christine. Avea același trup masiv, aceeași piele fină și netedă, aceeași gură severă, dar senzuală.

Când Winifred își dădu seama că Andrew era pe cale – după cum se exprima el – să-i convină, deveni mult mai puțin rezervată. Conform unei legi nescrise, dar stabilită de dânsa, vizita doctorului trebuia să dureze douăzeci de minute, altminteri considera că nu i se dă destulă atenție. Dar, către sfârșitul lunii, durata vizitei se prelungise la jumătate de ceas. Stăteau de vorbă împreună. El îi povestea de cât de mult dorea să reușească și ea îl aproba. Subiectele ei de conversație erau limitate, dar relațiile ei mondene se dovedeau infinite, și Winifred vorbea mai ales despre ele. Îi povestea adesea despre nepoata ei, Catherine Sutton, care trăia în Derbyshire, dar venea adesea la Londra, deoarece soțul ei, căpitanul Sutton, era deputat de Barnwell.

— Îl îngrijea doctorul Sinclair – spuse ea în treacăt – dar nu văd de ce n-ai putea să-l înlocuiești acum dumneata?

La ultima vizită, îi oferi din nou un pahar de Amontillado, spunându-i cu multă amabilitate:

— Nu pot să sufăr să primesc nota de plată. Dă-mi voie să-ți achit numaidecât onorariul. Îi înmână, împăturit, un cec de douăsprezece lire. Bineînțeles, o să apelez din nou la

dumneata, foarte curând. În cursul iernii îmi fac de obicei un vaccin împotriva corizei.

Îl însoți în persoană până la ușă și rămase acolo o clipă, cu fața ușor iluminată de ceva ce aducea foarte mult cu un zâmbet. Dar zâmbetul pieri numaidecât și privindu-l cu un aer de muștrare, îi spuse:

— Vrei să asculți de sfatul unei femei destul de vârstnică, încât ar putea să-ți fie mamă? Du-te la un croitor bun, la croitorul căpitanului Sutton, un oarecare Rogers, în strada Conduit. Mi-ai mărturisit cât de mult ai dori să răzbești în viață. Află că n-ai să reușești niciodată în costumul ăsta.

Andrew mergea pe stradă, cu fruntea încă arzând de dogoarea umilinței și înjurând – înjurând cu obișnuita-i violență. „De ce se amestecă vaca asta bătrână unde nu-i fierbe oala? Ce, e treaba ei? Cu ce drept îi spune cum să se îmbrace? Îl considera oare un cățeluș de salon? Asta ar fi cel mai groaznic compromis, să se supună convenționalismului. Pacienții săi din Paddington îi plăteau doar un onorariu de trei șilingi și șase pence, dar barem nu-i cereau să fie manechinul unui croitor. Pe viitor se va limita la acești pacienți și își va păstra independența.”

Dar supărarea lui se potoli, încetul cu încetul. Era perfect adevărat că nu dăduse niciodată cea mai mică atenție hainelor sale, și considera că un costum de gata lipsit de eleganță îi era de ajuns ca să-l acopere și să-i țină de cald. Nici Christine, deși întotdeauna atât de îngrijită, nu se sinchisea de îmbrăcăminte. Era cât se poate de fericită cu fusta ei de tweed și cu un pulover de lână pe care și-l tricotase singură.

Se examină pe furiș, uitându-se la pantalonii lui din stofă grosolană, mototoliți și plini de noroi pe manșete. „La naiba – își spuse el enervat – are dreptate bătrâna! Cum să fac clientelă de mâna întâia, dacă mă prezint în halul ăsta? De ce nu mi-a spus Christine? Ar fi fost treaba ei, nu a babei ăleia. Ce croitor mi-a recomandat ea?... Rogers, din strada Conduit. La naiba, cred că am să merg până acolo!”

Își recăpăta buna dispoziție, când ajunsese acasă și flutură

cecul sub nasul Christinei.

— Vezi asta, nevestico? Ții minte, când am venit în goană cu primii trei șilingi și șase pence pe care i-am câștigat? A fost un fleac! Uite, ține minte ce spun acum: fleac! Vezi, ăștia sunt bani adevărați, onorariu veritabil, așa cum trebuie să câștige un distins doctor în medicină. Douăsprezece lire, pentru că i-am ținut de urât babetei ăleia și pentru că i-am injectat, fără să-i fac niciun rău, Eptone – formula Glickert.

— Ce-i asta? întrebă ea zâmbind, apoi dintr-o dată, avu o îndoială. Nu cumva e doctoria aia pe care ai criticat-o atât de mult?

Andrew se posomorî și o privi încruntat, pus în încurcătură. Ea făcuse tocmai observația pe care n-ar fi dorit s-o audă. Se supără iar de-a binelea – nu pe el însuși – ci pe Christine.

— A dracului treabă! Chris, nu ești *niciodată* mulțumită.

Se întoarse și ieși trântind ușa. În tot restul zilei umblă posomorât. Dar în ziua următoare își recapătă buna dispoziție și se duse la Rogers, pe strada Conduit.

V

Două săptămâni mai târziu sosi acasă, rușinat ca un băiat de școală, într-unul din cele două costume pe care și le comandase: un costum gri închis, la două rânduri, și la care, ținând seama de sugestia lui Rogers, își puse o cămașă cu guleroale și o cravată de culoare închisă ce se asorta cu nuanța stofei. Nu mai încăpea îndoială, croitorul din strada Conduit își cunoștea meseria; și cum Andrew menționase numele căpitanului Sutton, căutase să fie la înălțime.

Întâmplător, în dimineața aceea, Christine nu arăta prea bine. Avea o ușoară durere de gât și își înfășurase capul și gâtul într-un fular vechi. Tocmai îi turna lui Andrew cafeaua, când remarcă eleganța lui strălucitoare. Timp de o clipă fu prea surprinsă pentru a vorbi.

— Vai, Andrew! exclamă ea în cele din urmă. Arăți

minunat. Te duci undeva?

— Dacă merg undeva? Merg să-mi fac vizitele – adică, bineînțeles, să lucrez! Se simțea prost și de aceea îi vorbea aproape răstit: Ei cum îți place?

— Îmi place, spuse ea – dar răspunsul nu veni destul de spontan ca să-l satisfacă pe Andrew... Ești grozav de elegant... Da – îi zâmbi – parcă n-ai fi tu!

— Mi se pare că preferi să mă vezi îmbrăcat în zdrențe?

Christine tăcu, dar mâna care ținea ceașca de cafea se încheștă atât de tare, încât încheieturile degetelor se albiră.

„Ah, se gândi Andrew, am lovit-o unde o doare!” își termină micul dejun și intră în cabinet.

Peste cinci minute apăru și ea în cameră, tot cu fularul în jurul gâtului, dar cu privirea șovăitoare și rugătoare.

— Iubitule, te rog nu mă înțelege greșit. Sunt fericită că te văd într-un costum nou. Aș vrea să ai totul, tot ce e mai bun pe lume. Îmi pare rău de ce ți-am spus adineauri, dar vezi... sunt obișnuită să te văd... Ah, e groaznic de greu de explicat... dar totdeauna te-am considerat ca un om... te rog... nu mă înțelege greșit... ca un om care nu se sinchisește câtuși de puțin de felul cum cum arată, sau de ceea ce crede lumea despre felul cum arată. Îți amintești capul acela de Epstein pe care l-am văzut o dată? Nu ne-ar fi părut atât. De expresiv, dacă ar fi fost dichisit și lustruit.

Andrew răspunse pe un ton brusc:

— Nu sunt un cap de Epstein.

Ea nu mai zise nimic. În vremea din urmă îi venea destul de greu să discute cu dânsul, și, jignită de această lipsă de înțelegere, nu știa ce să spună. Cu inima îndoită ieși din cameră.

Trei săptămâni mai târziu, când nepoata domnișoarei Everett veni la Londra pentru câteva săptămâni, Andrew fu răsplătit pentru faptul că urmăse cu sfințenie sfaturile bătrânei doamne. Sub un pretext oarecare, domnișoara Everett îl chemă la locuința ei din Park Gardens și îl scrută cu o privire severă, dar aprobatoare. Andrew îi putea citi pe față că îl considera un candidat demn de a fi recomandat. În

ziua următoare fu chemat de doamna Sutton care suferea, ca și mătușa ei, de crize periodice de guturai – după cât se părea aceasta era o boală de familie – și dorea să intre și ea în tratamentul lui. De astă dată doctorul Manson nu mai simți niciun fel de remușcare, injectând același inutil Eptone, al foarte utililor domni Glickert și făcu o excelentă impresie doamnei Sutton. Încă înainte de sfârșitul aceleași luni, el fu chemat de o prietenă a domnișoarei Everett, care ocupa și dânsa un apartament în Park Gardens.²⁹

Andrew era foarte mulțumit de sine: avansase, avansase, avansase! În setea sa nestăvilită de succes, el uită cât de potrivnic era acest progres tuturor convingerilor sale de până atunci. Amorul său propriu era măgulit. Se simțea plin de voie bună și de încredere în sine. Nu se putu opri să mediteze asupra faptului că bulgărele de zăpadă, din ce în ce sporit, al unei clientele superioare, plecase de la o mică nemțoaică durdulie, care stătea toată ziua îndărătul tejghelei unei prăvălii de mezeluri și brânzeturi, din apropierea vulgarei piețe Mussleburgh. Într-adevăr, așa era – dar înainte de a avea timpul să mai stăruie cât de cât asupra acestui gând, bulgărele de zăpadă se rostogoli și mai departe la vale, oferindu-i o nouă și încă și mai senzațională posibilitate.

Într-o după amiază de iunie, în „timpul mort” dintre orele două și patru – răgaz în care în mod normal nu se întâmpla nimic important – Andrew se găsea în cabinet, revizuiind totalul încasărilor sale pe luna trecută, când telefonul sună pe neașteptate. Trei secunde doar și era cu receptorul în mână.

— Da, da! La telefon este doctorul Manson.

O voce speriată și găfâitoare îi răsună în ureche:

— Ah, doctore Manson, sunt foarte fericit că te-am găsit acasă. Aici este domnul Winch... domnul Winch de la Laurier's. S-a întâmplat un mic accident uneia dintre clientele noastre. Poți veni? Poți veni numaidecât?

²⁹ Sculptor cu tendințe moderniste.

— Voi fi în patru minute la dumneavoastră.

Andrew puse receptorul înapoi în furcă și, cât ai clipi din ochi, își luă pălăria și sări impetuos în autobuzul numărul cincisprezece, care tocmai trecea prin fața casei. Peste patru minute și jumătate trecea prin ușa turnantă de la Laurier's, întâmpinat de miss Cramb foarte îngrijorată, care-l escortă peste niște vaste pajiști de covoare verzi, de-a lungul unor oglinzi lungi în rame aurite și a unor pereți căptușiți cu paneele din lemn de lămâi, dinaintea cărora apăreau în trecere, ca din întâmplare, o pălăriuță pe suportul ei special, o eșarfă de dantelă sau o pelerină de seară din hermină. În timp ce grăbeau pasul, domnișoara Cramb îi explică, emoționată și serioasă:

— Este vorba de domnișoara le Roy, domnule doctor Manson, una din clientele noastre. Nu a mea, slavă Domnului! Și așa ne dă întotdeauna de furcă. Dar, domnule doctor Manson, știți, i-am pomenit domnului Winch despre dumneavoastră...

— Mulțumesc! spuse el tăios. Mai era încă în stare din când în când să fie tăios. Ce s-a întâmplat?

— Se pare – ah, domnule doctor Manson! – se pare că a avut un acces, în cabina de probă.

La capătul scării largi, domnișoara Cramb îl încredința domnului Winch, agitat și îmbujorat la față, care îi murmură:

— Pe aici, doctore, pe aici... Sper că veți putea face ceva... Este o împrejurare cât se poate de neplăcută.

În cabina de probă bine încălzită și cu podeaua acoperită cu un delicios covor, de un verde ceva mai deschis decât pereții, căptușiți cu panel verde și auriu, găsi o ceată de fete guralive, un scaun aurit răsturnat, un prosop aruncat pe jos, urmele unui pahar de apă vărsat pe covor și multă agitație. În centrul întregii dezordini zări pe domnișoara le Roy, victima accesului. Zăcea întinsă pe podea, rigidă, prezentând crispări spasmodice ale mâinilor și zvâcniri brusce ale picioarelor. Din când în când, din pieptul ei încordat țâșnea un fel de croncănit impresionant.

Când Andrew și domnul Winch își făcură apariția, una dintre vânzătoarele mai în vârstă, din mijlocul grupului, izbucni în lacrimi.

— Nu e vina mea – suspină dânsa – nu am făcut decât să-i arăt domnișoarei le Roy că era modelul pe care și-l alesese ea însăși...

— Ah, Doamne, Doamne! șopti domnul Winch.. Este îngrozitor, îngrozitor... Să chem la telefon Salvarea?

— Nu, încă nu! răspunse Andrew pe un ton ciudat și se aplecă peste pacientă.

Domnișoara le Roy era foarte tânără – nu părea să aibă mai mult de douăzeci și patru de ani, cu ochi albaștri și părul blond decolorat și mățos, răvășit, sub pălăria căzută într-o parte. Rigiditatea și spasmele convulsive sporeau din ce în ce mai mult. De cealaltă parte stătea în genunchi o femeie cu ochi negri și plini de îngrijorare, după toate aparențele, prietena domnișoarei le Roy:

— Ah, Toppy! Toppy! murmură ea într-una.

— Vă rog, evacuați încăperea, spuse Andrew pe neașteptate. Toată lumea să iasă de aici, afară de – privirea sa se opri asupra tinerei brunete – afară de doamna de aici.

Fetele ieșiră, cam fără chef – era un plăcut divertisment să asisti la accesele domnișoarei le Roy. Domnișoara Cramb, ba chiar și domnul Winch părăsiră încăperea. În clipa în care plecară, convulsiile pacientei deveniră îngrozitoare.

— Pare a fi un caz extrem de serios! spuse Andrew, rostind răspicat fiecare cuvânt. Ochii domnișoarei le Roy se ațintiră asupra-i. Dați-mi un scaun, vă rog!

Doamna cea brună ridică scaunul căzut în mijlocul camerei. Atunci, încet și cu multă gingășie, ținând-o de subsuori, Andrew o ajută pe domnișoara le Roy să se așeze pe scaun și îi înălță ușor capul.

— Așa! spuse el cu și mai multă gingășie. Apoi, ridicând mâna, îi trase pe neașteptate o palmă răsunătoare pe obraz.

I se păru în aceeași clipă cea mai caraghioasă intervenție a sa din ultimele luni, cum de altfel avea să și rămână, pentru multe luni de aci încolo.

Miss le Roy încetă să mai croncăne, spasmele încetară și nici ochii nu i se mai rostogoliră înapoi și înapoi. Îl privea pe Andrew cu o mirare copilărească și îndurerată. Înainte de a apuca să recadă în criză, el ridică din nou palma și – pleosc! – o lovi și pe celălalt obraz. Spaima zugrăvită pe chipul domnișoarei le Roy era de-a dreptul caraghioasă. Tresări, păru că e gata să croncăne din nou, dar în clipa următoare începu să plângă încetișor. Întorcându-se spre prietena ei îi spuse:

— Draga mea, aș vrea să merg acasă.

Andrew aruncă o privire de scuză tinerei femei oacheșe care se uita acum la el cu un interes deosebit, deși reținut.

— Îmi pare rău – îi șopti el – dar era singurul procedeu... Isterie gravă, spasme carpo-pedale. Ar fi putut să se rănească... Nu aveam nici anestezic, nici nimic altceva și, oricum... a dat rezultate.

— Da, a dat rezultate...

— Lăsați-o să se ușureze plângând, spuse Andrew. Este o bună supapă de siguranță. În câteva minute o să fie restabilă.

— Așteptați totuși, spuse repede tânăra femeie. Trebuie s-o conduceți acasă.

— Foarte bine, spuse Andrew, cu tonul său cel mai profesional.

În cinci minute, Toppy le Roy fu în stare să se fardeze din nou, o operație îndelungată și subliniată de rare suspine.

— Sper că nu arăt prea îngrozitor, nu-i așa, scumpa mea? o întrebă pe prietena ei, fără a-i acorda lui Andrew niciun pic de atenție.

După ce părăsiră cabina de probă, drumul lor prin sala cea mare de expoziție stârni o senzație extraordinară. Domnul Winch era aproape mut de mirare și de bucurie. Nu știa, nu avea să știe niciodată cum obținuse doctorul una ca asta, cum reușise ca paralitica ce se închircea pe jos, să fie iar capabilă să meargă. Îi însoți bolborosind cuvinte respectuoase, iar când Andrew ieși prin intrarea principală, în urma celor două femei, domnul Winch, emoționat, îi

întinse o mână umedă.

Taxiul îi duse de-a lungul bulevardului Bayswater, în direcția Marble Arch. Nimeni nu încercă să scoată vreo vorbă. Domnișoara le Roy ședea îmbufnată ca un copil alintat care a fost pedepsit și, din când în când, mâinile și mușchii feței ei tresăreau ușor, involuntar. Acum, când Andrew o văzu într-o stare mai normală, o găsi foarte zveltă și aproape frumoasă, deși cam prea slabă. Era minunat îmbrăcată, dar arăta totuși ca un puișor de găină, înfiorat parcă, din când în când, la unda unui curent electric. Andrew era și el nervos, conștient de situația penibilă în care se găsea și totuși hotărât, în propriul lui interes, să profite la maximum de această situație.

Taxiul înconjură Marele Arch, o luă pe lângă Hyde Park și, apucând-o la stânga, se opri în fața unei case pe strada Green. În clipa următoare se și aflau înăuntru. Casa îl lăsă pe Andrew fără răsuflare: nu-și închipuise vreodată ceva atât de luxos. Holul imens, cu pereții căptușiți cu lemn de pin, salonașul plin de bibelouri de jad, unicul și ciudatul tablou într-o cadră scumpă, scaunele de lac roșu și auriu, divanurile late, covoarele vechi, ușoare și suple ca pielea.

Toppy le Roy se trânti pe o canapea cu perne de satin – părea că nu-l ia în seamă pe Andrew – își smulse pălăriuța din cap și o aruncă pe podea.

— Sună, te rog, scumpa mea – se adresă prietenei sale – trebuie să beau ceva. Slavă Domnului, tata nu e acasă.

Nu trecu mult și un valet aduse niște cocktailuri. După ce acesta ieși, prietena lui Toppo îl privi pe Andrew gânditoare, zâmbind imperceptibil.

— Cred că ar trebui să vă explicăm ce s-a întâmplat, doctore. Lucrurile s-au cam precipitat. Eu sunt doamna Lawrence. Toppo – domnișoara le Roy – s-a cam supărat din cauza unei rochii pe care și-o comandase special pentru Balul Artelor și... în sfârșit... s-a obosit peste măsură în ultima vreme, știți e o tânără persoană foarte nervoasă... Mă rog, pe scurt – deși Toppo e foarte supărată pe dumneavoastră, vă suntem teribil de îndatorate că ne-ați

adus acasă... Și eu am să mai iau un cocktail.

— Și eu, spuse Toppy, cu arțag. Afurisita aia de vânzătoare de la Laurier's! Am să-i spun tatii să dea un telefon și să ceară să fie concediată... Ba nu, n-am să fac una ca asta... În timp ce dădea pe gât cel de al doilea cocktail, un zâmbet de satisfacție îi lumină, încetul cu încetul, fața. Le-am dat ceva de furcă, nu-i așa Frances? Mi-am pierdut pur și simplu capul. Mutra pe care o făcea mama-mare Winch era din cale afară de caraghioasă. Trupul mic și slab al lui Toppy era zguduit de râs. Îl privi pe Andrew în ochi, fără ranchiună. Hai, doctore, râzi și dumneata. A fost grozav de comic.

— Nu, eu nu sunt de părere că era chiar atât de amuzant, spuse Andrew repede, doritor să-i explice ce credea el, să-și definească poziția, s-o convingă că este bolnavă. Ați avut un adevărat acces foarte urât. Regret că a trebuit să mă port cu dumneavoastră așa cum s-a întâmplat. Dacă aș fi avut la mine vreun anestezic, vi l-aș fi administrat. Ar fi fost mult mai... mult mai puțin supărător pentru dumneavoastră... și vă rog să nu vă închipuiți că aș putea crede că ați simulat accesul acela. Isteria— căci la urma urmelor asta era — este o maladie bine definită. Lumea n-ar trebui s-o ia în glumă. Este o stare de boală a sistemului nervos. Vă dați seama? Sunteți surmenată, domnișoară le Roy. Toate reflexele dumneavoastră sunt supra-excite. Sunteți într-o stare de extremă nervozitate.

— Asta e perfect adevărat! încuviință din cap Frances Lawrence. Te-ai ocupat de prea multe deodată, în vremea din urmă, Toppy.

— Mi-ați fi dat cu adevărat cloroform? întrebă Toppy pe Andrew, cu un aer de mirare puerilă. Asta ar fi fost nostim.

— Nu, serios, Toppy — spuse doamna Lawrence — ar fi bine să-ți vii în fire.

— Parc-ai fi tata, se îmbufnă Toppy, pierzându-și buna dispoziție.

Se făcu tăcere, Andrew își termină cocktailul. Puse paharul pe consola căminului, de lemn sculptat, din spatele

lui. Nu mai avea nimic de făcut aici.

— Așa – rosti el cu gravitate – acum trebuie să-mi văd de treburi. Vă rog să ascultați de sfatul meu, domnișoară le Roy. Mâncați ceva ușor, apoi vă duceți la culcare și, dat fiind că eu nu vă mai pot fi de folos, chemați-l mâine pe medicul dumneavoastră. Bună ziua!

Doamna Lawrence îl însoți până în hol, dar părea atât de puțin grăbită, încât se văzu silit să-și modereze viteza agitată cu care pornise. Frances era înaltă și zveltă, purtându-și pe umerii destul de lați capul mic și elegant. Câteva fire argintii ce se întrezăreau în părul ei negru și admirabil coafat îi dădeau o distincție specială. Și totuși era foarte tânără. Andrew ar fi putut jura că nu avea mai mult de douăzeci și șapte de ani. În ciuda înălțimii ei, avea oase fine, în special încheieturile mâinilor erau mici și delicate. Întreaga ei făptură părea flexibilă, admirabil proporționată, ca aceea a unui spadasin. Când îi întinse mâna la plecare, ochii ei negri cu reflexe verzui stăruiră lung asupra lui și, cu același zâmbet abia schițat, prietenos și liniștit rosti:

— Țin să vă spun cât de mult am admirat noul dumneavoastră sistem de tratament. Buzele ei fremătară. Nu renunțați la el pentru nimic în lume. Prevăd că o să vă prilejuiască un strălucit succes.

Coborând strada Green pentru a lua autobuzul, Andrew constată uluit că era aproape de ora cinci. Irosise așadar trei ore în tovărășia acestor femei. Era cazul să le pună la socoteală un onorariu respectabil pentru aceasta și totuși, în ciuda acestui gând ce-l umplea de satisfacție – devenind atât de simptomatic pentru noile sale concepții – se simțea stingherit, încerca o ciudată nemulțumire. Profitase oare cu adevărat cât mai bine de această plească? Doamna Lawrence părea să-l placă. Dar nu poți fi sigur niciodată, cu oameni dintr-aceștia. Și ce locuință minunată! Deodată scrâșni din dinți supărat, chiar exasperat. Nu numai că omisese să-și lase cartea de vizită, dar uitase chiar să le spună cine era. În timp ce se așeza în autobuzul aglomerat, lângă un muncitor bătrân îmbrăcat într-o salopetă murdară,

se dojeni cu asprime pentru că ratase o strălucită ocazie.

VI

A doua zi, înainte de amiază, pe la unsprezece și un sfert, tocmai când era gata să pornească la niște vizite prost plătite, în apropierea Pieței Mussleburgh, sună telefonul. Vocea unui servitor grav și plin de respect îi susură în ureche:

— Domnul doctor Manson? Domnișoara le Roy ar dori să știe la ce oră o să veniți azi la domnia-sa? Iertați-mă, domnule doctor, rămâneți la aparat... doamna Lawrence, în persoană, dorește să vă vorbească.

Andrew ascultă – cu o emoție care făcea să-i bată mai repede inima – pe doamna Lawrence, care-i vorbi foarte prietenos, explicându-i că așteaptă neapărat să le viziteze.

Punând la loc receptorul, își spuse fericit că totuși nu scăpase ocazia. Nu, în cele din urmă izbutise.

Amână toate celelalte vizite, fie că erau urgente, sau nu, și se duse direct la casa le Roy din strada Green. Aci avu prima întrevedere cu Joseph le Roy, care-l aștepta nerăbdător, în holul împodobit cu jaduri. Era un bărbat îndesat, cu obraji plini și cu purtări foarte simple; trăgea într-una din țigara lui de foi, ca un om care nu are timp de pierdut. Într-o singură clipă, ochii lui pătrunzători disecară pe Andrew ca într-o rapidă operație chirurgicală, care se termină satisfăcător. Apoi începu să vorbească impetuos, cu accent colonial:

— Uite ce, doctore, eu sunt grăbit. Doamna Lawrence a avut destulă bătaie de cap azi dimineată, până să te găsească. Mi s-a spus că ești un tânăr priceput și că nu te ții de fleacuri. Ești căsătorit, nu-i așa? În regulă! Ia-o pe fata mea în grija dumitale. Caută să se facă bine, să se mai înzdrăvenească. Scoate din ea afurisita asta de isterie. Nu te zgârci la nimic, pot să plătesc. La revedere!

Joseph le Roy era neozeelandez. Dar în ciuda banilor pe care îi avea, a casei din strada Green și a micii și exotice sale

Toppy, nu era greu să-i dai crezare când mărturisea că stră-străbunicul său fusese un oarecare Michael Cleary, argat analfabet pe o moșie din jurul portului Greymouth și cunoscut de tovarășii săi de mizerie sub numele de Leary. Era de netăgăduit că Joseph le Roy era unul și același cu tânărul Joe Leary, a cărui primă îndeletnicire fusese aceea de mulgător la marile ferme din Greymouth. Dar, așa cum el însuși afirma, Joe se născuse pentru a mulge și altceva în afară de vaci. Și treizeci de ani mai târziu, în biroul de la ultimul etaj al primului zgârie-nori din Auckland, Joseph le Roy fu acela care își puse semnătura pe documentul grupând fermele de lapte din Noua Zeelandă într-un mare combinat de lapte praf.

Societatea *Cremogen* se dovedi a fi o afacere minunată. Pe vremea aceea laptele praf era ceva încă necunoscut și producția încă neorganizată din punct de vedere comercial. Le Roy fu cel dintâi care întrevăzu posibilitățile existente în această direcție, și el conduse atacul asupra pieței mondiale, finanțând o largă publicitate și prezentând laptele ca ceva dăruit de Dumnezeu pentru hrana copiilor și bolnavilor. Factorul principal al succesului nu-l constituiră însă produsele lansate de Joe, ci propria-i îndrăzneală, fără margini. Surplusul de lapte smântânit, care până atunci era vărsat la canal sau dat ca hrană porcilor, în sute de ferme din Noua Zeelandă, era vândut acum în diferite orașe ale lumii, în cutii de conserve prezentate de Joe sub numele de *Cremogen*, *Cremox* și *Cremefat*, în ambalaje de hârtie strălucitoare și la un preț de trei ori mai ridicat decât al laptelui proaspăt.

Codirector la combinatul lui le Roy și reprezentant pentru Anglia era Jack Lawrence care, în mod destul de ilogic, fusese înainte ofițer în gardă. Doamna Lawrence și Toppy nu se împrieteniseră însă numai din cauza legăturilor comerciale.

Frances Lawrence dispunea de o mare avere personală și se simțea mult mai în largul ei în înalta societate din Londra decât Toppy – care din când în când își trăda originea sa,

nicidecum aristocratică – dar avea o afecțiune amuzantă pentru acest copil răzgâiat. Când Andrew urcă scara, după discuția avută cu le Roy, ea îl aștepta lângă ușa camerei lui Topsy.

Și în zilele următoare, Frances Lawrence era de obicei prezentă la ora la care el făcea vizita, încercând să-i stea într-ajutor pe lângă pacienta lui nervoasă și încăpățânată, gata să constate o ameliorare în starea acesteia, stăruind ca să continue tratamentul și informându-se când le va face vizita următoare.

Andrew îi era recunoscător doamnei Lawrence, rămânând totuși destul de rezervat, deoarece i se părea ciudat că această patriciană – în mod firesc inaccesibilă și despre care aflate, încă înainte de a-i vedea fotografia în revistele ilustrate săptămânale, cât de exclusivistă era – să-i arate lui fie și cel mai mic interes. Gura ei mare și destul de disprețuitoare exprima de obicei ostilitate față de oamenii care nu-i erau apropiați. Și totuși, dintr-un motiv sau altul, nu părea niciodată să-i fie ostilă. Andrew era însă îmboldit de o dorință nemaipomenită – mai mare decât o simplă curiozitate – de a cunoaște caracterul, personalitatea acestei femei. I se părea că nu știe nimic despre doamna Lawrence. Găsea că e o plăcere să privești mișcările ei stăpânite – era atentă la tot ce făcea – dar în ciuda conversației ei spumoase și amabile, în ciuda privirii ochilor ei prietenoși, dar rezervați, aveai întotdeauna impresia că își ascunde cu abilitate părerile.

Totuși Andrew aproape că nici nu băgă de seamă că sugestia pornise de la dânsa și – cu toate că nu-i spusese nimic Christinei, care își echilibra încă satisfăcută bugetul ei de gospodină, drămuind fiecare șiling și fiecare penny – el începu să se întrebe, nu fără o ușoară enervare, cum poate un doctor să-și sporească clientela sa distinsă, fără să aibă un automobil elegant? Părea destul de ridicol faptul că mergea pe jos, ducându-și trusa în mână până în strada Green, cu pantofii prăfuiți și înfruntându-l pe lacheul care arăta un ușor aer de superioritate față de acest medic fără

mașină. În spatele casei lor se afla un garaj de cărămidă, ceea ce ar fi redus considerabil costul întreținerii, și existau firme care se specializaseră în furnizarea de automobile pentru medici – firme destul de generoase, care nu ezitau să amâne cu bunăvoință termenele de plată.

Trei săptămâni mai târziu, un cupeu cafeniu decapotabil, nou-nouț, cu o strălucire mată, se opri la Chesborough Terrace Nr. 9. Sărind din mașină, Andrew urcă în goană treptele casei.

— Christine! strigă el, încercând să-și stăpânească emoția care făcea să-i tremure vocea. Christine, vino să vezi ceva!

Avusese de gând s-o uluiască. Și reușise.

— Dumnezeuule! Exclamă ea, agățându-se de brațul lui. Este al nostru? Ah, ce minune!

— Nu-i așa? Bagă de seamă, draga mea, să nu... să nu-i strici lustrul, O privi cu zâmbetul lui de odinioară. Drăguță surpriză, nu Chris? Am cumpărat-o, am înscris-o la Poliție, am făcut tot, fără să-ți spun o vorbă. E totuși altceva decât vechiul Morris. Urcați, doamnă! Am să vă fac o demonstrație. Alunecă lin, ca o pasăre.

Christine nu mai conținea să-și exprime admirația, în timp ce Andrew o duse, așa în capul gol, să facă o plimbare în jurul pieței.

Câteva minute mai târziu se aflau iar în fața casei, pe trotuar. El nu-și mai putea lua ochii de pe comoara sa. Clipele de intimitate, de înțelegere și fericire deveniseră acum atât de rare, încât Christine nu se putea decide să renunțe la aceasta și murmură:

— Pe viitor o să-ți fie atât de ușor să te deplasezi, iubitule! Apoi adăugă cu timiditate: Și dacă am putea ieși nițeluș la țară, duminicile de pildă, la pădure... ar fi minunat!

— Bineînțeles, răspunse el cu un aer absent. Dar de fapt îmi trebuie pentru ca să-mi văd de clientelă. Nu pot să tot alerg pe jos, până mă umplu de noroi.

Andrew se gândea la efectul pe care mașinuța aceasta elegantă avea să-l aibă asupra pacienților săi.

Efectul cel mai neașteptat însă, depăși toate așteptările

sale. În joia următoare, ieșind pe ușa grea de fier forjat și cristal din strada Green Nr. 17A, se întâlni nas în nas cu Freddie Hamson.

— Bună ziua, Hamson! spuse el cu aerul cel mai indiferent, și când văzu mutra pe care o făcea Hamson, nu-și putu stăpâni un fior de satisfacție.

La început Hamson abia îl recunoscuse, iar după aceea, expresia lui vădi pe rând cele mai diferite grade de surpriză, până ce, rămase în loc, pur și simplu uluit.

— Hei, bună ziua! îl interpelă Freddie. Ce faci aici?

— Am aici o pacientă, răspunse Andrew, făcând semn cu capul, în direcția numărului 17A. O îngrijesc pe fiica lui Joseph le Roy.

— Joseph le Roy?

Numai această exclamație însemna mult pentru Manson. Cu un gest de proprietar, deschise ușa frumosului său automobil nou-nouț.

— În ce direcție mergi? Pot să te duc undeva?

Freddie își veni repede în fire. Rareori îl aflai în încurcătură și nicicând vreme mai îndelungată. Într-adevăr, în treizeci de secunde, părerea lui despre Manson, ca și evaluarea foloaselor pe care le-ar fi putut trage de pe urma acestuia, suferi o bruscă, o neașteptată transformare.

— Da – surâse el amabil – mergeam spre strada Bentinck, la clinica Idei Sherrington. Umblu pe jos ca să-mi păstrez silueta. Dar acum am să ta însoțesc.

Timp de câteva minute, pe când traversau Bond-Street, dăinui tăcerea, Hamson se gândea intens. Îl salutase pe Andrew cu un călduros bun-venit când sosise la Londra, deoarece sperase că, prin clientela acestuia, s-ar putea să-i pice din când în când o vizită de trei lire la cabinetul său. Dar acum, schimbarea survenită la fostul său coleg, automobilul, și mai presus de toate menționarea numelui lui Joseph le Roy – care pentru ei avea o rezonanță infinit mai mondenă decât pentru Andrew – îi arătau că-și greșise socotelile. La aceasta mai trebuiau adăugate și covârșitoarele titluri ale lui Manson, care puteau fi extrem de

utile. Anticipind cu abilitate viitorul, Freddie începuse să ia în considerație o bază mai serioasă și cu mult mai profitabilă de colaborare între Andrew și dânsul. Dar trebuia să fie prudent pentru a câștiga terenul, căci Manson era un individ susceptibil, față de care nu te puteai simți în siguranță.

— De ce n-ai veni cu mine, să ți-o prezint pe Ida? întrebă Freddie. Este o persoană pe care n-ar strica s-o cunoști, deși clinica ei are cea mai proastă reputație din Londra. Sau, știi eu... probabil la fel de bună ca și celelalte – și e cu siguranță mai costisitoare.

— Adevărat?

— Vino cu mine să-mi vezi pacienta. O femeie complet inofensivă – bătrâna doamna Raeburn. Ivory și cu mine îi facem câteva analize. Te pricepi la plămâni, nu-i așa? Vino și examinează-o, are să-i facă o plăcere imensă și tu ai să te alegi cu cinci lire.

— Cum?... Adică aș vrea să știu ce are la plămâni?

— Nimic deosebit, zâmbi Freddie. Nu lua un aer atât de indignat. Cu siguranță că are o ușoară bronșită senilă și are să-i facă o deosebită plăcere să te vadă. Așa lucrăm noi aici, Ivory, Deedmann și cu mine. Ar trebui să intri și tu în combinație, Manson. Dar să nu vorbim acum despre asta. Da, acolo-i după primul colț, și ai să te miri ce bine merge treaba.

Andrew opri automobilul la casa arătată de Hamson, o locuință obișnuită cu fațada înaltă și strâmtă, și care – era evident – nu fusese niciodată destinată actualei sale întrebuințări. Într-adevăr, dacă privești strada, animată de o circulație neîntreruptă și zgomotoasă, era greu să-ți închipui cum ar fi putut să-și găsească vreun bolnav liniștea aici. Părea a fi, dimpotrivă, chiar locul în stare să provoace, mai curând decât să vindece, o depresiune nervoasă. Andrew îi vorbi despre aceasta lui Hamson, în timp ce urcau treptele de la intrarea principală.

— Știu, dragă băiete – conveni Freddie cu cordialitate – dar sunt toate la fel. Acest cartier din West End e plin de asemenea clinici. Înțelegi? Trebuie să fie bine situate din

punctul nostru de vedere. Râse și continuă: Ar fi ideal, dacă ar fi situate într-un loc liniștit, dar spune-mi și mie, care chirurg s-ar deplasa la o depărtare de zece mile în fiecare zi, pentru a-și vedea pacientul timp de cinci minute? Lasă, ai să ajungi tu să cunoști la timpul potrivit sistemul nostru, privind îngrijirea bolnavilor din West End. Se opri în holul strâmt în care intraseră. În toate clinicile astea persistă trei mirosuri. Ai băgat de seamă? Anestezic, bucătărie și excremente... succesiunea logică... Iartă-mă, dragul meu. Și acum, să te prezint Idei.

Cu aerul unui om care cunoștea locurile, îl conduse pe Andrew într-un birou micuț de la parter, unde o femeiușcă îmbrăcată într-o uniformă liliachie și cu o bonetă albă, scrobită, stătea la o masă minusculă.

— 'neața, Ida! exclamă Freddie pe un ton lingușitor și totodată familiar. Îți faci socotelile?

Ea înălță ochii, îl văzu și îi surâse bine dispusă. Era scundă, grasă și extrem de congestionată. Dar fața ei roșie și strălucitoare era acoperită cu un strat atât de gros de pudră, încât căpătase și ea un ton liliachiu, având aproape culoarea uniformei sale. Aspectul acestei femei trăda o vitalitate grosolană și explozivă, un umor îndrăzneț plin de subînțelesuri. Dinții erau falși și prost potriviți. De sub bonetă apărea părul cărunt. Fără să știi de ce, îți venea s-o bănuiești de un vocabular piperat, să ți-o închipui ca pe o admirabilă proprietară de local de noapte, dar un local de mâna a doua.

Și totuși, clinica Idei Sherrington era cea mai la modă din Londra. Jumătate din nobileme trecuse pe la dânsa, ca și familii din înalta societate, proprietari de grajduri de cai de curse, avocați celebri și diplomați. Nu aveai decât să răsfoiești ziarele de dimineață pentru a afla că încă o strălucitoare tânără vedetă a scenei sau a ecranului își lăsase, după operație, apendicele, în mâinile materne ale Idei. Toate surorile erau îmbrăcate în aceiași nuanță delicată de liliachiu. Îl plătea pe valetul care se ocupa de vinuri cu două sute de lire pe an și pe bucătarul-șef de două ori pe

atât. Onorariile pe care i le vărsau pacienții ei erau fantastice: patruzeci de lire pe săptămână pentru o cameră nu era o cifră neobișnuită. Și la aceasta se adăugau suplimentele: nota farmacistului – adeseori se ridica la câteva lire – gărzile de noapte, taxele pentru sala de operație. Dar dacă i se făcea vreo obiecție în privința aceasta, Ida avea gata un răspuns pe care îl împodobeia adesea cu un epitet liber și ușuratic. Avea și ea propriile-i griji. Trebuia să împartă cu alții, să dea procentaje – și nu rareori avea impresia că ea era cea exploatată.

Ida avea o slăbiciune pentru tinerii membri ai breslei medicale, și îl primi cu amabilitate pe Manson, în timp ce Freddie boscorodea:

— Uită-te bine la el. În curând o să-ți trimită atât de mulți pacienți, încât ai să trebuie să-i mai găzduiești și la Hotelul Piaza.

— Piaza își trimite locatarii la mine, spuse Ida, dând din cap cu înțeles.

— Ha-ha! râse Freddie. Asta-i bună! Am să i-o povestesc lui Deedman. Paul are să guste gluma. Haide, Manson! Mergem la etaj.

Ascensorul spațios, în care încăpea ușor o brancardă pe roate așezată de-a curmezișul, îi duse la etajul al patrulea. Pe culoarele înguste, în fața ușilor rezervelor, erau îngrămădite tăvi și vase cu flori care se veștejeau în atmosfera supraîncălzită. Intrară amândoi în camera doamnei Raeburn.

Pacienta, o femeie trecută de șazeci de ani, stătea sprijinită în perne, așteptând vizita doctorului. Ținea în mână o foaie de hârtie pe care notase câteva simptome înregistrate în cursul nopții, precum și întrebările pe care voia să le pună. Andrew o trecu fără șovăire printre bătrânii ipohondriei, din categoria descrisă de Charcot sub numele de „*malade au petit morceau de papier*.”³⁰

Așezându-se pe pat, Freddie stătu de vorbă cu ea, îi luă

³⁰ Bolnavul cu peticul de hârtie.

pulsul – nimic mai mult – o ascultă și o reconfortă plin de voieșie. Îi spuse că doctorul Ivory avea să vină în cursul după amiezii cu rezultatele câtorva analize foarte științifice și o rugă să permită colegului său, doctorul Manson, specialist în boli de plămâni, s-o examineze. Doamna Raeburn păru flatată. Toate acestea îi făceau nespus de multă plăcere. Din discuție reieși că Hamson o îngrijea de doi ani. Bătrâna era bogată, nu avea rude și își petrecea timpul, când în hoteluri de mare lux, când în clinicile din West End.

— Dumnezeuule! exclamă Freddie după ce ieși din odaie. Nici n-ai ideie ce mină de aur a fost baba asta pentru noi. Am extras din ea adevărați bulgări de aur.

Andrew nu-i răspunse. Atmosfera acestei clinici îi provoca o ușoară greață. Bătrâna nu suferea câtuși de puțin de plămâni și numai mișcătoarea privire de recunoștință pe care i-o aruncă lui Freddie, făcu ca lucrurile să nu-i pară complet necinstite. Andrew încerca să se convingă singur. De ce să-și facă atâtea scrupule? Nu va reuși niciodată, dacă va continua să fie intolerant și încăpățânat. La urma urmei Freddie avusese intenții bune, dându-i posibilitatea să-i examineze pacienta.

Înainte de a se urca în mașină, îi strânse mâna destul de prietenește lui Hamson, iar la sfârșitul lunii, când primi din partea doamnei Raeburn, împreună cu mulțumirile sale, un cec frumos scris, de cinci lire, nu putu decât să râdă de remușcărilor sale prostești. Începuse să-i facă plăcere să primească cecuri, și – spre marea sa satisfacție – veneau din ce în ce mai multe pe adresa lui.

VII

Clientela lui Andrew – care și până atunci arătase o creștere promițătoare – cunoscă acum o sporire considerabilă, aproape fulgerătoare, în cercurile cele mai diferite. Ceea ce făcu ca Andrew să se lase din ce în ce mai

târât de curent. Într-un fel, era victima propriei sale activități. De când se știa fusese sărac, și în trecut, individualismul său încăpățânat nu-i adusese nimic altceva decât înfrângeri. Acum cel puțin i se părea că are o justificare față de sine însuși, prin dovezile uimitoare ale succesului său material.

La scurt timp după intervenția sa de urgență de la casa Laurier's, el avu o întrevedere extrem de satisfăcătoare cu domnul Winch, iar după aceea, mai multe dintre vânzătoarele tinere de la acest magazin, și chiar unele dintre cele mai în vârstă, veniră să-l consulte. De cele mai multe ori era vorba de afecțiuni neînsemnate, dar după ce trecuseră o dată pe la dânsul, aștepta curios să vadă cât de des reveneau. Purtarea lui, deosebit de amabilă, era atât de reconfortantă! Încasările făcute la dispensar sporiră. Nu trecu mult și spoi din nou fațada casei și cu ajutorul uneia din firmele de instalații chirurgicale – care ardeau și ele de dorința de a-i ajuta pe tinerii medici să-și mărească veniturile – el fu în stare să-și remobileze dispensarul și cabinetul, înzestrându-l cu o canapea nouă, un scaun turnant capitonat, un cărucior cu roți de cauciuc și diferite dulapuri elegante și cu vădit aspect științific, construite din sticlă și email alb.

Prosperitatea evidentă a casei proaspăt spoite apoi vestea despre automobilul și aparatajul său modern și strălucitor, făcură ocolul vecinătății, aducând înapoi mulți dintre foștii pacienți „serioși” ai doctorului Foy, care îl abandonaseră încetul cu încetul, pe măsură ce atât doctorul cât și cabinetul se părăgineau.

Andrew terminase cu zilele de așteptare și de hoinăreală. În orele de după amiază, la dispensar, abia putea să facă față numeroșilor pacienți care sunau la ușa din față sau intrau direct pe ușa dispensarului, celor care îl așteptau la intrarea din față și în spatele casei, care îl făceau să alerge neconținut între cabinet și dispensar. Pasul următor fu inevitabil. Andrew se văzu silit să se organizeze pentru a câștiga timp.

— Ascultă, Chris, spuse el într-o dimineată. M-am gândit

la ceva care o să mă ajute mult în orele de aglomerație. Știi... după ce am văzut un pacient în dispensar, intru în casă ca să-i prepar medicamentul – și asta îmi ia de obicei cinci minute. Este o regretabilă pierdere de timp, pe care l-aș putea folosi ca să consult pe unul dintre pacienții „serioși” care mă așteaptă în cabinet. Ei bine, știi ce am de gând? De acum înainte, tu ai să mă ajuți ca laborantă.

Ea îl privi, înălțând uluită din sprâncene.

— Dar nu mă pricep să prepar medicamente.

Andrew zâmbi cu un aer liniștitor.

— Nu-i nimic, draga mea, am gata preparate dinainte vreo două poțiuni de bază. Tot ce trebuie să faci este să umpli sticlutele, să pui etichete și să le ambalezi.

— Dar... – în ochii Christinei se putu citi uimirea – aș vrea să te ajut, Andrew... numai că... crezi că eu adevărat...

— Nu-ți dai seama că trebuie să faci așa? Evitându-i privirea, bău iritat restul cafelei. Știu că am cârțit și eu destul pe seama medicamentelor, la Aberlaw. Toate astea sunt teorii... Acum... Acum sunt un medic practician. În plus, toate fetele astea de la Laurier's sunt anemice. O poțiune bună cu fier nu are de ce să le strice.

Înainte ca ea să-i poată răspunde, soneria dispensarului îl făcu să iasă în goană din cameră.

Pe vremuri Christine ar fi discutat, ar fi luat o poziție fermă. Dar acum ea se gândea cu tristețe la schimbările intervenite în relațiile dintre dâșșii. Nu mai avea influență asupra lui, nu-l mai călăuzea. El era acela care ținea hățurile.

Christine începu deci să stea în mica nișă a dispensarului, în orele de mare aglomerație, așteptând recomandările lui precipitate, în timp ce evolua grăbit între pacienții „serioși” și cei de la dispensar. Îi striga în treacăt „Fier”! sau „Alba”! sau „Carminativ”! sau altceva. Într-un rând, când ea îi șopti că poțiunea de fier se terminase, el îi răspunse pe un ton sec, destul de semnificativ: „Dă-mi orice, fi-r-ar al naibii să fie! Absolut orice!”

Uneori munca la dispensar se termina abia la nouă și

jumătate. Atunci își făceau socotelile pe registrul gros al doctorului Foy pe care-l găsiseră folosit doar pe jumătate, când Andrew cumpărase cabinetul.

— Dumnezeu! Ce zi, Christine! se fălea el. Îți amintești primii trei șilingi și șase pence nenorociți pe care i-am luat în primire ca un băiat de școală speriat? Ei bine, azi... azi am încasat opt lire *bani gheață*.

Andrew îndesă banii – fișicuri grele de argint și câteva bancnote – în mica pungă de tutun african pe care doctorul Foy o folosisese în chip de pușculiță, și o închise în sertarul din mijloc al biroului. Asemenea registrului de consultații, continua să folosească punga cea veche, pentru a nu întrerupe șirul norocului.

Uitase cu desăvârșire îndoielile sale de la început și se felicita de flerul pe care îl avusese când cumpărase cabinetul.

— O ducem bine din toate punctele de vedere, Chris, se bucură el. Un dispensar care aduce venituri frumoase, și o clientelă excelentă provenită din clasele de mijloc fac cât o situație de prima mână ca medic consultant. Să vezi ce departe o să ajungem.

La 1 octombrie, Andrew putu să-i dea mână liberă Christinei să mobileze din nou casa. După ce termină consultațiile de dimineață, îi spuse cu o impresionantă indiferență, așa cum obișnuia în vremea din urmă:

— Aș vrea să te duci astăzi în West End, Christine. Du-te la Hudson sau la Ostley, dacă preferi. Du-te la cel mai bun magazin și cumpără toată mobila de care ai nevoie! Ia vreo două dormitoare, mobilă pentru salon, ia de *toate*.

Ea îl privi în tăcere, în timp ce el își aprindea zâmbind o țigară.

— Asta este una din bucuriile pe care mi le dau banii, îmi pare bine că pot să-ți ofer tot ce dorești. Să nu crezi că sunt meschin. Doamne, Dumnezeu! Ai fost o femeiușcă de treabă, Chris, tot timpul cât am dus-o prost. Acum începem și noi să ne bucurăm de viață.

— Comandând mobilă costisitoare și lustruită și... o

garnitură de trei piese umplute cu păr de cal, de la Ostley.

El nu remarcă amărăciunea din vocea Christinei și izbucni în râs.

— Chiar așa, iubito. A sosit timpul să scăpăm de troacele luate de la Regency.

Ochii ei se umplură de lacrimi și se răsti la dânsul:

— La Aberalaw nu ți se păreau de fel troace – și nici nu sunt de astea. Pe atunci trăiam cu adevărat, trăiam fericiți.

Înăbușindu-și un suspin, Christine se răsuci pe călcăie și ieși din odaie.

Andrew o urmări cu privirea uluit. În vremea din urmă dispoziția ei fusese destul de ciudată. Era șovăitoare și abătută și avea accese brusce, inexplicabile, de amărăciune. Simțea că se îndepărtează de dânsa, că-și pierde acea unitate misterioasă, acea tainică legătură de camaraderie ce existase din totdeauna între ei. Ce să-i faci, nu era vina lui! Se străduia din răputeri. „Faptul că mă ridic, se gândi el supărat, nu înseamnă nimic pentru ea? Nimic?!” Dar nu avu timp să reflecteze mai mult asupra inexplicabilei și nedreptei ei purtări, căci îl aștepta o lungă listă de vizite și deoarece era marți, trebuia – ca de obicei – să treacă și pe la bancă. De două ori pe săptămână, cu regularitate, mergea la bancă pentru a depune bani în contul său, căci știa că nu este prudent să lase banii să se strângă în birou. Nu se putea opri să constate deosebirea între aceste vizite plăcute și neplăcuta experiență pe care o avusese la Blaenelly, când nu era decât un asistent nepricopsit și fusese umilit de Aneurin Rees. Acum, domnul Wade, directorul, îi surâdea întotdeauna cu căldură, respectuos, îl invita adesea să fumeze o țigară în biroul său.

— Dacă mi-ai permite să vă spun, fără a fi indiscret: Faceți carieră frumoasă, domnule doctor! Este nevoie aci, la noi, de un doctor cu vederi largi, dar care să aibă exact doza necesară de conservatorism. Întocmai ca dumneavoastră, domnule doctor, dacă pot să spun așa. În ceea ce privește acțiunile Southern Railway Guaranteed, despre care vorbeam deunăzi...

Respectul arătat de Wade nu era decât un exemplu al revirimentului general înregistrat de opinia publică față de dânsul. Andrew constată acum că ceilalți doctori din cartier îl salutau prietenește, când automobilele lor se încrucișau cu al lui. La adunarea de toamnă a secției locale a Asociației Medicilor, exact în aceeași sală unde, când trecuse pragul ei pentru prima oară, îi fusese dat să simtă că este un paria, de data aceasta fu întâmpinat cu toată considerația, iar doctorul Ferrie, vice-președintele secției îi oferi o țigară.

— Mă bucur că te văd printre noi, doctore, îl salută jovial rubicondul vice-președinte. Ți-a plăcut discursul meu? Trebuie să ne ținem bine în ceea ce privește onorariile; îndeosebi când este vorba de vizite de noapte am o poziție foarte fermă. Alaltăieri noapte dă năvală peste mine un băiat... un copil de vreo doisprezece ani: „Veniți repede, domnule doctor – bolborosește el – tata e la lucru și mamei îi este foarte rău.” Știi ce înseamnă o consultație la ora două noaptea? Și nu-l mai văzusem niciodată pe puștiul acela. „Băiete dragă – îi spun eu – maică-ta nu-i pacienta mea. Șterge-o și adu-mi mai întâi zece șilingi, după aceea o să vin.” Bineînțeles, nici vorbă să se mai întoarcă, îți spun eu, doctore, cartierul ăsta este *îngrozitor*...

La o săptămână după adunare, doamna Lawrence îl chemă la telefon. Lui Andrew îi făcea întotdeauna plăcere grațioasa inconsecvență a conversațiilor ei telefonice, dar astăzi, după ce îi pomeni în treacăt că soțul ei era plecat la pescuit, în Irlanda, și că s-ar putea ca peste câteva zile să plece și ea într-acolo, îl invită, ca și cum ar fi fost un amănunt fără importanță, să ia prânzul la ea acasă, vineri.

— Vine și Toppy și încă vreo două persoane... mai puțin plicticoase decât întâlnești de obicei. S-ar putea chiar să-ți fie de folos să le cunoști.

El puse la loc receptorul, oscilând între satisfacție și o iritație ciudată. În adâncul inimii era jignit că nu fusese invitată și Christine. Apoi, încetul cu încetul, își dădu seama că nu era o reuniune cu caracter monden, ci una de afaceri și, în orice caz, Christine nu trebuia să știe nimic despre

întreaga poveste. Când sosi ziua de vineri, el îi spuse că lua prânzul cu Hamson și sări în automobil ușurat. Uitase că nu se pricepea de loc să mintă.

Casa în care locuia Frances Lawrence se afla în Knightsbridge, pe o stradă liniștită, între Piața Hans și Wilton Crescent. Departe de a egala splendoarea locuinței familiei le Roy, gustul discret al lui Frances dădea însă aceeași impresie de belșug. Andrew sosi târziu și cei mai mulți dintre musafiri se și găseau acolo: Toppy, romanciera Rosa Kean, Sir Dudley Rumbold-Blane, medic celebru și membru al Consiliului de Administrație al produselor *Cremo*, Nicol Watson, călător pasionat și antropolog, și alți câțiva de o distincție mai puțin intimidantă.

Andrew se pomeni așezat la masă lângă o doamnă Thornton care locuia, după cum îl informă, în Leicestershire și care venea din când în când, pentru scurtă vreme, la Londra, unde trăgea la Hotelul Brown. Deși era acum în stare să suporte tortura prezentărilor, Andrew era fericit că i se dădea răgaz să-și poată recâștiga echilibrul, la adăpostul pălăvrăgelilor ei: o dare de seamă maternă, consacrată loviturii pe care o primise la picior, în timp ce juca hockey, fiica ei Sybill, elevă la Roedean.

Ascultând-o cu o ureche pe doamna Thornton, care considera tăcerea lui drept o dovadă de interes, izbuti totuși să prindă ceva din conversația suavă și spirituală care se ducea în jurul lui: glumele atât de mușcătoare ale Rosei Kean, fascinanta și măiastră relatare a lui Watson despre expediția ce-o organizase de curând în inima Paraguayului; Andrew admiră de asemenea ușurința cu care Frances întreținea conversația, sprijinind în același timp pedanteria măsurată a lui Sir Rumbold care ședea lângă dânsa. O dată sau de două ori îi simți ochii pironiți asupra lui, pe jumătate zâmbitori și întrebători.

— Bineînțeles – își încheie povestirea Watson, cu un zâmbet de scuză – aventura cea mai teribilă a fost când m-am întors acasă și am căzut bolnav de gripă.

— Aha! observă Sir Rumbold, vasăzică și dumneata ai fost

una din victime.

Tușind ca să-și dreagă vocea și potrivindu-și pince-nez-ul pe nasul său bine dezvoltat, el atrase asupra-i atenția tuturor comensalilor. Se simțea în largul lui în această situație: de mulți ani se concentra asupra lui atenția marelui public britanic. Sir Rumbold fusese acela care, cu un sfert de secol mai înainte, uluise omenirea, declarând că o anumită porțiune a intestinului nu era numai inutilă, ci hotărât dăunătoare. Sute de oameni dăduseră fuga numaidecât, dornici să scape de această porțiune periculoasă și – cu toate că Sir Rumbold nu se număra printre ei – faima operației sale, pe care chirurgii a numeau „excizia Rumbold-Blane”, îi stabili reputația ca dietetician. De atunci se menținuse în primele rânduri, prezentând cu succes națiunii importanța tărațelor în alimentație, apoi iaurtul și foloasele bacilului din acidul lactic. Mai târziu născoci „masticația” Rumbold-Blane, și – în afară de activitatea ce-o depunea în numeroase consilii de administrație – în ultimul timp alcătuia și meniurile pentru grupul faimoaselor restaurante *Railey*: „Poftiți domnilor și doamnelor, permiteți lui Sir Rumbold-Blane, M.D., F.R.C.P., să vă ajute să alegeți calorile care vă sunt necesare!” Numeroși doctori autentici întrețineau în surdina zvonul că Sir Rumbold ar fi trebuit șters de ani de zile din registrul medicilor. La care răspunsul nu putea fi decât: „Ce ar mai rămâne din registrul medicilor, dacă Sir Rumbold nu ar mai figura într-însul?”

Sir Rumbold spuse acum, privind-o cu un aer părintesc pe Frances:

— Una dintre cele mai interesante trăsături simptomatice în recenta epidemie a fost spectaculosul efect terapeutic al *Cremogenului*. Am avut prilejul să declar acest lucru și săptămâna trecută la ședința Consiliului nostru de administrație. Noi nu cunoaștem un remediu eficace pentru gripă. Și în absența unui astfel de remediu, singurul mijloc de a rezista invaziei ei ucigătoare este să dezvoltăm o rezistență sporită, mobilizând resursele de apărare vitală a organismului împotriva atacului maladiei. Am putut spune,

și mă felicit pe bună dreptate pentru asta, că am reușit să dovedim în mod incontestabil, și nu pe niște cobai – ha! ha! ha! prietenii noștri din laborator! – ci pe *fiiințe omenеști* puterea fenomenală a *Cremogenului* în organizarea și folosirea deplină a antagonismului vital al corpului omenesc.

Watson se întoarse spre Andrew cu zâmbetul său ciudat:

— Ce părere ai despre produsele *Cremo*, doctore? Luat pe neașteptate, Andrew se trezi răspunzând:

— Este un sistem la fel de bun ca oricare altul, de a ne înlesni consumul de lapte smântânit.

Rosa Kean, aruncându-i o rapidă privire piezișă și aprobatoare, fu destul de nepoliticoasă pentru a izbucni în râs. Frances zâmbi și dânsa. În grabă, Sir Rumbold trecu la descrierea recente sale vizite făcută la Trossachs, ca invitat al Uniunii medicale din Nord. În continuare, prânzul se desfășură în liniște. Andrew ajunsese până la urmă să participe degajat la conversație. Înainte de a se despărți, în salon, Frances schimbă cu el câteva cuvinte.

— Știi că strălucești pretutindeni, când ieși din cabinetul dumitale? murmură ea. Doamna Thornton n-a ajuns să-și bea cafeaua, de multe ce avea să-mi spună despre dumneata. Am o stranie presimțire că ai captat-o – așa se spune, nu? – ca pacientă.

Cu ecoul acestor cuvinte sunându-i în urechi, se duse acasă, convins că din această aventură el nu avusese decât de câștigat, iar Christine nimic de pierdut.

În dimineața următoare însă, la zece și jumătate, avu o surpriză neplăcută. Freddie Hamson îl sună la telefon și-l întrebă vesel:

— Ți-a plăcut prânzul de ieri?

— De unde știi?

— Păi, bine, n-ai citit *Tribune* de azi dimineață?

Înspăimântat, Andrew se duse direct în sala de așteptare unde erau așezate ziarele, după ce Christine și el le citiseră. Pentru a doua oară frunzări *Tribune*, unul dintre cele mai răspândite cotidiene ilustrate. Deodată tresări. Cum de nu

văzuse înainte? Iată: într-o pagină consacrată mondenităților era o fotografie a lui Frances Lawrence și un articolăș care descria prânzul dat la ea acasă, cu o zi înainte. Numele lui figura printre oaspeți.

Întunecându-se la față, rupse foaia din ziar, o făcu ghem și o aruncă în foc. Dar apoi își dădu seama că poate Christine citise ziarul înaintea lui, și se încruntă consternat. Deși nu era sigur că ea remarcase afurisitul acela de articolăș, intra încruntat în cabinet.

Dar Christine văzuse articolășul și, după ce rămase o clipă uluită, simți o lovitură în inimă. De ce nu-i spusese nimic? De ce? De ce? N-ar fi avut nimic împotriva ca el să se ducă la acest prânz stupid – încerca ea să se liniștească singură. Toate acestea i se păreau nimicuri prea mărunte ca s-o facă să sufere și să se chinuiască. Dar o durere surdă ce-i stăruia în suflet dovedea că fondul întregii chestiuni nu era de loc neînsemnat.

Când Andrew plecă să-și facă vizitele, ea încercă să-și continue treaba în casă, dar nu fu în stare. Umbla de colo până colo, intrând ba în cabinet, ba în dispensar, cu aceeași apăsare grea pe inimă. Începu să șteargă praful la întâmplare, în dispensar. Lângă masă se afla vechea lui trusă medicală, prima pe care o avusese vreodată și pe care o cărase peste tot cu el la Blaenelly, folosindu-o în cazurile de urgență din mine. Christine o mângâie cu o stranie duioșie. Andrew avea acum o trusă nouă, mai frumoasă. Așa se cuvenea pentru noua clientelă, mai distinsă, după care alerga cu atâta înfrigurare; și în care ea, în adâncul inimii ei, avea atât de puțină încredere. Christine știa că era inutil să încerce să-i vorbească despre bănuielile care o rodeau. Devenise atât de susceptibil – semn al luptei care se dădea în el. Un cuvânt din partea ei l-ar fi făcut să sară în sus, ar fi provocat numaidecât o ceartă. Trebuia ca ea să găsească o altă cale.

Era sâmbătă dimineată și îi făgăduise micuței Florrie că o va lua cu dânsa, când se va duce după târguieli. Florrie era o fetiță drăgălașă și Christine se atașase de ea. Copila o

aștepta nerăbdătoare în capul scării care urca din subsol; maică-sa o trimisese sus foarte curată și îmbrăcată cu o rochiță nouă. O lua adeseori cu ea, sâmbăta când ieșea în oraș.

Christine se simți mai bine la aer și în tovărășia fetei, care o ținea de mână. Coborau înspre piață, discutând în treacăt cu prietenele pe care și le câștigase printre precupețe. Cumpără fructe și flori, încercând să se gândească la ceva deosebit de drăguț, pentru a-i face plăcere lui Andrew. Dar rana era încă deschisă. De ce, de ce nu-i spusese și ei? Și de ce nu l-ar fi putut însoți și dansa acolo? Își amintea de prima vizită la Aberalaw, când se duseseră la Vaughani și când ea se trudise din răputeri să-l convingă și pe dansul să vină. Cât de diferită era situația acum! Avea ea ceva să-și reproșeze? Se schimbaseră oare? Se închistase în ea însăși, devenind poate puțin mizantropă? Nu-i venea să creadă una ca asta. Își spunea că-i place să se întâlnească și ea cu alți oameni. Prietenia ei cu doamna Vaughan continua încă, printr-un schimb regulat de scrisori.

Dar de fapt, deși se simțea jignită și ignorată, era mai curând îngrijorată pentru Andrew. Știa că oamenii bogați nu erau cruțați de boli, deopotrivă cu cei săraci, că Andrew putea fi un doctor la fel de bun, atât în strada Green din cartierul Mayfair, cât și în strada Cefan din Aberalaw. Nu-i cerea să facă în continuare eforturi atât de eroice ca în zilele când, apărat de jandarmi, pornea la drum pe vechea motocicletă „Red Indian”. Totuși simțea în adâncul sufletului ei că, în acele zile trecute, idealismul său fusese curat și minunat, iluminând viețile amândurora cu o flacără albastră și limpede. Acum flacără se făcuse galbenă și sticla lămpii era afumată.

Intrând în magazinul lui Frau Schmidt, încercă să șteargă urmele cutelor de îngrijorare ce-i umbreau fruntea, dar observă că bătrâna o privea cu atenție, mormăind:

— Nu mănânci destul, draga mea! Nu arăți așa cum ar trebui. Și ai acum o mașină frumoasă – și bani și de toate. Uite, gustă nițel din asta. E strașnică.

Cu un cuțit lung și subțire tăie o felie din faimoasa-i șuncă fiartă și o sili pe Christine să mănânce un sandviș. În același timp, Florrie căpătă o prăjitură glasată. Frau Schmidt sporovăia neconținut:

— Și acum să iei niște *liptauer*, *Herr Doktor* a mâncat până acum kilograme din brânza asta, specialitatea mea, și nu se mai satură niciodată. Într-o zi am să-i cer să-mi scrie o referință și am să mi-o pun în vitrină: „Brânza aceasta m-a făcut celebru!”

Și Frau Schmidt continuă, chicotind, până ce Christine și fetița ieșiră din prăvălie. Așteptară pe trotuar, până ce polițistul de serviciu, vechiul lor prieten Struthers, le făcu semn să traverseze. Christine o ținea de braț pe Florrie ca să-i mai potolească nerăbdarea.

— Trebuie să ai întotdeauna grijă cum treci strada aici, o preveni ea. Ce-ar spune mama, dacă te-ar călca vreo mașină?

Florrie, cu gura plină de ultimele bucături ale prăjiturii, râse ca de o glumă bună.

În cele din urmă ajunseră acasă și Christine începu să desfacă pachetele cu cumpărături. Învârtindu-se prin odaia din față, punând într-o vază crizantemele roșcate pe care le luase, se simți din nou tristă.

Pe neașteptate sună telefonul.

Se duse să răspundă, cu fața indiferentă, cu colțurile buzelor lăsate în jos. Lipsi din odaie vreo cinci minute. Când se înapoie, era transfigurată. Ochii îi străluceau înfrigurați de emoție. Din când în când arunca o privire pe fereastră, așteptând cu nerăbdare întoarcerea lui Andrew, uitând de tot necazul, în fața veștilor bune pe care le primise, vești atât de importante pentru el – da, importante pentru amândoi. Avea fericita convingere că nimic nu putea fi mai favorabil. Nu s-ar fi putut găsi un antidot mai potrivit pentru otrava unui succes ușor. Și știrea aflată reprezenta o avansare atât de mare, un pas înainte atât de însemnat pentru el! Nerăbdătoare se duse din nou la fereastră.

Când Andrew sosi acasă, ea nu se mai putu stăpâni și îi

ieși în întâmpinare în hol.

— Andrew, am ceva să-ți transmit din partea lui Sir Abbey. A telefonat adineauri.

— Da? La vederea ei, fața lui întunecată brusc de remușcări se însenină.

— Da, a chemat chiar el, voia să vorbească numaidecât cu tine. I-am spus cine sunt. Ah, a fost grozav de drăguț... Vai, și nu mă pricep de loc să-ți redau tot ce a spus. Iubitule, ai să fii numit medic consultant la spitalul Victoria... încă astăzi.

Ochii lui se luminau încet de bucurie.

— Ei, Chris, asta este o veste bună.

— Nu-i așa? Nu-i așa? strigă ea încântată. Ai să-ți reiei munca... ai să ai posibilitatea să-ți reîncepi cercetările... Îl luă de gât și-l sărută.

El o privi nespus de mișcat de dragostea și generozitatea ei. Pentru o clipă avu o tresărire dureroasă.

— Ce suflet bun ai tu Chris? Și... ce păcătos sunt eu...

VIII

În ziua de 14 a lunii următoare, Andrew își începu serviciul la secția de consultații a spitalului de boli pulmonare Victoria. Zilele de consultații erau marțea și joia, de la trei la cinci după amiază. Lucra exact ca odinioară, pe vremea dispensarului din Aberlath, afară de faptul că acum, toate cazurile care i se prezentau erau afecțiuni pulmonare și bronșice; iar dânsul, spre marea lui mândrie, nu mai era un simplu asistent medical, ci medic onorific al unuia dintre cele mai vechi și mai celebre spitale din Londra.

Spitalul Victoria era fără doar și poate un spital vechi, situat în Battersea, într-o rețea de străzi înguste, aflate în vecinătatea Tamisei. Clădirea lui nu avea parte, chiar și în timpul verii, de vreo rază de soare rătăcită, iar iarna, balcoanele pe care, în principiu, trebuiau să fie transportate paturile bolnavilor, erau cel mai adesea învăluite în ceață

fluviului. Deasupra fațadei sumbre și dărăpănate se găsea un panou mare care sărea în ochi în mod inutil și pe care se vedea scris cu litere roșii pe fond alb: *Spitalul Victoria cade în ruină*.

Secția de consultații în care funcționa Andrew era, în parte, o rămășiță datând din secolul al optsprezecelea. Într-adevăr, o piuliță și un mojar, folosite de doctorul Lintel Hodges, medic onorific în aceeași secție a spitalului, în perioada dintre anii 1761 și 1793, erau expuse cu mândrie într-o vitrină de sticlă din holul de la intrare. Pereții nu erau acoperiți cu plăci de faianță, ci vopsiți într-o culoare neobișnuită, cafenie închisă. Coridoarele cam deteriorate, deși foarte curate, erau atât de prost aerisite, încât apa picura pe pereți și în toate încăperile domnea un iz puternic de mucegai, mărturie a vechimii clădirii.

În prima zi, Andrew vizită saloanele, împreună cu doctorul Eustache Thoroughgood, cel mai vechi dintre medicii onorifici, un om de vreo cincizeci de ani, bătrâior, de o corectitudine plăcută, mic de stat, cu o bărbuță cenușie și cu purtări amabile, care-l făceau să semene mai curând cu un blând epitrop de biserică. Doctorul Thoroughgood își avea propriile sale saloane în spital. Conform sistemului existent, o rămășiță a vechii tradiții – despre care Thoroughgood știa să povestească o grămadă de lucruri interesante – el era „responsabil” pentru Andrew și pentru doctorul Milligan, celălalt tânăr medic onorific.

După ce vizitară spitalul, Thoroughgood îl luă pe Andrew în lunga sală comună de la subsol, unde – deși era abia patru după amiază – erau aprinse luminile. Un foc vesel ardea în cămin și pe pereții capitonați cu pânză atârnavau portretele celor mai distinși dintre medicii care lucraseră în spital. Doctorul Lintel Hodges, foarte impunător în peruca sa, trona la locul de onoare deasupra căminului. Pretutindeni vestigiile desăvârșite ale unui lung și venerabil trecut și, după felul delicat cum i se umflau nările, puteai vedea că celibatarul doctor Thoroughgood, cu aparența-i de epitrop, ținea la spitalul acesta ca la propriul său copil.

Împreună cu ceilalți membri ai personalului medical băură o ceașcă de ceai excelent, însoțită de numeroase felii de pâine prăjită unse cu unt. Andrew găsi că ceilalți medici ai spitalului erau niște tineri foarte simpatici. Dar remarcând respectul pe care îl arătau doctorului Thoroughgood și lui însuși, nu se putu împiedica să zâmbească, amintindu-și de ciocnirile avute cu alți „adevărați obraznici”, nu cu multă vreme în urmă, pe când se lupta deseori pentru a obține internarea în spital a pacienților lui.

Lângă el se afla un tânăr doctor cu numele de Vallance, care petrecuse un an în Statele Unite, studiind la clinica fraților Mayo. Andrew începu cu el o discuție despre faimoasa clinică și sistemul ei de lucru. Apoi, vădind brusc un deosebit interes, îl întreabă pe Vallance dacă auzise despre Stillman, în timp ce se afla în America.

— Sigur că da, răspunse Vallance. Bineînțeles, Stillman este foarte apreciat pe acolo. Nu are nicio diplomă, dar este mai mult sau mai puțin recunoscut în mod oficial. Obține rezultatele cele mai uimitoare.

— Ai vizitat clinica lui?

— Nu – clătină din cap Vallance – nu am ajuns până în Oregon.

Andrew tăcu o clipă, întrebându-se dacă să continue.

— Cred că este un institut cât se poate de remarcabil, spuse el în cele din urmă. Acum câțiva ani am intrat în corespondență cu Stillman. Mi-a scris la început în legătură cu un articol care mi s-a publicat în *American Journal of Hygiene*³¹. Am văzut fotografii și materiale despre clinica lui. Nici nu ți-ai putea dori un loc mai ideal ca să-ți tratezi bolnavii. E situată la mare altitudine, izolată în mijlocul unei păduri de brazi; balcoanele sunt acoperite cu sticlă și un sistem special de aer condiționat asigură o deplină puritate a aerului și o temperatură constantă în timpul iernii. (Andrew se întrerupse regretând entuziasmul cu care vorbise, căci o

³¹ Jurnalul american de igienă.

pauză intervenită în conversația generală, făcu ca toți ceilalți adunați în jurul mesei să audă ce spunea el.) Când te gândești la condițiile existente aici la Londra, așa ceva pare un ideal cu neputință de atins.

Doctorul Thoroughgood zâmbi sec, cu severitate:

— Medicii noștri din Londra au izbutit întotdeauna s-o scoată la capăt, chiar în condițiile noastre locale, doctore Manson. S-ar putea să ne lipsească inovațiile exotice despre care vorbești, dar îmi permit să spun că metodele noastre verificate și demne de încredere, deși mai puțin spectaculoase, aduc rezultate la fel de satisfăcătoare și probabil mai durabile.

Andrew, cu ochii plecați, nu răspunse. Avea sentimentul că, în calitate de nou membru al personalului medical, comisese o indiscreție, exprimându-și atât de fățiș propriile sale opinii. Iar doctorul Thoroughgood, pentru a arăta că nu-i poartă pică lui Manson, dădu conversației o întorsătură agreabilă, vorbind despre arta de a pune ventuze. Istoria medicinei era de multă vreme preocuparea sa specială, și se dovedi foarte bine documentat, cu privire la bărbierii-felceri din vechea Londră.

Când se ridicară de la masă, îi spuse amabil lui Andrew:

— Am o trusă autentică de ventuze din acea vreme, trebuie să ți-o arăt o dată. Ce păcat că această metodă a fost abandonată. Era și este încă un mijloc admirabil de a provoca o contra-excitație.

În afară de acea primă și neînsemnată înnegurare, doctorul Thoroughgood se dovedi a fi un coleg simpatic și săritor. Era un medic bun, diagnostician aproape ireproșabil, și era întotdeauna bucuros când Andrew îl însoțea în cursul vizitei. Dar în ceea ce privește tratamentul, mintea sa ponderată se opunea pătrunderii noului. Nu voia să aibă nimic de a face cu tuberculina, pretinzând că valoarea ei terapeutică era insuficient dovedită. Se codea să folosească pneumotoraxul și procentul său de insuflații era cel mai coborât din întreg spitalul. În schimb, era extrem de generos în privința unturii de pește și a extractului de malț,

pe care le prescria tuturor pacienților.

Când își începu propria sa activitate, Andrew nu-l mai luă în seamă pe Thoroughgood. „Cât e de minunat – își spunea dânsul – ca după luni de așteptare, s-o poți lua de la capăt!” La început părea că își regăsise toată ardoarea, tot entuziasmul de altă dată.

În mod inevitabil, vechile sale cercetări despre leziunile tuberculoase pricinuite de inhalatia de praf, îl determinară să se ocupe de tuberculoza pulmonară în general. Avea planuri vagi ca, în legătură cu testul Von Pirquet, să cerceteze simptomele fizice cele mai precoce ale leziunilor primare. Avea o mulțime de materiale la dispoziție, datorită copiilor subalimentați pe care mamele lor îi aduceau la spital, în speranța de a profita de pe urma binecunoscutei generozități a doctorului Thoroughgood, în ceea ce privește extractul de malț.

Și totuși, oricât de mult încerca să se convingă. Andrew nu lucra încă din tot sufletul, nu era în stare să-și recâștige entuziasmul din vremea când începuse cercetările în domeniul inhalatiilor de praf. Avea prea multe pe cap, prea multe cazuri importante de urmărit în practica sa medicală, pentru a putea să se concentreze asupra unor simptome obscure – care poate că nici nu existau. Nimeni nu știa mai bine decât dânsul cât de mult timp era necesar pentru a examina cum se cuvine un pacient. Și era aproape întotdeauna grăbit. Acest argument era irezistibil, și nu trecu mult și adoptă o atitudine de o admirabilă logică: pur și simplu nu avea timp să se dedice acestui studiu.

Bieții oameni care veneau la dispensar nu aveau pretenții prea mari de la el. După cât se părea, predecesorul său fusese un despot, și atâta vreme cât Manson prescria medicamentele cu generozitate și făcea din când în când câte o glumă, popularitatea lui era neîndoielnică. Se înțelegea bine cu colegul său Milligan și, în acest timp, adoptă metoda lui față de bolnavii care reveneau la spital. La începutul consultației îi aduna grămadă lângă biroul său și le semna repede fișele. Smângăind *Kep Mixt*. (aceeași poțiune ca mai

înainte), nu avea timp să-și mai aducă aminte cum își bătea joc pe vremuri de această formulă clasică. Era pe cale să devină un admirabil medic onorific.

IX

Șase săptămâni după ce-și începuse noul serviciu la spitalul Victoria, în timp ce lua într-o zi micul dejun împreună cu Christine, Andrew deschise o scrisoare care purta ștampila poștei din Marsilia. Uitându-se o clipă la ea, fără să-i vină să creadă, scoase o exclamație bruscă:

— E de la Denny! S-a săturat în sfârșit de Mexic! Îmi scrie că se înapoiază acasă, pentru a se stabili definitiv aici. Am să cred asta când o s-o văd! Dar, Dumnezeuule, ce bine că o să-l pot revedea! De cât timp a plecat oare? Mi se pare o veșnicie. Se întoarce acasă, după ce a trecut prin China. Christine? Uită-te când sosește la Londra vasul *Creta*?

Christine era la fel de mulțumită ca și dânsul la auzul veștii neașteptate, dar pentru cu totul alte motive. Firea ei se caracteriza printr-o accentuată trăsătură maternă, o ciudată înclinare de ocrotire a bărbatului ei. Își dăduse întotdeauna seama că Denny și chiar într-o măsură mai mică, Hope, aveau o influență binefăcătoare asupra lui. Acum, când Andrew părea că devine alt om, ea era deosebit de alarmată. Abia sosisese scrisoarea și mintea începu să-i lucreze cu sârg, plănuiind o întâlnire care să-i adune laolaltă pe toți trei.

În ajunul sosirii vasului *Creta* la Tilbury, Christine făcu propunerea:

— Mă întreb, Andrew, dacă nu ți-ar fi pe plac... m-am gândit să aranjez o masă intimă, săptămâna viitoare... numai pentru tine și Denny și Hope.

El o privi cam mirat. Ținând seama că între ei mocnea o încordare vagă, i se părea curios s-o audă vorbind de sindrofii.

— Hope este probabil la Cambridge – răspunse el – iar Denny și cu mine am putea foarte bine lua masa în oraș.

Apoi, văzând expresia întipărită pe fața ei, se răzgândi repede: Mă rog, nu am nimic împotriva. Dar pregătește masa pentru duminică. Este seara cea mai potrivită pentru noi toți.

Duminica următoare Denny sosi, mai îndesat și cu fața și ceafa mai roșii ca oricând. Părea mai bătrân, dar în același timp mai puțin morocănos, mai mulțumit în felul lui – și totuși era vechiul Denny, așa cum o dovediră primele sale cuvinte de salut.

— Halal casă! N-oi fi greșit cumva? și, întorcându-se pe jumătate spre Christine, întrebă cu gravitate: Acest domn bine îmbrăcat este cu adevărat doctorul Manson? Dacă aș fi știut, i-aș fi adus un canar.

O clipă mai târziu, instalat într-un scaun, el refuză un pahar de whisky.

— Nu, acum sunt un abstinent adevărat. Oricât de ciudat vi s-ar părea, am de gând să mă cumințesc și să intru în rândul oamenilor. M-am săturat să tot umblu hai-hui. Calea cea mai sigură ca să-ți placă afurisita asta de țară, este să călătorești în străinătate.

Andrew îl privi cu un aer de reposed duios.

— Să știi că ar fi cazul să te potolești, Philip, spuse el. La urma urmelor, nu mai ai mult până la patruzeci de ani, și cu talentul tău...

Denny îi aruncă o căutătură ciudată pe sub sprâncene.

— Nu face pe deșteptul, domnule profesor. Curând-curând o să-ți arăt și eu ce sunt în stare.

Le povesti că avusese norocul să fie numit chirurg șef la infirmeria din South Hertfordshire, cu trei sute de lire salariu pe an, masă și casă. Bine înțeles nu socotea că va rămâne o veșnicie în această slujbă, dar avea posibilitatea să facă numeroase operații, ceea ce îi va îngădui să-și reîmprospăteze tehnica chirurgicală. După aceea avea el să vadă ce-i rămâne de făcut.

— Habar n-am cum de mi-au încredințat postul ăsta, adăugă el. Trebuie să fie iar o confuzie, în ce privește identitatea mea...

— Nu – răspunse cam stângaci Andrew – este din cauză că ești doctor în medicină și chirurg. Cu un titlu de prima mână ca ăsta, răzbești oriunde.

„Ce i-or fi făcut omului ăstuia? mormăi Denny. Nu mai seamănă cu tipul cu care am aruncat pe vremuri în aer conducta...”

În clipa aceea sosi și Hope. Nu-l mai văzuse pe Denny înainte, dar cinci minute fură de ajuns pentru ca să se înțeleagă de minune cu el. După scurt timp, când trecură în sufragerie, erau perfect de acord pentru a-l necăji pe Manson.

— Bineînțeles, Hope – observă cu tristețe Philip, desfăcându-și șervetul – nu trebuie să te aștepti l-a multă mâncare în casa asta. Nu, nu! Îi cunosc pe oamenii ăștia de multă vreme. L-am cunoscut pe profesor înainte de a deveni un chiabur din West End. Din ultima locuință au fost dați afară pentru că-și lăsau cobaii să moară de foame.

— De obicei am ceva de-ale gurii în buzunar, răspunse Hope. Este o deprindere pe care am luat-o de la Billy-Nasturi, cu prilejul ultimei expediții în Kitchengunga, dar din păcate nu am adus ouă. De la o vreme găinile mamei nu mai ouă.

În timpul mesei glumele continuară. Spiritul caustic al lui Hope părea să fie stimulat în mod deosebit de prezența lui Denny. Dar, încetul cu încetul, trecură la lucruri serioase. Denny le povesti câteva din întâmplările trăite în sudul Statelor Unite (istorisi o anecdotă sau două, care o făcură pe Christine să râdă), iar Hope încercă să redea amănunțit ultimele acțiuni ale Consiliului. Whinney reușise în cele din urmă să-și înceapă experiențele, în vederea mult râvnitului său studiu în domeniul oboselii musculare.

— Cu asta mă ocup acum, spuse Hope întunecat. Dar, slavă Domnului, nu mai sunt decât nouă luni până la expirarea bursei mele de studii. Atunci am să mă apuc cu adevărat de lucru. M-am săturat să muncesc dezvoltând ideile altora, m-am săturat de moșnegii care îmi stau pe cap. Glasul lui începu să maimuțărească fără cruțare: „Cât acid

sarcolactic mi-ai găsit de data asta, domnule Hope?” Vreau să fac ceva pentru mine însumi. Dacă ar da Dumnezeu să izbutesc să am un mic laborator al meu!

În continuare, așa cum sperase Christine, conversația deveni tot mai strict medicală. După masă – în ciuda prorocirii melancolice a lui Denny, comesenii dăduseră gata vreo două rațe fripte – când le servi cafeaua, Christine insistă să rămână și dânsa cu ei. Și deși Hope o asigură că limbajul pe care îl foloseau ei nu ar fi demn de urechea unei cucoane, ea se așează cu coatele pe masă și cu bărbia rezemată în palmă, ascultând în tăcere, pierdută în gânduri și cu ochii ațintiți cu gravitate asupra lui Andrew.

De la început, acesta se ținuse țeapăn și rezervat. Deși se bucura sincer să-l revadă pe Philip, avea sentimentul că vechiul său prieten lua cam ușor succesele sale, fără să le aprecieze îndeajuns – ba chiar bătându-și nițeluș joc de ele. La urma urmelor, izbutise să se descurce destul de bine, nu-i așa? Și Denny ce făcuse? Da – ce făcuse Denny? Când Hope îi ținu isonul lui Denny, încercând și el să glumească, Andrew mai că le spuse destul de tăios, să înceteze să facă ironii pe socoteala lui.

Acum însă, după ce se apucară să vorbească despre meseria lor, vrând nevrând, se molipsise de la ceilalți doi, și în glasul-i răzbatea entuziasmul său de odinioară.

Din una în alta, ajunseră să vorbească despre spitale, ceea ce îl împinse dintr-o dată să-și exprime părerea despre întregul sistem spitalicesc.

— Iată cum văd eu lucrurile – și Andrew trase adânc în piept fumul unei țigări, și de astă dată nu obișnuitele Virginia, ieftine, ci o țigară de foi, din cutia pe care o scosese, mândru de el și înfruntând privirile ironice ale lui Denny – întregul sistem este perimat. N-aș vrea să credeți că aș dori să lovesc în propriul meu spital. Îmi place cum merge treaba la spitalul Victoria, și pot spune că avem o activitate remarcabilă. Dar e vorba de sistem. Numai bătrânii și apaticii noștri medici se mai pot împăca azi cu asemenea condiții. Și am putea asemui, de pildă, aceasta, cu haosul

învechit și fără nădejde de îmbunătățire, ce domnește în sectorul drumurilor. Spitalul Victoria cade în ruină; la fel și spitalul St. John. Jumătate din spitalele din Londra dau alarma, țipând că se prăbușesc în ruină – și ce facem noi? Ne ducem să cerșim, ca să ne alegem cu ceva parale de pe urma afișelor de publicitate pe care le lipim pe fațada noastră: *Berea Brown este cea mai bună. O plăcere!* La spitalul Victoria, dacă avem noroc, vom putea începe peste zece ani să clădim o aripă nouă, sau un cămin pentru infirmiere. Și, pentru că veni vorba, ar trebui să vedeți unde dorm infirmierele. Dar ce rost are să peticim șandramaua asta veche? Ce rost are un spital de boli pulmonare în centrul unui oraș zgomotos și plin de ceață ca Londra? La naiba! Este ca și cum ai duce pe un bolnav de plămâni într-o mină de cărbuni. Și în aceeași situație se află cele mai multe dintre celelalte spitale și chiar dintre sanatorii. Sunt plasate în plin zgomot, în plină circulație, cu pereții zguduiți de metrou. Până și paturile bolnavilor zăngăne când trec pe acolo autobuzele. Dacă aș intra sănătos într-un asemenea spital, mi-ar trebui cel puțin șase grame de barbiturice în fiecare seară, pentru ca să pot adormi. Gândiți-vă la bolnavii care zac în tăraboiiul ăsta, după o intervenție serioasă abdominală, sau suferinzi de meningită – cu o febră de patruzeci de grade.

— Ei, și care ar fi soluția? întrebă Philip, ridicând o sprânceană, după noul său obicei, atât de săcâitor. Un consiliu unic de administrație al spitalelor, cu tine în frunte, ca director general?

— Nu fi stupid, Denny, îi răspunse Andrew iritat. Soluția este deci, centralizarea. Nu – află că ăsta nu-i un cuvânt scos dintr-o carte. El se impune, după toate câte am pățit de când am venit la Londra. De ce să nu fie situate marile noastre spitale, într-o zonă verde, în afara Londrei – să zicem, cam la cincisprezece mile depărtare? Sau la Benham, de pildă, la numai zece mile distanță, unde mai poți găsi verdeață, aer curat și liniște. Să nu obiectați că ar fi dificultăți de transport. Metroul – și de ce nu chiar un serviciu special de

autobuze pentru spital? – o linie unică directă și liniștită, ar putea să te ducă la Benham, în exact optsprezece minute. Având în vedere că cea mai rapidă ambulanță are nevoie, în medie, de patruzeci de minute pentru a transporta la spital o urgență, cred că aceasta ar fi o reală ameliorare. Ați putea obiecta că, dacă am deplasa spitalele, am lipsi fiecare cartier de serviciul său medical. Ar fi o stupiditate să vedem astfel lucrurile. Dispensarul rămâne în cartier, iar spitalul se mută. Și pentru că vorbim despre aceasta, problema asistenței medicale pe cartiere este și așa un imens și deznădăjduit haos. În primele zile când am venit la Londra, am descoperit că singurul loc unde pot să-mi duc pacienții de aici, din vestul orașului, este un spital din estul Londrei. După cum și la Victoria primim bolnavi de pretutindeni: din Kensington, Ealing, Muswell Hill. Nici măcar nu se încearcă să se delimiteze anumite regiuni. Toate cazurile vin claie-grămadă către centrul orașului. Vă spun deschis, măi băieți, încurcătura este adeseori de necrezut. Și ce măsuri se iau? Niciuna – absolut nimic! Ne târâm mereu pe vechiul drum, clămpănind cutiile de tinichea ale chetelor, organizând zile de donații, făcând apeluri, punându-i pe studenți să se maimuțărească pentru bani, în haine de paie. Un lucru pot să spun despre noile țări europene ce se ridică: ele realizează ceva. Dumnezeu, dac-ar fi după mine, aș dărâma din temelii spitalul Victoria și aș clădi un nou spital de boli pulmonare la Benham, cu o legătură de transport directă cu orașul, și, pe legea mea, aș dovedi o creștere simțitoare a procentajului de însănătoșiri.

Aceasta nu fu decât începutul și discuția se înfierbântă din ce în ce. Philip reveni la vechiul său cal de bătaie, demonstrând cât de stupid este de a cere aceluia care practică medicina generală să aibă de toate la îndemână, în aceeași trusă, cu nesăbuita pretenție de a-l face să ducă fiecare caz pe umerii săi, până în acel moment înălțător, când în schimbul a cinci guinee, apare un specialist pe care nu l-a văzut niciodată înainte, și-i spune că e prea târziu pentru a mai întreprinde ceva.

Hope porni apoi să înfățișeze, fără cruțare și fără rezerve, cazul tânărului bacteriolog strivit între mercantilism și conservatorism: pe de o parte amabila firmă de farmaciști care îi plătește un salariu pentru a fabrica medicamente, pe de altă parte un consiliu de ramoliți care nu știu ce vor.

— Închipuți-vă – șuieră Hope, – pe frații Marx³² șezând într-un automobil rablagit, cu patru volane independente și având la disnozie o multitudine de claxoane. Țștia suntem noi, cei de la Consiliul minelor.

Nu conteniră până după miezul nopții și atunci, pe neașteptate, se pomeniră cu sandvișuri și cafea înaintea lor, pe masă.

— Ah, doamnă Manson! – protestă Hope, cu o politeță care arăta că, după cum ar fi spus Denny, era un tânăr cu suflet duios – trebuie să vă fi plictisit de moarte? E ciudat ce foame grozavă îți provoacă discuțiile. Am să-i propun lui Whinney un nou câmp de cercetare: efectele oboselii cerebrale asupra secrețiilor gastrice... Ha-ha, un subiect minunat pentru Căluțul!

După ce Hope plecă, afirmând cu tărie că petrecuse o seară minunată, Denny mai rămase câteva minute, bucurându-se de privilegiul prietenului mai vechi. Apoi, când Andrew ieși pentru a telefona spre a-i comanda un taxi, el scoase din buzunar, cu un aer de scuză, un mic șal spaniol deosebit de frumos.

— Profesorul o să mă ucidă probabil – zise dânsul – dar asta ți-am adus-o duminică. Nu-i spune nimic, până când nu mă aflu în siguranță, departe de el. Îi opri cuvintele de mulțumire, căci nimic nu-l stingherea mai mult, decât asemenea efuziuni. Este extraordinar – dar toate șalurile astea vin din China, nu sunt cu adevărat spaniole. Pe asta l-am cumpărat la Șanghai.

Se făcu tăcere, și-l auziră pe Andrew înapoindu-se de la telefonul din hol. Denny se ridică, iar ochii lui blânzi, cu crețuri în colțurile pleoapelor, căutau să evite privirea ei.

³² Vestii comici ai ecranului în acea vreme.

— Știi, în locul dumatăle, nu mi-aș face prea mult sânge rău, în legătură cu el! zâmbi dânsul. Dar trebuie să încercăm, nu-i așa? Trebuie să încercăm să-l readucem la starea de spirit în care l-am cunoscut la Blaenelly.

X

La începutul vacanțelor școlare de Paști, Andrew primi un bilețel de la doamna Thornton, care îl ruga să vină la Hotelul Brown, pentru a o examina pe fiica ei. În scrisorica trimisă, îl înștiința doar pe scurt că piciorul Sybillei nu se vindecase; și deoarece fusese foarte impresionată de interesul pe care i-l arătase, când se întâlniseră la doamna Lawrence, era doritoare să aibă sfatul lui. Măgulit de acest omagiu adus persoanei sale, Andrew făcu numaidecât vizita cerută.

Starea pe care o constată, după ce examinează piciorul fetei, nu era cătuși de puțin alarmantă, totuși cerea o intervenție imediată. Se ridică, și cu un zâmbet adresat Sybillei, un copil voinic, care, șezând pe marginea patului își trăgea ciorapul ei lung și negru pe piciorul gol, îi explică această situație doamnei Thornton.

— Osul s-a îngroșat. S-ar putea ca asta să ducă la o deformare a degetului, dacă nu aplicăm tratamentul necesar. Propun să fie operat numaidecât.

— Așa a spus și medicul școlii, răspunse doamna Thornton, care nu păru de loc surprinsă. Suntem gata, Sybil poate să intre aici într-un sanatoriu. Dar uite ce este: am încredere în dumneata doctore și aș vrea să te ocupi personal de toată povestea asta. Ce chirurg ne propui?

Această întrebare directă îl puse pe Andrew în încurcătură. Activitatea sa fiind aproape în întregime legată de medicina internă, avusese prilejul să cunoască pe mulți dintre interniștii de seamă, dar pe niciunul dintre chirurghii din Londra. Deodată se gândi la Ivory și spuse cu tonul cel mai amabil:

— Doctorul Ivory ar putea să facă operația aceasta, dacă

este disponibil.

Doamna Thornton auzise, bineînțeles, despre doctorul Ivory. Doar el era chirurgul despre care scriseseră luna trecută toate ziarele, când plecase cu avionul la Cairo, pentru a îngriji un caz de insolație. Un om extrem de cunoscut! Considera că era o propunere admirabilă ca el să se ocupe de fiica sa. Singurul lucru pe care îl ceru dânsa, fu ca Sybil să fie internată în sanatoriul doamnei Sherrington. Atât de mulți dintre prietenii ei fuseseră îngrijiți acolo, încât nici nu-i putea trece prin minte s-o interneze pe Sybil în altă parte.

Andrew se duse acasă și-l chemă la telefon pe Ivory, cu toate șovăielile unui om care încerca să stabilească un prim contact profesional. Dar purtarea lui Ivory, prietenoasă, plină de încredere, fermecătoare, îl reconfortă. Se învoiră să vadă bolnava împreună, în ziua următoare, și Ivory afirmă că – deși știa că sanatoriul Idei era ticsit până în pod – ar fi în stare s-o convingă să-i facă loc și domnișoarei Thornton, dacă aceasta se va dovedi necesar.

În dimineața următoare, când Ivory confirmă în mod solemn, în prezenta doamnei Thornton, tot ceea ce spusese Andrew, adăugând că operația imediată era absolut necesară, Sybil fu internată în sanatoriul doamnei Sherrington. Două zile mai târziu, după ce avusese timp să se acomodeze cu noul mediu, ea fu operată.

Andrew era de față. Ivory insistase să vină și dânsul, în modul cel mai sincer și mai prietenesc cu putintă.

Operația nu era grea – de fapt, pe timpul când era la Blaenelly, Andrew ar fi făcut-o el însuși – și Ivory, deși nu lucra deosebit de rapid, o duse la bun sfârșit cu o competență impunătoare. Avea o înfățișare puternică și calmă, în imensul halat alb, deasupra căruia fața lui cu maxilare proeminente apărea fermă, masivă. Nimeni nu semăna mai desăvârșit decât Charles Ivory cu imaginea pe care și-o făcea publicul despre „marele chirurg”. Avea mâinile fine și suple, cu care imaginația populară îl înzestrează întotdeauna pe eroul unei săli de operații.

Eleganța și siguranța sa impresionau în chip dramatic. Andrew, care îmbrăcase și el un halat, îl privea de partea cealaltă a mesei cu un respect nu lipsit de invidie.

Două săptămâni mai târziu, după ce Sybil Thornton ieși din sanatoriu, Ivory îl invită pe Andrew să ia prânzul cu el la clubul Sackville. Fu o masă agreabilă. Ivory întreținu o conversație perfectă, ușoară și plăcută, dovedindu-se a fi la curent și cu cele mai recente cancanuri, ceea ce îl puneă pe comeseanul său pe picior de egalitate, creând un climat intim și monden. Sufrageria de la clubul Sackville, cu plafonul înalt pictat de Adams și luminată cu candelabre de cristal, era plină de oameni celebri pe care Ivory îi descria în chip foarte amuzant. Andrew se simți flatat – și, fără îndoială, aceasta era exact ceea ce Ivory intenționase.

— Dă-mi voie să te propun pentru admitere, la viitoarea ședință a clubului, spuse chirurgul. Ai să găsești o grămadă de prieteni aici: Freddie, Paul, eu... *À propos*, Jackie Lawrence, este și el membru al clubului. Interesant menaj ăsta, soții sunt prieteni la cataramă, dar fiecare merge pe drumul lui! Zău, mi-ar face mare plăcere să te introduc aici. Știi, am simțit la dumneata o oarecare neîncredere față de mine. Prudență scoțiană, nu-i așa? După cum știi, eu nu consult la niciun spital – asta din cauză că prefer independența. Pe lângă asta, dragul meu, sunt prea ocupat. Unii dintre doctorii ăștia de spitale n-au niciun caz particular pe lună, iar eu am, în medie, zece pe săptămână! Și pentru că veni vorba, o să mai avem vești de la Thorntoni. Lasă asta pe seama mea. O familie de primul rang. Și, în treacăt fie zis, nu crezi că Sybil ar trebui să-și scoată amigdalele? Te-ai uitat la ele?

— Nu... nu, nu m-am uitat!

— O, ar fi trebuit să te uiți, dragul meu. Niște amigdale criptice, o neconținută absorbție septică. Mi-am permis – sper că nu te superi – mi-am permis să le spun că ar trebui s-o operăm, de îndată ce se încălzește vremea.

Mergând spre casă, Andrew nu se putu împiedica să cugete că Ivory se dovedise un om încântător. De fapt, ar fi

trebuit să-i fie recunoscător lui Hamson pentru că i-l prezentase. Cazul lui Sybil Thornton de desfășurase admirabil. Thorntonii erau deosebit de mulțumiți. Desigur că aveau toate motivele.

Trei săptămâni mai târziu, în timp ce-și lua ceaiul cu Christine, poșta de după amiază îi aduse o scrisoare de la Ivory.

Dragul meu Manson,

Doamna Thornton mi-a achitat cu generozitate nota de plată. Cum trimit anestezistului cota lui, m-am gândit să-ți remit și onorariul dumatăle, pentru că m-ai asistat atât de admirabil la operație. La siârșitul trimestrului Sybil va veni s-o examinez. Îți amintesc de amigdalele de care am mai vorbit. Doamna Thornton este încântată.

*Al dumatăle,
C. I.*

În plic se găsea un cec de douăzeci guinee.

Andrew se holbă uimit la cec. Nu făcuse nimic, deși îl asistase pe Ivory la operație. Apoi, încetul cu încetul, sentimentul cald pe care i-l dădeau întotdeauna banii îi învălui inima. Cu un zâmbet mulțumit îi întinse Christinei scrisoarea și cecul.

— Grozav de cumsecade Ivory ăsta, nu-i așa Chris? Aș putea să jur că luna asta o să atingem o cifră record la încasări.

— Dar nu înțeleg? spuse Christine, cu un aer uimit. Asta e nota ta de plată, de la doamna Thornton?

— Nu, prostuto, chicoti el. Este un mic supliment... numai pentru timpul pe care l-am consacrat operației.

— Vrei să spui că domnul Ivory îți dă o parte din onorariul său?

Andrew se înroși, gata de luptă.

— Dumnezeuule, nici pomeneală! Asta este absolut interzis. Nici nu m-aș gândi la așa ceva. Nu înțelegi? Am câștigat banii aceștia pentru că l-am asistat, pentru că *am*

fost de față la operație. Exact așa cum anestezistul și-a câștigat onorariul pentru că a dat narcoza. Ivory a inclus toate acestea în nota sa de plată. Aș face rămășag că era o notă foarte piperată.

Christine puse cecul pe masă, abătută, nefericită.

— Pare să fie o groază de bani.

— Ei și, de ce nu? El puse capăt discuției fierbând de indignare. Thorntonii sunt putrezi de bogați. Pentru ei asta nu reprezintă cu siguranță mai mult decât obișnuirii trei șilingi și șase pence pentru oricare dintre pacienții dispensarului nostru.

După ce Andrew plecă, Christine rămase cu ochii pironiți asupra cecului, cufundată într-o adâncă mâhnire. Nu-și dăduse seama că Andrew era asociat cu Ivory. Pe neașteptate, toată durerea ei din trecut o copleși din nou. Seara aceea cu Denny și Hope ar fi putut tot atât de bine nici să nu existe, era cert că nu avusese niciun efect asupra lui. Cât de ahtiat era acum, cât de îngrozitor de ahtiat de bani! Activitatea sa la spitalul Victoria părea să nu mai aibă nicio însemnătate pe lângă apriga, mistuitoarea-i dorință de succese materiale. Chiar și la consultațiile pe care le dădea în dispensar, ea remarcase că Andrew folosea din ce în ce mai mult poțiunea tip, dând rețete unor oameni care nu sufereau de nimic și îndemnându-i chiar să revină la el – o dată și încă o dată. Contemplând cecul lui Ivory, expresia de suferință care se întipărea tot mai adânc pe fața Christinei, o făcu să pară mică și crispată. Pe nesimțite, ochii i se umplură de lacrimi. Trebuia să-i vorbească, da, trebuia, trebuia!

În seara aceea, după ce consultațiile se terminară, ea se apropie de dânsul șovăitoare:

— Andrew, vrei să-mi faci o plăcere? Vrei să mă iei duminică cu mașina – undeva la țară? Mi-ai făgăduit când ai cumpărat-o, și, firește, iarna nu ne-am putut duce nicăieri.

El îi aruncă o privire ciudată.

— Hm... da, desigur!

Așa cum sperase ea, duminică vremea se arăta frumoasă,

o zi plăcută de primăvară. La ora unsprezece Andrew isprăvi cu vizitele absolut necesare și plecară, luând cu ei în port-bagaj și un coș de provizii. După ce trecură de podul Hammersmith și o luară pe șoseaua Kingston, spre Surrey, Christine se mai învioră. Nu mult după ce traversară Dorking, cotiră la dreapta pe drumul spre Shere. De atâta vreme nu mai fuseseră împreună la țară, încât farmecul peisajului, verdele viu al ogoarelor, mugurii purpurii ai ulmilor, pulberea aurie a funigeilor, galbenul pal al florilor de ciuboțica-cucului strânse în tufe sub o râpă, îi pătrundea toată ființa, îmbătând-o.

— Nu merge atât de repede, dragul meu, șopti ea cu un glas mai blând ca oricând în ultimele săptămâni. E atât de frumos aici!

El părea însă pornit să întrecă toate mașinile pe care le întâlneau pe șosea.

Pe la ora unu ajunseră la Shere. Satul, cu cele câteva căsuțe acoperite cu țiglă roșie și străbătut de pârâul care curgea lin în albia plină de hreniță, nu era încă invadat de năvala turiștilor de vară. Ajunseră la colina împădurită de dincolo de sat și opriră mașina lângă o cărăruie acoperită cu iarbă tunsă scurt. Acolo, într-o poeniță, își întinseră pe iarbă pledul, bucurându-se de singurătatea plină de cântece, care le aparținea numai lor și păsărilor.

Își mâncară sandvișurile și își băură cafeaua din termos, lăfăindu-se în bătaia soarelui. În jurul lor, sub tufele de alun, creșteau pâlcuri dese de ciuboțica cucului. Christine ar fi voit să culeagă florile și să-și îngroape obrajii în frăgezimea lor proaspătă. Andrew stătea însă întins, cu ochii pe jumătate închiși, și, cu capul rezemat de ea. O pace dulce se așternu, ostoid neliniștea ce umbrea sufletul Christinei. O, dacă viața lor împreună ar fi putut fi întotdeauna astfel!

Privirea lui somnoroasă se ațintise de câteva clipe asupra automobilului și, dintr-odată, spuse:

— Nu-i prea rea căruța asta, ce zici, Chris? Vreau să spun, pentru cât ne costă. Dar o să ne luăm alta cu prilejul expoziției.

Ea tresări. Această nouă dovadă a eforturilor lui de a parveni îi trezi iar neliniștea.

— Dar o avem de atât de puțină vreme... Mi se pare că mai mult nici nu ne-am putea dori?

— Hm... merge ca melcul. N-ai băgat de seamă că Buickul acela nu l-am putut ajunge din urmă? Aș vrea o limuzină rapidă.

— De ce?

— De ce nu? Putem să ne permitem. Ne merge bine, știi, Chris? Da! Își aprinse o țigară și se întoarse spre ea plin de mulțumire. În cazul că nu știi, draga mea învățătoare din Blaenelly, află că suntem pe cale să ne îmbogățim.

Ea nu răspunse zâmbetului lui și își simți dintr-o dată trupul, liniștit și încălzit de soare, cuprins de fiori. Smulse un smoc de iarbă și începu să-l împletească în neștire cu ciucurii pledului.

— Dragul meu – rosti apoi cu glas domol – ținem oare cu adevărat atât de mult să ne îmbogățim? Sunt sigură că nu. Ce rost are să tot vorbim despre bani? Pe vremea când nu aveam aproape nimic... eram grozav de fericiți. Pe atunci nici nu pomeneam de bani. Dar acum nu mai vorbim decât despre asta.

Andrew zâmbi iar cu superioritate.

— După ce ani de zile am umblat pe jos prin toate noroaiele, după ce am mâncat cârnați și scrumbii marinate și am înghițit obrăznicii cu duiumul din partea dobitocilor din comitet, după ce am îngrijit neveste de mineri în dormitoare murdare, propun să mai schimbăm și să ne îmbunătățim soarta. Ai vreo obiecție?

— Nu glumi cu asta, iubitul. Înainte nu vorbeai așa. Nu vezi – nu-ți dai seama că ești pe cale să cazi chiar victima sistemului pe care îl combăteai, să te vezi în situația de care îți era atât de silă? Pe chipu-i îndurerat se citea o profundă emoție. Nu-ți mai amintești cum vorbeai despre viață? Spuneai că este un atac împotriva necunoscutului, un asalt spre înălțimi... ca și cum ar trebui să cucerești o fortăreață pe care n-o vezi, dar despre care știi că este acolo pe culme...

El mormăi stânjenit;

— Pe vremea aceea eram tânăr... fără minte. Totul era doar vorbărie romantică. Uită-te în jurul tău și ai să vezi că toată lumea face la fel... adună cât poate mai mult. Este singurul lucru pe care poți să-l faci.

Christine trase adânc aer în piept. Știa că trebuie să-i vorbească – acum ori niciodată.

— Iubitule, nu este singurul lucru. Te rog, ascultă-mă! Te rog! Am suferit atât din cauza asta... din cauza felului în care te-ai schimbat. Denny a remarcat și el că nu mai ești același. Asta ne îndepărtează pe unul de celălalt. Nu mai ești Andrew Manson cu care m-am măritat eu. Ah, dacă ai mai fi același pe care l-am cunoscut înainte!

— Dar ce-am făcut? protestă el iritat. Te bat, mă îmbăt, omor oamenii? Dă-mi măcar un exemplu din *crimele* pe care le-am comis.

Ea răspunse deznădăjduită:

— Nu e vorba de lucruri care se văd, ci de întreaga ta atitudine, iubitule. Uite, de exemplu, cecul pe care ti l-a trimis Ivory. E un fleac în aparență, dar îndărătul lui... dacă încerci să cauți îndărătul lui, vei da de ceva meschin, lacom și necinstit.

Andrew încremeni brusc, apoi se ridică jignit și, privind-o cu indinare, strigă:

— Pentru numele lui Dumnezeu, iar vorbești despre asta? Ce rău am făcut că am luat banii aceia?

— Nu-ți dai seama?

Toată emoția adunată în ultimele luni o copleși, înăbușindu-i orice argumente, și izbucnind dintr-odată în lacrimi ea țipă desperată:

— Pentru numele lui Dumnezeu, dragul meu, nu te vinde, nu te vinde!

El scrâșni din dinți furios. Vorbi încet, dar rostind parcă intenționat fiecare cuvânt cu intonație tăioasă:

— Pentru ultima oară te previn să încetezi să mai faci pe proasta și pe nebuna. N-ai putea să încerci să-mi fii de ajutor, în loc să-mi stai în cale, în loc să mă cicălești zi și

noapte?

— Nu te-am cicălit, suspină ea. Am vrut să-ți vorbesc și mai înainte, dar n-am fost în stare.

— Atunci nu vorbi nici acum. El își ieșise din fire și strigă deodată: Mă auzi? Nu vorbi! Ai căpătat vreun complex? Vorbești ca și cum aș fi un escroc infect. Nu vreau decât să-mi meargă bine, atâta tot – și dacă râvnesc la bani, nu e decât un mijloc ca să-mi ating scopul. Oamenii te judecă după ceea ce ești, după ceea ce ai. Dacă te numeri printre cei nevoiași, ți se dau ordine. Ei bine, m-am săturat de asta până peste cap. Pe viitor eu am să fiu acela care am să poruncesc. Acum înțelegi? Și să nu-mi mai pomenști vreodată de toate prostiile astea!

— Bine, bine! suspină ea. N-am să vorbesc despre asta, dar îți spun de pe acum... într-o zi o să-ți pară rău.

Toată plăcerea excursiei fusese stricată, îndeosebi pentru ea. Christine își șterse ochii și adună un buchet mare de ciuboțica-cucului; deși mai petrecură încă un ceas pe povârnișul însořit și, în drum spre casă, se opriră la Lavender Lady unde luară ceaiul, sporovăind cu o aparentă prietenie despre tot felul de lucruri obișnuite, toată încântarea acelei zile pierise. În timp ce se îndreptau spre casă, prin întunericul ce începea să-i împresoare, fața ei rămânea palidă și rigidă.

Supărarea lui Andrew se transformă încetul cu încetul în indignare. De ce, dintre toți oamenii care îl cunoșteau, tocmai Chris se înverșuna împotriva lui? Alte femei – ba chiar femei fermecătoare – erau entuziasmate de succesul său rapid.

Câteva zile mai târziu îl chemă la telefon Frances Lawrence, care făcuse o călătorie în străinătate, petrecându-și iarna în Jamaica. În ultimele două luni Andrew primise în câteva rânduri scrisori de la Hotelul Myrtle Bank. Acum Frances se înapoiase și dorea să-și revadă prietenii. Radiind căldura soarelui pe care o absorbise, îi spuse plină de voioșie lui Andrew că voia ca el s-o vadă cât mai era încă bronzată.

Se duse să ia ceaiul la Frances. După cum îi spusese, o găsi minunat bronzată: nu numai mâinile ei fine, ci și obrăjiorul ei veșnic mirat, purtau patina aurie a statuetei unui faun. Plăcerea pe care o resimțea Andrew revăzând-o era sporită de bun-venitul ce îl citea în ochii ei, acei ochi indiferenți față de toate persoanele, dar care, cu punctele lor de lumină, priveau atât de aprinși la dânsul.

Stătură de vorbă ca doi vechi prieteni. Ea îi povesti despre călătoria făcută, despre grădinile de corali, despre peștii pe care îi admirase din vapoarele cu ferestre sub apă, despre clima de rai din Jamaica. La rândul ei, el îi enumera succesele sale. Poate că, într-un fel, starea lui de spirit se oglindi în cele povestite, căci ea îi spuse în treacăt:

— Ești teribil de solemn și îngrozitor de prozaic. Așa se întâmplă, de îndată ce nu sunt lângă dumneata. Nu! Sincer vorbind, cred că asta-i din cauză că lucrezi prea mult. *Trebuie* oare să continui munca la dispensar? În ce mă privește, eu aș crede că a sosit momentul să închiriezi un cabinet în vestul Londrei – de exemplu, pe strada Wimpole sau pe strada Welbeck – și să-ți dai acolo consultațiile.

Tocmai atunci intră și soțul ei, înalt, indiferent, bine crescut. Îl salută pe Andrew cu o ușoară înclinare a capului – îl cunoștea acum destul de bine, o dată sau de două ori jucaseră bridge la clubul Sackville – și binevoi să accepte o ceașcă de ceai.

În ciuda protestelor sale – și subliniase că pentru nimic în lume nu ar vrea să-i deranjeze – intrarea lui Lawrence întrerupse conversația lor serioasă. Începură să vorbească, distrându-se copios, despre ultimele născociri ale lui Rumbold-Blane.

Dar jumătate de ceas mai târziu, în timp ce Andrew se îndrepta spre Chesborough Terrace, propunerea doamnei Lawrence îl preocupa în mod stăruitor. De fapt, de ce n-ar lua cu chirie un cabinet de consultații pe strada Welbeck? Momentul era cu siguranță potrivit. Nu avea de gând să renunțe la niciunul din pacienții din Paddington – dispensarul dădea totuși prea multe beneficii pentru a-l

părăsi cu ușurință. Dar putea să-și împartă fără nicio greutate activitatea între dispensar și un cabinet de consultații în vestul Londrei, să folosească adresa aceasta mai convenabilă pentru corespondența lui, să-și înscrie acest *en-tête* pe rețetar și pe notele sale de plată.

Ideea aceasta îl stimula, îi dădea ghes să se avânte spre noi cuceriri. Ce femeie de treabă era Frances! Pentru el tot atât de prețioasă ca și domnișoara Everett, dar incomparabil mai fermecătoare, mai atrăgătoare. Și era în cele mai bune raporturi cu soțul ei, putea să-l privească liniștit în ochi, nu avea de ce să iasă pe furiș din casa lor, ca un Don Juan fără scrupule. Ah, mare lucru e și prietenia!

Fără să spună nimic Christinei, începu să caute un cabinet convenabil în vestul Londrei și când – peste vreo lună – îl găsi, îi făcu multă plăcere să declare cu o prefăcută indiferență, în timp ce citea ziarul de dimineață:

— Bine că mi-am adus aminte... s-ar putea să te intereseze... am închiriat un cabinet în strada Welbeck, am să-mi primesc acolo clienții mai de soi.

XI

Cabinetul său de pe strada Welbeck Nr. 57A îi dădu lui Andrew un nou sentiment de triumf. „Iată-te dar ajuns și aici!” se bucură el în taină. „În sfârșit, iată-mă și aici!”. Deși nu prea mare, camera era bine luminată de o fereastră largă și se afla la parter, ceea ce constituia un avantaj important, deoarece majoritatea pacienților detestau să urce scări. Sala de așteptare era comună cu a altor medici, ale căror firme străluceau pe ușa de la intrare alături de a lui, dar camera de consultații nu o împărțea cu nimeni.

La 19 aprilie, după ce se semnă contractul de închiriere, merse împreună cu Hamson să-și ia în primire cabinetul. Freddie se dovedise deosebit de folositor în tot ceea ce privea formalitățile preliminare și-i găsisse o soră potrivită, prietena aceleia care îl asista la cabinetul său din strada Queen Anne.

Sora Sharp, femeie între două vârste, nu era frumoasă și, cu toate că avea expresia înăcrită a omului care se simte persecutat, părea capabilă. Freddie îi explică pe scurt motivul alegerii sale:

— Ultimul lucru de care are nevoie un doctor este o infirmieră drăguță. Înțelegi ce vreau să spun, amice? Distracția e distracție, dar treaba e treabă – și n-are rost să amesteci una cu cealaltă. Niciunul dintre noi nu-și face meseria de plăcere. Ca un om cu scaun la cap ce ești, ai să înțelegi asta. La drept vorbind, am o vagă impresie că noi doi o să menținem o colaborare mai strânsă, acum că te-ai mutat în vecinătatea mea.

În timp ce discuta cu Freddie aranjamentul cabinetului își făcu apariția pe neașteptate doamna Lawrence. Trecuse pe acolo și intrase voioasă, ca să vadă ce alegere făcuse Andrew. Avea calitatea atrăgătoare de a se ivi așa ca din întâmplare, fără a-și impune niciodată prezența. Arăta deosebit de fermecătoare, într-un taior negru cu o garnitură de blană scumpă în jurul gâtului. Nu rămase multă vreme, dar sugestiile ei cu privire la tapet, apoi la perdelele și draperiile ce trebuiau instalate în spatele biroului, se dovediră a fi de mult mai bun gust decât proiectele banale ale lui Freddie și Andrew.

Lipsită de prezența-i plină de vioiciune, camera păru pustie după plecarea ei. Freddie chicoti:

— Mare baftă ai, măi băiete. Nostimă bucățică. Rânji invidios. Ce spunea Gladstone în 1890, despre calea cea mai sigură pentru un bărbat, spre a face carieră?

— Habar n-am ce vrei să insinuezi.

Totuși, când cabinetul fu gata, Andrew trebui să fie de acord cu Freddie și Frances – care venise să constate rezultatul sugestiilor ei – că era exact ceea ce se cuvenea să fie: modern, dar sobru, adecvat exigențelor profesionale. Într-un cabinet atât de arătos, un onorariu de trei guinee de consultație părea rezonabil, cu totul justificat.

La început nu-l năpădiră pacienții, dar adresând scrisori politicoase tuturor doctorilor care îi trimiteau pacienți spre

examinare la Spitalul de boli pulmonare – scrisori referitoare bineînțeles la aceste cazuri și la simptomele lor – Andrew țesu în curând o rețea de fire care cuprindeau întreg orașul și care începu să-i aducă și pacienți particulari. Era acum un om extrem de ocupat, care gonea în mașina sa cea nouă între Chesborough Terrace, spitalul Victoria și strada Welbeck, având în plus numeroase vizite de făcut, precum și un dispensar arhiplin, unde adesea consultațiile durau până la zece seara.

Tonicul succesului îi fierbea prin vine ca un minunat elixir, încât se simțea în stare să dovedească munca. Găsi timp să dea o fugă până la Rogers pentru a-și comanda încă trei costume, apoi la un atelier de cămăși de pe strada Jermyn, pe care i-l recomandase Hamson. Popularitatea lui la spital era în continuă creștere. Într-adevăr, avea mai puțin timp la dispoziție pentru activitatea în secția de consultații externe, dar își spunea că ceea ce sacrifica din timp era compensat prin experiența mai mare pe care o avea acum. Chiar față de prieteni devenise brusc și expeditiv, deși făcea totdeauna impresie bună, datorită surâsului pe care îl arbora la comandă: „Trebuie să plec, dragul meu... îmi iau picioarele la spinare.”

Într-o vineri după amiază, la cinci săptămâni după instalarea sa în strada Welbeck, o femeie în vârstă veni să-l consulte pentru o afecțiune a gâtului. Nu avea decât o simplă laringită, dar era o femeiușcă arțăgoasă și ținea cu orice preț să audă și părerea altui doctor. Puțin cam jignit în amorul lui propriu, Andrew se gândi la cine să o trimită. Era ridicol să-l facă să piardă timp pentru un asemenea caz pe un medic ca Sir Robert Abbey. Deodată se lumină la față, amintindu-și că la colțul străzii se găsește cabinetul lui Hamson. Freddie fusese deosebit de amabil cu el în ultima vreme. Decât vreun străin nerecunoscător, mai bine să „ciupească” el cele trei guinee. Andrew trimise bolnava cu un bilețel la Freddie.

Peste trei sferturi de oră ea se înapoie, însă în cu totul altă dispoziție, calmată, și cerându-și scuze, mulțumită de sine

însăși, de Freddie și mai ales de Andrew.

— Iartă-mă că te mai deranjez o dată, doctore. Nu voiam decât să-ți mulțumesc pentru osteneala pe care ți-ai dat-o cu mine. Am fost la doctorul Hamson și dânsul mi-a confirmat tot ce mi-ai spus dumneata, m-a asigurat că nimic nu poate fi mai bun decât rețeta pe care mi-ai prescris-o dumneata.

În iunie fu operată Sybil Thornton. Avea amigdalele oarecum tumefiate, și recent în *Medical Journal* fuseseră publicate câteva articole, confirmând unele presupuneri că absorbția amigdaliană ar juca un rol în etiologia reumatismului. Ivory făcu operația cu o grijă meticuloasă.

— Prefer să umblu mai puțin brusc cu aceste țesuturi limfoide, spusese el lui Andrew în timp ce se spăla. Îmi închipui că ai văzut tipi care le scot cât ai clipi. *Eu nu lucrez așa.*

Când Andrew primi cecul din partea lui Ivory – sosi și de astă dată prin poștă – Freddie se găsea la dânsul. Se întâlneau deseori, fie în cabinetele lor, fie în oraș. Hamson se revanșase trimițându-i lui Andrew o gastrită de toată frumusețea, în schimbul cazului de laringită. De fapt, în perioada aceasta câțiva pacienți făcuseră naveta cu bilețele, între strada Welbeck și strada Queen Anne.

— Știi, Manson – observă acum Freddie – îmi pare bine că ai renunțat la atitudinea ta de dulău fioros. Chiar și acum – trase cu coada ochiului la cec peste umărul lui Andrew – tot nu te pricepi să storci tot sucule din portocală. Încearcă să cazi la învoială cu mine, măi băiete, și-ai să vezi că fructul poate să fie mai zemos.

Andrew nu se putu împiedica să nu râdă.

În seara aceea, pe când se îndrepta spre casă, era într-o dispoziție deosebit de bună. Constatând că nu are țigări, se opri și intră într-o tutungerie, pe strada Oxford. Dând să iasă, observă pe neașteptate o femeie oprită în dreptul unei vitrine alăturate: era Blodwen Page.

O recunoscui imediat, deși era foarte schimbată și nu mai semăna de loc cu patroana plină de energie din Bryngower.

Slăbise, avea o ținută neglijentă și privirea pe care o ridică spre el, când i se adresă, era apatică și abătută.

— Doamna Page – spuse Andrew, îndreptându-se spre dânsa – sau mai bine zis doamna Ress acum, dacă nu mă-nșel? Nu vă amintiți de mine? Sunt doctorul Manson.

Ea îl cântări din ochi și înregistra eleganța și aerul lui de prosperitate.

— Îmi amintesc de dumneata, doctore, suspină dânsa. Sper că-ți merge bine. Apoi, ca și când s-ar fi temut să mai zăbovească se întoarce spre locul unde, la câțiva metri de ea, o aștepta, dând semna de nerăbdare un bărbat înalt și chel, și încheie înfricoșată: Trebuie să plec, acum, doctore, mă așteaptă soțul meu.

Andrew o privi cum se depărta grăbită, văzu parcă buzele subțiri ale lui Rees mișcându-se pentru a rosti reproșul „Cum îți permiți să mă lași să aștept?” în vreme ce ea își pleca supusă capul. Timp de o clipă simți ațintiți asupra lui ochii reci ai directorului de bancă, apoi soții plecară și se pierdură în mulțime.

Andrew nu putu să-și alunge din minte această scenă. Când ajunse la Chesborough Terrace și intră în odaia din față o găsi pe Christine tricotând. Ceaiul pe care ea îl adusese, de îndată ce auzise mașina, îl aștepta pe tavă. Andrew îi aruncă în treacăt o privire întrebătoare. Ar fi voit să-i povestească întâlnirea avută cu câteva clipe mai înainte și, dintr-o dată, simți dorința să pună capăt acestei perioade de certuri. Dar după ce bău o ceașcă cu ceai, înainte de a fi rostit el un cuvânt, Christine spuse liniștită

— A telefonat din nou doamna Lawrence, azi după-masă. Nu ți-a lăsat vorbă nimic.

— A! – Andrew roși – ce vrei să spui... „din nou”?

— E a patra oară că-ți telefonează săptămâna asta.

— Ei și ce-i cu asta?

— Nimic, n-am spus nimic.

— Ce mutră faci! Pot să-i interzic eu să-mi telefoneze?

Ea tăcu – rămase cu privirile plecate asupra lucrului de mână. Dacă ar fi știut ce furtună mocnește într-însa, în

ciuda aerului ei liniștit, Andrew nu și-ar fi ieșit din fire – așa cum se întâmplă.

— După felul cum te porți s-ar zice că sunt cel puțin bigam. Doamna Lawrence este o femeie foarte de treabă, iar bărbatu-său este unul dintre cei mai buni prieteni ai mei. Sunt oameni fermecători, nu se învârtesc cu aerul ăsta de cățeluși bolnavi. Ah, fi-r-ar al dracului de cățeluș bolnav! Ah, fi-r-ar al dracului!..

Dădu pe gât restul ceaiului și se ridică, dar în clipa în care ieși din odaie îi pără rău.

Trecu în dispensar și-și aprinse o țigară, gândindu-se necăjit că lucrurile merg tot mai rău cu Christine, deși nu ar fi voit să fie așa. Înstrăinarea lor crescândă îl deprima și-l irita, era singurul nor negru pe cerul senin al succesului său.

Christine și cu dânsul fuseseră ideal de fericiți ca soț și soție. Neașteptata întâlnire cu doamna Page îi reîmprospătase un val de amintiri, de pe vremea când îi făcea curte Christinei, la Blaenelly. N-o mai idolatriza ca odinioară, dar – la naiba! – îi era dragă. Poate că în ultimul timp i se întâmplase să o jignească, o dată sau de două ori. Stând așa, simți pe neașteptate dorința să se împace cu dânsa, să-i facă pe plac, s-o îmbuneze. Se adânci în gânduri și deodată i se lumină privirea. Se uită la ceas și constată că mai era o jumătate de oră, înainte de ora de închidere la casa Laurier's. În clipa următoare era în mașină, în drum spre Laurier's; voia să stea de vorbă cu domnișoara Cramb.

Când îi spuse ce dorea, domnișoara Cramb se arătă dispusă numaidecât – și din toată inima – să-i stea într-ajutor. Discutară îndelung și serios, apoi merseră împreună la raionul de blănuri unde i se prezentară doctorului Manson diferite pielicele. Domnișoara Cramb le mângâia cu o mână expertă, scoțând în evidență luciul lor argintiu și toate calitățile deosebite ce s-ar fi putut pretinde acestui gen de blănuri. În vreo două rânduri îl contrazise cu amabilitate, semnalându-i grijulie marfa de soi, spre deosebire de acea inferioară. În cele din urmă el făcu o

alegere pe care dânsa o aprobă din tot sufletul. Apoi plecă să-l caute pe domnul Winch și se întoarse, declarând plină de mulțumire:

— Domnul Winch dorește să vă cedeze pieile la prețul de cost. (Niciodată cuvântul „preț de *en-gros*” nu murdărise buzele unei funcționare de la Laurier’s.) Asta înseamnă cincizeci și cinci de lire – și puteți să mă credeți, domnule doctor, că atât și merită. Sunt piei minunate. Soția dumneavoastră va fi mândră să le poarte.

Sâmbăta următoare, la orele unsprezece, Andrew intră în salon, aducând cutia de culoare verde închis, cu inimitabila emblemă artistic gravată pe capac.

— Christine – strigă el – vrei să vii puțin aici!

Ea era sus la etaj, cu doamna Bennett, căreia îi ajuta să facă paturile, dar veni numaidecât, gâfâind ușor și cam mirată de chemarea lui.

— Ia privește, iubito! Acum că se apropia momentul culminant, Andrew se simțea stingherit – aproape nu mai avea glas. Uite ce ți-am luat. Știi... știi că am avut unele mici neînțelegeri în ultima vreme, așa dori ca asta să-ți dovedească...

Se întrerupse și, intimidat ca un școlar, îi întinse cutia. Christine era foarte palidă când o deschise și degetele-i tremurau în timp ce desfăcea sforile. Scoase un strigăt de uimire:

— Ce blană minunată!

Învelite în hârtie de mătase, odihneau două superbe vulpi argintii, montate într-o singură blană, Andrew le scoase repede din cutie, și mângâindu-le ușor, așa cum făcuse domnișoara Cramb, spuse emoționat:

— Îți plac, Christine? Ia încearcă-le. Știi, domnișoara aceea de la Laurier’s mi-a ajutat să le aleg. Tot ce există mai bun, prima calitate, o spune de altfel și prețul. Vezi luciul ăsta și dunga argintie de pe spate... la asta trebuie să te uiți.

Obrajii Christinei erau uzi de lacrimi; se întoarse spre Andrew plină de elan.

— Mă iubești, nu-i așa, dragul meu soț? Asta e singurul

lucru care mă interesează pe lume.

Liniștindu-se în sfârșit, își încercă blana: îi venea de minune.

El nu se mai sătura s-o admire. Dorind ca împăcarea lor să fie deplină, îi spuse zâmbind:

— Știi ce, Christine? Hai să sărbătorim acest eveniment: azi mâncăm în oraș. Să ne întâlnim la ora unu la restaurantul Piazza.

— Da, iubitele – spuse ea, cu mirare în glas – numai că... astăzi am pregătit pentru dejun niște plăcintă cu brânză... care îți place ție așa de mult.

— Nu, nu – râsul lui suna voios, cum nu-l mai auzise de luni de zile – nu mai face pe Cenușăreasa. La unu ai întâlnire cu un domn frumos și brun la Piazza. Nu trebuie să porți o garoafă roșie, o să te recunoască după vulpile argintii.

Toată dimineața Andrew se simți deosebit de mulțumit. Ce prost fusese că o neglijase pe Christine. Tuturor femeilor le place să le dai atenție, să le scoți în oraș, să le distrezi. Restaurantul Piazza i se păru locul cel mai nimerit – între unu și trei putea fi văzută acolo toată Londra, sau cel puțin majoritatea acelor care reprezentau ceva în acest oraș.

Christine sosi cu întârziere, lucru cu totul neobișnuit, ceea ce îl făcu să se enerveze puțin, în vreme ce aștepta în hol, mai ales când văzu prin ușile cu geamuri de sticlă cum se ocupară în scurt timp toate mesele bune. Își comandă încă un vermut. Abia la unu și douăzeci veni și dânsa, în mare grabă, intimidată de zgomot, de lume, de chelnerii elegant îmbrăcați și de faptul că-l așteptase timp de o jumătate de oră în alt hol al hotelului.

— Îmi pare grozav de rău, iubitele, se scuză gâfâind. Am întrebat, apoi am așteptat și tot am așteptat, abia la urmă mi-am dat seama că nu ajunsese unde trebuia.

Li se dădu o masă proastă, lângă un stâlp, în apropierea bucătăriei. Restaurantul era ridicol de aglomerat și mesele atât de apropiate încât îți făcea impresia că oamenii șed unul pe genunchii celuilalt. Chelnerii se strecurau cu dibăcie, contorsionându-și trupul. Căldura era tropicală, iar larma

se înțețea sau scădea ca la un meci de fotbal.

— Ei, Christine, ce-ai vrea să iei? întrebă Andrew cu hotărâre.

— Comandă tu, dragul meu, răspunse ea cu glasul stins.

Andrew comandă o masă îmbelșugată și costisitoare: icre negre, supă *Prince de Galles*, pui, sparanghel, căpșuni cu sirop și o sticlă de *Liebhaumilch*, recolta 1929.

— Nu prea știam noi de-alde astea pe vremea când stăteam la Blaenelly, spuse el râzând și hotărât să fie vesel cu orice preț. Nimic nu e mai plăcut decât să te bucuri de viață, fetiço dragă.

Christine făcu eforturi eroice ca să fie în ton. Lăudă supa, făcu un efort eroic ca să înghită, se prefăcu interesată, când Andrew i-o arată pe Glen Roscoe, vedeta de cinematograf, pe Mavis Yorke, o americană celebră pentru cei șase soți ai ei, și alte personalități cosmopolite la fel de distinse. Christine găsea odioasă eleganța vulgară a restaurantului. Bărbații erau prea bine îmbrăcați, dichisiți și pomădați. Femeile aratau toate la fel, blonde, îmbrăcate în negru, elegante, fardate, cu înfățișarea aspră și indiferentă. Dintr-o dată Christine simți că ametește și că începe să-și piardă echilibrul. De obicei avea o purtare simplă și firească, dar în vremea din urmă trăise într-o mare încordare nervoasă. Își dădu seama de contrastul dintre blana cea nouă și rochia ei simplă și simți privirile altor femei ațintite asupra ei. Știa că nu este la locul ei aici, ca o floare de câmp într-o seră de orhidee.

— Ce s-a întâmplat? întrebă brusc Andrew. Nu te amuzi?

— Ba da, protestă ea, încercând să schițeze un zâmbet, dar buzele nu o mai ascultau – abia putea să înghită, necum să mai simtă gustul puiului cu smântână de pe farfuria din fața ei.

— Nici nu ascuți ce-ți spun, mormăi Andrew nemulțumit. Nici n-ai gustat vinul. Pe legea mea, când un bărbat iese în oraș, cu nevasta lui...

— Pot să capăt puțină apă? întrebă ea sfioasă.

Îi venea să țipe. Nu avea ce să caute într-un loc ca acesta.

Nu avea părul vopsit, nu era fardată, nu era de mirare că până și chelnerii se holbau la ea. Enervată luă din farfurie un fir de sparanghel, dar acesta se rupse în două și căzu pe blana ei cea nouă, stropind-o cu sos.

Blonda platinată de la masa de alături se întoarse zâmbind spre bărbatul care o însoțea. Andrew îi văzu zâmbetul și renunță la orice încercare de conversație. Masa luă sfârșit într-o tăcere mormântală.

Se întoarseră acasă și mai tăcuți. Apoi el plecă în grabă să-și facă vizitele. Erau mai departe ca oricând unul de celălalt. Suferința Christinei era de neînchipuit: începea să-și piardă încrederea în sine, să se întrebe dacă era cu adevărat o soție potrivită pentru el.

Seara îl îmbrățișa și-l sărută, mulțumindu-i din nou pentru blana pe care i-o cumpăraseră și pentru masa pe care o luaseră în oraș.

— Îmi pare bine că ți-a făcut plăcere, răspunse Andrew sec, apoi se duse în odaia lui.

XII

Tocmai atunci se produse un eveniment care pentru un timp abătu atenția lui Andrew de la neînțelegerile sale conjugale. În ziarul *Tribune* dădu de un articol anunțând că binecunoscutul expert în problemele sănătății, domnul Robert Stillman, din Portland, Statele Unite, sosise pe vasul *Imperial* și stătea la hotelul Brooks.

Altă dată Andrew ar fi dat fuga la Christine cu ziarul în mână: „Ia te uită, Christine, Stillman a sosit în Anglia. Ții minte... am fost în corespondență cu el în lunile din urmă. Mă întreb dacă o să mă primească... Zău, aș fi fericit să mă pot întâlni cu el.”

Dar acum pierduse obiceiul să mai dea fuga la Christine. În loc de aceasta rămase cufundat în gânduri, cu ochii ațintiți asupra ziarului, mulțumit că o să aibă de-a face cu Stillman, nu în calitate de asistent medical, ci în situația

unui medic având cabinet de consultații propriu pe strada Welbeck. Bătu cu grijă la mașină o scrisoare, reamintind americanului cine era și invitându-l miercuri la dejun, la Piaza.

În dimineața următoare Stillman îl chemă la telefon. Vocea sa era liniștită, prietenoasă și plină de o vioaie precizie.

— Încântat să pot sta de vorbă cu dumneata, doctore Manson. Mi-ar face plăcere să luăm prânzul împreună, dar nu la Piaza. Mi-e silă de localul ăsta. N-ai vrea să vii să mâncăm aici la hotel?

Îl găsi pe Stillman în salonul apartamentului său de la Brooks, un hotel distins și liniștit, care făcea de rușine forfota zgomotoasă de la Piaza. Andrew fusese copleșit de muncă toată dimineața și la prima vedere, după ce-l cunoscuse pe Stillman, aproape regretă că venise. Americanul avea cincizeci de ani, era mic de statură și slăbuț, cu un cap disproporționat de mare și cu bărbia teșită. Avea tenul alb-trandafiriu ca al unui băiețuș, iar părul său blond deschis era pieptănat cu cărare la mijloc. De abia când îi văzu ochii limpezi, hotărâți și de un albastru glacial, Andrew își dădu seama – avu aproape un șoc – de energia năvalnică ce zăcea în acest trup firav.

— Sper că nu te superi că te-am poftit aici? spuse Robert Stillman, cu tonul potolit al omului la care mulți s-ar simți fericiți să vină. Știu, se crede că nouă americanilor ne place Piaza, spuse el, zâmbind fără fașoane. Dar lumea de acolo mi-e nesuferită – făcu o pauză – și acum că te cunosc, dă-mi voie să te felicit pentru minunatul duminical articol despre inhalatia de praf. Nu te supără că ți-am vorbit despre cercetă? Ce-ai mai făcut în ultimul timp?

Coborâră în restaurant unde șeful unei armate de chelneri îi acordă lui Stillman toată atenția.

— Ce iei? Eu unul am să iau suc de portocale, două cotlete de miel cu mazăre și la urmă cafea, spuse prompt Stillman, fără să arunce măcar o privire pe lungă listă de mâncare, scrisă în franțuzește.

Andrew dădu și el comanda și se întoarse cu un respect sporit spre Stillman. Era cu neputință să rămâi mai mult timp în tovărășia acestuia, fără să nu recunoști marele interes pe care ți-l stărnea personalitatea lui. Însăși biografia sa, pe care Andrew o cunoștea doar în linii mari, era fără pereche.

Robert Stillman era vlăstarul unei vechi familii din Massachusetts, care timp de generații profesase avocatura la Boston. În ciuda acestei tradiții, tânărul Stillman arată o vie dorință de a se consacra medicinei și, la vârsta de optsprezece ani, reuși în cele din urmă să convingă pe tatăl lui și să-și înceapă studiile la Harvard. Urmă timp de doi ani Facultatea de medicină a acestei universități, când tatăl său muri pe neașteptate, lăsându-l pe Robert, precum și pe mama și sora lui, într-o situație nebănuit de precară.

În acest moment, când trebuiau găsite mijloace de existență pentru întreaga familie, bătrânul John Stillman, bunicul lui Robert, stărui ca nepotul lui să părăsească studiul medicinei în favoarea tradiției familiale a avocaturii. Orice discuție se dovedi inutilă, bătrânul era de neclintit și Robert fu silit să capituleze, pentru ca – după trei ani de muncă plictisitoare – să obțină nu diploma de doctor în medicină, așa cum sperase el, ci de licențiat în drept. În 1906 intră în biroul de avocatură familial din Boston și se consacră timp de patru ani baroului.

Nu muncea însă cu tragere de inimă. Bacteriologia și în special microbiologia îl fascinau încă din primii ani de studii. În podul locuinței sale de pe Beacon-Hill își amenajă un mic laborator, folosind ca asistent pe un funcționar al său și închinând pasiunii sale toate clipele lui libere. Acest pod deveni de fapt începutul Institutului Stillman. Robert nu era un diletant. Dimpotrivă, el dădu dovadă nu numai de cea mai mare pricepere în munca de laborator, ci și de o originalitate aproape genială, iar când, în iarna anului 1908, sora sa Mary, la care ținea foarte mult, muri de ftizie galopantă, el începu să-și concentreze toate forțele împotriva bacilului tuberculozei. Reluă vechile cercetări ale lui Fierre

Louis și ale discipolului american al acestuia: James Jackson junior. Examinând lucrarea de o viață a lui Laennec asupra auscultării, ajunse la studiul fiziologiei pulmonilor și puse la punct un nou stetoscop. Apoi, cu aparatura limitată pe care o avea la dispoziție, trecu la prima sa încercare de a produce un ser sanguin.

În 1910, când bunicul John Stillman muri, Robert ajunsese în sfârșit să vindece tuberculoza la cobai. Rezultatele acestui dublu eveniment fură imediate. Mama lui fusese din totdeauna de acord cu activitatea sa științifică. Nu fu deci nevoie de multe insistențe ca să lichideze biroul de avocatură din Boston și – cu moștenirea rămasă de la bătrân – să cumpere o fermă în Portland, lângă Oregon, unde se consacră numaidecât cu trup și suflet adevăratei sale vocații.

Irosise atâția ani prețioși, încât nici nu i se mai păru important să obțină o diplomă medicală. Voia descoperiri, rezultate. Nu peste mult obținu un ser de la niște cai murgi, apoi reuși – cu un vaccin bovin – să imunizeze în masă o cireadă de vaci de rasă New Jersey. În același timp el aplică atât constatările fundamentale ale lui Helmholtz și Willard Gibbs de la Yale, cât și unele metode mai noi ale altor medici, cum era Bisaillon și Zinks, cu privire la tratamentul plămânilor bolnavi, prin imobilizare. De aici el se lansă direct în terapeutică. Activitatea lui curativă la noul său institut începu să se evidențieze prin triumfuri și mai mari decât cele obținute în laborator. Mulți dintre pacienții săi erau bieți tuberculoși ambulatorii care rătăceau din sanatoriu în sanatoriu, fiind condamnați ca incurabili. Succesele dobândite în aceste cazuri îi aduseră numaidecât calomnii, acuzații și dușmănia înverșunată a corpului medical.

Acum începu pentru Stillman o bătălie deosebită și de mai lungă durată, bătălia pentru recunoașterea lucrărilor sale. Își investi ultimul ban pe care îl avea întru întemeierea institutului său – cheltuielile de întreținere ale acestuia fiind apreciabile.

Nu putea suferi reclama și se împotrivi tuturor ispitelor de a-și comercializa descoperirea. Deseori părea că greutatea materiale, la care se adăuga și opoziția înverșunată pe care o întâmpina, trebuiau să-l doboare. Și totuși, cu un admirabil curaj, Stillman trecu prin toate încercările, până și prin aceea a unei campanii de presă dusă împotriva lui, în toată țara. Perioada calomniilor trecu și furtuna controverselor se potoli. Încetul cu încetul, adversarii fură nevoiți să-și calce pe inimă și să-i recunoască meritele. În 1925, o comisie din Washington vizită Institutul și redactă un raport călduros asupra activității ce se ducea acolo. Astfel recunoscut, Stillman începu să primească mari donații din partea unor persoane particulare, a directorilor de întreprinderi și chiar a unor instituții de stat. El folosi aceste fonduri pentru dezvoltarea și perfecționarea Institutului său care, grație admirabilei sale aparaturi, a condițiilor climatice în care era situat, dar și datorită cirezii de vite de New Jersey și cailor irlandezi pur sânge folosiți pentru extragerea serului, deveni una din atracțiile turistice ale Oregonului.

Deși Stillman nu scăpă complet de dușmani – în 1929 nemulțumirea unui laborant concediat provacă un nou scandal – el cuceri cel puțin dreptul de a se dedica vocației sale. Succesul nu-l schimbă, rămase aceeași persoană liniștită și rezervată care cu douăzeci și cinci de ani în urmă făcuse primele culturi microbiene în podul din Beacon-Hill.

Și acum, în restaurantul Hotelului Brooks, îl privea pe Andrew cu o bunăvoință senină.

— Mi se pare foarte agreabil în Anglia. Îmi plac satele dumneavoastră. Numai că verile la noi nu sunt atât de răcoroase ca aici.

— Îmi închipui că ați venit pentru un turneu de conferințe? întrebă Andrew.

Stillman zâmbi.

— Nu, am renunțat la conferințe. Ai să mă socotești un încrezut, dacă îți spun că las rezultatele să vorbească pentru mine. De fapt am venit să mă odihnesc. S-a nimerit că domnul Cranston al dumneavoastră – vorbesc despre

Herbert Cranston, cel care fabrică vestitele automobile mici, atât de minunate – a venit acum un an la mine în America. Toată viața a suferit de astmă și eu... în sfârșit, la Institut, am izbutit să-l vindecăm. De atunci îmi bate capul într-una să vin în Anglia și să întemeiez aici o mică clinică de felul aceleia din Portland. În urmă cu șase luni am acceptat, am întocmit planurile și acum clinica – se va numi *Bellevue* – este aproape gata. E situată pe Chilterns, lângă High Wycombe. Vreau să pun totul pe roate – pe urmă o dau pe mâna lui Marland, unul dintre asistenții mei. Sincer vorbind, consider asta o experiență, o experiență foarte promițătoare pentru metoda mea, în special din punct de vedere climatic și rasial. Aspectul financiar nu are deocamdată nicio importanță.

Andrew se aplecă spre el.

— Pare interesant. Asupra cărei probleme vă concentrați în mod deosebit? Aș vrea să vizitez și eu clinica dumneavoastră.

— Trebuie neapărat să vii când are să fie gata. Acolo vom aplica tratamentul radical al astmului. Cranston ține la aceasta. Apoi m-am ocupat în special de câteva cazuri de tuberculoză incipientă. Spun câteva – zâmbi el – căci nu uita că eu nu sunt decât un simplu biofizician care are unele cunoștințe despre aparatul respirator. Dar în America dificultatea pentru noi este să nu ne lăsăm copleșiți. Ce ziceam? A, da, tuberculoza incipientă. Asta o să fie interesant. Am o nouă metodă pentru a aplica pneumotoraxul. Reprezintă cu adevărat un pas înainte.

— Vreți să spuneți, metoda Emile-Weil?

— Nu, nu! Una mult mai bună, fără dezavantajul fluctuațiilor negative. Fața lui Stillman se luminează. Cunoști dificultățile provocate de aparatele cu butelie fixă, în momentul când presiunea intrapleurală contrabalansează presiunea fluidului și scurgerea gazului încetează de tot. Acum, la Institut, am inventat o cameră de presiune suplimentară – am să ți-o arăt când vei veni – prin care putem să introducem gaze la o presiune negativă

determinată chiar de la început.

— Dar dacă se produce o embolie gazoasă? întrebă repede Andrew.

— Acest risc este eliminat complet. Uite, un mic dispozitiv cât se poate de simplu. Folosind un mic barometru cu bromoform lângă ac, evităm rarefierea. O fluctuație de minus paisprezece centimetri nu arată decât un centimetru cub de gaze la capătul acului. În treacăt fie spus, trocarul nostru are patru canale, de unde se poate deduce că funcționează ceva mai bine decât acel al lui Sangman.

Fără să vrea – în ciuda postului său onorific la Spitalul Victoria – Andrew era impresionat.

— Păi, dacă așa este, – spuse el – o să reduceți la zero șocul pulmonar. Știți, domnule Stillman... mi se pare ciudat, absolut uimitor că toate acestea le-ați făcut dumneavoastră. O, iertați-mă, m-am exprimat greșit, dar înțelegeți ce vreau să spun? Atâția doctori continuă să lucreze cu vechea aparatură.

— Scumpul meu doctor Manson – răspunse Stillman, cu o sclipire veselă în ochi – nu uita că primul om care a aplicat pneumotoraxul, Carson, nu era altceva decât un fiziolog.

După aceea se cufundară în detalii tehnice, discutară apicoliza și frenicectomia, se contraziseră în privința celor patru puncte ale lui Brauer, trecând la oleotorax și la lucrările lui Bernon în Franța: injecții masive interpleurale în empiemul tuberculos. Nu încetară decât când Stillman se uită la ceas și constată, cu o exclamație de mirare, că întârziase cu o jumătate de oră la o întâlnire cu Cranston.

Andrew plecă de la Hotelul Brooks stimulat de idei noi și entuziasmat, dar numaidecât urmă o ciudată reacție de confuzie și de nemulțumire față de propria sa activitate. „M-am lăsat dus de nas de tipul ăsta!” își spuse plictisit.

Când ajunsese la Chesborough Terrace nu era deosebit de bine dispus. Totuși, oprind mașina în fața casei își compuse o mască indiferentă. Relațiile lui cu Christine cereau să se arate astfel, căci atitudinea ei era atât de supusă și de lipsită de personalitate, încât oricât de furios ar fi fost în adâncul

sufletului, Andrew simțea că trebuie să răspundă cu aceeași monedă.

Îi făcea impresia că soția lui trăia închisă în sine ca într-o cochilie, că se baricadase într-o viață interioară în care el nu putea pătrunde. Ceva mai mult, scria scrisori și, în vreo două rânduri, venind acasă, o găsisse jucându-se cu Florrie jocuri copilărești, clădiri din cuburi colorate pe care le cumpăra la prăvălie. Christine începuse de asemenea să meargă discret, dar regulat la biserică – și asta îl scotea și mai mult din sărite. La Blaenelly, când o însoțea pe doamna Watkins în fiecare duminică la biserica parohială, el nu văzuse în asta niciun motiv de nemulțumire. Acum însă, ostil și înstrăinat de dânsa, considera aceasta ca încă un afront adus lui, ca un gest de bigotism îndreptat împotriva sa.

În seara aceea o găsi singură în odaia din față. Ședea cu coatele pe masă, purtând ochelarii de care se servea de câțva timp, și cu o carte deschisă în față. Mică și absorbită în citit cum era, părea o școlăriță care își învață lecția. Pe Andrew îl copleși un val de supărare, pornit din sentimentul izolării sale. Aplecându-se peste umărul ei, îi smulse cartea pe care dânsa încercă prea târziu s-o ascundă, în capul paginii putu să citească: Evanghelia Sfântului Luca.

— Dumnezeuule! exclamă el uluit și oarecum furios. Aici ai ajuns? Ai început să citești acum biblia?

— De ce nu? Și înainte de a te întâlni pe tine o citeam.

— Așa?

— Da! O expresie stranie, dureroasă i se ivi în ochi. Poate că prietenii tăi de la Piaza nu ar fi de acord, dar cel puțin este literatură bună.

— Așa vasăzică?! Ei bine, dă-mi voie să-ți spun – în cazul că nu-ți dai singură seama – că devii încetul cu încetul o nenorocită de nevropată.

— Se prea poate – și asta de asemenea din propria mea vină. Prefer să fiu o nenorocită de nevropată și să nu-mi ucid sufletul, decât un nenorocit de bărbat copleșit de succese, dar mort sufletește.

Se întrerupse brusc, mușcându-și buzele și străduindu-se să-și înghită lacrimile. Cu mare efort reuși să se stăpânească. Privindu-l drept în față, cu ochii îndurerați, ea adăugă cu voce înceată, reținută:

— Andrew, nu crezi că ar fi mai bine pentru noi amândoi dacă aș pleca de aici pentru un timp? Doamna Vaughan mi-a scris, invitându-mă să petrec două-trei săptămâni cu ea. Și-a luat o casă la Newquay, peste vară. Na crezi că aș face mai bine să mă duc?

— Da, du-te, la naiba toate, du-te!

Se răsuci pe călcâie și ieși din odaie.

XIII

Plecarea Christinei la Newquai fu o ușurare, o delicioasă eliberare... timp de trei zile. Apoi Andrew începu să se frământa, să se întrebe ce-o fi făcând ea – și dacă îi duce lipsa? Să se lase pradă geloziei, în așteptarea înapoierii ei? Deși își spunea că acum este un om liber, avea același sentiment de neîmplinire care-l împiedicase să lucreze odinioară la Aberlath, când Christine plecase la Bridlington, lăsându-l singur ca să studieze pentru examen.

În fața ochilor i se ivea chipul ei, nu trăsăturile tinere și fragede ale Christinei de odinioară, ci o figură mai palidă, mai matură, cu obraji ușor scofâlciți, ațintindu-l cu privirea-i mioapă, îndărătul ochelarilor rotunzi. Nu era o față frumoasă, dar avea un aer de suferință care îl obseda.

Ieșea adeseori în oraș și juca bridge la club, cu Ivory, Freddie și Deedman. În ciuda reacției ivite după prima întrevvedere, se întâlnea deseori cu Stillman, care făcea mereu naveta între Hotelul Brooks și clinica de la Wycombe, acum aproape terminată, îi scrisese lui Denny, propunându-i să se întâlnească cu el la Londra; deși știa că-i era imposibil, acum când își luase postul în primire, să vină în capitală. Flope era inaccesibil – la Cambridge.

Încercă în mai multe rânduri să se concentreze asupra

cercetărilor sale clinice, la spital. Cu neputință. Era prea agitat. Cu aceeași asiduitate, oarecum neliniștit, verifică depunerile sale, împreună cu Wade, directorul băncii. Totul era în regulă, treburile mergeau bine. Începu să încropească planul de a cumpăra o casă pe strada Welbeck – o investiție serioasă, dar care putea să se dovedească foarte avantajoasă – precum și de a vinde casa de la Chesborough Terrace, păstrând numai anexa în care era instalat dispensarul. Ar fi putut cere un credit, uneia din societățile imobiliare. Se trezea în acele nopți liniștite și calde, cu capul vuind de proiecte și de problema clientelei sale, cu nervii încordați, simțind lipsa Christinei și întinzând mașinal mâna spre noptieră după o țigară.

În toiul acestor frământări o chemă la telefon pe Frances Lawrence.

— Sunt singur-singurel acum. N-ai vrea să facem o plimbare cu mașina, într-o seară? Este atât de cald la Londra!

Vocea ei reținută i se păru neasemuit de liniștitoare.

— E o idee foarte bună. Tot așteptam să mă chemi. Cunoști Crossways? Mi-e teamă că nu s-a schimbat nimic acolo, de pe timpul reginei Elisabeta, dar aerul e minunat.

În seara următoare, Andrew termină în trei sferturi de oră cu pacienții de la dispensar. Cu mult înainte de opt o luă pe Frances cu mașina de la Knightsbridge și porni în direcția Cherstey.

Merseră spre apus, printre grădinile de zarzavat din jurul localității Staines, bucurându-se de ultimele luciri ale amurgului. Andrew ședea la volan, iar Frances, alături de el, stătea destul de tăcută, creând totuși prin prezența ei, o ambianță stranie și fermecătoare. Purta o jachetă și o fustă dintr-un material subțire de culoare deschisă și o pălărie neagră care-i cuprindea strâns capul ei mic. Andrew era covârșit de grația și eleganța ei. I se părea că mâna eliberată de mănua pe care o zărea lângă dânsul era întruchiparea desăvârșită a acestor calități: albă, îngustă, fiecare din degetele lungi terminat printr-un admirabil oval rubiniu.

Perfecțiunea însăși!

Întocmai cum i-l descriesese ea, Crossways era un conac delicios de pe vremea Elisabetei, așezat pe malul Tamisei, în mijlocul unei fermecătoare grădini cu boschete de modă veche și iazuri în miniatură acoperite cu nuferi, totul însă diminuat din cauza transformării conacului într-un han înzestrat cu confort modern și cu o îngrozitoare orchestră de jaz. Un portar deghizat în lacheu de epocă se repezi spre mașina lor, când intrară în curtea plină de automobile luxoase. Vechile cărămizi lustruite de vreme se întrezăreau îndărătul viței sălbatice și hornurile înalte și colțuroase se profilau mândre pe cer.

Intrară în restaurantul elegant, arhiplin, cu mesele așezate în jurul unei porțiuni libere de parchet pătrat și bine lustruit. Oberchelnerul ar fi putut trece foarte bine drept frate cu marele vizir de la Piaza. Andrew nu putea suferi pe oberchelneri, care-i inspirau o adevărată teamă. Dar, așa cum descoperi acum, aceasta se întâmpla pentru că nu-i înfruntase niciodată având alături o femeie ca Frances. Fu de ajuns ca cel de aici să-i măsoare cu o privire rapidă, spre a-i îndruma apoi cu temenele la cea mai bună masă din local. Acolo îi înconjură pe dată un roi de chelneri, din care unul desfăcu un șervet și-l așeză reverentios pe genunchii lui Andrew.

Frances nu comandă decât foarte puțin: o salată, un toast Melba și nici pic de vin, numai apă cu gheață. Netulburat, oberchelnerul părea să considere această frugalitate drept o dovadă a înaltului ei rang. Andrew își dădu seama deodată cu groază că, dacă ar fi intrat aici cu Christine și-ar fi comandat o masă atât de vulgară, ar fi fost azvârlit cu dispreț pe șosea.

Își veni în fire, văzând-o pe Frances care îi zâmbea.

— Îți dai seama că ne cunoaștem de o bună bucată de vreme? Și astăzi e prima dată când m-ai invitat în oraș.

— Îți pare rău?

— Sper să nu-mi pară prea rău.

Din nou, încântătoarea intimitate ce-o crea figura ei ușor

zâmbitoare îl înălța, îl făcea să se simtă mai spiritual, mai sigur de el – aparținea dintr-o dată unei categorii superioare. Nu era vorba de o simplă pretenție, de un snobism ridicol. Pecetea bunei ei creșteri se extindea oarecum și asupra lui. Își dădu seama că lumea de la mesele vecine îi privește cu interes, că bărbații se uită la Frances cu o admirație care o lăsa perfect indiferentă. Îi fu peste putință lui Andrew să nu-și dea seama cât de mult l-ar fi stimulat o legătură mai strânsă cu ea.

— Ai să te umfli rău în pene, dacă am să-ți destăinuiesc că, pentru ca să vin aici, am contramandat o invitație mai veche la teatru? întrebă ea. Nicol Watson – îți amintești de el? – voia să mă ia la un spectacol de balet... unul dintre baleturile mele favorite... Ce-ai să crezi despre gusturile mele puerile? *La Boutique Fantasque*, cu Massine.

— Îl țin minte pe Watson și călătoria lui în Paraguay. Deștept băiat!

— E grozav de simpatic.

— Dar te-ai gândit desigur că o să fie prea cald la teatru?

Ea zâmbi fără să răspundă și scoase o țigară dintr-o tabacheră plată de email pe capacul căreia era pictată în culori palide o minunată miniatură de Boucher.

— Da, am auzit că Watson se ține după dumneata, continuă Andrew cu o bruscă violență. Ce spune soțul dumitale despre asta?

Din nou ea nu răspunse, mărginindu-se să înalțe o sprânceană ca și cum l-ar fi muștrat cu blândețe pentru lipsa lui de subtilitate. După o clipă de tăcere spuse:

— Cred că ai să înțelegi, Jackie și cu mine suntem cei mai buni prieteni. El se află la Juan³³ în clipa de față, dar eu nu l-am întrebat ce caută acolo. Apoi adăugă: Ce-ar fi să dansăm – numai o dată!

Dansară. Ușoară în brațele lui, ea se mișca și aci cu aceeași grație neobișnuită, fascinantă, aproape aeriană.

— Nu mă prea pricep să dansez, se scuză Andrew, când se

³³ Prescurtare pentru Juan-les-Pins.

întoarseră la masă. Constată că începuse să vorbească aproape ca dânsa... Duse, pierdute în urmă erau zilele când ar fi murmurat: „La naiba, Chris, nu-i de mine țopăiala asta!”

Frances nu răspunse. Andrew simți din nou cât de mult se deosebea de alții tocmai prin aceasta. O altă femeie l-ar fi măgulit, l-ar fi contrazis, l-ar fi făcut să se simtă prost. Împins de o curiozitate subită, el exclamă:

— Spune-mi, te rog, ceva. De ce te-ai purtat atât de drăguț cu mine? De ce m-ai ajutat așa cum ai făcut-o... în lunile din urmă?

Ea îl privi ușor amuzată, totuși nu căută să ocolească răspunsul.

— Ești extraordinar de atrăgător pentru femei și farmecul dumitale cel mai mare este că... nu-ți dai seama de asta.

— Ei, nu... protestă el, roșindu-se. Apoi bombăni: Sper că sunt și doctor – într-o oarecare măsură.

Frances râse, alungând ușurel cu mâna fumul da țigară:

— Nu te lași convins. Sau n-ar fi trebuit să-ți spun. Ei! bineînțeles, ești un doctor excelent. Abia aseară vorbeam despre dumneata în Green Street. Pe le Roy a început să-l cam plictisească dieteticianul companiei. Bietul Rumbold, nu s-ar fi bucurat dacă l-ar fi auzit pe le Roy cum lătra: „Va trebui să-l scoatem la pensie pe bunicuțul.” Dar Jackie este de acord: e nevoie de cineva mai tânăr, cu mai multă inițiativă, în cadrul consiliului, ca să folosesc un termen consacrat – un om de viitor. După cât se pare, au de gând să lanseze o mare campanie de reclamă în publicațiile medicale, vor cu adevărat să-i intereseze pe doctori din punct de vedere științific, – cel puțin așa pretinde le Roy. Și bineînțeles, de Rumbold își bat joc toți colegii săi. Dar de ce trângănesc atât? E păcat să stricăm o seară ca asta. Ei, hai, nu te mai încrunta, ca și cum ai fi gata să mă ucizi, pe mine, sau pe chelner, sau pe șeful orchestrei – deși tare aș dori să-l sugrumi. Nu-i așa că e nesuferit? Arăți exact ca atunci când ai intrat prima dată în salonul de probă, foarte înțepat și mândru, și nervos... poate puțin cam ridicol. Și apoi... biata

Toppy! De fapt, după toate regulile cuvenite, ar trebui ca ea să fie aici cu dumneata...

— Îmi pare foarte bine că nu este, spuse Andrew, cu ochii ațintiți asupra mesei.

— Te rog nu mă socoti o ființă banală. N-aș putea suporta una ca asta. Sper că suntem amândoi destul de inteligenți... și că amândoi... eu cel puțin... nu cred, pur și simplu, în marea pasiune... Sper c-ai înțeles ce vreau să spun? Dar cred că viața e mult mai veselă, când ai... un prieten... cu care să mergi împreună o bucatică de drum. În ochii ei licăreau din nou lumini vesele. Acum vorbesc ca în poeziile lui Rosetti³⁴, ceea ce mi se pare groaznic. Luă de pe masă tabachera. Dar este înăbușitor aici, și aș prefera să-ți arăt luna pe malul râului.

Andrew plăti nota și o urmă prin glasswandul tăiat în frumosul zid străvechi – un adevărat act de vandalism. Pe terasa mărginită de o balustradă modernă, orchestra de dans abia se mai auzea. În fața lor o alee largă, plantată cu gazon, ducea spre râu, între două șiruri de cimișiri cu coroanele tunse, întocmai cum spusese Frances, luna așternea la picioarele lor umbrele uriașe ale copacilor și învăluia într-o palidă lumină pajiștea unde se zăreau înfipite ținte pentru tras cu arcul, dincolo de care se întindea pânza argintie a apei.

Coborâra și se așezară pe o bancă de pe malul fluviului. Frances își scoase pălăria și privi în tăcere cursul domol al apei. Clipocitul etern al undelor se îmbina în chip straniu cu uruitul înăbușit al unui automobil puternic, care gonea nu departe de acolo.

— Ciudate zgomote nocturne, spuse ea. Vechiul și noul: – faruri sub clar de lună. Asta e epoca noastră.

El o sărută. Ea nu reacționează în niciun chip. Buzele-i erau calde și uscate. După câteva clipe de tăcere spuse:

— A fost foarte dulce și foarte stângaci...

— Să nu crezi că sunt chiar atât de nepriceput, mormăi el

³⁴ Poetul englez Dante Gabriel Rossetti (1828—1882).

privind drept înainte, fără a îndrăzni să mai facă vreo mișcare.

Se simțea stânjenit, lipsit de entuziasm, rușinat și nervos. Se dojeni singur – cât de minunat să-i fie dat să cunoască vraja acestor clipe nocturne alături de o femeie atât de grațioasă și fermecătoare. După vechiul ritual al nopților cu clar de lună și al poveștilor de dragoste, ar fi trebuit s-o strângă nebunește în brațe. În realitate, era doar conștient de poziția incomodă în care înțepenise, îi era poftă de o țigară și oțetul din salată îi stârnise vechile sale tulburări digestive.

Și apoi, chipul Christinei se oglindea, în mod inexplicabil, în apa din fața lui: o figură trasă, ostenită, mânjită cu o jalnică pată de vopsea, de la pensula cu care zugrăvisese grelele uși pliante, când se instalaseră la Chesborough Terrace. Asta îl necăji, îl scoase din fire. Se vedea pus într-o situație delicată. La urma urmei era un bărbat, nu-i așa? Nu un pacient pentru Voronoff... După o scurtă ezitare, o mai sărută o dată pe Frances.

— Mă întrebam dacă o să mai treacă un an până să te hotărăști? Îl privea cu aceeași afecțiune, puțin amuzată. Și acum nu crezi că ar trebui să plecăm de aici, doctore? Aerul acesta de noapte... nu cumva e primejdios pentru un spirit puritan?

Andrew o ajută să se ridice și ea îi reținu mâna, strângându-i-o ușor în timp ce mergeau spre mașină. El aruncă un șiling paznicului în costum de epocă și porniră spre Londra, pe drum Frances tăcu tot timpul fericită.

Dar el nu era fericit. Se simțea o brută, un prost. Dezgustat de sine însuși, de dezamăgirea încercată, vedea totuși cu teamă apropiindu-se clipa întoarcerii în camera sa înăbușitoare, în patul singuratic în care nu-și putea găsi liniștea. Inima îi era rece, iar mintea un talmeș-balmeș de gânduri chinuitoare. Îl covârși amintirea dulce a primei sale dragoste pentru Christine, extazul fără seamăn al zilelor de demult trăite la Blaenelly – dar goni această amintire.

Ajunseseră în fața casei lui Frances și el încă se mai frământa. Se dădu jos din mașină și-i deschise ușa să

coboare și ea. Așteptă apoi alături de Frances pe trotuar, în timp ce ea își căuta în poșetă legătura de chei.

— Vii sus, nu-i așa? Cred că servitorii s-au culcat.

El șovăi, bâigui:

— E târziu, nu?

Ea nu păru să-l audă și urcă cu cheia în mână cele câteva trepte de piatră de la intrare. În timp ce se furișa în urma ei, lui Andrew i se părea că vede trecând prin fața ochilor săi, silueta nelămurită a Christinei, mergând la piață cu vechea ei plasă de sfoară în mână.

XIV

Trei zile mai târziu Andrew aștepta în cabinetul său de consultații din Welbeck Street. Era o după-amiază toridă și prin jaluzelele ferestrei deschise pătrundea vuietul chinuitor al circulației, plutind peste aerul încins din încăpere. Andrew era obosit, surmenat și gândindu-se cu teamă la înapoierea Christinei – care trebuia să sosească spre sfârșitul săptămânii – aștepta nervos dar nerăbdător ca să sune telefonul, asudând din greu să isprăvească într-un ceas cu cei șase pacienți de câte trei guinee, conștient de faptul că va trebui să dea peste cap consultațiile de la dispensar, ca să ia masa de seara în oraș cu Frances. Ridică iritat privirea spre sora Sharp, care tocmai intrase, cu o expresie și mai acră ca de obicei pe fața-i puhavă.

— A venit un domn care dorește să vorbească neapărat cu dumneavoastră. O persoană îngrozitoare. Nu e un pacient și pretinde că nu e nici comis voiajor. Nu are carte de vizită. Îl cheamă Boland.

— Boland? repetă Andrew cu indiferență. Apoi fața i se luminează dintr-o dată. Nu cumva Con Boland? Poftește-l înăuntru, soră. Numaidecât!

— Dar vă așteaptă un pacient și peste zece minute doamna Roberts...

— Dă-o-ncolo pe doamna Roberts, ripostă el iritat. Fă cum

ți-am spus.

Pe sora Sharp tonul lui o făcu să roșească. Îi stătea pe limbă să-i spună că nu e obișnuită să i se vorbească astfel, dar se mulțumi să pufnească pe nări și să iasă cu capul sus. În clipa următoare îl introduse pe Boland.

— Ei bine, Con! exclamă Andrew sărind în picioare.

— Salut, salut, salut! strigă Con, făcând câțiva pași înainte cu un rânjel vesel, cu gura până la urechi.

Era același dentist roșcovan, vechiul Boland – neschimbat, în costumul lui albastru murdar, prea larg și ghetele lui mari și cafenii, ca și cum atunci ar fi ieșit din garajul lui instalat într-o baracă de lemn. Era ceva mai îmbătrânit, poate, dar mustața sa roșie se zbârlea la fel de violent și el însuși părea la fel de neînfricat, de netuns și de entuziast. Îl bătu cu putere pe Andrew pe spinare:

— Pentru numele lui Dumnezeu, Manson, nici nu știi ce bine-mi pare că te văd iar. Arăți minunat, minunat! Te-aș fi recunoscut dintr-un milion de oameni. Măi, măi! Ia te uită! Ai un cabinet clasa una! Își întoarse privirile radioase spre sora Sharp care îl măsura acră și disprețuitoare. Conița asta, sora ta, asistenta, nu voia să-mi dea drumul înăuntru, până nu i-am destăinuit că și eu fac parte din tagma medicală. Țasta este adevărul gol-goluț, soră. Domnișorul ăsta elegant, pentru care lucrezi dumneata acum, a fost înhămat până nu de mult alături de mine la aceeași căruță medicală, tocmai la Aberalaw. Dacă treci vreodată pe acolo, poftește pe la noi și o să te tratăm cu o ceașcă de ceai. Orice prieten al vechiului meu prieten Manson este binevenit.

Sora Sharp îi aruncă o privire și ieși din încăpere. Dar Con nici nu se sinchisi, căci clocotea de o bucurie pură și firească. Răsucindu-se spre Andrew îi declară fără înconjur:

— Nu e chiar o frumusețe – hei, băiete? Dar e o femeie de treabă, pot să jur de asta. Așa, așa... așa! Și tu cum te mai lauzi? Tu ce mai faci?

Nu mai slăbea din strânsoare mâna lui Andrew, pe care o scutura într-una, râzând fericit.

Revederea cu Con fu pentru Andrew un adevărat tonic în

această zi deprimantă. Când, în cele din urmă, izbuti să se elibereze, se aruncă în fotoliul său turnant, simțindu-se iar om în toată firea. Îi oferi țigări lui Con. Acesta, cu degetul gros al unei mâini înfiptă în despicătura hainei, cu celălalt apăsând capătul umed al țigării abia aprinse, își expuse motivele venirii sale.

— Mai aveam un fleac de concediu, Manson băiete, și vreo două treburi de care era nevoie să mă ocup, așa că nevasta mi-a spus să-mi fac geamantanul și s-o șterg. Știi, am lucrat la un fel de resort născocit de mine – un dispozitiv care strânge frânele relaxate. Așa, pe apucate, am închinat tot ce mai era în stare să dea materia mea cenușie, acestei probleme. Dar naiba să-i ia, nimeni nu vrea să se uite la invenția mea! Nu-i nimic. Nu-i nimic. Dă-o-ncolo! N-are nicio importanță – pe lângă cealaltă problemă. Con scutură scrumul țigării pe covor și fața lui luă o expresie mai serioasă. Ascultă, Manson băiatule! Este vorba de Mary. Îți amintești, desigur, de Mary, căci pot să-ți spun că ea te ține bine minte! S-a simțit cam prost, în ultima vreme nu prea a fost de loc în formă. Am dus-o la doctorul Llewellyn, dar nu i-a ajutat cu nimic. Con se înfurie dintr-o dată și vocea începu să-i tremure. Fi-r-ar al dracului, Manson, omul ăsta a avut îndrăzneala să spună că fata are un început de tuberculoză. Ca și când povestea asta nu s-ar fi terminat o dată pentru totdeauna în familia Boland, în urmă cu cincisprezece ani, când unchiul ei Dan a intrat la sanatoriu. Ascultă-mă, Manson, vrei să faci ceva în numele vechii noastre prietenii? Știu că acum ești un om mare. Tot Aberelaw vorbește despre asta. Vrei s-o examinezi și tu? Nici nu-ți poți închipui câtă încredere are fata asta în tine. De altfel și noi – cucoana mea și cu mine. D-aia mi-a și spus nevastă-mea: „Du-te pe la doctorul Manson, dacă ai vreme, și întreabă-l dacă vrea s-o vadă pe Mary. O s-o trimitem la el, oricând va crede de cuviință.” Ei, ce spui, Manson? Dacă ești prea ocupat n-ai decât s-o spui și... pe-aici mi-e drumul.

Andrew se întunecă la față.

— Nu vorbi așa, Con! Nu vezi cât de bucuros sunt c-ai

venit? Cât despre Mary, biata copilă!... Știi că am să fac pentru ea tot ce-mi stă în putință, totul.

Fără să ia în seamă întreruperile semnificative ale asistentei sale, Andrew își irosi prețiosul său timp în discuția cu Con, până ce sora nu mai putu să rabde.

— Vă așteaptă afară cinci pacienți, domnule doctor, și sunteți cu peste o oră în întârziere pentru vizitele dumneavoastră. Nu mai știu ce explicații să le dau. Nu sunt obișnuită să tratez pacienții în felul acesta.

Totuși, Andrew îl mai reținu pe Con și-l însoți până la ușa din față, coplesindu-l cu dovezi de ospitalitate.

— N-am să te las să te înapoiezi acasă numaidecât, Con. Cât timp mai ai la dispoziție? Trei sau patru zile? Strașnic! Unde stai? La Westland, lângă Bayswater! N-are niciun rost. De ce nu vii mai bine să stai la mine? Și așa ești în apropiere. Avem o grămadă de camere goale. Christine se înapoiază vineri. O să fie fericită să te vadă, Con... fericită. Putem să mai pălăvrăgim despre vremurile de odinioară.

În ziua următoare Con Boland își aduse geamantanul la Chesborough Terrace. După ce Andrew isprăvi cu consultațiile de seară la dispensar, plecară împreună la spectacolul de music-hall de la Palladium. Râsul spontan al dentistului răsuna cu putere, la început sperându-i, apoi molipsindu-i pe cei din jur. Lumea se întorcea spre el zâmbind cu simpatie.

— Pentru Dumnezeu! se zvârcolea Con pe scaunul lui. Îl vezi pe ăla cu bicicleta? Ți amintești, Manson...

În pauză se duseră la bufet, unde Con se instală cu pălăria dată pe ceafă, cu mustața plină de spumă de bere, etalându-și picioarele încălțate cu ghete cafenii.

— Nici nu-ți închipui, Manson, băiatule, cât de mult înseamnă asta pentru mine. Ești bunătatea personificată!

În fața recunoștinței naive a lui Con, Andrew se simțea un groaznic ipocrit.

După spectacol se duseră la *Cadero* să mănânce o friptură și să bea un pahar de bere. Apoi se întoarseră acasă, aprinseră focul din odaia din față și se așezară la taifas.

Discutară și fumară și dădură pe gât o sticlă de bere după alta. Pentru o clipă Andrew uită de complicațiile unei existențe supracivilizate. Oboseala și eforturile tot mai mari ce i le impunea practica medicală, perspectiva combinației cu le Roy, șansele de a fi avansat la spitalul Victoria, situația depunerilor lui la Bancă, farmecul delicat al lui Frances Lawrence, teama de învinuire ce se putea citi în privirea distantă a Christinei, toate acestea pieriră, în timp ce Con răcnea:

— Îți amintești de vremea când ne-am luptat cu Llewellyn? Și când Urquhart și toți ceilalți au dat bir cu fugiții. Urquhart e tot cum îl știi tu. Îți trimite salutări... Și pe urmă ne-am pus amândoi pe treabă – și am răzbit.

Dar veni și ziua următoare și... nemiloasă, ea aduse cu sine clipa reîntâlnirii cu Christine. Andrew îl târî pe Con – care nu bănuia nimic – la capătul peronului, dându-și seama cu enervare că nu e stăpân pe sine și că salvarea lui este Boland. Inima îi zvâcnea într-o așteptare dureroasă, în timp ce trenul intra în gară. Pentru o clipă îl săgeta o groaznică remușcare la vederea chipului micuț și atât de familiar al Christinei. O văzu cum păsea prin mulțimea de străini, nerăbdătoare și ea să-l vadă. Apoi uită de toate, în efortarea de a se arăta cordial și liniștit.

— Bună, Chris! Credeam că n-ai să te mai întorci niciodată. Da, poți să te uiți la el. E chiar Con Boland în carne și oase! Și n-a îmbătrânit nici cu o zi. Stă la noi, Chris... O să-ți povestim totul în mașină, da, ne așteaptă afară. Ai petrecut bine? Ei, te rog, nu cumva ai de gând să-ți duci tu bagajele?

Covârșită de această primire neașteptată pe peronul gării – se temuse că Andrew nici nu va veni s-o întâmpine – Christine își pierdu înfățișarea ei tristă și obrajii i se rumeniră din nou. Așteptase și ea cu teamă revederea, fusese într-o înfrigurare nervoasă, dornică să reia totul de la început. Acum aproape că-i reînviaseră speranțele. Cuibărită alături de Con pe bancheta din spate, ea vorbea cu însuflețire privind pe furiș profilul lui Andrew, care

conducea mașina.

— Ah, ce bine este acasă!

Respiră adânc, pășind pragul casei, apoi adăugă repede și încordată:

— Ți-am lipsit, Andrew?

— Cred și eu că mi-ai lipsit. Ne-ai lipsit tuturor, nu, doamnă Bennett? Nu-i așa Florrie? Con! Ce dracu' faci cu bagajele?

Dar în aceeași clipă dădu din nou fuga afară ca să-l ajute pe Con și să-și caute de lucru în mod ostentativ și inutil cu valizele. Apoi, fără să mai dea răgaz cuiva să spună sau să facă ceva, trebui să plece să-și vadă de vizitele sale. Lăsându-se să alunece pe bancheta mașinii mormăi: „Slavă Domnului că s-a isprăvit și cu asta! Nu arată de loc mai bine de pe urma vacanței. Ei, la naiba!... Sunt sigur că n-a băgat de seamă nimic. Și ăsta este lucrul cel mai important acum.”

Deși veni târziu acasă, fu peste măsură de vesel și exuberant. Con era fermecat de buna lui dispoziție.

— Dumnezeuule! Ia te uită: Ești mai vioi decât odinioară, Manson, băiatule..

De vreo două ori Andrew simți privirea Christinei pironită asupra lui, de parcă ar fi așteptat să-i facă un semn de înțelegere. Își dădu seama că boala lui Mary o neliniștea. Într-o pauză a conversației, ea îi spuse că-l rugase pe Con să telegrafieze ca Mary să vină numaidecât, chiar a doua zi, dacă era cu putință. Era tare îngrijorată în legătură cu fata și spera că ceva – sau mai bine zis, tot ce era cu putință – va fi făcut fără întârziere. Lucrurile ieșiră mai bine decât se aștepta Andrew. Mary răspunse telegrafic că va sosi în dimineața următoare și Christine fu ocupată până peste cap cu pregătirea primirii ei. În agitația și emoția care cuprinsese toată casa, trecu neobservată, până și însuflețirea prefăcută a lui Andrew.

Dar când Mary își făcu apariția, Andrew redeveni el însuși. Putu să constate, din prima clipă, că ea nu se simțea bine. În anii din urmă fata crescuse, devenind o tânără zveltă de douăzeci de ani, cu umerii ușor lăsați și cu acel ten

aproape nefiresc de frumos, care pentru Andrew fu numaidecât un semnal de alarmă.

Era obosită de călătoria făcută și deși ar fi dorit, în bucuria revederii, să rămână cu ei și să stea de vorbă, o convinseseră să se bage în pat la ora șase seara. Andrew se duse sus la ea ca s-o examineze.

Rămase numai un sfert de oră în odaia ei, dar când coborî în salon unde îl așteptau Con și Christine, înfățișarea lui trăda de data aceasta o sinceră îngrijorare.

— Cred că nu mai încape nicio îndoială. Llewellyn avea perfectă dreptate: e ceva la vârful plămânului stâng. Llewellyn avea perfectă dreptate, Con. Dar nu te necăji. Boala e abia în stadiul inițial, așa că putem s-o tratăm.

— Vrei să spui – întrebă Con, întorcându-se spre el – să spui că poate fi vindecată?

— Da, cred că sunt în stare să fac această afirmație. Dar asta înseamnă strictă supraveghere, trebuie ținută permanent sub observație – și îngrijire atentă. Andrew rămase o clipă pe gânduri, încruntându-și cu putere sprâncenele. După părerea mea, Con, Aberlaw ar fi locul cel mai nepotrivit pentru Mary. Nu e niciodată spre folosul bolnavilor de tuberculoză incipientă să stea acasă. De ce n-am interna-o la Victoria? Sunt în bune relații cu doctorul Thoroughgood. Cu siguranță că voi izbuti s-o internez în secția lui și astfel s-o am sub ochi.

— Manson – rosti cu glas patetic Boland – asta este o adevărată dovadă de prietenie. Și de ai ști câtă încredere are fata mea în tine! Dacă are s-o facă cineva bine pe lumea asta, apoi numai tu ești acela!

Andrew îi telefona numaidecât lui Thoroughgood și se înapoie după cinci minute, anunțând că Mary va fi primită la Victoria, la sfârșitul săptămânii. Con se luminează vădit la față și, cu optimismul său fără margini, înviorat la gândul internării în spitalul de boli pulmonare, unde fata avea să se bucure de atenția lui Andrew și supravegherea lui Thoroughgood, o socotea pe Mary ca și vindecată.

Următoarele două zile fură prinși cu fel de fel de treburi.

Sâmbătă după amiază, după ce Mary fu internată, iar Con luă trenul spre casă din gara Paddington, stăpânirea de sine a lui Andrew se dovedi în sfârșit la înălțimea situației. Era din nou în stare s-o strângă pe Christine în brațe și să exclame degajat, în timp ce se îndreptau spre dispensar:

— Ce bine e să fim iar împreună, Chris! Dumnezeuule, ce săptămână a fost și asta!

Tonul cu care vorbea suna cât se poate de natural, noroc că nu-i fu dat să observe expresia întipărită pe fața Christinei. Se așezase în cameră singură, cu capul ușor aplecat, cu mâinile în poală, nemișcată. Avusese atâtea speranțe la înapoiere. Dar acum, în sufletul ei nu mai dăinuia decât o presimțire ce-o umplea de teamă și o făcea să se întrebe: „Doamne Dumnezeu! Când și cum au să se sfârșească toate astea?”

XIV

Tot mai vijelios creștea valul succeselor sale, antrenându-l irezistibil înainte, într-un șuvoi ce se vestea din ce în ce mai răsunător, sporindu-i pe zi ce trece faima.

Combinăția lui cu Hamson și cu Ivory era acum mai strânsă și mai avantajoasă decât oricând. Pe deasupra, Deedman îi ceruse ca, în lipsa lui, să preia consultațiile sale, la hotelul Plaza. Avea de gând să plece cu avionul la Le Touquet, pentru o săptămână, să joace golf, și, ca răsplată, îi oferea să împartă cu el beneficiile. De obicei, Hamson, îi ținea locul lui Deedman, dar în timpul din urmă Andrew avea bănuiala că între ei intervenise oarecare răceală.

Cât de măgulitor era pentru Andrew să constate că putea pătrunde oricând în dormitorul unei celebre vedete de cinema, să se așeze pe cearșafurile ei de satin și să fumeze poate chiar o țigară în tovărășia ei – dacă avea el timp.

Dar și mai măgulitoare i se păru protecția de care se bucura din partea lui Joseph le Roy. În ultima lună, luase de două ori dejunul cu el. Știa că în mintea industriașului se

coc idei importante. Cu prilejul ultimei lor întâlniri, le Roy îi spusese, desigur ca să-l încerce:

— Știi, doctore, am vrut să văd cum ne-am înțelege noi doi. Mă pregătesc de lucruri mari, și o să am nevoie de o mulțime de sfaturi medicale pricepute. Nu-mi mai trebuie granguri mari și hrăpăreți – moș Rumbold nu face nici cât propriile lui calorii și o să ne descotorosim de el, cât de curând! – și mă lipsesc și de droaia asta de așa-ziși experți, care tot stau să se încaiere între ei, de mă fac să mă învârtesc în loc. Am nevoie de un consilier medical cu capul limpede, și încep să cred că chiar dumneata ai putea fi acela. Înțelegi, noi am câștigat o mare parte din public, pentru produsele noastre de larg consum. Dar, drept să-ți spun, cred că a sosit vremea să ne extindem activitatea și să realizăm mai multe derivate științifice: să separăm componentele laptelui, să le prelucrăm cu ajutorul curentului electric, să le iradiem, să le oferim sub formă de tablete, comprimate. *Cremo* cu vitamină B, *Cremofax* cu lecitină pentru cei subnutriți, pentru rahitism, insomnie, organisme deficitare... înțelegi ce vreau să spun, doctore? Și, pornind de aici, cred că dacă o să organizăm treaba asta pe o linie profesională mai strictă, o să putem câștiga simpatia și sprijinul întregului corp medical, o să facem din fiecare doctor, ca să zic așa, un achizitor pentru desfacerea produselor noastre. Dar asta presupune publicitate științifică, doctore, presupune metode științifice, și iată de ce cred că un tânăr medic înzestrat cu adevărat spirit științific ne-ar putea fi de folos. Te rog să nu mă înțelegi greșit: toate acestea sunt propuneri perfect oneste, riguros științifice. Suntem pe cale să ridicăm efectiv producția noastră. Și când te gândești la atâtea preparate fără nicio valoare pe care le recomandă doctorii – de pildă *Marrobin C.*, sau *Vegalog*, sau *Bonebran* – ei bine, eu socotesc că, ridicând nivelul sănătății publice, noi facem un mare serviciu populației.

Andrew nu-și luă răgazul să reflecteze că într-un singur bob de mazăre crudă se găsesc probabil mai multe vitamine decât în câteva cutii de *Cremofax*. Era emoționat, nu de

salariul ce avea să-l primească în calitate de membru în Consiliul de administrație, ci de interesul pe care i-l purta le Roy.

Frances a fost aceea care i-a deschis ochii asupra felului cum ar putea să profite de pe urma impunătoarelor tranzacții comerciale ale lui le Roy. Cât de plăcut era să se ducă la Frances și să ia ceaiul, să simtă că această femeie fermecătoare și rafinată îi dăruia o privire deosebită, un surâs fugar și provocător, plin de intimitate! Legătura aceasta îi dădea și lui Andrew ceva din rafinamentul ei, o mai mare siguranță de sine, mai multă strălucire. Sub îndrumarea ei, Manson învăța să-și cultive o amabilă superficialitate și să neglijeze lucrurile mai profunde.

În fața Christinei, nu se mai simțea stânjenit. Era în stare să vină acasă, înfruntând-o în chipul cel mai firesc, după o oră petrecută cu Frances. Nu-și dădea osteneala să se întrebe cum de putuse avea loc o schimbare atât de uimitoare. Dacă se gândea cât de cât la asta, era doar ca să-și spună că pe doamna Lawrence nu o iubea, că Christine habar n-avea de nimic, și că – o dată în viață – orice bărbat ajunge într-un fel de impas. De ce s-ar strădui el să fie altfel?

Ca un fel de compensație, începu să se poarte amabil cu Christine, vorbindu-i cu considerație, discutând chiar și proiectele sale cu dânsa. Îi destăinui că-și propusese să cumpere, în primăvara viitoare, casa din strada Welbeck. Aveau să-și schimbe domiciliul din Chesborough Terrace, de îndată ce lucrările de amenajare vor fi terminate. Acum, nici Christine nu se mai certa cu el, nu-i mai arunca în cap atâtea învinuiri, și când avea toane, Andrew nu le mai observa. Ea părea cu desăvârșire pasivă. Viața îl mâna înainte prea iute, pentru a se mai putea opri să se gândească. Iuțeața aceasta îl înveselea. Încerca o falsă senzație de forță. Se simțea plin de viață, mereu mai plin de posibilități, stăpân pe sine și pe destinul său.

Apoi, trăsnetul căzu, așa, din senin.

În seara de 5 noiembrie, soția unui negustoraș din vecinătate veni pentru o consultație la cabinetul din

Chesborough Terrace.

Doamna Vidler era o vrăbiuță de femeie, la o vârstă mijlocie, dar vioaie și cu ochii sclipitori, o londoneză adevărată care, în toată viața ei, nu se urnise de la Bow Belles, unde locuiau, mai departe de Margate. Andrew cunoștea bine pe soții Vidler, încă de când se mutase în cartier și îngrijise pe băiețelul lor, de una din bolile de copii. În acele zile, când își făcea debutul, le trimisese chiar încălțăminte lui să i-o repare, fiindcă Vidlerii, oameni demni de toată cinstea, foarte muncitori, aveau, în capătul străzii Paddington, o dublă prăvălie, sub firma cam pretențioasă „RENOVĂRI – Ltd”: într-una se reparau ghetetele, într-alta se scoteau petele și se călcau hainele. Harry Vidler, un bărbat voinic, cu obrazul palid, putea fi văzut adesea fără guler și fără surtuc, cu un calapod între genunchi, sau – cu toate că avea două ajutoare – călcând la presa cu aburi, atunci când aveau lucrări urgente, în compartimentul vecin.

Doamna Vidler venise să-i vorbească doctorului despre Harry.

— Doctore – îi spuse ea cu vioiciunea-i obișnuită – bărbatului meu nu-i e bine. De săptămâni, de-abia o duce. L-am îndemnat să vină să-l vedeți dar n-a vrut. N-ați vrea să veniți dumneavoastră, mâine, pe la noi? Am să am eu grijă să rămână în pat.

Andrew făgădui că se va duce.

A doua zi de dimineață, îl găsi într-adevăr pe Vidler la pat. Bolnavul se plângea de dureri abdominale și de faptul că trupul i se umfla neconținut. Într-adevăr, pânțele i se măriseră în mod neobișnuit de câteva luni, și – ca cei mai mulți dintre bolnavii care s-au bucurat de o sănătate bună toată viața lor – invoca sumedenie de explicații, încercând să se lămurească asupra acestui fapt. Dădea doctorului să înțeleagă că băuse ceva mai multă bere; apoi era de părere că pricina ar putea fi viața lui sedentară.

Andrew, însă, după ce-l examinează, se văzu nevoit să contrazică aceste păreri. Personal, era convins că e vorba de un chist care, cu toate că nu e primejdios, cere un tratament

chirurgical. Își dădu toată silința să liniștească atât pe Vidler cât și pe soția lui, explicându-le că un simplu chist se poate dezvolta în abdomen, cauzând un șir nesfârșit de neajunsuri, care ar dispărea însă cu totul, de îndată ce va fi extirpat. Andrew nu avea nicio îndoială în ce privește necesitatea operației, și propuse ca Vidler să se interneze imediat în spital.

Doamna Vidler își ridică brațele cu deznădejde.

— Nu, domnule, nu vreau ca Harry al meu să intre în spital. Se străduia să-i tempereze agitația. Am avut un fel de presimțire că are să ajungă la asta, pentru că a muncit într-adevăr peste măsură în prăvălie. Acum iată, așa s-a și întâmplat, dar slavă Domnului că suntem în stare să ne descurcăm și de data asta. Nu suntem bogați, doctore, după cum știți, dar am pus și noi ceva de o parte. Și a sosit vremea să ne folosim de banii aceștia. Nu vreau ca Harry să umble după scrisori de recomandatie, și nici să stea la coadă, ca orice nevoiaș, la un dispensar public.

— Dar, doamnă Vidler, aș putea să aranjez...

— Nu! Dumneavoastră puteți obține să-l internăm într-un sanatoriu particular, domnule. Sunt destule pe-aici. Și puteți să aduceți un chirurg particular care să-l opereze. Eu una vă spun, domnule, atât cât trăiesc eu, Harry Vidler n-are să se interneze într-un spital popular.

Andrew văzu că nu era chip s-o cîntească din hotărârea ei, mai ales că și Vidler, din moment ce se ivise necesitatea atât de neplăcută a unei intervenții, era de aceeași părere cu soția sa. Ținea și el să-și asigure cel mai bun tratament posibil.

În aceeași seară, Andrew telefonă lui Ivory. Apela acum, în mod automat la Ivory, cu atât mai mult cu cât, în împrejurarea de față, avea să-i ceară o favoare.

— Aș vrea să faci ceva pentru mine, Ivory. Am un caz de tumoare abdominală, care trebuie scoasă... oameni cumsecade, care muncesc din greu, dar nu bogați, înțelegi? Mă tem că, pentru dumneata, nu e nimic interesant. Dar ți-aș rămâne tare îndatorat, dacă l-ai opera, pentru... hai, să

zicem, pentru o treime din ce primești, în mod obișnuit.

Ivory se arată foarte îndatoritor. Îl asigură că nimic nu-i face mai multă plăcere decât să mijlocească prietenului său Manson orice înlesnire care stă în puterea lui. Discutară cazul timp de câteva minute, și după aceea Andrew telefonă doamnei Vidler.

— Tocmai am vorbit cu doctorul Charles Ivory, un chirurg din West End, întâmplător un distins prieten al meu. Va veni chiar el să-l vadă pe soțul dumneavoastră, cu mine, mâine, la ora unsprezece, doamnă Vidler. Vă convine? Și el îmi spune – înțelegeți? – mă asigură, doamnă Vidler, că dacă e vorba de operație, acceptă s-o facă pentru treizeci de guinee. Considerând că treaba asta, în mod obișnuit, costă o sută de guinee – poate și mai mult – cred că prețul nu e prea mare?

— Da, doctore, desigur. Tonul ei trăda că era destul de stingherită, dar făcea eforturi să pară mulțumită. E foarte drăguț din partea dumneavoastră, desigur... Cred că vom putea încropi suma asta.

A doua zi dimineată, Ivory văzu bolnavul, împreună cu Andrew, iar în ziua următoare, Harry Vidler intră în sanatoriul Brunslund, în piața Brunslund.

Era o casă de sănătate de modă veche, dar curată, nu departe de Chesborough Terrace, una dintre numeroasele clinici din cartier unde prețurile erau moderate, iar instalațiile sărăcăcioase. Cei mai mulți dintre bolnavi erau doar cazuri aflate sub supravegherea medicilor: oameni cu hemiplegii, cardiaci cronici; femei bătrâne cu care aveau destul de furcă, pentru a le feri de plăgi, după zăcere îndelungată. Ca și celelalte case de acest fel pe care Andrew avusese prilejul să le cunoască la Londra, nici aceasta nu fusese destinată inițial scopului la care servea. Nu exista ascensor, iar sala de operații slujise odinioară drept seră de flori. Domnișoara Buxton, proprietara casei, era însă o femeie destoinică și infirmieră calificată. În pofida defectelor casei, întreg sanatoriul Brunslund fusese dezinfectat până în cele mai mici colțuri ale dușumelelor acoperite cu un linoleum sclipitor.

Operația era fixată pentru ziua de vineri și – cum Ivory nu putea veni mai de vreme – la o oră neobișnuit de târzie: la ora două după-amiază.

Cu toate că Andrew fu primul sosit la Brunsland Square, Ivory sosi punctual. Venise însoțit de anestezistul lui și supraveghe personal pe șoferul său, care căra după el impunătorul lui sac cu instrumente – pentru ca niciun efort să nu dăuneze delicateții mâinii sale. Deși nu prea aprecia sanatoriul Brunsland, se comportă calm ca totdeauna. În zece minute redase încredere doamnei Vidler, care aștepta în sala de la intrare, cucerise pe domnișoara Buxton și pe infirmierele sale, apoi – în halat și înmănușat, micul travesti destinat rolului ce-i revenea – aștepta imperturbabil, gata să înceapă.

Bolnavul, arborând o veselie de comandă, își dezbracă halatul de casă și-l dădu infirmierei, apoi se cățăără pe masa îngustă de operație. Înțelegând că nu avea încotro și trebuie să treacă prin toate acestea, Vidler se înfățișase hotărât să le sufere cu curaj. Înainte ca anestezistul să-i fi aplicat masca pe obraz, el surâse lui Andrew:

— Las' că are să fie bine, după ce am să scap de toate astea!

În clipa următoare pacientul și închisese ochii, toropit parcă de efluviile ametoitoare ale narcozei cu eter. Domnișoara Buxton îi scoase bandajele. Regiunea unsă cu iod, rămasă descoperită și peste măsură de umflată, arăta ca o tumoare lucioasă. Ivory se pregăti pentru operație. Începu cu o spectaculară injecție profundă în mușchii lombari.

— Ca să evit șocul operatoriu – zvârli cu gravitate lui Andrew aceste vorbe. Așa procedez eu întotdeauna.

Apoi începu veritabila muncă.

Făcu o largă incizie mediană și numaidecât, într-un fel aproape umoristic, rădăcina răului se arată. Chistul se strecură afară, prin deschidere, ca o minge de fotbal, umedă și bine umflată. Evidența diagnosticului său just spori, dacă mai era necesar, stima lui Andrew. El se gândi că Vidler se va simți mai bine când se va fi descotorosit de un accesoriu atât

de chinuitor, și – cu gândul la alt bolnav care-l aștepta – își aruncă o privire pe ceas.

În acest timp Ivory, cu măiestria-i obișnuită, se juca ușurel cu fotbalul, încercând netulburat să-l cuprindă ferm cu mâinile, fixându-și un punct de sprijin, dar chistul aluneca mereu. De fiecare dată când se silea să-l prindă în mână, balonul îi scăpa. Repetă încercarea cel puțin de douăzeci de ori.

Andrew îl privea exasperat, gândind: „Ce face omul ăsta?” Nu era loc prea mult în abdomen pentru a lucra în voie, dar era destul. Văzuse pe Llewellyn, pe Denny și pe încă mulți alți medici din vechiul lui spital, procedând cu dibăcie, în cazuri când aveau mult mai puțin loc de acțiune, în definitiv e treaba chirurgului să-și folosească uneltele cum poate mai bine, chiar în cazul când poziția tumoarei îl poate stingheri. Deodată, se gândi că era prima operație abdominală pe care Ivory o făcea pentru el. Pe nesimțite, el își lăsă ceasul să-i alunece în buzunar, apoi se apropie de masă, având pe chipu-i o expresie de gravitate destul de rigidă.

Ivory tot se mai căznea să imobilizese chistul, prinzându-l de partea inferioară – la fel de calm, precis, impasibil. Domnișoara Buxton și încă o tânără infirmieră, așteptau lângă el, increzătoare, fără să înțeleagă prea bine ce intenționa. Anestezistul, un om în etate, cu părul cărunț, îl privea ca în extaz, frecând cu degetul mare dopul flaconului de eter. Atmosfera acestui mic teatru destul de sărăcăcios, sub acoperământu-i de sticlă, era lăncedă, de o liniște supremă, netulburată. Nu încercă nicio clipă sentimentul de înaltă tensiune al dramei amenințătoare, nu-l vedea decât pe Ivory, opintindu-se din umăr, manevrând într-una cu mâinile lui înmănușate, încercând să imobilizeze lunecosul balon de gumă. Deodată, nu fără oarecare temeie, o senzație de frig îl cuprinse pe Andrew.

El se surprinse încruntându-se, observându-l pe Ivory cu încordare. De ce se temea? Nu avea niciun motiv de teamă. Era o operație oarecare. Încâteva minute se va fi terminat.

Cu un surâs prefăcut, ce părea de satisfacție, Ivory

renunță să mai încerce de a găsi punctul de aderență al chistului. Tânăra infirmieră îl privi cu supusă umilință, în clipa când îi ceru bisturiul. Ivory îl luă fără grabă. Probabil, niciodată în cariera lui nu semănase mai bine, nu arătase exact ca marele chirurg din romane. Cu bisturiul în mână, mai înainte ca Andrew să-și dea seama de ceea ce avea să se întâmple, Ivory făcu o largă înțepătură în peretele lucitor al chistului. După aceasta, tot ce urmă se petrecu fulgerător.

Chistul plesni și din el țâșni în aer un cheag de sânge vânos, ce se revărsă cu totul în cavitatea abdominală. Acolo unde cu o secundă înainte se bălăbănise o sferă mare, lucioasă, nu se mai zări în clipa următoare decât o pungă flască de țesut organic, plutind într-o masă de sânge care gâlgâia. Domnișoara Buxton căută în grabă niște tamponane absorbante. Anestezistul tresări brusc. Tânăra infirmieră părea gata să leșine. Ivory spuse cu gravitate:

— Pense, vă rog.

O undă de oroare îl înfioră pe Andrew. Își dădu seama că Ivory, nereușind să apuce pediculul chistului, pentru a-l strangula, creștase învelișul, orbește, în chip necugetat. Și era un chist hemoragic.

— Tampon, vă rog, ceru Ivory cu glasul nealterat.

Băjbăia printre organele din abdomen, încercând să prindă cu pensa pediculul, evacuând cavitatea plină de sânge, tamponând într-una, fără a reuși să oprească hemoragia. Andrew, într-o străfulgerare, își dădu seama: „Doamne atotputernic! Omul ăsta nu știe să opereze, nu știe să opereze de loc!”

Anestezistul, cu degetul pe carotida pacientului, murmură cu voce blândă, cerând parcă iertare:

— Mă tem... pare că se duce, Ivory...

Ivory, lăsând pensa la o parte, îndopă cavitatea abdominală cu tifoane însângerate. Începu apoi să coasă la loc enorma tăietură. Nu se mai vedea nici urmă de umflătură. Abdomenul lui Vidler apărea acum supt, palid, golit de viață, pentru că Vidler murise.

— Da, s-a dus! constată în cele din urmă anestezistul.

Ivory făcu ultimul punct de sutură, reteză firul cu grijă, apoi se întoarse înspre tava cu instrumente, pentru a-și depune foarfecile. Ca paralizat, Andrew nu se mai putea mișca. Domnișoara Buxton, cu fața pământie, scotea cu gesturi automate, sticlele cu apă fierbinte, puse între cearșafuri. Printr-un mare efort de voință, păru că-și impusese în cele din urmă destulă stăpânire de sine și ieși din sală. Omul de serviciu al spitalului, neștiutor de ceea ce se petrecuse, aduse targa înăuntru. În minutul următor, corpul lui Harry Vidler era cărat la loc, în camera lui.

În cele din urmă, Ivory vorbi.

— E o mare nenorocire, rosti el cu glasul stăpânit, scoțându-și halatul. Cred că a fost șocul operator – nu crezi că așa s-a întâmplat, Gray?

Anestezistul bombăni un răspuns nedeslușit. Era ocupat să-și împacheteze aparatul.

Andrew încă nu era în stare să spună o vorbă, în amețitorul vârtej al emoției, își aminti deodată că doamna Vidler îi aștepta jos. Ivory păru că i-a citit acest gând. El spuse:

— Nu te mai necăji, Manson. O să mă ocup eu de biata femeie. Hai. Lasă că-i spun eu, în locul tău.

Instinctiv, ca un om incapabil să mai reziste, Andrew coborî în urma lui Ivory scara care ducea la sala de așteptare. Era încă uluit, amețit de mirosul rău, incapabil să-i vorbească doamnei Vidler. Ivory se dovedi însă la înălțimea împrejurării.

— Scumpă doamnă – începu el compătimitor și cu un aer superior, punându-i mâna cu blândețe pe umăr – mă tem... mă tem că am o veste rea pentru dumneavoastră.

Doamna Vidler își încrucișă pe piept mâinile ei ocrotite de mânuși vechi de piele cafenie. Spaima și implorarea i se amestecau în priviri.

— Ce?

— Bietul dumneavoastră soț, domnul Vidler, în ciuda a tot ce am putut face pentru el...

Femeia se prăbuși pe un scaun, cenușie la față și

frângându-și mâinile înmănușate.

— Harry! murmură ea cu glas sfâșietor. Apoi, din nou: Harry!

— Pot numai să vă asigur – continuă Ivory cu mâhnire – în numele doctorului Manson, al doctorului Gray, al domnișoarei Buxton și al meu, că nicio putere de pe pământ n-ar fi putut să-l salveze. Și chiar dacă ar fi supraviețuit operației... Înălță din umeri semnificativ.

Ea își ridică privirile spre el, încercând să înțeleagă ce-i spune, conștientă chiar și în acest moment îngrozitor, de bunătatea pe care i-o arăta chirurgul.

— Nu mi-ați fi putut aduce mai mare alinare, doctore, șopti ea înlăcrimată.

— Am să vă trimit sora. Căutați să puteți suporta lovitura asta. Și vă mulțumesc, vă mulțumesc pentru curajul dumneavoastră.

Ieși din sală, urmat și acum tot de Andrew. La capătul celălalt se afla cancelaria, unde nu aștepta nimeni la ora aceea și a cărei ușă era deschisă. Ivory intră și își luă cutia cu țigări. Aprinse o țigaretă și trase câteva fumuri. Fața lui era poate mai palidă decât de obicei, dar dinții nu-i clănțăneau, mâna nu-i tremura, nervii nu-i erau nicidecum încordați.

— În sfârșit, a trecut și asta, zise el cu răceală, îmi pare rău Manson. Nu-mi închipuiam să fie un chist hemoragic. Dar știi că astfel de lucruri se întâmplă, în ciuda celor mai normale precauțiuni.

Era o cameră mică și cu un singur scaun împins sub birou. Andrew se așeză pe lada de lemn acoperită cu piele, de lângă sobă, și își fixă privirile înfrigurate pe florile de aspidistra din glasta galbenă-verzuie așezată într-o firidă. Era bolnav, distrus, pe marginea unei prăbușiri complete. Nu putea să-și alunge din minte imaginea lui Harry Vidler, îndreptându-se neajutat de nimeni spre masa de operație: „Las’ că are să fie bine, după ce am să scap de toate astea” spusese el – și zece minute mai târziu, zăcea întins pe targă, un cadavru mutilat, măcelărit. Scrâșni din dinți și-și acoperi

ochii cu mâna.

— Bineînțeles – zise Ivory, privindu-și vârful țigaretei – bineînțeles, el n-a murit pe masa de operație. Eu terminasem înainte, așa că totul era în regulă. Nu e necesară o anchetă.

Andrew își înălță capul. Tremura, înfuriat de conștiința propriei sale slăbiciuni, în această groaznică situație, pe care Ivory o suporta cu sânge rece. Strigă, cuprins de un fel de frenezie:

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu mai vorbi. Știi bine că tu l-ai omorât. Tu nu ești chirurg. Niciodată n-ai fost chirurg – niciodată n-ai să fii chirurg. Ești cel mai ticălos măcelar pe care l-am văzut în viața mea.

Se făcu liniște. Ivory își pironi asupra lui Andrew privirea dură, rece.

— Cred că nu e recomandabil să vorbești astfel, Manson.

— Cred și eu că nu! Un suspin nestăpânit, nervos, zgudui trupul lui Andrew. Știu că nu-ți place! Dar acesta e adevărul. Toate cazurile pe care ți le-am supus până acum au fost doar o joacă de copii. Dar cazul de față, primul caz real la care ne-a fost dat să colaborăm... Of, Doamne! Ar fi trebuit să te cunosc... Sunt tot atât de ticălos ca și tine.

— Adună-ți mințile, ești nebun, nu-ți dai seama... Te poate auzi cineva.

— Și ce-i, dacă mă aude? Un nou acces de mânie îl năpădi pe Andrew. Se înăbușea. Știi tot atât de bine ca și mine că așa e. Ai făcut o greșală așa de boacănă – încât e aproape o crimă!

Pentru o clipă, s-ar fi putut crede că Ivory, dintr-o singură lovitură, ar fi în stare să-l doboare de pe ladă, în nesimțire; cu greutatea și vigoarea lui ar fi putut-o face cu ușurință. Dar cu un efort uriaș, el se stăpâni. Nu mai spuse nimic, îi întoarse lui Andrew spatele și ieși din cameră. Obrazul lui rece și aprig avea însă o expresie care anunța o necruțătoare răzbunare.

Andrew n-ar fi putut spune cât timp a rămas în cancelarie, cu fruntea rezemată de marmura rece a

căminului. Dar deodată se ridică, amintindu-și că mai avea treabă și că trebuia să fie la datorie. Teribilul șoc al acestei nenorociri îl lovisese cu violența unui obuz care distruge totul în clipa exploziei. Avea impresia că și lui i se scosese răscăierile, că fusese golit de vlagă. Totuși, mai găsi putere spre a se mișca, întocmai ca un automat, înaintând asemenea unui soldat grav rănit, obligat printr-o mașinală obișnuință să-și îndeplinească datoria.

În felul acesta, izbuti, de bine de rău, să-și termine vizitele medicale restante. Apoi, cu inima grea și chinuit de dureri de cap, veni acasă. Era târziu, aproape de ora șapte. Sosea exact la timp pentru dispensar și pentru consultațiile de seară.

Găsi sala de așteptare plină, dispensarul înțesat până la ușă. Abia mișcându-se, ca un om care trage să moară, își numără bolnavii, adunați aci în această frumoasă seară de vară – constituiau parcă un omagiu pentru metoda lui, pentru personalitatea lui. Erau, mai ales femei, cele mai multe fete de la Laurier' s, lume care venea de săptămâni să-l vadă, încurajată de surâsul lui, de tactul lui, de îndemnul său în perseverența de a consuma medicamentele lui, – ale vechii bande, gândi el amorțit, ale vechii farse!...

Se prăbuși pe scaunul turnant al dispensarului, și cu fața încremenită, ca o mască, începu obișnuitul ritual al consultațiilor de seară.

— Cum vă simțiți? Da, cred că arătați ceva mai bine! Da. Pulsul e ceva mai bun. Doctoria v-a făcut bine. Sper că nu vi se pare că are un gust prea rău, scumpă domnișoară?

Ieșea de fiecare dată ca să dea Christinei, care îl aștepta, sticla de doctorie goală, apoi străbătea coridorul înapoiindu-se la consultații, spre a îndruga din nou aceleași platitudini, interogând pacienții cu aceeași falsă simpatie, apoi revenea, tot prin coridor, ca să-și ia în primire flaconul plin, întorcându-se iar la dispensar. Așa repeta acest du-te-vino, în același infernal circuit la care era condamnat.

Era o seară înăbușitoare. Deși suferea îngrozitor, rămase neclintit la datorie, stăpânit parcă de o dorință de

auto-flagelare. Își făcea datoria cu o indiferență mortală, în virtutea inerției. Circulând între cabinet și dispensar, se întreba mereu îndurerat: „Ce să mă fac Doamne? Pentru numele lui Dumnezeu, unde am să ajung?”

În sfârșit, mai târziu decât în mod obișnuit, la ora zece fără un sfert, consultațiile erau terminate. După ce încuie cu cheia ușa exterioară a dispensarului, intră în cabinetul său, unde, ca totdeauna, Christine îl aștepta, gata să-i citească listele, să-l ajute să înscrie numele pacienților în registru.

Pentru prima oară, după multe săptămâni, el o privi, cercetându-i atent chipul, în timp ce ea studia lista pe care o ținea în mână. În ciuda inerției care pusese stăpânire pe el, fu izbit de schimbarea pe care o constată. Fața ei lipsită de expresie, cu colțurile buzelor lăsate în jos, părea încremenită. Cu toate că nu-și ridică ochii spre el, citi în privirile Christinei o tristețe ucigătoare.

Așezat la birou, în fața noului registru, el simți în clipa aceea o împunsătură între coaste, o durere groaznică. Dar corpul său, acest înveliș amorțit parcă, nu lăsa să se vadă în afară nimic din zbuciumul lui interior. Înainte de a-i adresa o vorbă măcar, Christine începu să-i dicteze numele de pe listă.

Pe măsură ce înaintau, însemnau pe registru o cruce pentru fiecare vizită, un cerc pentru fiecare consultație, totalizând cu semne păcătoșeniile lui. Când terminară, ea îl întrebă cu o ironie aproape imderceptibilă:

— Ei! Cât ai făcut azi?

El nu răspunse – n-avea ce să-i răspundă, și Christine ieși din cameră. O auzi urcându-se în camera ei și închizând încetișor, ușa. Se simțea singur: secăt de vlagă, zdrobit, copleșit de gânduri.

Încotro merg? Unde – pentru numele lui Dumnezeu! – unde mă duc? Deodată, privirea sa căzu asupra pungii de tutun, doldora de bani, de toate încasările din ziua aceea. Cuprins de un nou val de neliniște, apucă punga și o zvârli într-un colț al camerei, unde căzu cu un zgomot surd, căruia nu-i mai acordă nicio însemnătate.

Sări în picioare. Se înăbușea, nu mai putea să respire. Ieșind din cabinetul de consultații, alergă în curticica din spatele casei – o fântână de întunecime, sub cerul înstelat. Se lăsă moale pe zidul de cărămidă și începu să vomite, convulsiv.

XVI

Se perpeli în pat toată noaptea, fără să-și găsească odihnă; abia putu să ațipească pe la șase dimineța. Se deșteptă foarte târziu și când coborî, după ora nouă, palid și cu ochii umflați, descoperi că Christine mâncase și ieșise în oraș. În mod normal, aceasta nu l-ar fi impresionat. Acum însă, cu spaimă și neliniște, simți cât se depărtaseră unul de altul.

Când doamna Benett îi aduse gustarea lui favorită de dimineată, ou cu slănină prăjită, nu putu să-l mănânce, mușchii gâtului îi erau înțepeniți. Bău o ceașcă de cafea, apoi îi veni brusc ideea să-și facă un amestec de whisky cu sifon, și-l bău și pe acesta. Apoi se pregăti pentru obligațiile zilei.

Cu toate că mașina asta umană abia îl mai ajuta, mișcările lui erau mai puțin automate decât înainte. O lumină vagă, o rază rătăcită începea să pătrundă în oarba lui nesiguranță. Știa că se află pe marginea unei prăpăstii colosale. De asemenea, știa că o dată căzut în acest abis, nu va mai ieși de acolo niciodată. Stăpânindu-se cu precauțiune, el deschise garajul și-și scoase automobilul. Numai din acest efort mâinile îi erau transpirate.

Își propuse ca, încă în acea dimineată, să se ducă la spitalul Victoria. Avea o întâlnire cu doctorul Thoroughgood, la care apelase pentru a o consulta pe Mary Boland. Ținea să respecte cel puțin angajamentul acesta. Porni încet înspre spital. Acum se simțea mai bine în automobil, decât pe jos – era atât de obișnuit să conducă, încât aceasta devenise un act automat, reflex.

Sosind la spitalul Victoria, își adăposti vehiculul la locul de parcare și se urcă în salonul bolnavilor. Dădu din cap, salutând pe sora de caritate, apoi se îndreptă spre patul lui Mary, luând cu sine, în treacăt, fișa ei. Se așeză pe marginea patului acoperit cu o cuvertură roșie, întâmpinat de un surâs de bun venit, și în timp ce examina fișa, observă buchetul enorm de trandafiri pe care-l avea lângă ea. Fișa nu-l mulțumi.

— Bună dimineața, îl salută ea. Nu-i așa că-s frumoase florile mele? Christine mi le-a adus, ieri.

El o privi câteva clipe; o găsea ceva mai slabă decât atunci când se internase în spital.

— Da, florile sunt superbe. Cum te simți, Mary?

— O, foarte bine! Privirile ei evitară – o clipă doar – privirile lui Andrew, apoi se întoarseră spre el, cu o fierbinte încredere. Oricum, nu sunt aici pentru multă vreme. Ai să mă faci sănătoasă curând?

Încrederea din vorbele ei, și mai ales din privirea ei, îi stârni din nou frământări chinuitoare. Își spuse că dacă și aci lucrurile vor evolua prost, aceasta va fi pentru el lovitura de grație.

În clipa aceea sosi doctorul Thoroughgood, care-și începuse vizita medicală. De îndată ce intră în sală îl zări pe Andrew și se îndreptă spre el.

— ...'neța, Manson, îi spuse el amabil. Dar ce-i? Ce-i cu dumneata? Ești bolnav?

Andrew se ridică.

— Mă simt foarte bine, mulțumesc.

Doctorul Thoroughgood îi aruncă o privire ciudată, apoi se apropie de patul lui Mary.

— Sunt bucuros că mi-ai cerut să examinăm amândoi cazul acesta. Pune te rog aici paravanul, soră.

O examină împreună pe Mary, mai bine de zece minute, apoi Thoroughgood se duse în fundul sălii, lângă ultima fereastră, unde – cu toate că se aflau sub ochii tuturor bolnavilor – nu puteau fi auziți.

— Ce crezi? întrebă el.

Îeșind la suprafață din înnegurarea în care se cufundase, Andrew se auzi vorbind.

— Nu știu ce gândești dumneata, doctore Thoroughgood, dar mie mi se pare că evoluția acestui caz nu e de loc satisfăcătoare.

— Apar evidente unul sau două simptome, spuse Thoroughgood, trăgând de bărbuța lui îngustă.

— Mi se pare că răul a progresat.

— O, eu nu sunt de aceeași părere, Manson.

— Temperatura prezintă oscilații...

— Hm, poate...

— Scuzați-mă, având în vedere că propunerea vine de la mine – eu apreciez perfect poziția în care ne aflăm unul față de altul – dar acest caz mă preocupă foarte mult. În împrejurarea aceasta, nu sunteți de părere că un pneumotorax ar fi...? Vă amintiți, că încă de la intrarea lui Mary în spital am fost foarte îngrijorat, mă întrebam dacă nu va trebui să folosim pneumotoraxul.

Thoroughgood căuta în gol, evitând privirea lui Manson. Se schimbă la față, trăsăturile îi deveniră aspre.

— Nu, Manson, regret, dar nu cred că acest caz ar necesita o astfel de intervenție. N-am fost de părere atunci, după cum nu cred că e necesar nici azi.

Se făcuse liniște. Andrew nu mai găsea cuvinte să-l contrazică. Îl cunoștea pe Thoroughgood, cunoștea îndărătnicia lui, firea lui năbădăioasă. În afară de aceasta se simțea istovit trupește și sufletește, incapabil să găsească un argument care să nu rămână zadarnic. Fără să-și clinească un mușchi al feței, îl ascultă până la capăt pe Thoroughgood, care continua să-și expună propriile sale păreri asupra acestui caz. Când termină și porni să-și continue vizita pe la paturile rămase, Andrew se apropie de Mary, îi făgădui că va veni a doua zi s-o vadă și părăsi salonul. Înainte de a pleca de la spital, îl rugă pe portar să telefoneze acasă, înștiințând-o pe Christine că nu va veni la dejun.

Nu mai era mult până la ora unu. Era încă nenorocit,

prins în aceeași chinuitoare introspecțiune, și pe deasupra zăpăcit de foame. Aproape de podul Battersea, își opri, mașina în fața unei mici cofetării ieftine. Intră și își comandă cafea și câțiva biscuiți calzi, cu unt. Dar abia putu să bea cafeaua, stomacul său refuza orice hrană. Luă aminte că fata care-l servise se uita la el, surprinsă.

— Nu vă plac biscuiții? Să vi-i schimb? întrebă ea.

Refuză, dând din cap, și ceru plata. Pe când fata scria nota, se pomeni deodată numărând, în mod stupid, nasturii negri, lucitori, de pe rochia ei. O dată, cu mulți ani în urmă, mai privise astfel trei nasturi de sidef, pe rochia unei fete, într-o școală din Blaenelly. Afară, o ceață gălbuie se lăsa greoaie deasupra fluviului. Mai mult din întâmplare, Andrew își aduse aminte că fixase pentru după-amiază, două consultații la cabinetul lui din strada Welbeck. Se îndreptă într-acolo fără grabă.

Sora Sharp era în toane rele, ca întotdeauna când era solicitată să vină sâmbătă. Totuși și ea îl întrebă dacă era bolnav. Apoi, pe un ton mai dulce, – pentru că doctorul Hamson era cineva, în ochii ei – îl înștiință că Freddie Hamson îl chemase la telefon de două ori în cursul după-amiezei.

Îndată ce sora ieși din cabinet, el se așeză la biroul său, privind drept în fața lui. Primul dintre pacienți, sosit la ora două și jumătate, era un cardiac, un tânăr funcționar din Ministerul Minelor, care fusese îndrumat la el de Gill. Bolnavul se plângea cu sinceritate de dureri valvulare. Andrew îl examinează îndelung pe acest tânăr, cu atenție deosebită, apoi îl mai reținu o bucată de vreme ca să-i explice, cu mare grijă, toate amănuntele tratamentului pe care urma să-l facă. La sfârșit, când bolnavul scoase din buzunar portofelul lui anemic, Andrew se grăbi să-i spună:

— Nu-mi dați nimic acum, vă rog. Așteptați până voi trimite eu decontul.

Gândul că nu-i va trimite niciodată vreun decont, că se tămăduise de setea de bani și că putea iarăși să disprețuiască banul, îl întărea într-un mod ciudat.

Avu o tresărire când intră al doilea pacient, o femeie de vreo patruzeci și cinci de ani, domnișoara Basden, una dintre cele mai credincioase admiratoare ale lui. Era un fel de bolnavă închipuită, bogată, egoistă și – afară de faptul că era ceva mai tânără și mai plină de ea – o copie fidelă a doamnei Raeburn, pe care o vizitase o dată, cu Hamson, la sanatoriul Sherrington.

Andrew o ascultă plictisit, cu mâna la frunte, în timp ce, surâzând, ea se cufundă într-o poveste lungă. Înșiră toate câte i se întâmplaseră de la ultima-i vizită – în urmă cu câteva zile. Deodată el își înălță capul.

— De ce veniți dumneavoastră la mine, domnișoară Basden?

Ea se întrerupse la mijlocul unei fraze; partea superioară a feței sale exprima încă un sentiment de mulțumire, în timp ce-l privea cu gura deschisă, cu buzele răsfrânte a mirare.

— O, știu că e din vina mea, zise el. V-am spus eu să reveniți. Dar, în realitate, nu sunteți bolnavă de nimic.

— Doctore Manson! exclamă ea, neputincioasă. Nu-i venea să-și creadă urechilor.

Era însă purul adevăr. El își dădu în sfârșit seama, dintr-o singură privire, pătrunzătoare, nemiloasă, că toate simptomele ei erau datorate de fapt numai banilor. Nu muncise nicio zi din viața ei, corpul îi era moleșit, alintat, îndopat. Nu-și găsea somn pentru că mușchii ei nu aveau nicio activitate. Nu-și pusese nici creierul la vreo treabă. N-avea altceva de făcut decât să taie cupoane din acțiunile ei de participare la diferite afaceri, să se gândească la veniturile ei, să le cicălească zdravăn pe servitoare, să iscodească mereu ce-ar mai pofti să mănânce, ea și drăgălașul ei spitz de Pomerania. Dacă barem s-ar hotărî să iasă din camera ei și să se apuce și ea de ceva ca lumea... Să renunțe la toate micile pilule și sedative, la somnifere, la stimulente ale secrețiunii biliare și la atâtea alte fleacuri. Mai bine ar face parte din banii ei săracilor. Să ajute și pe alții, și să înceteze de a se gândi numai la ea! Dar firește, niciodată n-ar consimți la una ca asta, nu s-ar decide să facă așa ceva,

n-avea niciun rost să pretindă de la ea asemenea lucru. La drept vorbind, era ca și moartă, în ce privește spiritul și – Dumnezeu să-i ajute! – și el se simțea tot așa!

Cu, un mare efort, Andrew spuse:

— Îmi pare rău, domnișoară Basden, nu mai pot face nimic pentru dumneavoastră. Eu – eu, s-ar putea să plec de aici. Dar n-am nicio îndoială că veți găsi alți doctori, chiar aici în apropiere, care n-ar fi decât prea fericiți să profite de pe urma dumneavoastră.

Ea deschise gura de mai multe ori, ca un pește pe uscat. Pe chipul ei se citea acum teama adevărată: era sigură, absolut sigură, că doctorul își ieșise din minți. Nu mai așteptă să discute cu el. Se ridică, își strânse în grabă lucrurile și ieși din cameră și mai grăbită.

Andrew se pregăti să se ducă acasă. Își închise pe rând sertarele biroului, cu aerul omului care face aceasta pentru ultima oară. Dar înainte de a se fi ridicat, infirmiera Sharp intră în cameră, surâzând.

— Doctorul Hamson vrea să vă vadă! A venit personal, în loc să vă telefoneze.

După un minut, Freddie sosi și, aprinzându-și bine dispus o țigaretă, se instală într-un fotoliu. Ochii lui trădau însă că urmărea un anumit scop. Niciodată tonul său nu fusese mai prietenos.

— Îmi pare rău să te deranjez tocmai sâmbătă, vechiul meu prieten. Dar știam că ești aici, așa că a venit muntele la Mahomedt... Ascultă, Manson. Am aflat totul, în legătură cu operația de ieri, și iartă-mă că-ți spun, dar îmi pare al dracului de bine! A sosit, în fine, timpul să-ți deschizi ochii, să vezi cine-i scumpul tău prieten Ivory. În glasul lui Hamson se desluși o subită asprime. Cred că știi, dragul meu, că de câțva timp s-a cam stricat prietenia între mine și Ivory și Deedman. N-au fost sinceri cu mine. Am lucrat o vreme strâns legați și era spre avantajul tuturor, dar acum sunt aproape sigur că m-au pungășit de o parte din câștigul meu. În afară de asta, sunt sătul de măcelarul ăla de Ivory. ăla nu e chirurg. L-ai dibuit tu diavolește de bine, nu te-ai

înșelat. Nu-i nimic altceva decât un blestemat specialist în avorturi. Nu știai de așa ceva? Ei află de la mine, mă poți crede. Sunt două maternități – la nu prea mare depărtare de aici – unde nu se face altceva... Totul în cele mai bune condițiuni – și pe față, bineînțeles – iar Ivory e șeful meșterilor chiuretei! Nici Deedman nu e întru nimic mai bun. Nu e decât un ipocrit furnizor de droguri, și nu are nici prestața lui Ivory. Nu mai lipsește mult și Consiliul medical îi va pune mâna-n gât. Acum, ascultă-mă, prietene, îți vobesc spre binele tău. Aș vrea să cunoști bine toate dedesubturile acestei istorii, în ce privește pe acești colegi – de care ar fi bine să te descotorosești și să lucrezi cu mine. Ai fost mare fraier și te-au jumulit cât au putut, n-ai primit niciodată ce ți se cuvenea. Nu știi că atunci când Ivory primește o sută de guinee pentru operație, din ele trebuie să dea cincizeci de guinee aceluia care i-a adus cazul – înțelegi? Și ce ți-a dat? O nimica toată, cincisprezece sau cel mult douăzeci de guinee. Nu e destul, Manson. Și după masacrul de ieri, eu – în locul tău – n-aș rămâne indiferent. Eu nu le-am spus încă lor nimic, sunt prea elegant pentru una ca asta, dar iată planul meu, dragă. Să-i lăsăm să cadă cu desăvârșire; tu și cu mine să punem bazele unei mici, dar trainice asociații, în care să fim părtași numai noi doi. La urma urmei, n-am fost noi prieteni încă din Universitate? Știi că țin la tine – totdeauna mi-ai plăcut. Și pot să te inițiez în multe taine ale meseriei.

Freddie se întrerupse pentru a-și aprinde o altă țigaretă, apoi zâmbind satisfăcut și plin de exuberanță, îi expuse avantajele sale, în eventualitatea unei asemenea colaborări.

— N-are să-ți vină să crezi, când ți-o spune ce lovituri am dat. Uite, nu mai departe decât ultima. Injecții cu *apă sterilizată*, plătite cu trei guinee fiecare! Bolnava vine într-o zi să-i fac vaccinul. Uitasem să comand blestemata de soluție, și atunci, ca nu cumva s-o nemulțumesc, pompez în ea H₂O. A doua zi, mă pomenesc că vine și-mi spune c-a avut o reacție mai ușoară decât după celelalte. *Atunci am continuat*. Și de ce nu? Totul se reduce la credința

pacientului în sticla mea cu apă colorată. Ia aminte că știu totuși, când e necesar, să bag în ea toată farmacopeea. Nu se poate spune că nu-mi cunosc meseria. Doamne, numai asta nu! Atât doar că eu nu-s încuiat la cap, și dacă ne înțelegem, Manson, tu cu diplomele pe care ți le-ai câștigat și eu cu abilitatea mea profesională, să știi că dă belșugul peste noi. Dar pentru asta, trebuie să fim doi, înțelegi? Totdeauna e nevoie de două păreri. Am și pus ochii pe un tânăr chirurg – cu mult mai bun decât Ivory, și care ține la prestigiul lui. L-am lua în combinația noastră, mai târziu. Eventual am putea chiar, cu vremea, să ne gândim la o casă de sănătate proprie. Și atunci – ar fi o adevărată mină de aur.

Andrew rămase indiferent și rigid. Nu era nicidecum supărat pe Hamson, ci covârșit doar de un amar dezgust față de el însuși. Nimic nu i-ar fi putut evidenția în chip mai flagrant unde ajunsese, ce realizase și pe ce cale apucase să pornească. În cele din urmă, dându-și seama că toate cereau un răspuns, el mormăi:

— Nu pot să lucrez cu tine, Freddie. Eu... eu mă simt subit bolnav, sătul de toate astea. Cred că n-o să mai zăbovesc mult pe-aici. Mișună prea mulți șacali în acest colț de țară. Sunt destui oameni cumsecade, care se străduiesc să lucreze bine, practicându-și meseria cu cinste, cu lealitate – dar ceilalți sunt adevărați șacali. Șacalii aceștia fac atâtea injecții de prisos, extirpează amigdale și operează apendicite care nu sunt primejdioase; își trec unul altuia clienții, ca mingile de tenis, își împart între ei onorariile, își folosesc măiestria profesională pentru a face avorturi, ridică în slava cerului medicamentele pseudo-științifice, și sunt tot timpul la vânătoare după guinee.

Fața lui Hamson se înroși ușor.

— Cum dracu' îți... izbucni el. Ce-i cu tine?

— Știu, Freddie, spuse Andrew, cu greutate, nici eu nu sunt mai bun. Nu vreau să fie ceartă între noi. În tot ce mi-ai propus, m-ai considerat cel mai bun prieten.

Hamson tresări.

— Ți-ai pierdut mintea, sau ce?

— Poate. Dar voi încerca să nu mă mai gândesc numai la bani, numai la succesul material. Nu prin asta se cunoaște valoarea unui bun doctor. Când un doctor câștigă cinci mii de livre pe an, să știi că nu e om cu mintea sănătoasă. Și de ce – de ce să încerce să câștige bani, pe spinarea omenirii care suferă?

— Nebun de-a binelea! spuse Hamson, răspicat.

Îi întoarse spatele și ieși din cabinet.

Andrew își reluă locul la birou, țeapăn, singur, deznădăjduit. Apoi se ridică și se duse acasă. Apropiindu-se de locuința lui, își dădu seama că inima îi bătea cu putere. Trecuse de ora șase și toată oboseala acestei zile istovitoare ajungea la paroxism. Mâna îi tremura violent, când încercă să răsucească cheia în broască.

Christine îl aștepta în salonul din față. Vazându-i figura calmă și palidă, îl trecură fiorii. Azi dorea cu ardoare ca ea să-i ceară ceva, să-i arate un pic de interes, întrebându-l cum își petrecuse orele, departe de dânsa. Dar auzi doar glasul ei egal și indiferent:

— Ai avut mult de lucru... Vrei să iei un ceai, înainte de consultații?

— Nu dau consultații astă-seară, răspunse el.

Furișând spre el o privire grăbită, ea spuse:

— Dar azi e sâmbătă. E ziua ta cea mai aglomerată.

Drept răspuns, el se așeză și scrise pe o foaie de hârtie: *Astă-seară dispensarul este închis* – și porni de-a lungul coridorului, ca s-o prindă afară pe ușă.

Inima îi zvâcnea cu putere, încât i se păru că sta să se spargă. Când reveni, o găsi în cabinetul de consultații. Era și mai palidă, cu ochii și mai rătăciți.

— Ce este? întrebă el cu o voce bizară.

O privi atent. Neliniștea care-i strângea inima îl sfâșia; în cele din urmă nu se mai putu domina și izbucni:

— Christine!

Pusese totul în acest singur cuvânt, și căzu în genunchi la picioarele ei, plângând.

XVII

Împăcarea dintre ei li se păru lucrul cel mai minunat pe care-l trăiseră de când se iubeau. A doua zi de dimineață, duminică, odihnindu-se lângă ea, ca odinioară la Aberlaw, Andrew vorbea, vorbea – ca și cum, deși trecuseră atâția ani – tot ei venea să-i destăinuiască ce-i stătea pe inimă. Afară era o atmosferă calmă de sărbătoare, sunetul clopotelor se înălța liniștitor și pașnic. Dar în sufletul lui nu era pace.

— Cum de am ajuns să fac eu una ca asta? gema el fără odihnă. Am fost eu oare smintit, Chris, sau ce să fie? Nu-mi vine să cred, când mă gândesc la toate câte au fost. Eu – să intru în cârdășie cu banda asta – după ce i-am cunoscut pe Denny și pe Hope. Doamne! Aș merita să fiu ucis.

Ea îl liniști.

— Dragul meu, totul s-a petrecut atât de repede. Oricine și-ar fi pierdut cumpătul.

— Nu, dar cinstit vorbind, Chris, când stau să mă gândesc, mi se pare că mi-am pierdut capul. Și ce vremuri infernale trebuie să fi fost pentru tine! Doamne! Ar trebui să fiu osândit la o moarte în chinuri.

Ea surâse – într-adevăr, acum surâdea. Fusesse pentru el cea mai miraculoasă trăire, să vadă înflorind iar obrazul acesta, de pe care dispăruse acum orice urmă de rece încremenire, s-o vadă redevenind duioasă, fericită, plină de solicitudine pentru el. „Of, Doamne! răsuflă el. *Trăim* amândoi iarăși.”

— Nu ne rămâne decât un singur lucru de făcut, spuse, încruntându-și sprâncenele cu hotărâre. În ciuda gândurilor care-l zbuciumau, se simțea acum viguros, eliberat de negurile amăgitoarelor iluzii, gata să acționeze. Trebuie să plecăm de aici. M-am lăsat prins prea adânc în toate chestiunile astea, Chris, cu mult prea mult. Aici, toate mi-ar aduce aminte de potlogăriile în care m-am lăsat antrenat – da, și aș cădea poate iar în ispită. Nu va fi greu să vindem „vadul” – cu toată clientela mea. Și – o! Chris, am o idee

minunată.

— Care, scumpul meu?

Fruntea lui se descreți și o privi cu un surâs șovăielnic, drăgăstos:

— De când nu mi-ai mai spus așa? Îmi face mare plăcere. Da, știu, o meritam; o! nu mă împinge să mă gândesc iar la ce a fost. Știi, Chris, ideea aceasta, planul acesta mi-a venit în gând azi dimineață, la deșteptare. Mocneam din nou pornit împotriva lui Hamson, care mi-a cerut să mă asociez cu el, propunându-mi o combinație necinstită, când, deodată, m-am luminat: de ce n-aș pune la cale o combinație cinstită? Există o organizație de felul acesta, între medici, în America... Stillman mi-a bătut capul cu așa ceva, deși el nu e medic – dar aici, mi se pare că noi nu tindem către formula asta. Înțelegi, Chris, chiar și într-un mic orășel de provincie, s-ar putea întemeia o clinică, de către un mic grup de medici, fiecare cu specialitatea lui. Ei bine, scumpa mea, ascultă, în loc să intru în cârdășie cu Hamson, cu Ivory și cu Deedman, de ce n-aș căuta să mă asociez cu Denny și Hope, pentru a alcătui un brelan cinstit? Denny ar face toate intervențiile chirurgicale – și tu știi ce bun chirurg este Denny! – eu m-aș ocupa de tot ce ține de domeniul medicinei, iar Hope ar putea fi bacteriologul nostru. Vezi avantajul – suntem fiecare specializat, lucrăm în aceeași ramură de activitate, și putem pune la contribuție fiecare cunoștințele noastre. Îți mai amintești poate de toate argumentele lui Denny – și de ale mele – cu privire la sistemul nostru absurd de a promova medicina generală, nespecializată? Căci acela care e nevoit să pună în practică sistemul acesta nu se poate să nu se clatine, să nu șovăie, purtând pe umeri mari greutatea – e o imposibilitate. O grupare de medici, iată răspunsul la această anomalie – răspunsul perfect. Ar fi ceva intermediar, între medicina de stat și medicina unor practicieni izolați, care se bazează pe efortul individual. Singura rațiune care ne împiedică să adoptăm acest sistem este doar că mărimile noastre doresc să aibă totul în mâinile lor. O, dar n-ar fi oare minunat, draga mea, dacă am trece

noi, în mic, la alcătuirea unui front unic din punct de vedere științific și – da, dă-mi voie s-o spun – indiscutabil, și din punct de vedere al ținutei spirituale, un fel de echipă de pionerat care să încerce să învingă prejudecățile acestea de fete bătrâne, poate chiar să inițieze o completă revoluție în întregul nostru sistem medical?

Cu obrazul cufundat în pernă, Christine se uita la el cu ochi aprinși.

— Când te ascult vorbind astfel, mi se pare că trăiesc iar zilele de altă dată. Nu-ți pot spune cât de mult îmi place asta. O!! Este ca și cum am reîncepe totul de la capăt. Sunt fericită, scumpul meu, *fericită*.

— Am atâtea lucruri de îndreptat, mărturisi Andrew cu întristare. Mi-am pierdut mințile, ba chiar mai rău decât atât. Își strânse fruntea în palme. Nu-l pot uita pe bietul Harry Vidler. Și nici nu vreau să uit, până nu voi fi făcut, în mod real, ceva, pentru a răscumpăra această nenorocire. Deodată gemu. Să știi, Chris, că atunci am fost tot atât de vinovat ca și Ivory. Nu pot să nu-mi dau seama că am scăpat cu prea multă ușurință. Nici nu mi se pare drept să fi meritat asta. Dar am să muncesc ca un drac, Chris. Și cred că Denny și Hope vor consimți să lucreze cu mine. Tu cunoști ideile lor. Denny arde de dorința de a se întoarce la viața aspră și agitată a medicului practician. Cât privește pe Hope, dacă-i punem la dispoziție un mic laborator, unde să-și poată duce propria-i muncă de cercetător și să ne prepare serurile necesare, ne urmează el – oriunde.

Sări din pat și începu să umble în lung și-n lat prin cameră, cu impetuositatea de altă dată, cumpănind mândria cu care privea în viitor și remușcarea pentru trecut, urzind în capul lui fel de fel de planuri, încă necăjit dar plin de speranțe.

— Am atâtea lucruri de pus la punct, Chris – striga el – și mai ales e ceva de care trebuie să mă ocup. Ascultă, dragă! Am de scris câteva scrisori, apoi – după ce vom fi luat prânzul – ce-ai spune tu despre o mică plimbare la țară, cu mine?

Ea îl privi întrebătoare:

— Dar... n-ai treabă...?

— Pentru așa ceva îmi fac timp oricând. Ca să fiu cinstit, Chris, mă apasă o teribilă povară pe conștiință. E vorba de Mary Boland. Nu-i merge mai bine de când e la spitalul Victoria, și cred că n-am pus totuși destul la inimă chestiunea asta. Thoroughgood nu e chiar doctorul cel mai simpatic, și nici nu înțelege bine cazul ei – oricum, nu așa cum îl văd eu. Doamne! Dacă i s-ar întâmpla ceva lui Mary, acum, după ce mi-am luat toată răspunderea față de Con, cred că aş înnebuni. Desigur, e îngrozitor să spun, când e vorba chiar de spitalul unde lucrez eu, că ea nu se va vindeca niciodată la Victoria. Ar trebui să plece la țară, la aer, într-un sanatoriu bun.

— Da?

— Iată de ce aş vrea să ne ducem la Stillman. *Bellevue* este cel mai bun, cel mai minunat mic sanatoriu pe care l-am văzut vreodată. Dacă aş putea să-l conving s-o primească pe Mary acolo, n-aş fi numai satisfăcut, ci aş crede că am realizat într-adevăr ceva care merită orice osteneală.

Christine spuse cu hotărâre:

— Vom pleca în minutul când tu vei fi gata.

După ce se îmbrăcă, el coborî să scrie o scrisoare lui Denny și alta lui Hope. Mai avea în grijă trei pacienți serios bolnavi, și în drum, mergând să-i viziteze, puse și scrisorile la poștă. Apoi, după o gustare ușoară, el și Christine plecară la Wycombe.

Călătoria, cu toată tensiunea emoțională care îl apăsa, îl umplu de mulțumire. Mai mult decât oricând, era convins că fericirea nu este altceva decât o stare lăuntrică, pur morală, independentă – orice ar spune cinicii – de bunurile lumești. În timpul ultimelor luni, când trudise atât, râvnind să-și asigure bunăstare și poziție socială, își închipuise că era fericit, văzând că reușise să-și împlinească ambițiile materiale. Dar nu era fericit. Trăise într-un fel de stare de delir, jinduind să-și asigure și mai mult, după fiecare lucru

obținut. „Banii, gândi el cu amărăciune – totul pentru banii aceștia murdari.” Socotise, la început, că i-ar fi de ajuns o mie de livre pe an. Când a obținut acest venit, l-a dublat imediat, socotind cifra aceasta drept câștigul cel mai mare posibil. Dar și când a atins acest maximum, nu s-a declarat mulțumit. Așa, a continuat mereu. Devenise din ce în ce mai hrăpăreț, în cele din urmă ar fi ajuns să se distrugă el însuși.

Aruncă o privire furișă înspre Christine. Cât a făcut-o să sufere! Dar acum, chiar dacă ar mai fi dorit să-i confirme cineva înțelepciunea hotărârii sale, însăși expresia chipului ei luminos ar fi fost o dovadă suficientă. Nu mai era chipul drăgălaș de odinioară; urmele oboselii și lacrimile pricinuite de amărăciunile vieții îl însemnaseră cu câteva încrețituri ce umbreau colțurile pleoapelor și obrazii, odinioară plini și fragezi, erau acum slăbiți, ușor scobiți. Dar fața ei oglindea aceeași seninătate, aceeași sinceritate din totdeauna. Aprins de o nouă însuflețire, nespus de intensă și de emoționantă, se simți pătruns de un adânc sentiment al căinței și jură în sinea lui că va căuta cu orice preț, cât va trăi, să nu facă nimic care ar putea s-o întristeze pe Christine.

Sosiră la Wycombe înspre ora trei și luară un drum de urcuș pe colină, de-a lungul crestei, trecând prin Lacey Green. Sanatoriul *Bellevue* era minunat situat pe un mic platou, adăpostit dinspre nord, dar care oferea o priveliște largă înspre ambele văi.

Stillman îi primi plin de voie bună. De felul lui era un omuleț foarte rezervat, tăcut, și nu prea obișnuia să se entuziasmeze. Își manifestă totuși fără înconjur bucuria lui față de vizita lui Andrew, arătându-le frumusețea desăvârșită și binefacerile creației sale.

Intenția lui nu fusese ca *Bellevue* să fie o construcție mare, dar perfecțiunea reușitei era indiscutabilă. Două aripi, orientate înspre sud-vest, erau unite printr-o clădire centrală: secția de administrație. La etaj, deasupra holului de la intrare și a birourilor, se afla o sală de tratament, echipată cu prețul unor mari cheltuieli. Peretele dinspre miazăzi al sălii era în întregime din cristal special.

Toate ferestrele erau făcute din același material, iar instalațiile de încălzire și de ventilație reprezentau ultimul cuvânt al tehnicii moderne. Parcurgând încăperile, Andrew nu putea să nu constate contrastul dintre această perfecțiune ultra-modernă și străvechile clădiri zidite cu sute de ani înainte, în care erau instalate spitalele londoneze, sau străvechile case necorespunzător transformate și utilizate care întregeau mascarada așa-ziselor instituții de sănătate.

După ce le arată tot ce era de văzut, Stillman le oferi un ceai. Cu acest prilej Andrew aduse în discuție cererea lui, vorbind cât mai convingător.

— Spre marele meu necaz trebuie să vă cer o favoare, domnule Stillman. Christine surâse auzind această formulă demodată. Mă întreb, dacă ați fi atât de amabil să preluați aici, una din pacientele mele, tuberculoasă, în faza primară. Probabil va avea nevoie de un pneumotorax. Știți, e fiica unui bun prieten al meu, medic și el – dentist – și nu-i merge prea bine acolo unde se află...

O umbră de ironie se putea citi în privirile de un albastru spălăcit ale lui Stillman.

— N-aș crede că aveți intenția să-mi trimiteți o bolnavă? Doctorii voștri nu-mi trimit astfel de cazuri, aici, cu toate că, în America, așa ceva nu e de loc neobișnuit. Uitați că eu sunt un biet pseudo-doctor, fără titlu, care conduce un pseudo-sanatoriu, un fel de șarlatan – care cică pune pe bolnavi să umble desculți prin rouă, înainte de a le da de mâncare morcovi cruzi!

Andrew nu surâse de loc.

— Eu nu v-am rugat să-mi puneți piedici și nici să mă faceți să râd, domnule Stillman. Sunt mai mult decât serios, când e vorba de fata asta. Starea ei... mă îngrijorează.

— Dar mă tem că-mi ceri ceva care este peste puterile mele, prietene. În ciuda antipatiei breslei voastre medicale, am o listă de cereri cât toate zilele. E curios! – Stillman termină cu un surâs și un gest de indiferență – oamenii ar voi să-i vindec, cu toate că medicii îmi sunt potrivnici.

— Bine! murmură Andrew. Refuzul lui Stillman era o mare deziluzie pentru el. Mă bizuiam totuși, mai mult sau mai puțin pe asta. Dacă am fi putut s-o internăm pe Mary aici, aș fi fost mai liniștit. Și pentru ce? Dispuneți de centrul cel mai bun de tratament, în Anglia. Nu încerc să vă linguesc. O știu prea bine, ajunge să mă gândesc la salonul dărăpănat de la spitalul Victoria, unde ea zace acum, ascultând cum mișună gândacii pe sub dușumele...

Stillman se aplecă, pentru a se servi cu un sandviș subțire cu castraveți, de pe măsuta joasă din fața lor. Avea un fel caracteristic, aproape afectat, de a atinge lucrurile, ca și cum chiar atunci și-ar fi spălat mâinile, cu o grijă exagerată, și s-ar fi temut să nu le murdărească.

— Văd deci că-mi jucați o mică și ironică comedie. Nu, nu, n-ar trebui, să vă vorbesc așa, văd cât de mult vă chinuiți. Și vreau să vă vin în ajutor. Cu toate că dumneavoastră sunteți doctor, preiau eu bolnava. Stillman se strâmbă puțin, văzând fața contrariată a lui Andrew: Știți, eu am vederi mai largi. Nu șovăiesc să înfrunt breasla medicală – atunci când e necesar. Nu zâmbiți? Asta vrea să fie o glumă. Nu face nimic. Cu toate că nu știți de glumă – nu face nimic. În ciuda acestui fapt, sunteți totuși un cap mai luminat decât mulți dintre confrății dumneavoastră! Am să văd ce e de făcut. N-am nicio cameră liberă până la începutul săptămânii viitoare – până miercuri, cred. Aduceți-mi bolnava miercuri, și vă promit că voi face pentru ea tot ce stă în puterea mea!

Andrew se îmbujorase la față, plin de recunoștință.

— Nu – nu știu cum să vă mulțumesc... eu...

— Nu-mi mulțumiți. Lăsați, nu mai fiți atât de politicoși, vă prefer atunci când vorbiți cu aerul unui om gata de a trece peste orice, cu orice preț. Doamnă Manson, soțul dumneavoastră vă aruncă vreodată în cap porțelanurile chinezești? Am un bun prieten în America, proprietar a șaisprezece ziare – și de câte ori se supără sparge o farfurie de cinci cenți. Ei bine, într-o zi, s-a întâmplat că...

Și începu să le istorisească o lungă poveste care – pentru Manson – n-avea niciun haz. Întorcându-se acasă, în aerul

răcoros al serii, Andrew spuse, dus pe gânduri, Christinei:

— În orice caz, Christine, chestiunea asta s-a aranjat și mi s-a luat o piatră de pe inimă. Sunt sigur că acesta e sanatoriul de care are nevoie Mary. Stillman e un prieten adevărat. Îmi place mult omul ăsta. Când îl vezi, n-ai da doi bani pe el, dar e oțel curat. Mă întreb dacă am putea ajunge să avem și noi – Denny, Hope și cu mine – o clinică de felul acesta – o replică în miniatură. E un vis de nebun? Dar nu se știe niciodată. Și m-am gândit că, dacă Denny și Hope se asociază cu mine, și dacă ne stabilim undeva în provincie, am fi poate destul de aproape de una din exploatările de cărbune – și atunci aș putea să-mi reiau cercetările mele asupra inhalării prafului de cărbune. Ce-ai zice de asta, Chris?

În loc de orice răspuns, ea se lăsă într-o parte, și, cu toate că era neîngăduit și periculos pe o șosea publică, îl sărută îndelung.

XVIII

În dimineața următoare, Andrew se deșteptă devreme, după o noapte odihnitoare. Se simțea plin de putere, capabil de orice eforturi. Se îndreptă energic spre telefon și încredință soarta bolnavilor săi domnilor Fulger și Turner, agenți de tranzacții medicale, din strada Adam. Domnul Gerald Turner, actualul șef al firmei, răspunse chiar el la telefon și, la cererea lui Andrew, se prezentă imediat la Chesborough Terrace. După o minuțioasă cercetare a registrelor, cu care se îndeletnici tot timpul înainte de amiază, îl asigură că – fără cea mai mică dificultate – va putea încheia o vânzare grabnică.

— Bineînțeles, doctore, trebuie să dăm o explicație în anunțurile noastre, spuse domnul Turner cu amabilitate, ciocănindu-și dinții cu creionul său automat. Orice cumpărător se va întreba de ce renunță un doctor la o mină de aur ca asta? Iertați-mă că vorbesc așa, dar cabinetul

acesta este într-adevăr o mină de aur. De multă vreme n-am mai văzut un astfel de vad. Am putea să explicăm vânzarea ca fiind motivată de starea sănătății dumneavoastră?

— Nu, răspunse brusc Andrew. Spuneți-le adevărul. Spuneți-le că... apoi își reveni: Spuneți-le că vând din motive personale.

— Foarte bine, doctore.

Și domnul Gerald Turner scrisese proiectul lui de anunț: „De vânzare – din motive pur personale, nu are nicio legătură cu clientela.”

Andrew încheie:

— Și nu uitați, vă rog, că nu pretind o avere, ci numai un preț bun. Mulți clienți care s-au deprins cu mine nu se vor încrede poate în succesorul meu.

La dejun, Christine îi înmână două telegrame care sosiseră pentru el. Ceruse lui Denny și lui Hope să-i răspundă telegrafic la scrisorile expediate cu o zi mai înainte.

Prima, de la Denny, îl informa pur și simplu: *M-ai câștigat. Așteaptă-mă mâine seară.*

A doua declara cu tipică aroganță: *Voi fi nevoit să-mi petrec toată viața cu niște zănateci? Caracteristica orașelor de provincie engleze: cârciumi, bazare, catedrale și târguri de porci. Ai spus ceva și de un laborator? Semnat: Un contribuabil indignat.*

După dejun, Andrew se duse la spitalul Victoria. Nu era ora de vizită a doctorului Thoroughgood, dar asta se nimerea cum nu se putea mai bine. Nu voia să aibă nici discuții, nici neplăceri, căci n-ar fi voit nici să-și supere colegul mai vârstnic, care – în ciuda încăpățânării sale și a interesului pentru bărbierii-felceri de odinioară – se purtase totdeauna bine cu el.

Așezat lângă Mary, el îi explică, în taină, ceea ce dorea să facă.

— A fost greșeala mea, de la început, zise el, mângâindu-i mâna ca s-o liniștească. Ar fi trebuit să-mi dau seama că spitalul acesta nu e locul cel mai nimerit pentru tine. Ai să

vezi, când vei fi la *Bellevue* că e cu totul altceva – o mare deosebire, Mary. Dar aici toți s-au purtat bine cu tine, și nu s-ar cuveni să jignim pe nimeni. N-ai decât să le spui că vrei să pleci, miercurea viitoare; dacă nu vrei s-o faci singură, îl pun eu pe tatăl tău să le scrie să-ți dea drumul din spital. Sunt destui bolnavi care așteaptă să fie un pat liber, așa că nu va fi prea greu să-i convingă. Așadar, miercuri, vin eu personal să te scot și te duc cu automobilul la *Bellevue*. Am să am grijă să vin cu o infirmieră și tot ce mai trebuie. Nimic mai simplu – și va fi mai bine pentru tine.

Se întoarse acasă cu sentimentul că mai făcuse un pas înainte. I se păru că începea să se purifice de murdăria în care se înnămolise. În seara aceea, la dispensar, procedă la o severă triere și trimise acasă pe toți cei cu boli cronice, renunțând fără scrupule la orice cuvinte amabile. De nenumărate ori, într-o singură oră, declară cu fermitate:

— E ultima consultație pe care v-o acord *dumneavoastră*. Veniți de mult pe-aici. Vă merge mult mai bine, acum. Și nu puteți să vă îndopați mereu cu medicamente!

Până la urmă, constată că se simțea mult mai liniștit, de multă vreme nu-și îngăduise să spună pe față ceea ce gândea, în mod cinstit și răspicat. Se duse apoi în casă, la Christine, cu pas elastic, tineresc.

— Acum nu mă mai simt ca un comis-voiajor care plasează săruri pentru baie. Apoi murmură: „Doamne, cum pot să vorbesc așa? Uit ce s-a întâmplat, uit de Vilder – de toate câte le-am făcut!”

În clipa aceea sună telefonul. Christine alergă să răspundă și lipsi destul de mult din cameră, iar când se întoarse i se păru din nou dusă pe gânduri, încordată.

— Te caută cineva la telefon.

— Cine?...

Înțelese îndată că-l chema Frances Lawrence. În cameră se lăsase ca o barieră de tăcere între ei. Se pripi să răspundă:

— Spune-i că nu sunt acasă. Spune-i c-am plecat. Nu – așteaptă... Expresia feței lui trăda hotărârea luată. Cu o mișcare bruscă, se repezi: Am să vorbesc eu cu ea.

Întorcându-se după cinci minute, o găsi pe Christine instalată cu un lucru de mână, în colțul ei favorit, unde avea lumină bună. El se uită la ea, apoi – evitând privirea ei – se duse la fereastră și stătu acolo, amărât, căutând afară, cu mâinile, în buzunare. Țăcănitul monoton al undrelelor de împletit îl zăpăcea, se simțea ca un câine trist și hărțuit, care vine acasă cu coada între picioare, după vreo aventură nepermisă. În cele din urmă, nu se mai putu stăpâni. Tot cu spatele la ea, el spuse:

— Și asta s-a terminat. Poate că te interesează să afli că în joc era chiar prosteasca mea vanitate – asta și interesul. N-am încetat o clipă să te iubesc. Se întoarse brusc și spuse cu durere: Dă-o naibii, Chris. Numai eu am fost de vină. Oamenii ca ăștia habar n-au de alte lucruri, dar eu știu ce știu. Nu-mi vine de loc greu să mă despart de toate astea, dimpotrivă, mă despart ușor – da, mult prea ușor. Dă-mi voie să-ți spun că, în timp ce eram la telefon, l-am chemat și pe le Roy, m-am gândit să lichidez cu același prilej și treaba asta. Produsele *Cremo* nu se vor mai interesa de mine. Mi-am șters singur numele și de pe programul lor. Of, Doamne! Voi căuta să mă feresc de asemenea lucruri.

Christine nu răspunse – doar andreelele ei se făceau auzite în liniștea camerei, cu un țăcănit vioi și plăcut. El rămase multă vreme la geam, rușinat, privind afară, la mișcarea străzii, la luminile care scânteiau în noaptea de vară. Când, într-un târziu, întoarse capul, întunericul invadase încăperea, dar o văzu tot acolo, aproape invizibilă pe scaunul ei, în penumbră, o mică făptură neînsemnată, aplecată peste tricotașul ei.

În noaptea aceea, Andrew se trezi lac de sudoare și neliniștit. Întorcându-se spre ea, cu ochii mari deschiși în întuneric, încă sub impresia spaimelor din vis, o strigă:

— Unde ești, Chris? Iartă-mă. Îmi pare tare rău. Voi face tot ce stă în puterea mea, ca să nu te mai chinuiesc, de aci încolo. Se simțea mai ușurat, și pe jumătate adormit mai șopti: O să ne luăm și noi vacanță, îndată ce vindem cabinetul. Doamne! M-am îmbolnăvit de nervi – și când mă

gândesc că, o dată, te-am crezut nevrotică pe tine! Și când ne vom instala în altă parte, oriunde ar fi, voi avea grijă să ai o grădină, Chris, știu cât de mult ții la asta. Adu-ți aminte – îți mai aduci aminte de *Vale View*, Chris?

De dimineață, îi aduse acasă un buchet enorm de crizanteme. Se silea, cu aceeași ardoare ca altădată, să-i dovedească iubirea lui, nu prin acea generozitate ostentativă pe care o ura – amintirea dejunului de la Piaza îl mai înfiora și acum – ci printr-o mulțime de mici atenții, aproape uitate.

La ora ceaiului, când Andrew veni acasă, aducând o prăjitură care-i plăcea ei în mod deosebit, după care se mai duse să caute în dulap, la capătul coridorului, și pantofii ei de casă, ea se îndreptă în fotoliu și, încruntându-și sprâncenele, protestă cu blândețe:

— Nu face una ca asta, dragul meu, te rog... căci sufăr eu. Săptămâna viitoare ai să-ți smulgi părul din cap și ai să te învârtești prin toată casa, după mine – cum făceai odinioară.

— Chris! exclamă el, privind-o uimit, cu o față chinuită. Nu vezi că toate s-au schimbat? De-abia de acum înainte voi căuta să îndrept lucrurile, pentru tine.

— Foarte bine, foarte bine, dragul meu. Și, surâzând, își șterse ochii. Apoi, cu o înflăcărare de care n-ar fi crezut-o capabilă: Nu-mi pasă de nimic, numai să fim *împreună*. Nu pretind ca tu să alergi după mine. Tot ce-ți cer este să nu alergi după nimeni altcineva.

O dată cu inserarea, sosi Denny, să ia cina cu ei, așa cum făgăduise. Le aducea un mesaj de la Hope, care-i telefonase de la Cambridge, pentru a-l preveni că nu va putea să vină la Londra, în seara aceea.

— Mi-a spus că e reținut de treburi, le povesti Denny, scuturându-și pipa de cenușă. Dar bănuiesc – și nu fără temei că, în scurt timp, Hope se logodește. Romantică istorie: bacteriologul domesticit!

— A spus ceva în legătură cu planurile mele? întrebă Andrew repede.

— Da, l-ar tenta așa ceva – de altfel asta nu mai are importanță, îl convingem noi și are să ne urmeze. Și pe mine

mă ispitește ideea! Denny își despături șervetul și se servi din salata pregătită. Aproape nu-mi vine să cred că un asemenea proiect – clasa una, ce să zic! – a putut să iasă din capul unui zăpăcit ca tine. Mai ales fiindcă mă și gândeam că te-ai resemnat să te faci negustor ambulant de săpun, în West End. Spune-mi, cum de ți-a venit ideea asta?

Andrew îi vorbi cu însuflețire și cu o emfază crescândă. Apoi începură să discute planul până în cele mai mici amănunte, examinând cum ar putea fi puse în practică. Își dădură seama numaidecât că, pe măsură ce discutau, deplina lor înțelegere era tot mai vădită. Denny spuse:

— Părerea mea este că n-ar trebui să alegem un oraș prea mare. Sub douăzeci de mii de locuitori

— Iată orașul ideal. Acolo o să putem face cu adevărat treabă bună. Uită-te pe hartă, înspre West Midlands. Vei găsi o sumedenie de orașe industriale, deservite de patru sau de cinci doctori care sunt – păstrând relații politicoase – la cuțite unul cu altul; unde bunul, bătrânul „medic universal” face medicină generală, adică retează într-o dimineață pe jumătate o amigdală, iar a doua zi le toarnă pe gât antiseptice. Iată locul unde am putea demonstra în mod practic ideea cooperării între medicii specializați. Nu va fi nevoie să câștigăm în acest scop pe nimeni. Ar fi simplu, ne vom face apariția acolo. Doamne! Aș vrea să văd mutrele lor – adică pe doctorul Brown, pe Jones sau pe Robinson. Vom avea de îndurat imense jigniri – ba s-ar putea chiar să fim linșați. Considerând lucrurile în mod serios, avem nevoie de o clinică centrală, cum spui și tu, pe lângă care să funcționeze laboratorul lui Hope. Am putea chiar instala câteva paturi, la catul de sus. Nu avem nevoie de prea multe, la început, trebuie mai curând să convingem decât să construim

— Așa zic eu – dar cred că vom prinde astfel rădăcini. Observând pe Christine, care urmărea conversația lor cu ochi strălucitori, surâse: Ce părere aveți, dumneavoastră, doamnă, despre toate astea? O nebunie, nu-i așa?

— Da, răspunse dânsa, cu glasul ușor voalat de emoție.

Dar numai nebuniile contează...

— Chiar așa e, Chris, ți-o jur, numai asta contează. Andrew bătu cu pumnul în masă făcând să salte tacâmurile. Planul este bun. Dar înainte de toate contează idealul pe care-l urmărim. O interpretare nouă a legământului făcut de discipolii lui Hippocrate, o totală supunere învederând idealul științific, fără a tolera niciun fel de empirism, nicio treabă de mântuială, nici ordonanțe medicinale în serie, nici vânătoare după onorarii, nici aere de proprietari, niciun menajament față de ipohondri, niciun – of, pentru Dumnezeu, dă-mi ceva de băut! Coardele mele vocale nu mai rezistă. Aș avea nevoie de o tobă.

Discutară astfel până la ora unu spre ziuă. Entuziasmul lui Andrew devenea un stimulent, chiar și pentru stoicul Denny. Ultimul lui tren plecase de mult. În noaptea aceea, el dormi în camera de oaspeți și plecă de dimineață, imediat după micul dejun, făgăduind să revină vinerea viitoare. Își propunea ca, între timp, să-l viziteze pe Hope, și – ca ultimă dovadă a entuziasmului său – să achiziționeze o hartă de mari dimensiuni a regiunii West Midlands.

— Merge, Chris! Am pornit la treabă! strigă Andrew triumfător, din ușă, înapoiindu-se în casă. Parcă i-am pus muștar. El nu-i prea vorbăreț, de felul lui. Dar eu știu...

În aceeași zi se iviră primele oferte ale celor care doreau să preia vadul. Sosi chiar un eventual cumpărător, urmat mai târziu, și de alții. Gerald Turner în persoană însoți pe amatorii cei mai serioși. Folosea spre a-i convinge un val de cuvinte elegante și nu uita să pomenească de arhitectura garajului. Luni, doctorul Noel Lowry veni de două ori la fața locului – prima oară singur, de dimineață, și escortat de un agent după amiază. Apoi, Turner telefonă lui Andrew, pe un ton suav, aparent confidențial:

— Doctorul Lowry este interesat, doctore – aș spune chiar foarte interesat. E îndeosebi îngrijorat ca nu cumva să vindem, mai înainte ca soția lui să fi vizitat casa. Ea se află undeva, la mare, cu copiii, și se întoarce miercuri.

Miercuri era ziua în care Andrew se angajase s-o conducă

pe Mary la *Bellevue*, dar se gândi că ar putea să lase problema casei pe mâna lui Turner. La spital, lucrurile fuseseră pregătite întocmai cum le prevăzuse el. Mary urma să părăsească spitalul la ora două. Se înțelesese și cu infirmiera Sharp, care avea să-i însoțească în călătoria cu automobilul.

Ploua cu găleata, când, la ora unu și jumătate, el porni înspre strada Welbeck, de unde trebuia să o ia pe infirmiera Sharp. Când ajunse la numărul 57A, nu o găsi în toane prea bune. Îl așteptase ce-i drept, deși nu prea părea dispusă să-l însoțească. Și așa, de când o anunțase că va fi nevoit să renunțe la serviciile ei, către sfârșitul lunii, devenise de-a dreptul insuportabilă. Mormăi ceva în chip de bună-ziua și se decise totuși să intre în automobil.

Din fericire, el nu avu nicio greutate cu Mary, care ieși din camera portarului, chiar în clipa când sosi cu mașina. În clipa următoare, se și afla instalată alături de sora Sharp, pe pernele din fund, înfășurată într-o cuvertură caldă și cu o buiotă la picioare. Nici nu se depărtaseră încă bine de oraș, când începu să regrete că o luase cu el pe îmbufnata și bănuitoarea infirmieră. Era evident că ea considera această expediție ca nefăcând parte din îndatoririle sale. Andrew se întreba cum putuse s-o suporte atâta timp.

Ajunseră la *Bellevue* la trei și jumătate. Ploaia trecuse și în timp ce urcau aleea, primele raze de soare străpungeau norii. Mary se aplecă, privind înaintea ei neliniștită, cu o umbră de teamă în priviri, la ivirea sanatoriului de la care spera atât de mult.

Andrew găsi pe Stillman în biroul său. Își exprimă dorința să examineze bolnava împreună cu el. Problema pneumotoraxului îl apăsă greu pe conștiință, îi vorbi despre aceasta, fumând o țigaretă, la o ceașcă de ceai.

— Foarte bine! aprobă Stillman, dând din cap, după ce-l ascultă pe Andrew. Să ne ducem sus, chiar acum.

El îl conduse în camera lui Mary. O găsiră, în pat, palidă după efortul impus de călătorie. Tulburată încă de rele presimțiri, ea o privea pe infirmiera Sharp, care, în picioare,

la celălalt capăt al camerei, își împacheta rochia de uniformă. Tresări ușor la intrarea lui Stillman.

Acesta o examinează cu o grijă deosebită. Examenul făcut de el, cu calmul cel mai desăvârșit, cu o absolută precizie, fu o adevărată revelație pentru Andrew. Stillman nu avea nimic din maniera medicului de lume mare. Nu ținea să facă impresie și, într-adevăr, nu semăna cu niciun alt doctor la lucru. Părea mai curând un om de afaceri, angajat în complicațiile unei mașini de calcul care se defectase subit. Cu toate că se servea de stetoscop, investigațiile sale erau mai mult tactile, palpa spațiile intercostale și supra-claviculare, ca și cum, prin apăsarea cu degetele, putea într-adevăr să perceapă vibrația celulelor pulmonare, la adăpostul învelișului sub care trăiau și respirau.

Când termină examenul, nu spuse nimic lui Mary, ci ieși afara împreună cu Andrew.

— Pneumotorax! dădu el verdictul. Nu am nici cea mai mică îndoială. Încă de acum câteva săptămâni ar fi trebuit să i se facă collapsoterapie. Am s-o fac eu numaidecât. Du-te și spune-i.

În timp ce Stillman își pregătea aparatul, Andrew se întoarse în cameră și o înștiință pe Mary de hotărârea lor. Îi vorbi cu toată delicatețea posibilă, dar era evident că perspectiva imediată a operației o tulbura.

— Dumneavoastră o veți face? întrebă ea – și glasul ei trăda neliniște. O! mi-ar părea atât de bine să fiți dumneavoastră.

— Nu te teme, Mary, n-ai să simți nici cea mai ușoară durere. Și eu voi fi aici. Îl voi ajuta eu! Voi avea eu grijă să meargă totul bine.

De fapt, Andrew se hotărâse să lase întreaga tehnică a operației pe seama lui Stillman. Dar văzând cât de nervoasă era Mary și cât de mult se bizuia pe el – mai ales că, într-adevăr, se simțea răspunzător de prezența ei aici – se duse și-i oferă lui Stillman să-l asiste la operație.

Zece minute mai târziu, toate erau gata. Când Mary fu adusă în sală, el îi făcu anestezia locală. Apoi rămase lângă

manometru, în timp ce Stillman înfigea cu dibăcie trocarul, controlând fluxul gazului de nitrogen steril în pleură. Aparatul era de o sensibilitate extremă și Stillman incontestabil un maestru al tehnicii. Cu o siguranță de expert mânua trocarul, făcându-i drum cu abilitate și mereu cu ochii pe manometru, pândind străpungerea finală – perforarea definitivă a pleurei parietale. Își elaborase și o metodă proprie, acționând în adâncime în așa fel, încât să evite pericolul de emfizem chirurgical.

După un acces acut de nervozitate, neliniștea lui Mary se calmă treptat. Ea suportă operația cu o încredere ce sporea în fiecare clipă, și în cele din urmă putu să suradă lui Andrew, complet calmată. După ce o aduseră înapoi în cameră, ea îi mărturisi:

— Ai avut dreptate. Totul a mers bine. Mă simt ca și cum nici nu mi s-ar fi făcut vreo intervenție.

— Nu-i așa? Andrew își ridică o sprânceană întrebător, apoi râse: Iată cum ar trebui să decurgă întotdeauna asemenea intervenții – fără pic de agitație, fără ca bolnavul să aibă sentimentul că se petrece cu el ceva groaznic. Doresc ca fiecare operație să se poată face în felul acesta! Să știi însă că noi am scos deocamdată din funcțiune plămânul tău. Are să se odihnească acum o bucată de vreme. Și când va porni din nou să respire – crede-mă – va fi vindecat.

Mary câtă lung la el, apoi se uită prin toată camera, atât de îmbietoare și, prin fereastra deschisă, privi valea ce se întrezărea în depărtare.

— Cred că, în cele din urmă, o să-mi placă aici. El nu încearcă să se arate prea amabil – vorbesc, despre domnul Stillman – dar oarecum, simți cât este de... Credeți că pot să-mi iau ceaiul?

XIX

Era aproape de ora șapte, când Andrew plecă de la *Bellevue*. Zăbovise acolo mai mult decât intenționase,

discutând cu Stillman pe terasa de la parter, bucurându-se de aerul proaspăt și de conversația pașnică. La plecare, se simți pătruns de un neobișnuit sentiment de calm, netulburat. Aceasta o datora binefăcătoarei influențe a lui Stillman, a cărui prezență odihnitoare și totală indiferență față de meschinele preocupări ale vieții de toate zilele izbutea să influențeze în mod favorabil firea lui impetuoasă. Mai mult – în privința bolii lui Mary, i se luase o grijă de pe suflet. Compara involuntar, prima lui hotărâre nechibzuită, urmată de internarea pripită într-un spital primitiv, cu tot ce făcuse pentru ea în acea după amiază. Treaba asta îi pricinuisese neajunsuri, necesitase o sumedenie de aranjamente prealabile care-i dăduseră mult de furcă. În orice caz contravenise vechilor practici medicale. Cu toate că nu discutase cu Stillman chestiunea onorariilor, își dădea prea bine seama că Boland n-ar fi în stare să suporte cheltuielile unui tratament la *Bellevue*, astfel încât lichidarea socotelilor avea să cadă în sarcina lui. Dar toate acestea nu mai prezentau nicio importanță, pe lângă înflăcăratul sentiment al reușitei reale pe care o obținuse. Pentru prima oară, de atâtea luni, simțea că făcuse ceva cu adevărat valoros. Și conștiința acestui succes îl încălzea, gândul acesta era începutul unui reviriment binefăcător.

Conducea mașina încet, bucurându-se de liniștea serii. O dată instalată pe locul ei, în fundul automobilului, sora Sharp nu mai avu nimic să-i spună, iar el, copleșit de gândurile lui, nici nu se mai sinchisi de dânsa. Totuși, când intrară pe străzile Londrei, o întrebă unde s-o lase și – după indicația ei – se opri la stația de metropolitan Notting-Hill. Era bucuros să se descotorosească de ea. Fără îndoială, miss Sharp era o bună infirmieră, dar nu aprecia firea ei închisă, puțin comunicativă. Cât despre ea, era vădit că nu-l simpatizase niciodată. Luă hotărârea să-i trimită salariul prin mandat poștal, chiar a doua zi. Astfel nu va mai fi nevoit s-o revadă.

I se păru ciudat să constate că, după ce parcurse strada Paddington, starea lui sufletească se schimbă dintr-odată.

Totdeauna se întrista când trecea prin fața prăvăliei lui Vidler. Trase cu coada ochiului la firma *RENOVĂRI* – Ltd. Unul dintre lucrători tocmai trăgea obloanele. Această simplă acțiune, care i se păru de-a dreptul simbolică, îl zgudui profund. Demoralizat, ajunsese la Chesborough Terrace și-și conduse mașina în garaj. Apoi intră în casă sub apăsarea unei tristeți bizare.

Christine îl întâmpină veselă, în vestibul. Oricare ar fi fost dispoziția lui, putu constata că ea era însuflețită de bucuria izbânzii. Ochii ei scânteiau, când îi anunță vestea bună:

— S-a vândut! îi strigă ea râzând. S-a vândut totul, așa cum se găsește: clientela, inventarul, casa. Te-au așteptat, au stat și te-au tot așteptat dragul meu, de-abia au plecat. Vorbesc, bineînțeles, de doctorul Lowry cu doamna. Era atât de tulburat – povesti ea râzând – că nu te aflai încă aici la ora de consultații, încât s-a ocupat el de pacienți. I-am reținut după aceea la cină, așa că am putut sta mai mult de vorbă cu ei. Mi-am dat seama că doamna Lowry era convinsă că ai avut o pană de motor, în drum. Bineînțeles, am început să mă neliniștesc. Dar, iată că ai venit, în sfârșit, dragul meu – acum toate sunt bune. A rămas că te vei întâlni cu el mâine, la ora unsprezece, la biroul domnului Turner, ca să semnați actul de vânzare-cumpărare. Și...

— A, da! – Lowry a dat lui Turner o sumă de bani de garanție.

Andrew o urmă în sufragerie, unde masa fusese strânsă. Îi părea bine, firește, că se găsisese un cumpărător, dar nu se simțea în stare să-și manifeste entuziasmul.

— E bine, nu-i așa – continuă Christine – că s-a încheiat afacerea asta atât de repede? Nu cred că el e dispus să aștepte prea mult, până să se instaleze aici. O, m-am gândit la atâtea, înainte de sosirea ta. Dacă am putea să ne luăm câteva zile de vacanță, la Val-André, înainte de a porni la lucru

— A fost așa de frumos acolo – nu-i așa, dragă? Și am fost atât de fericiți, atunci... Ea se întrerupse, privindu-l: Dar ce-i, ce s-a-ntâmplat?

— O, nimic, spuse el, așezându-se pe un scaun. Cred că sunt puțin cam obosit. Probabil pentru că n-am luat masa.

— Cum? strigă ea înspăimântată. Eram sigură că ai mâncat la *Bellevue*, înainte de plecare. Se uită în juru-i. Și eu, care am strâns masa și am învoit-o pe doamna Bennet să se ducă la cinema...

— Nu face nimic...

— Ba cum să nu... Acum nu mă mai mir că n-ai sărit de bucurie, când ți-am spus că s-a făcut vânzarea. Așteaptă numai un minut, am să-ți aduc o tavă cu tot ce trebuie. Ai vreo dorință deosebită? Aș putea să încălzesc supa, sau să-ți fac jumări de ouă – sau ce-ai vrea?

Andrew se uită la ea.

— Aș prefera ouă, Chris. Dar nu te obosi pentru asta. În sfârșit, dacă vrei tu... Și poate, după aceea, puțină brânză.

Christine se întoarce, după câteva clipe, cu o tava pe care se aflau o farfurie cu jumări de ouă, un pahar cu câteva lujere fragede de țelină, pâine, biscuiți, unt și brânză. Depuse pe masă tava. Și în timp ce el își apropia scaunul de masă, scoase din bufet o sticlă cu bere.

În timp ce mânca, ea îl asistă grijulie, zâmbitoare.

— Știi, dragul meu, m-am gândit adesea că, dacă am fi locuit în strada Cefan, într-o singură cameră cu bucătărie, bunăoară, asta mi s-ar fi potrivit perfect. Traiul pe picior mare nu ne priște. Acum, când sunt pe cale de a deveni soția unui muncitor, sunt cât se poate de fericită.

Andrew continua să înfulece în tăcere. Mâncarea îl reconfortase.

— Știi, scumpul meu – continuă ea, așezându-se cu bărbia proptită în mâini, după cum îi era obiceiul – m-am gândit mult zilele acestea. Înainte, mă simțeam ca amorțită, zăvorâtă în mine. Dar de când suntem din nou împreună – adică de când am redevenit noi-înșine – fiecare lucru mi se pare așa de limpede... Numai când ai fost nevoit să lupți pentru ceva, lucrul acela începe să capete cu adevărat valoare în ochii tăi. Ceea ce îți cade în dar, așa din senin, nu-ți aduce nicio mulțumire. Ți aduci aminte de zilele de la

Aberalaw? Zilele acelea le-am retrăit, pur și simplu le-am retrăit astăzi – când am avut atâtea greutăți. Ei, bine, acum mi se pare că o viață asemănătoare – ca în acele zile – începe din nou pentru noi. E mai aproape de adevăratul nostru fel de a trăi, dragul meu. Asta suntem noi. Și sunt atât de fericită.

El o privi.

— Ești într-adevăr fericită, Chris?

Drept răspuns ea îl sărută ușor.

— Niciodată n-am fost mai fericită decât în clipa aceasta.

Se făcu liniște. El își unse cu unt un biscuit și, ridicând capacul farfuriei pentru a se servi cu brânză, avu o neplăcută surpriză când, în locul „liptauerului” său favorit găsi doar un căpătâi de *cheddar*³⁵ uscat, pe care doamna Bennett îl folosea la gătit, în clipa în care Christine observă aceasta, ea se muștră cu glas tare.

— O! Ar fi trebuit să mă duc astăzi la Frau Schmidt!

— Lasă – că e bună și asta, Chris.

— Ba nu e bună de loc. Și luă repede farfuria de pe masă, înainte ca el să se fi servit. Stau aici și visez la lună, ca o școlăriță sentimentală, și n-am ce să-ți dau de mâncare, când vii acasă obosit. Te las să flămânzești. Grozavă nevastă de muncitor am să fiu! Sări în picioare, cu ochii la ceas. Am numai bine timp să dau o fugă peste drum și să-ți cumpăr ceva, înainte de a închide prăvălia.

— Nu te mai obosi, Chris...

— *Te rog*, dragă. Ea îl liniști, voioasă. Lasă-mă să mă duc. Vreau eu să mă duc, știu că-ți place brânza asta de la Frau Schmidt. Și apoi eu – eu te iubesc.

Și, înainte ca el să fi putut protesta din nou, se făcu nevăzută. Îi auzi pasul repede, în vestibul, apoi zgomotul porții care se închidea încet. În ochii lui mai stăruia lumina unui surâs ușor – ceea ce făcea Christine acum semăna atât de bine cu ea... Își unse cu unt un al doilea

³⁵ Brânză de oi, denumită astfel după localitatea Cheddar, din Somersetshire.

biscuit, în aşteptarea faimosului „liptauer” – până la întoarcerea ei.

Casa era cufundată în tăcere. Florrie dormea la subsol şi doamna Benett era la cinematograf. Îi părea bine că doamna Benett avea să-i urmeze, în noua lor viaţă. Stillman fusese la înălţime în acea după amiază. Mary se va însănătoşi acum, se va înviora ca florile după o ploaie bună. Îşi aminti cât de minunat limpezise aerul ploaia de după-amiază. Întoarcerea acasă fusese minunată, printre satele atât de proaspete şi de liniştite. Slavă Domnului! Christine va avea în sfârşit şi ea o grădină. S-ar putea ca el şi Denny şi Hope să fie linşaţi de cei câţiva medici din oraşelul menit să le adăpostească aiurelile, dar cel puţin Christine îşi va avea grădina ei.

Distrat, începu să mănânce un biscuit. Îşi spuse că, de mai întârzie ea mult, îi va trece şi lui foamea. Se vede că stă la palavre cu Frau Schmidt – doar ea i-a trimis pe vremuri, cei dintâi clienţi. Ehe! – de-ar fi mers el pe drumul început, cu decenţă, în loc să... – în sfârşit, slavă Domnului, toate astea s-au terminat! Vor fi din nou împreună, Christine şi el, mai fericiţi decât fuseseră vreodată. Cât de minunat i se păruse s-o audă vorbind, adineauri. Aprinse o ţigară.

Deodată răsună, cu putere, soneria de la uşa ce dădea în stradă. Ridică privirea atent, apoi lăsa de o parte ţigara şi se duse în vestibul. Dar înainte de a fi ajuns la uşă, soneria se auzi din nou.

Deschise şi, în aceeaşi clipă îşi dădu seama de agitaţia neobişnuită din stradă. Trotuarul era înţesat de lume, fel de fel de capete şi figuri apăreau şi dispăreau, cufundându-se de fiecare dată în valuri de întuneric. Dar înainte de a-şi lămuri pricina acestor imagini mişcătoare, agentul de poliţie care sunase răsară brusc în faţa lui. Era Struthers, vechiul lui prieten, agentul de circulaţie de la prima întretăiere de străzi. Avea parcă ceva straniu Struthers, o privire fixă, pupilele încremenite pe albul ochilor.

— Domnule doctor – găfai Struthers cu greutate, ca un om care alergase din răputeri – soţia dumneavoastră a fost accidentată. Venea fuga – of, Doamne! – şi, ieşind de la

băcănie, a dat buzna drept în fața autobuzului.

O imensă mână de gheață îi strânse inima. Înainte de a putea scoate o vorbă, se pomeni înconjurat de lume. Văzu îngrozit cum holul casei se umple de oameni: Frau Schmidt plângând, un șofer de autobuz, un alt agent de poliție, străin, toți înghesuindu-se, împingându-l înapoi, până în cabinetul de consultații. Apoi apăru, în mijlocul mulțimii, purtat de doi oameni, corpul Christinei lui dragi. Capul îi atârna pe spate, lăsând liber vederii lujerul subțire, ușor arcuit, al gâtului ei alb. De degetele mâinii stângi, înfășurat cu o sfoară, atârna pachetelul de la Frau Schmidt. Oamenii o întinseră pe masa înaltă din camera de consultații. Murise.

XX

Andrew suferi o prăbușire totală, și – timp de mai multe zile – păru că-și ieșise din minți. Avea momente de luciditate, când recunoștea pe doamna Benett, sau pe Denny, și o dată sau de două ori, pe Hope. Dar în mai tot timpul acesta, existența lui se redusese la îndeplinirea aproape automată a unelor funcții vitale, întreaga lui ființă fiind cufundată într-un lung coșmar, un abis al desperării. Sistemul lui nervos, istovit, îi intensifica suferința după această pierdere, creând viziuni morbide și remușcări înfricoșătoare, din care se trezea în sudori și țișând de spaimă.

Era foarte vag conștient de anchetă, de plicticoasa banalitate a judecătorului de instrucție, de evidența demonstrată cu atâtea detalii, și fără necesitate, de martori. Privea fix figura gârbovită a doamnei Schmidt, de pe al cărei obraz rubicond lacrimile picurau, picurau într-una.

— Râdea, râdea mereu, când a venit la mine în prăvălie. Grăbește-te, Frau Schmidt, te rog – îmi repeta; nu vreau să mă aștepte prea mult soțul meu...

Când auzi pe judecătorul de instrucție, exprimându-și simpatia „pentru doctorul Manson, atât de crud lovit”, el înțelese că s-a terminat. Se ridică automat, și se trezi

mergând cu Denny, pe un trotuar cenușiu.

Despre cele ce au urmat, de îndeplinirea formalităților în vederea înmormântării, Andrew n-a știut nimic, toate s-au petrecut într-un mod misterios, fără știința lui. În drum spre Kersal-Green, gândurile lui în dezordine călătoreau înapoi în timp, prin anii scurși... Atmosfera sinistră a cimitirului îi aduse aminte de vastele platouri măturate de vânt, dincolo de *Vale View*, la Aberlraw, unde căișorii de munte alergau scuturându-și coamele despletite. Christinei îi plăcuse întotdeauna să se plimbe pe-acolo, să simtă pe obraji adierea vântului. Și iată că-i fusese hărăzit să odihnească în acest cimitir orășenesc...

În seara aceea, în greaua tortură a neurasteniei, el încercă să se îmbete până la nesimțire. Dar whisky-ul nu făcu decât să-i sporească mânia împotriva lui însuși. Cu pași mari, măsură camera în lung și-n lat, până noaptea târziu, vociferând ca un bețiv, insultându-se în gura mare.

Străbătu strada, cât era de lungă, în capul gol, clătinându-se, ca să privească cu ochi năuciți, obloanele trase ale prăvăliei lui Vidler. Se întoarse acasă bolborosind, cu sufletul împietrit și vărsând lacrimi amare.

Urcă scara bălăbănindu-se, șovăi o clipă, apoi intră în camera ei tăcută, rece, părăsită. Pe masa de toaletă găsi poșeta Christinei. O luă, își lipi obrazul de ea, apoi o deschise cu sfială. Câteva monede de argint și ceva mărunțiș, o batistuță, o listă cu de-ale băcăniei. Apoi, în despărțământul de la mijloc, dădu peste niște hârtii, o fotografie a lui, aproape ștearsă, făcută la Blaenelly și, pe un petec de hârtie – le recunosc cu o strângere de inimă – aceste cuvinte pe care i le dedicaseră, la un Crăciun, pacienții lui din Aberlraw: „*Cu recunoscătoare mulțumiri.*” Christine le păstrase ca o comoară de-a lungul anilor.

Un suspin îi țâșni din piept. Căzu în genunchi în fața patului, hohotind de plâns.

Denny nu încercă să-l împiedice de a bea. Lui Andrew i se păru vag că acesta venea la el în toate zilele. Nu în grija pentru clientelă, căci acum doctorul Lowry preluase treaba

asta. Lowry locuia încă în altă parte, dar venea ca să dea consultațiile, și ca să-și ia lista bolnavilor pe care trebuia să-i viziteze la domiciliu. Andrew nu știa nimic, nu era conștient de nimic din ceea ce se petrecea în jurul lui – de altminteri nici nu dorea să știe. Se ferea din calea lui Lowry. Își simțea nervii distruși. Soneria de la intrare îi dădea palpitații oribile. Zgomotul unui pas neașteptat făcea să-i transpire palmele. Ședea în cameră, cu o batistă răsucită între degete, ștergându-și în răstimpuri mâinile nădușite, privind focul din cămin și înfricoșându-se că, o dată cu sosirea nopții, trebuia să înfrunte spectrul insomniei.

În starea aceasta îl găsi Denny, în dimineața când veni să-i spună:

— În sfârșit, sunt liber, slavă Domnului! Acum putem pleca de aici.

Nu putea fi vorba să-l refuze, mai ales că-și pierduse orice putere de rezistență. Nici nu întrebă unde se duc. Într-o muțenie indiferentă, privi pe Denny care-i pregătea valiza. După o oră, erau în drum spre gara Paddington.

Călătoria se prelungi toată după-amiaza, prin comitatele din sud-vest. Schimbară trenul la Newport și continuară prin Monmouthshire, Coborâră din tren la Abergavenny, unde la ieșirea din gară, Denny tocmi un taximetru. Pe când traversau orașul, trecând peste râul Usk, prin colorata bogăție a peisajului de toamnă, Denny zise:

— E aici un locșor unde altădată veneam la pescuit, la schitul Llantony. Cred că o să ne convină.

Ajunseră la destinație la ora șase, trecând printr-un hâțiș de ulicioare, mărginite de aluni, cu crengile grele de podoaba ciucurilor. În jurul unui careu de iarbă scurtă, se înălțau ruinele schitului, lucioase stane de piatră cenușii; câteva arcade ale paraclisului mai rămăseseră intacte. În apropiere, era un fel de casă de oaspeți, construită în întregime din rămășițele vechilor ziduri. Nu departe, se auzea murmurul liniștitor al unui mic șuvoi de apă. O șuviță de fum se ridica, dreptă și albastră, prin aerul adormit al serii.

A doua zi de dimineață, Denny îl luă cu el pe Andrew la o

plimbare. Cu toate că era o zi uscata și răcoroasă, la primul urcuș, Andrew, bolnav, după o noapte de nesomn, nu-și mai putu încorda mușchii moleșiți și voi să se întoarcă, numai după o scurtă bucată de drum. Denny rămase însă neînduplecat. Îl plimbă pe jos pe Andrew, în această primă zi, cale de opt mile, și zece în ziua următoare. La sfârșitul săptămânii, amândoi străbatau cel puțin douăzeci de mile pe zi, iar Andrew, târându-se anevoie seara până în cameră, cădea numaidecât în pat și adormea adânc.

Nimeni nu-i tulbura, la schit. Mai zăboveau acolo doar câțiva pescari, anotimpul prielnic pentru dat la păstrăvi fiind pe sfârșite. Mâncau în sufrageria pardosită cu lespezi de piatră, la o lungă masă de stejar, în fața focului din cămin. Hrana era simplă și bună. În timpul plimbărilor zilnice, nu-și vorbeau. Adesea, umblau o zi întreagă, fără să fi schimbat decât cel mult două, trei cuvinte. În primele zile, Andrew era total indiferent față de priveliștile ținutului, dar după câțva timp, frumusețea pădurilor și a pâraielor, a colinelor ondulate așternute cu ferigi, îl pătrunse treptat, pe nesimțite, deși se părea că-i amortise orice sensibilitate.

Însănătoșirea lui progresa, însă nicidecum excepțional de repede, cu toate că înspre sfârșitul primei luni, era capabil să suporte oboseala lungilor excursii, să mănânce și să doarmă ca un om normal, să facă o baie rece în fiecare dimineață, și să privească viitorul fără spaimă. Își dădu seama și el că nu s-ar fi putut alege un loc mai bun decât acest colțișor retras, niciun mod de trai mai potrivit decât viața spartană ce o duceau, în această monahală reclusiune. Când primul ger mușcă mai adânc pământul, sângele lui zvâcni parcă mai repede, și simți instinctiv, o bucurie.

Pe neașteptate, începu să vorbească. Erau doar crâmpie de discuții, ce se înfiripau la întâmplare. Mintea lui, ca un atlet care se îndeletnicește cu simple exerciții înainte de a se apuca de performanțe mai mari, încerca să se apropie iar, cu fereală, de viață. Încetul cu încetul, în mod imperceptibil, află de la Denny evoluția lucrurilor.

Cabinetul său medical fusese vândut doctorului Lowry,

nu chiar pentru întreaga sumă la care Convenise Turner – aceasta numai pentru că, din cauza celor întâmplare, cumpărătorul nu se putuse încă instala acolo – dar pentru o cifră destul de apropiată de prețul convenit. Hope își terminase, în sfârșit, ultima fază a studiilor sale, și acum el se afla la el acasă, la Birmingham. Denny era și el liber. Își dăduse demisia din postul pe care-l ocupa, înainte de a-l însoți la schit. Concluzia era atât de limpede, încât Andrew, ridicând brusc capul spuse:

— Aș trebui să fiu în stare să lucrez – la începutul anului.

Porniră atunci să discute cu seriozitate, și după o săptămână, expresia încruntată, rătăcită, dispăru de pe figura lui. În ciuda faptului că-i era dat să constate cu tristețe că-și putea regăsi, în toată plinătatea, facultățile mintale după lovitura mortală pe care o primise, el nu putea împiedica acest proces, și mergea pe calea însănătoșirii. Până atunci se acomodase cu o stoică indiferență: o mașină care funcționa perfect. Acum trăgea în piept aerul înviorător cu o adevărată sete de a trăi, lovea bătaios ferigile cu toiagul, își lua zilnic în primire corespondența, din mâinile lui Denny, și afurisea poșta atunci când nu-i aducea *Medical Journal*.

Seara, Denny și cu el studiau cu atenție harta. Cu ajutorul unui anuar, întocmiră o listă a orașelor, apoi prin eliminare, aleseră opt dintre ele. Două dintre aceste orașe se aflau în comitatul Stafford, trei în Northhampton și trei în Warwickshire.

În luna următoare, Denny plecă și lipsi o săptămână. În timpul acestor șapte zile, Andrew își recăpătă brusc vechea dorință de a munci, de a se reîntoarce la propria lui ocupație, la toate câte le putea desăvârși împreună cu Hope și cu Denny. Nerăbdarea lui spori pe zi ce trecea. Sâmbătă după amiază se duse pe jos până la Abergavenny, pentru a aștepta acolo ultimul tren al săptămânii. Întorcându-se acasă decepționat, la gândul că va trebui să mai îndure încă două nopți și o zi întreagă de așteptare prelungită, găsi în fața porții casei de oaspeți, un mic Ford de culoare închisă. Dădu

buzna înăuntru. În sufrageria bine luminată, Denny și Hope se îndestulau în tihnă cu șuncă și ouă, ceai cu frișcă și cu dulceață de piersici.

La acest sfârșit de săptămână, rămăseseră singurii oaspeți la Llantonny. Raportul pe care i-l dădu Philip, la această masă bogată, fu un strălucit preludiv la discuțiile aprinse ce urmau. Vremea, în cele din urmă, se stricase: ploaia și grindina băteau în ferestre. Dar nimic nu-i mai putea tulbura.

Două dintre orașele alese pe hartă – Franton și Stanborough – fuseseră vizitate de Denny și ofereau, după părerea lui Hope, condițiile cele mai prielnice pentru extinderea asistenței medicale. Ambele erau orașe semi-agricole de bună faimă, unde se întemeiaseră de curând noi întreprinderi industriale: la Stanborough, o uzină recent construită, care producea șasiuri pentru automobile, iar la Franton, o mare fabrică de zahăr. În suburbiile orașelor răsăreau mereu case noi, iar populația era în creștere. Dar în ambele așezări, serviciile medicale rămăseseră în urmă. Franton n-avea decât un spital instalat într-o vilă de țară, iar Stanborough nici atâta. Cazurile urgente erau trimise la Coventry, cale de cincisprezece mile depărtare.

Aceste mici detalii fură de ajuns pentru a-i stârni – asemenea unor copoi ce adulmecau mirosul vânatului. Dar Denny deținea informații și mai interesante. Scoțând la iveală un plan al orașului Stanborough, desprins dintr-un indicator al drumurilor din Midland, el declară:

— Cu părere de rău trebuie să vă spun că l-am furat de la hotelul din Stanborough. Un început promițător pentru noi, într-un oraș...

— Hai, dă-i drumul, îl zori nerăbdător Hope, care până atunci părea doar pus pe glumă. Ce-i semnul ăsta?

— Asta – spuse Denny, în timp ce căteșitrei își aplecau capetele asupra planului – este piața unde se ține târgul, adică locul la care se reduce piața, căreia nu știu pentru ce anume socoteală i se spune „rotondă”. E situată chiar în

centrul oraşului, pe o înălţime, privesc minunată. Ştiţi cam cum arată aşa o piaţă, încercuită de un rând de case, de prăvălii şi de birouri, jumătate din ele locuinţe, celelalte vechi firme comerciale. Arhitectura – să-i zicem georgiană³⁶ – cu ferestre joase şi porticuri cu coloane. Medicul-şef din partea locului, un vlăjgan pântecos, cu o faţă apoplectică şi picioare scurte, e ajutat de doi asistenţi şi locuieşte chiar în „rotondă”. Tonul vorbirii lui Denny era uşor ironic. Chiar peste drum de casa lui, în faţa unei fermecătoare fântâni de granit, care se află în mijlocul pieţii, se găsesc două case goale, cu camere mari, cu duşurile bune – case aspectuoase, şi sunt de vânzare. Mi se pare că...

— În ce mă priveşte – spuse Hope într-o răsuflare – declar fără şovăire că nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât un mic laborator, în faţa acestei fântâni.

Continuă să discute. Denny le mai dezvăluie şi alte detalii, amănunte interesante.

— Desigur – încheie el – s-ar zice că noi toţi suntem complet smintiţi. Ideea aceasta a fost cât se poate de bine realizată în marile oraşe de prin alte părţi, printr-o organizare eficientă şi prin investiţii uriaşe. Dar aici – în Stanborough! Şi niciunul dintre noi nu are cine ştie ce economii! Ne vom bate, probabil, până la urmă, între noi, ca nişte draci. Dar, într-un fel...

— Dumnezeu să ne ajute! rosti Hope, ridicându-se şi încercând să se dezmoştească.

Duminică, planul lor ajunsese la un stadiu mai înaintat. Luară hotărârea ca Hope, în drumul său de întoarcere acasă, luni, să treacă şi prin Stanborough. Denny şi Andrew urmau să sosească acolo miercuri. Se vor întâlni la hotel, iar unul dintre ei se va informa, cu discreţie, la vreun agent de case din localitate.

Cu perspectiva unei zile foarte ocupate, Hope plecă luni de dimineaţă, înainte ca ceilalţi să-şi fi terminat gustarea. Se avântă cu Fordul lui, împrôşcând totul în juru-i cu noroi.

³⁶ În stilul vechilor case din statul Georgia (S.U.A.).

Cerul era încă foarte înnourat, dar vântul care bătea pe înălțimi promitea o zi senină și veselă. După gustarea de dimineață, Andrew ieși pentru o oră, să se plimbe. Era mulțumit că se simțea din nou bine-dispus, capabil de a se apuca de muncă, mai ales cu perspectiva celor ce-și propuneau să întreprindă la noua clinică. Până acum, nu-și imaginase cât de mult însemna planul acesta pentru el – și acum, dintr-o dată, era chiar pe cale să se realizeze.

La ora unsprezece, când se întoarse, găsi poșta din acea zi, un teanc de scrisori care-i fuseseră adresate din Londra. Se așeză la masă, bucuros de a le deschide. Denny, care ședea lângă sobă, dispăruse cu totul îndărătul unuia din ziarele de dimineață.

Prima scrisoare era de la Mary Boland. Citind foile acoperite cu un scris mărunț, înghesuit, pe fața lui se ivi un surâs cald. Mary începea, exprimându-i condoleanțe și totodată speranța că se va fi restabilit pe deplin. Apoi, pe scurt, îl informa despre starea ei. Se simțea bine, cu mult mai bine, aproape complet însănătoșită. În ultimele cinci săptămâni, temperatura ei fusese normală. Se ridica din pat, și începea treptat, să facă din ce în ce mai multă mișcare. Îi scria că se îngrășase atât, încât desigur abia ar mai recunoaște-o. Se întreba dacă nu va trece pe acolo să o vadă? Domnul Stillman se întorsese în America, de câteva luni, lăsând în locul lui pe asistentul său, domnul Marland. Ea însăși nu știa cum să-i mulțumească destul lui Andrew, pentru că o adusese la *Bellevue*.

Andrew lăsă din mână scrisoarea, cu fața încă înseninată de gândul însănătoșirii lui Mary. Apoi, împingând la o parte o sumedenie de înștiințări și de prospecte de literatură medicală, toate în plicuri ieftine, francate cu obligatoria marcă de jumătate de penny, alese scrisoarea următoare. De astă dată era un plic de format mare, oficial. Desfăcu scrisoarea și scoase o coală de hârtie groasă, pentru înștiințări.

Surâsul i se șterse de pe obraz. Se uita cu ochi neîncrezători la scrisoarea pe care o ținea în mână. Cu

pupilele dilatate de spaimă, se întoarse, palid ca un mort, rămase câteva clipe nemișcat, uitându-se în neștire la hârtie, apoi, cu voce stinsă, zise:

— Denny, citește asta...

XXI

În urmă cu opt săptămâni, când Andrew o depusese, în drum spre casă, pe infirmiera Sharp, la stația Notting-Hill, ea luase metropolitanul până la Oxford Circus, și de acolo se dusesse pe jos, în strada Queen Anne. Se înțeleșese cu prietena ei, infirmiera Trent, care primea pe pacienții doctorului Hamson, să-și petreacă seara împreună, la Teatrul Reginei, unde Louis Savory, pe care amândouă îl adorau, avea să joace în piesa: *Ducesa se declară*. Dar cum era ora opt și un sfert, iar reprezentația începe la nouă fără un sfert, îi mai rămânea destul de puțin timp ca să mai treacă s-o ia pe prietena ei și să fie, la ora exactă, la teatru. Mai mult decât atât, în loc să aibă răgaz să ia o cină bună la restaurantul din colț, cum plănuiseră, aveau să fie silite să înfulece la repezeală un sandviș, pe drum, sau poate să renunțe și la asta. Bineînțeles că, în timp ce străbătea gâfâind atâta distanță, sora Sharp se considera amarnic jignită. Recapitulând în minte toate cele survenite în după-amiaza aceea, ea clocotea de indignare și de ciudă. Urcă în fugă treptele, în strada Queen Anne și apăsă pe butonul soneriei.

Chiar domnișoara Trent îi deschise ușa, privind-o muștrător, căci o aștepta nerăbdătoare. Dar înainte de a-i fi putut spune ceva, sora Sharp o apucă de braț.

— Draga mea – spuse ea, repezită – iartă-mă. Dar sunt tare supărată. Ce zi am avut eu azi! Am să-ți spun mai târziu. Lasă-mă numai să intru ca să-mi las la tine lucrurile. Dacă merg la teatru așa cum sunt îmbrăcată, cred că vom ajunge la timp.

Chiar în momentul când cele două infirmiere stăteau de

vorbă în vestibulul comun, doctorul Hamson coborî scara, ținând, pomădat, în ținută de seară. Văzându-le, el se opri, nevrând să piardă prilejul de a impune farmecul cuceritor al persoanei sale.

Asta făcea parte din sistemul lui, căuta să-și atragă simpatiile oamenilor, pentru a stoarce apoi de la ei cât mai mult.

— Hello, domnișoară Sharp! strigă el cu voioșie, scoțându-și o țigaretă, dintr-o tabacheră de aur. Pari obosită. Și cum se face că ați întârziat amândouă până acum? Dacă nu mă înșel, parcă mi-a spus domnișoara Trent că mergeți la teatru, astă-seară?

— Da, domnule doctor – răspunse sora Sharp – dar am fost reținută pe lângă o pacientă a doctorului Manson.

— Oh? tonul lui Freddie avea o nuanță întrebătoare.

Atât fu de ajuns pentru sora Sharp. Cu resentimentul nedreptăților a căror victimă se credea, mai ales că-l disprețuia pe Andrew și-l admira pe Hamson, își dădu drumul numaidecât:

— N-am mai pomenit în viața mea așa ceva, domnule doctor Hamson. Auzi, să scoată o bolnavă de la spitalul Victoria, și s-o ducă pe furiș la *Bellevue*. Și doctorul Manson m-a ținut acolo ore întregi, până i-au făcut un pneumotorax, cu un individ care nici barem nu e doctor...

Și miss Sharp turnă toată povestea din după-amiaza aceea, stăpânindu-și cu greutate lacrimile stârnite de mândria-i ofensată.

După ce tăcu în sfârșit, se făcu liniște. Pe fața lui Freddie Hamson apăruse o expresie neobișnuită.

— Într-adevăr, mai mult decât neplăcut, spuse el, sporind supărarea ei. Sper, totuși, că n-aveți să întârziați la teatru. Ascultă, soră Trent, luați un taximetru, pe seama mea. Să notezi suma asta pe lista de cheltuieli. Acum, scuzați-mă, trebuie să mă duc.

— Iată un om nobil! murmură sora Sharp, urmărindu-l din ochi, cu admirație. Hai, dragă, să luăm un taxi.

În drum spre club, în automobil, Hamson șezu gânditor.

De la cearta lui cu Andrew, lăsase de o parte, nevoit fiind, orice mândrie, și revenise la o asociație și mai strânsă cu Deedman și cu Ivory. În acea seară câteșitrei aveau să ia masa împreună. În timpul cinei, Freddie – mai puțin din răutate, cât din dorința de a-i interesa pe ceilalți doi, și de a se pune bine cu ei – spuse cu un aer nepăsător:

— Manson ăsta îmi face impresia că se ține de scamatorii – ca să nu spun altfel – de când s-a despărțit de noi. Aud că acum procură bolnavi pentru ăla... pentru amicul Stillman.

— Ce?! făcu Ivory, lăsându-și furculița din mână.

— Și lucrează cu el, după cât am înțeles.

Hamson începu să redea apoi, teatral și cu haz, versiunea aflată de la miss Sharp.

După ce termină, Ivory îl întrebă cu o bruscă asprime în glas:

— E oare adevărat asta?...

— Dragul meu, răspunse Freddie pe un ton înțepat. O știu de la propria lui infirmieră – mi-a povestit totul acum o jumătate de oră.

Urmă un răstimp de tăcere. Ivory, cu ochii în jos, continuă să mănânce. Dar sub calmul său aparent ascundea o sălbatică satisfacție. El nu-i iertase niciodată lui Manson ultimele cuvinte care i le aruncase, după operația lui Vidler. Cu toate că Ivory era destul de gros la obraz, avea orgoliul nemăsurat al omului care-și cunoaște incapacitatea, dar care și-o apără cu gelozie. În adâncul conștiinței sale știa prea bine că nu era decât un prost chirurg. Dar nimeni nu-i reproșase vreodată, în mod atât de violent, atât de necruțător, că era de-a dreptul incapabil. Ura pe Manson, pentru că-i aruncase în față acest adevăr amar.

Ceilalți doi vorbeau între ei, de câteva minute, când Ivory își ridică în sfârșit privirile. Glasul lui era cu totul schimbat.

— Infirmiera aia a lui Manson... ai putea să obții adresa ei?

Freddie își întrerupse conversația, și se uită la el, peste masă.

— Desigur...

— Mi se pare – continuă Ivory, cu răceală – că trebuie făcut ceva, în privința asta. Între noi fie vorba, Freddie, n-am avut niciodată mare bătaie de cap cu prietenul tău Manson, dar nu asta e chestiunea. Mă gândesc numai la aspectul moral. Chiar alaltăieri seara, Gadsby mi-a vorbit, din întâmplare, despre Stillman ăla – la dineul Mayfly. Aud că începe să se vorbească prin ziare despre acest Stillman. Un tâmpit de gazetăraș ar fi întocmit cică o listă a pretinselor tratamente salvatoare aplicate de Stillman – cazuri în care doctorii nu reușiseră, cunoașteți obișnuita flecăreală. Gadsby e destul de înfierbântat pe chestia asta. Cred că Churston era clientul lui, nu de mult – înainte de a-l fi părăsit, pentru acest șarlatan. Dar acum, spuneți, și voi, ce-are să se întâmple, dacă însăși membri ai corpului nostru medical se vor face adepți ai acestui practician necalificat? Ei, cu cât mă gândesc mai mult la asta, cu atât mai supărător mi se pare. Am de gând să iau contact direct cu Gadsby, în privința asta. Chelner, vezi, te rog, dacă doctorul Gadsby se află la club. Dacă nu roagă-l pe portar să se intereseze, dacă e acasă.

Hamson, de data aceasta, avu un sentiment de supărătoare stinghereală. El nu nutrea nici invidie, și nici rea-voință față de Manson, pe care – în felul său ușuratic și egoist – îl iubise întotdeauna. Șopti lui Ivory:

— Pe mine să nu mă bagi în chestia asta.

— Nu fi prost, Freddie. Cum adică? Să permitem ca individul ăsta să ne împrăște cu noroi, și noi să răbdăm toate *astea*?

Băiatul se întoarse, spunând că doctorul Gadsby era acasă. Ivory îi mulțumi.

— Mă tem, dragii mei că afacerea asta nu-mi mai îngăduie azi să joc bridge cu voi. Afară, doar, dacă Gadsby a ieșit în oraș.

Dar Gadsby nu era invitat nicăieri, și Ivory se duse să-l vadă, ceva mai târziu. Cu toate că cei doi nu erau chiar prieteni, se cunoșteau destul de bine, pentru ca Gadsby să-i ofere un porto dintre cele mai bune și o excelentă țigară de

foi. Fie că doctorul Gadsby cunoștea, sau nu, reputația lui Ivory, aflase cel puțin din auzite faima mondenă a chirurgului, ceea ce îl ridica destul de sus, în ochii lui Maurice Gadsby, care – având aceleași aspirații – se străduia să-i dea dovezi vădite de bună camaraderie.

Când Ivory îi explică scopul vizitei sale, Gadsby arată un neprefăcut interes. Înclinat înainte, pe fotoliul său, își aținti ochii lui mici asupra lui Ivory și ascultă cu atenție ce-i spunea.

— Ei, dracu' să mă ia! exclamă el cu o neobișnuită vehemență, la sfârșitul povestirii. Îl cunosc pe acest Manson. L-am avut, pentru scurtă vreme, la Consiliul minelor și vă asigur că am fost extrem de mulțumiți când l-am văzut plecând. Umblă pe căi ocolite și nu are nici barem educația unui băiat de prăvălie. Și acum îmi spuneți că el a scos o bolnavă de la Victoria – trebuie să fi fost una din pacientele lui Thoroughgood, și-o să vedem noi ce are să spună Thoroughgood! – pe care a trecut-o lui Stillman?

— Mai mult decât atât! L-a asistat chiar el pe Stillman la operație.

— Dacă asta e adevărat – spuse cu prudență Gadsby – cazul este de competența Consiliului general al medicilor,

— Așa e, declară Ivory, după o foarte oportună ezitare. Tocmai asta era și părerea mea. Însă aș fi preferat să mă abțin. Înțelegeți, îl cunosc pe băiatul ăsta de mult mai multă vreme decât îl cunoașteți dumneavoastră. Și nu eram tocmai eu dispus să depun reclamația împotriva lui.

— O fac eu, spuse Gadsby cu autoritate. Dacă ceea ce-mi spui este într-adevăr întemeiat, reclamația împotriva lui Manson o voi face eu personal. Aș considera ca o dezertare de la datorie, dacă nu aș trece imediat la acțiune. Este o chestiune vitală, Ivory. Acest Stillman reprezintă o amenințare, nu atât pentru public, cât pentru profesiunea noastră. Ți-am istorisit doar că am avut prilejul să-l cunosc, la un dineu, chiar acum câteva zile. El reprezintă o amenințare pentru statutul nostru, știința noastră, tradiția noastră – tot ceea ce reprezentăm. Singura noastră defensivă

este să propunem ostracizarea lui. Atunci, mai devreme sau mai târziu, are să-și frângă gâtul, pe chestie de calificare. Fii atent, Ivory! Slavă Domnului, ne-au mai rămas unele avantaje, pe baza calificării noastre profesionale. Numai noi medicii avem căderea de a iscăli un certificat de deces. Dar dacă – bagă bine de seamă! – dacă acest individ și alții ca el pot să-și asigure colaborarea medicilor profesioniști, atunci suntem pierduți. Din fericire, Consiliul general al medicilor s-a pronunțat cu cea mai mare rigurozitate cu privire la asemenea lucruri, în trecut. Adu-ți aminte de cazul lui Jarvis, practicianul acela necalificat, care – acum câțiva ani – găsisese o canalie de doctor dispus să-i anestezieze clienții. Bineînțeles că respectivul a fost exclus din rândurile noastre, imediat. Cu cât mă gândesc mai mult la mărginitul ăsta de Stillman, cu atât sunt mai hotărât să facem un exemplu din cazul ăsta: Dacă mă scuzi pentru un minut – aș vrea să chem la telefon pe Thoroughood. Și mâine, aș dori și eu să pun câteva întrebări acelei infirmiere.

Gadsby se ridică și telefonă doctorului Thoroughood. A doua zi, în prezența acestuia, el luă o declarație scrisă de la sora Sharp. Mărturia era atât de concludentă, încât el se puse imediat în legătură cu avocații săi, domnii Boon & Everton, din Bloomsbury Square. Îl ura pe Stillman, bineînțeles. Dar avea, de pe acum, o plăcută presimțire a foloaselor pe care le-ar putea trage de pe urma acestei chestiuni – el care se ridicase să apere moralitatea corpului medical.

În timp ce Andrew, uitând de toate cele, plecase la Llantony, procesul deschis împotriva lui își urma cursul. Adevărul era că Freddie Hamson, cutremurat de un paragraf din raportul de anchetă asupra morții Christinei, telefonase lui Ivory, rugându-l să încerce să oprească cercetările. Dar era prea târziu. Reclamația fusese introdusă.

La câțva timp după acestea, comisia care se ocupa de cazurile penale, luând în cercetare reclamația, și prevalându-se de autoritatea ce-i revenea, dispuse să fie trimisă lui Andrew Manson o scrisoare prin care el era citat

să răspundă în ședința din noiembrie, a Consiliului medical – la învinuirea ce i se aducea. Aceasta era scrisoarea pe care o ținea acum în mână, palid și neliniștit, în fața amenințării următoarei formulări de cod:

„Având în vedere că dv., Andrew Manson, ați asistat cu știință și din proprie voință, la 15 august, pe un oarecare Richard Stillman, persoană neînscrisă în registrele medicale, la îndeplinirea unui tratament medical, și că v-ați asociat în calitate de medic profesionist pentru a face o astfel de operație. Având în vedere că astfel, v-ați făcut vinovat de o acțiune infamantă, din punctul de vedere profesional...”

XXII

Cazul urma să fie adus în fața Consiliului la 10 noiembrie, și Andrew sosi la Londra cu opt zile înaintea acestei date. Era singur, fiindcă ceruse lui Hope și lui Denny să-i lase un pic de liniște. Pătruns de o amară melancolie, trăsese la Hotel Museum.

Cu toate că în aparență era stăpân pe sine, starea lui de spirit era de-a dreptul desperată. Întunecate accese de amărăciune alternau cu o stare de totală indiferență, care provenea nu numai din îndoielile sale cu privire la viitor, ci și din dureroasa amintire a fiecărei clipe trecute din cariera sa medicală. Cu șase săptămâni mai înainte, această criză l-ar fi găsit încă amorțit de suferința pricinuită de moartea Christinei, năucit, nepăsător. Dar acum, reînsănătoșit, gata de a-și relua lucrul și nerăbdător de a-l începe, el simți lovitura cu o crudă intensitate, își dădea seama, cu inima grea, că dacă noile sale speranțe s-ar stinge, aceasta ar însemna pentru el moartea.

Aceste gânduri și altele tot atât de chinuitoare se îmbulzeau în capul său, producându-i uneori o stare de înspăimântătoare confuzie. Nu putea crede că el, Andrew Manson, se afla în această oribilă situație, având să înfrunte visul urât – cel mai temut de orice medic. De ce era chemat

în fața Consiliului? De ce voiau ei să-i șteargă numele din registrele profesiei sale? Nu se făcuse vinovat de nimic, de niciun abuz dezonorant, niciun delict. Atât doar c-o vindecase pe Mary Boland de tuberculoză.

Apărarea sa era în mâinile biroului avocațial Hopper & Comp., din Lincoln's Inn Fields, pe care i-l recomandase cu căldură Denny. La prima vedere, Thomas Hopper nu făcea mare impresie: era un omuleț roșcovan, cu ochelarii înrâmați în aur, și ale cărui maniere vădeau o excesivă pedanterie. Din cauza unei circulații defectuoase, era mereu expus la accese de congestie a obrazului, ceea ce-i dădea un aer de aparentă mulțumire de sine, care nu inspira însă mare încredere. Totuși, Hopper avea un punct de vedere hotărât, în privința modului de a proceda în cazul lui Andrew. Când acesta, în primau izbucnire de revoltă dureroasă, voise să alerge la sir Robert Abbey, singurul prieten influent pe care-l avea la Londra, Hopper îi amintise, fără vorbe multe, că Abbey era membru al Consiliului. Cu o egală dezaprobare, micul avocat pedant se opusese și altei idei a lui Andrew, care se înflăcăraseră, dorind a-i telegrafia lui Stillman să vină imediat din America. În ce-l privea pe Stillman dispuneau de suficiente dovezi, iar prezența acestui practician fără diplome ar fi putut doar să exaspereze pe membrii Consiliului. Pentru același motiv, socotea oportun ca și Marland, actualul director al sanatoriului *Bellevue*, să se țină de o parte.

Treptat, Andrew începu să înțeleagă că aspectul legal al chestiunii era cu totul deosebit de lumina în care vedea el lucrurile. Logica sa încăpățanată, atunci când, în biroul lui Hopper, protesta în numele nevinovăției sale, făcu pe avocat să se încrunte, cu o expresie de dezaprobare. În cele din urmă, Hopper se văzu silit să-i declare:

— În orice caz trebuie să vă cer un lucru, doctore Manson: să nu vă exprimați în astfel de termeni, la audierea de miercuri. Vă asigur că nimic n-ar putea fi mai fatal cauzei noastre.

Andrew se opri brusc, strângându-și pumnii și fixându-și

asupra lui Hopper ochii aprinși.

— Dar eu vreau ca ei să afle *adevărul*. Vreau să le arăt că vindecarea acestei fete este cel mai meritos lucru pe care l-am făcut eu, de mulți ani încoace. După ce, timp de mai multe luni, am făcut clientelă, în chipul cel mai banal, pentru a câștiga bani, am izbutit în sfârșit ceva într-adevăr bun – și pentru asta vor să-mi taie capul.

Ochii lui Hopper, îndărătul ochelarilor, îi aruncau o privire profund consternată. Considerându-se jignit, se congestionă la față.

— Vă rog, vă rog, doctore Manson, dumneavoastră nu înțelegeți gravitatea situației în care vă aflați. Trebuie să folosesc prilejul pentru a vă spune cu toată sinceritatea că, pentru a întoarce lucrurile în bine, șansele de succes sunt... sunt minime. Există atâtea precedente care constituie tot atâtea dovezi ce pledează împotriva noastră: Kent, în 1909, London, în 1912, Foulger, în 1919, toți au fost scoși din rândurile medicilor, pentru că s-au asociat cu oameni fără diplome. Și, bineînțeles, celebrul caz Hexan, în 1921. Hexan a fost exclus pentru că procedase la o anestezie generală, într-un caz al lui Jarvis, care făcea pe vraciul. Ei bine, eu vă implor să răspundeți la întrebări prin da, sau prin nu – sau, dacă altfel nu se poate, fiți cât mai scurt cu putință. Țin să vă avertizez, în mod solemn, că dacă vă lansați în vreuna din aceste digresiuni pe care mi le-ați servit mie adineauri, vom pierde fără îndoială procesul, și veți fi exclus din corpul medical, tot așa de sigur precum pe mine mă cheamă Thomas Hopper.

Andrew simți în mod vag că trebuia să încerce să se stăpânească. Trebuia, întocmai ca un bolnav întins pe masa de operație, să se supună formalei chirurgii a Consiliului. Dar era greu pentru el, să se mențină în atitudinea aceasta pasivă. Singura idee că trebuie să renunțe la orice încercare de auto-apărare, și să răspundă în chip monoton „da” sau „nu”, era mai mult decât putea să îndure.

În seara de marți 9 noiembrie, când înfrigurata-i așteptare a celor ce avea să-i aducă ziua de mâine ajunsese la culme,

se pomeni – aproape fără să-și dea seama – ducându-se la Paddington, în direcția prăvăliei lui Vidler, împins parcă de un straniu impuls subconștient. Purta, adânc împlântată în creierul său, obsesia morbidă – pe care încă nu izbutea s-o învingă – că toate nenorocirile din ultimele luni se abătuseră asupra-i drept pedeapsă pentru moartea lui Harry Vidler. Deducția nu era voită și, în sinea lui, nici n-ar fi admis-o. Totuși era prezentă. Era atras, în mod irezistibil, înspre locuința văduvei lui Vidler, ca și cum numai privirea ei ar fi putut să-l ajute și – deși părea ciudat – să-i aline oarecum suferințele.

Era o seară umedă și întunecoasă și nu se vedea decât puțină lume pe stradă. Andrew încercă o stranie senzație, aproape ireală, plimbându-se fără să fie recunoscut, în cartierul acela în care îl știa fiecare. Figura lui întunecată nu mai era decât o umbră, printre alte fantome care treceau grăbite, tot mai grăbite, sub ploaia deasă. Ajunse la prăvălie chiar în clipa închiderii. Șovăi o secundă, apoi – cum tocmai ieșea un client – dădu buzna înăuntru.

Doamna Vidler era singură. Stătea îndărătul tejghelei raionului de curățătorie și călcătorie, și împăturea un palton femeiesc, care tocmai fusese adus. Purta o fustă neagră și o bluză de curând vopsită, puțin întredeschisă la gât. Doliul o făcea să pară și mai mică. Își ridică privirile și strigă:

— Doctorul Manson! Fața i se luminează dintr-o dată. Ce mai faceți, domnule doctor?

Răspunsul lui sună destul de puțin amabil. Andrew înțelese că ea nu știa nimic despre ultimul lui necaz. Rămase în picioare, în pragul ușii, uitându-se la doamna Vidler, în timp ce apa de ploaie i se scurgea încet peste marginile pălăriei.

— Pofțiți înăuntru, domurile doctor, v-a muiat de tot ploaia. E vreme urâtă, astă-seară.

El o întrerupse, cu un glas straniu, ireal.

— Doamnă Vidler, de mult voiam să vin să vă văd. Adesea m-am întrebat cum vă mai descurcați...

— Mă descurc, domnule doctor. Nu prea rău. De curând

am mai tocmit un tânăr pentru reparația încălțăminte, un lucrător bun. Dar poftiți înăuntru și îngăduiți-mi să vă ofer o ceașcă de ceai.

El făcu semn, din cap, că nu primește.

— Sunt... sunt în trecere. Apoi, pe un ton aproape desperat: Cred că Harry vă lipsește mult?

— Desigur, îmi lipsește. La început, mai ales, mi-a lipsit foarte mult. Dar e într-adevăr uimitor – avu chiar un surâs pentru el – cum se deprinde omul cu toate.

Andrew răspunse pripit, aproape nedeslușit:

— Îm fac muștrări, într-o privință. O, totul s-a întâmplat atât de surprinzător, pe neașteptate... Mi-am spus adeseori că trebuia să fiți supărată pe mine.

— Să fiu supărată pe dumneavoastră? Dădu din cap. Cum puteți spune așa ceva, când ați făcut tot ce se putea, ați venit chiar și acasă, și ați adus pe cel mai bun chirurg?

— Da, dar vedeți – insistă el cu glas răgușit și înțepenit de o ciudată senzație de frig, în tot corpul – dacă ați fi procedat altfel, poate că... dacă Harry s-ar fi internat într-un spital...

— Tot n-ar fi fost altfel, doctore. N-am cruțat nicio cheltuială. Harry al meu a avut parte numai de ce a fost mai bun. Chiar și înmormântarea lui – aș fi dorit să vedeți ce coroane!... Cât despre gândul că aș putea să fiu supărată pe dumneavoastră

— De câte ori n-am spus, în prăvălia asta, că Harry n-ar fi putut să aibă un doctor mai bun, nici mai devotat, nici mai priceput decât dumneavoastră...

În timp ce continua să vorbească, el înțelese, străbătut de o ultimă răbufnire de durere, că zadarnic i s-ar fi spovedit în chipul cel mai sincer – ea tot nu l-ar fi crezut niciodată. Își avea iluziile ei în privința morții pașnice, inevitabile și costisitoare a soțului ei. Ar fi fost crud să-i smulgă acest suport moral, care-i dădea ca un sentiment de fericire. După o pauză, spuse:

— Mi-a părut bine să vă revăd, doamnă Vidler. Așa cum v-am spus, Voiam să știu cum o mai duceți...

Se pregăti să plece. Îi strânse mâna, îi dori noapte bună, și

ieși.

Această conversație, departe de a-l fi liniștit sau de a-i fi adus vreo consolare, nu făcu decât să sporească starea lui bolnăvicioasă. Dispoziția lui se schimbă chiar cu totul. Ce așteptase? Iertarea, după cea mai pură tradiție a romanelor? O condamnare? Se gândi cu amărăciune că acum ea avea probabil o părere și mai bună despre el. În timp ce se întorcea în oraș, de-a lungul străzilor bătute de ploaie, avu deodată convingeii că a doua zi va pierde procesul. Această convingere se întări, devenind o înspăimântătoare certitudine.

Nu departe de hotelul unde locuia, într-o stradă liniștită, el trecu prin fața portalului deschis al unei biserici. Un nou imbold lăuntric îl opri, se întoarse și intră în biserica pustie și întunecată. Căldura din interior îi trezi bănuiala că slujba de-abia se terminase. Nu știa ce biserică este – de altminteri nici nu-l interesa. Se așeză cu simplitate pe ultima bancă și își fixă ochii pe bolta obscură, drapată parcă în văluri întunecate. Se gândea că Christine, în timpul cât se înstrăinaseră unul de altul, revenise la practicile religioase. Andrew nu nu prea fusese bisericos, de felul lui, dar acum se pomeni deodată într-o biserică necunoscută.

Ședea în bancă, înclinat înainte, caă un om care se odihnește, ajuns la capătul călătoriei. Gândurile lui se revărsau, nu sub o formă precisă de rugăciune, ci avântându-se doar inspirat de liniștea spre care tânjea sufletul lui: „Doamne, nu lăsa să fiu lovit și dat de o parte, Doamne, nu lăsa să fiu izgonit.” Aproape o jumătate de oră zăbovi astfel, cufundat în această ciudată meditație, apoi se ridică și porni spre hotel.

În dimineța următoare, cu toate că dormise somn adânc, încercă la deșteptare un sentiment de și mai mare neliniște. În timp ce se îmbrăca, mâinile îi tremurau ușor. Își imputa de a fi venit la acest hotel, care-i aducea aminte de juriul examenului. Și într-adevăr, resimțea în aceste clipe aceeași frică de dinaintea examenului, sporită chiar – de o sută de ori mai mare.

Nu mai avu răbdare să mănânce ceva. Audierea cazului său era fixată pentru ora unsprezece, și Hopper îi ceruse să vină mai devreme. Socotind că, pentru a merge până la sediul Consiliului, nu va fi nevoie de mai mult de douăzeci de minute, se prefăcu a citi ziarele, într-o stare nervoasă deosebită, zăbovind în holul hotelului, până la ora zece și jumătate. Dar când porni, taximetrul fu oprit mai multe minute la o învâlmășală de vehicule, în Oxford-Street, și era exact ora unsprezece, când sosi la sediul Consiliului general al medicilor.

Intră repede în sala de consiliu, având timp să-și facă doar o vagă noțiune în ce privea dimensiunile sălii și a mesei înalte, unde trona Consiliul, prezidat de Sir Jenner Halliday. Grupați în celălalt capăt al încăperii, ședeau toți cei citați pentru procesul său – ca niște actori care-și așteaptă replica: sora Sharp, doctorul Thoroughgood, domnul Boon, sora de spital Myles. Privirea lui străbătu întreg șirul de bănci. Apoi, își făcu loc grăbit lângă Hopper.

— Cred că v-am spus să veniți mai devreme, spuse avocatul pe un ton supărat. Cu primul caz aproape s-a terminat. La acest Consiliu, o întârziere poate fi fatală.

Andrew nu răspunse. Așa cum spusese Hopper, președintele tocmai pronunța verdictul în cazul precedent – și sentința era potrivnică, cerând condamnarea, deci excluderea acuzatului din rândul medicilor. Andrew nu-și putea lua ochii de la doctorul acuzat de un lugubru delict, un individ jerpelit, care părea să fi luptat din greu pentru a-și câștiga pâinea. Figura-i lipsită cu desăvârșire de speranță, așa cum stătea ascultând verdictul augustului corp al colegilor lui, îl cutremură pe Andrew.

Dar nu avu timp de gândire mai mult decât cât e necesar pentru o fugitivă undă de milă. În clipa, următoare, fu adus în dezbatere, cazul său. Inima i se strânse, din primele clipe.

Actul de acuzare fu citit în întregime. Apoi domnul George Boon, avocatul părții adverse, se ridică și luă cuvântul. Era un om subțirel, în redingotă, îngrijit, cu obrazul ras, cu ochelarii legați de o panglică lată, neagră. Glasul lui era

ferm, plin de convingere:

„Domnule Președinte, domnilor, cazul pe care-l veți cerceta nu are, mi se pare, nicio legătură cu nicio teorie medicală, așa cum se stabilește în paragraful douăzeci și opt din Statutul medical. Dimpotrivă, e un caz care vădește foarte clar asociația intervenită între un reprezentant al profesiei noastre și o persoană necalificată – o asociație pe care, îmi permit să constat, Consiliul a reprobato chiar în cazul precedent.

„Faptele constatate în cazul acesta sunt următoarele. Bolnava Mary Boland, atinsă de tuberculoză apicală, a fost admisă, la 18 iulie, în secția doctorului Thoroughgood, la spitalul Victoria. Acolo, ea a rămas în îngrijirea doctorului Thoroughgood, până la 14 septembrie, când a părăsit spitalul, sub pretextul că dorește să se întoarcă acasă. Spun „sub pretextul”, fiindcă în ziua plecării sale, în loc să se întoarcă la ai săi, bolnava s-a întâlnit la poarta spitalului, cu doctorul Manson, care a condus-o numaidecât la un stabiliment numit *Bellevue* – despre care se pretinde că ar înlesni vindecarea afecțiunilor pulmonare.

„La sosirea în amintitul stabiliment, bolnavei i s-a repartizat un pat și a fost examinată de doctorul Manson, în prezența proprietarului sanatoriului, domnul Richard Stillman, care nu posedă nicio diplomă de studii, și care, – hm! hm! – după câte am auzit, pare a fi cetățean străin. După examenul bolnavei, s-a luat hotărârea în timpul consultației, – și fac apel, în mod deosebit, la Consiliu, să rețină această frază – în timpul unei *consultații între doctorul Manson și domnul Stillman*, să se facă bolnavei o operație chirurgicală, și anume folosind procedeul cunoscut sub numele de pneumotorax. În consecință, doctorul Manson a procedat la anestezia locală, iar insuflația a fost executată de doctorul Manson și de domnul Stillman.

„Acum, domnilor, după ce am înfățișat, pe scurt, faptele, propun, cu permisiunea domniilor-voastre, să fie ascultați martorii. Doctorul Eustace Thoroughgood, vă rog...

Doctorul Thoroughgood se ridică și veni mai în față.

Scotându-și ochelarii, și ținându-i în mână pentru a sublinia emfaza depozității sale, Boon începu interogatoriul.

— Doctore Thoroughgood, nu vreau să vă pun în încurcătură. Noi cunoaștem reputația dumneavoastră – aș putea chiar să vorbesc despre eminenta dumneavoastră competență în tratarea afecțiunilor pulmonare – și nu am nicio îndoială că veți fi înclinat să arătați o oarecare indulgență față de colegul dumneavoastră mai tânăr. Este exact, domnule doctor, că marți de dimineață, la 10 septembrie, doctorul Manson a insistat să vă consulte în cazul bolnavei Mary Boland?

— Da.

— Și nu e oare tot atât de exact faptul că, în timpul consultației, el a stăruit ca să adoptați o linie de tratament pe care dumneavoastră o socoteați greșită?

— Mi-a exprimat dorința lui de a face un pneumotorax.

— Exact! Și ați refuzat în interesul bolnavei?

— În interesul ei.

— În fața refuzului dumneavoastră, doctorul Manson a avut vreo reacție – oricare ar fi...

— Vedeți... șovăi Thoroughgood.

— Vă rog, doctore Thoroughgood! Noi avem tot respectul pentru fireasca dumneavoastră aversiune...

— Nu părea să fie prea bine dispus, în dimineața aceea. Am avut impresia că-i displace hotărârea mea.

— Vă mulțumesc, domnule doctor Thoroughgood. Aveți vreun motiv să credeți că bolnava era nemulțumită de tratamentul în spital – la această idee neașteptată, un surâs șters îndulci o clipă fața uscată a lui Boon – și că era cazul să se plângă de dumneavoastră, sau de ceilalți?

— Nu, nicidecum. Bolnava arăta totdeauna bine dispusă, voioasă și mulțumită.

— Vă mulțumesc, domnule doctor Thoroughgood. Boon luă notița următoare. Și acum, sora Myles, vă rog.

Doctorul Thoroughgood își relua locul. Sora de spital Myles trecu în față. Boon reluă:

— Soră Myles, luni de dimineață, la 12 septembrie, deci în

a treia zi după consultația doctorului Thoroughgood cu doctorul Manson, acesta din urmă a venit să vadă bolnava?

— Da.

— Era ora obișnuită pentru vizite?

— Nu.

— A examinat bolnava?

— Nu, nu aveam paravan în dimineața aceea. S-a așezat și a stat de vorbă cu ea.

— Exact, soră – a fost o lungă și serioasă conversație, dacă-mi permiteți să folosesc cuvintele din declarația anterioară pe care ați dat-o. Dar spuneți-ne, soră – în ce formă doriți, de data asta – ce s-a petrecut îndată după plecarea doctorului Manson?

— După aproape o jumătate de oră, numărul 17 – așa i se zicea în spital bolnavei Mary Boland – mi-a spus: „Soră, m-am gândit bine și m-am hotărât să plec de aici. Ai fost foarte drăguță cu mine. Dar vreau să ies din spital miercură viitoare.”

Boon o întrerupse repede.

— Miercură viitoare. Mulțumesc, soră. Acesta era punctul pe care voiam să-l stabilesc. Atât, pentru moment. – Sora Myles se retrase.

Avocatul făcu un gest de politețe satisfăcută, vânturându-și ochelarii legați de un șiret.

— Și acum – infirmiera Sharp, vă rog. O clipă de tăcere. Domnișoară Sharp, sunteți în situația de a ne da preciziuni asupra celor întreprinse de doctorul Manson, în după amiaza zilei de miercuri 14 septembrie?

— Da, am fost acolo!...

— Din tonul dumneavoastră soră Sharp, deduc că v-ați dus împotriva voinței dumneavoastră?

— Când am descoperit unde ne duceam, și cine era Stillman ăla, nici doctor, nici nimic, am fost...

— ...uluită, îi sugeră Boon.

— Da, chiar așa, strigă infirmiera Sharp. Eu, toată viața mea, n-am avut de-a face decât cu doctori veritabili, cu specialiști adevărați.

— Exact, mormăi Boon. Acum, soră Sharp, este un punct asupra căruia aş dori din nou să faceţi deplină lumină, pentru înlesnirea Consiliului. Doctorul Manson a lucrat cu domnul Stillman, atunci când s-a... efectuat această operaţie?

— Da, a lucrat, răspunse ea, vădit răzbunătoare.

Asupra acestui punct, Abbey, aplecându-se înainte, puse cu suavitate o întrebare, prin intermediul Preşedintelui.

— Domnişoară Sharp, în momentul când se petreceau aceste fapte, dumneata fusesseşi concediată de doctorul Manson?...

Infirmirea Sharp se înroşi brusc, îşi pierdu cumpătul şi bâlbâi:

— Da, presupun că da.

O clipă mai târziu, când ea se aşeză la locul ei, Andrew se simţi uşor înviorat, fiindcă Abbey – cel puţin el! – îi rămăsese prieten.

Boon se întoarse înspre masa Consiliului, oarecum indispus de întrerupere:

— Domnule Preşedinte, domnilor, aş putea să continui interogatoriul martorilor, dar sunt prea sensibil la valoarea timpului Consiliului. În plus, cred că am expus cazul meu, sprijinindu-l cu dovezile cele mai convingătoare. Se pare că nu există nici cea mai mică îndoială că bolnava Mary Boland a fost strămutată, în înţelegere cu doctorul Manson, sustrasă de la îngrijirile unui eminent specialist – ce activează într-unul dintre cele mai bune spitale din Londra – şi transportată la acest discutabil sanatoriu, care fapt, prin el însuşi, constituie o gravă îndepărtare de la o bună purtare profesională – şi că acolo, doctorul Manson a colaborat cum i-a plăcut cu proprietarul necalificat al numitului stabiliment, practicând o operaţie primejdioasă, împotriva avizului doctorului Thoroughgood, responsabilul moral în cazul acesta. Domnule Preşedinte, domnilor, aici nu avem de-a face, cum s-ar părea la prima vedere, cu un exemplu izolat, cu o accidentală abatere, ci suntem în faţa unei plănuite, premeditate, sistematice încălcări a Codului

medical.

Domnul Boon se așează, mulțumit de sine, și începu să-și ștergă lentilele ochelarilor. Urmară câteva clipe de tăcere. Andrew rămase cu ochii pironiți în podea. Fusesse o tortură pentru el să asculte pe alții înfățișând cazul său cu atâta patimă. Își spunea cu amărăciune că este tratat ca un bandit de drumul mare. În sfârșit, avocatul său se pregăti să vorbească în fața Consiliului.

Ca de obicei, Hopper părea agitat, obrazul i se roșise și se căznea să-și aranjeze hârtiile. Totuși, în mod curios, chiar aceasta părea să-i câștige indulgența Consiliului. Președintele spuse:

— Gata, domnule Hopper?

Hopper își limpezi glasul:

„Domnule Președinte, domnilor, vă rog să-mi permiteți, eu nu contest cu nimic afirmațiile făcute aici de domnul Boon. De asemenea, nu doresc să nesocotesc faptele. Dar felul interpretării lor ne atinge dureros. Mai sunt, în afară de aceasta, unele puncte complementare care aruncă o lumină cu mult mai favorabilă asupra clientului meu, în cazul de față.

„Nu s-a stabilit încă faptul că domnișoara Boland a fost, de la început, bolnava doctorului Manson – deoarece pe el l-a consultat la 10 iulie, deci înainte de a-l fi văzut pe doctorul Thoroughgood. Pe de altă parte, doctorul Manson era personal interesat în acest caz, dat fiind că bolnava este fiica unuia dintre prietenii săi cei mai buni. Astfel, în tot timpul, el a considerat că sănătatea bolnavei cade direct în responsabilitatea lui. Trebuie să admit, cu toată sinceritatea, că acțiunea doctorului Manson era complet greșită. Dar, cu cel mai mare respect, vă atrag atenția, că actul său nu era nici dezonorant, nici răuvoitor.

„Am luat cunoștință de o ușoară divergență de vederi, în privința tratamentului, între doctorii Thoroughgood și Manson. Dat fiind interesul doctorului Manson față de acest caz, nu este de loc nefiresc ca el să fi dorit readucerea îngrijirii bolnavei în mâinile sale. Bineînțeles, nu urmărea să

pricinuiască nicidecum colegului său mai vârstnic vreo neplăcere. Asta, și nimic altceva, a fost rațiunea subterfugiului asupra căruia domnul Bonn a insistat atât.

Aici Hopper se opri, scoase o batistă și tuși. Făcea impresia unui alergător care se apropie de un obstacol mai greu.

„Acum revenim la chestiunea conlucrării cu Stillman, la *Bellevue*. Presupun că unii membri ai Consiliului cunosc numele lui Stillman. Cu toate că nu are diplomă de doctor în medicină, el se bucură de oarecare reputație – se spune chiar că a obținut unele vindecări misterioase.

Președintele îl întrerupse cu gravitate:

— Domnule Hopper, cum puteți dumneavoastră, un profan, să vă pronunțați în această privință?

— Recunosc, Sir, că aveți dreptate, se grăbi să spună Hopper. Ceea ce vreau să semnalez este că Stillman pare să fie un om de valoare... Se pare că a intrat în relațiuni cu doctorul Manson, cu mulți ani mai înainte, scriindu-i ca să-l felicite pentru cercetările lui în domeniul afecțiunilor pulmonare. Amândoi s-au întâlnit mai târziu – fără niciun fel de interese profesionale comune – când domnul Stillman a venit să întemeieze aici clinica. Prin urmare, doctorul Manson, căutând un loc unde să se poată ocupa personal de tratamentul domnișoarei Boland, s-a gândit să profite de înlesnirile ce i-ar fi oferite la *Bellevue*. Prietenul meu, domnul Boon, a calificat acest stabiliment drept un „sanatoriu discutabil”. Cred, asupra acestui punct, că ar fi interesant pentru Consiliu să asculte un martor. Domnișoară Boland, vă rog...

Când se ridică Mary, privirile cercetătoare ale membrilor Consiliului o măsurară din ochi cu o vie curiozitate. Cu toate că era enervată, nu-l pierdea din ochi pe Hopper, fără să arunce însă vreo privire lui Andrew. Arăta bine, părea să fie în deplină sănătate.

— Domnișoară Boland – spuse Hopper – aș vrea să ne spuneți dumneavoastră, cu toată sinceritatea, dacă ați găsit vreun lucru de care să vă plângeți, în timpul când ați fost în

tratament la *Bellevue*?

— Nu! Dimpotrivă.

Andrew înțelese îndată că ea fusese instruită cu grijă, dinainte. Răspunsul ei era de o ponderație bine chibzuită.

— N-ați suferit consecințele rele ale tratamentului?

— Dimpotrivă, mă simt mai bine.

— De fapt, tratamentul pe care l-ați primit, era acela pe care doctorul Manson îl recomandase la prima consultație... la... stați să vedem... la 11 iulie?

— Da.

— Este aceasta concludent? întrebă Președintele.

— Am terminat cu acest martor, domnule Președinte, răspunse repede Hopper.

În timp ce Mary își lua locul, el întinse brațele spre masa Consiliului, cu gestul său rugător, obișnuit.

— Ceea ce încerc să stabilesc, domnilor, este că tratamentul aplicat la *Bellevue* era într-adevăr tratamentul doctorului Manson, aplicat poate, într-un mod greșit – dar al nimănui altul. Eu susțin că nu a existat nicio colaborare profesională între Stillman și doctorul Manson. Aș vrea să ascultăm, în această privință, pe doctorul Manson.

Andrew se ridică, deplin conștient de poziția sa și simțind că toate privirile erau ațintite asupra lui. Era palid, tras la față. Avea în regiunea stomacului o senzație de frig și de foame. Auzi pe Hopper, adresându-i întrebarea:

— Domnule doctor Manson, n-ați luat niciun onorariu pentru respectiva colaborare, cu domnul Stillman?

— Niciun ban.

— N-aveați niciun motiv ascuns, niciun scop material, făcând ceea ce ați făcut?

— Nu, nici unul.

— N-aveați nicio intenție de a face aprecieri asupra colegului dumneavoastră mai în vârstă, pe doctorul Thoroughgood?

— Nu – suntem în cele mai bune relații. Dar tocmai aici, părerile noastre nu coincideau, în privința bolnavei.

— Bine, interveni Hopper cu grabă. În consecință, puteți –

în toată onestitatea și sinceritatea – să asigurați Consiliul că n-ați avut nicio intenție de a aduce vreo jignire Codului medical, nici cea mai mică idee că purtarea dumneavoastră ar fi putut fi condamnată?

— Acesta este adevărul – adevărul absolut.

Hopper scoase un suspin adânc, când, cu un semn din cap, îl trimise la loc pe Andrew. Cu toate că se simțise obligat să provoace această depoziție, se temuse de impetuoșitatea clientului său. Dar iată că se terminase cu bine – și se gândea, că, din clipa aceea, dacă va izbuti să facă o cât mai scurtă rezumare, înainte de a se trage concluziile, vor avea o ușoară șansă de succes. Spuse cu un aer mâhnit:

— Nu vreau să rețin Consiliul mai mult. Am încercat să arăt că doctorul Manson a comis o singură nefericită greșeală. Fac apel nu numai la sentimentul de justiție, dar și la indulgența Consiliului. Și aș vrea, în sfârșit, să mai atrag atenția Consiliului asupra meritelor clientului meu. De trecutul său s-ar simți mândru oricine. Cunoașteți toți cazuri în care oameni străluciți s-au făcut vinovați de o singură greșeală și, neputând să obțină indulgența, cariera lor a fost îngropată în umbră. Sper – mai mult, vă rog, chiar – ca acest caz pe care îl aveți de judecat, să nu fie unul dintre acelea.

Tonul modest, de scuză, al lui Hopper, făcu un efect admirabil asupra Consiliului. Dar aproape imediat, Boon sări din nou în picioare, implorând:

— Dacă permiteți, domnule Președinte, aș vrea să mai pun una sau două întrebări doctorului Manson.

Și întorcându-se, invită pe Andrew să se ridice, făcându-i semn cu ochelarii.

— Ultimul dumneavoastră răspuns, doctore, nu mi s-a părut destul de clar. Nu știți – așa ați declarat – că întreaga dumneavoastră comportare putea să fie condamnată? Nu știți că Stillman n-are nicio diplomă medicală?

Andrew îl privi pe Boon pe sub sprâncene. Atitudinea acestui avocat chițibușar îi lăsase impresia, în tot timpul dezbaterilor, că el, Andrew Manson, se făcuse vinovat de o

acțiune infamantă. O ușoară scânteie se aprinse în golul înghețat pe care-l simțea în el. Răspunse cu claritate:

— Da, știam că nu e doctor.

Un mic surâs rece de satisfacție luminează fața lui Boon. Spuse pe un ton mușcător:

— Înțeleg. Înțeleg. Totuși, nici aceasta nu v-a împiedicat?

— Nu, nici chiar aceasta, repetă Andrew ca un ecou, cu o subită amărăciune. Nu se mai simțea stăpân pe sine. Domnule Boon – continuă el, după ce respirase adânc – v-am ascultat punând o mulțime de întrebări... Îmi dați voie și mie să pun una? Ați auzit de Louis Pasteur?...

— Da, răspunse Boon, surprins. Cine n-a auzit!...

— Exact! Cine n-a auzit de el? Nu știți, probabil, domnule Boon, dar poate îmi veți permite să vă informez că Louis Pasteur, cea mai mare figură a științei medicale, nu era medic. Nici Ehrlich nu era *doctor* în medicină – și totuși Ehrlich a dat medicinei cel mai bun leac, cel mai specific, în istoria ei. Nici Haffkine, care a combătut ciuma în Indii mai bine decât orice *medic cu diplomă*, nu era doctor. Nici Mecinikoff, pe care numai Pasteur l-a întrecut în geniu, nici el nu era doctor în medicină. Iertați-mă că vă reamintesc, aceste fapte elementare, domnule Boon. Aceste exemple ar putea să vă dovedească ușor că orice om care luptă cu boala, fără să-și aibă numele trecut pe lista oficială a corpului medical, nu este neapărat un pungaș sau un imbecil.

În sală domnea o liniște încărcată de fulgere. Până atunci dezbaterile se târâseră într-o atmosferă de solemnitate lugubră, de banalitate răsuflată, ca într-un tribunal de mâna a doua. Dar acum, membrii Consiliului se îndreptară în jilțuri, la masa lor. Abbey, cu deosebire, îl privea pe Andrew cu o intensitate ciudată. Urmă un moment de liniște.

Hopper, care își acoperise fața cu mâna – oftă cu groază: simțea că acum cauza era pierdută. Boon deși îngrozitor de jignit, făcea eforturi ca să se stăpânească.

— Da, da, sunt câteva nume celebre, le cunoaștem. Dar nu cumva îi comparați pe aceștia cu Stillman?

— De ce nu? se avântă Andrew, cu înflăcărată indignare. Ei nu sunt celebri decât pentru că au murit. Virchow râdea de Koch, în timpul vieții sale. Și-l înjura! Noi nu-l mai înjurăm. Noi defăimăm oameni ca Spahlinger și ca Stillman. Iată încă un exemplu, pentru dumneavoastră: Spahlinger – un mare și original gânditor științific. Nu e doctor. N-are nicio diplomă medicală. Dar el a făcut mai mult pentru medicină decât o mie de oameni cu diplomă, oameni care circulă în automobile și cer onorarii după bunul lor plac, fără să le pese de cineva, în timp ce Spahlinger este atacat, este defăimat, este acuzat, lăsat să-și cheltuiască avutul în cercetări și în încercări de tratamente, pentru ca apoi să se zbată în mizerie.

— Trebuie să admitem – zise Boon cu un rânjet

— Că dumneavoastră aveți o egală admirație și pentru Stillman.

— Da, e un om mare, un om care și-a consacrat viața întreagă binelui omenirii. A trebuit să lupte împotriva invidiei și prejudecăților și împotriva defăimării metodelor sale. În propria lui țară a învins toate acestea, dar după cât se pare – nu și la noi. Totuși sunt convins că a făcut mai mult împotriva tuberculozei decât orice om de știință în viață din Anglia. El nu face parte din tagma noastră. Fie! Dar sunt mii de medici profesioniști care au avut de înfruntat de atâtea ori tuberculoza, și care n-au contribuit cu mai nimic la combaterea ei.

Se iscă rumoare în vasta și înalta sală. Ochii lui Mary Boland îl fixau pe Andrew, strălucitori – exprimând admirație și neliniște. Hopper, întristat, își aduna încetisor hârtiile și le punea în geanta lui de piele.

Președintele interveni:

— Vă dați seama ce vorbiți?

— Da.

Andrew strângea cu putere spătarul scaunului său, conștient că se lăsase antrenat la o gravă imprudență, dar hotărât să-și apere cu fermitate părerile. Vorbea cu respirația agitată, cu nervii încordați până la exces; o

îndrăzneală nemărginită pusese stăpânire pe el. Dacă va fi necesar să-l scoată din rândurile medicilor – ei bine le va oferi el motivele. Astfel încât continuă:

— Am ascultat tot ce s-a spus astăzi în privința mea, și m-am întrebat fără încetare, ce rău am făcut oare? Nu vreau să lucrez cu șarlatanii, și nu cred în leacurile empirice. Iată pentru ce nu desfac nici jumătate dintre prospectele științifice care sosesc cu fiecare curier, îmi umplu cutia de scrisori. Știu că vorbesc mai răspicat decât s-ar fi convenit, dar nu mă mai pot reține. Nu suntem, nici pe departe, oameni cu vederi destul de liberale. Dacă persistăm, încercând doar să dovedim că toate merg de minune în meseria noastră, și că, în afară de meseria noastră, nu mai există nimic bun – atunci într-adevăr, aceasta înseamnă moartea progresului științific. Noi am dori, pur și simplu, să alcătuim o mică societate restrânsă, care să ne ocrotească afacerile. A sosit timpul să punem ordine în casa noastră, și prin asta nu înțeleg să ne mărginim numai la aparența superficială a lucrurilor. Să căutăm în ce stă originea răului, să ne gândim cât de insuficientă este cultura pe care o primește un doctor. Când mi-am luat diploma, eram mai curând un pericol public – decât un medic. De-abia cunoșteam numele câtorva boli și medicamentele, presupuse ca bune, pentru combaterea lor. Nu eram capabil nici să mânuiesc un forceps de moașe. Toate câte aș putea afirma că le știu, le-am aflat mai pe urmă. Dar câți doctori mai învață ceva – în afară de cunoștințele rudimentare pe care le culeg din practică? N-au timp bieții, fiindcă sunt prea hărțuiți. Iată prin ce păcătuiește profesiunea noastră. Ar trebui să fim împărțiți în grupări științifice – și ar trebui să existe cursuri obligatorii, după examenul de diplomă. Ar trebui să se facă o efortare pentru a pune știința pe primul plan, pentru a lichida vechea rutină a flaconului cu medicamente, pentru a da fiecărui medic practician mijlocul de a studia, de a colabora la cercetări. Și ce aș mai putea spune despre spiritul comercial, despre tratamentele inutile, dar aducătoare de câștig, despre intervențiile chirurgicale

inutile, despre masa de specialiști pseudo-științifici și fără valoare, pe care totuși îi întrebuițăm... N-ar fi, oare, timpul să ne lepădăm de câteva dintre aceste năravuri? întreg corpul medical este prea netolerant și prea pornit pe abilități. La drept vorbind, suntem statici. Nu ne gândim niciodată la progres, la faptul că sistemul nostru ar trebui modificat. Ne lăudăm că facem unele lucruri, dar în realitate nu facem nimic. De ani de zile, ne văicărim, înfierând condițiile mizerabile în care lucrează infirmierele noastre, salariile de foamete pe care le primesc. Și am făcut ceva? Ele continuă să fie exploatare, și sunt plătite și azi în același fel. V-am dat doar un exemplu. De fapt toate la câte mă gândesc trebuie, într-adevăr, căutate mult mai adânc. Noi nu înlesnim cercetările științifice. Doctorul Hexan, acela care a avut curajul să dea anestezicul lui Jarvis, când acesta era la începutul muncii sale, a fost șters din registrele oficiale. După zece ani, când Jarvis vindecase sute de bolnavi care descurajaseră pe cei mai buni chirurghi din Londra, când i s-a oferit un titlu nobiliar și când toți „domnii bine” l-au proclamat un om de geniu, noi am lins unde am scuipat și i-am acordat titlul onorific de doctor. La vremea aceea, Hexan era mort, cu inima zdrobită. Am comis – știu – multe greșeli, chiar greșeli grave, în practica mea medicală, și le regret, dar cu Richard Stillman nu m-am înșelat, și nu mă căiesc de ceea ce am făcut cu el. Tot ce vă rog este s-o priviți pe Mary Boland. Când a intrat la Stillman tuberculoza îi afectase vârfurile pulmonilor; acum s-a vindecat. Dacă cereți o justificare a purtării mele infamante, o găsiți aici, în această sală, sub ochii voștri.

Se întrerupse brusc și se așează jos. La masa Consiliului, fața lui Abbey se luminează ușor. Boon, încă în picioare, se uita la Manson, animat de sentimente contradictorii. Apoi, gândindu-se că în definitiv îl băgase destul la apă pe acest doctor impulsiv, se înclină în fața Consiliului și se așează la locul lui.

O tăcere apăsă, un minut, asupra sălii, apoi Președintele făcu obișnuita declarație:

— Rog pe toți străinii din sală să se retragă.

Andrew ieși împreună cu toți ceilalți. Acum starea de neliniște îi trecuse și capul său, corpul întreg îi palpitau ca o mașină supusă la un efort prea mare. Atmosfera din sala de Consiliu îl înăbușea. Nu mai putea să îndure prezența lui Hopper, a lui Boland, a lui Mary, nici a celorlalți martori. Se temea, îndeosebi, de melancolicul reproș ce-l citea pe fața avocatului său. Știa prea bine că se purtase ca un zăpăcit, un mizerabil, că vorbise nehibzuit și declamatoriu. Abia acum își dădea seama că onestitatea lui fusese o curată nebunie. Da, era o nebunie să încerce să dea lecții Consiliului, așa cum făcuse. S-ar fi spus că nu e un doctor, ci un orator dezlănțuit din Hyde Park. Ei bine! Și așa, în curând, el nu va mai fi doctor. Pur și simplu, au să-l șteargă din registrele profesionale.

Se duse la vestiar, fără altă dorință decât aceea de a fi singur și se așeză pe marginea unui lavabou, căutându-și mașinal o țigară. Dar limba-i era uscată și țigara nu avea niciun gust. Nemulțumit strivi țigara sub călcâi. I se părea straniu să constate – în ciuda celor ce se petrecuseră cu câteva clipe mai înainte, și după toate adevărurile necruțătoare pe care le rostise, vorbind despre profesia sa – cât de nenorocit s-ar simți, totuși, dacă ar fi eliminat din rândurile ei. Se gândi că și-ar putea găsi de lucru la Stillman. Dar nu era munca pe care și-o dorea el. Nu! El dorea să lucreze cu Denny și Hope, dezvoltându-și propria lui vocație, în intenția de a da o lovitură mortală apatiei generale ce dăinuia în virtutea conservatorismului. Dar tocmai toate acestea trebuiau făcute numai în cadrul profesiei; în Anglia, niciodată, absolut niciodată nu ar reuși altminteri să obțină ceva. Denny și Hope vor trebui să-și facă acum singuri calul lor troian. Se simțea copleșit de un val de amărăciune. Un viitor deznădăjduit se deschidea în fața lui. Stăpânit de cel mai chinuitor sentiment, certitudinea de a fi excomunicat, era pătruns de convingerea că pentru el totul era pierdut – se terminase totul.

Zgomotul celor care treceau pe coridor îl făcu să se ridice.

Li se alătură și el, cu pași obosiți, și reîntră în sala de Consiliu. Își spuse cu severitate că nu-i mai rămânea decât un singur lucru de făcut: să nu se înjosească. Dorea din tot sufletul să nu dea niciun semn de slăbiciune, de supunere. Se așează la locul lui, hotărât, privind fix dușumeaua. Nu mai vedea pe nimeni, nu arunca nicio privire spre înalta masă a Consiliului – rămase pasiv, nemișcat. Toate zgomotele obișnuite ale sălii îi vuiau în urechi ca un ecou de nebunie: hârșăit de scaune pe parchet, tuse, șoapte, până și ciocănelile neverosimile ale unui creion mânuit de o persoană distrată.

Dar deodată se făcu liniște. Andrew încremeni pe scaun. „Acum! gândi el. Acum e acum!” Președintele luă cuvântul. Vorbea rar, cu o încetineală impresionantă.

— Andrew Manson, am misiunea să vă informez că astăzi Consiliul a examinat cu cea mai mare grijă, acuzația adusă împotriva dumneavoastră și depozitiile care o justificau. Consiliul este de părere că, în pofida împrejurărilor speciale ale cazului, precum și a felului în care ați prezentat dumneavoastră problema – adică nicidecum în spiritul tradițiilor noastre – dumneavoastră ați acționat de bună credință și cu sincera dorință de a vă conforma spiritului legii, care ne cere să respectăm cea mai înaltă moralitate profesională. Îmi revine deci misiunea să vă informez de hotărârea Consiliului, care e de părere că nu trebuie să vă exmatriculeze din registrele noastre.

Nedumerit pentru o clipă, Andrew nu înțelese. Apoi simți o tresărire bruscă.

Își ridică privirile, tremurând, spre Consiliu. Dintre toate capetele ce unduiau atât de ciudat în fața lui, pe jumătate șterse, ca într-o fotografie proastă, cel mai distinct i se păru al lui Robert Abbey. Înțelegerea pe care o citi în ochii lui îl tulbură și mai mult. Într-o străfulgerare de lumină înțelese că Abbey îl salvase. Nu mai era vorba acum de a dovedi o pretinsă indiferență. Cu voce slabă, murmură către Președinte – deși de fapt lui Abbey i se adresa:

— Mulțumesc, domnule.

Președintele anunță:

— Ședința se ridică.

Andrew, în picioare, se văzu înconjurat într-o clipă de prieteni: Con și Mary Boland, domnul Hopper – care nu mai înțelegea nimic – și de o sumedenie de oameni pe care nu-i văzuse niciodată înainte, dar care-i strângeau mâna cu căldură. Fără să știe cum, se pomeni în stradă – Con Boland îl încuraja, bătându-l pe umăr – mai reconfortat ca oricând, în mijlocul trepidației nervoase a autobuzelor și purtat înainte, în valul obișnuit al circulației. De la o clipă la alta, cunoscuse – într-o tresărire de bucurie – extazul de necrezut al eliberării sale de orice vină. Privind în juru-i, pe furiș, o zări pe Mary care se uita la el cu ochii plini de lacrimi.

— Dacă ți s-ar fi întâmplat ceva – după tot ceea ce îți datorez – o! cred că l-aș fi asasinat pe bătrânul, pe Președinte...

— Pentru numele lui Dumnezeu! strigă Con nestăpânit, – nu știu ce te mai întristează? Din clipa în care Manson s-a azvârlit în luptă am înțeles – fără urmă de îndoială – că se va prăbuși tot ce-au pus la cale.

Andrew surâse ușor, puțin sceptic, totuși mai voios.

Ajunseră la Hotel Museum, puțin după ora unu. Denny îi aștepta în hol, cu un aer ceremonios, dar cu surâsul pe buze. Hopper îi telefonase știrea. Dar nu mai era nimic de spus, acum. Le strigă doar vesel:

— Mi-e foame. Dar nu putem mânca aici. Veniți să dejunăm la hotelul meu.

Luară masa împreună la restaurantul Connaught, în cea mai desăvârșită destindere, și cu toate că Boland și Denny se întreținură mai mult despre automobile, totul se încheie cu o fericită sărbătorire a evenimentului. La urmă, Denny spuse lui Andrew:

— Trenul nostru pleacă la ora patru. Hope ne așteaptă la Standborough. Se pare că vom putea achiziționa casa aceea destul de ieftin. Eu mai am de făcut cumpărături în oraș, dar ne întâlnim la gara Euston – la patru fără zece minute.

Andrew îl privi pe Denny. Știa că se poate bizui pe

prietenia lui, simțind tot ce-i datora, din prima clipă a întâlnirii lor în clinica de la Blaenelly. Îl întrebă deodată:

— Dar dacă m-ar fi condamnat?

— Nu te-a condamnat, răspunse Philip dând din cap. Și am să am eu grijă să nu ți se întâmple asta niciodată.

După ce Denny îi părăsi, ducându-se după cumpărături, Andrew îi însoți pe Mary și pe Con Boland la gara Paddington. Așteptând cu ei pe peron; își aminti să le repete invitația pe care le-o mai făcuse:

— Să veniți neapărat să ne vedeți, la Standborough.

— Vom veni – îl asigură Con Boland – la primăvară, după ce am să-mi pun la punct mașinuța.

După plecarea trenului lor, Andrew mai avea încă o oră disponibilă. Nu mai stătu nicio clipă la îndoială, deoarece știa dinainte ce dorea să facă. Într-o bruscă pornire, sări în primul autobuz și în scurt timp ajunse la Kensal-Green. Intrând în cimitir, rămase îndelung în fața mormântului Christinei, năpădit de un noian de gânduri. Era o după-amiază frumoasă, rece și se simțea adierea aceluși vânt ușor, înțepător, care îi plăcuse ei întotdeauna. Deasupra capului său, pe o ramură de copac desfrunzit, o vrăbiuță ciripea cu însuflețire. Când se retrase, în sfârșit, de teamă să nu întârzie, pe cerul care se deschidea parcă larg înaintea lui, zări înălțându-se o creastă de nori luminoși, ca o fortificație crenelată.

SFÂRȘIT

Scanare și prelucrare digitală

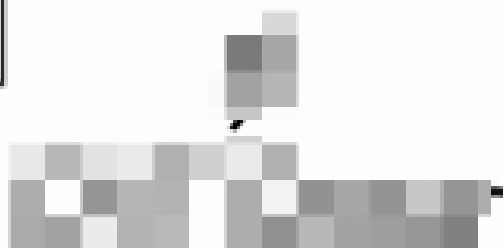
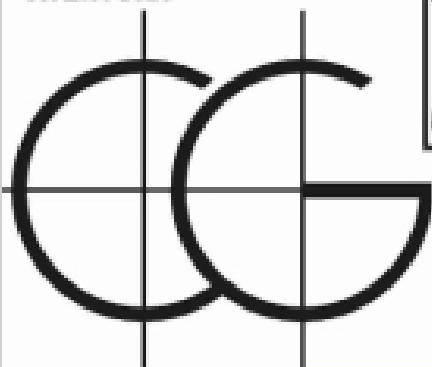

AVENTURA

EM

de

Anonim

COLECȚIA SFINX

COLECȚIA SFINX

2025

